

A Pal'a 367
~~222~~

Horatius

Auct. Lat. Vet.

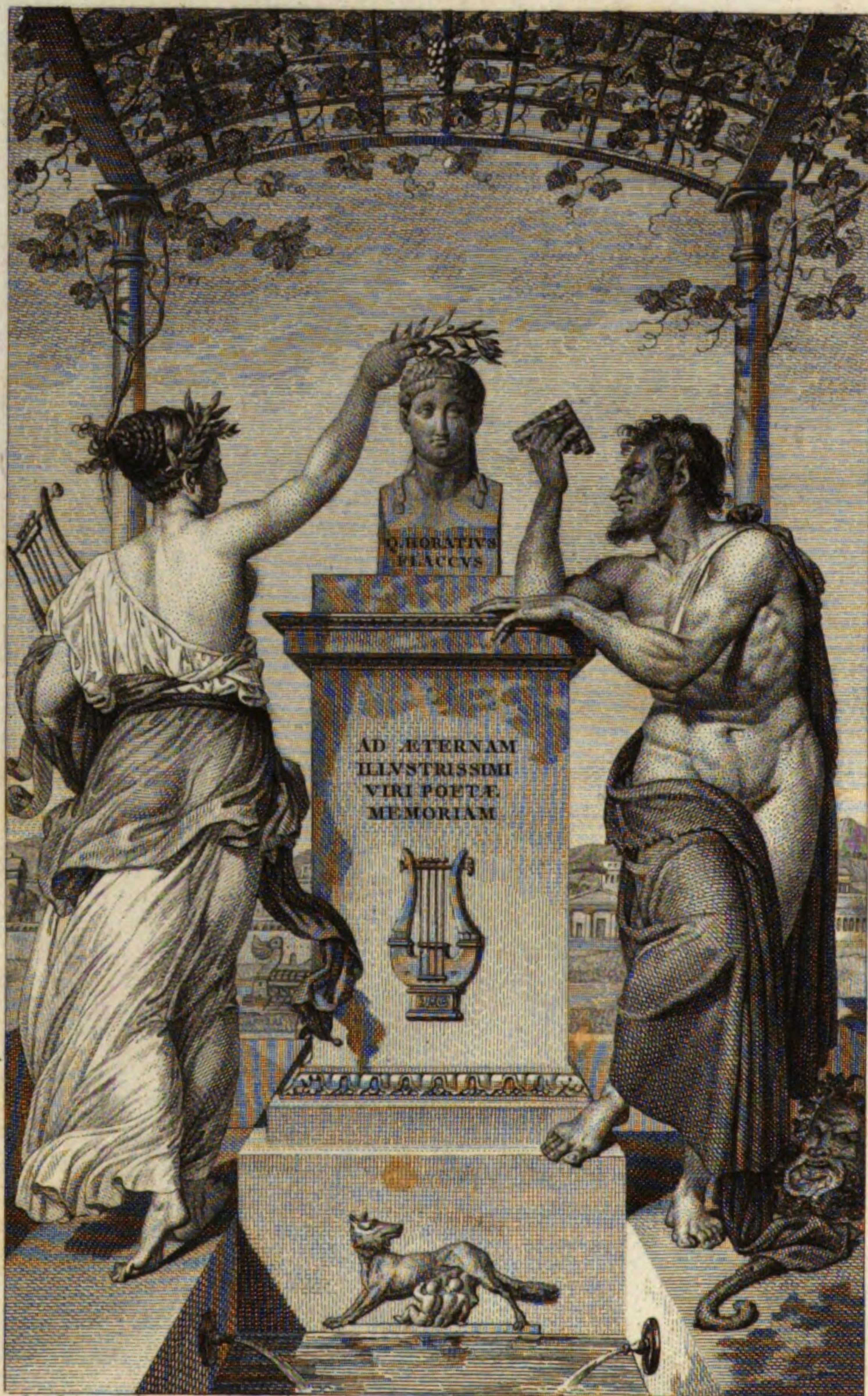
QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
PARS PRIMA.

QVINTI

HORATII FLACCI

Ex Typographia Richomme.

PARS PRIMÆ

LVT. PARISIORVM CIO.D.CCCVI
Sumptibus Nicolai Drayer du Pointé.

QUINTUS
HORATIUS
FLACCUS,

CUM SCHOLIIS PERPETUIS

JOHANNIS BOND.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

PARISIIS,

APUD. NIC. LUD. ACHARENTRE.

M.D.CCC.VI.

LIBRARY

FLACCUS

CUM SIBI

JOHANNES BOND

PARISIIS

APUD NIC. LUD. KRAHNER

M.D.CC.CXII

AD LECTOREM.

ET SI plerosque apud editores usitatissimum est, ut suum quisque auctorem supra cæteros extollere, ejusque tumulum encomii floribus spargere nitatur; illam tamen veluti tritam atque Poëtæ nostri gloriæ, meo judicio, inutilem viam deserens, nihil de eo sum dicturus quem sua satis apud omnes commendant opera, nullius ut nunc sit, vel laudatoriis famam ejus illustrare amplius, vel lividis obscurare dictis. Cur igitur, et qua mente novam hanc Q. HORATII FLACCI operum editionem susceperim, quibus materiis in opere continuando usus sim, quaque ratione finem ad optatum pervenerim; diutius, STUDIOSE LECTOR, ne te morer, audi.

LAUS præcipua sane debetur viris sapientibus illis, divinisque Vatibus, quos, voce blandiloqua fidibusque canoris, recentum feros cultus hominum formavisse scimus; qui, præceptis salutaribus, vitæ civilis rationem modumque instituerunt; quique per omne sequens

ævum, vel acri tibia cives ad grandia ducunt, vel dulci lyra vitæ ærumnis atque miseriis lenimen afferre conantur : nonnulla etiam concedenda iis, qui sublimibus prope muneribus illis impares, optima quæque tamen sapere atque demirari à teneris assuefacti, priorum veneranda Vatum opera colligere ac posteris mandare indignum se non judicaverunt; quique ad id unum intenti, ne à majoribus erecta corruant edificia, temporis damna assiduo reficiunt labore, atque illustria illa humani ingenii monumenta, pro suis quisque viribus, aut instaurare aut saltem sustinere student.

SI hujusce laudis ultimæ partem aliquantulam meruisse me in hac editione Q. HORATII operum judicaveris; voti compos ero : illud enim valde expetivi.

IN ea autem assequenda, multi sunt scopuli evitandi, multus inest labor, multa difficultas. Ex innumeris enim, ut ita dicam, nostri Poëtæ editionibus, multas quidem dignas, fateor, æstimatione; sed in illis optandum quiddam superesse nemini docto in dubium venit. Aliæ maximo sumptu et apparatu instructæ, charta

grandiori, nitidis characteribus impressæ, vel forma, vel cura et diligentia præstant; gratum certe præbentes oculis spectaculum, et typographicae artis perenne monumentum; sed, quod in hujusmodi scriptore potissimum est, notis carent quæ textum planiorem efficiant, aut temporum, rerum ac diversarum lectionum rationem reddant: aliæ eruditissimis illustratæ sunt commentariis; sed, ni fallor, adeo diffusis et inconcinnis, ut sæpius fastidio sint quam lectoribus adjumento: nonnullæ Scholiis ornatae perpetuis quarum ea vis est, ut continua dilucidatione textum omnem apertum vel rudioribus offerant: ast illæ plerumque vel castigatione, vel typographia peccant, vel forma parum commoda, et characteribus usu obsoletis.

Id igitur Romanarum litterarum, ac præsertim HORATII studiosis gratum fore duxi, si, nova editione in lucem prodenda, utilitati primum, deinde formæ ac pulchritudini consulerem: ideoque, inter Scholiastas unus mihi erat eligendus quem huic adsciscerem editioni; nullumque alium aptiorem reperi quam ipsum

JOHANNEM BOND olim Oxonii celeberrimum professorem. Si enim, LECTOR, ad famam spectaveris, nulli major contigit; quippe cui quindecim jam et plures obtigerunt editiones apud Britannos, Belgas, Gallos et Germanos: si ad utilitatem; etsi nonnullis selectissimis doctrina viris labor et patientia non levis perintima et sacratissima poëticae artis penetralia aperuerunt; lectoribus tamen plerisque adjuumento opus est, quo facilius textu cum interpretatione comparato, operis spinas divellere queant. Quis autem certius id attigit punctum quam ille de quo loquimur; in cujus Scholiis omnia sunt plana atque auditu facilia, docta et erudita; in quo, inquam, abdita deteguntur, defossa promuntur, nimis obscura illustrantur; mores denique, ut ipse in proæmio suo quod consule, si placet, aperte declarat; usus, fabulae, nomina, loci explicantur, temporum, rerum, occasionum ratio datur? Si autem in tanta annotationum multitudine (sunt numero quinque millia) inutilia multa esse contendas, graviter erras. Quod enim tibi clarum, non aequè vicino videtur; et, vice versa, quod

vicino, non æque tibi : quid autem Scholiastæ restat, nisi ut explicet omnia atque commentetur, ut se ad diversa accommodet ingenia? quod idem noster feliciter peregit, omnium quos antecedens et nostra tulit ætas cum plausu et approbatione.

HUJUS igitur, LECTOR, habes commentarios in uno volumine recollectos, forma et characteribus non ad hunc diem exhibitis, charta pura et summa cum cura excusos, et maxima cum diligentia recensitos. Attamen, cum in multis locis receptum tunc temporis, sed non optimis consentaneum codicibus editionibusque textum secutus esset JOHANNES BOND; id potissimum curavi, ut ad pristinum nitorem revocaretur HORATIUS, juvantibus Schrevelio, Bentleio, Baxtero, Valart cæterisque cum Codd. tum Edd. priscis, quorum observationibus ac variantibus sobrie quidem, et quam brevissime usus sum, ita tamen, ut Horatiano textui apprime consentirent. Itidem, si in aliquot notis, quod raro evenit, dilucidatio vel paulo obscura, vel omnino incongrua esset; multorum quos in manibus habebam collatis

Commentatorum sententiis, levi immutatione ; aut notæ alterius interpolatione scholiastæ faciliorem lectori explicationem reddidi.

PRÆTEREA ne quid omitterem quod ad tuum, LECTOR, pertineret usum atque commodum, Aldi Manucii de metris Horatianis tractatum adjeci ; necnon, ad operis calcem, indicem non tam verborum, quam rerum memorabilium, adagiorum, elegantiumque auctoris sententiarum quæ undeviginti abhinc sæculis proverbiorum loco cesserunt, omnium circumvolant ora, atque recentiorum paginas librorum perpetua cum admiratione decorant.

SED jam plura quam par erat dixi. Meum laborem tibi, LECTOR, offero : hunc utinam, animo accipias benevolo, eamque editionem Poëtæ nostri, optimas inter et pulcherrimas numerandam censeas atque reponendam !

A C H A I N T R E.

BENEVOLO LECTORI.

CUM Juventutis erudiendæ munus sustinerem (quod saxum volvi viginti annos et amplius) mihi semper in more positum fuit, candide Lector, Annotationes quasdam, seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, ut scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmitus inhærerent. Hinc factum est, ut amicorum aliquot, cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu, vidissent, me iterum atque iterum rogarent, ut in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarent. Persuaserunt tandem, quamvis primum pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta, sinistra interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum injusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissime dictum est, *μυμειδαι μὲν ῥᾶδιον εἶναι, μισμειδαι ὦ χαλεπὸν*, facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximii in hac re præstitisse. Hoc tamen, Lector benevole, pro certo invenies, me nullam dictionem, phrasim aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Auctorem præterisse, quin eam, qua licebat brevitate, explicuerim, explanaverim, facilemque reddiderim. Præterea re-

giones, civitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria et patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia denique, quæ habet Horatius paulo reconditiora, ego sic paucis tetigi, ut quivis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillime. Ita tamen ut singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci ut eædem annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, et persona consonent et congruant. Quod ni facias, non pauca ex annotationibus præ se ferent quamdam speciem orationis incongruæ, et sensus videbuntur expertes esse et vacuæ. Verum, si eas bene copules et conseras cum Textu præcedente et subsequente, certe Auctoris sensum tibi manifestum reddent et valde perspicuum, qui solus est scopus et finis unicus meorum laborum. Boni consule, Lector humanissime: sic animos dabis majora aggrediendi, si Deus largiorem hujus vitæ usuram mihi dederit. Interim,

—— Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Vale. August. 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

J. BOND.

VITA

Q. HORATII FLACCI,

E vetusto Codice Blond. descripta.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino et exactionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, cum illi quidam exprobrâset in altercatione : quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? Bello Philippensi excitus à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit : victisque partibus, venia impetrata, scriptum Quæstorium comparavit; ac primo Mæcenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenâs quanto-pere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate :

Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigiosiore.

Sed multo magis extremis Esquiliis tali ad Augustum elogio :

Horatii Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat : *Ante, ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum, nunc occupa-*

tissimus et infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, et nos in epistolis scribendis adjuvabit. Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere desiit. Exstant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subjeci: Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris: recte enim et non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. Et rursus: tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire: nam incidit ut illo coram fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονῆμεν. Præterea sæpe eum inter alios jocos, Putissimum penem, et Homuncionem lepidissimum appellat, unaque et altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo..... ut non modo Sæculare carmen componendum injunxerit, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere. Post Sermones vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam ita sit questus: Irasci me tibi scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris familiaris nobis esse? Expressitque Eclogam, cujus initium est.

Cum tot sustineas et tanta negotia solus ,
 Res Italas armis tuteris , moribus ornes ,
 Legibus emendes ; in publica commoda peccem ,
 Si longo sermone morer tua tempora , Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus : qualis et à semetipso in Satyris describitur , et ab Augusto hac epistola : *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum , quem ego (ne accusem brevitatem) quantuluscumque est , boni consulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui sint quam ipse es : sed tibi statura deest , corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas , cum circuitus voluminis tui sit ὀγκωδίσκος , sicut et ventriculi tui.* Ad res Venereas intemperantior traditur : nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita , ut quocumque respexisset , ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini ; domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas et elegi sub ejus titulo , et epistola prosa oratione quasi commendantis se Mæcenati ; sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares , epistola obscura , quo vitio minime tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris , L. Cotta et L. Torquato Consulibus. Decessit v. Kal. Decemb. C. Marcio Censorino et C. Asinio Gallo Coss. post nonum et quinquagesimum annum , hærede Augusto palam nuncupato , cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus et conditus est extremis Esquiliis juxta Mæcenatis tumulum ,

*Ejusdem HORATII Vita, in eodem Codice aliter
descripta.*

QUINTUS HORATIUS FLACCUS libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit. Quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo tribunus militum civili bello militavit: captusque à Cæsare, post multum tempus, beneficio Mæcenatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est. Quapropter Mæcenati et Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit autem Carminum lib. iv. Epodon I. Carmen Sæculare. Sermonum lib. II. Epistolarum II. De Arte Poëtica I. Commentati sunt in illum Porphyrio, Modestus, Helenius Acron. Omnium autem optime Acron.

TESTIMONIA

DE SCRIPTIS

HORATII.

M. Fabius Quintilianus, de Lyricis Horatii.

AT Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus ; nam et insurgit aliquando , et plenus est jucunditatis , et gratiæ , variis figuris et verbis felicissime audax.

De iisdem, Petronius.

Præterea curandum est , ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ , sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis , et Lyrici , Romanusque Virgilius , et Horatii curiosa felicitas.

De Satyris, Quintilianus.

Satyra quidem tota nostra est : in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores , ut eum non ejusdem modo operis auctoribus , sed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis , tantum ab Horatio dissentio , qui Lucilium fluere lutulentum , et esse aliquid quod tollere possis , putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius , et ad notandos hominum mores præcipuus.

De iisdem, auctor libri de causis corruptæ eloquentiæ.

Sed vobis utique versantur ante oculos , qui Lucilium pro Horatio , et Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, de auctore.

Exigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor , non Attii aut Pacuvii veterino inquinatus , sed ex Horatii et Virgilii et Lucretii sacrario prolatus.

ALDI MANUTII PII
DE
METRIS HORATIANIS
TRACTATUS.

*Metrorum genera, quibus HORATIUS in Odis utitur,
sunt undeviginti.*

PRIMUM genus, ut Ode. 1. lib. I. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Asclepiadei tetrametri acatalecti, qui constant è spondeo, et duobus choriambis, et pyrrhichio, vel iambo, hoc modo:

*Mæce--nas atavis-vv- edite re-vv- gibus vv
O et--præsidi' et-vv- dulce decus-vv- meum vv*

Primi generis Odæ 3.

Lib. 1. Ode 1. Lib. III. Ode 31. Lib. IV. Ode 8.

SECUNDUM genus, ut Ode 2. quæ est dicolos tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt hendecasyllabi Sapphici pentametri acatalecti, qui constant è trochæo, spondeo, dactylo, et duobus trochæis, vel spondeo ultimo, sic:

*Jam sa-v tis ter--ris nivis-vv atque-v diræ--
Grandi-v nis mi--sit pater-vv et ru-v bente-v
Dexte-v ra sa--cras jacu-vv latus-v arces--*

Quartus autem quisque Adonius dimeter catalecticus, ex Dactylo et spondeo vel trochæo, sic:

Terruit-vv urbem--

Secundi generis Odæ 26.

I. 2. 10. 12. 20. 22. 25. 30. 32. 38. II. 2. 4. 6. 8. 10. 16.
III. 8. 11. 14. 18. 20. 22. 27. IV. 2. 6. 11. Epod. 18.

TERTIUM genus, ut Ode 3. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus Choriambicus Glyconius trimeter acatalectus, constans è spondeo, choriambo, et pyrrhichio, vel iambo, sic:

Sic te-- diva potens-vv- Cypri v-

Secundus vero quisque, Choriambicus, Asclepiadeus tetrameter acatalectus, è spondeo, duobus choriambis, et pyrrhichio, vel iambo, sic:

Sic fra-- tres Helenæ-vv- lucida si-vv- dera vv

Tertii generis Odæ 12.

I. 3. 13. 19. 36. III. 9. 15. 19. 24. 25. 28. IV. 1. 3.

QUARTUM genus, ut Ode 4. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Dactylicus Archilochius heptameter acatalectus, constans è quatuor primis pedibus spondeis, vel dactylis, indifferenter, ut in versu Heroïco: deinde è tribus trochæis, vel spondeo ultimo, sic:

Solvitur-vv acris hi-vv ems gra--ta vice-vv Veris-v et Fa-v voni--

Secundus vero quisque est Archilochius, constans ex penthemimere iambica, id est, ex iambo vel spondeo ultimo, iambo, et syllaba, deinde è tribus trochæis, vel spondeo, sic:

Trahunt v- que sic v- cas- machi-v næ ca-v rinas--

Quarti generis Ode una.

I. 4.

QUINTUM genus, ut Ode 5. quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Asclepiadei, qualis ille, *Mæcenas atavis edite regibus*. Scanduntur enim sic:

Quis mul-- ta gracilis-vv- te puer in-vv- rosa v-

Perfu--sus liquidis-vv- urget odo-vv- ribus vv

Tertius autem quisque est Pherecratius Heroïcus trimeter acatalectus, constans è spondeo, dactylo et spondeo, sic:

Grato-- Pyrrha sub-vv antro--

Quartus vero quisque est Glyconius, qualis ille, *Sic te Diva potens Cypri*. Scanditur enim hoc modo:

Cui fla--vam religas-vv- comam v-

Quinti generis Odæ 7.

I. 5. 14. 21. 23. III. 7. 13. IV. 13.

SEXTUM genus, ut Ode 6. quæ est dicolos tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt Asclepiadei, qualis ille, *Mæcenatavis edite regibus*. Scanditur enim hoc modo:

Scribe--ris Vario-vv- fortis et hos-vv- tium vv

Victor-- Mæonii-vv- carminis a-vv- lite vv

Quam rem--cunque ferox-vv- navibus aut-vv- equis v-

Quartus autem Glyconius, qualis. *Sic te Diva potens Cypri*. Scanditur sic:

Miles--te duce ges-vv- serit vv

Sexti generis Odæ 9.

I. 6. 15. 24. 33. II. 12. III. 10. 16. IV. 5. 12.

SEPTIMUM genus, ut Ode 7. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroïcus hexameter catalecticus in duas syllabas, constans è sex pedibus, dactylo et spondeo indifferenter in omnibus locis, quanquam in quinto aliquando spondeus ponitur, et in sexto dactylus, ubi etiam sæpe pro spondeo trochæus admittitur. Sed de versu Heroïco multa diximus in institutionibus nostris Grammaticis. Scanditur autem sic:

Lauda--bunt ali-vv i cla--ram Rhodon-vv aut Mity-vv lenen--

Secundus autem quisque est Dactylicus Alcmanius tetrameter catalecticus, habens quatuor ultimos pedes Heroïci versus, sic:

Aut Ephe-vv sum, bima-vv risve Co-vv rinthi--

Septimi generis Odæ 3.

I. 7. 28. Epod. 12.

OCTAVUM genus, ut Ode 8. lib. I. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Aristophanius dimeter acatalectus, constans è choriambo et bacchio, sive amphimacro, hoc modo:

Lydia dic-vv- per omnes v--

Secundus autem quisque est Choriambicus Alcaïcus tetrameter acatalectus, constans ex epitrito secundo, duobus choriambis, et bacchio, sive amphibracho, hoc modo:

Te Deos o-v-- ro Sybarim-vv- cur properes-vv- amando v--

Octavi generis Ode unica.

I. 8.

NONUM genus, ut Ode 9. quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Dactylici Alcaïci acatalecti, qui constant ex penthemimere iambica, id est, iambo et syllaba, quæ dicitur cæsura: deinde è duobus dactylis, vel ultimo amphimacro, hoc modo:

Vides v- ut al v- ta- stet nive-vv candidum-vv

Sorac v- te, nec v- jam- sustine-vv ant onus-vv

Tertius autem quisque est Iambicus Archilochius dimeter hypercatalectus, constans quatuor pedibus, primo et tertio, iambo vel spondeo, secundo et quarto, iambo duntaxat, deinde superest syllaba, hoc modo:

Silvæ-- labo v- rantes-- gelu v- que v-

Quartus autem quisque est Dactylicus Alcaïcus acatalectus, constans ex Dimetro Heroïco, et Dimetro Trochaïco, id est, è duobus dactylis, et duobus trochæis, vel ultimo spondeo, hoc modo:

Flumina-vv constite-vv rint a-v cuto--

Noni generis Odæ 37.

I. 9. 16. 17. 26. 27. 29. 31. 34. 35. 37. II. 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 14. 15. 17. 19. 20. III. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 17. 21. 23. 26. 29. IV. 4. 9. 14. 15.

DECIMUM genus, ut Ode 11. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Alcaïci pentametri acatalecti, qui constant è spondeo, tribus choriambis, et pyrrhichio, vel iambo, hoc modo:

*Tu ne-- quæsieris-vv- scire nefas-vv- quem mihi quem-vv- tibi vv
Finem-- Di dederint-vv- Leuconoë-vv- nec Babylo-vv- nios v-*

Decimi generis Odæ 3.

I. 11. 18. IV. 10.

UNDECIMUM genus, ut Ode 18. libri II. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est iambicus Archilochius dimeter acatalectus, constans amphimacro, et duobus iambis, vel ultimo pyrrhichio, hoc modo:

Non ebur-v- nequ' au v- reum v-

Secundus quisque versus est Iambicus Archilochius trimeter catalecticus, constans è quinque iambis et syllaba, recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo, hoc modo:

Mea v- reni v- det in v- domo v- lacu v- nar v

Undecimi generis Ode una.

II. 18.

DUODECIMUM genus, ut Ode 12. libri III. quæ est dicolos tristrophos. Primi quique duo versus sunt Ionici à maiore, qui constant ex anapæsto in prima et quarta sede, dactylo in secunda et quinta, spondeo in tertia et sexta.

*Miserar' vv- est neq'a-vv mori-- dare lu vv-dum neque-vv dolci--
Mala vi vv- no lavcr' -vv aut ex -- anima vv- ri metu-vv entes --*

Tertius vero versus est Ionicus à minore, constans anapæsto dactylo et spondeo, hoc modo:

Patruæ vv- verbera -vv linguæ --

Duodecimi generis Ode una.

II. 12.

Vide Helen. Acron. Benth. Valart, etc. Edit. nota.

DECIMUM TERTIUM genus, ut Ode 7. libri IV. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroïcus hexameter catalecticus, qualis, *Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen*, hoc modo:

Diffu-- gere ni-vv ves rede-vv unt jam-- gramina-vv campis--

Secundus quisque est Dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus, constans duobus dactylis et syllaba, hoc modo:

Arbori-vv busque co-vv mæ-

Decimi tertii generis Ode una.

IV. 7.

DECIMUM QUARTUM genus, ut Epod. 1. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Iambicus Hipponacteus trimeter acatalectus, constans è sex iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo, hoc modo:

Ibis-- Libur v- nis in-- ter al v- ta na v- vium vv

Secundus quisque est Iambicus Archilochius dimeter acatalectus, constans è quatuor iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo, hoc modo:

Ami v- ce pro v- pugna-- cula vv

Decimi quarti generis Odæ 10.

Epod. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

DECIMUM QUINTUM genus, ut Epod. 11. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Iambicus Hipponacteus trimeter acatalectus, qualis ille, *Ibis Liburnis inter alta navium*, hoc modo:

Petti-- nihil v- me sic-- ut an v- tea v- juvat vv

Secundus vero quisque est Sapphicus, constans penthemimere heroïca et dimetro iambico, id est, è duobus dactylis, et syllaba, deinde è quatuor iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo, hoc modo:

Scribere-vv versicu-vv los- amo v-re per v- culsum-- gravi v-

Decimi quinti generis Ode una.

Epod. II.

DECIMUM SEXTUM genus, ut Epod. 13. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroïcus hexamer catalecticus, qualis ille, *Laudabunt alii claram Rhodon aut Mitylenen*, hoc modo:

Horrida-vv tempes-- tas cœ-- lum con-- traxit et-vv imbres--

Secundus verò quisque est Archilochius, constans dimetro iambico, et penthemimere Heroïca, id est, è quatuor iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo: deinde è duobus dactylis, et syllaba, hoc modo:

Nives v- que de v- ducunt-- Iovem v- nunc mare-vv nunc silu-vv æ-

Decimi sexti generis Ode una.

Epod. 13.

DECIMUM SEPTIMUM genus, ut Epod. 14. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est qualis, *Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen*, hoc modo:

Mollis in-vv ertia-vv cur tan- tam dif-- fuderit-vv imis--

Secundus autem quisque est Iambicus Archilochius dimeter acatalectus, qualis ille, *Amice propugnacula*, hoc modo:

Obli-- vio v- nem sen-- sibus vv

Decimi septimi generis Odæ 2.

Epod. 14. 15.

DECIMUM OCTAVUM genus, ut Epod. 16. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroïcus hexameter, hoc modo:

Alteravv jam teri-vv tur bel-- lis ci-- vilibus-vv ætas--

Secundus vero quisque est Iambicus Hipponacteus trimeter, qualis ille, *Ibis Liburnis inter alta navium*. Quanquam in hac

Ode secundus quisque versus constat è solis iambis, quod semel tantum legitur fecisse Horatius. Quamobrem versus ille, *Eamus omnes execrata civitas*, sic est legendus, *Eamus omnis execrata civitas*. Quod et Porphyryoni placet, ut sit figurata locutio, *Eamus omnis civitas execrata hæc et quæ poterunt reditus abscondere dulces*. Sunt enim omnes iambi hoc modo :

Suis v- et ip v- sa Ro v- ma vi v- ribus v- ruit vv

Decimi octavi generis Ode una.

Epod. 16.

UNDEVIGESIMUM genus, ut Epod. 17. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Iambici Hipponactei trimetri acatalecti, qualis ille, *Ibis Liburnis inter alta navium*, hoc modo :

Jam j' ef--fica v- ci do-- manus v- scien v-tiæ v-

Supplex-- et o v- ro re-- gna per v- Proser v- pinæ v-

Undevigesimi generis Ode una.

Epod. 17.

E L E N C H U S

EDITIONUM Q. HORATII FLACCI,

Ab anno 1470 ad annum 1800.

- Q. HORATII FL. opera, absque editoris, loci et anni nota; sed Mediolani, ut putant, per Ant. Zarottum, (*Vide Maittaire Annal. typog. T. I. p. 292*) anno. 1470. f^o.
- Q. H. F. opuscula, Romæ ex offic. Johannis Philip. de Lignamine. 1471. f^o.
- Q. H. F. opusc. absque loci temporis aut editoris nota; sed à quibusdam attrib. Ant. Zarotto, circa annum. 1472. f^o.
- Q. H. F. per Ant. Zarottum Parmensem, Mediol. an. 1474. f^o.
- Eadem, cum Scholiis Acronis, per eundem. 1474. f^o.
- Q. H. F. carmina, per Arnaldum de Bruxella Neapoli. 1474. 4°.
- Q. H. F. opera, per Aug. Carnerium, Ferrariæ. 1474. 8°.
- Q. H. F. opera, per Philip. de Lavagnia, Mediolani. 1476. f^o.
- Q. H. F. Odæ, cum Acronis et Porphyronis comment. curante Aloysio Tuscano, Romæ. 1476. f^o.
- Q. H. F. opera, per Philip. de Lavagnia, Mediolani. 1477. f^o.
- Q. H. F. opera, Tarvisii. (*Ed. valde suspecta*). 1477. f^o.
- Q. H. F. opera, per Philip. Condam Petri, Venet. 1477. f^o.
- Eadem, repetita ab eodem. 1478. — 1479. f^o.
- Q. H. F. Epist. Libri II, per Jac. Durand. etc. Cadomi. 1480. 4°.
- Q. H. F. cum comment. Acron. et Porphyr. Patavii. 1481. f^o.
- Q. H. F. opera, cum comment. Christ. Landini. Florent. 1482. f^o.
- Recusa 1483 — 1486 — 1490 — 1491 — 1493.
- Q. H. F. epist. liber. Lipsiæ. 1482. 4°.
- Q. H. F. cum notis variorum, apud J. Gryphium, Venet. 1484. f^o.
- Q. H. F. cum comment. Acronis et Porphyron. per A. Zarottum, Mediolani. 1485. — 1486. f^o.
- Q. H. F. opera, per Ant. Zarottum, Mediolani. 1487. f^o.
- Q. H. F. Epodon liber, Liptzk. 1488. 4°.

- Q. H. F. opera, cum comment. Domitii, Venetiis. 1489. f^o.
 Q. H. F. opera, cum comment. Acron. Porphyrr. et
 Landini, à Georgio Arrivabene, Venetiis. 1490. f^o.
 Q. H. F. opera, cum comment. Landini, per Bernard.
 de Tridino de Monteferrato, Venet. 1492. f^o.
 Q. H. F. opera, cum comment. Mancinelli, Acron.
 Porphyrr. et Landini, à Philippo Pincio, Venet. 1492. f^o.
 Eadem recusa, per Johannem de Quarengis, Venet. 1492. f^o.
 Q. H. F. opera, per Martinum Herbipolensem, Lipsiæ. 1492. 4°.
 Q. H. F. opera, cum quattuor comment. à Bonetto,
 Locatello, Venetiis. 1494. f^o.
 Q. H. F. Ars poëtica, cum notis F. Petrarchæ. 1494. 4°.
 Q. H. F. opera, cum quattuor comment. per Bernard.
 de Tridino, Venetiis. 1495. f^o.
 Ead. recusa, per Bened. Fontana et Pincium, Venet. 1495. f^o.
 Q. H. F. opera, cum quattuor comment. Venetiis. 1497. f^o.
 Q. H. F. opera, per Johan. Reinhard, Argentinae. 1499. f^o.
 Eodem anno, quater Venetiis recusa.
 Q. H. F. opera, cum comment. Landini, Argentorati. 1498. f^o.
 Q. H. F. odæ, Parisiis. 1498. 4°.
 Q. H. F. Epist. liber, à Jac. Tanner, Lipsiæ. 1498. 4°.
 Q. H. F. opera, cum quattuor comment. sumptibus de
 Triduco, Venet. 1499. f^o.
 Q. H. F. de arte Poëtica, cum comment. Ascensii:
 item satyræ et epistolæ, Parrhisiis. 1500. 4°.

XVI SÆCULI.

- Q. H. F. opera, impendio Minutiani, Mediolani. 1501. f^o.
 Q. H. F. opera, ex recens. Aldi, apud Aldum, Venet. 1501. 8°.
 Recusa 1509 — 1519 — 1527.
 Q. H. F. recognitus per Philip. Beroaldum, Bononiæ. 1502. f^o.
 Q. H. F. cum notis Mancinelli et Bad. Ascensii, Paris. 1503. 4°.
 Recusa 1505—1506—1511—1516—1519 (ter.) — 1528—1529.

- Q. H. F. opera, impensa Philippi (Juntæ) Florentiæ. 1503. 8°.
 Recusa 1514 — 1516 — 1519.
- Q. H. F. cum comment. apud Leonard Paschel, Mediol. 1508. f°.
- Q. H. F. cum quat. comment. à Philip. Pincio, Venet. 1509. f°.
- Q. H. F. ut putant, per Simonem Carpentarium, Lugd. 1511. 8°.
- Q. H. F. cum quatuor comment. per Lud. de Bebulco, Mediolani. 1512. f°.
- Q. H. F. opera, apud Henricum Stephanum, Parisiis. 1513. 12.
- Q. H. F. opera, Lipsiæ. 1513. 4°.
- Q. H. F. cum quattuor commentariis per Augustinum Zannis de Portesio. 1514. f°.
- Q. H. F. sermones et epistolæ, per Hieronym. Victorem, Viennæ. 1515. 4°.
- Q. H. F. morales epistolæ, Colonia. 1516. 4°.
- Q. H. F. morales epistolæ, ex officina Alberti Pafraet, Daventriæ. 1518. 4°.
- Q. H. F. Poëmata, sumptibus Bartholomæi Trot, Lugd. 1518. 8°.
- Q. H. F. poëmata, à Nyon et Guillyn, Parisiis. 1519. f°.
- Q. H. F. opera, in ædibus Andreæ Cratandri, Basileæ. 1520. 8°.
- Q. H. F. per Guill. de Fontaneto de Monteferrato, Venetiis. 1520. f°.
- Q. H. F. Odæ, cum annot. Pauli Franci, Francofurti ad Oderam. 1521. 8°.
- Q. H. F. opera, per Paganinum de Pagan, Venetiis. 1521. 12.
- Q. H. F. de Arte poët. et epist. cura Valent. Ecchii Philyrip. ex offic. D. Johan. Haller, Cracov. 1521—1522. 4°.
- Q. H. F. Poëm. stud. Henr. Glareani, Frib. Brisgoiæ. 1523. 8°.
 Ead. recusa 1533—1535—1539—1540—1545—1549.
- Q. H. F. Juven. et Persius in ædibus Valent. Curionis, Basileæ. 1524. f°.
 Ead. recusa 1527 — 1531.
- Q. H. F. Sermonum libri duo, Antverpiæ. 1525. 4°.
- Q. H. F. Epist. lib. duo, per J. Graphæum, Antverpiæ. 1528. 8°.

- Q. H. F. oper. cum quat. comment. Petrus Gromorsus
excudebat, Parrhisiis. 1528. fº.
- Q. H. F. Poëmata, apud Simonem Colinaëum, Parisiis. 1528. 8º.
Ead. recusa 1531 — 1533 — 1539 — 1540 — 1543.
- Q. H. F. opera, per Sebastianum Gryphium, Lugduni. 1530. 8º.
Ead. recusa 1533—1535—1536—1538—1540—1542
1545—1546—1547—1549—1551—1554.
- Q. H. F. opera, cum annot. Erasmi, Rodigini, etc.
Antverp. 1535. 8º.
- Q. H. F. opera, per Philip. Romanum, Lugduni. 1536. 8º.
- Q. H. F. opera ex officina Roberti Stephani Parisiis. 1539. 8º.
Recusa 1541 — 1544 — 1545 — 1549.
- Q. H. F. cum quinque comment. per Venturinum Ros-
sinellum, Venetiis. 1540. fº.
- Q. H. F. Poëmata, cum Scholiis per Ant. Dumæum,
Antverp. 1540. 8º.
- Q. H. F. cum N. Perotti libell. de metris Hor. ex offic.
Erasm. Venetiis. 1541. 12.
- Q. H. F. cum quat. comment. in æd. Oudini Petit, Paris. 1543. fº.
- Q. H. F. opera, cum omnium comment. apud Hieron.
Scotum, Venetiis. 1544. fº.
- Q. H. F. opera, per Petrum Crinitum, Antverpiæ. 1544. 8º.
- Q. H. F. opera, cum omnium comment. per Henr.
Petrum Basileæ. 1545. fº.
Ead. recusa 1555 — 1570 — 1580.
- Q. H. F. poëmata, apud Audoenum Parvum, Parisiis. 1545. 12.
- Q. H. F. poëmat. ex officina Mich. Vascosan, Parisiis. 1545. 4º.
- Q. H. F. poëmat. cum brevibus Scholiis, apud J. Roi-
gny, Parisiis. 1546. 4º.
- Q. H. F. poëmata, ex officina Jo. Loei Antverpiæ. 1547. 8º.
Recusa 1552 — 1559 — 1566.
- Q. H. F. opera, apud Vincent. Valgris. Venetiis. 1548. 8º.
- Q. H. F. opera, per Ant. Vincentium, Lugduni. 1551. 12.

- Q. H. F. opera, apud Beringos, Lugduni. 1551. 12.
 Q. H. F. cum Scol. Ant. Mureti, apud Ald. Juniolem. 1551. 8°.
 Recusa 1552—1555—1557—1559 (bis) 1561—1564—1570—1582.
 Q. H. F. opera, per Jo. Gymnicum, Antverpiæ. 1552. 8°.
 Q. H. F. cum interpret. apud Pet. de Sabio, Venet. 1553. f°.
 Q. H. F. opera, cura Joh. Dousæ, Venet. 1554. 4°.
 Q. H. F. opera, cum Scholiis diversorum, Coloniae. 1555. 8°.
 Q. H. F. Poëmata, cum Scholiis brevibus, apud Thomam Richard, Parisiis. 1556. 4°.
 Q. H. F. opera, cum annot. Acronis. Coloniae Agr. 1556. 8°.
 Recusa 1562. — 1564. — 1568.
 Q. H. F. opera, cum annot. Pulmani, excud. M. Nutius Antverpiæ. 1557. 8°.
 Recusa 1564—1566—1577—1580—1581—1583—1587.
 Q. H. F. opera, cum Schol. cura J. Boulierii, Lugd. 1558. 8°.
 Q. H. F. per Rapheleng. ex offic. Plantini, Antverpiæ. 1558. 8°.
 Q. H. F. Poëm. apud Jon. Mariam Bonellum, Venet. 1559. f°.
 Recusa 1562 — 1573 — 1576.
 Q. H. F. opera, per Jo. Frellon, Lugduni. 1559. 12.
 Q. H. F. poëmata, cum comment. Mureti apud Guill. Rouillium, Lugd. 1559. 12.
 Q. H. F. poëmata omnia, Basileæ. 1560. 8°.
 Q. H. F. ex fide x mss D. Lambini, per Tornæs. Lugd. 1561. 4°.
 Recusa 1566—1567—1568—1569—1572—1575—1579
 1580—1587—1588—1596—1600.
 Q. H. F. cum not. Acronis et Variorum, Coloniae. 1562. 8°.
 Q. H. F. cum Annot. Variorum, Lipsiæ. 1563. 8°.
 Q. H. F. carminum lib. quart. op. Cruquii, Brugis Fl. 1565. 8°.
 Q. H. F. cum indice Th. Treteri apud Plantin, Antv. 1567. 8°.
 Q. H. F. Poëmata cum not. Janici in art. poët. Francof. 1567. 8°.
 Q. H. F. cum. argum. Fabricii, typis. Vœgel. Lipsiæ. 1570. 8°.
 Recusa 1571—1578—1585—1588—1598—1600.
 Q. H. F. opera, à Guil. Xilandro ap. Macer Heidelberg. 1571. 8°.

- Q. H. F. poëm. cum Schol. excud. Guil. Norton, Lond. 1574. 8°.
 Q. H. F. poëmata, ab H. Stephano illust. Parisiis. 1577. 8°.
 Recusa 1588 — 1600.
 Q. H. F. ex XI MSS. op. J. Cruquii ap. Ch. Plant. Antv. 1578. 4°.
 Recusa 1579—1586—1587—1593—1597—1603—1611—1620.
 Q. H. F. oper. ex emend. P. Gual. Chabot. Paris. 1582-1587. 8°.
 Q. H. F. Poëmata, apud Jo. Gryphium, Venetiis. 1584. f°.
 Q. H. F. opera, cum Fed. Ceruti paraph. Venet. 1585. 4°.
 Q. H. F. cum anim. Hadr. Turneb Mur. et Man. Paris. 1586. 8°.
 Q. H. F. opera, per Ant. Tardiff, Lugduni. 1589. f°.
 Q. H. F. cum notis Politiani et aliorum, Venetiis. 1590. f°.
 Q. H. F. Poëmata, apud Fr. Raphel. Lugduni Bat. 1594. 8°.
 Q. H. F. opera omnia, Francofurti ad Oderam. 1599. 8°.
 Q. H. F. Poëm. cum duob. indicibus Wechel Francof. 1600. 8°.

XVII SÆCULI.

- Q. H. F. poëmata, cura Bersmanni, Voegel, Lipsiæ. 1601. 8°.
 Recusa 1611.
 Q. H. F. opera, cum novis argument. Plant. Antv. 1604. 12.
 Q. H. F. poëmata, cum Juvenali, Londini. 1604. 12.
 Q. H. F. opera, cum comment. Dan. Heinsii, apud Rapheleng. Recusa 1609 — 1610 — 1612.
 Q. H. F. opera, cum notis Johannis BOND, Londini. 1606. 8°.
 Sæpissime recusa.
 Q. H. F. oper. cum comment. Lævin. Torrentii, Antv. 1608. 4°.
 Recusa 1620. — 1708.
 Q. H. F. opera, cum. not. Dan. Heinsii, apud Lud. Elzevir, Lugd. Bat. 1612. Recusa 1628. 12.
 Heinsii de Satyra Horat. 1629 — 1653.
 Q. H. F. emend. cum paraph. Eilh. Lubini, Francof. 1612. 4°.
 Q. H. F. cum not. Jani Rutgers. ex typ. R. Steph. Paris. 1613. 12.
 Q. H. F. à Petr. Gualt. Chabot. apud Lud. Reg. Basil. 1615. f°.
 Q. H. F. op. denuo emend. apud Guill. Jansson, Ams. 1619. 24.

- Q. H. F. opera, Genevæ. 1619. 16.
 Q. H. F. op. Den. emend. ap. Guil. Cæsium, Amstel. 1623. 12.
 Q. H. F. opera, ex typograph. Regia, Parisiis. 1624. fº.
 Recusa 1642.
 Q. H. F. opera, ex officina Plantiniana, Antverpiæ. 1625. 12.
 Q. H. F. opera, per Jod. Hond, Amstel. 1625. 12.
 Q. H. F. op. cum. argum. ex typ. J. Jannoni, Sedani. 1627. 32.
 Q. H. F. op. expurgata, cum comment. Maresii, Duaci. 1636. 8º.
 Recusa 1638—1647—1648—1653—1664—1686.
 Q. H. F. opera, per Jo. Libert. Parisiis. 1641. 12.
 Q. H. F. oper. cum comment. Variorum et Schol. integris J. Bond accur. Schrevel. ap. Fr. Hack. Lugd. B. 1653. 8º.
 Recusa 1658—1663—1668—1670—1688.
 Q. H. F. opera, cum not. Jac. Meursii, Antverp. 1656. 12.
 Q. H. F. opera, cum not. Phil. Munckeri, Lugd. B. 1658. 8º.
 Q. H. F. opera, per Gid. Litgow. Edimbourg. 1662. 12.
 Q. H. F. poëmata, cum notis Min-Ellii, Roterodami. 1668. 12.
 Recusa 1673 — 1676 — 1677.
 Q. H. F. opera, recens. Tan. Faber, Salmur. 1671. 12.
 Q. H. F. opera, ex off. Plantin Raphel. 1673. 8º.
 Q. H. F. opera, ex recens. Dan. Heinsii, ex off. Elzeviriana Amstel. 1676. 8º.
 Q. H. F. opera, cum annot. J. Bond, ex off. Elzevir. Amstelodami. 1676. 12.
 Q. H. F. cum comment. Th. Pulmanni, Antverpiæ. 1677. 16.
 Les œuvres d'Horace, traduits en français, avec des notes et remarques par André Dacier; 10 vol. Paris. 1681. 12.
 Réimprimés en 1689 — 1691 — 1727 — 1733.
 Q. H. F. opera omnia, Venetiis. 1682. 12.
 Recusa 1688 — 1698 — 1700.
 Q. H. F. cum interpr. et notis Pct. Rodellii ad usum Ser. Gal. Delphini, per Collomerium Tolosæ. 1683. 8º.
 Recusa 1686 — 1690.

- Q. H. F. opera omnia , Parisiis. 1687. 12.
 Q. H. F. opera , cum novis argum. Lugduni Bat. 1690. 12.
 Q. H. F. opera , interpret. et notis illustrata à Lud.
 Desprez per Francisc. Leonard , ad usum Delphini. 1691. 4°.
 Q. H. F. opera , cum notis Rutgersii , Ultrajecti. 1694. 12.
 Q. H. F. opera , ex recensione Heinsii , Antverp. 1696. 16.
 Q. H. F. opera , cum notis Eduard. à Zurek , ex typ.
 Nic. Braau , Harlem. 1696. 8°.
 Recusa 1702.
 Q. H. F. carm. expurg. perpetua interpret. illustrav.
 Jos. de Jouvençy , 2 vol. Parisiis. 1696. 12.
 Q. H. F. opera , Lugduni. 1698. 24.
 Q. H. F. opera , studio Jacobi Talbot , Cantab. 1699. 4°.
 Q. H. F. opera , accedunt I. Rutgersii lectiones Venu-
 sinæ , cur. Burmanno , Traject. Bat. 1699. 12.

XVIII SÆCULI.

- Q. H. F. Eclogæ , cum scholiis perpetuis , restituit
 Willelmus Baxter , Londini. 1701. 8°.
 Q. H. F. opera , curante J. Talbot , Cantab. 1701. 12.
 Q. H. F. opera , ex libris MSS. juxta edit. Rutgersii et
 Cantabrig. Londini. 1702. 12.
 Q. H. F. cum comment. Læv. Torrentii , Antverp. 1708. 4°.
 Q. H. F. cum notis D. Heinsii , Lugd. Bat. 1709. 8°.
 Q. H. F. opera , cum versione gall. Tarteron. notisque
 Petri Coste , 2 vol. Amsterd. 1710. 12.
 Q. H. F. ex recensione et cum notis Rich. Bentleii ,
 Cantabrigiæ. 1711. 4°.
 Recusa 1713 — 1717 — 1728.
 Q. H. F. fide MSS. emendatus , Ultrajecti. 1711. 8°.
 Q. H. F. ad Rich. Bentleii ed. expressus , Cantabrig. 1713. 12.
 Q. H. F. cura Jac. Watson , Edimburgi. 1715. 12.

- Q. H. F. opera , per Petrum Burmann , Trajecti. 1713. 4°.
- Q. H. F. opera , cum variantibus Mich. Maittaire , apud
Tonson et Walts , Londini. 1715. 12.
- Q. H. F. opera , Gall. cum notis Pellegrini. Parisiis. 1715. 8°.
- Q. H. F. ex recensione Heinsii et Fabri apud Westen.
Amst. 1719. 16.
- Q. H. F. opera expurgata , illustrav. Jo. Duhamel ,
Parisiis , apud fratres Barbou. 1720. 8°.
- Recusa 1730 — 1764.
- Q. H. F. poëmata , ex antiquis codd. varias lectiones
adjecit. Alex. Cuningamius Hagæ-comitum. 1721. 8°.
- Q. H. F. opera , per Grieson , Dublini. 1721. 12.
- Les poésies d'Horace , disposées suivant l'ordre chro-
nologique , par le P. Sanadon , 2 vol. Paris. 1728. 4°.
- Q. H. F. carmina , expurg. cum notis Brochard , Paris. 1728. 8°.
- Q. H. F. cum emendd. et interp. nova , ap. R. et A.
Foulis Glasguæ. 1730. 8°.
- Q. H. F. opera , apud R. Fræbarn. 1731. 12.
- Q. H. F. opera , æneis tabulis incidit Jo. Pine , Lon-
dini , 2 vol. 1733. 8°.
- Q. H. F. ex castig. Bentleii , Cuningamii et Sanadoni ,
apud A. van den Hoeck , Hamburgi. 1733. 8°.
- Q. H. F. opera , è typ. Regia , Paris. 1733. 16.
- Q. H. F. opera , cum notis Dacierii , variant. Bentleii ,
Cuningamii et Sanadoni ; 4 vol. Amstel. 1733. 4°.
- Q. H. F. opera , cum notis congestis Dacierii et Sana-
doni , apud Westenum , 8 vol. Amst. 1735. 8°.
- Q. H. F. per J. Jones , apud Nourse , Londini. 1736. 8°.
- Q. H. F. poëmata , ex castigatione Bentleii , Cuning. et
Sanad. Emend. apud Nourse , Londini. 1740. 12.
- Q. H. F. anglice vertit Phil. Francis , Londini. 1743. 8°.
- Recusa 1750 — 1760.
- Q. H. F. ex recens. D. Heinsii , T. Fabri , Bentr. et

- Sanad. Westen, Amst. 1743. 8°.
- Q. H. F. opera, typis Brindley. 1744. 8°.
- Q. H. F. carmina, accur. Steph. And. Philippe, ap.
Coutelier, Lut. 1746. 12.
- Q. H. F. opera, apud Guill. Sandby, Lond. 1749. 8°.
- Q. H. F. poëmata, latine cum vers. Gallica et notis
Caroli Batteux, 2 vol. Parisiis. 1750. 12.
- Recusa 1753 — 1762.
- Q. H. F. Eclogæ Baxteri, auxit Jo. Gesner, Lips. 1752. 8°.
- Q. H. F. opera, ex recens. Philippe, Parisiis. 1754. 8°.
- Q. H. F. opera, Sanadoniana secunda ed. 8 vol. Paris. 1756. 8°.
- Q. H. F. opera, ad exemplar Bentleii excusa, curante
Celsiss. Principe de Furstenberg, Pragæ. 1760. 8°.
- Q. H. F. opera, curante J. P. Millero, Berolini. 1761. 8°.
- Q. H. F. poëmata, lat. et gallice, Car. Batteux, Jenæ. 1762. 8°.
- Q. H. F. opera, typ. Baskerville, Birmingham. 1762. 12.
- Q. H. F. opera, apud Barbou, Parisiis. 1763. 12.
- Q. H. F. opera, cum notis J. Bond, apud Couret-de-
Villeneuve, Aurelianis. 1767. 12.
- Q. H. F. opera, curante Jos. Valart, Parisiis. 1770. 8°.
- Q. H. F. opera, typ. Baskerville, Birmingh. 1770. 4°.
- Q. H. F. carmina, illustrata ab H. Wagnero, Halæ. 1770. 8°.
- Q. H. F. edit. Baxtero-Gesneriana, Lipsiæ. 1772. 8°.
- Q. H. F. à Fran. Dorighello illust. Patavii. 1774. 8°.
- Q. H. F. carmina, cum annot. Gallicis Lud. Poin-
sinet de Sivri è typ. Didot, Parisiis. 1777. 8°.
- Q. H. F. opera, recensuit Chr. Dav. Jani, Lipsiæ. 1778. 8°.
- Horazens Briefe: übersezt mit historischen Einleitun-
gen und andern nothingsen erlauterungen von C.
M. Wieland, Dessau. 1782. 8°.
- Recusa 1786 — 1787 — 1790 — 1794.
- Q. H. F. studiis societatis Bipontinæ, Biponti. 1783. 8°.
- Recusa 1792.

XXXVI DE HORATII EDITIONIBUS.

Q. H. F. opera , Avenione.	1785. 24.
Q. H. F. carmina , curavit Jer. Jac. Oberlin , Argenti- torati.	1788. 4°.
Q. H. F. edit. Baxtero-Gesner. Fritsch. Lipsiæ.	1788. 8°.
Q. H. F. opera , typ. Bodonianis , Parmæ.	1791. f°.
Q. H. F. opera , cum var. per Combe , Londini.	1792. 4°.
Q. H. F. opera , Bodoni , Parmæ.	1793. 4°.
Q. H. F. opera , Bodoni , Parmæ.	1794. 8°.
Q. H. F. quæ supersunt , recensuit Gilb. Wakefield , 2 vol. Londini.	1795. 8°.
Q. H. F. ad exemplar Bentleii , curavit Jo. Chr. Fr. Wetzel , Lignitii.	1799. 8°.
Q. H. F. opera excud. Didot natu major , Parisiis.	1799. f°.
Q. H. F. opera , apud P. et Firmin Didot , edit. Ste- reotypa , Parisiis.	1800. 16.
Q. H. F. opera , illustravit Christ. Guil. Mitscherlich , Lipsiæ , 2 vol.	1800. 8°.

QUINTI HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM
LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM. Ode I.

*Alios aliis rebus duci, se Lyricorum versuum studio
teneri.*

MÆCENAS, ¹ atavis edite regibus,
O et ² præsidium, et dulce decus meum!
³ Sunt, quos ⁴ curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat: ⁵ metaque ⁶ fervidis
Evitata rotis, ⁷ palmaque nobilis
Terrarum Dominos ⁸ evehit ad Deos.
⁹ Hunc, si ¹⁰ mobilium turba Quiritium
Certat ¹¹ tergeminis ¹² tollere honoribus:
¹³ Illum, ¹⁴ si proprio condidit horreo
Quidquid de ¹⁵ Libycis verritur areis,

¹ Antiquis regibus progenerate, cui
Menodorus pater, Menippus avus,
Cecinna rex Etruscorum fuit atavus.

² Tutela vel propugnatio mea et dulce
ornamentum. ³ Sunt qui ludis delectantur,
utpote Olympiacis, in quibus concitari solebat pulvis quo currentes spargebantur. ⁴ Curru.

⁵ Terminus (ad quem dirigitur cursus) caute evitatus. ⁶ Rotæ currendo fervent. ⁷ Præmium victoriæ, quæ homines nobilitat. ⁸ Diis æquiparat.

⁹ Hunc, id est, alium, qui honoribus inservit. ¹⁰ Pop. Romanus in suffragiis ferendis semper erat mobilis et inconstans. ¹¹ Honoribus amplissimis et maximis, vel, AEdilitate majore, Prætura et Consulatu. ¹² Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. ¹³ Illum, id est, alium hominem, qui agriculturam exercet. ¹⁴ Si factus sit dives et copiosus arator. ¹⁵ Quidquid colligitur ex agris fertilibus, cujusmodi sunt in Libya regione frumenti fe-

Gaudentem patrios ¹⁶ findere sarculo
 Agros, ¹⁷ Attaliciis conditionibus
 Nunquam dimoveas, ut trabe ¹⁸ Cypria
¹⁹ Myrtoum ²⁰ pavidus nauta secet mare.
²¹ Luctantem Icariis fluctibus ²² Africum
 Mercator metuens, otium, et oppidi
 Laudat rura sui: mox reficit rates
²³ Quassas, ²⁴ indocilis pauperiem pati.
²⁵ Est qui nec veteris pocula ²⁶ Massici,
 Nec partem solido ²⁷ demere de die
 Spernit; nunc viridi ²⁸ membra sub arbuto
 Stratus, nunc ad aquæ lene caput ²⁹ sacræ.
 Multos castra juvant, et ³⁰ lituo tubæ
 Permistus sonitus, bellaque matribus
³¹ Detestata. Manet sub ³² Jove frigido
 Venator, ³³ teneræ conjugis immemor:
 Seu visa est catulis cerva ³⁴ fidelibus,
³⁵ Seu rupit teretes ³⁶ Marsus aper plagas.

racissima. ¹⁶ Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τὸ σκαλίδιον appellant. ¹⁷ Numquam eum de sententia sua deducas, quamvis regis opes ei offeras, cujusmodi erant Attali regis Pergami. ¹⁸ Nave ex trabibus Cypriis compacta, pro quavis nave. ¹⁹ Mare à Myrtoo OEnomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. ²⁰ Propter naufragii metum. ²¹ Confligentem cum fluctibus Icariis. ²² Qui flat ab occasu hyberno. ²³ Naves laceras. ²⁴ Qui doceri non potest pauperiem pati.

²⁵ Est aliud genus hominum, qui genio indulgent. ²⁶ Vini generosi,

quale in Massico Campaniæ monte nascitur. ²⁷ Frangere diem intermit-tendo laborem, pabuloque corpus reficiendo. ²⁸ Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna et conviviis idonea. ²⁹ Omnis fons in origine sacer est, suoque murmure somnos allicit.

³⁰ Lituus equitum est et incurvus, tuba peditum et directa. ³¹ Propter filiorum interitum.

³² Sub aëre frigido. ³³ Conjugis delicatæ. ³⁴ Mira est canum fidelitas in dominos. ³⁵ Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti et rotundo fune contextis. ³⁶ Sabellus pro quovis apro.

Me doctarum ³⁷ ederæ præmia frontium
 Dīs miscent superis : me gelidum nemus,
 Nympharumque ³⁸ leves cum Satyris chori
³⁹ Secernunt populo : ⁴⁰ si neque tibia
⁴¹ Euterpe cohibet, nec ⁴² Polyhymnia
⁴³ Lesboum refugit tendere barbiton.
⁴⁴ Quod si me Lyricis vatibus inseres,
 Sublimi feriam sidera vertice.

³⁷ Poëtæ victores coronis ederaceis donabantur. ³⁸ In saltando celeres.

³⁹ Me dignum faciunt, ut propter excellentiam à vulgo segreger. ⁴⁰ Si, id est, quia sic placet Musis, quarum favore hæc beneficia consecutus sum. ⁴¹ Una ex Musis, eaque jucunda.

⁴² Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. ⁴³ Quale

barbiton Sappho et Alcæus egregiè Poëtæ in insula Lesbo tendere solebant.

⁴⁴ Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poëtas numerabis, ad cælum usque evehar, idemque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium resplendens ut sidus inter homines.

AD AUGUSTUM CÆSAREM. Ode II.

*Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cæsaris cædem:
 unam imperii spem in Augusto constitutam.*

JAM satis terris nivis, atque ¹ diræ
 Grandinis misit ² pater; et ³, rubente
 Dexterâ sacras ⁴ jaculatus arces,
 Terruit urbem :
 Terruit gentes, grave ne rediret

¹ Grandinis formidandæ, ut à Jovis ira provenientis. ² Jupiter. ³ Fulmine ex igne rubente. ⁴ Qui Capi-

tolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, cives urbanos timere fecit.

⁵ Seculum Pyrrhæ nova monstra ⁶ questæ :

Omne cum ⁷ Proteus pecus egit altos

Visere montes :

Piscium et summa genus hæsit ⁸ ulmo ,

Nota quæ sedes fuerat ⁹ columbis :

Et ¹⁰ superjecto pavidæ natarunt

Æquore damæ.

Vidimus ¹¹ flavum Tiberim retortis

¹² Littore Etrusco violenter undis ,

Ire dejectum ¹³ monumenta regis ,

Templaque ¹⁴ Vestæ :

¹⁵ Iliæ dum se nimium ¹⁶ querenti

¹⁷ Jactat ultorem , ¹⁸ vagus et ¹⁹ sinistra

Labitur ripa , ²⁰ Jove non probante ,

²¹ Uxoriis amnis.

²² Audiet cives acuisse ferrum ,

⁵ Ne tempus eluvionis rediret , cum Deucalion et Pyrrha soli ex universo hominum genere relictis Parnassum montem conscenderent , ibi ut se tutos ab aquarum vi conservarent. ⁶ Quæ de admirabilibus monstris quærebatur. ⁷ Quum Proteus phocarum pastor et custos , pecus , id est , vitulos marinos , eduxit ad visendum altos montes. ⁸ Ulmus ponitur pro quavis arbore. ⁹ Turturibus vel palumbibus. ¹⁰ In terram ejecto.

¹¹ Tiberim turbidum et arenæ colore flavum. ¹² Undis repulsis à littore Etrusco , vel à Tyrrheno mari , in quod Tiberis influit. ¹³ Regiam Numæ Pompilii. ¹⁴ Fuit Vesta Saturni filia ex Ope , foci

custos et præses , cui Numa Pompilius ædem condidit. ¹⁵ Iliæ Romuli matri , Tiberis uxori , abs qua Julius Cæsar ortum habuit. ¹⁶ Conquerenti de Cæsar's nece. ¹⁷ Magnifice gloriantur. ¹⁸ Errans extra alveum. ¹⁹ Ergo sinistra , quia Tiberi currenti urbs est à sinistra. ²⁰ Jove indignante et pene invito. ²¹ Tiberis , suæ uxori nimium indulgens.

²² Rara juvenus , id est , posteris nostri , pauci admodum ex bellorum civilium reliquiis , ideoque rari , audient , cives in civium corpora gladios excuisse , quibus Persæ , Pop. Romani hostes perirent melius , id est , justius perirent.

Quo graves Persæ melius perirent :

Audiet pugnas , ²³ vitio parentum

Rara juvenus.

²⁴ Quem vocet Divûm populus ruentis

Imperî ²⁵ rebus ? ²⁶ prece qua fatigent

Virgines sanctæ minus audientem

²⁷ Carmina Vestam ?

²⁸ Cui dabit partes scelus expiandi

Jupiter ? tandem venias , precamur ,

Nube candentes humeros ²⁹ amictus

³⁰ Augur Apollo :

Sive tu mavis ³¹ Erycina ridens ,

³² Quam Jocus circumvolat , et Cupido :

Sive neglectum ³³ genus , et nepotes

Respicias ³⁴ auctor ,

Heu ! nimis longo satiate ³⁵ ludo :

Quem juvat clamor , galeæque ³⁶ leves ,

³⁷ Acer et Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem :

Sive ³⁸ mutata ³⁹ juvenem figura ,

²³ Parentum culpa. ²⁴ Ergo quem divûm vocet populus ? etc. ²⁵ Libertati et dignitati senatus vergentis ad ruinam. ²⁶ Quibus precibus virgines Vestales impense rogent et obsecrare debeant Vestam ? ²⁷ Hymnos et preces supplicantium.

²⁸ Cui Deorum dabit Jupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patnaverunt Romani in occidendo Cæsare ? ²⁹ Habens humeros candente nube amictos. ³⁰ Vates, qui præsentit

futura. ³¹ Venus sic dicta à monte Eryce, ubi religiosissime colebatur. ³² Circa quam Jocus volat. ³³ Genus ex oculis tuis rejectum (ô Mars) qui opem ferre negligis. ³⁴ Mars pater Romuli, qui Romam condidit. ³⁵ Bellis, quæ sunt Martis ludi, et oblectamenta. ³⁶ Galeæ expolitæ. ³⁷ Virilis et truculentus, qualis erat Maurorum vultus. ³⁸ Mutata figura tui in formam Augusti. ³⁹ Augustum, cui Poëta assentatur, Mercurium eum esse dicens.

Ales in terris ⁴⁰ imitaris, almæ
Filius Majæ, ⁴¹ patiens vocari

Cæsaris ultor :

⁴² Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus intersis populo ⁴³ Quirini :
Neve te ⁴⁴ nostris vitiis iniquum

⁴⁵ Ocyor aura

Tollat. ⁴⁶ Hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici ⁴⁷ pater, atque princeps :
Neu sinas ⁴⁸ Medos ⁴⁹ equitare inultos

⁵⁰ Te duce Cæsar.

⁴⁰ Repræsentas. ⁴¹ Qui pateris te vocari Cæsaris ultorem. Ordo est : Sive, ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Majæ, patiens vocari Cæsaris ultor, imitaris in terris juvenem Augustum, mutata figura. ⁴² Utinam sero in cœlum redeas, et diu vivas in terris. ⁴³ Romuli, pro Pop. Romano. ⁴⁴ Nostris contentionibus indignan-

tem. ⁴⁵ Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro.

⁴⁶ Romæ. ⁴⁷ Augustus S. C. Pater Patriæ appellatus est. ⁴⁸ Persas et Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. ⁴⁹ Ex equo pugnare. ⁵⁰ Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux invictissimus.

IN VIRGILIUM ATHENAS

PROFICISCENTEM. Ode III.

Secundam ei navigationem precatur, deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

¹ Sic te ² diva potens Cypri,
Sic ³ fratres Helenæ, lucida sidera,

¹ Ordo est : O navis, quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, etc. ut finibus Atheniensibus eum

salvum restituas, velut rem tuæ fidei commissam. ² Venus domina Cypri insulæ, ubi præcipue colebatur. ³ Castor et Pollux nautarum opitulatores.

Ventorumque regat ⁴ pater,
⁵ Obstrictis aliis, præter ⁶ Iapyga,
 Navis, quæ tibi creditum
 Debes Virgilium, finibus Atticis
 Reddas incolumem, precor,
 Et serves ⁷ animæ dimidium meæ.
⁸ Illi robur, et æs triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit ⁹ præcipitem Africum
¹⁰ Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes ¹¹ Hyadas, nec rabiem Noti:
¹² Quo non arbiter Adriæ
 Major, tollere, seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit ¹³ gradum,
 Qui ¹⁴ siccis oculis ¹⁵ monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum, et
 Infames scopulos ¹⁶ Acroceraunia?
¹⁷ Nequicquam Deus ¹⁸ abscidit

⁴ AEolus. ⁵ Aliis ventis vinctis et in utre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Ulyssi, præter Zephyrum, qui liber et solutus, eum deferat in patriam. ⁶ Ventum ex Apulis flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant. ⁷ Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una est anima in duobus corporibus.

⁸ Erat ille animo robusto et pectore ferreo, qui nullius periculi metu ter-ritus, primus navigare ausus est. ⁹ Africum impetuosum, qui præcipitat quicquid impellit. ¹⁰ Colluctantem cum Aquilonibus. ¹¹ Stellæ à fratre

Hyante sic dictas, noxias admodum et pluviosas, quia suo ortu et occasu pluvias solent excitare. ¹² Quo Noto nullus est ventus major dominus maris Adriatici, id est, majus obtinet imperium in mare Adriaticum, sive concitare, sive sedare vult fluctus. ¹³ Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibusimus. ¹⁴ Absque lacrymis. ¹⁵ Cete, pisces monstrosos. ¹⁶ Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. ¹⁷ Frustra Dei providentia dissociavit terras à mari, si homines nihilominus audent navigare. ¹⁸ Separavit.

Prudens Oceano ¹⁹ dissociabili
 Terras : si tamen ²⁰ impiæ
 Non tangenda rates transiliunt ²¹ vada.
²² Audax omnia perpeti
 Gens humana ²³ ruit per vetitum nefas.
 Audax ²⁴ Japeti genus
 Ignem fraude ²⁵ mala gentibus ²⁶ intulit.
 Post ignem ætheria domo
²⁷ Subductum, macies, et ²⁸ nova febrium
 Terris incubuit cohors :
 Semotique prius ²⁹ tarda necessitas
 Lethi corripuit gradum.
 Expertus ³⁰ vacuum Dædalus aëra
 Pennis ³¹ non homini datis.
 Perrupit ³² Acheronta Herculeus labor.
 Nil mortalibus ³³ arduum est.
³⁴ Cælum ipsum petimus ³⁵ stultitia : neque
 Per nostrum patimur ³⁶ scelus
 Iracunda Jovem ³⁷ ponere fulmina.

¹⁹ Quem necesse erat à terris secludi, propter salutem hominum aliorumque animantium, quæ usui humano inservientia terræ pabulo nutriuntur. ²⁰ Impii homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet navigando, videntur contemnere.

²¹ Loca in mari periculosissima. ²² Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. ²³ Impetu fertur, non ratione, ad res lege vetitas. ²⁴ Prometheus Japeti filius. ²⁵ Furto. ²⁶ Homini-
 bus distribuit.

²⁷ Post ignem è cœlo furtim ablatum. ²⁸ Inaudita morborum multitudo

terram occupavit. ²⁹ Necessitas mortis prius tarde, et matura senecta venientis celeravit gradum, et citius advenit.

³⁰ Aëra apertum, vel inanem, ab hominibus infrequentem. ³¹ Sed avibus, quibus proprium est volare.

³² Hercules per vim descendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. ³³ Difficile est.

³⁴ Cælum ipsum affectamus, ut olim Gigantes et Phaëton. ³⁵ Per stultitiam, unde nostra vitia enascuntur. ³⁶ Per nostram impietatem. ³⁷ Deponere fulmina, quæ Jupiter effectus iratus sumit in manus, ut improbos exanimet.

AD L. SEXTIUM CONSULAREM. Ode IV.

*Adventu Veris, et communi moriendi conditione
proposita, hortatur ad voluptates.*

¹ SOLVITUR ² acris hyems ³ grata vice Veris, et ⁴ Favonî:

⁵ Trahuntque siccas ⁶ machinæ carinas:

Ac neque ⁷ jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni:

Nec prata canis ⁸ albicant pruinis.

Jam ⁹ Cytherea choros ducit ¹⁰ Venus, imminente Luna:

Junctæque Nymphis ¹¹ Gratiæ decentes

¹² Alternò terram quatiunt pede, ¹³ dum graves Cyclopum

Vulcanus ardens ¹⁴ urit officinas.

Nunc decet aut viridi ¹⁵ nitidum caput ¹⁶ impedire

Aut flore, ¹⁷ terræ quem ferunt solutæ. (Myrto,

¹⁸ Nunc et in umbrosis ¹⁹ Fauno decet ²⁰ immolare lucis,

¹ Veris adventu mollescit et relaxatur terra, quæ fuerat hyemis frigore vincta et adstricta. ² Hyems mordax et aspera. ³ Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est. ⁴ Zephyri, qui verno tempore flare incipit. ⁵ Trahunt ad mare, ad navigandum, naves siccas: atque ideo siccas, quod à principio Novembris usque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. ⁶ Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco movendas. ⁷ Ut in hyeme. ⁸ Albescunt.

⁹ Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primum vectam concha marina. ¹⁰ Venus dux chori jam cum Nymphis et Gratiis ad Lunam saltat imminuentem, id est,

propinquam, et supra caput lucentem.

¹¹ Aglaïa, Euphrosyna, Thalia.

¹² Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerose saltantes. ¹³ Dum Vulcanus in AEtna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera et ministerio in iis fabricandis utitur. ¹⁴ Non revera urit, sed Poëta vehementem ignis ardorem exprimit, quo metalla liquescunt.

¹⁵ Caput unguento splendescens.

¹⁶ Coronare caput serito ex myrto aut aliis floribus concinnato. ¹⁷ Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis frigore fuerant constrictæ.

¹⁸ Anno jam expleto, scil. veris tempore. ¹⁹ Fauno, rusticorum Deo quem quidam volunt eundem esse atque Pana. ²⁰ Sacrificare vel agnam vel

Seu poscat agnam, sive malit hœdum.

²¹ Pallida mors ²² æquo pulsat pede pauperum ²³ tabernas,
Regumque turrets. O beate Sexti,

²⁴ Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

²⁵ Jam te premet nox, ²⁶ fabulæque manes,

Et domus ²⁷ exilis Plutonia: ²⁸ quo simul meâris,

²⁹ Nec regna vini sortiére ³⁰ talis,

Nec tenerum ³¹ Lycidam mirabere, ³² quo calet juvenus

Nunc omnis, et ³³ mox virgines tepebunt.

hœdum, utrum mavult. ²¹ Mors pallidos efficit. ²² Indifferenter et æque fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. ²³ Domos humiliores.

²⁴ Breve vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. ²⁵ Statim te opprimit mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras.

²⁶ Fabulosi inferi, de quibus et Poëtæ et Philosophi tam multa fabulantur.

²⁷ Domus tenuis et parva, sic dicta

ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt, nec possunt circumscribi. ²⁸ Ad quam domum simul ac migraveris. ²⁹ Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conviviis omnes parere necesse erit. ³⁰ Talorum jactu. Veneris enim jactus regem vini efficiebat. ³¹ Puerum mollem et delicatulum. ³² Cujus amore juvenes nunc ardent. ³³ Ubi Lycidas adoleverit, virgines ejus complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode V.

Miseros esse qui illius amore teneantur: se ex eo, tanquam è naufragio, enatasse.

¹ Quis multa gracilis te puer in rosa

² Perfusus liquidis urget odoribus

Grato, Pyrrha, sub ³ antro?

¹ O Pyrrha, quis puer tenero et gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis urget, id est, arcte avideque amplectitur? ² Delibutus unguentis,

quæ odores effundunt. ³ In fornice vel lupanari, ubi meretrices aliquando latebant, ut alienos oculos in repudenda fugerent, aliquando prostrabant impudice ad captandam prædani.

4 Cui flavam religas comam ,
 5 Simplex munditiis ? heu quoties 6 fidem ,
 Mutatosque 7 deos flebit , et 8 aspera
 9 Nigris 10 æquora ventis
 Emirabitur 11 insolens ,
 Qui nunc te fruitur credulus 12 aurea !
 Qui semper 13 vacuum , semper amabilem
 Sperat , nescius 14 auræ
 Fallacis. 15 Miseri , quibus
 Intentata nites ! Me tabula 16 sacer
 17 Votiva paries indicat uvida
 Suspendisse 18 potenti
 19 Vestimenta maris Deo.

4 Cujus gratia crines flavos habes religatos ut ei placeas. 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu.

6. Promissa in levitatem et perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedisequis , scil. Gratiis , risu , joco , osculis , aliisque ejusmodi , quæ tales amores comitari , facileque mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari , ventis agitato , significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse et inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatae sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem , quæ ex serena et placida facta est sæva et implacabilis. 11 Insuetus in talem , in Pyrrha meretricum amorem non expertus. 12 Te pulchra et amabili.

Quid enim auro amabilius ?

13 Qui sperat te sibi soli vacantem et paratam fore , aliis omnibus contemptis. 14 Inconstantiae muliebris ignarus.

15 Miseri sunt ii , quibus non probata neque usu cognita fulges et amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegoria ducta à naufragis , qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam , in qua naufragii casus depingebatur.

17 Quam vovi mediis in periculis , id est , Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti.

19 Naufragi sua vestimenta , in quibus fuerant servati , Neptuno etiam consecrabant.

AD VIPSANIUM AGRIPPAM. Ode VI.

Bella ab eo gesta à Vario cantatum iri : se conviviiis tantum , et amoribus describendis aptum esse.

SCRIBERIS ¹ Vario fortis , et hostium
Victor , Mæonii carminis alite ,

² Quam rem cumque ferox navibus , aut equis
Miles te duce gesserit.

Nos , Agrippa , neque hæc dicere , nec gravem
Peleidæ ³ stomachum ⁴ cedere nescii ,

Nec ⁵ cursus duplicis per mare Ulyssei ,

Nec ⁶ sævam Pelopis domum

Conamur ⁷ , tenues grandia : dum pudor ,

⁸ Imbellisque lyræ musa potens vetat

Laudes egregii Cæsaris , et tuas

⁹ Culpa deterere ingeni.

Quis ¹⁰ Martem tunica tectum adamantina

Digne scripserit ? aut pulvere Troïco

¹ Scriberis à Vario , Mæonii carminis alite , id est , majestate carminis Homerici ; vel , penna et stylo carminis Homerici ; vel ab heroïco poëta , cantu prædito plane Mæonio , id est , Homérico : fuit enim Homerus , aut ex Mæonia , aut Mæonis filius.

² Quamcumque rem.

³ Iram implacabilem Achillis , Peleo et Thetide geniti. ⁴ Qui placari noluit. ⁵ Navigationes longas subdoli Ulyssis , qui aliud loquebatur , aliud sentiebat : unde à Græcis dictus est *διπλῆς*. ⁶ Sævam propter varia ho-

micidia in eadem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalos patre , Atreus et Agamemnon ab AEGysto , Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. ⁷ Nos , qui tenui sumus ingenio , non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. ⁸ Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyræ , imbellem nempe et ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere , id est , diminuere atque extenuare tuas et Cæsaris laudes. ⁹ Ingenii mei tarditate.

¹⁰ Martem , id est , viros bellicosos , tectos et indutos lorica , quæ dura

Nigrum ¹¹ Merionem? aut ¹² ope Palladis
 Tydiden ¹³ superis parem?
 Nos convivia, nos prœlia virginum
 Sectis in juvenes unguibus ¹⁴ acrium
 Cantamus, ¹⁵ vacui, sive quid urimur,
¹⁶ Non præter solitum leves.

et solida est ut adamas. ¹¹ Virum fortissimum, pulvere Troïco squalidum et obductum. ¹² Pallas semper opem tulit Diomedî Tydei filio. ¹³ Animo et fortitudine diis æqualem; nam Martem et Venerem Diomedes vulneravit.

¹⁴ Virgines et puellæ ita acres sunt in juvenes, ut tamen ungues suos ad

repugnandum sectos habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod raro fit.

¹⁵ Sive quod sumus vacui, id est, valde otiosi, sive quid urimur, id est, aliquantulum amamus. ¹⁶ Nostro more leves et inconstantes, quod amatoribus proprium est, et usitatum.

AD MUNATIUM PLANCUM

CONSULAREM. Ode VII.

*Alias aliis, sibi Tiburtinam regionem placere.
 Cohortatio ad voluptates.*

LAUDABUNT alii ¹ claram Rhodon, aut ² Mitylenem,
 Aut ³ Ephesum, ⁴ bimariseve Corinthi
 Mœnia, vel Baccho ⁵ Thebas, vel Apolline ⁶ Delphos
 Insignes, aut Thessala ⁷ Tempe.

¹ Rhodon claram propter elegantem structuram trium civitatum, quæ sunt in eadem insula: aut claram, id est, præclaram portibus, viis, mœnibus, legum præstantia, etc. aut claram, id est semper illustratam radiis Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, insulam ab ea nominavit Rhodon. ² Mitylene urbs est in Lesbo. ³ Nobilissi-

mam civitatem ab Amazonibus extructam, et magnæ Dianæ templo nobilitatam. ⁴ Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc AEgeο mari cingitur. ⁵ Thebæ urbs est in Bœotia à Cadmo ædificata, cujus filia Semele Bacchum peperit ex Jovis compressu. ⁶ Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. ⁷ Loca amœnissima Thessaliæ.

⁸ Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis ⁹ urbem
 Carmine ¹⁰ perpetuo celebrare, et
¹¹ Undique decerptam fronti præponere olivam.
¹² Plurimus, in Junonis honorem,
 Aptum dicit ¹³ equis Argos, ditiesque ¹⁴ Mycenæ.
 Me nec tam ¹⁵ patiens Lacedæmon,
 Nec tam ¹⁶ Larissæ ¹⁷ percussit campus optimæ,
 Quam ¹⁸ domus Albunæ resonantis,
¹⁹ Et præceps Anio, et ²⁰ Tiburni lucus, et uda
²¹ Mobilibus pomaria rivis.
²² Albus ut ²³ obscuro deterget nubila cælo
 Sæpe Notus, neque parturit imbres
 Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam, vitæque labores
 Molli, Plance, ²⁴ mero: ²⁵ seu te fulgentia ²⁶ signis
 Castra tenent, seu densa tenebit

⁸ Sunt Poëtæ quibus unicum opus est. ⁹ Athenas Minervæ inviolatæ urbem. ¹⁰ Carmine non interrupto, ut aliud laudent. ¹¹ Frontem oliva coronare, cujus folia undique, id est, circumcirca detonsa et breviora facta majorem addunt ornatum. Aliis alia lectio magis arridet, vid. *Undique decerptæ frondi præponere olivam*, ut sit sensus: Omnibus locorum et terrarum frondibus olivam anteponere, quæ Palladis est propria.

¹² Plurimi, id est, multi dicunt. ¹³ Argos equis nutriendis idoneum. Unde Homerus appellat Ἀργὸς ἰπποδάμοιο.

¹⁴ Urbem opulentam, in qua regnavit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

¹⁵ Lacedæmon dicitur patiens ob severam disciplinam, ubi pueri ad Dianæ aram loris flagellati usque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerunt quidem. ¹⁶ Larissa est urbs in Thessalia, à qua et Achilles Larissæus dictus est. ¹⁷ Permovit, affecit. ¹⁸ Nemus delectabile, Albunæ Nymphæ una cum fonte consecratum. ¹⁹ Fluvius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens. ²⁰ Tiburnus primus Tiburis conditor dicebatur. ²¹ Pomaria discurrentibus rivis irrigua.

²² Notus serenus. ²³ Cælo caliginoso. ²⁴ Vino suavi. ²⁵ Sive militiæ, sive domi tuæ eris. ²⁶ Aquila, dracone, aliisque id genus signis militaribus.

Tiburis umbra tui. Teucer ²⁷ Salamina, patremque
²⁸ Cum fugeret, tamen uda Lyæo
²⁹ Tempora ³⁰ populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes affatus amicos:
 Quo nos cumque feret ³¹ melior fortuna parente
 Ibimus, ô socii, comitesque.
 Nil desperandum Teucro duce, et ³² auspice Teucro.
³³ Certus enim promisit Apollo
³⁴ Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
 O fortes, ³⁵ pejoraque passi
 Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
 Cras ingens ³⁶ iterabimus æquor.

²⁷ Civitatem Telamonis, qui duos habuit filios, Teucrum et Ajacem. ³² Me Teucro hortatore.

²⁸ Quamvis fugeret. ²⁹ Caput vino madidum. Lyæus, nomen Bacchi, ponitur pro vino. ³⁰ Corona ex frondibus populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. ³¹ Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Te-

lamon negavit. ³³ Apollo non fallax aut mentiens.

³⁴ Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego et vos condemus in Cipro.

³⁵ O passi graviora! *Virgil.* ³⁶ Iterum navigabimus.

A D L Y D I A M. Ode VIII.

Obscure juvenem quemdam, ut amore perditum, notat.

¹ LYDIA dic, per omnes
 Te deos oro, ² Sybarin cur properes ³ amando
⁴ Perdere: cur apricum
 Oderit ⁵ campum, ⁶ patiens pulveris atque solis?

¹ Meretrix delicatula, non vulgaris formæ. ² Juvenem mollem. ³ Dum ligurire, et corporis vires frangere.
⁴ Eius bona ab- ⁵ Campum Martium cur oderit?
⁶ Quam possit pati pulverem et so-

Cur neque 7 militaris

Inter æquales equitet, 8 Gallica nec 9 lupatis

10 Temperet ora frænis?

Cur timet flavum Tiberim 11 tangere? 12 cur olivam
Sanguine 13 viperino

Cautius vitat? neque jam livida gestat 14 armis
Brachia, sæpe 15 disco,

16 Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?

17 Quid latet, ut marinæ

18 Filium dicunt Thetidis 19 sub lacrymosa Trojæ
Funera: 20 ne virilis

Cultus in cædem, et 21 Lycias proriperet catervas?

lem et alios etiam labores militares.

7 Militarem in morem. 8 Gallicorum
equorum ora. 9 Frænis instar lupino-
rum dentium asperis et inequalibus.

10 Moderetur et sibi parere doceat.

11 Tiberim tranare. 12 Cur luctam
horret? Luctaturi utebantur unguento,
quod ex cera fit oleo subacta. 13 San-
guine venenoso. 14 Frequenti armo-
rum pondere. 15 Disco nobilitatus;
qui quidem ludus erat primo Græcus,
deinde à Græcis translatus ad Roma-
nos. 16 Sæpe ultra terminum jaculo

fortiter et expedite emisso.

17 Cur non prodit Sybaris in pu-
blicum, sed inter meretrices latet et
emollescit? 18 Achillem, qui à matre
Thetide habitu puellari indutus, ne
agnosceretur, in insulam Scyrum ad
Diomedem est deductus. 19 Paulo ante
eversionem Trojæ. 20 Ne vestitus
virilis eum in bellum Trojanum pro-
traheret. 21 Ponuntur Lycii pro Tro-
janis, quibus opem ferebant, sic cog-
nominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARUM. Ode IX.

Hyeme indulgendum voluptati.

VIDES, ut alta 1 stet nive candidum

2 Soracte, nec jam sustineant 3 onus

1 Vides ut Soracte cooperiatur, vel
è longinquo appareat nive plenum.

2 Mons in Faliscis, quem hodie ap-
pellant montem Divi Sylvestris, eo

quod in ejusdem montis spelunca ad
plurimum tempus se continuisse di-
citur.

3 Nivis pondus.

Silvæ 4 laborantes , geluque
 Flumina 5 constiterint acuto ?
 Dissolve frigus , ligna super foco
 6 Large reponens ; atque 7 benignius
 Deprome quadrimum Sabina ,
 O Thaliarche , merum 8 diota.
 9 Permite Divis cætera : qui 10 simul
 Stravere ventos æquore 11 fervido
 Depræliantes , nec cupressi ,
 Nec veteres 12 agitantur orni.
 Quid sit futurum cras , fuge quærere ; et
 13 Quem fors dierum cumque dabit , 14 lucro
 Appone : nec dulces amores
 Sperne 15 puer , neque tu 16 choreas ,
 17 Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc et 18 campus , et areæ ,
 Lenesque 19 sub noctem 20 susurri
 21 Composita repetantur hora.

4 Oneris magnitudine laborantes.
 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu
 desistunt superne.

6 Copiose pro foci magnitudine.
 7 Largius quam solebas prome de diota
 Sabina vinum quadrimum , id est ,
 quatuor annorum. 8 Diota est vas vi-
 narium , duas habens ansas , quadra-
 ginta et octo sextarios capiens. 9 Com-
 mitte cætera Deorum curæ et procura-
 tionis. 10 Simul ac , id est , postea-
 quam ventos inter se concertantes
 compresserunt. 11 Mari concitato , ut
 solet aqua in ahenis fervens. 12 Non
 commoventur.

13 Quemcumque diem tibi dabit
 fors , id est , fortuna , seu potius Dei
 voluntas , *τύχη δαίμονος*. 14 In lucro
 deputa. 15 Dum puer es , adolescens ,
 juvenis. 16 Chorea dicitur à choro ,
 ubi junctis manibus saltatur. 17 Quam-
 diu tibi juveni et adhuc virentis æta-
 tis canities , id est , senectus abest
 querula.

18 Campus Martius , et areæ , id est ,
 loca in quibus Rom. Juventus se exer-
 cebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Col-
 loquia quæ edi solent ab amantibus
 voce leni et submissa. 21 Hora cons-
 tituta iterum atque iterum à te usur-

²² Nunc et latentis proditor intimo
 Gratus puellæ risus ab angulo,
²³ Pignusque direptum lacertis,
 Aut digito male pertinaci.

pentur. ²² Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor et index puellæ latentis, id est, in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quærat, sed ut se ipsa

prodat. ²³ Armilla vi avulsa ex lacertis, aut annulus à digito. Male, id est, parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere, quod cupiunt sibi adimi.

IN MERCURIUM. Ode X.

MERCURI, ¹ facunde nepos ² Atlantis,
 Qui ³ feros cultus hominum recentum
⁴ Voce formasti ⁵ catus, et decoræ
 More ⁶ palestræ:
 Te canam, magni Jovis et ⁷ Deorum
 Nuntium, curvæque lyræ ⁸ parentem:
⁹ Callidum, quidquid placuit, jocosum
 Condere furto.
 Te, ¹⁰ boves olim nisi reddidisses
 Per dolum ¹¹ amotas, ¹² puerum minaci
 Voce dum terret, ¹³ viduus pharetra
¹⁴ Risit Apollo.

¹ Eloquentiæ Deus et orationis inventor. ² Maïa Atlantis filia Mercurium peperit ex Jove. ³ Agrestes hominum primorum mores. ⁴ Eloquentia vel musica conformavisti. ⁵ Quasi cautus. ⁶ Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem. ⁷ Reliquorum deorum interpretem. ⁸ Lyræ inventorem. ⁹ Astutum et in-

geniosum ad furtum occultandum, quod jocosum risumque concitaret.

¹⁰ Boves Admeti regis, quas Apollo divinitate privatus pascebat. ¹¹ Abactas et furtim ademptas. ¹² Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.

¹³ Privatus pharetra. ¹⁴ Ridendum sibi putavit.

Quin et ¹⁶ Atreidas, ¹⁷ duce te, superbos,
 Ilio dives Priamus relictos,
¹⁸ Thessalosque ignes, et iniqua Trojæ
 Castra ¹⁹ fefellit.

Tu pias lætis animas reponis
²⁰ Sedibus: ²¹ virgaque ²² levem coërces
 Aurea turbam, ²³ superis Deorum
 Gratus, et imis.

¹⁵ Agamemnonem et Menelaum. fuerit.

¹⁶. Qui te ducem Priamo præbebas.

¹⁷ Thessalicas excubias. ¹⁸ Castra

Trojanis inimica. ¹⁹ Sic latuit, ut à

nemine cognitus ac ne visus quidem

²⁰ Campis Elysiis. ²¹ Caduceo, quo

Mercurius animas deducit ad inferos.

²² Incorpoream animarum multitudi-

nem. ²³ Diis superis et inferis gratus.

AD LEUCONOEN. Ode XI.

Indulgendum voluptati, omissa futurorum cura.

Tu ne quæsieris scire, ¹ nefas, quem mihi, quem tibi
² Finem Dî dederint Leuconoë: nec ³ Babylonios
 Tentâris numeros. ⁴ Ut melius, quidquid erit, pati
 (Seu plures ⁵ hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
 Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
 Tyrrhenum) sapias, ⁶ vina liques: et ⁷ spatio brevi
 Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
 Ætas. ⁸ Carpe diem, ⁹ quam minimum credula postero.

¹ Impossibile est, vel malum est.

² Vitæ terminum. ³ Mathematicos,

qui Astrologiam invenisse dicuntur.

⁴ Ut sapias melius pati, quidquid ac-

ciderit. ⁵ Annos. ⁶ Ut vina promas et

fundas. Aut, ut vina percoles: vina

enim percolata sunt delicatiora. ⁷ Et

quum breve sit vitæ spatium, ne spem

differas in longum. ⁸. Fruere die præ-

senti.

⁹ Nullam pene fidem adhibens diei

futuro.

AD AUGUSTUM. Ode XII.

*Diis, heroibus, virisque aliquot claris laudatis,
postremo commendat Augustum.*

¹QUEM virum, aut heroa, lyra, vel ²acri
Tibia sumes celebrare ³Clio?

Quem deum? cujus ⁴recinet jocosa

Nomen ⁵imago,

Aut in umbrosis ⁶Heliconis oris,

Aut super ⁷Pindo, gelidove in ⁸Hæmo?

Unde ⁹vocalem temere insecutæ

Orphea sylvæ,

¹⁰Arte materna rapidos morantem

Fluminum lapsus, celeresque ventos,

¹¹Blandum et auritas ¹²fidibus canoris

Ducere quercus.

Quid ¹³prius dicam solitis parentis

Laudibus? qui res hominum, ac deorum,

Qui mare, et terras, variisque mundum

¹⁴Temperat ¹⁵horis?

¹ O Clio, quem virum fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum? ² Tibia acriter sonante. ³ Una ex novem Musis. ⁴ Resonabit. ⁵ Echo vocis imago, quæ veluti ludens respondet. ⁶ Helicon est mons Bœotiæ non procul à Parnasso, Apollini sacer et Musis, unde Musæ appellatæ sunt Heliconides. ⁷ Monte Arcadiæ. ⁸ Monte Thraciæ. ⁹ Orphea sonorum et facundum Poëtam (Calliopes et Apolli-

nis filium) sylvæ secutæ sunt temere, id est, ἀυτομάτως, sua sponte et confuse. ¹⁰ Musica. ¹¹ Et adeo blandum, ut quocumque voluerit posset ducere quercus auritas, id est, sensu audiendi præditas. ¹² Cithara canora. ¹³ Quid potius dicam quam solitas et ab omnibus decantatas laudes parentis, id est, Jovis? ¹⁴ Regit, vel temperatum efficit. ¹⁵ Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme.

¹⁶ Unde ¹⁷ nil majus generatur ipso,
 Nec viget quidquam simile, aut ¹⁸ secundum:
¹⁹ Proximos illi tamen occupavit
²⁰ Pallas honores.

Præliis ²¹ audax neque te silebo
 Liber, et sævis inimica ²² virgo
 Belluis: nec te metuende ²³ certa
 Phœbe sagitta.

Dicam et ²⁴ Alciden, ²⁵ puerosque Ledæ,
²⁶ Hunc equis, ²⁷ illum superare pugnīs
 Nobilem: ²⁸ quorum simul alba nautis
 Stella refulsit,

²⁹ Defluit saxis agitated humor,
³⁰ Concidunt venti, ³¹ fugiuntque nubes,
 Et ³² minax (quod sic ³³ voluere) ponto
 Unda recumbit.

³⁴ Romulum post hos prius, an ³⁵ quietum
 Pompilî regnum memorem, an ³⁶ superbos

¹⁶ A quo Deo. ¹⁷ Quia Deus est Optimus Maximus. ¹⁸ Nihil Jovi est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum et finitum. ¹⁹ Pallas proxima est Jovi, sed longo intervallo proxima. ²⁰ Minerva non è muliere concepta, sed Jovis cerebro nata, vera et divina sapientia.

²¹ Bacchus *ad prælia trudit inermes*; dictus Liber, quod animum curis liberat. ²² Diana venatrix. ²³ Adeo certa est et inevitabilis Phœbi sagitta, ut semper id feriat quod petit.

²⁴ Herculem, Jovis et Alcmenæ filium. ²⁵ Filios Ledæ. ²⁶ Nempe Cas-

torem equestri prælio nobilitatum. ²⁷ Et Pollucem pugna pedestri insignem. ²⁸ Quorum stella serena simul atque nautis apparuit. ²⁹ Fluit de saxis humor ex nive geluve in aquam resolutus. ³⁰ Venti desinunt flare. ³¹ Nubes in fugam vertuntur. ³² Unda nautis minans naufragium quiescit, quæ vento intumuerat. ³³ Filii Ledæ Castor et Pollux sic voluere.

³⁴ Romæ conditorem. ³⁵ Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex, regnum armis paratum, religione, justitia et bonis moribus stabilivit. ³⁶ Magnificos et excellentes

Tarquini³⁷ fasces, dubito, an ³⁸ Catonis
Nobile lethum.

³⁹ Regulum, et ⁴⁰ Scauros, animæque magnæ

⁴¹ Prodigum Paulum, superante ⁴² Pœno,

⁴³ Gratus insigni referam Camœna,

⁴⁴ Fabriciumque.

⁴⁵ Hunc, et ⁴⁶ incomptis ⁴⁷ Curium capillis

Utilem bello ⁴⁸ tulit, et ⁴⁹ Camillum

⁵⁰ Sæva paupertas, et ⁵¹ avitus apto

⁵² Cum lare fundus.

Crescit ⁵³ occulto velut arbor ævo

Fama ⁵⁴ Marcelli: micat inter omnes

⁵⁵ Julium sidus, velut ⁵⁶ inter ignes

honores Tarquini Prisci, non Tarquini Superbi, commemoratu certe indigni propter Lucretiæ constuprationem. ³⁷ Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primum ante reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant. ³⁸ Catonis Uticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, ut inquit Cicero.

³⁹ Regulum Carthaginienses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necuerunt. ⁴⁰ Quorum clara extitit virtus in Repub. administranda. ⁴¹ Paulum, vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, ubi cum quadraginta et quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Livium. ⁴² Hannibale. ⁴³ Libens, ut memor meritorum Pauli in patriam. ⁴⁴ Fabricium ter Consulem, de cujus abstinentia, continentia, severitate, aliisque egregiis animi dotibus, vide

Plutarch. et Valerium Maximum.

⁴⁵ Fabricium. ⁴⁶ Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam et calamistratam.

⁴⁷ Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Semalle aurum habentibus imperare, quam possidere.* ⁴⁸ Protulit, et produxit. ⁴⁹ Camillus, sexto mense post Romam à Gallis captam, eos ex Italia expulit. ⁵⁰ Paupertas aspera et perpessu difficilis. ⁵¹ Fundus à suis majoribus sibi relictus. ⁵² Cum domo non sumptuosa, sed quæ fundum deceat.

⁵³ Occulte, veluti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non advertentibus. ⁵⁴ Marcellus quinques Consul fuerat, tandem vero ab equitatu Hannibalis circumventus est et occisus. ⁵⁵ Stella crinita, quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, et credebatur esse Cæsaris anima in cælum subvolans. ⁵⁶ Inter stellas.

Luna minores.

Gentis humanæ ⁵⁷ pater atque custos,

Orte Saturno, tibi cura magni

Cæsaris ⁵⁸ fatis data : ⁵⁹ tu secundo

Cæsare regnes.

Ille seu Parthos ⁶⁰ Latio imminentes

⁶¹ Egerit justo domitos triumpho,

Sive subjectos Orientis oris

⁶² Seras et Indos :

⁶³ Te minor latum reget ⁶⁴ æquus orbem :

⁶⁵ Tu gravi curru quaties Olympum,

⁶⁶ Tu parum castis inimica mittes

Fulmina lucis.

⁵⁷ Jupiter. ⁵⁸ Per fata, juxta Stoïcorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad observanda eorum statuta. ⁵⁹ Ita regnes, ut Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet, ut tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.

⁶⁰ Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano. ⁶¹ Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. ⁶² Populos in Aethiopia, apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non so-

lum folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. ⁶³ Te minor, id est, se inferiore te gerens, reget terras. ⁶⁴ Ille æquus, id est, non invidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium. ⁶⁵ Tu tonabis; nam ex Jovis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. ⁶⁶ Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina, parum castis lucis, id est, lucis contaminatis et pollutis.

A D L Y D I A M. Ode XIII.

Dolet sibi Telephum anteponi.

CUM tu Lydia ¹ Telephi

Cervicem ² roseam, et ³ cerea Telephi

¹ Rivalis sui. ² Cervicem pulchram instar rosæ. ³ Brachia flexibilia, ceræ

Laudas brachia, 4 væ! meum
 Fervens 5 difficili 6 bile 7 tumet jecur.
 Tunc nec 8 mens mihi, nec 9 color
 Certa sede manet: 10 humor et in genas
 11 Furtim labitur, 12 arguens
 13 Quam lentis penitus macerer ignibus.
 14 Uror, seu tibi candidos
 Turpârunt humeros 15 immodicæ mero
 Rixæ: sive 16 puer furens
 17 Impressit 18 memorem dente labris notam.
 Non, 19 si me satis audias,
 Speres 20 perpetuum, dulcia 21 barbære
 Lædentem oscula, quæ Venus
 22 Quinta parte sui nectaris imbuit.
 Felices ter, et 23 amplius,
 Quos 24 irrupta tenet copula: 25 nec malis
 Divulsus querimoniis
 Suprema citius solvet amor die.

similia. 4 Interjectio est, dolentis.
 5 Tumet jecur ira implacabili, quæ
 facile sedari non potest. 6 Cholera,
 qua incalescente in iram insurgimus.
 7 Turgescit cystis fellis, jecinori an-
 nexa, quæ bilis est receptaculum.

8 Ratio. Nam amantes sunt amen-
 tes. 9 Animi perturbatio colorem va-
 riat, at pallida res amor est. 10 La-
 crymæ, doloris interni indicium.

11 Antequam advertam, et me in-
 vito. 12 Demonstrans. 13 Quam lan-
 guidis flammis amoris intus tabescam.

14 Aspectu crucior. 15 Rixæ ultra
 modum progredientes mero, id est, per

ebrietatem. 16 Telephus ardens libi-
 dine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne
 amoris sui obliviscare.

19 Si mihi credis. 20 Non speres
 perpetuum tibi fore amatorem. 21 In-
 humaniter. 22 Quæ oscula Venus
 quinta parte suæ suavitatis, id est, con-
 cubitu replevit. Quinque etenim sunt
 partes amoris, aspectus, colloquium,
 tactus, osculum, concubitus.

23 Terque, quaterque. 24 Indisso-
 lubilis conjunctio. 25 Nec amor divul-
 sus malis querimoniis, id est, litibus et
 rixis, solvet ultima die citius, id est,
 ante mortem.

ODE XIV.

In Brutum bellum civile reparantem.

O¹ Navis, referent² in mare te novi
³ Fluctus! O⁴ quid agis? fortiter occupa
⁵ Portum. Nonne vides, ut
⁶ Nudum remigio latus,
 Et⁷ malus celeri⁸ saucius Africo,
⁹ Antennæque gemant? ac sine¹⁰ funibus
 Vix¹¹ durare carinæ
 Possint¹² imperiosius
 Æquor? non tibi sunt¹³ integra lintea,
¹⁴ Non dî, ¹⁵ quos iterum pressa voces malo.
 Quamvis¹⁶ Pontica pinus,
 Silvæ filia nobilis,
¹⁷ Jactes et genus, ¹⁸ et nomen inutile:
 Nil¹⁹ pictis timidus navita puppibus
 Fidit. Tu, ²⁰ nisi ventis
 Debes ludibrium, ²¹ cave.

¹ O Respublica. Tota hæc Ode est Allegorica. ² In periculum. ³ Bellum civile redintegratum. ⁴ Quam male agis? ⁵ Pacem et tranquillitatem. ⁶ Nudatum remigiis, id est, ut Respublica destituta est militibus. ⁷ Malus, arbor est cui velum annectitur, ponitur hic allegorice pro Ægyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus. ⁸ Perfractus est Africo, id est, gravi bello. ⁹ Senatores et viri principes. ¹⁰ Sine pecuniis belli nervis. ¹¹ Perferre. ¹² Severiorem civilis belli tempestatem. ¹³ Integra vela, id est, integri

exercitus. ¹⁴ Dii tutelares, ut Castor et Pollux, seu quivis alius Deus, quod erat Navis insigne. ¹⁵ Quos nunc sub Octaviano tu oppressa invoces.

¹⁶ In Ponto magna est arborum copia unde naves fiant. ¹⁷ Quamvis generis claritate et antiquitate glorieris. ¹⁸ Et famam quæ tibi nihil proderit. ¹⁹ Non navis picturæ sed robori et armamentis fidunt nautæ: sic milites non in generis splendore, sed armis et exercitu spem collocant.

²⁰ Nisi vis fieri ludibrio ventis, id est, inflatis et ambitiosis ducibus. ²¹ Noli

22 Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
 23 Nunc desiderium, curaque non levis,
 Interfusa 24 nitentes
 25 Vites æquora 26 Cycladas.

amplius movere bellum. 22 O Respub.
 quæ mihi ex tuis malis sollicitudinem
 et tædium induxeras. 23 Quæ nunc
 me absentem tui desiderio afficis.
 24 Cycladas longe apparentes. 25 Sua-

deo, ut fugias periculorum angustias
 quibus te facile extricare non possis.
 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio,
 numero LIII, sic appellatæ, quod in
 Cycli formam disponuntur.

ODE XV.

Nerei vaticinium de ruina Trojæ.

1 PASTOR cum traheret per freta navibus
 2 Idæis Helenam 3 perfidus hospitam,
 4 Ingrato celeres obruit otio
 Ventos, ut caneret 5 fera
 6 Nereus fata. 7 Mala ducis avi domum,
 8 Quam multo repetet Græcia milite,
 9 Conjurata tuas 10 rumpere nuptias,
 Et regnum Priami vetus.
 11 Eheu! quantus equis, quantus adest viris
 12 Sudor! quanta moves 13 funera Dardanæ

1 Paris. 2 Navibus fabricatis in Ida
 Phrygiæ monte, ubi Paris fuit educa-
 tus. 3 Perfidus, quia jura hospitalitatis
 fregerat. 4 Otio molesto compressit
 ventos ne spirarent: nihil enim ventis
 magis est ingratum quam non flare.
 5 Fata luctuosa non solum Paridi sed
 omnibus etiam Trojanis. 6 Deus ma-
 rinus Ponti filius, à mendacio alienus.
 7 O Pari, tu quidem malis auspiciis

ad domum paternam ducis Helenam!

8 Quam Græcia cum magno exer-
 citu requiret. 9 Omnibus jurejurando
 in portu Aulidis obstrictis, ad una-
 nimiter dimicandum, donec Helenam
 essent nacti. 10 Dissolvere illicitas
 nuptias, et evertere antiquum Priami
 regnum.

11 Dolentis est. 12 Labor bellicus.
 13 Quantas strages commoves Trojanæ

Genti ! jam galeam Pallas , et ¹⁴ ægida ,

Currusque , et ¹⁵ rabiem parat.

¹⁶ Nequicquam , Veneris præsidio ¹⁷ ferox ,

¹⁸ Pectes cæsariem , grataque fæminis

¹⁹ Imbelli cithara carmina ²⁰ divides :

Nequicquam , thalamo ²¹ graves

Hastas , et calami spicula ²² Gnossii

Vitabis , ²³ strepitumque , et celerem ²⁴ sequi

Ajacem : tamen , heu ²⁵ serus ! adulteros

Crines pulvere collines.

Non ²⁶ Laërtiaden , exitium tuæ

Gentis , non ²⁷ Pylium Nestora respicis ?

²⁸ Urgent impavidi te Salaminus

²⁹ Teucer , te ³⁰ Sthenelus ³¹ sciens

Pugnæ , sive opus est imperitare equis ,

Non auriga piger : ³² Merionem quoque

Nosces. Ecce fuit te reperire atrox

genti ! quæ olim dicta est Dardana , à Dardano qui vixit tempore Moysis.

¹⁴ Scutum Palladis. ¹⁵ Furorem belli.

¹⁶ Frustra. Nam Venus , cum non sit bellicosa , non potest esse Paridi præsidio. ¹⁷ Animosus. ¹⁸ Ornabis capillum. ¹⁹ Cithara bello non apta est , sed mensæ , ad hilaritatem.

²⁰ Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes , vel , nequicquam distribues carmina alternatim , ut solent citharædi , qui dum carmina canunt , modo sua voce , modo lyræ sono utuntur.

²¹ Hastas odiosas thalamo nuptiali , propter copulæ disjunctionem.

²² Sagittas Cretenses. Est Gnossos urbs

Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi.

²³ Strepitum pugnantium. ²⁴ Celerem ad sequendum : erat Ajax tam celer pedibus , ut nemo fugiens eum evaderet. ²⁵ Sero crines tuos adulteros , olim unguentis delibutos , pulvere deturpabis , id est , sero tandem traheris mortuus.

²⁶ Ulyssem Laërtis filium. ²⁷ A Pylo urbe Nestor denominatur Pylius.

²⁸ Insequuntur. ²⁹ Teucer qui in Cypro condidit Salamina. ³⁰ Campani filius , unus eorum qui in equo Trojano se abdiderunt. ³¹ Doctus ad pugnandum , et equorum promptissimus moderator. ³² Vide supra Ode 6.

³⁶ Tydides melior patre ;
³⁴ Quem tu , cervus uti vallis in altera
 Visum parte lupum graminis immemor ,
³⁵ Sublimi fugies mollis anhelitu ,
 Non hoc pollicitus ³⁶ tuæ.
³⁷ Iracunda diem ³⁸ proferet Ilio ,
 Matronisque Phrygum classis Achillei.
³⁹ Post certas hyemes uret ⁴⁰ Achaïcus
 Ignis ⁴¹ Iliacas domos.

³³ Diomedes patre suo Tydeo fortior et valentior. ³⁴ Quem tu homo mollis et luxuriosus fugies , sicut cervus fugit Lupum visum in altera parte vallis. ³⁵ Anhelitus qui ex alto pectore ducitur. ³⁶ Tuæ Helenæ , cui multa de te gloriose jactaveras.

³⁷ Iracunda classis Achillei (propter

ereptam sibi Briseïda) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. ³⁸ Prorogabit tempus , id est , bellum Trojanum producet et retardabit.

³⁹ Post annos novem à fatis certo decretos. ⁴⁰ Ignis Græcus , nam Achaïa est pars Græciæ. ⁴¹ Domos Trojanas.

PALINODIA. Ode XVI.

Veniam petit à puella , quam iambis læserat.

O MATRE pulchra filia ¹ pulchrior ,
² Quem crinosis cumque voles modum
 Pones iambis : ³ sive flamma ,
 Sive mari libet ⁴ Hadriano.
 Non ⁵ Dindymene , ⁶ non adytis quatit

¹ Numquid mulier hanc laudem agnovit , ut dicatur pulchra pulchrior ?

² Quemcumque voles modum , id est , quamcumque voles rationem tu prescribes ad mordaces iambos meos abolendos , quos in te scripsi. ³ Sive iambos exurere voles , sive in mare deji-

cere. ⁴ Mare Hadrianum ponitur pro quovis mari.

⁵ Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymo Phrygiæ monte , in qua sacra sibi per Corybantes instituit. ⁶ Non ex adytis , locis templi sacris et secretis , ad quæ nulli nisi sacerdoti fas

Mentem sacerdotum ⁷ incola Pythius,

Non Liber ⁸ æque, non ⁹ acuta

Sic geminant ¹⁰ Corybantes æra,

Tristes ut iræ: quas neque ¹¹ Noricus

Deterret ensis, nec mare naufragum,

Nec sævus ignis, nec tremendo

Jupiter ipse ¹² ruens tumultu.

Fertur ¹³ Prometheus addere ¹⁴ principi

Limo ¹⁵ coactus particulam ¹⁶ undique

Desectam; ¹⁷ et infami leonis

Vim ¹⁸ stomacho apposuisse nostro.

Iræ ¹⁹ Thyesten exitio gravi

²⁰ Stravere: et altis urbibus ²¹ ultimæ

Stetere causæ cur perirent

Funditus, imprimeretque muris

erat accedere. ⁷ Apollo qui in dandis oraculis mentem sacerdotis incolit, id est, quatit, movet, cogit. ⁸ Non æque, sed vehementius ira animos hominum commovet, quam Cybele, Apollo, aut Liber concutit mentem sacerdotum. ⁹ Tympana acute sonantia. ¹⁰ Sacerdotes Cybeles, quæ tympanorum pulsu et cornuum cantu Jovis vagitum celabant Saturnum. ¹¹ Noricus, pro quo-vis ense. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Bavariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neque quodvis aliud periculum extimescit.

¹² Descendens cum fulmine tremendo.

¹³ Japeti et Clymenæ filius, propter singularem ingenii excellentiam,

hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium undique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, et ab aliis aliud mutuatus est. ¹⁴ Primo homini ex limo efformato. ¹⁵ Necessitate compulsus, quod in bestiis fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset. ¹⁶ Et omnibus animalibus. ¹⁷ Et rapidi leonis furem. ¹⁸ Hinc dicunt Latini stomachum movere, pro iratum facere; et stomachari, pro irasci.

¹⁹ Thyesti suos filios frater Atreus edendos apposuit, eo quod Thyestes cum Atrei uxore concubisset. ²⁰ Dejecere de statu. ²¹ Extremæ fuerunt causæ usque ad eversionem.

Hostile ²² aratrum exercitus ²³ insolens.

²⁴ Compesce mentem, ²⁵ me quoque ²⁶ pectoris
Tentavit in dulci juventa

Fervor, et in celeres iambos

Misit ²⁷ furentem. ²⁸ Nunc ego mitibus

Mutare quæro tristia, ²⁹ dum mihi

Fias ³⁰ recantatis amica

Opprobriis, ³¹ animumque reddas.

²² Urbs tum esse desinit, cum in ea aratrum sit circumductum: Aratro etiam prisci in condendis urbibus utebantur. *Interea Æneas urbem designat aratro. Virgil.* ²³ Exercitus superbus, quia victoria natura insolens est et superba.

²⁴ Comprime animum, nec me imitare, quem poenitet iræ. ²⁵ Excusat se Horatius conferens iræ causam in

adolescentiæ fervorem. ²⁶ Ira est ebullitio sanguinis circa cor. ²⁷ Propter iram.

²⁸ Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. ²⁹ Ea conditione, ut fias mihi amica. ³⁰ Recantatis convitiis atque maledictis, quibus tu etiam me lacerasti. ³¹ Atque ea conditione, ut me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

¹ VELOX amœnum sæpe ² Lucretilem

³ Mutat Lycæo Faunus, et igneam

⁴ Defendit æstatem capellis

Usque meis, ⁵ pluviosque ventos.

⁶ Impune tutum per nemus arbutos

Quærunť latentes, et thyma ⁷ deviæ

¹ Caprinos pedes habent Fauni, velocitati accommodos. ² Lucretilis mons est in Sabinis, in cujus valle villam habuit Horatius amœnissimam. ³ Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra

Fauno vel Pani pastorum Deo celebrantur. ⁴ Prohibet æstum fervidum à meis capellis, usque, id est, semper. ⁵ Ventos pluviam ferentes.

⁶ Sine damno. ⁷ Olentis mariti uxores deviæ, id est, capellæ errantes de

8 Olentis uxores mariti :
 Nec virides metuunt colubras ,
 Nec Martiales 9 hædilia lupos :
 10 Utcumque dulci , Tyndari , fistula
 Valles , et 11 Usticæ cubantis
 12 Lævia 13 personuere saxa.
 Dî me tuentur : dîs pietas mea ,
 Et 14 musa cordi est. 15 Hinc tibi copia
 Manabit ad plenum 16 benigno
 Ruris honorum opulenta cornu.
 Hic 17 in reducta valle , 18 Caniculæ
 Vitabis æstus , et fide 19 Teïa
 20 Dices laborantes 21 in uno
 Penelopen , 22 vitreamque Circen.
 Hic innocentis pocula Lesbii

recta via quærent arbutos , etc. 8 Fœ-
 tentis capri , qui à Virgilio dicitur , *vir*
gregis , hinc maritus. 9 Nec hædo-
 rum stabula , seu greges metuunt lupos
 martiales , id est , lupos Martiſ tutelæ
 consecratos : nam , vi et insidiis pecora
 spoliant. 10 Utcumque , ô Tyndari !
 istæ valles et lævia saxa montis Usticæ
 personuere dulci fistula Fauni vel Pa-
 nos , qui propulsator est cujuscumque
 mali à monte Lucretili. 11 Ustica
 mons est in Sabinis leniter declinans
 instar hominis cubantis. 12 Saxa le-
 vigata vel attrita. 13 Sonitu fuere com-
 pleta.

14 Carmen meum placet diis.

15 Ex hoc meo agro opulenta ruris
 honorum copia , id est , frugum terræ
 copia manabit tibi ad plenum. *Ruris*

honores , sunt ruri nascentia. 16 Li-
 berali et largo cornu. Alludit ad cornu
 copię , quod Hercules cum Acheloo
 in speciem tauri mutato congressus ,
 ei detraxit , quo significatur omnium
 rerum ubertas et copia.

17 In valle secreta , quæ flexuosos
 habet recessus , à ventis tuta. 18 Ex
 Canicula dies caniculares nomen su-
 munt.

19 Carminibus Lyricis , quæ sunt
 paria et similia versibus Anacreon-
 tis , cujus patria fuit civitas Teïa.
 20 Cantabis. 21 Ulyssis amore : utra-
 que enim Ulyssem ardenter amavit ,
 quarum altera fuit Ulyssis uxor , altera
 mulierum veneficarum crudelissima.
 22 Circen pulchram et pellucidam ins-
 tar vitri.

²³ Duces sub umbra : ²⁴ nec Semeleïus
 Cum Marte ²⁵ confundet Thyoneus
 Prælia : nec metues protervum
²⁶ Suspecta Cyrum , ²⁷ ne male dispari
 Incontinentes injiciat manus ,
 Et scindat hærentem ²⁸ coronam
 Crinibus , ²⁹ immeritamque vestem.

²³ Hic bibes pocula vini Lesbii innocentis , id est , non onerantis caput propter tenuitatem. ²⁴ Hic à vino et poculis ad rixas et arma venietur , quod sæpe contingit inter homines bibaces et ebriosos.

²⁵ Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. ²⁶ Nec tu à Cyro sus-

pecta et observata quod alium ames ; metues eum. Fuit Cyrus Horatii rivalis vel Tyndaridis maritus. ²⁷ Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. Coronam è floribus, cujusmodi in conviviiis utebantur antiqui. ²⁹ Vestem quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QUINTILIUM VARUM. Ode XVIII.

Vini potu moderato hilarari animum , immoderato rixas excitari.

NULLAM, Vare , ¹ sacra vite ² prius severis arborem
 Circa ³ mite solum ⁴ Tiburis , et mœnia ⁵ Catili.
⁶ Siccis omnia nam dura Deus proposuit : neque
⁷ Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
⁸ Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat ?
⁹ Quis non te potius, Bacche pater, teque decens Venus ?

¹ Vite Baccho consecrata. ² Potius plantaveris. ³ Fundum bene excultum , vel mites uvas efferentem. ⁴ De quo vide supra Ode 7. Catilus fuit frater Tiburis , à quo conditum est Tibur. Poëta igitur sua utitur licentia , ponens fratrem , pro fratre.

⁶ Iis qui sobrii sunt , et vino nequam madidi. ⁷ Edaces curæ.

⁸ Quis bene potus crepat , id est , commemorat , vel queritur militiam esse rem gravem ?

⁹ Quis non te potius , ô Bacche , crepat et prædicat ?

At ¹⁰ ne quis ¹¹ modici transiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum ¹² Lapithis rixa ¹³ super mero
¹⁴ Debellata : monet ¹⁵ Sithoniis non levis Evius,
¹⁶ Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
 Discernunt ¹⁷ avidi. Non ego te, ¹⁸ candide Bassareu,
¹⁹ Invitum quatiā; nec variis obsita frondibus
²⁰ Sub divum rapiam. ²¹ Sæva tene cum Berecynthio
 Cornu tympana, ²² quæ subsequitur cæcus ²³ amor sui,
 Et tollens ²⁴ vacuum plus nimio gloria verticem,
 Arcanique fides ²⁵ prodiga, perlucidior vitro.

¹⁰ Ne quis supra modum bibat.
¹¹ Vini moderate bibiti. ¹² Centaurea
 rixa super mero debellata cum Lapi-
 this, etc. id est, pugna à Centauris
 habita cum Lapithis, inde exorta,
 quod Centauri inter epulas Pyri-
 thoï nuptiales, plus nimium poti Lapitha-
 rum uxoribus vim inferre conarentur.
¹³ Post ebrietatem. ¹⁴ Rixa armis di-
 judicata. ¹⁵ Thracibus non levis, id est,
 iratus Bacchus, dictus Evius à voce
 Bacchantium *εὐοῖ*. ¹⁶ Quum licitum
 et illicitum distinguunt exiguo fine,
 id est, nullo discrimine. Nam ebrii
 exiguam differentiam esse volunt inter
 turpe et honestum. ¹⁷ Cupidi ad ex-
 plendam libidinem.

¹⁸ O bone Bacche! qui Bassareus
 est appellatus à vestis genere, qua Bas-
 sarides Bacchi sacerdotes indueban-

tur. ¹⁹ Tunc homines bibunt, Baccho
 invito, quum bibunt usque ad ebrie-
 tatem. ²⁰ Nec divulgabo arcana tua
 multis pampinis operta, id est, non
 proferam in lucem res secretas meæ
 fidei commissas.

²¹ Comprime tympana et cornua
 tua, id est, reprime ebrietatem,
 quemadmodum tuæ sacerdotes ad fu-
 rorem accenduntur tympano tuo au-
 dito et cornu Berecynthio, id est,
 Phrygio. ²² Quæ tympana, id est,
 quam ebrietatem. ²³ *φιλαντία*, arro-
 gantia, et linguæ incontinentia, sunt
 tres comites ebrietatis. ²⁴ Caput sine
 cerebro, id est, sine prudentia. ²⁵ Fides
 effusa in secretis prodendis, omnia
 consilia nudans, veluti vitrum quod
 nihil occultat.

DE GLYCERÆ. Ode XIX.

Se illius amore uri.

¹ MATER sæva Cupidinum,
² Thebanæque jubet me Semeles ³ puer,
 Et lasciva ⁴ licentia
⁵ Finitis animum reddere amoribus.
⁶ Urit me Glyceræ nitor
⁷ Splendentis Pario marmore purius:
 Urit grata ⁸ protervitas,
 Et vultus nimium ⁹ lubricus aspici.
 In me ¹⁰ tota ruens Venus
¹¹ Cyprum deseruit; nec patitur ¹² Scythas,
 Et ¹³ versis animosum equis
 Parthum dicere; ¹⁴ nec quæ nihil attinent.
¹⁵ Hic vivum mihi cespitem, hic
¹⁶ Verbenas pueri ponite, thuraque

¹ Venus crudelis mater est multorum affectuum, qui eam comitantur.
² Bacchus qui colitur Thebis. ³ Semeles filius. ⁴ Otium quod in lasciviam semper resolvitur. ⁵ Ad amores extinctos animum reducere.

⁶ Incendit me Glyceræ pulchritudo.
⁷ Quæ splendet clarius marmore candidissimo, quod in insula Paro effoditur. ⁸ Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus, quam obsequela, pudor, aut taciturnitas.
⁹ Vultus lubricus aspectu. Nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeo certe est difficile Glyceræ splendorem aspice-

re et complexum ejus non expetere.

¹⁰ Totas vires effundens. ¹¹ Insulam, ubi religiosissime colebatur.
¹² Scytharum et Parthorum bella describere. ¹³ Parthi fugientes ex equis pugnant. ¹⁴ Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere.

¹⁵ Ad Venerem placandam, ut facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, o servi, ponite et parate mihi cespitem vivum, id est, viridem (cujus herba adhuc viridis est) ut super eam Veneri sacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. ¹⁶ Herbas

¹⁷ Bimi cum patera meri.

¹⁸ Mactata veniet lenior hostia.

sacras. ¹⁷ Duorum annorum. ⁸ Post-
quam factum fuerit sacrificium, Gly-
cera veniet multo lenior et mansue-
tior, non proterva.

A D M E C Æ N A T E M. Ode XX.

Invitat eum ad convivium minime sumptuosum.

¹ VILE potabis modicis ² Sabinum

³ Cantharis, Græca quod ego ipse ⁴ testa

Conditum ⁵ levi, datus in theatro

⁶ Cum tibi plausus,

Care Mæcenas, ⁷ eques: ⁸ ut paterni

⁹ Fluminis ripæ, simul et jocosa

Redderet laudes tibi ¹⁰ Vaticani

Montis ¹¹ imago.

¹² Cæcubum, et prælo ¹³ domitam Caleno

Tu bibes ¹⁴ uvam: ¹⁵ mea nec Falernæ

Temperant vites, neque ¹⁶ Formiani

Pocula colles.

¹ Non magni pretii. ² Vinum in
montibus Sabinis natum. ³ In poculis
modicis, non admodum capacibus.
⁴ Cado fictili, vel amphora, quæ fin-
gebatur in Græcia. ⁵ Picavi, vel pice
illivi, à verbo *lino*. ⁶ Quo tempore
populus in theatro tibi applaudebat.
⁷ In equestri dignitate permanens.
⁸ Sic, ut ripæ Tiberis et mons Vati-
canus simul resonarent ad acclama-
tionem et plausum à populo tibi da-
tum, quemadmodum in theatro ex-
cipi solebant viri bene de Republica
meriti, mali contra sibilis explode-
bantur. ⁹ Tiberis, qui fluit ab Hetru-

ria Mæcenatis patria. ¹⁰ Vaticanus
mons est theatro Pompeii vicinus pro-
pe Tiberim. ¹¹ Echo, quæ ultimæ
seu extremæ vocis desinentis reper-
cussione jocari videtur.

¹² Vinum Campaniæ regionis.
¹³ Pressam. ¹⁴ Tu bibes etiam vinum
Calenum, sic dictum ab urbe Caleno.
¹⁵ Ego nec Falernum habeo tibi vi-
num nec Formianum, quæ illis tem-
poribus vina fuere generosissima. Fa-
lernus regio est Campaniæ, ubi multi
sunt colles vitiferi. ¹⁶ Formiæ, urbs est
Latina juxta Cajetam, quam Lacones
condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Seculare Carmen.

¹ DIANAM teneræ ² dicite virgines :

³ Intonsum pueri dicite ⁴ Cynthium ,

⁵ Latonamque supremo

Dilectam ⁶ penitus Jovi.

⁷ Vos lætam fluviis , et nemorum coma ,

⁸ Quæcumque aut gelido prominet Algido ,

Nigris aut Erymanthi

Silvis , aut viridis Cragi.

⁹ Vos Tempe totidem tollite laudibus ,

¹⁰ Natalemque , mares , Delon Apollinis ,

¹¹ Insignemque pharetra ,

Fraternaue humerum lyra.

¹² Hic bellum lacrymosum , hic ¹³ miseram famem ,

Pestemque à populo , et principe Cæsare in

Persas , atque Britannos

Vestra motus ¹⁴ aget prece.

¹ Latonæ filiam ex Jove , quæ in cælo Luna , in terris Diana , apud inferos Hecate nominatur. ² Cantate. ³ Capillis prolaxis Sol pingitur , quia radios extendit usque in longissima. Pingitur etiam imberbis , quia nunquam senescit. ⁴ Sic dictum à Cynthio sublimi monte , qui Delo imminet , ubi natus est. ⁵ Latona Dianam et Apollinem peperit ex Jove. ⁶ Valde , vel familiariter. ⁷ Vos Virgines cantate Dianam , quæ gaudet fluviis et nemorum frondibus , id est , venatione. ⁸ Quæcumque nemorum coma prominet , aut in Algido (qui mons est in agro Tuscula-

no , distans ab urbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho , monte in Arcadia , aut in nigris , id est , umbrosis silvis Cragi , qui mons est in Lycia. ⁹ Vos mares , id est , pueri , laudate Tempe amœnissima loca in Thessalia. ¹⁰ Delos , in qua nati sunt Apollo et Diana. ¹¹ Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra et lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. ¹² Hic Apollo motus vestra prece à populo Romano et principe bellum , famem , pestem abiget in Persas atque Britannos populi Romani hostes. ¹³ Fame nihil miserius. ¹⁴ Depellet.

A D A R I S T I U M. Ode XXII.

Vitæ integritatem et innocentiam ubique esse tutam.

¹ I N T E G E R vitæ, scelerisque purus
Non eget Mauri ² jaculis, neque arcu,
Nec venenatis ³ gravida sagittis,

Fusce, pharetra :

⁴ Sive per Syrtes iter æstuosas,
Sive facturus per ⁵ inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca ⁶ fabulosus
⁷ Lambit Hydaspes.

Namque ⁸ me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditus,

Fugit ⁹ inermem :

¹⁰ Quale portentum neque militaris

¹¹ Daunia in latis alit ¹² esculetis,

Nec ¹³ Jubæ tellus generat, leonum

¹ Innocens, et qui suam vitam scelere non reddit impuram. ² Cujusmodi utuntur Mauri, qui optimi erant jaculatores. ³ Pharetra plena sagittis veneno imbutis. ⁴ Sive iter fecerit per Syrtes (Lybiæ solitudines mediterraneas, arenosas, pulverulentas, et siticulosas) sive per Caucasum Scythiæ montem. ⁵ Inhabitabilem propter æstum. ⁶ Hydaspes Indiæ fluvius, de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. ⁷ Præterlabitur et placide tangit.

⁸ Lupus fugit me inermem in silva Sabina, dum canto meam Lalagen,

id est, Lalagæ amicæ meæ laudes, et dum vagor ultra terminum, id est, dum exspatior ultra agri mei fines, curis expeditus, id est, liber à curis. ⁹ Mirum sane hoc, quod ferus lupus Horatium fugeret inermem : vitæ igitur integritati est hoc assignandum.

¹⁰ Qualem portentosum lupum.

¹¹ Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege; militaris autem dicitur quia viros effert fortes, et ad militiam aptos.

¹² In silvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. ¹³ Mauritaniam, in qua Juba regnavit.

¹⁴ Arida nutrix.

Pone me, ¹⁵ pigris ubi nulla campis

Arbor ¹⁶ æstiva recreatur aura,

¹⁷ Quod latus mundi, nebulae, malusque

¹⁸ Jupiter urget:

Pone ¹⁹ sub curru nimium ²⁰ propinqui

Solis, in terra ²¹ domibus negata:

²² Dulce ridentem Lalagen amabo,

Dulce loquentem.

¹⁴ Propter aquarum penuriam.

¹⁵ In frigidis locis Arctico vel Antarcticis subjectis, ubi aquae glacie pigrescunt.

¹⁶ Tepido temperatur vento.

¹⁷ Quam partem mundi. ¹⁸ Malignus et insalubris aer perpetuo premit.

¹⁹ Sub Zona torrida in Africa. ²⁰ Sol

illic directos dejicit radios, obliquos alibi. ²¹ Credebant antiqui Zonam fuisse inhabitabilem; at jam notum est multis eo navigantibus, eam vitae humanae protrahendae satis esse idoneam. ²² Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non esse jam quod viriles complexus, viro matura, extimescat.

VITAS ¹ hinnuleo me similis Chloë,

Quærenti pavidam montibus ² aviis

³ Matrem, non sine vano

Aurarum et silvæ metu.

Nam ⁴ seu mobilibus veris inhorruit

Adventus foliis; seu virides ⁵ rubum

¹ Similis hinnulo pullo cervino, quo nihil timidius. ² In montibus sine viis quæ feræ discurrere solent. ³ Cervam.

⁴ Sive veris adventus inhorruit, id est, tremuit mobilibus foliis. Sed per

Hypallagen, lege sic, sive folia mobilia inhorruerunt veris adventu. Poëta per veris adventum significat Favonium veris comitem. ⁵ Sentem, vel morum agreste. Angl. *the bramble-bush*.

Dimovere lacertæ;

⁶ Et corde, et genibus tremit.

⁷ Atqui non ego te, ⁸ tigris ut aspera,

⁹ Getulusve leo, ¹⁰ frangere persequor.

Tandem desine matrem

¹¹ Tempestiva sequi viro.

⁶ Et animo et corpore. ⁷ Atqui ô locissimum. ⁹ Africus leo, est enim Chloë, ego non persequor te frangere Getulia pars Africae. ¹⁰ Ut te frangam ut aspera tigris, atque ut leo Getulus. et occidam. ¹¹ Viro apta et matura, ⁸ Tigris truculentum est animal et ve- annos nata decem et septem.

A D V I R G I L I U M. Ode XXIV.

Deflet Quintilii mortem.

¹ Quis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe ² lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam ³ pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium ⁴ perpetuus sopor
Urget? cui pudor, et justitiæ soror
⁵ Incorrupta fides, ⁶ nudaque veritas,
⁷ Quando ullum invenient parem?
Multis ille quidem flebilis ⁸ occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.

¹ O Musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, id est, præmonstra, vel doce, cur quemquam pudeat desiderio tam cari hominis affici? aut quis debeat esse finis ejus desiderio? ² Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos. ³ Jupiter, cujus filiae dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
⁴ Perpetua mors occupat. ⁵ Fides quæ neque prece, neque pretio corrumpitur. ⁶ Veritas aperta sine fūco. ⁷ Raro ut nunquam. ⁸ Mortuus est ille multis bonis deplorandus.

9 Tu frustra pius, heu! non ita ¹⁰ creditum,
 Poscis Quintilium Deos.

¹¹ Quod si Threïcio blandius Orpheo
 Auditam moderere arboribus fidem;
 Non vanæ redeat sanguis imagini,
 Quam virga semel horrida

Non lenis precibus fata recludere,
 Nigro compulerit Mercurius gregi.

¹² Durum; sed levius fit ¹³ patientia,
 Quidquid corrigere est ¹⁴ nefas.

9 Tu quamvis pius es, in vanum poscis Deos, ut Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. ¹⁰ Non ita tibi commissum à diis, ut nunquam moreretur.

¹¹ Quid si tu blandius et delectabilius Thracio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant et sequebantur, non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est,

animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus, sed inexorabilis, ad revocandam fati necessitatem semel compulerit et congregaverit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo, de quo vide supra, Ode XII.

¹² Durum est talis amici mortem ferre. ¹³ Patiendo.

¹⁴ Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM. Ode XXV.

*Insultat ei, quod, jam vetula, vicissim à juvenibus
 contemnatur.*

¹ PARCIUS ² junctas quatiunt fenestras

³ Ictibus crebris juvenes protervi,

Nec tibi somnos adimunt: amatque

⁴ Janua limen,

¹ Rarius quam antea. ² Quasi clausas. ³ Lapidum jactu. ⁴ Janua tua clau-

⁵ Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. ⁶ Audis minus, et minus jam :

« Me tuo longas pereunte noctes

» Lydia dormis ? »

⁷ Invicem mœchos anus ⁸ arrogantes

Flebis, in solo levis angiportu,

⁹ Thracio bacchante magis ¹⁰ sub inter-

lunia vento :

Cum tibi flagrans amor, et libido,

¹¹ Quæ solet matres furiare equorum,

Sæviet circa jecur ¹² ulcerosum,

¹³ Non sine questu ;

Læta quod pubes edera ¹⁴ virenti

Gaudeat, ¹⁵ pulla magis atque myrto,

¹⁶ Aridas frondes hyemis sodali

Dedicet Hebro.

sa est, nec à limine recedit. ⁵ Quæ
quidem janua crebro olim aperiebatur.

⁶ Audis quotidie minus et minus
vocem amatoris exclusi, dicentis : O
Lydia, dormis noctes longas, dum
ego qui tuus sum pereor ?

⁷ Tu levis anus et contempta vicis-
sim flebis arrogantes mœchos in solo
angiportu, id est, cum fueris sola in
angiportu derelicta ab amatoribus,
Thracio vento bacchante magis sub
interlunia. ⁸ Amatores te fastidientes.

⁹ Aquilone è Thracia furenter flante.

¹⁰ Paulo ante, vel, circiter interlu-
nii tempus, quando sunt noctis te-
nebræ. Plinius vocat illud tempus
Lunæ silentium. ¹¹ Quæ solet equas

ad libidinis furorem concitare : hinc
mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis

ἰππομανεῖς, id est, equæ furentes.

¹² Circa jecur tuum ulceribus madens
propter ardorem libidinis. ¹³ Non sine
querimonia, eo quod juvenes vetulis
anteponunt puellas.

¹⁴ Viridioræ ætate, puellis nimi-
rum. ¹⁵ Quodque magis gaudeat pulla
myrto, id est, subviridi myrto, id est,
pene nigra. Metaph. est, nam myrtus
nigra ponitur pro forma constante,
quæ non facile perit, qualis est in
puella subfusca et nigrante. Laudant
Galli hunc colorem, quum puellam
sic coloratam appellant *belle Brunette*.

¹⁶ Quod edentulas et rugosas anus
ætate frigidæ dedicet Hebro Thraciæ
fluvio frigidissimo, qui idcirco dicitur
hyemis sodalis, quod septentrioni sub-
jacet, ubi maximum est frigus.

DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Se, soluto animo, velle Lamiam laudare.

¹ MUSIS amicus, tristitiam et metus
² Tradam protervis in mare Creticum
 Portare ventis : ³ queis sub ⁴ Arcto
 Rex gelidæ metuatur oræ,
 Quid ⁵ Tiridatem terreat, unice
 Securus. ⁶ O quæ fontibus ⁷ integris
 Gaudes, ⁸ apricos necte flores,
 Necte meo ⁹ Lamiæ coronam
¹⁰ Pimplea dulcis ! nil ¹¹ sine te mei
 Possunt honores. ¹² Hunc fidibus novis,
 Hunc Lesbio sacrare plectro
 Teque, tuasque decet sorores.

¹ Ordo est : Ego amicus Musis tradam tristitiam et metum protervis ventis portare in Creticum mare, id est, ut portent eas animi ægritudines in mare. ² Tradere ventis, est oblivioni tradere. Perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam. ³ Unice securus, id est, non admodum sollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, et quid terreat Tiridatem Armeniæ regem : quasi dicat, quid nostra interest, qui Musas colimus, reges et potentes viros suis affectibus exagitari ? ⁴ Sub ursa, signo cœlesti. ⁵ Alii legunt Mithridatem.

⁶ Ordo est : O Pimplea dulcis, quæ gaudes integris fontibus, necte

flores, necte coronam meo Lamiæ : ⁷ Fontibus puris et plenis, id est, viris bonis et incorruptis. ⁸ Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. ⁹ Qui Consul fuit anno octavo post mortem Horatii cum M. Servilio. ¹⁰ Musæ à Pimpla Macedoniæ monte Musis sacro appellantur Pimpleiades. ¹¹ Sine Musarum instinctu, poësis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquirit.

¹² Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus Latinis et plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho et Alcæus ex Lesbo uti consueverunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

ODE XXVII.

Ad Sodales inter pocula rixantes.

¹ NATIS in usum lætitiæ scyphis
 Pugnare Thracum est. Tollite barbarum
 Morem, ² verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibete rixis.
³ Vino et lucernis Medus ⁴ acinaces
⁵ Immane quantum discrepat! Impium
⁶ Lenite clamorem sodales,
 Et ⁷ cubito remanete presso.
 Vultis ⁸ severi me quoque sumere
 Partem Falerni? ⁹ dicat Opuntia
 Frater ¹⁰ Megillæ, quo beatus
 Vulnere, qua pereat sagitta.
¹¹ Cessat voluntas? non alia bibam
¹² Mercede. ¹³ Quæ te cumque domat Venus,

¹ Pugnare cum scyphis natis, id est, natura factis in usum lætitiæ, est hominum barbarorum, cujusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. ² Et prohibete rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia et modestia tractare debetis. Hyppallage est.

³ A vino et conviviis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum. ⁴ Gladius Persicus pro quovis gladio. ⁵ Quam multum discrepat? id est, mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno. ⁶ Compescite vociferationem et tumultum.

⁷ Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.

⁸ Vini austeri et acrioris saporis.

⁹ Non alia bibam conditione, nisi frater Megillæ (unus è conviviis) dicat quo vulnere, id est, cujus puellæ amore sit saucius, et qua sagitta Cupidinis pereat, id est, quam amet puellam. ¹⁰ Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis urbe, ubi nata est.

¹¹ Negas puellam quam amas nominare? ¹² Nullo alio pretio adducar ad bibendum.

¹³ Quæcumque Venus aut amasia

Non erubescendis adurit

¹⁴ Ignibus : ¹⁵ ingenuoque semper
Amore peccas. ¹⁶ Quidquid habes , age ,
Depone ¹⁷ tutis auribus.... ¹⁸ Ah ! miser ,
¹⁹ Quanta laboras in Charybdi !

Digne puer meliore ²⁰ flamma.

²¹ Quæ saga , quis te solvere Thessalis
Magus venenis , quis poterit deus ?

²² Vix illigatum te triformi

²³ Pegasus expediet ²⁴ Chimærae.

sub suum te jugum mittit , non est cur
pudeat poeniteatve te eam amare , quia
libera est et ingenua. ¹⁴ Amoribus non
ignobilibus. ¹⁵ Ingenuam non servi-
lem aut mercenariam semper amas.

¹⁶ Quaecumque ea sit quam amas ,
age , dic mihi in aurem non vulga-
turo. ¹⁷ Auribus fidelibus et clausis ad
rem creditam continendam. ¹⁸ Hora-
tius audito puellæ nomine exclamat.
¹⁹ Quanto in periculo versaris ! quam
rapacem et avaram meretricem (prop-
ter voracitatem Charybdi similem)
nactus es ! ²⁰ Meliori amore.

²¹ Quæ mulier venefica et incan-
tatrix ? Quis Magus poterit te ejus

amore liberare Thessalis venenis , id
est , herbis efficacissimis , cujusmodi
sunt in Thessalia ? ²² Pegasus te illi-
gatum , id est , te in illa implicitum
et impeditum vix solvet ab hac Tri-
formi chimæra. Poëta , ut supra me-
reticem Charybdi , propter rapacita-
tem , ita hic Chimærae , propter varios
dolos et libidinum incitamenta com-
parat.

²³ Equus alati Bellerophontis ,
Neptuni et Medusæ filius. ²⁴ Chimæra
Typhonis et Echidni filia , monstrum
horrendum , tria habuit capita , unum
Leonis , alterum Capræ , tertium Dra-
conis , unde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas nautæ cuidam respondens, omnibus esse moriendum, oransque ne se insepultum jacere patiatur.

¹ **T**E maris et terræ, numeroque carentis arenæ
² Mensorem cohibent, Archyta,
 Pulveris exigui prope littus ³ parva ⁴ Matinum
 Munera, nec quidquam tibi ⁵ prodest
⁶ Aërias tentasse domos, animoque rotundum
 Percurrisse ⁷ polum, morituro.
⁸ Occidit et Pelopis ⁹ genitor conviva deorum,
¹⁰ Tithonusque remotus in auras,
 Et Jovis arcanis ¹¹ Minos admissus, habentque
 Tartara ¹² Panthoïden ¹³ iterum Orco
 Demissum, ¹⁴ quamvis clypeo Trojana refixo
 Tempora testatus, nihil ultra

¹ Archytæ cadaver sic nauta alloquitur: O Archyta parva munera exigui pulveris prope littus Matinum cohibent, id est, continent, te mensorem maris, terræ et arenæ quæ caret numero. ² Geometram. ³ Munera parvi sumptus, id est, parvum sepulchrum, quod munus et officium viventes præstare debent mortuis.

⁴ Matinus mons est in Apulia juxta quem Archytas jacet sepultus. ⁵ Ad mortem effugiendam. ⁶ Quod sis adeo curiosus in astris observandis. ⁷ Cælum mente peragrasse.

⁸ Respondet Archytas: Non est mirum me Mathematicum et philoso-

phum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis. ⁹ Tantalus, qui deos in convivium recepit. ¹⁰ Tithonus Laomedontis filius, tandem post longissimam vitam, in cicadam transformatus dicitur. ¹¹ Minos Rex Cretæ, qui nono quoque anno sermones cum Jove conferre solebat. ¹² Pythagoram, qui animarum transmigrationem, suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Trojam Euphorbum Panthoï filium. ¹³ Sæpe mortuum, transeunte ejus anima in alios. ¹⁴ Quamvis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Trojanis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter

Nervos, atque cutem morti concesserat atræ,
 Judice te, ¹⁵ non sordidus auctor
 Naturæ, verique. Sed omnes una manet ¹⁶ nox,
 Et calcanda semel via lethi.
 Dant alios ¹⁷ Furiae torvo spectacula Marti.
 Exitio est avidis mare nautis.
¹⁸ Mista senum, ac juvenum ¹⁹ densantur funera. Nullum
 Sæva caput ²⁰ Proserpina fugit.
 Me quoque ²¹ devexi rapidus comes Orionis
²² Illyricis Notus obruit undis.
²³ At tu, nauta, vagæ ne parce ²⁴ malignus arenæ
 Ossibus, et capiti inhumato
 Particulam dare. ²⁵ Sic quodcumque minabitur Eurus
 Fluctibus Hesperiiis, ²⁶ Venusinæ
 Plectantur silvæ, ²⁷ te sospite; multaque merces,
²⁸ Unde potest, tibi defluat ²⁹ æquo
 Ab Jove, Neptunoque sacri custode ³⁰ Tarenti.

corpus interire sibi persuaserat. ¹⁵ Nobilissimus indagator naturalis veritatis.

¹⁶ Una mortis necessitas omnes expectat. ¹⁷ A furiis conflantur bella quæ Martis sunt ludi.

¹⁸ Cujusque ætatis homines interire oportet, quamvis diverso mortis genere. ¹⁹ Cumulantur.

²⁰ Mors, est enim Proserpina mortis et vitæ arbitra.

²¹ Devexum intellige, vel qui ad occasum vergit, vel qui in declivi cœli parte situs est. Nam Orion, sive oriens sive occidens, nimbos et ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur. ²² Firmum est castellum vergens ad Illyriam, unde hic Archytas

dicitur Firmanus.

²³ Archytas nautam orat, ne remaneat insepultus. Ordo est: at tu, nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus et inhumato capiti, id est, corpori meo. ²⁴ Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter et bono animo dare.

²⁵ Adjurantis est, vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliverit, ut omnes tempestates à navigantibus avertantur in silvas. ²⁶ Silvæ Venusinæ luant, pro quibuscumque silvis. Venusium civitas est Apuliæ. ²⁷ Te salvo. ²⁸ Undecumque est occasio.

²⁹ Ab Jove tibi favente. ³⁰ Ubi Neptunus devotius colebatur.

³¹ Negligis immeritis nocituram
 Postmodo te natis ³² fraudem committere forfan.
³³ Debita jura, vicesque superbæ
 Te maneant ipsum. Precibus non linquar ³⁴ inultis,
³⁵ Teque piacula nulla solvent.
 Quanquam festinas, ³⁶ non est mora longa, licebit
 Injecto ³⁷ ter pulvere ³⁸ curras.

³¹ Leve esse putas. Ordo est, for-
 san tu negligis committere fraudem
 nocituram postmodo te natis immeri-
 tis, id est, paulo post ex te natis.
³² Culpam committere (me non sepe-
 liendo) quæ sit culpa etiam tuis libe-
 ris immerentibus nocitura.

³³ Si me inhumatum relinquas,
 justa sepulturæ cadaveri insepulto de-

bita, et pœnæ graves reciprocaeque
 superbis factis dignæ te expectent.

³⁴ Execrationibus meis frustratis, *ac*
si diceret, eventura precatus sum.

³⁵ Nulla te sacrificia expiabunt, nisi
 meo cadaveri terram injeceris.

³⁶ Persuadet à facili. ³⁷ Ter manes
 vocabant. Virg. *Et magna manes ter*
voce vocavi. ³⁸ Licebit ut naviges.

AD ICCIUM. Ode XXIX.

Mirum quiddam et monstri simile dicit esse, eum à
philosophicæ studio ad militiam transisse.

Icci, ¹ beatis nunc Arabum ² invides
 Gazis, et acrem militiam paras
 Non ante ³ devictis Sabææ
⁴ Regibus, horribilique Medo
⁵ Nectis catenas. ⁶ Quæ tibi virginum
 Sponso necato barbara serviet?

¹ Divitiæ (ut putat vulgus) beatos
 efficiunt. ² AEmularis Arabum divi-
 tias, quarum particeps cupis fieri per
 militiam. ³ Regibus non à Romanis,
 sed olim ab Alexandro devictis. ⁴ Mili-

tiam paras contra Reges Sabææ, quæ
 Aethiopiæ est Metropolis et civitas re-
 gia. ⁵ Fabricas.

⁶ Quæ virgo tuæ serviet libidini
 (virgo quidem barbara, quamvis pul-

Puer quis ⁷ ex aula, capillis
⁸ Ad cyathum statuetur ⁹ unctis,
 Doctus sagittas tendere ¹⁰ Sericas
 Arcu paterno? ¹¹ Quis neget arduis
 Pronos relabi posse rivos
 Montibus, et Tiberim reverti:
 Cum tu coëmptos undique nobiles
 Libros ¹² Panæti, Socraticam et ¹³ domum
¹⁴ Mutare loricis ¹⁵ Iberis,
 Pollicitus ¹⁶ meliora, ¹⁷ tendis?

chra) postquam sponsus erit à te occisus.

⁷ Puer regius, vel nobili genere natus. ⁸ Ad ministrandum tibi pocula. ⁹ Capillis unguento delibutis. ¹⁰ Doctus optime sagittare ut Seres, populus Parthis vicinus. ¹¹ Ordo est: quis neget relabi posse rivos pronos arduis montibus, et Tiberim posse reverti, quum tu pollicitus meliora, ten-

dis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætii undique coëmptos et domum Socraticam. ¹² Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi. ¹³ Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem et alios veteres Academicos. ¹⁴ Philosophiæ studio omisso, arma capere. ¹⁵ Loricis Hispanicis. ¹⁶ Quam militiam persequi. ¹⁷ Contendis et in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Ut in ædem Glyceræ veniat.

O VENUS regina ¹ Gnidi, Paphique,
² Sperne dilectam Cypron, et ³ vocantis
 Thure te multo Glyceræ decoram
⁴ Transfer in ædem.

¹ Est Gnidus urbs Cariæ, ubi Venus sanctissime colebatur. Paphos urbs in Cypro insula, de qua supra Ode XIX.

² Minoris facito. ³ Glyceræ te invocantis et tibi sacrificantis. ⁴ Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.

Fervidus tecum ⁵ puer, et solutis
⁶ Gratiae zonis, properentque ⁷ Nymphæ,
 Et ⁸ parum comis sine te ⁹ Juventas,
¹⁰ Mercuriusque.

⁵ Cupido. ⁶ Gratiae tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibibus, quia amicorum animis soluti inter se et aperti esse debent. ⁷ Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Drya-

des, etc. ⁸ Juventas severa et tristis sine te, id est, sine rebus venereis. ⁹ Juventas Dea, Jovis et Junonis filia, quam Græci appellant *Heben*, id est, pubertatem. ¹⁰ Multum valet eloquentia ad amorem conciliandum.

ODE XXXI.

Quid petendum ab Apolline.

QUID ¹ dedicatum poscit Apollinem
² Vates? quid orat, ³ de patera novum
 Fundens liquorem? non opimas
⁴ Sardiniae segetes feracis;
 Non ⁵ æstuosæ grata Calabriæ
 Armenta; non aurum, aut ebur ⁶ Indicum;
 Non rura, quæ ⁷ Liris quieta
⁸ Mordet aqua, taciturnus amnis.
⁹ Premant calena falce, quibus dedit

¹ Apollinem divinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicaverat. ² Horatius de se loquitur in tertia persona. ³ De calice fundens vini primitias, sacrificantium more.

⁴ Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniae, quæ insula est in mari Tyrrheno. ⁵ Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiae,

proxima Siciliae, omni bonorum genere plena, equorum præsertim. ⁶ Virgil. *India mittit ebur, molles sua thura Sabæi*. ⁷ Liris est Campaniæ fluvius lenis et altus. ⁸ Alluit, vel lambit, ut supra, Ode xxii.

⁹ Calcent in torculari uvas abscissas cultello, instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabinio, ubi optima nascuntur vina.

Fortuna vitem : ¹⁰ dives et aureis
 Mercator ¹¹ exsiccet culullis
 Vina Syra reparata merce ,
 Dis carus ipsis ; quippe ter et quater
 Anno revisens æquor ¹² Atlanticum
¹³ Impune. Me pascunt olivæ ,
 Me ¹⁴ cichorea , ¹⁵ levesque malvæ.
 Frui ¹⁶ paratis et ¹⁷ valido mihi ,
¹⁸ Latoë , dones : et , precor , ¹⁹ integra
 Cum mente , ²⁰ nec turpem senectam
 Degere , nec cithara carentem.

¹⁰ Ordo est : et dives mercator carus diis ipsis , quippe ter aut quater anno impune revisens Atlanticum mare , exsiccet vina aureis culullis.

¹¹ Bibat in poculis vina reparata , id est , vina emptæ vel permutata Syriis mercibus. ¹² Mare remotissimum.

¹³ Sine naufragio , ergo Diis carus est mercator.

¹⁴ Herba est notissima. ¹⁵ Malvæ

lubricæ , quæ ventrem gravem levant.

¹⁶ lis quæ ego paravi. ¹⁷ Mihi sano.

¹⁸ O Apollo Latonæ fili. Ordo est : ô Latoë , precor , ut dones mihi valido frui paratis cum mente integra , et dones degere senectam nec turpem , nec cithara carentem. ¹⁹ Cum mente sana. ²⁰ Non delirantem vel inhonoratam senectutem , sed laudabilem et jucundam.

ODE XXXII.

Ad Lyram , ne desistat canere.

¹ POSCIMUS , si quid ² vacui sub umbra
³ Lusimus tecum , quod et hunc in annum
 Vivat , et plures : age , dic ⁴ Latinum
 Barbite carmen ,

¹ Poscimus te , ô barbite , si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus , ut id evulgetur , et in

publicum prodeat. ² Otiosi et à negotiis liberi. ³ Cecinimus. ⁴ Cujus ego sum author et princeps.

⁵ Lesbio primum modulate civi ,
⁶ Qui ferox bello , tamen inter arma ,
 Sive jactatam religârat udo
 Littore navim ;
⁷ Liberum , et Musas , Veneremque , et illi
 Semper hærentem ⁸ puerum canebat ,
 Et ⁹ Lycum nigris oculis , nigroque
 ¹⁰ Crine decorum.
 O decus Phœbi , et dapibus supremi
¹¹ Grata testudo Jovis ! ô laborum
 Dulce lenimen ! ¹² mihi cumque salve
 Rite vocanti.

⁵ Qui primum usurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota, quod participium verbi deponentis passive profertur. ⁶ Qui quidem Alcæus vir militaris et bellicosus , tamen sive bella gereret, sive in portu à navigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit. ⁷ Convivia quæ vino a-

bundant. ⁸ Cupidinem. ⁹ Puerum quem Alcæus amabat. ¹⁰ Prisci laudabant in pueris et puellis oculos et crines nigros.

¹¹ O Cithara supremi Jovis epulis apta. ¹² Salve cithara dulce solatium mihi, te cumque, id est, te quovis tempore vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM. Ode XXXIII.

Solatur eum aliorum exemplo, qui amantes, non redamentur.

ALBI, ¹ ne doleas plus nimio, memor
² Immitis Glyceræ, neu ³ miserabiles
 Decantes elegos, ⁴ cur tibi junior

¹ Ne forte doleas plus multo. ² Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet, ³ Re-

bus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum. ⁴ Quod rivalis junior tibi anteponatur et plu-

⁵ Læsa præniteat fide.
⁶ Insignem ⁷ tenui fronte Lycorida
 Cyri ⁸ torret amor; Cyrus in asperam
⁹ Declinat Pholoën: sed prius ¹⁰ Appulis
 Jungentur capreæ lupis,
¹¹ Quam turpi Pholoë peccet ¹² adultero.
¹³ Sic visum Veneri, cui placet ¹⁴ impares
 Formas, atque animos ¹⁵ sub juga ahenea
 Sævo mittere cum joco.
 Ipsum me ¹⁶ melior cum peteret Venus,
¹⁷ Grata detinuit compede ¹⁸ Myrtale
 Libertina, fretis ¹⁹ acrior Hadriæ
²⁰ Curvantis Calabros sinus.

ris fiat à Glycera. 5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.

6 Ne forte doleas plus justo, hoc te scire volo, quod Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parva fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ et protervæ. 10 Pro quibusvis lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore, sic infra amatorem nominat adulterum. Ode xxxvi.

13 Sic placitum est Veneri una cum sævo Joco, id est, Cupidine. 14 For-

mas inæquales et discordes inter se jungere; utpote, quum deformis formosum, senex puellam, vel quis alius forma vel moribus disparem amat. 15 Sub durum et difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo, sed conjugis arbitratu.

16 Quum elegantior puella me peteret. 17 Grata servitute me devinxit. 18 Nomen concubinæ. 19 Iracundior fretis Hadriæ. 20 Quod Calabriam ambit, vel quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSUM. Ode XXXIV.

*Pænitere se irreligiosum extitisse, dum Epicureos
sectaretur.*

¹ PARCUS Deorum cultor, et ² infrequens,
Insanientis dum sapientiæ

³ Consultus erro; ⁴ nunc retrorsum

Vela dare, ⁵ atque iterare cursus
Cogor relictos. Namque ⁶ Diespiter

⁷ Igni corusco nubila dividens,

Plerumque ⁸ per purum tonantes

⁹ Egit equos, volucremque ¹⁰ currum,
Quo ¹¹ bruta tellus, et vaga flumina,

Quo ¹² Styx, et ¹³ invisi horrida Tænari

Sedes, ¹⁴ Atlanteusque finis

Concutitur. ¹⁵ Valet ima summis

Mutare, et insignem ¹⁶ attenuat Deus,

¹⁷ Obscura promens. ¹⁸ Hinc apicem rapax

¹ Tardus. ² Rarus, non assuetus.
³ Dum erro consultus, id est, peritus
Epicuræ sapientiæ, quæ docet con-
temnere omnes religiones. ⁴ Nunc mu-
tare consilium cogor. Metaph. à nautis
ducta, qui, quum aberraverint, retro
navigant. ⁵ Atque recurrere, et eadem
redire via, fortasse ab Epicureis ad
Stoicam professionem.

⁶ Jupiter, diei et lucis pater. ⁷ Ful-
mine nubes dirumpens. ⁸ Per aëra
vel cœlum serenum. Fulmina puro
cœlo facta portendunt hominibus tris-
tia: Poëta igitur non vano deorum
metu perterritus, resipiscit. ⁹ Tonuit.

¹⁰ Vide supra Ode XII. ¹¹ Tellus im-
mobilis, gravis et sine sensu. ¹² In-
ferorum palus. ¹³ Tænari odiosi sedes.
Est Tænarus urbs Laconiae, vel pro-
montorium, unde fingunt poëtæ des-
censum esse ad Inferos. ¹⁴ Atlas mons
est in ultimo Oceani fine, cujus cacu-
men cerni non potest.

¹⁵ Deus alta potest humilia reddere;
humiliaque in altum attollere. ¹⁶ Deus
obscurat excellentem. ¹⁷ Quæ non
apparent aperiens.

¹⁸ Ab hoc homine apicem, id est;
summitatem potestatis aufert For-
tuna.

¹⁹ Fortuna cum ²⁰ stridore acuto
Sustulit : ²¹ hic posuisse gaudet.

¹⁹ Poëta Fortunam et Deum pro eodem luctuoso. ²¹ Hic posuisse gaudet, id hic ponere videtur. ²⁰ Cum strepitu est, in alium opes et honores transfert.

AD FORTUNAM. Ode XXXV.

*Orat Fortunam ut servet Cæsarem in Britannos ire
meditantem.*

O ¹ Diva, gratum quæ regis ² Antium,
³ Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
⁴ Vertere funeribus triumphos :
Te pauper ⁵ ambit sollicita prece
Ruris colonus, te dominam æquoris
⁶ Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te ⁷ Dacus asper, te ⁸ profugi Scythæ,
Urbesque, gentesque, et Latium ferox,
Regumque ⁹ matres barbarorum, et
¹⁰ Purpurei metuunt tyranni,
Injurioso ne pede proruas
¹¹ Stantem columnam, ¹² neu populus frequens

¹ O Fortuna Jovis subministra.
² Quæ præsides Antio urbi, in qua
templum tibi consecratum. ³ Potens
et parata hominem de ima plebe in
altum efferre. ⁴ Mutare in cædes et
funera. ⁵ Te rogat. ⁶ Omnis te rogat,
qui lacessit, id est, qui navigat et re-
mis impellit pelagus Carpathium Bi-
thyna carina.

⁷ Gens bellicosa juxta Istrum flu-
vium degens. ⁸ Scytæ in plaustis tan-
quam in domibus habitantes, certam
sedem nusquam habentes. ⁹ Solent
matres timere liberis. ¹⁰ Reges pur-
pura ornati. ¹¹ Statum imperii ne
evertas. ¹² Neve populus congregatus
concitet quietos ad arma et destruat
imperium.

Ad arma cessantes, ad arma
 Concitet, imperiumque frangat.
 Te semper anteit sæva ¹³ necessitas,
¹⁴ Clavos trabales, et ¹⁵ cuneos manu
 Gestans athena: nec severus
¹⁶ Uncus abest, liquidumque plumbum.
¹⁷ Te spes, et albo ¹⁸ rara fides colit
 Velata panno: ¹⁹ nec comitem abnegat
²⁰ Utcumque mutata potentes,
 Veste domos inimica linquis.
 At vulgus infidum, et meretrix ²¹ retro
 Perjura cedit: diffugiunt cadis
 Cum fæce siccatis amici,
 Ferre jugum pariter ²² dolosi.
²³ Serves iturum Cæsarem in ultimos
 Orbis Britannos, ²⁴ et juvenum recens

¹³ Idcirco necessitas dicitur Fortunam præcedere, quod certiora sunt et stabiliora quæ fiunt necessario, quam quæ fortuito. ¹⁴ Trabales sunt clavi magni, quibus trabes configuntur, vel, ut alii volunt, sunt prægrandes pali ad instar clavorum cuspidem habentes, ad torquendum et cruciandum noxios parati. ¹⁵ Quibus insertis non solum res finduntur, sed etiam combinantur. ¹⁶ Unco utebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hic significat hamum ferreum, quo saxa et cæmenta firmissime inter se devinciuntur, præsertim plumbo liquido adjecto.

¹⁷ Ordo est, te Spes albo velata panno, et rara Fides colit. Alludit ad

candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se *εὐτυχῆς* futuros. ¹⁸ Fides nuda et simplex, vel, quæ à paucis colitur. ¹⁹ Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat; fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. ²⁰ Quandoque tu facta inimica linquis et deseris quos antea beaveras, veste tua mutata aut luctu aut pauperie.

²¹ Retrocedit et diffugit te mutata et adversa. ²² Amici dolosi et fraudulentissimi in ferendo pariter jugo cum amicis calamitate affectis, diffugiunt consumptis amicorum divitiis.

²³ O Diva gratum quæ regis Antium, serves iturum Cæsarem, etc. ²⁴ Et

Examen Eois timendum

Partibus, ²⁵ Oceanoque rubro.

Eheu! ²⁶ cicatricum, et sceleris pudet,

²⁷ Fratrumque. ²⁸ Quid nos dura refugimus

Ætas? quid intactum ²⁹ nefasti

Liquimus? unde manus juventus

³⁰ Metu Deorum continuit? ³¹ quibus

Pepercit aris? ³² ô utinam nova

Incude diffingas retusum in

³³ Massagetas, Arabasque ferrum!

serva novum exercitum ex juvenibus conscriptum. Eois, id est, Orientalibus partibus, Medis, Persis, etc., horribilem. ²⁵ Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cujus radiis Oceanus quasi rubescit.

²⁶ Pudor vulnorum in bello civili acceptorum. ²⁷ Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium.

²⁸ A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas, id est, homines huius ætatis sine misericordia? ²⁹ Nefarii. ³⁰ Religione adversus Deos.

³¹ Quæ templa deorum non violat juvenus?

³² O fortuna, utinam nova incude diffingas, id est, de novo fingas et refabrics ferrum retusum in bello civili, quod non in cives, ut in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas et Arabes formari debeat. Ego certe hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Ode optime consentire. ³³ Populum Scythicum ultra mare Caspium.

AD POMPONIUM NUMIDAM. Ode XXXVI.

Gratulatur Numidæ amico faustum in patriam reditum.

ET thure, et ¹ fidibus juvat

Placare, et vituli sanguine ² debito

Custodes Numidæ ³ Deos:

¹ Carmine lyrico. ² Debito, vel voti vel officii causa. ³ Castorem et Pollu-

cem navigationis præsides, iratos forsitan futuros nisi sacrificia eis promissa

4 Qui nunc 5 Hesperia sospes ab ultima
 Caris multa sodalibus ,
 Nulli plura tamen dividit oscula ,
 Quam dulci Lamiæ ; 6 memor
 Actæ non alio rege puertiae ,
 7 Mutataeque simul togæ.
 8 Cressa ne careat pulchra dies nota ,
 9 Neu promptæ modus amphoræ ,
 10 Neu morem in Salium sit requies pedum ,
 11 Neu multi Damalis meri
 Bassum Threïcia vincat 12 amystide ,
 Neu desint epulis rosæ ,
 Neu 13 vivax apium , neu 14 breve lilium.
 15 Omnes in Damalim putres

persolveret. 4 Ordo est, qui nunc sos-
 pes reversus ab ultima Hesperia dividit
 multa oscula caris sodalibus, nulli ta-
 men plura quam dulci Lamiæ, memor
 pueritiæ actæ non alio rege, et memor
 simul mutatae togæ. 5 Hispania, non
 ab ea Hesperia, quæ apud hunc poë-
 tam sæpe pro Italia ponitur. 6 Memor
 pueritiæ exactæ sub eodem magistro
 et communi doctore. 7 Cumque essent
 ætate pares, simul et eodem tempore
 prætexta deposita, togam virilem
 sumpserunt.

8 Cretensi vel niveo lapillo notetur
 hæc dies. 9 Neve in bibendo sit men-
 sura, sed promatur vinum in amphora
 magna.

10 Neve cessent saltus et tripu-
 dia in morem Salium, id est, ut sal-
 tant Salii Martis Gradivi sacerdotes,
 à Numa Pompilio primum instituti.

Salium est adjectivum quarti casus.

11 Neque Damalis, quæ multi meri
 est et mulier bibacissima, Bassum
 vincat in potando, sed cum Numida
 potius contendat bibendo. 12 Poculo
 capacissimo, quod sine interspiratione
 haustim et labris non clausis epota-
 batur. Alii dicunt amystidem hoc loco
 non poculum significare, sed intem-
 peratum inter Thraces bibendi genus,
 in quo compotatores potum in alvum
 non secus atque in dolium infunde-
 bant, idque confertim, et sine respi-
 ratione, cui sorbillare paulatim est
 contrarium. Angli appellant *Carow-
 sing or drinking of health*. 13 Apium
 diu virens. 14 Lili flos magnus est,
 sed durat brevi tempore.

15 Omnes defigunt et conjiciunt in
 Damalim suos oculos putres, id est,
 oculos ebrios vel libidine fractos.

Deponent oculos ; ¹⁶ nec Damalis novo
 Divelletur adultero ,
 Lascivis ederis ¹⁷ ambitiosior.

¹⁶ Non tamen illa divelletur à novo arctius ambiens , quam hederæ com-
 amatore Pomponio Numida. ¹⁷ Eum plectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

*Sodales suos ad lætitiā hortatur ob Actiacam
 Augusti victoriā.*

NUNC est bibendum , ¹ nunc pede libero
 Pulsanda tellus , nunc ² Saliaribus
 Ornare ³ pulvinar Deorum
⁴ Tempus erat dapibus , sodales.
⁵ Antehac nefas depromere Cæcubum
⁶ Cellis avitis , ⁷ dum Capitolio
 Regina dementes ruinas ,
⁸ Funus et imperio parabat ,
 Contaminato cum grege ⁹ turpium
 Morbo virorum : ¹⁰ quidlibet impotens
 Sperare , fortunaque dulci

¹ Nunc post Augusti victoriā li-
 bere tripudiandum est. ² Dapibus
 opiparis et delicatis , cuiusmodi Salii
 Martis sacerdotes uti consueverunt.
³ Lectulos et pulvinos , quibus dii
 imponebantur. ⁴ Tempus est.

⁵ Antehac nefas erat è cellis avitis
 depromere vinum Cæcubum , id est ,
 vinum generosum. Cæcubum dictum
 à Cæcubis Campaniæ populis apud
 quos nascitur , sed nunc devicto An-

tonio cum Cleopatra , hoc erat illud
 tempus , in quo decebat epulari.

⁶ Cellæ avitæ annotant vini vetus-
 tatem , in qua laus summa est. ⁷ In-
 terea dum demens Cleopatra ruinam
 et eversionem urbi et Reipub. Rom.
 moliretur. ⁸ Exitium. ⁹ Cum grege
 Eunuchorum turpi morbo laboran-
 tium , quos Cleopatra cubicularios ha-
 bebat. ¹⁰ In eo impotens , quod se
 continere non poterat , quin ea spe-

¹¹ Ebria. ¹² Sed minuit furorem
 Vix una sospes navis ab ignibus :
 Mentemque ¹³ lymphatam Mareotico
 Redegit ¹⁴ in veros timores
 Cæsar , ab Italia ¹⁵ volantem
¹⁶ Remis adurgens , accipiter velut
 Molles columbas , aut leporem citus
 Venator in campis nivalis
¹⁷ Æmoniaë , daret ut catenis
 Fatale monstrum : quæ generosius
 Perire quærens , ¹⁸ nec muliebriter
 Expavit ensem , nec latentes
 Classe cita reparavit oras.
 Ausa et ¹⁹ jacentem visere regiam
 Vultu sereno fortis , ²⁰ et asperas
 Tractare serpentes , ut ²¹ atrum
 Corpore combiberet venenum ,
²² Deliberata morte ferocior ;

raret quæ speranda non erant. ¹¹ Rebus secundis elata , et ob hoc improvida , ut solent esse ebrii.

¹² Sed ejus in sperando insaniam compressit vix una navis superstes in qua fugit Cleopatra. ¹³ Mentem furiosam vino , quod apud Mareotidem in Ægypto paludem nascitur , vel mentem fanaticam Mareotici regni , id est , regni Ægyptiaci opulentia dementatam.

¹⁴ In timores mentem ejus graviter concutientes. ¹⁵ Celeriter fugientem.

¹⁶ Ordo est , Cæsar remis adurgens , id est , celeri navigatione Cleopatram persequens (velut accipiter , etc.) ut

illam in vincula conjiceret quasi monstrum fatis sibi reservatum. ¹⁷ Thraciaë ab Hæmone monte , frigido et nivoso. ¹⁸ Nec more mulierum extimuit ensem , nec celeri navigio in abstrusas Ægypti latebras se contulit , ubi latitaret.

¹⁹ Regnum suum desperatum et dejectum. ²⁰ Et fortis , id est , impavida ad apponendos suo corpori serpentes. ²¹ Ideo atrum , quia veneno interempti plerumque nigrescunt et inflantur. ²² Propter deliberatam et præmeditatam mortem promptior effecta et ferocior , quam prius fuerat.

²³ Sævis Liburnis, scilicet invidens

²⁴ Privata deduci superbo

Non humilis mulier triumpho.

²³ Scilicet invidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sævis Liburnis, id est, in hostilibus navibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. ²⁴ In-

videns etiam quod tanquam privata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

AD PUERUM. Ode XXXVIII.

Non esse opus sibi magno apparatu.

¹ PERSICOS odi, puer, apparatus:

Displicent nexæ ² philyra coronæ:

³ Mitte sectari, rosa quo locorum

⁴ Sera ⁵ moretur.

Simplici myrto nihil allabores

⁶ Sedulus curo: neque te ministrum

Dedecet ⁷ myrtus, neque me sub arcta

Vite bibentem.

¹ Odi regales et sumptuosas delicias, scil. odores, unguenta, coronas operosas, quibus uti solebant Persæ in conviviiis. ² Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur. ³ Omitte studiose quærere quo in loco succrescunt rosæ tardius enascentes, ex quibus fiunt coronæ. ⁴ Rosa serotina. quæ clauso suo tempore non

nisi in raris locis invenitur. ⁵ Maneat et ultra cæteras rosas duret.

⁶ Sedulo curo ut nihil laboriose addas ad convivium condecorandum præter myrtum. ⁷ Myrtus Veneri gratissima et ad discutiendum vini vaporem utilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa et umbrosa vite bibentem.

QUINTI HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM
LIBER SECUNDUS.

AD C. ASINIUM POLLIONEM. Ode I.

*Eum monet ut suas de bellis civilibus Tragœdias
tantisper intermittat, dum res civiles ordinârit.*

¹ MOTUM ex Metello consule civicum,
Bellique ² causas, et ³ vitia, et ⁴ modos,
Ludumque Fortunæ, ⁵ gravesque
Principum amicitias, ⁶ et arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus ⁷ aleæ
Tractas, et incedis per ignes
Suppositos ⁸ cineri doloso.

⁹ Paulum severæ Musa tragœdiæ
Desit theatri: mox, ¹⁰ ubi publicas

¹ Tu Pollio tractas motum civilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul, etc. periculosæ plenum opus aleæ, etc. Intermitte hanc scriptionem, etc. et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. ² Dominandi cupiditatem. ³ Arrogantiam, avaritiam, ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. ⁴ Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc adversa, nunc prospera.

⁵ Amicitias noxias et infidas. ⁶ Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta.

⁷ Opus plenum fortunæ, quæ, ut *alearum* lusus, dubium habebit eventum, tibi que periculosum, quod multorum vitia quum notaveris, in eo non paucis displicebis. ⁸ Cineri, qui tegit ignes subjectos.

⁹ Paulisper intermittat tua Musa Tragœdias scribere, easque scenæ committere. ¹⁰ Postquam belli civilis

Res ordinâris , ¹¹ grande munus
¹² Cecropio repetes cothurno ,
¹³ Insigne mœstis præsidium reis ,
 Et consulenti , Pollio , curiæ ,
 Cui ¹⁴ laurus æternos honores
¹⁵ Dalmatico peperit triumpho.
¹⁶ Jam nunc ¹⁷ minaci murmure cornuum
¹⁸ Perstringis aures : jam litui strepunt :
 Jam fulgor armorum fugaces
 Terret equos , equitumque vultus.
 Audire magnos jam videor duces
¹⁹ Non indecoro pulvere sordidos ,
²⁰ Et cuncta terrarum subacta ,
 Præter atrocem animum Catonis.
 Juno , et Deorum quisquis ²¹ amicior
 Afris , ²² inulta cesserat impotens
 Tellure , ²³ victorum nepotes
 Rettulit inferias Jugurthæ.

historiam , quæ res publicas continet ,
 soluta oratione conscripseris. ¹¹ Tra-
 gœdiæ scriptionem , quæ grandia con-
 tinet , revocabis. ¹² Atheniensi co-
 thurno (quo tragœdi in theatris cal-
 ceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum
 rege , qui primus scripsit tragœ-
 dias. ¹³ O Pollio , qui reis insignis es
 patronus , et curiæ , id est , senatui in
 statuendo de rep. das consilium , id à
 te expetenti. ¹⁴ Victoria , quæ laurum
 meruit. ¹⁵ Salonam Dalmatiæ civita-
 tem vicerat Pollio , de qua egerat
 triumphum.

¹⁶ Tam graphice exprimis res ges-

tas , ô Pollio , ut jam mihi videar non
 audire , sed interesse præliis quæ nar-
 ras. ¹⁷ Murmure mortem minitante.
¹⁸ Percutis vel obtundis aures. ¹⁹ Pul-
 vere glorioso sordidos , qui fortiter
 pugnantes pro patriæ libertate ceci-
 derunt. ²⁰ Et omnes terrarum partes
 imperio Rom. à Cæsare subjugatas
 præter invictum animum Catonis.

²¹ Qui faverat Numidis in bello
 Jugurthino. ²² Ab Africa discesserat
 haud potens suum odium explere.
²³ Romanorum posteros nuper cæsos
 in Africa mactavit , tanquam victimas
 Jugurthæ manibus immolandas.

²⁴ Quis non Latino sanguine pinguior
 Campus sepulchris impia prœlia
 Testatur, ²⁵ auditumque Medis
²⁶ Hesperiae sonitum ruinæ?
²⁷ Qui gurgēs? aut quæ flumina lugubris
 Ignara belli? quod mare ²⁸ Dauniæ
 Non decoloravere cædes?
 Quæ caret ora cruore nostro?
²⁹ Sed ne relictis, Musa procax, jocis
 Cææ retractes munera ³⁰ nœniæ:
 Mecum Dionæo sub antro
 Quære modos leviores ³¹ plectro.

²⁴ Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine et sepulchris, non testatur impia prœlia, in quibus civem civis trucidavit? quasi diceret: Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine. ²⁵ Auditum ab extremi orbis habitatoribus præ stragis magnitudine. ²⁶ Italicæ ruinæ. ²⁷ Quæ aquarum congeries: *Est lamentatio belli navalis.*

²⁸ Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ, quæ pars est Italiæ.

²⁹ Poëta dum tragicum laudat, ipse pene tragicus factus est: revocat igitur suam Musam à luctu et lamentis ad res amœnas et amatorias car-

mini lyrico aptiores. Ordo et sententia horum verborum hæc est: sed tu, ô procax, id est, petulans, Musa! ne iterum tractes lugubre carmen primo inventum à Simonide Poëta in Insula Cea nato, jocis, id est, rebus lascivis relictis, quære mecum modos, id est, versus faciliori stylo, sub antro Dionæo, id est, sub antro venereo, in quo res leves et venereæ sunt canendæ.

³⁰ Nænia, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque ultimum defunctis canitur. ³¹ Plectrum, Latine pecten, id est, instrumentum citharædi, quo fides plectuntur, id est, percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD CRISPUM SALLUSTIUM. Ode II.

Avaritiam vituperat, et liberalitatem extollit.

¹ NULLUS argento color est avaris
Abditæ terris, inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet ² extento Proculeius ævo,

³ Notus in fratres animi paterni:

⁴ Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

⁵ Latius regnes avidum domando

Spiritum, quam si Lybiam ⁶ remotis

Gadibus jungas, ⁷ et uterque Pœnus

Serviat ⁸ uni.

⁹ Crescit indulgens sibi dirus hydrops,

Nec sitim pellit, nisi causa morbi

¹⁰ Fugerit venis, ¹¹ et aquosus albo

¹ Ordo est: ô Crispe Sallusti inimice lamnæ (id est, laminæ) ab avaris in terris abditæ et defossæ, nullus est color vel splendor argento, id est, argentum nihil habet pulchritudinis, cujus nullus est usus moderatus.

² Ævo producto ad posteros, id est, Proculeius vivet in æternum. ³ Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publici post Cæsaris victoriam judicati, omne patrimonium amiserant. ⁴ Fama perennis Proculeio superveniens, extollet eum penna cujus, nulla unquam dissolutio futura est: significatur æternitas, quæ neque perit neque perire metuit.

⁵ Latius possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quam si orbem universum possideas. ⁶ Gadibus disjunctis et procul sitis ab ipsa Lybia. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum. ⁷ Tam Carthago quæ est in Africa, quam illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta. ⁸ Tibi uni.

⁹ Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget. ¹⁰ Fugiens è venis, id est, ex hepate infirmato. ¹¹ Et nisi fugerit ex pallido et pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.

Corpore languor.

¹² Redditum Cyri solio ¹³ Phraaten,

Dissidens plebi, numero beatorum

Eximit virtus, ¹⁴ populumque falsis

Dedocet uti

Vocibus: regnum, et diadema tutum

Deferens uni, propriamque laurum,

Quisquis ingentes oculo irretorto

Spectat acervos.

¹² Ordo est: virtus dissidens plebi, id est, virtus à plebe discrepans, beatum non reputat Phraaten in Cyri sedem restitutum; et virtus dedocet, id est, virtus secus docet populum uti falsis vocibus; deferens uni sapienti regnum et tutum diadema, propriamque laurum, id est, gloriam specialem et perpetuam ei qui spectat ingentes acervos (pecuniæ) oculo irretorto, id est, oculo continenti; quique ad aspectum pecuniæ non magis movetur quam lapis. ¹³ Persarum regem, Cyri filium. ¹⁴ Populus inter beatos, reges, ut omnes alios divites, numerat.

AD Q. DELIUM. Ode III.

Moderate utraque ferenda fortuna.

¹ **ÆQUAM** memento rebus in arduis

Servare mentem, non secus in bonis

² Ab insolenti temperatam

Lætitia, ³ moriture Deli;

Seu mœstus omni tempore vixeris,

⁴ Seu te in remoto gramine per dies

Festos reclinatum beâris,

¹ Mentem æquabilem, non fractam in rebus adversis. ² A gestiente et profusa hilaritate temperatam in rebus secundis. ³ O Deli, qui moriturus es, sive mœstus vixeris, sive hilaris. ⁴ Seu te recubentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, id est, in loco herboso, à fre-

⁵ Interiore nota Falerni ;
⁶ Quo pinus ingens , albaque ⁷ populus
 Umbram hospitem consociare ⁸ amant
 Ramis , et obliquo laborat
 Lympha fugax ⁹ trepidare rivo.
¹⁰ Huc vina , et unguenta , et nimium ¹¹ breves
 Flores amœnæ ferre jube rosæ ,
¹² Dum res , et ætas , et sororum
 Fila trium patiuntur atra.
¹³ Cedes coemptis saltibus , et domo ,
 Villaque , ¹⁴ flavus quam Tiberis lavit :
 Cedes , ¹⁵ et extractis in altum
 Divitiis potietur hæres.
 Divesne , prisco natus ab ¹⁶ Inacho ,
 Nil interest , an pauper , et infima
 De gente ¹⁷ sub dio moreris ,
¹⁸ Victima nil miserantis ¹⁹ Orci.
²⁰ Omnes eodem cogimur : ²¹ omnium

quentia hominum remoto. ⁵ Vino optimo et vetustissimo , quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum. Consulum nominibus vini cadis inscriptis, ad tempus et vini præstantiam significandum.

⁶ In quo gramine. ⁷ Populus arbor, cujus frondes internæ sunt albæ. ⁸ Amanter consociant suos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus. ⁹ Trepide fluere et cum murmure.

¹⁰ Ad hunc locum. ¹¹ Rosæ cito deflorescentis. *Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg. ¹² Dum res familiaris et ætas juve-

nilis patiuntur , et dum Parcæ etiam patiuntur , quarum fila dicuntur atra , quod omnibus mortem minentur.

¹³ Discedes ab omnibus divitiis , et à villa etiam quam Tiberis præterfluit. ¹⁴ Vide Ode II. lib. I. ¹⁵ Et divitiis coacervatis potietur hæres , fortasse ingratus.

¹⁶ Argivorum rege. ¹⁷ An vivas sine domo et sub cœlo nudo habites. ¹⁸ Existens victima Plutoni mactanda , id est , qui es moriturus. ¹⁹ Orci , quem nullius miseret.

²⁰ Omnes ad mortem compellimur.

²¹ Ordo est : sors omnium exitura seriùs vel ocys , et nos impositura

Versatur ²² urna, ²³ serius, ocyus
 Sors exitura, et nos in æternum
 Exilium impositura ²⁴ cymbæ.

cymbæ in æternum exilium, versatur in urna. 22 In urna fatali, in quam conjiciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Sive tardius, sive celerius moriendum est. 24 Navi Charontis, quæ animas per Acherontem fluv. traducit.

AD XANTHIAM PHOCEUM. Ode IV.

Quod ancillam amet, non esse cureum pudeat: multis enim magnis viris idem usu venisse.

¹ NE sit ancillæ tibi amor pudori,
 Xanthia Phoceu: ² prius insolentem

³ Serva Briseis ⁴ niveo colore

Movit Achillem.

Movit Ajacem ⁵ Telamone natum

⁶ Forma captivæ dominum Tecmessæ:

Arsit ⁷ Atreides medio in triumpho

⁸ Virgine rapta,

⁹ Barbaræ postquam cecidere turmæ

¹⁰ Thessalo victore, ¹¹ et ademptus Hector

Tradidit fessis leviora tolli

¹ Ut non pudeat te amare ancillam Phyllidem. ² Achillem antea non amare solitum. ³ Ex Lyrnesso capta; ergo serva, jure belli. ⁴ Colore candido, id est, sua pulchritudine.

⁵ Non Ajacem, qui fuit Oilei filius. ⁶ Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Ajace filium peperit Eurisacen. ⁷ Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amavit Cassandram.

⁸ Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis. ⁹ Phrygiæ turmæ, quia Phryges proprie barbari dicebantur. ¹⁰ Achille, qui fuit ex Laryssa urbe Thessaliæ.

¹¹ Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leviora tolli, id est, facilia ut tollerentur et everterentur.

Pergama Graiis.

¹² Nescias, an te generum ¹³ beati

Phyllidis flavæ decorent parentes.

¹⁴ Regium certe genus, et penates

Mœret iniquos.

Crede non illam tibi ¹⁵ de scelesta

Plebe delectam: ¹⁶ neque sic fidelem,

Sic lucro aversam, potuisse nasci

Matre pudenda.

Brachia et vultum, ¹⁷ teretesque Suras

¹⁸ Integer laudo, ¹⁹ fuge suspicari,

Cujus octavum ²⁰ trepidavit ætas

Claudere lustrum.

¹² Incertum est, an pulchra Phyllis, quamvis captiva, sit summo loco nata. ¹³ Parentes nobiles et divites.

¹⁴ Dolet certe se tam regiis parentibus ortam penates habere sibi inimicos; adeo ut, jam captiva sit, et præ paupertate suo stemmati respondere nequeat. ¹⁵ Impura et abjecta plebe esse natam. ¹⁶ Neque crede mulierem tam fidelem, et à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda,

id est, à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori.

¹⁷ Tibias longas et rotundas. ¹⁸ Castus laudo. ¹⁹ Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum, quod eam laudo; quippe, quadragenarius sum, id est, languidior ad res venereas quam adolescens annos viginti natus.

²⁰ Cujus ætas properavit finire octavum lustrum, id est, quinquennium octavum, scilicet xl annos.

IN LALAGEN. Ode V.

Revocandam esse mentem à cupiditate virginis immature.

¹ NONDUM subacta ferre jugum valet

² Cervice: ³ nondum munia comparis

¹ Lalage nondum est ad concubium matura. Metaphora est perpetua, ducta à juvenca, quæ nondum subiit

jugum, nec taurum irruentem ferre queat. ² Cervice subacta, id est, supposita vel domita. ³ Nondum officia

Æquare, nec ⁴ tauri ruentis
 In Venerem tolerare pondus.
 Circa virentes est animus tuæ
 Campos ⁵ juvencæ, nunc fluviis gravem
⁶ Solantis æstum, nunc in udo
 Ludere cum vitulis salicto
⁷ Prægestientis. ⁸ Tolle cupidinem
 Immitis ⁹ uvæ: jam tibi lividos
¹⁰ Distinguet Autumnus racemos
 Purpureo varius colore.
¹¹ Jam te sequetur. ¹² Currit enim ferox
 Ætas, ¹³ et illi, quos tibi dempserit,
 Apponet annos. ¹⁴ Jam proterva
 Fronte petet Lalage maritum
¹⁵ Dilecta, quantum non Pholoë ¹⁶ fugax,
 Non Chloris, ¹⁷ albo sic humero nitens,
 Ut pura nocturno renidet

conjugii valet exæquare cum suo pari, id est, marito. ⁴ Pondus viri robusti ad concubitus prompti.

⁵ Tuæ puellæ. ⁶ Refrigerantis æstus. ⁷ Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in udo salicto, id est, loco salicibus consito.

⁸ Est alia allegoria ducta ab uva immatura. ⁹ Puellæ impuberis, id est, ad concubitus propter teneriorem ætatem ineptæ. ¹⁰ Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.

¹¹ Puellæ, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem

matura te ultro petet. ¹² Non tarda est ætas, cito pede labitur. ¹³ Et ætas, id est, tempus adjiciet tuæ Lalagi florentes annos, quos tibi detraxit, id est, illa maturescet, tu vero senesces.

¹⁴ Jam tua Lalage te maritum petet fronte inverecunda, id est, non pudebit eam maritum petere. ¹⁵ Dilecta à quocumque qui eam viderit, magis quam Pholoë et Chloris fœminæ pulcherrimæ. ¹⁶ Viros fugiens, ut inde plus ametur. ¹⁷ Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id est, luna nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno.

Luna mari, ¹⁸ Gnidiusve Gyges ;
¹⁹ Quem si puellarum insereres choro ,
 Mire sagaces falleret hospites
 Discrimen obscurum , solutis
 Crinibus , ambiguoque vultu.

¹⁸ Puer formosissimus , Gnidius dictus ex Gnido Insula Veneri dicata. ¹⁹ Quem Gygen si inter puellas prostitueres , discrimen obscurum , id est , parva differentia falleret peregrinos , quantumvis acutos et perspicaces : nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant , quia crinibus longis utitur et intonsis , faciemque habet tam venustam et politam , ut ambigi possit sitne puer an puella.

AD SEPTIMIUM. Ode VI.

Tiburtinæ et Tarentinæ regionis amœnitatem laudat.

SEPTIMI ¹ Gades aditure mecum , et
² Cantabrum indoctum juga ferre nostra , et
³ Barbaras Syrtes , ⁴ ubi Maura semper
 Æstuat unda :
 Tibur Argeo ⁵ positum colono
 Sit meæ sedes utinam senectæ !
⁶ Sit modus lasso maris , et viarum ,
 Militiæque !
⁷ Unde si Parcæ prohibent iniquæ ,
 Dulce ⁸ pellitis ovibus Galesi

¹ Qui , si opus est , mecum aditurus es Gades ultimam Hispaniæ insulam. ² Populum Hispaniæ ferocissimum , qui nondum didicit Romano imperio obedire. ³ Syrtes inhospitales. Vide Ode xxii. lib. i. ⁴ Ubi unda Africana veluti fervens exundat. ⁵ Tibur conditum à Tiburno colono Argivo. ⁶ Utinam Tibur sit finis mihi , navigationibus , itineribus , et militia defatigato !
⁷ A quo Tibure si Parcæ , id est , tres sorores lanificæ (Erebi et noctis filiæ) me prohibent. ⁸ Adibo Galesum

Flumen, ⁹ et regnata petam Laconi
Rura Phalanto.

Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ¹⁰ ridet, ubi non ¹¹ Hymetto
Mella decedunt, viridique certat

¹² Bacca Venafro:

Ver ubi longum, tepidasque præbet
¹³ Jupiter brumas, et amicus ¹⁴ Aulon,
Fertili Baccho minimum Falernis

Invidet uvis.

¹⁵ Ille te mecum locus, et ¹⁶ beatæ
Postulant arces: ¹⁷ ibi tu calentem

¹⁸ Debita sparges lacryma favillam

¹⁹ Vatis amici.

Calabriæ fluvium juxta Tarentum, ubi oves aliis pellibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum. ⁹ Et adibo Tarentum, in quo regnavit Phalantus Lacædemonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

¹⁰ Arridet, placet. ¹¹ Ubi mella non dant locum, id est, ubi mella non sunt deteriora melle suavissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte, thymo aliisque herbis odoriferis abundante. ¹² Et ubi oliva prop-

ter bonitatem contendit cum oliva quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. ¹³ Aër. ¹⁴ Aulon mons est Tarento vicinus, ferax, fertilis uvis, cujus uva non invidet, id est, non cedit neque est deterior uvis Falernis.

¹⁵ Ille locus, ubi hæc omnia sunt.

¹⁶ Beatæ arces, id est, fertiles montes.

¹⁷ Ibi tu, mihi mortuo, justa persolves. Favillam calentem, id est, cineres meos lacrymis conspergens.

¹⁸ Lacryma debita propter nostram amicitiam. ¹⁹ Tui Horatii.

AD POMPEIUM VARUM. Ode VII.

Huic reditum è militia gratulatur.

O¹ Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce!

Quis te redonavit Quiritem

Dîs patriis, ² Italoque cœlo,
Pompei, meorum ³ prime sodalium?

Cum quo ⁴ morantem sæpe diem mero

⁵ Fregi, ⁶ coronatus nitentes

Malobathro Syrio capillos.

Tecum ⁷ Philippos, et celerem fugam

⁸ Sensi, relictâ ⁹ non bene parmula:

Cum fracta virtus, ¹⁰ et minaces

¹¹ Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer

¹² Denso paventem sustulit aëre:

Te rursus in bellum ¹³ resorbens

¹ Ordo est: ô Pompei prime meorum sodalium, sæpe deducte mecum in ultimum tempus! id est, qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis, quis redonavit te Quiritem diis patriis Italoque cœlo? id est, quis te patria ejectum, iterum fecit civem Romanum? ² Italiæ regioni. ³ Princeps vel amicissime meorum sodalium. ⁴ Diem longum æstivum. ⁵ Diem frangere, est partem diei in vino et poculis ponere. Vide Od. 1. lib. 1. ⁶ Habens capillos coronatos et delibutos Malobathro, quod est un-

guentum Syrium pretiosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice. ⁷ Ubi Cassius et Brutus sunt victi. ⁸ Vidi et expertus sum. ⁹ Indecore, quia fugi, clypeo abjecto. ¹⁰ Quum Cassius et Brutus, vel eorum milites, de virtute sua gloriantes, turpiter ceciderunt. ¹¹ Terram cruore foedatam cum suis mentis tetigere.

¹² Nube, quæ densior est aër. ¹³ Retrahens; Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis et furore correptum ad Bruti

Unda fretis tulit ¹⁴ æstuosis.
 Ergo ¹⁵ obligatam redde Jovi dapem :
 Longaque fessum militia ¹⁶ latus
 Depone ¹⁷ sub lauru mea : nec
 Parce cadis tibi ¹⁸ destinatis.
¹⁹ Oblivioso lævia Massico
 Ciboria exple : funde capacibus
 Unguenta de ²⁰ conchis. Quis udo
²¹ Deproperare apio coronas ,
 Curatve myrto ? quem ²² Venus arbitrum
²³ Dicet bibendi ? non ego sanius
 Bacchabor ²⁴ Edonis : ²⁵ recepto
 Dulce mihi ²⁶ furere est amico.

partes esse reversum. ¹⁴ Per freta æstua-
 tuosa , id est , bella ferventia.

¹⁵ Promissum ac debitum redde
 epulum. ¹⁶ Corpus. ¹⁷ Sub meo pa-
 trocinio : nam laurus est incolumitatis
 et custodiæ symbolum. ¹⁸ Vasis vina-
 riis ad tuum reditum reservatis.

¹⁹ Imple ad summum et ebibe ci-
 boria lævia , id est , expolita pocula
 capaciora , Massico oblivioso , id est ,
 vino Campaniæ impleta , quod vinum
 liberius epotum oblivionem malorum
 affert , vel per se , vel propter somnum
 subsequentem.

²⁰ Testis in quibus unguenta serva-
 bantur.

²¹ Celeriter nectere , et ex apio et
 myrto concinnare coronas in conviviiis
 assuetas. ²² Venereus talorum vel
 tesserarum jactus regem bibendi con-
 viviique magistrum efficiebat , quem
 jactum alii putarunt esse numerum ter
 senarium ; alii , quum omnes tali jacti
 cadebant dissimiliter , vultuque di-
 verso apparebant. ²³ Dabit. ²⁴ Thra-
 ciæ populo bibacissimo. ²⁵ Amico
 præter spem mihi reddito. ²⁶ Furenter
 potare.

IN BARINEN. Ode VIII.

*Non esse cur ei juranti credatur : formosarum enim
perjuria à diis non vindicari.*

ULLA si ¹ juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam :

² Dente si nigro fieres, vel uno

Turpior ungui,

³ Crederem. Sed tu ⁴ simul obligasti

Perfidum votis caput, enitescis

Pulchrior multo, juvenumque prodis

⁵ Publica cura.

⁶ Expedit matris cineres opertos

Fallere, ⁷ et toto taciturna noctis

Signa cum cœlo, gelidaque divos

⁸ Morte carentes.

⁹ Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident

¹⁰ Simples Nymphæ, ferus et Cupido

Semper ardentes acuens sagittas

¹¹ Cote cruenta.

¹ Jurisjurandi abs te violati, id est, perjurii. ² Si minima parte corporis fieres deformior. ³ Crederem tibi juranti, vel crederem deos esse vindices perjurii in rebus amatoriis. ⁴ Simul ac, id est, postquam per caput tuum jurasti. ⁵ In publicum prodis à multis juvenibus unice amata.

⁶ Utile est tibi et aliis (si perjuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persolvere. ⁷ Et omnem

mundi majestatem fallere, scilicet sidera, quæ sunt signa nocte silenti. ⁸ Deos immortales ἀθανάτους.

⁹ Hoc deridet Venus : *Perjuria ridet amantūm Jupiter, et ventos irrita ferre jubet. Tibullus.* ¹⁰ Nymphæ faciles, non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Jocus, Risus, Fletus. ¹¹ Cote aspersa sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur; vel cruenta dicitur cos, propter cædes ex

Adde , quod ¹² pubes tibi crescit omnis :

¹³ Servitus crescit nova ; ¹⁴ nec priores

Impiæ tectum dominæ relinquunt

Sæpe minati.

Te suis matres metuunt ¹⁵ juvencis :

¹⁶ Te senes parci , miseræque nuper

Virgines nuptæ ; tua ne retardet ,

¹⁷ Aura maritos.

amore orientes , vel , quod immoderatus amor exitium amantis maturet.

¹² Juventus perjurii tui et doli meretricii ignara. ¹³ Amatores accedunt novi , qui tibi serviant. ¹⁴ Nec veteres amatores domum tuam relinquunt , quamvis id sæpe minentur , propter tuum perjurium.

¹⁵ Matres filiis suis juvenibus metuunt , ne à te corrumpantur. ¹⁶ Senes etiam te metuunt , ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum.

¹⁷ Ne tui odores , venustas et blanditiæ maritos suos ab sese alienent , inque tuo amore occupatos detineant.

A D V A L G I U M. Ode I X.

Ut Mystis pueri mortem aliquando tandem flere desinat.

¹ N O N semper imbres nubibus hispidos

Manant in agros , aut mare ² Caspium

Vexant ³ inæquales procellæ

⁴ Usque , nec ⁵ Armeniis in oris ,

Amice Valgi , stat Glacies ⁶ iners

Menses per omnes , aut Aquilonibus

¹ Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos et senticosos , id est , non est semper hyems.

² Mare in Scythia. ³ Procellæ tempestuosæ , quæ mare reddunt inæquale.

⁴ Semper. ⁵ Armenia regio est in Asia , inter montes Taurum et Caucasum sita.

⁶ Glacies , quæ fluvios et agros efficit pigros atque otiosos.

7 Querceta Gargani laborant,
 8 Et foliis viduantur orni.
 9 Tu semper urges flebilibus modis
 Mysten ademptum : 10 nec tibi, Vespere
 Surgente, decedunt amores,
 Nec rapidum fugiente Solem.
 At non 11 ter ævo functus amabilem
 Ploravit omnes Antilochum senex
 Annos : nec 12 impubem parentes
 Troïlon, 13 aut Phrygiæ sorores
 Flevere semper. 14 Desine mollium
 Tandem querelarum, et potius nova
 Cantemus Augusti 15 trophæa
 Cæsaris, 16 et rigidum Niphaten,
 17 Medumque flumen gentibus additum
 Victis, minores volvere vortices,

7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non semper ventis agitantur.

8 Nec foliis semper nudantur orni, id est, fraxini sylvestres.

9 Tu assidue insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum provocantibus. 10 Nec mane, nec vesperi Myster amor te deserit. Est Vesper stella Veneris, quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem vero antegrediens nuncupatur Hesperus vel Lucifer.

11 Nestor, qui tertiam ætatem hominum vivebat, id est, trecentos annos, non semper ploravit Antilochum filium suum, ex Euridice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troïlum Priami filium. 13 Aut

Troïli sorores, Polixena, Cassandra, etc.

14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitivus post Verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias; sunt enim trophæa victoriæ signa.

16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluvius, vel mons est Armeniæ, nive horridus et inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adjunctum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis et aliis à Cæsare victis. Cantemus (inquam) hos fluvios, quia minores aquarum globos jam volvunt: nam sentientes se cum Armeniis et Medis esse debellatos, angustius fluunt propter acceptæ cladis dolorem.

¹⁸ Intraque præscriptum Gelonos
Exiguïs equitare campis.

¹⁸ Et cantemus Gelonos Scythiæ Eu- ab Augusto præscriptos equitare, id est,
ropeæ populos intra exiguos terminos non excurrere et vagari, ubi libuisset.

A D L I C I N I U M. Ode X.

*Servandam esse mediocritatem, et animi in utraque
fortuna æquabilitatem.*

¹ R E C T I U S vives, Licini, ² neque altum
³ Semper urgendo; neque dum procellas
⁴ Cautus horrescis, nimium premendo
⁵ Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem

Diligit, tutus caret ⁶ obsoleti

Sordibus tecti, caret ⁷ invidenda

Sobrius aula.

Sæpius ventis agitur ingens

Pinus, et celsæ graviore casu

⁸ Decidunt tures, feriuntque summos

Fulmina montes.

⁹ Sperat infestis, metuit secundis

¹ Facilius, commodius. ² Est allegoria, qua significat, neque sublimia nimis appetenda, neque quod ad infima et sordida, metus gratia, sic debemus descendere, ut nulla habeatur dignitatis ratio. ³ Semper occupando profundum mare, id est, in alto mari semper navigando. ⁴ Cautus reformidas. ⁵ Littus flexuosum, vel,

littus nautis propter vada et saxa periculosum.

⁶ Domicilii paupertate squallidi.

⁷ Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in invidiam.

⁸ De alto ruunt. ⁹ Pectus bene præparatum, id est, animus bene institutus, in rebus adversis fortunam bonam sperat, in secundis metuit

Alteram sortem bene præparatum
Pectus. ¹⁰ Informes hyemes reducit

Jupiter, idem

¹¹ Summovet. Non, si male nunc, et ¹² olim

Sic erit. ¹³ Quondam cithara tacentem

Suscitat Musam, neque semper arcum

Tendit Apollo.

¹⁴ Rebus angustis animosus, atque

Fortis appare: sapienter ¹⁵ idem

¹⁶ Contrahes vento nimium secundo

Turgida vela.

alteram sortem, id est, fortunam
malam.

¹⁰ Hyemes assiduis imbribus ter-
ram deformantes. ¹¹ Idem abducit.

¹² Posthac. Non semper eadem ma-
net fortuna. ¹³ Apollo non est sem-
per iratus, sed quondam, id est, in-

terdum citharam ad cantandum pro-
vocat.

¹⁴ In rebus difficilibus fortis esto
animoque plenus, in secundis humilis

esto, et animum contrahe. ¹⁵ Quisquis
es. ¹⁶ Supprime vela vento nimium
prospero inflata.

AD Q. HIRPINUM. Ode XI.

Jucunde vivendum esse, omissis curis.

¹ QUID bellicosus ² Cantaber, et ³ Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Hadria

⁴ Divisus objecto, remittas

Quærere: ⁵ nec trepides in usum

¹ Ordo est: ô Q. Hirpine, remittas
quærere, quid cogitet bellicosus Can-
taber, et quid cogitet Scythes divisus
objecto Hadria. ² Populus Hispaniæ.
Vide supra Ode vi. ³ Gens Orientalis.

Vide Ode xxxv. lib. i. ⁴ Scythes se-
junctus à nobis maris Hadriatici inter-
fusione. Hadria in masc. genere poni-
tur pro mari Hadriatico. ⁵ Nec sis anxius
propter usum vitæ, quæ pauca poscit,

Poscentis ævi pauca. ⁶ Fugit retro

Levis juvenas, et decor, ⁷ arida

Pellente lascivos amores

Canitie, facilemque somnum.

Non semper idem floribus est ⁸ honos

Vernis; neque uno Luna rubens nitet

Vultu. Quid æternis ⁹ minorem

Consiliis animum fatigas?

¹⁰ Cur non sub alta vel platano, vel hac

Pinu jacentes sic temere, et rosa

Canos ¹¹ odorati capillos,

Dum licet, ¹² Assyriaque nardo,

Potamus uncti? dissipat ¹³ Evius

Curas edaces. ¹⁴ Quis puer ocys

Restinguet ardentis Falerni

Pocula prætereunte lympa?

¹⁵ Quis devium scortum eliciet domo

quia vita brevis est. ⁶ Imberbis juven-
tus tandem senescit. ⁷ Sicca senectute
Venerem abigente et somnum facilem,
id est, somnum gravem et longum;
nam somnus senibus difficilis est et
brevis, propter caloris defectum et
morborum molestiam. ⁸ Pulchritudo.
⁹ Inferiorem quam ut futura Dei con-
silia comprehendat. ¹⁰ Ordo est, cur
non potamus uncti, dum licet jacentes
sic temere, id est, in umbra jacentes,
sine ullis cærimoniis, ut casus tulerit,
nulla habita personarum ratione?

¹¹ Habentes capillos odoratos rosa,
id est, rosæ succo, vel ipsa rosa in-
ternexos. ¹² Unguento nardino. Est
nardus herba in unguentis componen-

dis laudatissima. Assyria pro Syria;
non quod in Syria nardus nascitur,
sed quod montis, in quo oritur, pars
una ad Syrios, pars altera ad Indos
flectitur, unde dicta est Nardus In-
dica, Diosc. lib. 1. ¹³ Bacchus.

¹⁴ Loquitur Poëta quasi jam sit in
convivio, dicens: quis servus refrige-
rabit pocula ardentis vini Falerni præ-
tereunte lympa, id est, quis refri-
gerabit pocula, aqua fluviatili diluta,
ne in ebrietatem incidatur? ¹⁵ Quis evo-
cabit è domo sua Lyden, meretricem
non publicam, sed secretius cogni-
tam? quæ quum sit devia, id est, à via
publica semota, minus est vulgaris,
minusque omnium libidini exposita.

Lyden? ¹⁶ eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptum Lacænæ
More comam religata nodum.

¹⁶ Ego, cum Cruquio locum hunc religatam in nodum comptum, more
sic ordinandum, intelligendumque Lacænæ, id est, pexum tantum et
censeo: ô puer, age, dic Lydæ, ut negligenter compositum, more mu-
maturet venire cum Lyra eburnea, lieris Laconicæ.
(erat enim fidicina) habens comam

AD MECÆNATEM. Ode XII.

Non convenire res graves lyrico carmini.

¹ NOLIS longa feræ bella ² Numantiæ,
Nec ³ durum Hannibalem, nec ⁴ Siculum mare
Pæno purpureum sanguine, mollibus

⁵ Aptari citharæ modis:

Nec sævos ⁶ Lapithas, et nimium mero

⁷ Hylæum, domitosque Herculea manu

⁸ Telluris juvenes, ⁹ unde periculum

Fulgens contremuit domus

Saturni veteris. Tuque ¹⁰ pedestribus

Dices historiis prælia Cæsaris

¹ Ne velis, ne jubeas, æquum est
te nolle. ² Numantiam, post bellum.
xviii annos inter Romanos et Carthagi-
nienses gestum, Scipio Africanus fun-
ditus delevit. ³ Hannibalem laborum
patientem, alii legunt *dirum*, id est,
crudelem. ⁴ Duilius Consul in mari
siculo primus omnium Carthaginenses
prælio navali superavit, captis navi-
bus xxxi, mersis xiii, tribus hominum
millibus cæsis, captis septem millibus.

⁵ A me decantari Lyricis carminibus.

⁶ Lapithas ab Hercule in nuptiis Piri-
thoi devictos. ⁷ Unum è Centauris mero
nimium, id est, ex nimio meri potu
superbum et intolerabilem. ⁸ Gigan-
tes, terræ filios, Herculis subsidio
superatos, qui bellum diis indixerant.
⁹ Unde, id est, à quibus cælum ti-
muit periculum.

¹⁰ Historiis scriptis prosa, oratione
quæ constat numeris et pedibus, sed.

Mæcenas melius, ductaque per vias

¹¹ Regum colla minantium.

Me dulces dominæ Musa ¹² Licymniæ

Cantus, me voluit dicere ¹³ lucidum

Fulgentes oculos, et ¹⁴ bene mutuis

Fidum pectus amoribus :

¹⁵ Quam nec ferre pedem dedecuit choris,

¹⁶ Nec certare joco, nec dare brachia

¹⁷ Ludentem nitidis virginibus, ¹⁸ sacro

Dianæ celebris die.

¹⁹ Num tu, quæ tenuit dives ²⁰ Achæmenes,

²¹ Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,

Permutare velis crine Licymniæ,

²² Plenas aut Arabum domos?

Dum ²³ fragrantia ²⁴ detorquet ad oscula

Cervicem, ²⁵ aut facili sævitia negat,

Quæ poscente magis gaudeat eripi,

²⁶ Interdum rapere occupet?

non certa lege strictis. ¹¹ Regum quos Cæsar subjugaverat in triumphum ductos.

¹² Amicæ tuæ et dominæ. Alii legunt Licinnia. ¹³ Lucide fulgentes oculos.

¹⁴ Pectus valde fidele. ¹⁵ Quam non dedecuit saltare. ¹⁶ Nec facietis dictis certare, vel jocosè gesticulari. ¹⁷ Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus, quum inter illas saltaret. ¹⁸ Die festo Dianæ.

¹⁹ Ordo est : numquid tu permutare velis crine Licymniæ regna, vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est,

domos omnium rerum copia refertas?

²⁰ Persarum rex. ²¹ Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. ²² Domos opulentas propter aromata. Sensus Poëtæ hic est : tu non potes regum opes pluris facere quam Licymniæ amorem.

²³ Alii flagrantia. ²⁴ Avertit cervicem. ²⁵ Aut ficta sævitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi, quam ille (nempe amans) qui oscula poscit. ²⁶ Quæ interdum osculum rapere antevertat, atque prior osculetur, ut irascenti amatori satisfaciât. O astutum meretricium!

INSECTATIO. Ode XIII.

*In arborem, cujus casu in agro Sabino pene oppres-
sus est.*

¹ ILLE et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu

² Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.

Illum et parentis ³ crediderim sui
Fregisse cervicem, et ⁴ penetralia

Sparsisse nocturno cruore

Hospitis. Ille venena ⁵ Colcha,
Et quidquid usquam concipitur nefas,

Tractavit, agro qui statuit meo

Te, triste lignum, te, ⁶ caducum

In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis

Cautum est ⁷ in horas. Navita ⁸ Bosporum

Poenus perhorrescit, ⁹ neque ultra

Cœca timet aliunde fata.

¹⁰ Miles sagittas, et celerem fugam

¹ O arbos, ille te plantavit infausto die. ² Progenit in posterorum perniciem, et totius vici ignominiam.

³ Credere possim. ⁴ Partem interiorum domus. ⁵ Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum et mulierum veneficarum feracissima. ⁶ Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.

⁷ Per singulas horas. ⁸ Bosporus ponitur pro quolibet mari, et Poenus pro quovis nauta. Bosporus est Ponti fretum, propter angustias valde periculosum. ⁹ Neque aliunde metuit improvisa fata, id est, neque sibi metuit ab alio exitio quam à Bosporo.

¹⁰ Miles Romanus timet sagittas et celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnât. Vide Ode. XIX. lib. I.

Parthi ; catenas Parthus , et Italum

Robur : sed improvisa lethi

¹¹ Vis rapuit , rapietque gentes.

¹² Quam pene ¹³ furvæ regna Proserpinæ ,

Et judicantem vidimus ¹⁴ Æacum ,

¹⁵ Sedesque discretas piorum , et

¹⁶ Æoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus :

¹⁷ Et te sonantem plenius aureo ,

¹⁸ Alcæe , plectro dura navis ,

Dura ¹⁹ fugæ mala , dura belli !

²⁰ Utrumque sacro digna silentio

Mirantur umbræ dicere ; ²¹ sed magis

Pugnas et exactos tyrannos

Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid mirum ? ²² ubi illis carminibus stupens

¹¹ Sed violentia et mortis necessitas rapit unumquemque , nunc hoc , nunc illud timentem.

¹² Quam parvo interstitio ab inferis abfui , id est , à morte. ¹³ Nigræ Proserpinæ , quæ Plutonis uxor est , inferni regina , vide Ode xxviii. lib. 1.

¹⁴ Patrem Achillis , inferorum janitorem et Judicem. ¹⁵ Campos Elysios , in quibus umbræ beatorum placide quiescunt. ¹⁶ Et Sappho Graiis choridis murmurantem. Scripsit Sappho ÆEolice , quæ de puellis Lesbiis querebatur , quod sibi in amore non responderent ; nam , mortuo suo marito , multas puellas et pueros amavit , unde à Poëta dicitur mascula. ¹⁷ Et quam pene vidimus te , ô Alcæe , lyra ca-

nentem dura mala navigationis , fugæ et belli , aureo plectro , id est , excellenti stylo , quo tyrannos es insectatus. ¹⁸ Fuit Alcæus Poëta lyricus in eloquendo brevis et magnificus , plurimumque Homero similis. *Quintil.* ¹⁹ Exilii , vel fugæ è prælio. ²⁰ Alcæum et Sappho mirantur umbræ , cum res canant religiosissimo silentio dignas.

²¹ Ordo est : sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas et exactos tyrannos , id est , turba umbrarum frequens et conferta attentius audit pugnas et tyrannorum exactiones , quam res amatorias.

²² Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus

Demittit atras bellua ²³ centiceps

Aures, et intorti capillis

²⁴ Eumenidum ²⁵ recreantur angues?

Quin et Prometheus, et ²⁶ Pelopis parens

Dulci laborum decipitur sono;

²⁷ Nec curat Orion leones,

Aut timidos agitare lyncas.

atras demittit aures. ²³ Numerus finitus pro infinito; vel Cerberus dicitur centiceps, propter centum angues, qui à capite ipsius crinium loco dependebant. ²⁴ Eumenides sunt tres Furiae infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis et flagitiorum ultrices, quarum capillis intorquentur angues. ²⁵ Delectantur.

²⁶ Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviscitur, quos in vita sustinuerat. ²⁷ Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum et Sappho canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. Fingunt Poëtæ, umbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viventes hic gaudebant.

AD POSTHUMUM. Ode XIV.

Mortem vitari non posse.

1 EHEU! fugaces, Posthume, Posthume,

Labuntur anni: 2 nec pietas moram

Rugis, et instanti senectæ

Afferet, 3 indomitæque morti.

4 Non si, tricenis, 5 quotquot eunt dies,

Amice, 6 places illacrymabilem

Plutona tauris, 7 qui ter amplum

1 Dolentis est. 2 Ob religionem tu neque tardius senescas, neque tardius morieris. 3 Morti inexorabili, vel inexpugnabili.

4 Amice Posthume, tu neque senectam, neque mortem effugies; etiamsi quotidie trecentos tauros Plu-

toni immoles. 5 Singulis diebus. 6 Si placare studeas Plutona lacrymis non flectendum. 7 Ordo est: qui compescit ter amplum Geryonem et Titium tristi unda, omnibus enaviganda quicumque vescimur terræ munere, sive erimus reges, sive erimus inopes coloni.

⁸ Geryonen, ⁹ Tityonque tristi
 Compescit ¹⁰ unda, scilicet omnibus,
¹¹ Quicumque terræ ¹² munere vescimur,
 Enaviganda, sive reges,
 Sive inopes erimus coloni.
¹³ Frustra cruento Marte carebimus,
 Fractisque rauci fluctibus ¹⁴ Hadriæ:
 Frustra per ¹⁵ Autumnos nocentem
 Corporibus metuemus ¹⁶ Austrum:
¹⁷ Visendus ater ¹⁸ flumine languido
¹⁹ Cocytus errans, ²⁰ et Danai genus
 Infame, damnatusque longi
²¹ Sisyphus Æolides laboris.
 Linquenda tellus, et domus, et placens
 Uxor: ²² neque harum, ²³ quas colis, arborum,

⁸ Geryonem trimembrem. Fuit Geryon Rex Hispaniæ, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constituisse. Hunc Hercules interfecit boves suos suffurantem. ⁹ Jovis filium ex Elora, cujus corporis magnitudinem Poëtæ dixerunt fuisse novem jugerum. ¹⁰ Stygia palude omnibus cum Charonte enaviganda, quia mors omnibus communis. ¹¹ Quicumque vivimus. ¹² Terræ fructu.

¹³ Frustra, vel hoc, vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. ¹⁴ Hadriæ sonori et tempestuosi maris. Ponitur Hadria in masc. genere, ut supra Ode xi. ¹⁵ Autumno, inquit Hippocrat. Aphor. ix, lib. iii. morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas

citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. ¹⁶ Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput gravant, tarditatem motus ac languorem inducunt, Gal. in v Aphor. lib. iii. ¹⁷ Ordo est: ater Cocytus flumine languido est visendus, id est, moriendum est. ¹⁸ Aqua pigre fluente propter ejus crassitiem. ¹⁹ Cocytus est fluvius flexuosus, infernalis, è Styge derivatus. ²⁰ Et Danai filiae infames, quod una nocte patris jussu maritos suos interfecerint. ²¹ Sisyphus Æoli filius sic damnatus, ut longum laborem nunquam finiret.

²² Ordo est: neque ulla harum arborum, quas colis, sequetur te brevem dominum, id est, te brevi victurum, præter cupressos invisas, id est, funebres, et Proserpinæ consecratas. ²³ Ad

Te, præter invisas cupressos,
 Ulla brevem dominum sequetur.
²⁴ Absumet hæres ²⁵ Cæcuba ²⁶ dignior
 Servata centum clavibus, et mero
²⁷ Tinget pavimentum superbum,
 Pontificum potiore cœnis.

delicias et voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, etc.

²⁴ Hæres tuus effusissime consumet, quæ tu nimis parce acquisivisti.

²⁵ Vina accuratissime servata. ²⁶ Te

dignior, quia his utitur quæ possidet, cum tuis tu parcas, ut sacris. ²⁷ Resperget magnificentum triclinii pavimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis Pontificum.

ODE XV.

In sui sæculi circa ædificia luxum.

JAM pauca ¹ aratro jugera ² regiæ
 Moles relinquent: undique latius
³ Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu, ⁴ platanusque cælebs
 Evincet ulmos. Tum ⁵ violaria, et
 Myrtus, et omnis ⁶ copia narium
 Spargent ⁷ olivetis odorem,

¹ Ad arandum, cum omnis pene ager sumptuosis domibus, piscinis et hortis vix sufficiat. ² Sumptuosa ædificia, quæ regibus convenient, instar molis. ³ Stagna latius producta et ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurrunt. ⁴ Platanus non maritata vitibus, ut ulmus, sed deambulationi tantum inserviens propter opacitatem, evincet ulmos, id est, major erit numerus

platanorum ad voluptatem, quam ulmorum ad utilitatem.

⁵ Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est: tum violaria et myrtus et omnis copia narium spargent odorem olivetis fertilibus domino priori.

⁶ Copia narium significat, omnes flores, qui naribus afflati delectationem afferunt. ⁷ In locis ubi antea crescebant olivæ, quæ sub priore do-

Fertilibus domino priori.

Tum spissa ramis laurea fervidos

Excludet ⁸ ictus. ⁹ Non ita Romuli

¹⁰ Præscriptum et intonsi Catonis

¹¹ Auspiciis, veterumque norma.

¹² Privatus illis census erat brevis,

¹³ Commune magnum. ¹⁴ Nulla decempedis

¹⁵ Metata privatis opacam

Porticus excipiebat ¹⁶ Arcton :

¹⁷ Nec fortuitum spernere cespitem

Leges sinebant, oppida publico

Sumptu jubentes, et deorum

Templa novo decorare saxo.

mino loca erant fertilia, nunc infrugifera. ⁸ Calores solis.

⁹ Ordo est : non ita præscriptum est auspiciis Romuli et Catonis veterumque norma. ¹⁰ Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. ¹¹ Legibus et potestate Romuli Romæ conditoris, et Catonis intonsi, id est, hirsuti et severi. ¹² Illi parvam et angustam habebant rem familiarem. ¹³ Rem publicam magni aestimabant.

¹⁴ Nemo privatus habebat porticum septentrionibus objectam, in qua æs-

tivo tempore inambulare, adeo amplam, ut ea perveniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decempedum, in qua fabricæ mensura colligitur. ¹⁵ Decempedis mensurata. ¹⁶ Ursam astrum boreale. ¹⁷ Sensus est : leges vetabant Romanos villas sumptuosas et porticus ædificare : quapropter vitam agebant simplicem et sine ambitione, nec omnino curabant privatas opes, ut qui omne studium publico ornatui et templis impendebant.

AD GROSPHUM. Ode XVI.

*Tranquillitatem animi optari ab omnibus : eamque
coërcendis cupiditatibus comparari.*

¹ OTIUM Divos rogat in patienti
² Prensus Ægæo, ³ simul atra nubes
Condedit Lunam, neque ⁴ certa fulgent

Sidera nautis :

⁵ Otium bello furiosa ⁶ Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphæ, non gemmis, neque purpura, ⁷ ve-
nale, nec auro.

Non enim ⁸ gazæ, neque consularis
Summovet ⁹ lictor miseros tumultus
Mentis, ¹⁰ et curas laqueata circum
Tecta volantes.

¹¹ Vivitur parvo bene, cui ¹² paternum
Splendet in mensa tenui salinum :

¹ Vitam quietam petit à Castore et Polluce. ² Is qui à tempestate deprehenditur in lato mari Ægæo, sic dicto ab Ægæo, qui illud in mare se præcipitem dedit. ³ Statim ut nubes abscondidit lunam. ⁴ Sidera nautis certo cognita, ut Ursa, et similia.

⁵ Nationes bellicosæ, ut Thraces et Medi, pacem etiam expetunt. ⁶ Thrace, seu Thracia, id est, Thrax bellicosus. ⁷ Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura, nec auro, quia solum provenit ab appetitu rationi obtemperante.

⁸ Non immensæ divitiæ, neque magistratus, aut imperia remonent animi perturbationes. ⁹ Publicus minister, qui ante Consulem fasces et secures præferebat. ¹⁰ Et curas discurrentes circa domos et tecta divitum laquearibus ornata.

¹¹ Ab eo bene beateque vivitur, id est, bene vivit is parvo, qui tenui victu et modico apparatu contentus est.

¹² Salinum à patre relictum filio, pro quavis suppellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur.

Nec leves somnos ¹³ timor, aut Cupido
Sordidus aufert.

¹⁴ Quid brevi fortes ¹⁵ jaculamur ævo
Multa? ¹⁶ quid terras alio calentes
Sole mutamus? ¹⁷ patriæ quis exul
Se quoque fugit?

Scandit ¹⁸ æratas vitiosa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit
¹⁹ Ocyor cervis, et agente nimbos
Ocyor ²⁰ Euro.

²¹ Lætus in præsens animus, quod ultra est
Oderit curare, et amara lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem;
Longa ²² Tithonum minuit senectus:
Et mihi fors, tibi quod negarit,
Porriget ²³ hora.

²⁴ Te greges centum, ²⁵ Siculæque circum
Mugiunt vaccæ: ²⁶ tibi tollit hinnitum

¹³ Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi.

¹⁴ Quorsum nos exiguo tempore victuri multa desideramus? ¹⁵ Cur jaculamur et sagittas dirigimus ad multa? Id est, cur multa petimus? ¹⁶ Quorsum proficiscimur in terras longinquas patria relicta?

¹⁷ Quis patriæ dulcedinem et se, id est, suos affectus et naturæ propensionem obliviscitur?

¹⁸ Naves rostratas et robustas.

¹⁹ Cura est velocior cervis et ipsis

ventis qui nimbos agitant. Non potes igitur eam fugere, sive navim, sive equum conscenderis. ²⁰ Eurus est ventus flans ab Oriente.

²¹ Gaudeat animus donis præsentibus; quod futurum est minime curet.

²² Senectus Tithonum minuit, vitamque ejus reddidit insuavem, quamvis immortalitatem ab Aurora impetraverat. ²³ Tempus.

²⁴ Circum te. ²⁵ Vaccæ pinguis-
simæ. ²⁶ Tibi edit hinnitus equa certaminibus curulibus apta. Quadrigæ

Apta quadrigis equa : te bis Afro

²⁷ Murice tinctæ

Vestiunt lanæ : ²⁸ mihi parva rura , et

Spiritum ²⁹ Graiæ tenuem Camœnæ

Parca non mendax dedit , et malignum

Spernere vulgus.

sunt quatuor equi ad currum vincti.

²⁷ Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpura Tyria , quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. ²⁸ Ordo est : Parca non mendax dedit mihi parva rura et tenuem spiritum Graiæ

Camœnæ , et dedit mihi spernere malignum vulgus , id est , invidum vulgus nihili facere. ²⁹ Parca non mendax , id est , fatum immutabile mihi tribuit facultatem poëticam ex Græcis poëtis desumptam. Graiæ , nomen est adjectivum genitivi casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM. Ode XVII.

Quo mortuo negat , se velle vivere.

CUR me querelis ¹ exanimas tuis ?

² Nec dīs amicum est , nec mihi , te prius
Obire , Mæcenas , mearum

³ Grande decus , columenque rerum.

⁴ Ah ! te meæ si partem animæ rapit

Maturior vis , ⁵ quid moror altera ,

⁶ Nec carus æque , nec superstes

Integer ? ⁷ Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum

¹ Occidis. ² Non est gratum , neque placet diis , sic Græci , ὃ θεοῖς φίλον.

³ Ornamentum et firmitas bonorum et facultatum mearum , sic Ode i. lib. i.

⁴ Ah ! si celerior mortis violentia rapiat te , qui animæ meæ pars es una.

⁵ Cur ego vivam , qui sum animæ meæ pars altera ? ⁶ Nec mihi tam carus futurus , ut antea , nec integram vitam habiturus te mortuo , qui es animæ meæ medietas.

⁷ Eodem die uterque nostrum ruet et

8 Dixi sacramentum. Ibimus, ibimus
 9 Utcumque præcedes, supremum
 10 Carpere iter comites parati.
 Me nec 11 Chimææræ spiritus igneæ,
 Nec, si resurgat centimanus 12 Gyges,
 13 Divellet unquam. Sic potenti
 14 Justitiæ, placitumque Parcís.
 15 Seu libra, seu me Scorpius aspicit
 16 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horæ, seu 17 tyrannus
 Hesperiae Capricornus undæ;
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. Te Jovis impio
 18 Tutela Saturno 19 refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 20 Tardavit alas, cum populus frequens
 Lætum theatris 21 ter crepuit sonum.

morietur. 8 Ego non pejeravi, ut milites, qui sacramento obstricti fidem violârunt. 9 Quandocumque præcedessive ætate, sive sorte correptus. 10 Tecum ibimus, ut comites in morte parati.

11 Ignis spirans ex tricipite Chimææræ capite, de qua vide Ode xxvii. lib. i.

12 Gyges cœli et terræ filius, qui centum habuit manus et capita quinquaginta. 13 Nec me unquam separabit à proposito meo non vivendi post mortem tuam. 14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiae. Justitia id poscit, propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poscunt, quia Mæcenas et Horatius nati erant sub eodem sidere, quod multum valet ad amicitiam contra-

hendam. 15 Ordo est: utrumque nostrum astrum, id est, astrum tuum et astrum meum consentit incredibili modo, seu Libra me aspicit, seu Scorpius. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo.

16 Metuendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cujus stella malefica est et inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno gravissimas pluvias excitat, maxime in Italia. 18 Jovis stella, quæ te tuetur, Saturni malignitatem discussit et avertit. 19 Suo aspectu subveniens et Saturno repugnans.

20 Mortem impendentem repressit. 21 Ter applausit. Vide Od. xx lib. i.

Me ²² truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dextra levasset, ²³ Mercurialium
 Custos virorum. Reddere victimas
²⁴ Ædemque votivam memento :
²⁵ Nos humilem feriemus agnam.

²² Arbor irruens in caput me interemisset, nisi Faunus sylvarum deus ictum sustinuisset. ²³ Custos virorum doctorum, quales sunt Poëtæ, qui sunt sub Mercurii tutela.

²⁴ Templum quod Mæcenæ ægro-
 tans Saluti promiserat, si salvus eva-
 deret. ²⁵ Nos parvum sacrificium of-
 feremus, conveniens nobis, qui hu-
 miles sumus.

ODE XVIII.

Se sua sorte, et mediocri fortuna contentum vivere.

¹ Non ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar :
 Non trabes ² Hymettiae
 Premunt columnas ³ ultima recisas
 Africa : ⁴ neque Attali
⁵ Ignotus hæres regiam occupavi :
⁶ Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestæ purpuras clientæ.
 At fides, et ingenî

¹ Neque eburneum neque aureum lacunar renidet, id est, resplendet in domo mea. ² Trabes marmoreæ, non ligneæ, ex monte Hymetto petitiæ, quæ ex transversis columnis superimponuntur. ³ In Numidia, quæ est pars Africæ interior, ubi lapis erat optimus ad columnas. ⁴ Neque fraude

aut malis artibus, cujusquam hæreditatem expugnavi, veluti populus romanus qui, juris simulatione, Attali regiam, id est, regias opes sibi vindicavit. ⁵ Non legitimus hæres, sed peregrinus et dolo malo factus. ⁶ Nec honestæ vicinæ, meorum clientium uxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus

7 Benigna vena est; pauperemque dives
 Me 8 petit. Nihil 9 supra
 Deos lacesso; 10 nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 11 Satis beatus unicis Sabinis.
 12 Truditur dies die,
 13 Novæque pergunt interire Lunæ.
 14 Tu secanda marmora
 Locas sub ipsum funus, et sepulchri
 Immemor, struis domos,
 15 Marisque Baiis obstrepentis 16 urges
 Summovere littora,
 Parum locuples 17 continente ripa.
 18 Quid? quod usque proximos
 Revellis agri terminos, 19 et ultra
 Limites clientium
 Salis avarus; 20 pellitur paternos

faciam vestes, cum magistratum obti-
 nuerim. Circa Tænarum Laconicæ
 regionis promontorium capitur piscis
 Murex, ex cuius humore fit color
 purpureus.

7 At larga est ingenii vena. Metaph.
 ducta à Metallis vel fontibus, quorum
 venæ aliæ latiores, aliæ sunt angus-
 tiores. 8 Propter fidem meam et in-
 genium, dives appetit meum favorem.
 9 Non plura à diis peto. 10 Nec Me-
 cænatem ampliora rogo. 11 Satis dives
 unico agro Sabino.

12 Diem dies subsequitur, et in-
 tegri menses cito transeunt. 13 Lunæ
 accrescunt et decrescunt.

14 Tu avare conducis homines

mercenarios, qui tibi secent marmora
 ad ædificiorum structuram sub ipsum
 funus, id est, paulo ante mortem.

15 AEdificas in mari, quod suo so-
 nitu Baiis obstrepat. Baiæ civitas est
 Campaniæ, à Baio Ulyssis socio illic
 sepulto. *Nullus in orbe locus Baiis
 præluet amænis.* 16 Instas fabris, ut
 maris undas excludant, et littora, ul-
 terius protendant. 17 Terra continente
 non contentus, sed quod mare fuit,
 in terram convertis.

18 Quid quod usque, id est, sem-
 per removes agri terminos, qui sunt
 inter te et vicinum? 19 Et transilis
 ultra limites vicinorum, alieni fundi
 cupidus. 20 Eliminatur,

In sinu ferens ²¹ deos
 Et uxor, et vir, ²² sordidosque natos!
²³ Nulla certior tamen
²⁴ Rapacis Orci ²⁵ fine destinata
 Aula divitem ²⁶ manet
 Herum. ²⁷ Quid ultra tendis? æqua tellus
 Pauperi ²⁸ recluditur,
 Regumque pueris: nec ²⁹ satelles Orci
³⁰ Callidum Promethea
 Revexit auro ³¹ captus. ³² Hic superbum
 Tantalum, atque Tantali
³³ Genus coërcet. ³⁴ Hic levare functum
 Pauperem laboribus,
³⁵ Vocatus, atque non vocatus audit.

²¹ Penates. ²² Natos ob paupertatem squallidos.

²³ Ordo est: nulla tamen aula manet divitem herum certior destinata fine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reservata, quam Inferorum sedes. ²⁴ Orcus omnes mortales rapit. ²⁵ *Finem* usurpavit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*. Mallem, *sede destinata*; ut legitur in duobus mss.

²⁶ Exspectat divitem.

²⁷ Quid plura cupis? ²⁸ Terra pauperi et regibus aperitur æqualiter. Sic

Ode xxviii. lib. i. ²⁹ Charon, qui animas cymba sua transvectas nunquam revehet. ³⁰ Ideo Promethea callidum appellat, quia Jovi ignem vitalem eripuerat.

³¹ Auro corruptus. ³² Charon. ³³ Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem.

³⁴ Ordo est: vocatus atque non vocatus audit levare pauperem functum laboribus, id est, audit ut sublevet et liberet pauperem, qui vitam egit laboriosam. ³⁵ Velit, nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHUM. Ode XIX.

*Sibi fas esse Bacchi laudes, ut ejus numine pleno
et concitato, canere.*

BACCHUM ¹ in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, ² credite posteris,

³ Nymphasque discentes, et aures

⁴ Capripedum Satyrorum ⁵ acutas.

⁶ Evoe! recenti mens ⁷ trepidat metu,

Plenoque Bacchi pectore ⁸ turbidum

Lætatur. Evoe! parce Liber,

Parce, gravi metuende ⁹ thyrsos.

¹⁰ Fas pervicaces est mihi ¹¹ Thyadas,

Vinique fontem, lactis et uberes

Cantare rivos, atque truncis

Lapsa cavis ¹² iterare mella.

Fas et beatæ ¹³ conjugis additum

Stellis ¹⁴ honorem, tectaque ¹⁵ Penthei

Disjecta ¹⁶ non levi ruina,

Thracis et exitium ¹⁷ Lycurgi.

¹ In secretis nemoribus. ² Credite vos qui venturi estis, et fidem adhibete talia dicenti. ³ Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas. ⁴ Habent Satyri pedes instar Caprarum. ⁵ Aures quoad formam acutas et ad audiendum erectas.

⁶ Vox, qua mulieres Bacchantes furore plenæ uti consueverant.

⁷ Subsultat mens et conturbata est.

⁸ Et mens turbide lætatur, id est, turbida lætitia afficitur.

⁹ Virga, nempe hasta Bacchicampinis involuta. ¹⁰ Licet mihi, vel, possibile est, *δύνατον ἔστι*. ¹¹ Protervas Bacchi Sacerdotes et Ministras. ¹² Iterum atque iterum cantare mella cavis arboribus defluentia.

¹³ Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in uxorem adoptavit. ¹⁴ Coronam nuptialem inter sidera collocatam. ¹⁵ Thebarum regis. ¹⁶ Ruina sæva ab irato deo illata, quod mulieres Bacchantes spectaret. ¹⁷ Fuit Lycur-

Tu flectis amnes, tu mare ¹⁸ barbarum :
 Tu separatis ¹⁹ uvidus in jugis
 Nodo coërces viperino
 Bistonidum ²⁰ sine fraude crines.
 Tu, cum parentis regna ²¹ per arduum
 Cohors Gigantum scanderet impia,
²² Rhoetum retorsisti leonis
 Unguibus, horribilique ²³ mala :
 Quamquam choreis aptior, et jocis,
 Ludoque dictus, non sat idoneus
 Pugnae ²⁴ ferebaris; sed idem
 Pacis eras, ²⁵ mediusque belli.
 Te vidit ²⁶ insons Cerberus aureo
²⁷ Cornu decorum, ²⁸ leniter atterens
 Caudam, ²⁹ et recedentis trilingui
 Ore pedes, tetigitque crura.

gus rex Thraciae, qui à Baccho in furorem versus et vites intersecare conatus, crura sua sibi amputavit.

¹⁸ Mare Indicum domas; nam Indos Bacchus superaverat. ¹⁹ Tu ebrius et vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thraciarum comas serpentibus implicitas. ²⁰ Sine ullo damno.

²¹ Per arduos montes inter se superstructos. ²² Rhoetum Gigantem tu in leonem conversus dejecisti.

²³ Maxilla leonina. ²⁴ Dicebaris. ²⁵ Ad utrumque paratus, sive bellum esset gerendum, sive pax colenda.

Poëta significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros et truculentos mitigare.

²⁶ Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, ut inde Ariadnen uxorem reduceres. ²⁷ Poëtæ idcirco cornua affingunt Baccho, quod bibaces plerumque sunt pugnaces; *vel ut alii volunt*, quod Bacchus primus terram junctis bobus excoluit. ²⁸ Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. ²⁹ Et ore suo trilingui pedes tuos atque crura redeuntis ad superos.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Famam suam æternam fore.

¹ NON usitata, nec tenui ferar
 Penna, ² biformis per liquidum æthera
 Vates; neque in terris morabor
 Longius; ³ invidiaque major
⁴ Urbes relinquam. ⁵ Non ego, pauperum
 Sanguis parentum, ⁶ non ego, quem vocas
 Dilecte, Mæcenas, obibo,
⁷ Nec Stygia cohibebor unda.
 Jam jam ⁸ residunt cruribus asperæ
 Pelles, et album mutor ⁹ in alitem
¹⁰ Superne, nascunturque leves
 Per digitos, humerosque plumæ.
 Jam ¹¹ Dædaleo ocyor Icaro,
 Visam ¹² gementis littora Bospori,
 Syrtesque ¹³ Getulas canorus
¹⁴ Ales, ¹⁵ Hyperboreosque campos.

¹ Ordo est: Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non inusitata nec tenui penna, sed penna sublimi, Latinis auribus ante me inaudita.
² Nuper homo, nunc cygnus, vel vates Lyricus, et vates Satyricus.
³ Cujus gloria superat invidiam.

⁴ AEthera petens. ⁵ Non ego obscuris parentibus sum ortus. ⁶ Hic ordo et horum verborum sensus mihi præ reliquis placet: O Mæcenas, ego non obibo mortem, quem, licet pauperem, tu vocas, ô dilecte Horati. ⁷ Ut alii

quorum fama cum morte interiit. De Styge, vide Ode xxxiv, lib. i.

⁸ Hærescunt, insidunt. ⁹ In cygnum. ¹⁰ Mutor à partibus superioribus. Alii legunt superna.

¹¹ Ocyor Icaro Dædali filio, qui una cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare. ¹² Bospori murmur emittentis. De Bosporo, vide supra Ode xiii. ¹³ Syrtes Libycas, vide Ode xxii, lib. i.

¹⁴ Cygnus. ¹⁵ Montes sub polo et cardine cæli positos, unde spirat Bo-

Me Colchus , et qui dissimulat metum
¹⁶ Marsæ cohortis Dacus , et ultimi
 Noscent ¹⁷ Geloni : me peritus
 Discet ¹⁸ Iber , ¹⁹ Rhodanique potor.
²⁰ Absint inani funere nœniæ ,
 Luctusque turpes , et querimoniæ :
 Compesce clamorem , ac sepulchri
²¹ Mitte supervacuos honores.

reas , ubi dies est sex mensium et nox
 totidem , anno in duas partes diviso.

¹⁶ Marsi sunt populi Italiæ , quos
 Dacus , quamvis revera timet , fingit
 tamen se non timere. ¹⁷ Scythiæ po-
 puli : vide supra Ode ix. ¹⁸ Hispanus
 usu peritus , propter longa bella et
 navigationes assiduas. ¹⁹ Gallus Lug-
 dunensis. Rhodanus est Galliæ flu-

vius , ortum ducens ex Alpibus , quæ
 Italiam à Gallia dividunt.

²⁰ Absint nœniæ , id est , absint
 carmina funebria à funere meo inani ,
 id est , inane appello , quia mihi mor-
 tuo funus nihil proderit : nam in se-
 pulchro contineri non possum , sed
 immortalis futurus poëtarum ales.

²¹ Omitte.

QUINTI HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM
LIBER TERTIUS.

ODE I.

*Non opibus , aut honoribus , sed animi tranquillitate
vitam beatam effici.*

ODI ¹ profanum vulgus , et arceo.

² Favete linguis : ³ carmina non prius

Audita , Musarum sacerdos ,

⁴ Virginibus , puerisque canto.

⁵ Regum ⁶ timendorum in proprios greges ,

⁷ Reges in ipsos imperium est Jovis ,

⁸ Clari Giganteo triumpho ,

Cuncta supercilio moventis.

⁹ Est , ut viro vir latius ordinet

Arbusta sulcis : hic generosior

¹ Odi vulgus indoctum. Imperitos homines , et à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus , tanquam profanos à sacris. ² Attendite cum silentio , vel , bona verba dicite : *εὐφημέστε*. ³ Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis , lyrica scilicet , exacte et ad plenum facta. ⁴ Quo rectius suam vitam instituant.

⁵ Ordo est : Imperium regum timendorum est in proprios greges. Impe-

rium Jovis clari Giganteo triumpho , et cuncta moventis supercilio , est in ipsos reges. ⁶ Reges à subditis timeri debent ; at amari magis. ⁷ Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos , habent etiam Deum suum Regem , omnis iniquitatis et violentiæ vindicem. ⁸ Jovis magnifici , qui potuit immanissimos Gigantes supercilio , id est , nutu et majestate superare.

⁹ Fieri potest , ut alius alio plures possideat agros , in quibus arbores in

Descendat ¹⁰ in campum petitor ;
 Moribus hic , meliorque fama
 Contendat ; illi turba clientium
 Sit major : ¹¹ æqua lege necessitas
 Sortitur insignes , et imos :
 Omne capax ¹² movet urna nomen.
¹³ Districtus ensis cui super impia
 Cervice pendet , non ¹⁴ Siculæ dapes
 Dulcem ¹⁵ elaborabunt saporem :
 Non avium , citharæque cantus
¹⁶ Somnum reducent. ¹⁷ Somnus agrestium
 Lenis virorum non humiles domos
 Fastidit , umbrosamque ripam ,
 Non Zephyris agitata Tempe.
¹⁸ Desiderantem quod satis est , neque
 Tumultuosum ¹⁹ sollicitat mare ,
 Nec sævus ²⁰ Arcturi cadentis
 Impetus , aut orientis ²¹ Hædi :

ordinem redactas plantet , alius honores ambiat , alius alia sectetur , etc. mortis tamen conditio est omnibus æqua. ¹⁰ In Campum Martium , ubi alicujus Magistratus est petitor , hic generis claritate , ille suis virtutibus , alius amicorum numero celebris.

¹¹ Necessitas tamen , id est , mors æqualiter sortitur , id est , sorte et sine delectu sumit omnes , tam claros quam obscuros. ¹² Volvit ad sortiendum factum. Vide Ode III. lib. II.

¹³ De Damocle Dionysii assentatore. Vide M. Tul. Tusc. lib. V.

¹⁴ Dapes à Dionysio Siciliae tyranno apparatus , quæ erant exquisitissimæ et

regio luxu instructæ. ¹⁵ Non reddent. ¹⁶ Non somnum restituent , quem metus abstulit.

¹⁷ Ordo est et sensus : Somnus lenis non spernit humiles agrestium domos , neque umbrosam ripam , aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.

¹⁸ Qui desiderat quod satis est ad victum et vestitum , non navigat , neque se maris periculo exponit , ut rem familiarem augeat. ¹⁹ Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum. ²⁰ Arcturus stella est in Boote , quæ propter tempestates , quas oriens excitat , est vehemens ; sed occidens est multo vehementior. ²¹ Hædi ducæ

Non verberatae grandine vineae,
²² Fundusque mendax, ²³ arbore nunc aquas
 Culpante, nunc torrentia agros
 Sidera, nunc hyemes iniquas.
²⁴ Contracta pisces æquora sentiunt,
 Jactis ²⁵ in altum molibus. ²⁶ Huc frequens
 ²⁷ Cæmenta demittit ²⁸ redemptor
 Cum famulis, dominusque terræ
 Fastidiosus : sed timor, et minæ
 Scandunt eodem quo dominus; neque
 Decedit ²⁹ ærata triremi, et
 ³⁰ Post equitem sedet atra cura.
³¹ Quod si dolentem nec ³² Phrygius lapis,
 Nec purpurarum sidere clarior
 ³³ Delenit usus, nec Falerna
 ³⁴ Vitis, ³⁵ Achæmeniumque costum :
³⁶ Cur invidendis postibus, et novo
 Sublime ritu moliar atrium?

sunt stellæ exiguæ in sinistra manu
 Erichtonii, quibus orientibus sævit
 mare. ²² Fundus infructuosus, qui
 votis agricolæ non respondet. ²³ Ar-
 bore, quæ nec flores nec fructus pro-
 fert, modo pluvias culpante, modo
 sidera, id est, æstum immoderatum
 è vi siderum proveniente.

²⁴ Æquora angustiora facta. ²⁵ In
 profundum mare. Vide Ode xv. lib. ii.
²⁶ In hoc altum mare. ²⁷ Lapides
 cæsos ad fundamentum substruendum,
 ubi ædificium consistat. ²⁸ Operum
 conductor *ἐργολάτος*. Angl. a *Tasker*.

²⁹ Vide Ode xvi. lib. ii. ³⁰ In clu-
 nibus equi.

³¹ Quod si neque ædes sumptuosæ,
 neque vestes purpureæ, neque vina Fa-
 lerna, neque unguenta preciosissima
 mentem dolentem ac perturbatam mi-
 tigent; cur ædificia magnifica aut divi-
 tias magno dolore acquisite concupis-
 cam? ³² Columnæ ex lapide Phrygio,
 quæ domos sumptuosas fulciebant.

³³ Mitigat. ³⁴ Nec vinum Falernum.
³⁵ Unguentum Persicum, sic dictum
 ab Achæmene rege Persiæ, unde ve-
 nit Costum. Vide Ode xii. lib. ii.
³⁶ Cur extruam sublime atrium vel
 sublimem domum postibus marmoreis,
 invidia nimirum laborantibus propter
 luxus magnificentiam?

37 Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

37 Cur relicto meo agro Sabino, in appetam molestiarum plenas magna-
quo vitam ago tranquillam, divitias que opera comparatas.

AD AMICOS. Ode II.

*Pueros ab ineunte ætate assuefaciendos esse rei
militari et vitæ laboriosæ.*

¹ ANGUSTAM, amici, pauperiem pati

² Robustus acri militia puer

Condiscat, et ³ Parthos feroces

Vexet eques metuendus hasta,

Vitamque ⁴ sub dio et trepidis agat

In rebus. Illum ex mœnibus hosticis

⁵ Matrona bellantis tyranni

Prospiciens, et ⁶ adulta virgo

⁷ Suspiret: Eheu! ne ⁸ rudis agminum

Sponsus lacestat ⁹ regius asperum

Tactu ¹⁰ leonem, quem cruenta

Per medias rapit ira cædes.

Dulce et decorum est pro patria mori.

Mors et ¹¹ fugacem persequitur virum,

¹ Pauperiem duram et difficilem.
² Puer factus robustus per acrem mili-
tiam. ³ Parthos pro quibuslibet hosti-
bus. ⁴ Sub sole extra tectum vivat
et in rebus formidolosis.

⁵ Uxor tyranni alicujus barbari.
⁶ Virgo nubilis et matura viro. ⁷ Voce
queribunda hæc verba loquatur:

Eheu! ne regius sponsus rudis agmi-
num lacestat leonem asperum tactu,
quem rapit cruenta ira per medias
cædes. ⁸ Rei militaris inscius. ⁹ Spon-
sus regia stirpe progenitus. ¹⁰ Militem
Romanum in conflictu sævum. Est al-
legoria.

¹¹ Qui fugiendo consulunt saluti,

Nec parcit imbellis juventæ
¹² Poplitibus, timidoque tergo.
 Virtus, repulsæ ¹³ nescia sordidæ,
 Intaminatis fulget honoribus;
 Nec sumit aut ponit ¹⁴ secures
 Arbitrio popularis ¹⁵ auræ.
¹⁶ Virtus, recludens immeritis mori
 Cœlum, negata tentat iter via,
 Cœtusque vulgares, et udam
 Spernit ¹⁷ humum fugiente penna.
¹⁸ Est et fideli tuta silentio
 Merces. ¹⁹ Vetabo, qui Cereris sacrum
 Vulgârit arcanae, sub iisdem
 Sit ²⁰ trabibus, fragilemque mecum
 Solvat ²¹ phaselum. Sæpe ²² Diespiter
 Neglectus, incesto addidit integrum.
²³ Raro antecedentem scelestum
 Deseruit pede pœna claudo.

sæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant. ¹² Juvenibus ignavis, quorum poplites, quemadmodum et terga cernuntur dum fugiunt.

¹³ Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget; nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. ¹⁴ Honores aut Magistratus, quorum insignia sunt secures et fasces. ¹⁵ Favoris, id est, prout mobili et levi populo placuerit.

¹⁶ Virtus aperiens cœlum iis, qui non mortem, sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit et sibi et suis, per vias difficiles et interclusas. ¹⁷ Res

terrenas spernit, quærens immortalia.

¹⁸ Laus silentii. ¹⁹ Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem nave vehetur, qui sacra Cereris, id est, quodvis arcanum evulgârit, homo scilicet rimarum plenus.

²⁰ Sub eodem tecto. ²¹ Navem velocem et oblongam.

²² Jupiter diei et lucis pater non cultus, sæpe castos et innocentes punit cum impiis et incestuosis. ²³ Pœna tar- do pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur et comprehendit.

ODE III.

Virtute præditum virum nihil extimescere.

JUSTUM, et ¹ tenacem propositi virum,
² Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus ³ instantis tyranni
⁴ Mente quatit solida, neque Auster
⁵ Dux inquieti turbidus Hadriæ,
 Nec fulminantis magna Jovis manus.
⁶ Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinæ.
⁷ Hac arte Pollux, et ⁸ vagus Hercules
 Innixus, arces attigit ⁹ igneas :
 Quos inter Augustus ¹⁰ recumbens
¹¹ Purpureo bibit ore nectar.
¹² Hac te ¹³ merentem, Bacche pater, tuæ
 Vexere tigres, ¹⁴ indocili jugum
 Collo trahentes. Hac ¹⁵ Quirinus

¹ Virum in proposito recto perseverantem. ² Non seditio civium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo et bono pugnant. ³ Tyranni præsentis. ⁴ De sententia dimovet, id est, non efficit inconstantem. ⁵ Arbiter Hadriæ, vide Ode III, lib. I. Est Hadria generis masculini.

⁶ Si cælum ruat, vir justus illius ruinam non expavescet. ⁷ His virtutibus, constantia nimirum et justitia, Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus, ex mortalibus facti sunt immortales. ⁸ Hercules longinquas terras et multa maria peragravit ad varia mons-

tra domanda. ⁹ Arces sideribus micantes, id est, cælum. ¹⁰ Accumbens. Virgil. *Tu das epulis accumbere divum.* ¹¹ Augustus ore suo roseo et pulchro bibit nectar, jam Divus factus, etiamnum in terra vivus. Virgil. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit;* id est, Augustus.

¹² Hac virtutis via. ¹³ Te merentem honores divinos, vel merentem, id est, militantem. ¹⁴ Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen jussui obsequitur. ¹⁵ Romulus patris sui equis, id est, arte militari, fugit Acheronta, paludem infernalem,

Martis equis Acheronta fugit,
¹⁶ Gratum elocuta ¹⁷ consiliantibus
 Junone divis. ¹⁸ Ilion, Ilion,
¹⁹ Fatalis incestusque judex,
²⁰ Et mulier peregrina vertit
 In pulverem, ²¹ ex quo destituit Deos,
 Mercede pacta, Laomedon, mihi
 Castæque ²² damnatum Minervæ
 Cum populo, et ²³ duce fraudulento.
 Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
²⁴ Famosus hospes, nec Priami domus
²⁵ Perjura, pugnaces Achivos
²⁶ Hectoreis opibus refringit:
 Nostrisque ²⁷ ductum seditionibus
 Bellum resedit. ²⁸ Protinus et graves
 Iras, et invisum ²⁹ nepotem,
 Troïca quem peperit sacerdos,
³⁰ Marti redonabo. Illum ego lucidas

et ad superos evasit. ¹⁶ Junone rem gratam Diis elocuta, quod veteres inimicitias ex animo jam deposuisset. ¹⁷ Divis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum Deorum.

¹⁸ Hic incipit Junonis oratio in Divorum cœtu habita. ¹⁹ Paris à fatis datus judex de aureo malo Veneri dato. ²⁰ Et Helena à Paride rapta. ²¹ Ex quo tempore, Laomedon pater Priami destituit, id est, fraudavit promissa mercede Deos, Neptunum nempe et Apollinem, qui Jovis jussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Trojanos extruendos. ²² Ilion

mihi et Minervæ damnatum, propter injuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato. ²³ Laomedonte.

²⁴ Paris infamis hospes Helenæ. ²⁵ Perjura, propter Laomedontis fraudem. ²⁶ Hectoris auxiliis. ²⁷ Et bellum nostris discordiis productum in decennium resedit, id est, finitum est et compositum.

²⁸ Deinceps. ²⁹ Romulum Junonis nepotem per Martem, qui eum genuit ex Ilia. ³⁰ Marti reddam et remittam; quamvis enim Romulus sit de genere Trojano, Marti tamen filio meo et patri suo concedam, ut Romulus sit primus rex Romanorum.

³¹ Inire sedes , ³² ducere nectaris
 Succos , et adscribi quietis
 Ordinibus patiar Deorum.
³³ Dum longus inter sæviat Ilion
 Romanque pontus ; qualibet exules
 In parte regnanto beati.
 Dum Priami , Paridisque ³⁴ busto
 Insultet armentum , ³⁵ et catulos feræ
 Celent inultæ ; stet Capitolium
 Fulgens , ³⁶ triumphatisque possit
 Roma ferox dare jura Medis.
³⁷ Horrenda late nomen in ultimas
 Extendat oras , qua ³⁸ medius liquor
 Secernit Europen ab Afro ,
 Qua tumidus rigat arva ³⁹ Nilus :
⁴⁰ Aurum ⁴¹ irreperitum , et sic melius situm
 Cum terra celat , spernere fortior ,
 Quam cogere humanos in usus ,

³¹ In cœlos ascendere. ³² Divinos
 liquores bibere , et Divis adnume-
 rari.

³³ Ordo est et sensus : dummodo
 longus pontus intercurrat inter Tro-
 jam et Romam , qualibet in parte orbis
 regnanto Trojani felices et beati , exu-
 les tamen regnanto , sic ut Trojano
 imperio fruantur nunquam.

³⁴ Paridis sepulchro. ³⁵ Et dum-
 modo Troja sit ita deserta , ut in ea
 et armenta pascere et feræ suos catu-
 los occultare possint inultæ , id est ,
 illæsæ et securæ , nemine prohibente :
 ea lege , stet Capitolium , etc. ³⁶ Medis

devictis et per triumphum ductis.

³⁷ Roma barbaris gentibus formi-
 danda extendat nomen in oras ulti-
 mas. ³⁸ Mare Gaditanum. ³⁹ Nilus
 AEgypti fluvius , sic dictus à Nilo rege ,
 vel quod trahit νέαν ἰλύν , id est ,
 novum limum , quo tota AEgyptus
 redditur fecundior post suam inunda-
 tionem. ⁴⁰ Ordo est : Horrenda Ro-
 ma nomen suum in ultimas terrarum
 oras extendat , Roma (inquam) for-
 tior spernere , id est , fortior ad sper-
 nendum aurum , quam cogere.

⁴¹ Aurum nondum ex auri fodinis
 effossum.

Omne sacrum ⁴² rapiente dextra.
 Quicumque mundi ⁴³ terminus obstitit,
⁴⁴ Hunc tangat armis, visere gestiens
⁴⁵ Qua parte debacchentur ignes,
⁴⁶ Qua nebulæ, pluviique rores.
 Sed bellicosus ⁴⁷ fata Quiritibus
 Hac lege dico: ne nimium pii,
⁴⁸ Rebusque fidentes, avitæ
 Tecta velint reparare Trojæ.
⁴⁹ Trojæ renascens alite lugubri
 Fortuna ⁵⁰ tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas
 Conjuge me Jovis, et sorore.
 Ter si resurgat murus aeneus
⁵¹ Auctore Phœbo, ter pereat meis
⁵² Excisus Argivis, ter ⁵³ uxor
 Capta ⁵⁴ virum, puerosque ploret.
⁵⁵ Non hoc jocosæ conveniet lyræ.

⁴² Dextra, quæ sacris non parcat.
⁴³ Polus septentrionalis et Australis. ⁴⁴ Arma usque eo Roma inferat.
⁴⁵ Juxta torridam Zonam, ubi sævit ingens solis æstus. Vide Ode xxii. lib. i. ⁴⁶ Circulum intelligit utriusque poli, ubi mundus perpetua glacie obrigescit.

⁴⁷ Hæc fata Romanis prædico et confirmo, ut totius mundi sint Imperatores, verum sub conditione, nempe, ne nimium pii, id est, ne nimium amantes Trojæ, unde sunt orti, velint reparare, etc. ⁴⁸ Potentissimo imperio freti.

⁴⁹ Ordo est: Fortuna Trojæ renascens alite lugubri, id est, malis auspiciis, iterabitur tristi clade, me, conjuge et sorore Jovis, ducente victrices catervas. ⁵⁰ Flammis et ferro iterum vastabitur.

⁵¹ Etiam si Apollo sit operis auctor, tamen ter pereat, etc. ⁵² Expugnatus ab Argivis meis, qui me Argis colunt. ⁵³ Hecuba vel Andromache. ⁵⁴ Maritum et filios cæsos ploret. ⁵⁵ Lyrico carmini res graves non conveniunt. Musam igitur Poëta monet, ut humili carmine sermones Deorum non imminuat.

Quo, Musa, tendis? desine ⁵⁶ pervicax
 Referre sermones Deorum, ⁵⁷ et
 Magna modis tenuare parvis.

⁵⁶ Desine, Musa licentiosa et audax, referre, etc.

⁵⁷ Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

AD CALLIOPEN. Ode IV.

*Musarum præsidio, è periculis ereptum se dicit,
 eodemque tutum semper fore sperat.*

¹ **D**ESCENDE ² cœlo, et dic age tibia
 Regina longum, Calliope, melos,
 Seu voce nunc mavis acuta,
 Seu fidibus, citharave Phœbi.
³ Auditis? an me ludit amabilis
 Insania? ⁴ audire, et videor pios
 Errare per lucos, amœnæ
 Quos et aquæ ⁵ subeunt, et auræ.
⁶ Me fabulosæ, Vulture in Appulo,
 Altricis extra limen Apuliæ,
 Ludo fatigatumque somno
 Fronde nova puerum palumbes

¹ Ordo est: O Regina Calliope, descende de cœlo, et age, dic tibia longum melos, id est, longam et suavem cantilenam. ² Habent Musæ etiam sedem in cœlo, ut Jovis filiæ.

³ Sodales mei, numquid auditis Calliopen canentem; an me fallit poëtica insania? ⁴ Videor mihi audire Calliopen, quodque ipsa discurrit per lucos pios, id est, per lucos quos Dii

incolunt. ⁵ Quos lucos aquæ jucundæ præterfluunt, et in quibus gratæ spirant auræ.

⁶ Ordo est et sententia: Palumbes fabulosæ id est, palumbes de quibus Poëtæ multa fabulantur, me puerum ludo fatigatum et somno victum texere, et cooperuere nova fronde, id est, fronde recenti et viridi, in Vulture Appulo, id est, in Vulture monte Apuliæ, extra

Texere : mirum quod foret omnibus ,
 Quicumque celsæ nidum 7 Acherontiae ,
 Saltusque 8 Bantinos , et arvum
 Pingue tenent 9 humilis Ferenti ;
 10 Ut tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem et ursis ; 11 ut premerer sacra
 Lauroque , 12 collataque myrto ,
 13 Non sine Dîs animosus infans.
 14 Vester , Camœnæ , vester in arduos
 15 Tollor Sabinos ; seu mihi 16 frigidum
 Præneste , seu Tibur 17 supinum ,
 Seu 18 liquidæ placuere Baïæ.
 Vestris 19 amicum fontibus , et choris ,
 Non me 20 Philippis versa acies retro ,
 21 Devota non extinxit arbos ,
 Nec Siculo 22 Palinurus unda.

limen Apuliæ altricis , id est , nutricis
 meæ et soli natalis. 7 Acherontia est
 urbs Lucaniæ admodum parva , in su-
 blimitate montis posita , ideoque eam
 nido comparat : vel per nidum domum
 propriam significat. 8 Bantina est oppi-
 dum Apuliæ pascuis abundans. 9 Fe-
 rentum est urbs in humili et depressa
 valle posita. 10 Admirabile præsagium
 omnibus , quo pacto dormire cor-
 pore tuto , etc. 11 Quod premerer lauro
 sacra , id est , lauro Apollini dicata ,
 quæ quidem laurus præsagiebat eum
 futurum Poëtam. 12 Et myrto com-
 portata à palumbibus , quæ Veneri
 consecrata significabat eum res ama-
 torias cantaturum. 13 Non sine divino
 numine , ego infans impavidus.

14 Ubi cumque fuero , ô Camœnæ ,

vester sum. 15 In montes excelsos Sa-
 bini vehor. 16 Non ideo frigidum ,
 quia Præneste in monte positum est ,
 sed propter frigidas aquas ibi è fontibus
 profluentes ad varios morbos salu-
 tares. 17 In ascensu montis consti-
 tutum. 18 Baïæ est urbs Campaniæ
 aquis calidis nobilitata.

19 Ordo est : me amicum vestris
 fontibus et choris non extinxit Phi-
 lippis acies versa retro , non arbos , etc.
 20 Philippi est urbs in Thessalia , ubi
 versus erat in fugam Bruti et Cassii
 exercitus , in quo bello Horatius erat
 Tribunus militum. 21 Arbor scelerata.
 Vide Ode xiii , lib. ii. 22 Promonto-
 rium Lucaniæ , sic denominatum à Pa-
 linuro navis AENEÆ gubernatore , ubi
 Horatius in summo periculo est ver-

²³ Utcumque mecum vos eritis, libens
²⁴ Insanientem navita Bosporum
 Tentabo, et ²⁵ arentes arenas
²⁶ Littoris Assyrii viator.
 Visam ²⁷ Britannos hospitibus feros,
 Et lætum equino sanguine ²⁸ Concanum:
 Visam pharetratos ²⁹ Gelonos,
³⁰ Et Scythicum inviolatus ³¹ amnem.
 Vos ³² Cæsarem altum, militia simul
 Fessas cohortes ³³ abdidit oppidis,
 Finire quærentem labores
³⁴ Pierio recreatis antro.
 Vos ³⁵ lene consilium et datis, et dato

satus, cum ex bello Philippensi in Italiam rediret.

²³ Quodcumque. ²⁴ Mare Bosporum æstuosum. Vide Ode xiii et xx. lib. ii. ²⁵ Arenas calentes: in Assyria enim Persarum regione, vehementior est sol. ²⁶ Assyria, Strabone teste, complectitur Babyloniam, et magnam partem adjacentium regionum. Itaque, per littus Assyrium, intellige littus maris Persici, vel Caspii, vel etiam Syrii; nam, Syria dicta quoque olim est Assyria.

²⁷ Britanni, inquit Acron, hospites olim mactabant pro hostia. Feri igitur et inhospitales tunc temporis erant. Nunc vero, illa gens quæ à nostro Poëta hic dicitur fera, perhumana, ut cæteræ gentes Europæ, facta est, atque hospitalis. ²⁸ Concani erant Hispani, si Ptolomæo credatur, apud quem Concana urbs est Mediterranea Cantabriæ: vel, ut alii vo-

lunt Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus et lacti commixtus, potus erat familiaris. ²⁹ Scythiæ populum sagittis potentem, vide Ode xx. lib. ii. ³⁰ Et inviolatus, id est, salvus Musarum præsidio visam, etc. ³¹ Per Scythicum ammem intelligit Tanaïm, hodie *le Don*, quo Europa ab Asia distinguitur versus Scythas et Septentrionem.

³² Cæsarem magnum et triumpho sublimem. Ordo est: vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. ³³ Simul ut in hybernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. ³⁴ Antro Musis sacro et secreto, id est, vos Cæsarem oblectatis arte poetica.

³⁵ Consilium ab immanitate remotum, quo usus est Cæsar in subjugandis barbaris.

Gaudetis almæ. Scimus ut ³⁶ impios
 Titanas, immanemque turmam,
 Fulmine sustulerit ³⁷ caduco,
 Qui terram ³⁸ inertem, qui mare temperat
 Ventosum, et urbes, regnaque ³⁹ tristia,
 Divosque, mortalesque turbas
 Imperio regit ⁴⁰ unus æquo.
⁴¹ Magnum illa terrorem intulerat Jovi
 Fidens juvenus horrida brachiis,
⁴² Fratresque tendentes ⁴³ opaco
 Pelion imposuisse Olympo.
 Sed quid ⁴⁴ Typhœus, et validus Mimas,
 Aut quid ⁴⁵ minaci Porphyryon statu,
 Quid Rhoetus, ⁴⁶ evulsisque truncis
 Enceladus jaculator audax,
 Contra sonantem Palladis ⁴⁷ ægida
 Possent ruentes? ⁴⁸ hinc ⁴⁹ avidus stetit
 Vulcanus, hinc matrona Juno, et
 Nunquam humeris ⁵⁰ positurus arcum,
 Qui ⁵¹ rore puro Castaliæ lavit

³⁶ Gigantes cum Diis belligerantes.

³⁷ Fulmine in caput Titanum cadente. ³⁸ Terram immobilem. ³⁹ Sedem inferorum, ubi omnia sunt tristia.

⁴⁰ Solus Jupiter.

⁴¹ Ordo est: Illa juvenus horrida, fidens brachiis, magnum terrorem intulerat Jovi. ⁴² Gigantes ex terra nati contententes montem monti imponere. ⁴³ Olympo umbroso.

⁴⁴ Typhœus, Mimas, Porphyryon, Rhoetus, Enceladus, sunt nomina Gi-

gantum. ⁴⁵ Ingenti statura. ⁴⁶ Enceladus tam fuit robustus, ut arbores eradicatas jacularetur in hostes. ⁴⁷ Contra Minervæ clypeum, quo Jupiter etiam usus est contra Gigantes. Contra Jovis sapientiam nil possunt Gigantes. ⁴⁸ Ex parte Jovis in hac pugna. ⁴⁹ Vulcanus dicitur avidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnae est avidus. ⁵⁰ Apollo, qui semper arcum gestat. ⁵¹ Aqua sincera fontis Castalii, sic dicti à Castalia puella, quam Apollo adamavit.

⁵² Crines solutos, qui ⁵³ Lyciæ tenet
 Dumeta, ⁵⁴ natalemque silvam,
 Delius, et Patareus Apollo.
⁵⁵ Vis consilii expers mole ruit sua :
⁵⁶ Vim temperatam Dî quoque provehunt
 In majus : iidem odere vires
 Omne nefas animo ⁵⁷ moventes.
 Testis mearum ⁵⁸ centimanus Gyges
 Sententiarum notus, et ⁵⁹ integræ
 Tentator ⁶⁰ Orion Dianæ,
 Virginea domitus sagitta.
⁶¹ Injecta monstris Terra dolet suis,
 Mœretque partus fulmine luridum
 Missos ad Orcum : nec peredit
 Impositam celer ignis ⁶² Ætnam :
⁶³ Incontinentis nec Tityi jecur
 Relinquit ales, ⁶⁴ nequitiae additus
 Custos : amatorem trecentæ
⁶⁵ Pirithoûm cohibent catenæ.

⁵² Crines humeris sparsos. ⁵³ In Lycia fons est Castalius. ⁵⁴ Silvam, in qua natus est Apollo, dictus Patareus à Patara Lyciæ civitate, ubi maxime colebatur. ⁵⁵ Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. ⁵⁶ Vires consilio gubernatas Dii augent. ⁵⁷ Vires cogitantes iniquitatem.

⁵⁸ Briareus, de quo vide Ode xvii lib. ii. ⁵⁹ Castæ Dianæ. ⁶⁰ Orion venator, stuprare conatus Dianam, ejus sagittis est confossus.

⁶¹ Ordo est : Terra mater, imposita monstrosi Gigantibus suis filiis,

dolet et mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum, id est, ad Plutona supra modum pallidum, et inferno colore fœdatum. ⁶² Siciliae montem, Encelado Giganti injectum. ⁶³ Nec vultur relinquit perdere jecur Tityi luxuriosi, qui Latonæ stuprum inferre conatus est. ⁶⁴ Intemperantiæ suæ appositus custos, ut ei sit infestus.

⁶⁵ Ixionis et Diæ filium, amatorem Proserpinæ, quam rapere cum tentaret Pirithoûs, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

AUGUSTI LAUDES. Ode V.

M. Attilii Reguli constantia, et ad Pœnos reditus.

¹ CÆLO tonantem credidimus Jovem
 Regnare: ² præsens divus habebitur
 Augustus, adjectis Britannis
³ Imperio, gravibusque Persis.
 Milesne ⁴ Crassi, ⁵ conjuge barbara
⁶ Turpis maritus vixit? et hostium
 (⁷ Proh curia, inversique mores!)
 Consenuit socerorum in armis
 Sub rege Medo, ⁸ Marsus, et Appulus,
⁹ Anciliorum, et nominis, et togæ
 Oblitus, ¹⁰ æternæque Vestæ,
¹¹ Incolumi Jove, et urbe Roma?

¹ Ut tonitrua demonstrant Jovem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ divinitatem ejus arguunt. ² Dum est in vivis. ³ Imperio Romano additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum privignum superati sunt.

⁴ Propter Crassi cladem, Persæ vel Parthi graves et perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facile cesserunt, signaque militaria Crasso et M. Antonio adempta reddiderunt. ⁵ Cum conjuge alienigena. ⁶ Ut servus et captivus vixit? ⁷ O Senatus, vel ô curia, quam indignas res passa es contra majestatem populi Romani; et, ô mores quam inversi et corrupti estis, ut Romani milites jam barbaris serviant, qui iis olim dominari solebant!

⁸ Marsi et Appuli inter Romanos mi-

lites erant clarissimi, qui cum Crasso superati et capti, uxores acceperunt à Medis et Persis, ut ibi velut in propriis sedibus omnem ætatem agerent. ⁹ Ignavi erant milites sub Crasso, qui obliviscerentur ancilia, scuta brevibus numero duodecim in æde Martis servata, ex quibus unum de cœlo lapsum credebatur: nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium, ubi fuisset ancile. Ancilia hic pro virtute ponuntur; toga pro dignitate.

¹⁰ AEterni ignis, qui in templo Vestæ à Virginibus custoditus nunquam exinguebatur. ¹¹ Salvo Capitolio, quæ Jovis erat sedes, quasi diceret non deserta urbe à suis Diis. Turpe igitur militibus Romanis ut sub armis hostilibus senescerent.

¹² Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis ¹³ conditionibus

Fœdis, ¹⁴ et exemplo trahenti

Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiserabilis

Captiva pubes. ¹⁵ Signa ego ¹⁶ Punicis
Affixa delubris, et arma

Militibus sine cæde, dixit,
Direpta vidi: vidi ego civium

¹⁷ Retorta tergo brachia libero,

¹⁸ Portasque non clausas, ¹⁹ et arva

Marte coli populata nostro.

²⁰ Auro repensus scilicet acrior

Miles redibit? flagitio additis

²¹ Damnum. Neque amissos colores

²² Lana refert medicata ²³ fuco;

Nec vera virtus, cum semel excidit,

²⁴ Curat reponi deterioribus.

¹² Regulus hoc providerat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captivitate poneret. ¹³ A conditionibus fœdis. Noluit enim Regulus captivos Afrorum pro se reddi. ¹⁴ Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiva periret immiserabilis, id est, sine misericordia. Nam, tali exemplo milites deinceps ignavius pugnarent.

¹⁵ Hæc est Reguli Oratio in Senatu Romano habita: *genus est deliberativum*. ¹⁶ Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde. ¹⁷ Vidi brachia

Romana revincta tergo quondam libero. ¹⁸ Portas Carthaginiensium securitatem. ¹⁹ Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea devastati.

²⁰ Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est. ²¹ Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignavos auro redimitis.

²² Candida lana, alio colore tincta, non resumit candorem genuinum amissum. ²³ Colore. Fucus herba est, qua tinguntur vestes.

²⁴ Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti jam ac de-

²⁵ Si pugnat extricata densis
 Cerva plagis , erit ille fortis ,
²⁶ Qui perfidis se credidit hostibus :
²⁷ Et Marte Pœnos proteret altero ,
 Qui lora restrictis lacertis
 Sensit ²⁸ iners , timuitque mortem.
²⁹ Hic , unde vitam sumeret inscius ,
 Pacem duello miscuit. O pudor !
 O magna Carthago , probrosis
³⁰ Altior Italiæ ruinis !
³¹ Fertur pudicæ conjugis osculum ,
 Parvosque natos , ³² ut capitis minor ,
 A se removisse , et virilem
³³ Torvus humi posuisse vultum :
 Donec labantes consilio Patres
 Firmaret ³⁴ auctor nunquam alias dato ,
 Interque mœrentes amicos
 Egregius properaret ³⁵ exul.
³⁶ Atqui sciebat quæ sibi barbarus
 Tortor pararet : non aliter tamen

pravati sunt. ²⁵ Si fieri potest, ut cerva retibus expedita, pugnare audeat.

²⁶ Qui hostium potestati se permisit.

²⁷ Et altero prælio Carthaginienses subiget is, qui lora, etc. ²⁸ Ignavus.

²⁹ Hic miles nesciens vitam armis, non deditioe esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna, tanquam in pace, se hostibus credidit. ³⁰ Nobilior turpibus Italiæ ruinis. ³¹ Regulus dicitur à se removisse, id est, non admisisse con-

jugis osculum. ³² Ut capite diminutus, id est, ut servus factus per captivitatem. ³³ Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam alias dato, id est, donec argumentis inauditis firmaret Patres labantes dubitantesque. ³⁴ Suasor sive monitor. ³⁵ Exul per captivitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus.

³⁶ Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de

Dimovit ³⁷ obstantes propinquos,
 Et ³⁸ populum reditus morantem,
 Quam si clientum longa negotia
³⁹ Dijudicata lite relinqueret,
⁴⁰ Tendens Venafranos in agros,
 Aut Lacedæmonium ⁴¹ Tarentum.

Off. lib. iii. ³⁷ Amicos contradicentes, nunciata. ⁴⁰ Iter habens Venafranum
 precantesque ne ad hostes rediret. Campaniæ civitatem, animi relaxandi
³⁸ Populum, qui reditum suum tarda- gratia. Vide Ode vi. lib. ii. ⁴¹ Oppidum
 bat. ³⁹ Lite finita, et sententia pro- à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS. Ode VI.

Corruptos suæ ætatis mores insectatur.

¹ DELICTA majorum immeritus lues,
 Romane, donec templa ² refeceris,
 Ædesque labentes Deorum, et
³ Fœda nigro simulacra fumo.
⁴ Dîs te minorem quod geris, imperas.
⁵ Hinc omne principium, ⁶ huc refer exitum.
 Dî multa ⁷ neglecti dederunt
⁸ Hesperiae mala luctuosæ.
 Jam bis ⁹ Monæses, et Pacori manus

¹ Ob culpam majorum dabis pœnas,
 quas non es meritis. ² Donec reæ-
 dificaveris vel reparaveris templa Deo-
 rum decidentia. ³ Simulacra situ ve-
 tustatis sordentia.

⁴ Quia Deos colis, idcirco imperas,
 Romane. ⁵ A pietate in Deos tuum
 habes initium. ⁶ Ad Deos neglectos
 tuas refer calamitates. Alii hunc ver-

sum sic interpretantur, ut sit sensus;
 in exordio rerum Deos invoca: eisdem
 in exitu gratias agito. ⁷ Dii minus
 studiose culti. ⁸ Italiæ lugubri.

⁹ Monæses et Pacorus Parthorum
 reges bis, id est, primo Crassum, se-
 cundo Labienum cum omni exercitu
 deleverunt, nostrosque conatus inaus-
 picatos, id est, quia contempsimus

Non auspicatos contudit impetus
 Nostros, et adjecisse prædam
 Torquibus exiguis ¹⁰ renidet.
 Pene occupatam ¹¹ seditionibus
 Delevit urbem ¹² Dacus, et Æthiops;
 Hic ¹³ classe formidatus, ¹⁴ ille
 Missilibus melior sagittis.
¹⁵ Fœcunda culpæ sæcula nuptias
 Primum inquinavere, et genus, et domos.
¹⁶ Hoc fonte derivata clades
 In patriam populumque fluxit.
 Motus doceri gaudet ¹⁷ Ionicos
 Matura virgo, et ¹⁸ fingitur artubus:
 Jam nunc et incestos amores
¹⁹ De tenero meditatur unguî.
²⁰ Mox juniores quærit adulteros
²¹ Inter mariti vina; ²² neque eligit
 Cui donet ²³ impermissa raptim
 Gaudia, ²⁴ luminibus remotis:
²⁵ Sed jussa coram, non sine conscio

auspiciorum necessariam veritatem,
 inanes reddiderunt. ¹⁰ Gaudet se ad-
 jecisse prædam aureis suis torquibus,
 qui ante nos devictos erant exigui,
 jam vero facti sunt ampliores.

¹¹ Bellis civilibus. ¹² Scythæ et
 Ægyptii sub Antonio et Cleopatra.

¹³ Classe, quam Cleopatra instruxe-
 rat. ¹⁴ Ille Dacus, Scythæ multo peri-
 tior in mittendis sagittis.

¹⁵ Sæcula, in quibus homines as-
 sidue culpam committunt.

¹⁶ Ex adulteriis. ¹⁷ Saltationes

lascivas, quas primum Iones invenē-
 rant. ¹⁸ Docetur corpus molliter mo-
 vere et saltare secundum artem. ¹⁹ A
 teneris annis discit et exercet amores
 flagitiosos.

²⁰ Post nuptias celebratas quærit
 amatores marito suo juniores, id est,
 robustiores. ²¹ Inter epulas nuptiales.
²² Nullum adhibet delectum. ²³ Illi-
 citas stupri voluptates. ²⁴ Lucernis
 remotis, ne sint testes pollutæ vere-
 cundiæ. ²⁵ Sed veluti publica mere-
 trix ab adultero arcessita, è lecto

Surgit marito, seu vocat ²⁶ institor,
 Seu navis Hispanæ ²⁷ magister,
²⁸ Dedecorum pretiosus emptor.
²⁹ Non his juvenus orta parentibus
 Infecit æquor sanguine Punico,
³⁰ Pyrrhumque, et ingentem cecidit
³¹ Antiochum, Annibalemque dirum:
 Sed rusticorum ³² mascula militum
 Proles, ³³ Sabellis docta ligonibus
³⁴ Versare glebas, et severæ
 Matris ad arbitrium recisos
³⁵ Portare fustes, sol ubi montium
³⁶ Mutaret umbras, et juga demeret
 Bobus fatigatis; amicum
 Tempus ³⁷ agens abeunte curru.
³⁸ Damnosa quid non imminuit dies?
 Ætas parentum, pejor avis, tulit
 Nos nequiores, ³⁹ mox daturus
 Progeniem vitiosiore.

surgit, vidente et consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accepit. ²⁶ Negotiator.

²⁷ Naclerus. ²⁸ Flagitiorum emptor liberalis.

²⁹ Non tam libidinosi parentibus nati sunt illi Romani, qui navali bello Pœnos superârunt. Vide Ode XII. lib. II. ³⁰ Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum. ³¹ Syriæ Regem à M. Acilio superatum. ³² Proles virilis, non effœminata. ³³ Sabinis, pro quibusvis ligonibus et ferramentis rusticis. ³⁴ Arare. ³⁵ Lignum

portare domum post laborem finitum, ad ignem alendum, si matres severæ sic juberent. ³⁶ Vesperis; nam, sol descendens mutat umbras. ³⁷ Adducens tempus gratum, id est, noctem in qua quiescimus, curru suo, in quo vehitur recedente.

³⁸ Dies, id est, tempus, omnibus rebus damnum et interitum afferens, quid non consumit? ³⁹ Paulo post. Hic observa elegantem gradationem in tribus versiculis. Avis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

A D A S T E R I E N. O d e V I I.

Solatur eam , de viri sui absentia mæstam et sollicitam.

¹ QUID fles , Asterie , quem tibi candidi
Primo restituent Vere Favonii ,

² Thyna merce beatum ,

Constanti juvenem fide

Gygen ? ille ³ Notis actus ad Oricum

⁴ Post insana Capræ sidera , frigidas

Noctes , non sine multis

⁵ Insomnis lacrymis agit.

⁶ Atqui sollicitæ nuntius hospitæ ,

Suspirare Chloën , et miseram tuis

Dicens ignibus uri ,

Tentat mille vafer modis.

Ut Prætum mulier perfida credulum

Falsis impulerit ⁷ criminibus , nimis

Casto Bellerophonti

⁸ Maturare necem , refert.

¹ Ordo est et sensus : O Asterie , quid fles ? id est , quid flendo desideras Gygen juvenem constanti fide , quem Thyna merce beatum , candidi Favonii , id est , sereni venti occidentales primo vere tibi restituent ? ² Locupletatum merce advecta è Cilicia. ³ Notis actus , id est , quibuslibet ventis compulsus ad Oricum , urbium primam in Epiro. ⁴ Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas. ⁵ Non dormiens.

⁶ Ordo est et sensus : Atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloë ad virum tuum missus) tentat illum mille modis , dicens , Chloën miseram suspirare et uri tuis ignibus , id est , uri eo amore quo tu virum tuum complecteris , et refert ut perfida mulier , scilicet Antea , impulerit Prætum , credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti. ⁷ Criminationibus. ⁸ Accelerare mortem.

9 Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hyppoliten dum fugit abstinens:

10 Et peccare docentes

Fallax historias monet,

Frustra. Nam, scopulis surdior 11 Icari,

Voces audit, adhuc integer. At tibi,

Ne vicinus 12 Enipeus

Plus justo placeat, cave:

Quamvis non alius 13 flectere equum sciens

Æque conspicitur 14 gramine Martio:

Nec quisquam citus æque

15 Tusco denatat alveo.

16 Prima nocte domum claude, 17 neque in vias

Sub cantu 18 querulæ despice tibiæ,

19 Et te sæpe vocanti

Duram, difficilis mane.

9 Ordo est: et nuntius Chloës narrat Pelea pene datum Tartaro, id est, Pelea prope occisum fuisse, dum abstinens fugit Magnessam Hyppoliten.

10 Et ille mendax nuntius alias narrat historias, quæ eum ad peccandum compellant; sed frustra.

11 Scopulis Icarii maris surdior, audit integer, id est, incorruptus, ita ut, verbis nuntii à Chloë missi, non commoveatur, sed continens eamque contemnens permaneat.

12 Nomen est vicini libidinosi, qui eam amabat. 13 AEque peritus in equitandi scientia.

14 In campo Martio, ubi se exercebant juvenes Romani, ut equo uti bene scirent. 15 Tiberino fluvio, qui Tusciam à Sabino dividit. 16 Noctis initio. 17 Neque in vias deorsum despice ex alto. 18 Querentis se immerito abs te contemni. 19 Denique, ô Asterie, mane inexorabilis, Enipeo te ferream et sævam sæpe vocanti.

A D M Æ C E N A T E M. Ode V I I I.

*Cur Kalendis Martiis, cum uxorem non habeat;
nihilominus sacrificet, ac epuletur.*

¹ M A R T I I S ² cælebs quid agam ³ Kalendis,
Quid velint flores, et ⁴ acerra thuris
Plena, miraris, ⁵ positusque carbo in
Cespite vivo,
Docte sermones ⁶ utriusque linguæ.
Voveram dulces epulas, et ⁷ album
Libero caprum, prope ⁸ funeratus
Arboris ictu.

Hic dies, ⁹ anno redeunte festus,
¹⁰ Corticem adstrictum pice dimovebit
¹¹ Amphoræ fumum bibere institutæ
¹² Consule Tullo.

Sume, Mæcenas, cyathos amici
¹³ Sospitis centum, ¹⁴ et vigiles lucernas

¹ Ordo est: Mæcenas docte sermones utriusque linguæ, tu miraris, quid ego cælebs agam Martiis Kalend. ² Sine uxore. ³ Kalendis, quas mariti celebrabant, ut uxores castas et pudicas haberent domi. ⁴ Thuribulum, vel patera fictilis, quæ arcula est in qua thus ponebatur. ⁵ Ignis paratus super aram ex vivo cespite erectam. Vide Ode xix. lib. i. ⁶ Linguæ Græcæ et Latinæ. ⁷ Diis superis alba victima, inferis nigra immolabatur. ⁸ Prope morti datus, casu arboris in caput suum procumbentis. Vide Ode xiii, lib. ii.

⁹ Anno vertente, id est, singulis annis. ¹⁰ Corticem pice illitum, id est, superius picatum. ¹¹ Amphoræ quæ cœpta est fieri fumosa, id est, vetusta; intelligit vinum valde vetustum in utribus ita exsiccatum, ut depromi non posset, neque bibi, nisi aqua dilutum. ¹² In Amphoræ fundo nomen Consulis scribebant, quando vinum in cella vinaria erat repositum, ad significandam vini ætatem. Vide Ode xx. lib. i.

¹³ Amici incolumis et salvi ab arboris illius casu. ¹⁴ Et producito vigiles, id est, accensas lucernas in lucem,

Profer in lucem : procul omnis esto
¹⁵ Clamor et ira.

Mitte civiles ¹⁶ super urbe curas.

Occidit Daci ¹⁷ Cotisonis agmen :

¹⁸ Medus infestus sibi luctuosis

Dissidet armis :

Servit Hispanæ vetus hostis oræ

¹⁹ Cantaber , sera domitus catena :

Jam Scythæ ²⁰ laxo meditantur arcu

Cedere campis.

²¹ Negligens , ne qua populus laboret ,

Parce ²² privatus nimium cavere , et

²³ Dona præsentis cape lætus horæ , ac

²⁴ Linque severa.

id est , totam noctem compotemus.

¹⁵ Vide Ode xxvii. lib. i.

¹⁶ De urbe. ¹⁷ Cotison rex fuit
 Dacorum , quos Octavianus superavit.

¹⁸ Medi seditionibus civilibus inter se
 dissentiunt.

¹⁹ Cantabri populi erant Hispaniæ ,
 quos bellum sex annos cum Romanis

gerentes devicit Agrippa. ²⁰ Remisso
 arcu , id est , armis depositis.

²¹ Negligens esto , non sollicitus ,
 ne in re aliqua populus periclitetur.

²² Cum magistratum non geras , parce ,
 id est , noli nimium curare remp.

²³ Rape quod præsens hora donat.

²⁴ Omitte res serias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus Horatii et Lydiæ.

HORATIUS.

¹ **D**ONEC gratus eram tibi ,

² Nec quisquam potior brachia candidæ

Cervici juvenis dabat ,

¹ Quamdiu.

² Quem pluris faceres.

Persarum ³ vigui rege beatior.

LYDIA.

Donec non alia magis

⁴ Arsisti, neque erat Lydia ⁵ post Chloën,

⁶ Multi Lydia nominis

Romana vigui clarior ⁷ Ilia.

H O R A T I U S.

Me nunc ⁸ Thressa Chloë regit,

Dulces docta ⁹ modos, et citharæ sciens,

Pro qua non metuam mori,

¹⁰ Si parcent animæ fata superstiti.

LYDIA.

¹¹ Me torret face mutua

Thurini ¹² Calais filius Ornithi,

Pro quo bis patiar mori,

Si parcent ¹³ puero fata superstiti.

H O R A T I U S.

¹⁴ Quid, si prisca redit Venus,

Diductosque jugo cogit aheneo?

Si flava ¹⁵ excutitur Chloë,

¹⁶ Rejectæque patet janua Lydiæ?

³ Florui, vixi.

⁴ Quamdiu non aliam magis amasti.

⁵ Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloë. ⁶ Ego Lydia magnæ famæ. ⁷ Romuli matre.

⁸ Chloë ex Thracia mihi imperat, et me habet ⁹. Musicæ numeros. ¹⁰ Si mea morte assequar, ut sit mihi superstes, quasi diceret Chloën animæ suæ esse dimidium.

¹¹ Ordo est: Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, id est, amore mutuo me urit. ¹² Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio civitate in sinu Tarentino. ¹³ Calai.

¹⁴ Quid, si Venus intermissa redit, nosque discordes copulat jugo aheneo, id est, amore indissolubili? ¹⁵ Quid, si Chloë ejicitur è pectore meo? ¹⁶ Lydiæ repudiatae.

LYDIA.

Quanquam sidere pulchrior

¹⁷ Ille est, tu levior ¹⁸ cortice, et ¹⁹ improbo
Iracundior Hadria,

Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

¹⁷ Calais. ¹⁸ Levior subere, quod
ob levitatem fertur super aquas.

¹⁹ AEstuoso mari Hadriatico. Vide
Ode xxxiii. lib. i.

IN LYCEN. Ode X.

*Ut, posita duritie, aliqua ipsius misericordia
capiatur.*

¹ EXTREMUM Tanaïm si biberes, Lyce,

Sævo nupta viro, me tamen asperas

² Porrectum ante fores, objicere incolis

Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepitu janua, quo ³ nemus

Inter pulchra situm tecta ⁴ remugiat

Ventis? ⁵ et positas ut glaciet nives

Puro numine Jupiter?

Ingratam Veneri ⁶ pone superbiam:

⁷ Ne currente retro funis eat rota.

⁸ Non te Penelopen difficilem procis

¹ O Lyce, si extremum Scythiæ
fluvium biberes, id est, si barbara
esses et Scythæ nupta. ² Me dormien-
tem ante tuas fores, mihi quidem as-
peras et iniquas, non patereris, imo
plorares me (inquam) exponere ven-
tis Septentrionalibus, qui in Scythia
oriuntur.

³ Viridarium. ⁴ Resonet. ⁵ Et quo-

modo Jupiter, id est, æther convertit
in glaciem nives demissas puro nu-
mine, id est, aperto et sereno cælo?

⁶ Abjice et depone superbiam. ⁷ Ne
fortuna, quæ nunc tibi favet, retro-
cedat. Similitudo est ducta à rotis
funi circumactis, quo rupto rotæ re-
tro currunt.

⁸ Tu non es Penelope uxor Ulys-

Tyrrhenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec ⁹ tinctus viola pallor amantium,

¹⁰ Nec vir Pieria pellice saucius

Curvat; ¹¹ supplicibus tuis

Parcas, ¹² nec rigida mollior æsculo,

Nec Mauris animum mitior anguibus.

¹³ Non hoc semper erit liminis, aut ¹⁴ aquæ

Cœlestis patiens latus.

sis, quæ in procos fuit sæva et difficilis. Tyrrhenus, id est, Italus pater non genuit te talem.

⁹ Color pallidus, violacei coloris particeps. ¹⁰ Et quamvis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus, non te flectit in amorem. ¹¹ Miserere tamen mei supplicis tui. ¹² Quæ neque æs-

culo es flexibilior, nec mitior animum, id est, nec mitiorem habes animum, quam serpentes Mauritaniae.

¹³ Non semper ero juvenis, ut possim super limen januæ tuæ cubare, idque cœlo pluvioso: noli igitur occasionem amoris mei potiundi prætere-
¹⁴ Pluviæ.

A D M E R C U R I U M. Ode X I.

Ut cantus sibi dictet, quibus Lyde flecti possit.

¹ M E R C U R I, (nam te docilis magistro

Movit ² Amphion lapides canendo)

Tuque ³ testudo resonare septem

⁴ Callida nervis,

⁵ Nec loquax olim, neque grata; nunc et

Divitum mensis, et amica ⁶ templis;

¹ Ordo est: ô Mercuri, dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet; nam, te magistro, docilis Amphion movit lapides canendo, etc.

² Amphion Jovis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex

quibus muri Thebani sunt extracti.

³ Ex qua testudine Mercurius fecit lyram. ⁴ Perita, quæ scite scis re-

sonare septem chordis. ⁵ Quæ non eras sonora, antequam Mercurius te chordis instruxisset. ⁶ Deorum sacris

Dic modos, Lyde quibus 7 obstinatas

Applicet aures.

Quæ, velut latis equa 8 trima campis

Ludit 9 exultim, 10 metuitque tangi

11 Nuptiarum expers, et adhuc protervo

12 Cruda marito.

Tu potes tigres, comitesque sylvas

Ducere, et rivos celeres 13 morari.

Cessit 14 immanis tibi 15 blandienti

Janitor aulæ

Cerberus : quamvis furiale centum

Muniant 16 angues caput ejus, atque

17 Spiritus teter, 18 saniesque manet

Ore trilingui.

Quin et 19 Ixion, 20 Tityosque vultu

21 Risit invito : 22 stetit urna paulum

Sicca, dum grato Danaï 23 puellas

Carmine mulces.

24 Audiat Lyde scelus, atque notas

veteres Musicam adhibebant. 7 Aures contumaces et à me aversas.

8 Equa trium annorum. 9 Per saltationem. 10 Cavet ne tangatur.

11 Nonnupta ἄγαμος. 12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare : alludit ad Orphei fabulam. Vide Ode xii. lib. i.

14 Ingentis et vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax. 15 Tibi blande canenti, cum Orpheus suam Eurydicen ab inferis reduceret. 16 Vide Ode xiii. lib. ii. 17 Anhelitus niger.

18 Et quamvis atrum venenum, seu

corruptus humor fluat ex triplici ore.

19. Ixion Junoni stuprum conans inferre, hac pœna apud inferos cruciatur, ut rotæ inter serpentes alligatus assidue et sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominativus Græcus. Vide Ode iv. hujus lib. 21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu invito, propter pœnæ acerbilitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danaï filias.

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luant, quæ suis amatoribus

Virginum pœnas, et inane lymphæ

²⁵ Dolium fundo pereuntis imo,

²⁶ Seraque fata,

Quæ manent culpas etiam sub Orco:

²⁷ Impiæ, (nam quid potuere majus?)

Impiæ sponso potuere ²⁸ duro

Perdere ferro.

²⁹ Una de multis ³⁰ face nuptiali

Digna, perjurum fuit in parentem

³¹ Splendide mendax, et in omne ³² virgo

Nobilis ævum:

Surge, quæ dixit juveni marito,

Surge, ne ³³ longus tibi somnus, ³⁴ unde

Non times, detur; socerum, et scelestas

³⁵ Falle sorores;

³⁶ Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,

Singulos, eheu! lacerant. Ego illis

³⁷ Mollior, nec te feriam, nec intra

Claustra tenebo.

³⁸ Me pater sævis oneret catenis,

Quod viro clemens misero peperci:

inhumanæ fuerunt. ²⁵ Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est sine fundo.

²⁶ Fata tarde venientia ad ultionem, ut eo gravius puniant. ²⁷ O impiæ sorores! nam quid majus impium potuerunt perpetrare? ²⁸ Crudeli gladio. ²⁹ Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro, Lynceo scilicet.

³⁰ Honore matrimonii digna; cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi

apud antiquos. ³¹ Laudabiliter mendax; nam honestum est pro justitia

mentiri, in iis præsertim quæ sunt contra Deum et naturam. ³² Mulier.

³³ Mors *μακρὸς ὕπνος*. ³⁴ A quo.

³⁵ Effuge, *λάνθανε*. ³⁶ Ordo est: Quæ velut Leænæ nactæ vitulos, eheu! lacerant singulos.

³⁷ Ego illis humanior, nec te occidam, nec clausum tenebo.

³⁸ Esto, quod pater me in vincula

Me vel extremos Numidarum in agros
 Classe releget.

³⁹ I, pedes quo te rapiunt, et ⁴⁰ auræ,
 Dum favet nox, et ⁴¹ Venus : i secundo
 Omine, et nostri memorem sepulchro
⁴² Sculpe querelam.

conjiciat, vel in exilium pellat, id-
 que classe, ut difficilior sit redire,
 quod viro, etc.

mari iter facere voles. ⁴⁰ Venti:
⁴¹ Amor in te meus. ⁴² Et scribe
 Epitaphium, cujus memoria, ob vi-
 tam tuam servatam, sit sempiterna.

AD NEOBULEN. Ode XII.

*Eam, Hebri adolescentis amore captam, inertiae se
 ac desidia dedisse.*

¹ MISERARUM est, ² neque amori dare ludum, neque
 Mala vino ³ lavere, aut ⁴ exanimari, metuentes (dulci
 Patruæ verbera linguæ.

Tibi ⁵ qualum Cythereæ puer ⁶ ales, tibi telas,
 Operosæque Minervæ ⁷ studium aufert, Neobule,
⁸ Liparæi nitor Hebri;

⁹ Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
¹⁰ Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno,

¹ O Neobule, miserarum est, id
 est, miseræ sunt mulieres, quæ in
 amore non capiunt voluptatem, ne-
 que vino sic hilarantur, ut à se pel-
 lant curas, et quæ metu exaniman-
 tur propter patruï objurgationes. Solet
 enim patruus fratris liberos severius
 reprehendere, quam pater ipse. ² Ne-
 que in amore colludere. ³ Diluere

curas, à lavo, is, tertiæ conjugationis.

⁴ Vehementer cruciari.

⁵ Calathum pro lanificio. ⁶ Cupido
 alatus filius Veneris, quæ à monte
 Cythero dicta est Cytherea. ⁷ Studium
 lanificiï, cui maxime præest Minerva
 dea operosa. ⁸ Pulchritudo Hebri ado-
 lescentis, qui fuit ex insula Lipara.

⁹ Simul atque, mox ubi. ¹⁰ Eques

Neque segni pede victus,

¹⁰ Catus idem ¹¹ per apertum fugientes agitato
Grege cervos jaculari, et celer alto latitantem

¹² Fruticeto ¹³ excipere aprum.

sane melior ipso Bellerophonte, neque
arte pugili, neque cursu pedestri victus.

¹¹ Ingeniosus vel peritus jaculandi,
id est, configendi cervos jaculis. ¹² Per
campum non arboribus consitum.

¹³ Ubi frutices crescunt.

¹⁴ Celer ad excipiendum aprum.
Excipere, verbum est proprium vena-
torum, qui ex insidiis aprum capiunt
incautum.

AD FONTEM BLANDUSIÆ. Ode XIII.

Commendat ejus amœnitatem.

¹ O FONS Blandusiæ, ² splendidior vitro,

³ Dulci digne mero, non sine ⁴ floribus,

⁵ Cras donaberis hœdo,

Cui frons turgida cornibus

⁶ Primis, et Venerem, et prœlia ⁷ destinat,

Frustra : nam gelidos ⁸ inficiet tibi

Rubro sanguine rivos

⁹ Lascivi soboles gregis.

Te flagrantis atrox hora ¹⁰ Caniculæ

¹¹ Nescit tangere : tu frigus amabile

¹ Erat hic fons in agro ejus Sabino.

² Fons lucidior vitro. ³ Digne mero
in sacrificiis exhibito. Veteres enim
fontibus sacrificabant tanquam Diis.
Vide Ode 1. lib. 1. ⁴ Floribus quibus
veteres spargebant fontes, vel quibus
hostias coronabant. ⁵ Cras tibi hœdus
immolabitur. ⁶ Cornibus nuper natis,
et erumpentibus. ⁷ Hœdus quasi deli-
berat secum, et deligit Venerem, cui

operam det, aliumque hœdum cons-
tituit adversarium cum quo possit præ-
liari, sed frustra; nam morte præve-
nietur et immolabitur. ⁸ Tinget tibi,
id est, in tuum honorem. ⁹ Gregis
luxuriosi; est enim capra animal las-
civum.

¹⁰ Caniculæ exortus quindecim dies
ante Kalendas Augusti ingentes ca-
lores infert. ¹¹ Nequit tangere, prop-

Fessis vomere tauris

¹² Præbes, et pecori vago.

¹³ Fies nobilium tu quoque fontium,

Me dicente cavis impositam ilicem

Saxis, unde loquaces

Lymphæ desiliunt tuæ.

ter frondes, quæ solis ictus abs te excludunt. ¹² Tu frigus suppeditas, pecori sitibundo delectabile, propter aquæ potum. ¹³ Tu quoque unus effi-

cieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cavis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPULUM ROMANUM. Ode XIV.

Augusti laudes ex Hispania redeuntis.

¹ HERCULIS ritu modo dictus, ô plebs,

Morte ² venalem petiisse laurum,

Cæsar, Hispana repetit ³ Penates

Victor ab ora.

⁴ Unico gaudens mulier marito

Prodeat, justis ⁵ operata divis;

⁶ Et soror clari ducis, et decoræ

⁷ Supplice vitta

Virginum matres, ⁸ juvenumque nuper

Sospitum. Vos ô pueri, et puellæ

Jam virum ⁹ expertæ, male nominatis

¹ Ordo est: ô plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modo victor ab Hispana ora repetit Penates Herculis ritu, id est, ut olim Hercules, extincto Gerione. ² Victoriæ mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores. ³ Domum

redit. ⁴ Matrona casta et pudica, quæ unico marito est contenta, prodeat.

⁵ Sacra faciens divis. ⁶ Octavia Augusti soror, Antonii uxor. ⁷ Et fœminæ supplice vestitu ornatae. ⁸ Et matres juvenum, qui nuper è bello salvi redierunt. ⁹ Nuptæ.

¹⁰ Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus ¹¹ atras
Eximet curas : ego nec ¹² tumultum ,
Nec mori per vim metuam , tenente
¹³ Cæsare terras.

I, pete ¹⁴ unguentum , puer , et coronas ,
¹⁵ Et cadum Marsi memorem duelli ,
¹⁶ Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.

¹⁷ Dic et argutæ properet Neæræ
¹⁸ Myrrheum nodo cohibere crinem :
¹⁹ Si per invisum mora janitorem
Fiet , abito.

²⁰ Lenit albescens animos ²¹ capillus ,
Litium , et rixæ cupidos protervæ.
²² Non ego hoc ferrem calidus juvena ,
²³ Consule Planco.

¹⁰ A malis verbis, seu imprecationibus abstinete. Favete linguis, ut Ode 1. hujus lib. ¹¹ Tristes curas, quæ atram bilem excitare valeant.

¹² Civilem furorem. ¹³ Augusto terrarum imperium obtinente.

¹⁴ Unguento homines elegantiores cæsariem in conviviis madefaciebant.

¹⁵ Vinum in cella conditum, cum bello Marsico Italia arderet. ¹⁶ Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo servili bello, quod cum populo Rom. gessit anno fere xvi post bellum Marsicum.

¹⁷ Dic et Neæræ canoræ fidicinæ, ut properet colligere crinem nodo,

id est, religare crinem in nodum, ut veniat semicompta, ad lætitiā repentinam significandam. Vide Ode xi. lib. ii. ¹⁸ Crinem subflavum myrrhei coloris, vel myrrhino unguento delibutum. ¹⁹ Si non statim à janitore admittare, noli esse molestus, sed abito. ²⁰ Quasi dicat: Ego jam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram neæræ contumeliā; sed in juventute ad ultionem devenissem.

²¹ Canus capillus mitigat animum jam olim litis, et rixæ cupidum.

²² Non ferre potuissem fervidus juventute, si me aliquis fastidiret. ²³ Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres; anno scilicet ab urbe condita dccxx.

IN CHLORIM. Ode XV.

*Ut saltem vetula, nequitiae ac libidini modum
statuat.*

- ¹ Uxor pauperis Ibyci,
 Tandem nequitiae fige modum tuae,
² Famosisque laboribus.
³ Maturo propior desine funeri
 Inter ludere virgines,
⁴ Et stellis nebulam spargere candidis.
⁵ Non, si quid Pholoën satis,
 Et te, Chlори, decet: ⁶ filia rectius
 Expugnat juvenum domos,
 Pulso Thyas uti concita tympano.
 Illam cogit amor ⁷ Nothi
 Lascivæ similem ludere capreæ.
⁸ Te lanæ prope nobilem
 Tonsæ ⁹ Luceriam, non citharæ, decent;
¹⁰ Nec flos purpureus rosæ,
¹¹ Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

¹ Tu Chlори, quæ uxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lascivæ et obscenæ libidini. ² Turpibus et meretriciis laboribus.

³ Desine inter virgines ludere, cum sis propior funeri, id est, morti propinqua. ⁴ Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere.

⁵ Non, si quid satis Pholoën filiam tuam decet, hoc etiam decet te. ⁶ Filia tua rectius quam tu, ad juvenum

fores ultro currit, inque eas irrum-
pit, veluti Thyas Bacchi sacerdos
tympanorum pulsu concitata.

⁷ Nothus, est nomen amatoris.
⁸ Aetas tua lanificio magis apta est
quam luxui et ebrietati. ⁹ Luceria
civitas est Apuliæ, circa quam lanæ
optimæ tondebantur. ¹⁰ Sertum ex
rosis.

¹¹ Nec cadi, potati usque ad fæ-
cem, te vetulam decent.

AD MÆCENATEM. Ode XVI.

Se mediocritate sua contentum esse.

INCLUSAM ¹ Danaën turris ahenea,
 Robustæque fores, et vigilum canum
² Tristes excubiæ, munierant satis
 Nocturnis ab ³ adulteris;
 Si non ⁴ Acrisium, virginis abditæ
 Custodem pavidum, Jupiter et Venus
⁵ Risissent: ⁶ fore enim tutum iter, et patens,
 Converso ⁷ in pretium Deo.
 Aurum per medios ire satellites,
⁸ Et perrumpere amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo. ⁹ Concidit auguris
 Argivi domus, ob lucrum
¹⁰ Demersa excidio. ¹¹ Diffidit urbium
 Portas ¹² vir Macedo, et subruit æmulos
 Reges muneribus. ¹³ Munera navium
 Sævos illaqueant duces.
 Crescentem sequitur ¹⁴ cura pecuniam,

¹ Acrisii filiam. ² Ab effectis, quod Danaën tristem redderent. ³ A corruptoribus, qui noctu sæpius ambulant. ⁴ Danaës patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quod ab Oraculo responsum tulerat se, ab eo qui è filia sua nasceretur, interfectum iri. ⁵ Illusissent. ⁶ Sciebant fore. ⁷ In aurum. ⁸ Solet perrumpere saxa, id est, loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. ⁹ Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum ipse, et uxor, et

liberi, ob monile aureum, quod Eriphile ejus uxor ab Adrasto acceperat. ¹⁰ Terræ hiatu absorpta. ¹¹ Refregit, vel prostravit. ¹² Philippus, rex Macedoniae, omnia castra expugnari posse dicebat, in quæ asellus auro onustus possit ascendere. ¹³ Munera irretiunt sævos navium duces, id est, piratas, vel, munera navium, id est, merces peregrinae. Quæ navibus ad nos advehuntur, sævos duces illaqueant. ¹⁴ Cura servandi.

¹⁵ Majorumque fames. ¹⁶ Jure perhorruī
¹⁷ Late conspicuum tollere verticem,
 Mæcenas, equitum decus.
 Quanto quisque sibi ¹⁸ plura negaverit,
 A Dīs plura ¹⁹ feret. Nil cupientium
²⁰ Nudus castra peto, ²¹ et transfuga divitum
 Partes linquere gestio,
²² Contemptæ dominus splendidior rei,
 Quam si, quidquid arat ²³ non piger Appulus,
²⁴ Occultare meis dicerer horreis,
²⁵ Magnas inter opes inops.
 Puræ rivus aquæ, silvaque jugerum
 Paucorum, et segetis ²⁶ certa fides meæ,
 Fulgentem imperio fertilis Africæ
 Fallit sorte beatior.
 Quanquam nec ²⁷ Calabræ mella ferunt apes,
 Nec ²⁸ Læstrigonia Bacchus in amphora
²⁹ Languescit mihi, nec ³⁰ pinguis Gallicis

¹⁵ Et majorum divitiarum cupiditas.

¹⁶ O Mæcenas, equitum ornamentum, ego merito metui caput meum attollere, id est, ad summas divitias et nimiam potentiam ascendere.

¹⁷ Diffuse celebrem.

¹⁸ Pauciora desiderabit. ¹⁹ Accipiet. ²⁰ Pauper. O divinum Horatium, quem in hoc utinam Christiani imitarentur! ²¹ Et tanquam transfuga et fugitivus. ²² Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quam ea, quibus non utimur, si possidemus.

²³ Laboriosus. ²⁴ Habere reconditum.

²⁵ Tam deest avaro quod habet, quam

quod non habet. ²⁶ Spes indubitata segetis meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel ignoratur ab eo qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quam ipsius ingentes opes. Sic Lambinus hunc locum, me judice, exponit acutissime.

²⁷ In Calabria sunt flores apibus gratissimi. ²⁸ Amphora Formiana, à Formiis oppido Campaniæ, ubi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui et Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. ²⁹ Senescit. ³⁰ Fœcunda vellera. Mart. *Me pinguis Gallia nutrit,*

Crescunt vellera pascuis ;
³¹ Importuna tamen pauperies abest :
 Nec , si plura velim , tu dare deneges.
³² Contracto melius parva cupidine
 Vectigalia porrigam ,
 Quam si ³³ Mygdoniis regnum ³⁴ Alyattei
 Campis continuem. Multa petentibus
 Desunt multa : ³⁵ bene est , cui Deus obtulit
 Parca , quod satis est , manu.

³¹ Pauperies molesta et extrema ; in qua nulla est requies. ³² Refrænata et coërcita divitiarum cupiditate , melius tributum et vectigal persolvam , quam si Lydiam Phrygiæ adjungam ; ut sit sensus : Parvo contentus plus possidet , quam qui multum habet. ³³ Campis Phrygiis ; Mygdon enim Phrygiam tenuit. ³⁴ Regis Lydiæ , Cræsi patris. ³⁵ Bene est ei , cui Deus dedit parca manu , et tamen dedit , quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIUM LAMIAM. Ode XVII.

Eum laudat , et ad genio indulgendum invitat.

ÆLI, vetusto nobilis ab ¹ Lamo ,
 (² Quando et priores hinc Lamias ferunt
 Denominatos ; et nepotum
³ Per memores genus omne fastos.
 Auctore ab illo ducis originem ,
 Qui Formiarum mœnia dicitur
⁴ Princeps , et innantem Maricæ
 Littoribus tenuisse ⁵ Lirim

¹ Ab Lamo Formiarum rege et conditore , Neptuni filio. ² Siquidem hinc , id est , ab eo antiquo Lamo. ³ Per fastorum libros , in quibus res annuatim et breviter ad posterorum memoriam notabantur. ⁴ Primus. ⁵ Fluvium innantem littoribus Nymphæ Maricæ , uxoris Fauni , influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ , ubi Marica colitur.

⁶ Late tyrannus :) ⁷ cras foliis nemus
 Multis , et ⁸ alga littus inutili
 Demissa tempestas ab Euro
 Sternet , aquæ nisi fallit augur
⁹ Annosa cornix. Dum potes , aridum
¹⁰ Componere lignum : ¹¹ cras genium mero
 Curabis , et porco bimestri ,
 Cum famulis ¹² operum solutis.

⁶ Late regnans *εὐρυκρείων* ; Homer.
⁷ Ordo est : Cras tempestas demissa ab
 Euro sternet nemus multis foliis , et
 sternet littus alga inutili. ⁸ Alga herba
 est nullius usus , quam mare ad littus
 projicit : hinc proverbium , *vilisus al-*
ga , pro re vilissima et nullius pretii.
⁹ Cornix diu vivens , quæ sua croci-

tatione pluvias prognosticatur.

¹⁰ Extrue lignum , quod cito flam-
 mam concipiat ad frigus propulsan-
 dum. ¹¹ Cras genium curabis mero
 et porco duorum mensium ad convi-
 vium cum familiaribus habendum ,
 non ut Genio immoles. ¹² Cum fa-
 mulis ab opere vacantibus.

AD FAUNUM. Ode XVIII.

Ut sibi propitius sit.

¹ FAUNE, Nympharum ² fugientum amator,
 Per meos fines , et aprica rura
³ Lenis incedas , abeasque parvis
 Æquus alumnis.
⁴ Si tener pleno cadit hœdus anno ,
 Larga nec desunt Veneris ⁵ sodali
 Vina crateræ , ⁶ vetus ara multo

¹ Fauno (quem Græci Pana ap-
 pellant) sacrificabant Romani , vere
 ineunte , et Nonis Decemb. ² Fugiant
 Nymphæ propter Fauni salacitatem ,
 ne virginitatem amitterent. ³ Precor ,
 ut incedas mitis sine iracundia , utque

transeas parvis meis agnis , et hœdis
 innocuus. ⁴ Siquidem tener hœdus
 anno completo tibi immolabitur. ⁵ Cra-
 tera , idcirco dicitur sodalis , vel ami-
 cus Veneris , quia sine Cerere et Bac-
 cho friget Venu. ⁶ Ara per multos

Fumat odore.

7 Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonæ redeunt Decembres :

8 Festus in pratis vacat otioso

Cum bove pagus.

Inter 9 audaces lupus errat agnos,
Spargit agrestes 10 tibi silva frondes,

Gaudet 11 invisam pepulisse fossor

Ter pede terram.

jam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniversaria in pratis et silvis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere.

9 Inter audaces agnos, lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Invisam propter annum laborem, quem fossor in terra colenda sustinet. Terram pellere, idem valet quod saltare.

A D T E L E P H U M. Ode XIX.

*Ne veterum historiarum studio deditus, vitam
jucundam negligat.*

1 Q U A N T U M distet ab Inacho
Codrus, 2 pro patria non timidus mori,
Narras, 3 et genus Æaci,
Et pugnata 4 sacro bella sub Ilio :
5 Quo Chium pretio cadum

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum, primum Argivorum regem, et Codrum, ultimum regem Atheniensium. 2 Codrus, pro salute patriæ, habitum servilem indutus, in medios hostes se immisit, ut incog-

nitus interficeretur. 3 Jovem, ÆEacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, etc. 4 Sub Ilio à Diis instructo. Vide Ode III. hujus lib. 5 Taces, id est, non narras, quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi et laudatissimi.

Mercemur, ⁶ quis aquam temperet ignibus,
⁷ Quo præbente domum, et quota
⁸ Pelignis caream frigoribus, taces.
⁹ Da lunæ propere novæ,
 Da noctis mediæ, da, puer, auguris
 Murenæ: ¹⁰ tribus aut novem
 Miscentur cyathis pocula ¹¹ commodis.
 Qui Musas amat ¹² impares,
¹³ Ternos ter cyathos attonitus petet
¹⁴ Vates: tres prohibet supra
 Rixarum metuens tangere Gratia,
¹⁵ Nudis juncta sororibus.
 Insanire ¹⁶ juvat. ¹⁷ Cur Berecynthiæ
 Cessant flamina tibiæ?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra?
¹⁸ Parcentes ego dexteras
 Odi: ¹⁹ sparge rosas. Audiat invidus

⁶ Quis balneum calefaciat; nam veteres non nisi loti et uncti discumbabant. ⁷ Taces, cujus domi, et quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus. ⁸ Pelignum est oppidum apud Samnites, propter montes frigidum.

⁹ Horatius alloquitur pincernam puerum, quasi jam sit in convivio, dicens puero: da festinanter lunæ novæ poculum, id est, lunæ vespertinæ et orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ, qui augurio pollebat. ¹⁰ Cum

paucissimi sunt convivæ, non pauciores esse debent quam tres, et cum plurimi, non plures quam novem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. ¹¹ Cyathis convenientibus cuique suis.

¹² Musæ sunt numero novem. ¹³ Novies bibet. ¹⁴ Poëta attonitus et quasi jam stupescens ex nimio vino. ¹⁵ Nudæ idcirco finguntur Gratiæ, quia sine fuce esse debent.

¹⁶ Juvat me inebriari et furere. ¹⁷ Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris Deorum adhiberi consueverat. ¹⁸ Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parce ministrantes. ¹⁹ O puer insperge rosas mensæ.

²⁰ Dementem strepitum ²¹ Lycus,
²² Et vicina seni non habilis Lyco.
²³ Spissa te nitidum ²⁴ coma,
 Puro te similem, Telephe, ²⁵ vespero,
²⁶ Tempestiva petit Chloë:
 Me ²⁷ lentus Glyceræ ²⁸ torret amor meæ.

²⁰ Nostræ hilaritatis indicem. ²¹ Lycus vicinus. ²² Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta.

²³ Ordo est: O Telephe, tempestiva Chloë petit te nitidum spissa coma et puro similem vespero. ²⁴ Adolescentes densum habent capillum; senes vero caloris defectu calvescunt. ²⁵ Vespertino sideri. ²⁶ Chloë nubilus, et viri potens. ²⁷ Languidus amor, qui lente et diu protractus, me languore afficit. ²⁸ Interius consumit.

AD PYRRHUM. Ode XX.

Ne formosum puerum à puella abstrahere conetur.

NON vides quanto ¹ moveas periclo,
 Pyrrhe, Getulæ catulos ² lænæ?
 Dura post paulo fugies ³ inaudax
 Prælia raptor,
 Cum per obstantes juvenum catervas
⁴ Ibit insignem repetens Nearchum:
⁵ Grande certamen, tibi præda cedat
 Major, an illi.

⁶ Interim dum tu celeres sagittas
 Promis, ⁷ hæc dentes acuit timendos;

¹ Eripere coneris. ² Per lænam intelligit puellam; per catulum, Nearchum; per raptorem, Pyrrhum. ³ Timidus raptor. ⁴ Cum ibit meretricula. ⁵ Magna contentio erit inter vos,

utrum tu vinces, an illa, id est, uter vestrum Nearchus sit potiturus?

⁶ Manet Poëta in suayissima Allegoria.

⁷ Et dum hæc dentes acuit,

⁸ Arbiter pugnae posuisse nudo
 Sub pede palmam
 Fertur, ⁹ et leni recreare vento
 Sparsum odoratis humerum capillis :
 Qualis aut ¹⁰ Nireus fuit, aut aquosa
¹¹ Raptus ab ¹² Ida.

⁸ Ille Nearchus, quasi pugnae Judex, ad Trojanum bellum venerunt, ex-
 dicitur habere in sua potestate victo- cepto Achille, formosissimus. ¹¹ Ga-
 riam, ut, utri velit, victoriam ad- nimeses. ¹² Ida, Phrygiae mons est,
 judicet. ⁹ Et fertur recreare, etc. fontibus abundans, unde duo de-
¹⁰ Rex Naxi, omnium Graecorum qui fluunt fluvii, Scamander et Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Ut in Corvini gratiam vina vetusta promat.

¹ O NATA mecum Consule Manlio,
² Seu tu querelas, sive geris jocos,
 Seu rixam, et insanos amores,
 Seu facilem, pia testa, somnum :
³ Quocumque lectum nomine Massicum
 Servas, moveri digna ⁴ bono die ;
 Descende, ⁵ Corvino jubente,
 Promere ⁶ languidiora vina.
⁷ Non ille, quanquam Socraticis madet

¹ O pia testa nata mecum, id est, servas vinum Campanum in Massicis
 cum ego nascerer Venusii in Apulia. montibus natum, electum pro op-
² Varii sunt vini effectus, juxta va- timo. ⁴ Die festo. ⁵ Ex verbo des-
 ria hominum temperamenta et inge- cendendi colligere licet, vasa vinaria
 nia. Exempli causa, si quis biliosus tunc temporis in apothecis editiori-
 et iracundus natura, paulo liberius bus fuisse locata, fortasse, ut fumosa
 bibat, ille suam iracundiam statim fierent. ⁶ Vina vetustate mitiora.
 declarat, et sic de cæteris. ³ Cujus- ⁷ Quamvis Corvinus philosophia
 cumque Consul is nomine notaris, et Socratica sit refertus, non tamen ita

Sermonibus , te negliget horridus.

Narratur et prisci ⁸ Catonis

Sæpe mero caluisse virtus.

⁹ Tu lene tormentum ingenio admoves

Plerumque duro : tu sapientium

¹⁰ Curas , et arcanum jocosum

Consilium retegis ¹¹ Lyæo :

Tu spem reducis mentibus anxiiis ,

Viresque , et addis ¹² cornua pauperi ,

Post te , neque iratos trementi

Regum apices , neque militum arma.

¹³ Te , Liber , et si læta aderit Venus ,

¹⁴ Segnesque nodum solvere Gratiae ,

¹⁵ Vivæque producent lucernæ ,

¹⁶ Dum rediens fugat astra Phœbus.

erit horridus, ut te negligat, sed magno in honore illi es futura. ⁸ Catonis virtus, id est, ipse prudens Cato, vino parce sumpto, hilaris fuisse dicitur.

⁹ *Laus vini*, Per te ! ô pia testa, quasi per eculeum et lene tormentum, ingenia severiora explorantur qualia sint. ¹⁰ Graviores cogitationes et consilium reconditum vino hilari prodis, et in lucem profers. ¹¹ Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. ¹² Ad- dis audaciam et confidentiam. Bac-

cho cornua affinguntur. Vide Ode XIX, lib. II. Ordo est : Tu addis cornua pauperi, post te, id est, postquam te sumpserit, nec trementi apices regum, id est, regum majestatem, nec arma militum.

¹³ O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiae et lucernæ producent te, id est, producent convivium, in quo tua pocula bibentur totam noctem.

¹⁴ AËgre distrahuntur, quos Gratiae conjungunt. ¹⁵ Ardentes lucernæ:

¹⁶ Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Ei consecrat pinum villæ suæ propinquam.

¹ MONTIUM custos nemorumque, virgo,
 Quæ ² laborantes utero puellas
³ Ter vocata audis, ⁴ adimisque letho,
⁵ Diva triformis;
⁶ Imminens villæ tua pinus esto,
 Quam per ⁷ exactos ego lætus annos,
⁸ Verris obliquum meditantis ictum
 Sanguine ⁹ donem.

¹ Diana venatrix per montes vagatur. ² Parturientes audis, unde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat. ³ Numerus ternarius religioni tribuitur. ⁴ Quæ præstas, ut mulieres salvæ pariant et incolumes. ⁵ Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, unde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam: ⁶ Volo ut pinus sit tua, et tibi sacra, quæ fundo meo imminet. ⁷ Per finitos et confectos annos, id est, quotannis. ⁸ Verres est porcus non castratus. ⁹ Quam pinum ego donem sanguine verris meditantis obliquum ictum, id est, conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

*Ut Deos puris manibus, et conscientia bene actæ
 vitæ colat.*

CÆLO ¹ supinas si tuleris manus
² Nascente Luna, rustica Phidile;
 Si thure placâris, et ³ horna
 Fruge lares, ⁴ avidaque porca;

¹ Manus supplices et ad cœlum expansas. ² Luna, mater est plantarum, idcirco rusticæ mulieres in novilunio ei sacrificabant. ³ Hujus anni vino novello. ⁴ Edaci, et inexplebili porca. Laribus, id est, Diis familiaribus

Nec pestilentem sentiet ⁵ Africum
 Fæcunda vitis, nec sterilem seges
⁶ Rubiginem, aut dulces ⁷ alumni
 Pomifero ⁸ grave tempus anno.
⁹ Nam quæ nivali pascitur ¹⁰ Algido
¹¹ Devota, quercus inter, et ilices;
 Aut crescit ¹² Albanis in herbis
 Victima, Pontificum secures
 Cervice ¹³ tinget. ¹⁴ Te nihil attinet
¹⁵ Tentare multa cæde ¹⁶ bidentium
 Parvos coronantem marino
¹⁷ Rore Deos, fragilique myrto.
¹⁸ Immunis aram si tetigit manus;
 Non sumptuosa blandior hostia,
 Mollibit aversos Penates
¹⁹ Farre pio, et ²⁰ saliente mica.

porca immolabatur, propterea quod hæc pecus tantum utilis est ad escam, qua familiam abundare optamus.

⁵ Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescent. ⁶ Rubigine nigrescit spica, et fit infæcunda. ⁷ Dulces liberi. Ordo est: Aut dulces alumni grave tempus non sentient, anno pomifero, id est, anni parte pomifera; nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. ⁸ Tempus pestilens et insalubre.

⁹ Ordo est: Nam victima quæ pascitur nivali Algido inter quercus et ilices, aut quæ crescit in Albanis herbis, tingit secures pontificum cervice, id est, magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. ¹⁰ In monte nivibus cooperto. ¹¹ Victima ex voto

Diis promissa. ¹² In pascuis Albani montis. ¹³ Madefaciet.

¹⁴ Ordo est: Te coronantem parvos Deos marino rore et fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos Deos multa cæde bidentium. ¹⁵ Placare parvos Deos, id est, Lares et Penates mactando multas bidentes. ¹⁶ Ovium bimarum. ¹⁷ Rosmarino.

¹⁸ Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certe placabit iratos Deos, quæ quidem manus nihilo gratior, aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offeres; id est, non magna munera, sed mens sincera Deos placat.

¹⁹ Fare pie oblato. ²⁰ Mica saltante, vel crepitante. Nam sal igni tactus saltat et crepitat.

IN AVAROS. Ode XXIV.

¹ INTACTIS opulentior
 Thesauris ² Arabum, et divitis ³ Indiæ,
⁴ Cæmentis licet occupes
⁵ Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;
⁶ Si figit ⁷ adamantinos
 Summis verticibus ⁸ dira necessitas
 Clavos; non animum metu,
 Non mortis laqueis ⁹ expedies caput.
¹⁰ Campestris melius Scythæ,
 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
 Vivunt, et ¹¹ rigidi Getæ,
¹² Immetata quibus jugera liberas
 Fruges et Cererem ferunt;
¹³ Nec cultura placet longior annua,
¹⁴ Defunctumque laboribus

¹ Romani Arabes nondum invaserunt. Ordo est: Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum et divitis Indiæ occupes mare Tyrrhenum et Apulicum tuis cæmentis, tamen tu non expedies animum metu, etc.
² Ex Arabia proveniunt aromata in omnes partes orbis. ³ India auro, argento, lapillisque pretiosissimis abundat. ⁴ Saxi cæsis ad ædificandum in mari. Vide Ode 1. ⁵ Mare Tuscum omne, per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi. ⁶ Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ divitiæ, quamvis amplissimæ. ⁷ Clavos firmissimos et infrangibiles, ut est

adamas. Vide Ode xxxv. lib. 1. ⁸ Triste fatum. ⁹ Non extricabis caput.

¹⁰ Scythæ in campis non domibus habitantes: quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis.

¹¹ Getæ, propter frigidam regionem, dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis, equas mulgent, et lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci *ἰππομόλγæς*. ¹² Quibus jugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, id est, non unius proprias, sed omnibus communes. ¹³ Nec plus ferunt, quam ad annum sufficiat. ¹⁴ Ad colendum agrum, singulis annis, suc-

Æquali recreat sorte vicarius.

¹⁵ Illic matre carentibus

Privignis mulier ¹⁶ temperat innocens,

Nec dotata ¹⁷ regit virum

Conjux, ¹⁸ nec nitido fidit adultero.

Dos est magna parentium

Virtus, ¹⁹ et metuens alterius viri

²⁰ Certo fœdere castitas :

²¹ Et peccare nefas, aut pretium est mori.

²² O ! quisquis volet impias

Cædes, aut rabiem tollere ²³ civicam ;

²⁴ Si quæret pater urbium

Subscribi statuis, indomitam audeat

²⁵ Refrænare licentiam

²⁶ Clarus post genitis : ²⁷ quatenus, heu nefas !

Virtutem incolumem odimus,

Sublatam ex oculis quærimus invidi.

cedit alius alii, sicut eum, qui annum laboravit, suisque laboribus est defunctus, vicarius recreet æquali sorte, id est, similis labor, nam ipse quoque annum laborem explet.

¹⁵ Illic noverca non sævit in privignos. ¹⁶ Parcit. ¹⁷ Nec imperat viro, aut Domina est mariti. Plaut. *Argentum accepi, dote imperium vendidi.*

¹⁸ Nec in splendido adultero ponit fiduciam. ¹⁹ Et castitas nolens ab alio viro tangi. ²⁰ Copula conjugali, in qua fœdus initum est, ut alter alteri fidem servet. ²¹ Et apud eos matrimonii fidem violare est nefas, id est, non licet; aut si violent, poena adulterii mors est. ²² Ex peccandi licentia emanant

maleficia, quæ à bono principe legibus severissimis sunt coërcenda. ²³ Civilem seditionem. ²⁴ Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi, ut pater patriæ appelletur : *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.* Juvenalis. ²⁵ Comprimere cupiditatem insatiabilem. ²⁶ Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama et nominis gloria futurus, propter severitatis et correctionis leges et instituta. ²⁷ Quoniam adeo sumus invidi, virtutem odimus eorum qui vivi sunt et incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus, proh nefas !

²⁸ Quid tristes querimoniae,
²⁹ Si non supplicio culpa reciditur?
³⁰ Quid leges sine moribus
 Vanæ proficiunt, si neque fervidis
³¹ Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum ³² latus,
³³ Duratæque solo nives
 Mercatorem abigunt? ³⁴ Horrida callidi
 Vincunt æquora navitæ?
 Magnum ³⁵ pauperies opprobrium, jubet
 Quidvis et facere et pati,
 Virtutisque viam deserit ³⁶ arduæ?
³⁷ Vel nos in Capitolium,
 Quo ³⁸ clamor vocat, et turba faventium;
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas, et lapides, aurum et ³⁹ inutile,
 Summi materiem mali,
 Mittamus. Scelerum si ⁴⁰ bene pœnitet,

²⁸ Quid tristes prosunt querelæ?
²⁹ Lex inutilis est, si de improbis
 pœnæ non sumantur. ³⁰ Nihil valent
 leges sine moribus, id est, si cives à
 pueris non sunt bene instituti, atque
 ad virtutem informati. Ego vero *Mores*
 hic interpretor cum Varrone,
 rectum animi propositum, et reveren-
 tiam cultumque numinis, populi con-
 suetudine firmatum; quibus rebus cum
 destitutæ sunt leges, earum inanis ac
 prope sepulta vis jacet. ³¹ Regio,
 Zonæ torridæ subjecta. ³² Plaga sep-
 tentrionalis. ³³ Si nives glacie ad-
 strictæ solo, id est, ad solum, non re-

pellunt mercatorem. ³⁴ Si horrorem
 æquorum docti et scientes navitæ non
 formidant? ³⁵ Pauperies putatur pro-
 brosa, avaris præsertim. ³⁶ Virtutis
 via dicitur ardua, vel quia laboriosa
 est, vel quia homines efficit claros et
 Deorum similes.

³⁷ Quandoquidem divitiæ sunt bo-
 nis moribus impedimento: ergo in
 Capitolium eas deferamus ad orna-
 tum templi, vel in mare proximum
 projiciamus; quod suasit olim Crates
 philosophus. ³⁸ Strepitus popularis.
³⁹ Inutile est aurum, si est mali
 materies. ⁴⁰ Si vere pœnitet,

Eradenda Cupidinis

Pravi sunt ⁴¹ elementa, et teneræ nimis
 Mentis ⁴² asperioribus
 Formandæ studiis. Nescit equo rudis
⁴³ Hærere ingenuus puer,
⁴⁴ Venarique timet; ludere doctior,
 Seu Græco jubeas ⁴⁵ trocho,
 Seu malis vetita legibus ⁴⁶ alea.
 Cum ⁴⁷ perjura patris fides
 Consortem socium fallat, et hospitem,
⁴⁸ Indignoque pecuniam
 Hæredi properet: scilicet ⁴⁹ improbæ
 Crescunt divitiæ; ⁵⁰ tamen
 Curtæ nescio quid semper abest rei.

⁴¹ Primordia cupiditatis sunt radicibus extirpanda. ⁴² Studiis fortioribus.

⁴³ Nescit hærere in equo, id est, equitare nescit puer generosus, adhuc rudis. ⁴⁴ Et venari non vult, ad ludendum doctior, seu, etc. ⁴⁵ Turbine Græco à Græcis invento, quem Virgilius appellat, *volubile buxum*.

⁴⁶ Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia et lege Titia.

⁴⁷ Fides perjurio violata. ⁴⁸ Et filio prodigo pecuniam properet, id est, properando accumulet, qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas acquisivit; nam, *male parta, male dilabuntur*. ⁴⁹ Divitiæ dicuntur improbæ, vel, quia improbe sunt coacervatæ, vel quia improbos efficiunt. ⁵⁰ Post multas divitias partas, aliquid semper videtur avaro deesse.

A D B A C C H U M. Ode XXV.

*Se ejus afflatu concitatum nova quædam et inaudita
 de Augusto dicturum.*

Q U O me, Bacche, rapis tui

¹ Plenum? quæ nemora, aut quos ² agor in specus

¹ Me tuo numine afflatum? ² Quas ducor in speluncas? sic Od. xix. lib. II.

³ Velox mente nova? ⁴ quibus
 Antris egregii Cæsaris audiar
 Æternum meditans decus
⁵ Stellis inserere, et concilio Jovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
⁶ Indictum ore alio. ⁷ Non secus in jugis
⁸ Exsomnia stupet Evias,
⁹ Hebrum prospiciens, et nive candidam
¹⁰ Thracen, ac pede barbaro
 Lustratam ¹¹ Rhodopen. ¹² Ut mihi devio
 Rupes, et vacuum nemus
 Mirari libet! ¹³ O Naiadum potens,
 Baccharumque valentium
 Proceras manibus vertere fraxinos!
 Nil parvum, aut humili modo,
 Nil mortale loquar. ¹⁴ Dulce periculum est,

³ Expeditus mente non mea, sed divina. ⁴ In quibus locis secretis. Ordo est: Quibus antris meditans, audiar inserere stellis et concilio Jovis æternum decus egregii Cæsaris? ⁵ Cælo consecrare et Deorum cœtui.

⁶ Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli.

⁷ Non aliter, sed sic, Evias Bacchi sacerdos concitari solet, ut ego nunc commoveor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. ⁸ Vigilans, vel experrecta; nam hæc sacra, tempore nocturno, celebrantur. ⁹ Thraciæ fluvium, quem hyemis sodalem appellat. Od. xxv. lib. 1.

¹⁰ Regionem septentrionalem frigidissimam.

¹¹ Thraciæ montem, quem Thracæ barbari peragrant, aut sacris Bacchi et Mænadam cœtu celebrant et illustant, Orpheo primum imitante.

¹² O quam mihi libet à via usitata aberranti, id est, versus lyricos scribenti, rupes et desertum nemus mirari! *Sunt hæc verba poëtæ admirantis, non sunt comparationis redditio, ut multi existimant.* ¹³ O Bacche, qui potestatem habes in Naiades fluviorum Nymphas, et in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos evertere.

¹⁴ Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas et inauditas dicere; at dulce est id facere Deo ducente, qui

15 O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

viridi pampino coronat quos caros ha- id est, à torculari, quo vinum ex-
bet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τῆς ληνῆς, primitur.

AD VENEREM. Ode XXVI.

Se jam senem factum amatoria arma Veneri dicare.

Vixi puellis ¹ nuper idoneus,
Et ² militavi non sine gloria:
³ Nunc arma, ⁴ defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
⁵ Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
⁶ Funalia, et ⁷ vectes, et arcus
⁸ Oppositis foribus minaces.
⁹ O quæ beatam Diva tenes ¹⁰ Cyprum, et
¹¹ Memphim carentem ¹² Sithonia nive,
Regina, ¹³ sublimi flagello
Tange Chloën semel ¹⁴ arrogantem.

¹ Cum essem ætate integra. ² Amori operam dedi. *Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido.* Ovid. ³ Paries hujus templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes et arcus. ⁴ Et barbiton, quod finivit, et absolvit bellum susceptum, amoris nimirum. ⁵ Id est, paries, qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ, id est, Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton.

⁶ Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. ⁷ Instrumenta, quibus

amatores à meretricibus non admissi, fores et fenestras effringerent. Sic Thraso Thaïdis domum expugnaturus inquit: *Procede huc cum vecte Dorax.* ⁸ Foribus clausis.

⁹ O Venus, te precor, ut Chloën hactenus amantibus superbam gravi amoris plaga semel percutias. ¹⁰ Insulam opulentam, in qua Venus præcipue colebatur. Vide Ode II. lib. I. ¹¹ Urbem in AËgypto, quæ nive caret, quod regio est calida. ¹² Thracia nive. ¹³ Flagello in altum sublato, ut ictus sit vehementior. ¹⁴ Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM. Ode XXVII.

Deterret eam præcipue exemplo Europæ.

¹ IMPIOS parrae ² recinentis omen
³ Ducat, et prægnans canis, aut ab agro
⁴ Rava decurrens lupa ⁵ Lanuvino,
⁶ Fœtaque vulpes:
 Rumpat et serpens iter institutum,
⁷ Si per obliquum similis ⁸ sagittæ
 Terruit mannos. ⁹ Ego, cui timebo
¹⁰ Providus auspex,
 Antequam ¹¹ stantes repetat paludes
 Imbrium ¹² divina avis imminentum,
¹³ Oscinem corvum prece suscitabo
 Solis ab ortu.
¹⁴ Sis licet felix ubicumque mavis,

¹ Homines impii, et scelerati iter facientes opto, ut habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram avem cujus vox tristis est, ravam lupam, fœtam vulpem et serpentem velocem; sed tibi jam navigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspiciū feci, etc. sed tamen vides anni tempus, etc. ² Parræ iterum, atque iterum canentis. ³ Dux sit itineris, eo nimirum, ut impii male pereant. ⁴ Lupa coloris ravi, inter flavum, et nigrum. ⁵ Undecumque, *Species pro genere*. ⁶ Vulpes gravida. ⁷ Cum serpens transversa ex parte terruit mannos, id est, equos currum trahentes, aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. ⁸ Non quæ à sagittario

mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurva, et contorta pangitur; est enim serpenti similis.

⁹ Ego non tibi timebo, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem eventum prænuntiant sed, etc. ¹⁰ Futurorum providus. ¹¹ Paludes quietas, ut stagna, quæ non fluunt. ¹² Cornix imbrium præscia et prænuntia. ¹³ Oscinem corvum invocabo, ut ab ortu solis felix augurium clare occinat. Oscines quasi oricines, dicuntur aves, quæ ore canentes futura prædicunt, ut corvus, cornix, noctua.

¹⁴ Ordo est: Galeata sis felix et memor nostri, licet vivas ubicumque mavis, id est, etsi mavis esse sine

Et memor nostri, Galatea, vivas,
Teque nec lævus vetet ire ¹⁵ picus,

Nec ¹⁶ vaga cornix;

¹⁷ Sed vides quanto trepidet ¹⁸ tumultu

Pronus Orion. Ego ¹⁹ quid sit ater

Hadriæ, novi, sinus, et quid albus

Peccet ²⁰ Iapyx.

²¹ Hostium uxores, puerique ²² cæcos

Sentiant motus orientis Austri, et

Æquoris ²³ nigri fremitum, et ²⁴ trementes.

Verbere ripas.

²⁵ Sic et Europe niveum doloso

²⁶ Credidit tauro latus, et ²⁷ scatentem

Belluis pontum, mediasque fraudes

Palluit audax.

Nuper in pratis ²⁸ studiosa florum, et

²⁹ Debitæ Nymphis opifex coronæ,

³⁰ Nocte sublustri, nihil astra præter

me, sis felix tamen. ¹⁵ Picus Martinus, vel picus arborarius à læva volans, erat mali ominis. ¹⁶ Vagans volatu. ¹⁷ *Dehortatur Galateam à navigatione.* Vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciaret, etc. Vide Ode xxviii. lib. i. ¹⁸ Vides quanto aëris motu, ex vento, pluviis, aut fulmine, trepidet Orion. ¹⁹ Vides quam infestus et periculosus sit Hadriæ sinus. Vide Ode ix. ²⁰ Vides quid Calabriae ventus albus, id est, serenus peccet, id est, peccare soleat.

²¹ Usitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cu-

piunt. ²² Motus obscuros. ²³ AEquoria tempestuosi. ²⁴ Et sentiant littora, quæ videntur tremere undarum ictu conquassata.

²⁵ Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caves, ab Austro decipieris. ²⁶ Commisit latus fraudulentum Jovi in taurum mutato. ²⁷ Extimuit mare Bosporum belluis marinis repletum, et quamvis ante audax fuerat, jam vehementer metuit Jovis fraudes in medio dolo cognitæ, non ante suspectas.

²⁸ Studiosa ut nymphis floreas neceret coronas. ²⁹ Debitæ ex promisso. ³⁰ Nocte aliquantulum luminosa.

Vidit et undas.

³¹ Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis ³² Creten : ³³ Pater, ô relictum
Filiæ nomen, ³⁴ pietasque, dixit,
Victa furore!

Unde? quo veni? ³⁵ levis una mors est
Virginum culpæ. ³⁶ Vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago

Vana, quæ porta fugiens ³⁷ eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?

³⁸ Si quis infamem mihi nunc juvenicum
Dedat iratæ, lacerare ferro, et
³⁹ Frangere enitar ⁴⁰ modo multum amati
Cornua tauri.

⁴¹ Impudens liqui patrios Penates :

³¹ Quæ Europa statim ut tetigit, etc.
³² Creten Homerus appellat *ικατομ-
πολιν*, lib. II. ³³ Dixit : ô nomen
pater relictum, id est, nomen *Pater*
neglectum à filia! ô pietas insano
amore tauri victa! *Hæc et quæ se-
quuntur, fere usque ad finem Odæ
sunt verba Europæ ingemiscientis.*
³⁴ Pietas est grata voluntas in pa-
rentes.

³⁵ Una mors levior pœna est, quam
quæ sufficiat virginitati amissæ, id
est, pudor violatus in virgine mul-
tas meretur mortes.

³⁶ An sine vitio sum? an species

vana, id est, phantasma in somnis
mihi occurrit et me decipit? ³⁷ Per
portam eburnam vana somnia emit-
tuntur. De somni portis, vide Virgil.
lib. VI. *Æn. Sunt geminæ somni
portæ, etc.*

³⁸ Si quis in potestatem mihi re-
digat taurum turpem et infamem:
enitar, etc. ³⁹ Cornua discerpere.
Est hoc imprimis muliebre, ut suis
manibus injurias ulcisci cupiant.

⁴⁰ Paulo ante. ⁴¹ Inverecunda sum
bifariam, quod patrem reliquerim,
quodque post tale scelus admissum
maneam in vita.

Impudens ⁴² Orcum moror! O Deorum
Si quis hæc audis, ⁴³ utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam turpis macies decentes
Occupet ⁴⁴ malas, ⁴⁵ teneræque succus
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.

⁴⁶ Vilis, Europe, pater urget absens:
⁴⁷ Quid mori cessas? potes hac ab orno
⁴⁸ Pendulum zona bene te secuta,
Lædere collum.

Sive te rupes, et ⁴⁹ acuta letho
Saxa delectant, age, te procellæ
⁵⁰ Crede veloci; nisi ⁵¹ herile mavis
Carpere pensum,

⁵² Regius sanguis, dominæque tradi
Barbaræ ⁵³ pellex. Aderat ⁵⁴ querenti
⁵⁵ Perfidum ridens Venus, et remisso
⁵⁶ Filius arcu.

⁴² Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.

⁴³ Utinam errem nuda inter leones, atque ab iis devorer antequam contabescam. ⁴⁴ Maxillas pulchras. ⁴⁵ Antequam viriditas, vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus et leonibus. ⁴⁶ Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vilis habitus, et neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me urget et flagitii conscientia excruciat. ⁴⁷ Europe seipsam alloquitur.

⁴⁸ Te suspendere potes zona, in

usum laquei, quam tecum commode attulisti.

⁴⁹ Quæ saxa, ut morbi acuti, te celeriter exaniment. ⁵⁰ Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat. ⁵¹ Nisi mavis lanam certo pondere traditam, et ab hera impetratam in fila ducere. ⁵² Regis filia. ⁵³ Concubina mariti.

⁵⁴ Europæ querenti. ⁵⁵ Ridens perfide et dolose, non ex animo. ⁵⁶ Aderat Cupido arcu suo jam laxato, sagittariorum more, ubi jaculari desinunt.

⁵⁷ Mox ubi lusit satis : ⁵⁸ Abstineto ,

Dixit , irarum , ⁵⁹ calidæque rixæ ,

⁶⁰ Cum tibi invisus laceranda reddet

Cornua taurus.

⁶¹ Uxor invicti Jovis esse nescis ?

⁶² Mitte singultus : ⁶³ bene ferre magnam

Disce fortunam : ⁶⁴ tua sectus orbis

Nomina ducet.

⁵⁷ Postquam Venus Europam satis est ludificata. ⁵⁸ Abstineto ab iris. Est Hellenismus , genitivus pro ablativo ; ut ἀπὲς τῶν ὀργῶν. ⁵⁹ Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. ⁶⁰ Ironice ; nam antea minabatur se cornua tauri fracturam.

⁶¹ Nescis te gerere tanquam uxorem invicti Jovis ? ⁶² Singultus omitte. ⁶³ Disce secundam fortunam ferre moderate et composite , quod non est cujuslibet. ⁶⁴ Una pars orbis in tres divisi tuo nomine appellabitur Europa , altera Asia , tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Diem Neptuno sacrum hilariter exigendum esse.

¹ F E S T O quid potius die
Neptuni faciam ? prome reconditum ,

Lyde ² strenua , Cæcubum ,

³ Munitæque adhibe vim sapientiæ.

⁴ Inclinare meridiem

Sentis ; ⁵ ac veluti stet volucris dies ,

⁶ Parcis deripere ⁷ horreo

¹ Ordo est : Lyde , pro me reconditum vinum Cæcubum , ut bibam , quid enim potius festo Neptuni die facere possum ? ² Strenue , mox. ³ Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer , eamque vino et lætitia expugna , ut joco et ludo ali-

quis sit locus. ⁴ Sentis diem decrescere , et ad occasum vergere. ⁵ Ac quasi dies non celeriter abeat , parcis , etc. ⁶ Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum. ⁷ Antiqui in horreis testas vini condebant.

⁸ Cessantem Bibuli Consulis amphoram.
 Nos cantabimus ⁹ invicem
¹⁰ Neptunum, et virides ¹¹ Nereïdum comas :
¹² Tu curva recines lyra
 Latonam, et celeris spicula ¹³ Cynthiæ :
¹⁴ Summo carmine, quæ Gnidon
 Fulgentesque tenet ¹⁵ Cycladas, et ¹⁶ Paphon
 Junctis visit ¹⁷ oloribus.
 Dicetur merita Nox quoque ¹⁸ nænia.

⁸ Amphoram, quæ diu remanserat
 in vini apotheca.

⁹ Per vices, vicissim. ¹⁰ Deum
 marinum, Saturni filium in diei festi
 honorem. ¹¹ Nereïdes sunt maris
 Nymphæ, Nerei filiæ. ¹² Tu iterum
 iterumque canes. ¹³ A Cyntho monte
 Deli Diana appellatur Cynthia, quæ
 celeris dicitur, quia venatrix est.

¹⁴ Ultimo seu supremo carmine

Venerem celebrabimus, quæ tenet
 Gnidon urbem Cariæ. Vide Ode xxx.
 lib. 1. ¹⁵ Vide Ode xiv. lib. 1. ¹⁶ Ur-
 bem in Cypro clarissimam. ¹⁷ Junctis
 cygnis, quibus ad currum suum tra-
 hendum utitur Venus.

¹⁸ Nox etiam cantabitur carmine
 debito, tristi scilicet et lugubri, quod
 somno et tenebris, quæ sunt mortis
 imago, optime convenit.

A D M Æ C E N A T E M. Ode XXIX.

Invitat eum ad cænam.

¹ T Y R R H E N A regum progenies, ² tibi
³ Non ante verso lene merum cado
 Cum flore, Mæcenas, rosarum, et
⁴ Pressa tuis balanus capillis
⁵ Jamdudum apud me est. ⁶ Eripe te moræ,

¹ Ab Etruscis regibus oriunde. Sic
 Od. 1. lib. 1. Ordo est : O Mæcenas
 Tyrrhena progenies regum, jam du-
 dum apud me est tibi lene merum,
 non ante verso cado cum flore rosa-
 rum, et balanus pressa tuis capillis.

² In tuum honorem. ³ Cado non ante
 prompto, cado non ante inverso ad
 vinum depromendum. ⁴ Glans un-
 guentaria pressa, id est, oleum bala-
 ninum ex ea expressum pro capillis
 tuis. ⁵ jam diu domi meæ est. ⁶ Te

Ne semper ⁷ udum Tibur, et ⁸ Æsulæ
Declive contempleris arvum, et
⁹ Telegoni juga parricidæ.

¹⁰ Fastidiosam desere copiam, et

¹¹ Molem propinquam nubibus arduis.

Omitte mirari beatæ

¹² Fumum, et opes, strepitumque Romæ.

Plerumque gratæ divitibus ¹³ vices,

¹⁴ Mundæque parvo sub lare pauperum

Cœnæ, sine aulæis et ¹⁵ ostro,

¹⁶ Sollicitam explicuere frontem.

Jam clarus occultum Andromedes ¹⁷ pater

¹⁸ Ostendit ignem: jam ¹⁹ Procyon furit,

²⁰ Et stella vesani Leonis,

Sole dies referente ²¹ siccus.

Jam pastor umbras cum grege ²² languido,

Rivumque fessus quærit, et horridi

Dumeta ²³ Silvani; caretque

nihil impediat, quominus ad nos venias. ⁷ Udum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre. ⁸ Æsula est oppidum in latere montis collocatum, Tiburi propinquum. ⁹ Et Tusculum, urbem conditam à Telegono Ulyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.

¹⁰ Copiam, quæ fastidium parit; nam copia satietatem, satietas parit fastidium. ¹¹ Turrim in hortis tuis in sublime exstructam, unde totam fere Romam prospicis. ¹² Auram popularem, vel ambitionem, Metaph.

¹³ Varietates quæ tædium tollunt.

¹⁴ Cœnæ frugales, quæ sunt neque

sordidæ, neque nimis sumptuosæ.

¹⁵ Sine vestibis purpureis. ¹⁶ Frontem tristem exhilararunt. Lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit.

¹⁷ Cepheus Æthiopum rex inter sidera collocatus. ¹⁸ Denunciat æstatem.

¹⁹ Antecanis, stella est in Canicula, sive Cane minore. ²⁰ Signum septentrionale, circa Cancrum, in quo fit solstitium æstivum. ²¹ Dies æstuosos.

²² Grege æstu solis fatigato. ²³ Silvano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt.

Ripa vagis ²⁴ taciturna ventis.
 Tu civitatem quis deceat status
 Curas, et urbi sollicitus times
 Quid ²⁵ Seres, et regnata Cyro
²⁶ Bactra parent, ²⁷ Tanaïisque discors.
 Prudens futuri temporis exitum
²⁸ Caliginosa nocte premit Deus;
 Ridetque, si mortalis ²⁹ ultra
 Fas trepidat. ³⁰ Quod adest, memento
 Componere æquus: ³¹ cætera fluminis
 Ritu feruntur, nunc medio alveo
 Cum pace delabentis Etruscum
 In mare, nunc ³² lapides adesos,
³³ Stirpesque raptas, et pecus, et domos
 Volventis una, non sine montium
 Clamore, vicinæque silvæ,
³⁴ Cum fera diluvies quietos
 Irritat amnes. ³⁵ Ille potens sui,
 Lætusque deget, cui licet in diem
 Dixisse, vixi: ³⁶ cras vel atra

²⁴ Murmur non edens: significat Poëta tempus ventosum jam transiisse.

²⁵ Populi Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti. ²⁶ Tu curas quid Seres et Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. ²⁷ Fluvius Asiam ab Europa determinans, qui perluit populos discordes et belligerantes.

²⁸ Exitum nobis ignotum voluit.

²⁹ Ultra id quod ei licet.

³⁰ Quod præsens est memento administrare et cum æquitate et tuo arbitratu finire. ³¹ Futura cursum suum

habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum, nunc placide et quiete, nunc rapide et violenter. ³² Excavata rupium saxa. ³³ Arbores exstirpatas. ³⁴ Cum tempestas incitat et quasi ad iracundiam provocat amnes quietos, id est, cum diluvies ex imbribus oritur.

³⁵ Ille liber est, et compos sui, hilarisque vivet, cui licet dixisse, vixi in diem, id est, bonis præsentibus fruor, futura non curo. ³⁶ Cras sit cælum nubilum an serenum nihil æs-

Nube ³⁷ polum pater occupato,
 Vel sole puro: non tamen irritum,
³⁸ Quodcumque retro est, efficiet; neque
³⁹ Diffinget, infectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna ⁴⁰ sævo læta negotio, et
 Ludum insolentem ludere pertinax,
 Transmutat incertos honores;
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
 Laudo ⁴¹ manentem: ⁴² si celeres quatit
 Pennas, ⁴³ resigno quæ dedit; ⁴⁴ et mea
 Virtute me involvo, ⁴⁵ probamque
 Pauperiem sine dote quæro.
⁴⁶ Non est meum, si mugiat Africis
⁴⁷ Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, ⁴⁸ et votis pacisci,
 Ne ⁴⁹ Cypriæ, Tyriæque merces
 Addant ⁵⁰ avaro divitias mari.

timat, id est, non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parvi facit utrum adversa sit, an felix futura fortuna.

³⁷ Cælum atra nube Jupiter occupet.

³⁸ Quodcumque jam præteriit, non potest mutari. ³⁹ Neque destruet, vel immutabit.

⁴⁰ Fortuna in rebus adversis gaudens sævire, et pertinaciter ludere ludum novum. Juvenal: *quoties voluit fortuna joculari*.

⁴¹ Fortunam stabilem. ⁴² Si fugit et adversa est. ⁴³ Reddo.

⁴⁴ Et meis me virtutibus orno, non

rebus externis; est Metaph. ducta à vestibus, quibus involvimur. ⁴⁵ Pauperiem cum virtute conjunctam sine opibus quæro.

⁴⁶ Nec vitæ, nec propositi mei est navigationis periculo me committere, ut rem augeam; etenim pauper esse malo. ⁴⁷ Arbor navis. ⁴⁸ Cum Diis quodammodo votis et precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant.

⁴⁹ Merces Cypriæ, pro mercibus quibuscumque; species est pro genere. ⁵⁰ Mari insatiabili, quod omnia absorbet.

51 Tunc me biremis præsidio 52 scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, 53 geminusque Pollux.

51 Scilicet, (hoc ironice dicitur) quando maris periculo me expono, tunc Aura et geminus Pollux feret me per Ægæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parva navis est, qua tuto navigare potest nemo in mari Ægæo. 53 Castor et Pollux, gemini nati, nautis favent.

AD MELPOMENEM MUSAM. Ode XXX.

Carminum suorum gloriam æternam fore.

1 EXEGI monumentum ære perennius,
2 Regalique situ pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo 3 impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
4 Annorum series, et fuga temporum.
5 Non omnis moriar; 6 multa que pars mei
7 Vitabit Libitinam: 8 usque ego postera
Crescam laude 9 recens, 10 dum Capitolium
11 Scandet cum tacita virgine Pontifex.

1 Perfeci carminum volumen, ingenii mei monumentum, æneis statu durabilius. 2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum Ægyptiorum sepulchra. 3 Aquilo vehementer sæviens, ut qui sibi non possit temperare. 4 Temporis longinquitas, et cursus temporum. 5 Non totus moriar.

6 Mens vel ingenium. 7 Effugiet mortem. Libitina est Dea fune-

rum: significat etiam capulum, vel feretrum, in quo cadavera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescā postera laude, dum Pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum Pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda, cum virgine vestali tacita, id est, cum virgine tacente, dum sacra celebrantur.

¹² Dicar, qua violens obstrepat ¹³ Aufidus,
 Et qua pauper aquæ ¹⁴ Daunus agrestium
¹⁵ Regnavit populorum, ¹⁶ ex humili potens,
¹⁷ Princeps ¹⁸ Æolium carmen ad Italos
 Deduxisse modos. ¹⁹ Sume superbiam
 Quæsitam meritis, et mihi Delphica
²⁰ Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

¹² Ordo est: Ego potens ex humili, princeps, seu primus dicar deduxisse Æolium carmen ad Italos modos, qua obstrepat violens Aufidus, et qua pauper aquæ Daunus regnavit agrestium populorum. ¹³ Violentus Apuliæ fluvius, ubi natus est Horatius.

¹⁴ Daunus, rex Apuliæ fuit, à cuius nomine fluvius sic appellatus est, qui fluvius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur.

¹⁵ Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. ἱερασίλευος τῶν

λαῶν. ¹⁶ Qui libertino patre natus, potens et clarus extiti. ¹⁷ Omnium primus. ¹⁸ Carmine Æolio usus est Alcæus, à Lesbo insula, in qua regnavit Æolus.

¹⁹ O Melpomene, sume superbiam, id est, gloriam et nobilitatem quæsitam meritis, id est, virtutibus, et volens cinge mihi comam Delphica lauro.

²⁰ Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis, edidit oracula sub monte Parnasso.

QUINTI HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM
LIBER QUARTUS.

A D V E N E R E M. Ode I.

*Se jam ea ætate esse, ut à rebus Venereis alieno
animo esse debeat.*

I N T E R M I S S A, Venus, diu
Rursus ¹ bella moves. Parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
² Sub regno Cynaræ. Desine dulcium
Mater ³ sæva Cupidinum,
⁴ Circa lustra decem flectere ⁵ mollibus
⁶ Jam durum imperiis : abi
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
⁷ Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ⁸ ales oloribus,
⁹ Commessabere Maximi,
Si torrere ¹⁰ jecur quæris idoneum.

¹ Ordo est : ô Venus, rursum bella moves diu intermissa ; sive rursus in militiam Veneris urges.

² Sub Cynaræ dominio. Qui amant, serviunt. Cynaram bonam appellat, fortasse quod esset ipsi inter cæteros amatores benevolentior, idque sine mercede. ³ Venus aliquando crudelis est, et sæva inter dulces voluptates.

⁴ Cum nunc annos quinquaginta sim natus. ⁵ Imperiis voluptuosis, quæ molliunt animos. ⁶ Me jam senio induratum. ⁷ Opportunius, et tempore magis idoneo. ⁸ Quæ velox es, et celeriter vehi soles in curru oloribus juncto. ⁹ Jocabere, et libidinose vives. ¹⁰ Jecur amoribus aptum. Jecur enim est sedes libidinis.

¹¹ Namque et nobilis, et decens,
¹² Et pro sollicitis non tacitus reis;
¹³ Et centum puer artium,
¹⁴ Late signa feret militiæ tuæ.
¹⁵ Et, quandoque potentior
 Largis muneribus riserit æmuli,
 Albanos prope te lacus
 Ponet marmoream ¹⁶ sub trabe citrea.
¹⁷ Illic plurima naribus
 Duces thura, lyræque, et ¹⁸ Berecynthiæ
 Delectabere tibiæ
 Mistis carminibus, non sine fistula.
 Illic ¹⁹ bis pueri die
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes, pede candido
²⁰ In morem Salium ter quatient humum.
²¹ Me nec fœmina, nec puer
 Jam, nec spes animi credula ²² mutui,
²³ Nec certare juvat mero,
 Nec vincere novis tempora floribus.
²⁴ Sed cur, heu! Ligurine, cur

¹¹ Paulus Maximus Juvenis nobilis, plo arboribus odoratis ædificato.
 Formosus et facundus erat, quæ omnia ¹⁷ Illic bibes naribus plurima ex
 exornant amantem. ¹² Et pro iis, thure sacrificia. ¹⁸ Tibiæ Phrygiæ,
 quorum causa in periculo versatur, à monte Berecyntho, ubi primum in-
 patronus non mutus, sed eloquens. venta dicitur tibia. ¹⁹ Mane et ves-
¹³ Et multis artibus instructus. ¹⁴ Mul- peri. ²⁰ In morem Saliorum Martis
 tum amabit, et animo libenti. sacerdotum saltabunt.
¹⁵ Et quandocumque Paulus rise- ²¹ Me nec fœmina juvat hoc, etc.
 rit, id est, hilaris erit, plus valens ²² Ut mutuo amer ab ea quam ama-
 apud amicam, quam larga rivalis mu- vero. ²³ Nec juvat contendere pocu-
 nera, ille marmoream eriget tibi sta- lis, nec caput in epulis coronare.
 tuam prope lacus Albanos. ¹⁶ In tem- ²⁴ Apostrophe pathetica, ac si di-

Manat ²⁵ rara meas lacryma per genas?
 Cur facunda parum decoro
²⁶ Inter verba cadit lingua silentio?
²⁷ Nocturnis te ego somniis
 Jam captum ²⁸ teneo, jam ²⁹ volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 Campi, te per aquas, ³⁰ dure, volubiles.

ceret : Eheu ! Ligurine , quamvis ætate jam ingravesco , amore tamen tui incensus ad pristinas revocor lascivias. ²⁵ Lacryma guttatim et raro defluens , non amoris parvitate , sed ætatis verecundia ; nam turpe est seni præ amore flere. ²⁶ Cur lingua in medio sermone titubat ? quod nimii amoris est indicium.

²⁷ Ego te , quem vigilans cupio ; nocturno tempore plerumque somnio. ²⁸ Tenere videor. ²⁹ Te ex meo complexu evolantem sequor , quasi ludentem in campo Martio , te sequor quasi denatantem in Tiberi , qui fluit juxta campum Martium , in quo juvenus Romana se cursu , lucta , equo , natatione exercebat. ³⁰ O Ligurine inexorabilis !

AD IULUM ANTONIUM. Ode II.

Laudat Pindarum , eumque imitari periculosum dicit.

¹ PINDARUM quisquis studet æmulari,
 Iule , ceratis ope Dædalea
² Nititur pennis , ³ vitreo daturus
 Nomina ponto.

⁴ Monte decurrens , velut amnis , imbres

¹ Pindarum inter Lyricos Poëtas facile principem , si quis imitari velit , is suos conatus irritos sentiet , ut olim Icarus volare tentans , in mare decidit.

² Sustentatur pennis cera junctis Dædali patris artificio. ³ Ponto pelucido instar vitri , quod ab Icaro ,

mare Icarium est appellatum.

⁴ Ordo est : Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens , quem imbres aluere super notas ripas , et ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam , et celerem in dicendo ubertatem.

Quem super notas ⁵ aluere ripas,
Fervet, ⁶ immensusque ruit profundo

Pindarus ore;

⁷ Laurea donandus Apollinari,

Seu per ⁸ audaces nova ⁹ dithyrambos

Verba ¹⁰ devolvit, numerisque ¹¹ fertur

Lege solutis;

¹² Seu Deos, regesque canit, Deorum

Sanguinem, ¹³ per quos cecidere justa

Morte centauri, cecidit tremendæ

¹⁴ Flamma Chimæaræ;

¹⁵ Sive, quos Elea domum reducit

Palma celestes, ¹⁶ pugilemve, equumve

Dicit, et centum potiore signis

¹⁷ Munere donat;

¹⁸ Flebili sponsæ juvenemve raptum

Plorat, et vires, animumque, moresque

⁵ Ita auxere, ut extra ripas erumpat. ⁶ Propter diluvium. ⁷ Coronandus lauro Poëtis consecrata. Vide Ode ult. lib. III. ⁸ Dithyrambi, vel numeris innumeris, et pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos. ⁹ Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum. ¹⁰ Deorsum volvit, id est, verba grandia loquitur. ¹¹ Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum majore licentia. ¹² Deos, ut Apollinem; Reges, ut Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnavit in Sicilia. ¹³ Per quos (Herculem et Pirithoëm) devicti sunt Centauri

Thraciæ populi, qui à Poëtis finguntur esse media parte viri, et media equi, originem ab Ixione trahentes. ¹⁴ Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cujus tria capita ignem efflant. Vide Ode xxvii. lib. I. ¹⁵ Sive dicit et laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, id est, cœlestibus ob gloriam comparandos. ¹⁶ Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit.

¹⁷ Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora.

¹⁸ Sive in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ, propter juvenem sponsum immatura morte sibi ereptum.

19 Aureos deducit in astra, nigroque
20 Invidet Orco.

Multa 21 Dircaeum levat aura 22 cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos

23 Nubium tractus: 24 ego apis Matinae
More, modoque,

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, 25 uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus

26 Carmina fingo.

27 Concines majore Poëta plectro
Cæsarem, 28 quandoque trahet feroces

29 Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros;

30 Quo nihil majus, meliusve terris
Fata donavere, 31 bonique Divi,
Nec dabunt, 32 quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.

33 Concines lætosque dies, et urbis

19 Et bonos mores ejusdem juvenis effert ad astra. 20 Invidet morti, id est, à morte et oblivione eum vindicat.

21 Pindarum Poëtam Thebanum, sic dictum à Dirce fonte Thebano.

22 Poëtam. Nam ut cycnus aura et vento levatus in altum volat, sic Pindarus, quoties Deorum et Regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat et suaviter canit. 23 In eam usque regionem cœli, ubi nubes condensantur, id est, in cœlos ipsos.

24 Ego, ut apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, id est, scribens depresse, suavi

tamen stylo fingo carmina, etc.

25 Tiburis aqua abundantis. Mallem: uvidique Tiburis rivos. 26 Carmina compono laboriosa, existens parvus.

27 O Poëta, tu canes Cæsarem stylo grandiore, id est, carmine heroico.

28 Quandocumque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros, id est, Germaniæ populos, quos hodie *Guelldrenses* appellamus.

29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur. 30 Quo Cæsare.

31 Divi largi. 32 Quamvis redeant aurea sæcula *vel* aureæ ætatis mores.

33 Decantabis etiam festos dies

Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque

³⁴ Litibus orbum.

³⁵ Tum meæ (si quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars; et, ô Sol
Pulcher! ô laudande! canam, recepto

³⁶ Cæsare, felix.

³⁷ Tuque dum procedis, Io triumphe!
Non semel dicemus, Io triumphe!
Civitas omnis, dabimusque Divis

Thura ³⁸ benignis.

³⁹ Te decem tauri, totidemque vaccæ,

⁴⁰ Me tener solvet vitulus, relictâ

Matre, qui largis ⁴¹ juvenescit herbis

In mea vota,

⁴² Fronte curvatos imitatus ignes

Tertium Lunæ referentis ortum,

⁴³ Qua notam duxit, niveus ⁴⁴ videri,

⁴⁵ Cætera fulvus.

et publicam civitatis lætitiâ, pro Augusti reditu à Diis impetrato et concessio. ³⁴ Et cantabis forum contentione vacuâ, propter ferias, seu potius propter Cæsaris æquitatem.

³⁵ Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati, si quid loqui possum auditu dignum. ³⁶ Et Cæsare a periculis belli erepto, ego beatus et felix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher, laudibusque celebrande, quo victor Cæsar urbem ingressus est! ³⁷ Alii, ut Heinsius, volunt: duxque dum procedit, etc. Et, ô triumphe, nos (omnis civitas) non

semel dicemus: Io, Io triumphe! ³⁸ Divis liberalibus erga nos illius reditu.

³⁹ Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. ⁴⁰ Parva victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me solvet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate Diis feci.

⁴¹ Qui fit juvenecus. ⁴² Qui cornua habet parva et curva instar Lunæ, tertio die à suo novilunio. ⁴³ Qua parte notabatur, id est, in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore.

⁴⁴ Niveus videri, Græca est loquendi figura, ut certus amari. ⁴⁵ Per Synecdochen, id est, habens cætera fulva.

AD MELPOMENEN. Ode III.

Se artis poëticæ beneficio immortalitatem consecuturum esse.

1 QUEM tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
 Illum non labor 2 Isthmius
 3 Clarabit pugilem, non equus impiger
 4 Curru ducet Achaïco
 Victorem, 5 neque res bellica 6 Deliis
 Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio:
 7 Sed quæ Tibur aquæ 8 fertile præfluunt,
 Et spissæ nemorum comæ,
 9 Fingent 10 Æolio carmine nobilem.
 11 Romæ principis urbium
 Dignatur soboles inter amabiles
 Vatum ponere me choros,

1 Melpomene, quem tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta, neque miles erit, sed Poëta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmiis, à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco, vel Eleo, id est, quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Deliis, quod contuderit tumidas minas regum, id est, quod minantes et superbos reges superaverit. 6 Laurea Apollinari, à

Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur, ab eo descriptæ Æolio carmine facient clariorem. 8 Ode xxix. lib. iii. udum appellat Tibur, ubi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico et Alcaïco. Vide Ode xxx. lib. iii.

11 Posteritas Romæ (quæ urbium princeps est, et caput) dignatur me numerare inter Poëtas lyricos, qui canunt amabilia.

¹² Et jam dente minus mordeor invido.
¹³ O, testudinis aureæ
 Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas!
 O, ¹⁴ mutis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat, ¹⁵ sonum!
¹⁶ Totum muneris hoc tui est,
¹⁷ Quod monstror digito prætereuntium
 Romanæ ¹⁸ fidicen lyræ:
¹⁹ Quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

¹² Et jam virtute supero invidiam. ¹³ O Pieri, Musa, quæ moderaris
 dulcem cantum aureæ et excellentis
 lyræ. ¹⁴ Muti sunt pisces, quia (pau-
 cis exceptis) non spirant, neque res-
 pirant; nam pulmonem non habent,
 nec pulmone indigent, eo quod non
 habent sanguinem, quo cordis calor
 refrigeretur. ¹⁵ Cantus dulcedinem.
 Nam cycni ante mortem canunt dul-
 cissime. ¹⁶ Hoc munus est mihi à te
 datum. ¹⁷ Sic olim Demosthenes: ἔτος
 ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demos-
 thenes. ¹⁸ Lyricus Poëta. ¹⁹ Quod vivo;

DRUSI LAUDES. Ode IV.

Ejus victoriam de Vindelicis celebrat.

¹ QUALEM ministrum fulminis ² alitem,
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas
³ Permisit, expertus fidelem
 Jupiter in ⁴ Ganymede flavo,)
 Olim juvenas et ⁵ patrius vigor
⁶ Nido laborum propulit inscium;

¹ Longum est hic hyperbaton. Sen-
 sus est: qualis est aquila in ovium
 greges, ejusque pugnandi cupiditas in
 draconem, aut qualis est catulus leo-
 nis in capream, ejus dentibus jam
 dilacerandam, talem Vindelici (non
 Rhæti, ut quidam volunt: quia Dru-
 sus Vindelicos, et Tiberius Rhætos se-
 paratim vicerunt) videre Drusum, etc.
² Aquilam Jovis armigeram. ³ Propter
 ejus fidem erga Jovem. ⁴ In pulchro
 Ganymede Jovis pocillatore. ⁵ Vigor
 paternus. ⁶ E nido extrusit volandi et
 prædandi inscium;

Vernique, jam nimbis remotis,
 7 Insolitos docuere nisus,
 Venti paventem; mox 8 in ovilia
 Demisit hostem vividus impetus;
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor 9 dapis, atque pugnæ:
 Qualemve lætis caprea pascuis
 Intenta, fulvæ matris ab ubere
 Jam 10 lacte depulsum leonem,
 11 Dente novo peritura vidit:
 12 Videre Rhætis bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici; 13 quibus
 Mos unde deductus per omne
 Tempus Amazonia securi
 Dextras obarmet, quærere distuli:
 (Nec scire 14 fas est omnia) sed diu,
 Lateque 15 victrices catervæ
 Consiliis juvenis revictæ
 Sensere, quid mens rite, quid 16 indoles
 Nutrita faustis sub penetralibus
 Posset, quid Augusti paternus
 17 In pueros animus Nerones.

7 Primos et non assuetos volatus.
 8 Ut agnos rapiat. 9 Amor dapis egit,
 ut agnus sit sibi esca; amor etiam
 pugnæ egit in dracones, propter mu-
 tuum inter se odium. 10 Leonem à lacte
 remotum. 11 Dente Leonini catuli
 nondum prædæ assuefacto. 12 Talem,
 Rhætis pro Rhæticiis sub Alpibus, Vin-
 delici videre Drusum bella gerentem, à
 quo erant subjugati. 13 Qui Vindelici cur

securibus in prælio (Amazonum more)
 utantur, non jam quærendum censui.
 Ordo est: quibus ut mos obarmet suas
 dextras Amazonia securi, unde de-
 ductus sit, quærere, distuli. 14 Pote-
 est, δύνατον. Vide Ode II. lib. I.
 15 Vindelici semper ante victores, nunc
 consiliis Drusi vicissim victi, sensere
 et experti sunt, quid, etc. 16 Innata
 virtus. 17 Tiberium et Drusum,

Fortes creantur fortibus et bonis.
 Est in juvencis, est in equis patrum
 Virtus; nec imbellem feroces
 Progenerant aquilæ columbam.
¹⁸ Doctrina, sed vim promovet insitam,
¹⁹ Rectique cultus pectora roborant.
²⁰ Utcumque defecere mores,
 Dedecorant bene nata culpæ.
 Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
 Testis ²¹ Metaurum flumen, et ²² Hasdrubal
 Devictus, ²³ et pulcher fugatis
 Ille dies Latio tenebris,
 Qui primus alma ²⁴ risit adorea;
²⁵ Dirus per urbes Afer ut Italas,
 Ceu flamma per tædas, vel Euris
 Per Siculas equitavit undas.
²⁶ Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit, et ²⁷ impio
 Vastata Pœnorum tumultu

¹⁸ Doctrina virtutum igniculos nobis natura insitos provehit ad perfectionem. ¹⁹ Recti amor et studium, id est, rectæ disciplinæ et bonæ institutiones mentem muniunt, et robustam reddunt. ²⁰ Ubicumque boni mores deficiunt, culpæ, id est, facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.

²¹ Flumen Umbriæ, ubi Hasdrubal, cum quinquaginta sex millibus hominum Claudii Neronis opera cæsus est. ²² Hasdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus. ²³ Et

felix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, id est, Carthaginiensibus et Afris ex Italia pulsis. ²⁴ Qui lætus est bellica gloria. Farris et frugum copiam significat adorea, qua abundantem putabant gloriosum.

²⁵ Ut, id est, postquam crudelis Hannibal equitavit et aufugit per urbes Italas, veluti flamma tædas, vel Euris Siculas percurrit undas.

²⁶ Post cædem Hasdrubalis, et victoriam à Nerone partam, prosperis semper præliis creverunt Romani. ²⁷ Impiorum et barbarorum clamore

²⁸ Fana Deos habuere rectos.
 Dixitque tandem ²⁹ perfidus Hannibal :
³⁰ Cervi luporum præda rapacium
 Sectamur ultro, quos opimus
³¹ Fallere, et effugere est triumphus.
³² Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
 Jactata Tuscis æquoribus, ³³ sacra,
³⁴ Natosque, maturosque patres
 Pertulit ³⁵ Ausonias ad urbes,
³⁶ Duris ut ilex tonsa bipennibus
³⁷ Nigræ feraci frondis in ³⁸ Algido,
 Per damna, per cædes, ab ipso
³⁹ Ducit opes, animumque ferro.
 Non ⁴⁰ Hydra secto corpore ⁴¹ firmior
 Vinci ⁴² dolentem crevit in Herculem,
⁴³ Monstrumve submittere Colchi

bellico. ²⁸ Fana statuas Deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ.

²⁹ Hannibal primus violavit fœdus inter Romanos et Afros initum. ³⁰ Oratio Hannibalis ad suos milites. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cervi, Romanos veluti lupos insequimur. ³¹ Quos latere et fallendos effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus.

³² Gens Romana quæ originem duxit à Troja. ³³ Deos Penates. ³⁴ Virgil. *Ascanium, Anchisemque patrem, Teucrosque Penates Commendo sociis, etc.* ³⁵ Ad Italiæ urbes. ³⁶ Ut ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani adversis præliis magis in-

valescunt. ³⁷ Frondis umbrosæ. ³⁸ Algidum mons est in agro Tusculano. Vide Ode *xxi* lib. *i*. ³⁹ Acquirat vires et audaciam ab ipsis cædibus. Vide Virgil. lib. *ii*. *Æn*.

⁴⁰ Hydra, serpens monstrosa in Lerna delitescens, cujus uno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur. ⁴¹ Subintellige, *quam fuit hæc gens in nos*. ⁴² Qui dolebat se ab aliquo vinci. ⁴³ Nec Colchi ediderunt majus monstrum, aut urbs Thebana, quam sunt ipsi Romani. Hæc est hujus loci sententia : Non tantum duo dracones ex dentibus disseminatis pullulârunt, quantum gens Trojana ex suis damnis et præliis adversis.

Majus, ⁴⁴ Echioniæve Thebæ.
⁴⁵ Merses profundo, ⁴⁶ pulchrior evenit.
⁴⁷ Luctere, multa proruet integrum
 Cum laude ⁴⁸ victorem, geretque
 Prælia ⁴⁹ conjugibus loquenda.
 Carthagini jam non ⁵⁰ ego nuntios
 Mittam superbos: ⁵¹ occidit, occidit
 Spes omnis, et fortuna nostri
 Nominis, Hasdrubale interempto.
⁵² Nil Claudiae non efficient ⁵³ manus,
 Quas et benigno numine Jupiter
 Defendit, et ⁵⁴ curæ sagaces
⁵⁵ Expediunt per acuta belli.

⁴⁴ Thebæ conditæ ab Echione
 Cadmi genero.

⁴⁵ Quamvis in mari Romanum
 merses, à verbo inusitato Merso, as.

⁴⁶ Fortior emergit.

⁴⁷ Si luctere et pugnare, ipse pro-
 ternet et evincet te hostem integrum,
 id est, hostem incolumem, cui exer-
 citus non sit imminutus. ⁴⁸ Qui paulo
 ante vicerat. ⁴⁹ Prædicanda à conju-
 gibus, lætitia, dolore, vel alio mu-

liebri affectu permotis.

⁵⁰ Ego Hannibal (occiso jam Has-
 drubale) posthac desinam superbos
 mearum victoriarum nuntios Cartha-
 ginem mittere. ⁵¹ Spes omnis interiit.

⁵² Hæc loquitur Poëta, non Han-
 nibal. ⁵³ Vires Neronum perficiunt
 omnia. ⁵⁴ Industria et cura cum con-
 silio conjuncta. ⁵⁵ Expeditum faciunt
 per subtilitates belli, quæ à Græcis
 στρατηγικά nominantur.

AD AUGUSTUM. Ode V.

Ut reditum in urbem maturet.

DIVIS orte ¹ bonis, optime ² Romulæ
 Custos gentis, abes jam nimium diu:
³ Maturum reditum pollicitus patrum

¹ Divis propitiis et beneficis orte.
² Romanæ, à Romulo Romæ condi-

tore. ³ Tu qui pollicitus es senatui
 celerem reditum, etc.

4 Sancto concilio, redi.
 5 Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ.
 6 Instar veris enim vultus ubi tuus
 Affulsit populo, gratior it dies,
 Et soles melius 7 nitent.
 8 Ut mater 9 juvenem, quem Notus 10 invido
 Flatu 11 Carpathii trans maris æquora
 12 Cunctantem spatio longius annuo
 Dulci detinet à domo,
 Votis, 13 ominibusque et precibus vocat,
 Curvo nec faciem littore 14 demovet;
 Sic 15 desideriis icta fidelibus
 Quærit patria Cæsarem.
 16 Tutus bos etenim rura perambulat:
 Nutrit rura Ceres, almaque 17 Faustitas:
 18 Pacatum volitant per mare navitæ:
 19 Culpari metuit fides:
 Nullis polluitur casta domus stupris:
 20 Mos et lex maculosum edomuit nefas:

4 Sancto Senatorum cœtui.

5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.

6 Quando vultus tuus, ad similitudinem veris, affulserit populo, major est dierum serenitas. 7 Nitere videntur.

8 Ordo est: Ut mater vocat votis, ominibus, et precibus, juvenem cunctantem trans æquora Carpathii maris, quem Notus invido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, etc.

9 Filium suum. 10 Adverso flatu. 11 A Carpatho insula contra Ægyptum po-

sita, à qua vicinum mare ad Ægyptum vergens Carpathium dicebatur.

12 Morantem ultra annum. 13 Bonis verbis. 14 Nec faciem movet de littore, ad quod filium appulsurum sperat. 15 Sic patria justis desideriis affecta.

16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla. 17 Felicitas. 18 Nautæ sine metu piratarum navigant. 19 Fides cavet commisisse, quamobrem culpetur, id est, nemo fidem fallit. 20 Boni mores, et lex Julia de adulteriis coercendis sustulerunt.

²¹ Laudantur simili prole puerperæ :

²² Culpam poena premit comes.

²³ Quis Parthum paveat ? quis gelidum ²⁴ Scythen ?

²⁵ Quis , Germania quos horrida parturit ,

Fœtus incolumi Cæsare ? quis feræ

Bellum curet ²⁶ Iberiæ ?

²⁷ Condit quisque diem collibus in suis ,

Et vitem ²⁸ viduas ducit ad arbores :

Hinc ad vina redit lætus , et ²⁹ alteris

Te mensis adhibet Deum.

Te multa prece , ³⁰ te prosequitur mero

³¹ Defuso pateris , et ³² Laribus tuum

Miscet numen , ³³ uti Græcia Castoris ,

Et magni ³⁴ memor Herculis.

Longas ô utinam , dux bone , ³⁵ ferias

Præstes ³⁶ Hesperiae ! dicimus ³⁷ integro

³⁸ Sicci mane die , dicimus ³⁹ uvidi ,

⁴⁰ Cum sol Oceano subest.

turpe et immundum nefas. ²¹ Filii sunt parentibus similes : non generantur spurii. ²² Sic valent leges , ut poena celeriter sequatur culpam.

²³ Bella jam cessant , salvo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos , etc.

²⁴ Scythia multo frigore et nivibus est frigida. ²⁵ Quis extimescat fœtus , id est , homines , quos horrida Germania parturit ? ²⁶ Bellicosæ Hispaniæ , à flumine Ibero.

²⁷ Quisque diem finit in operibus rusticis. ²⁸ Ad ulmos , populos , et similes arbores , quæ viduæ dicuntur antequam jungantur vitibus. ²⁹ Secundis mensis tibi honor exhibetur

cultu divino. Veteres , prima mensa sublata , secundam eleganter apparatus in Deorum honorem exhibebant.

³⁰ Tibi sacrificat. ³¹ Vino de pateris fuso. ³² Quisque colens Lares , simul et tuum numen colit. ³³ Quemadmodum Græcia Herculem , Castora et Pollucem inter Deos Penates enumerat , sic nos te. ³⁴ Ob beneficia ab illis accepta.

³⁵ Dies festos , id est , otiosam pacem. ³⁶ Italiæ. ³⁷ Primo mane , quando nihil bibitum est , nihil gustatum. ³⁸ Non poti , sed sobrii. ³⁹ Madi , et vino pleni. ⁴⁰ Cum sol est sub Oceano , id est , vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM. Ode VI.

Carmen Sæculare.

¹ DIVE, quem ² proles Niobæa ³ magnæ
Vindicem linguæ, ⁴ Tityosque raptor
Sensit, et Trojæ ⁵ prope victor altæ
⁶ Phthius Achilles,

Cæteris major, ⁷ tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos ⁸ marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
⁹ Cuspide pugnax.

¹⁰ Ille, mordaci velut icta ¹¹ ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
¹² Procidit late, ¹³ posuitque collum in
Pulvere Teucro.

¹⁴ Ille, non inclusus ¹⁵ equo Minervæ
Sacra mentito, ¹⁶ male feriatos

¹ O Apollo. ² Sex filii Niobes.
³ Vindicem magnificæ et superbæ
linguæ, quod liberorum multitudine
et pulchritudine Niobe Latonam præ
se contemneret. ⁴ Tityus stuprum
Dianæ inferre voluit. Vide Ode iv.
lib. iii. ⁵ Cur prope victor? quia Hec-
torem interfecit, quo pacto facilius
Troja capi potuit. ⁶ Erat Phthia
Achillis patria, Thessaliæ urbs. ⁷ Tibi
impar, quia à te sub figura Paridis
Achilles fuit occisus, vel, quia tuo
consilio ab ipso Paride fuit inte-
remptus, juxta illud Virg. *Dardana
qui Paridis direxti tela manusque,
Corpus in Æacidæ.* ⁸ Thetis, Dea
marina, fuit filia Nerei, mater Achil-

lis. ⁹ Pugnax hasta, quam nemo,
præter Achillem, poterat vibrare.

¹⁰ Achilles ruit velut arbor cadens.

¹¹ Velut icta securi, quæ quasi mor-
det et paulatim exest arborem inci-
sam. ¹² Procidit in latum; unde de-
notatur violentus casus Achillis, et
corporis ejus magnitudo. ¹³ Occubuit.

¹⁴ Achilles non insidiis aut dolo,
sed aperto Marte Trojam expugnasset,
nisi à Paride tua opera et impulsu
prius esset interfectus. ¹⁵ In equo
ligneo, qui Minervæ sacra mentie-
batur et simulabat; nam Græci ideo
equum fabricatum fingeant, ut Pal-
ladem offensam placarent. ¹⁶ Achilles
non fefellisset Trojanos suo malo

Troas, et lætam Priami choreis

Falleret aulam :

¹⁷ Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!

Nescios fari pueros Achivis

Ureret flammis, etiam latentes

Matris in alvo;

¹⁸ Ni tuis victus, Venerisque gratæ

Vocibus Divûm pater, annuisset

Rebus Æneæ potiore ductos

Alite muros.

¹⁹ Doctor argutæ fidicen Thaliæ,

Phœbe, qui ²⁰ Xantho lavis amne crines,

²¹ Dauniæ defende decus Camœnæ,

²² Lævis Agyieus.

²³ Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem

Carminis, nomenque dedit poëtæ.

Virginum ²⁴ primæ, puerique claris

Patribus orti,

Deliæ ²⁵ tutela Deæ, fugaces

Lyncas, et cervos ²⁶ cohibentis arcu,

²⁷ Lesbium servate pedem, meique

otiantes, et dies festos celebrantes.

¹⁷ Sed aperto bello sævus et immitis, etiam parvos infantes, et materno ventre inclusos combussisset.

¹⁸ Nisi Jupiter flexus tuis et placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus muros Romanos ductos, id est, ducendos et erigendos potiore alite, id est, melioribus auspiciis.

¹⁹ O Phœbe, fidicen, qui doces Thaliæ Musam argute canentem.

²⁰ Trojæ fluvio. ²¹ Latinæ Camœnæ, id est, carminis sui Lyrici. ²² Imberbis Apollo, qui Agyieus dicitur, eo quod in viis publicis ei solebant sacrificare.

²³ Divinum furorem.

²⁴ Primariæ et nobiles. ²⁵ Qui estis sub protectione Dianæ. ²⁶ Comprehendentis et vulnerantis Lyncas et cervos. ²⁷ Sapphicum pedem; nam Sappho fuit Lesbia.

Pollicis ²⁸ ictum ;

²⁹ Rite Latonæ puerum canentes ,
Rite crescentem ³⁰ face ³¹ noctilucam ,
³² Prosperam frugum , ³³ celeremque pronos
Volvere menses.

³⁴ Nupta jam dices : Ego Dîs ³⁵ amicum ,
³⁶ Sæculo festas referente luces ,
³⁷ Reddidi carmen , docilis modorum
Vatis Horatî.

²⁸ Lyræ meæ strepitum. ²⁹ Ex veterum instituto et solempni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.

³⁰ Crescentem lumine. ³¹ Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit et decrescit. ³² Luna plantandi et vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota quod *Adjectivum verbale cum patrio casu jungitur*. ³³ Celerem ad volvendos menses ; nam Luna xxviii cir-

citer diebus orbem suum conficit.

³⁴ Cum fueris nupta hoc dices : Ego docilis modorum vatis Horatii reddidi carmen amicum Diis, sæculo referente festas luces. *Poëta unam e puellis alloquitur omnium nomine*. ³⁵ Carmen Diis gratum et amabile. ³⁶ Anno centesimo festos dies referente. ³⁷ Ego, quæ facile didici versus Horatianos, eosdem cecini et recitavi.

AD TORQUATUM. Ode VII.

Veris adventu, et æqua moriendi conditione proposita, ad læte vivendum invitat.

¹ DIFFUGERE nives : redeunt jam ² gramina campis,
Arboribusque ³ comæ.
⁴ Mutat terra vices, et decrescentia ripas
⁵ Flumina prætereunt.

⁶ Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus, audet

¹ Veris adventu, hyems in fugam vertitur. ² Herbæ. ³ Frondes.

intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, ut hiberno tempore.

⁴ Mutatur anni tempus. ⁵ Flumina

⁶ Gratiæ et Nymphæ veris amce-

Ducere nuda 7 choros.

8 Immortalia ne speres, monet annus, et alium
Quæ rapit hora diem.

Frigora 9 mitescunt Zephyris: 10 ver proterit æstas
Interitura, 11 simul

Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
Bruma recurrit 12 iners.

13 Damna tamen 14 celeres reparant 15 cœlestia Lunæ.
16 Nos ubi decidimus,

17 Quo pius Æneas, quo 18 Tullus dives, et Ancus,
19 Pulvis et umbra sumus.

Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina 20 summæ
Tempora Dî superi?

21 Cuncta manus avidas fugient hæredis, 22 amico
Quæ dederis animo.

23 Cum semel occideris, et de te splendida 24 Minos

mitate ad ludum provocantur. Sunt
Gratiæ tres, Aglaïa, Thalia, Euphro-
sine. Vide Ode xxx. lib. i. 7 Cur
Gratiæ fingeantur nudæ. Vide Ode
xix. lib. iii. sed hic fortasse nudæ du-
cebant choros, propter veris calorem;
nam frigora mitescunt Zephyris.

8 Annus, ejusque varietates docent
nos, ne immortalia speremus; nam
cum tempus ipsum semper sit in fluxu,
nihil sub tempore potest perpetuo du-
rare. 9 Frigora mitigantur à vere, cujus
nuntii sunt Zephyri, venti tepidi et
sicci ab occasu Æquinoctiali flantes
adversus Eurum. 10 Ver sequitur æstas
et consumit. 11 Posteaquam. 12 Bru-
ma facit pigros et inertes. 13 Quasi
diceret, tempora assiduo lapsu fluunt,
cedunt tamen, sed nos semel extincti

nunquam renascimur. 14 Lunæ di-
cuntur celeres, quia brevissimo tem-
pore orbem suum emetiuntur. 15 Dam-
na, quæ sunt in vicissitudine ortus et
interitus. 16 Postquam nos decidimus,
scilicet ad inferos, non, ut anni
tempora, redimus, sed transimus in
pulverem. 17 In quem locum Æneas
decidit. 18 Tullus et Ancus, reges
Romani, fuerunt admodum divites.
19 Ἀνθρώπος ἐστὶ πνεῦμα καὶ σκιά μόνον.
Eurip. 20 Numero dierum, quos us-
que ad hodiernum diem viximus.

21 Hortatur ad liberalitatem. Quæ
tu consumpseris, ad avarum hæredem
non pervenient. 22 Liberali animo.

23 Ubi semel mortuus fueris et in-
feris per Minoa adjudicatus, non ite-
rum revivisces. 24 Minos Judex inexo-

Fecerit ²⁵ arbitria ;
 Non , Torquate , ²⁶ genus , non te facundia , non te
 Restituet pietas.
²⁷ Infernis neque enim tenebris Diana ²⁸ pudicum
 Liberat Hippolytum ;
 Nec ²⁹ Lethæa valet ³⁰ Theseus abrumpere caro
 Vincula Pirithoo.

rabilis apud inferos. ²⁵ Judicia æquis-
 sima.

²⁶ Generis nobilitas.

²⁷ Non possunt Dii mortem pro-
 pulsare ab iis , quos caros habent. Quis
 igitur ab ea liberabitur unquam ?

²⁸ Hippolytum castum , qui sua tem-
 perantia compressit libidinem Phædræ

ejus novercæ. ²⁹ Vincula infernalia ,
 à Lethe flumine apud inferos. ³⁰ The-
 seus et Pirithoüs inter rarissima illa
 quatuor amicorum paria enumerantur,
 qui ad inferos descendentes , ut inde
 Proserpinam raperent , ibidem vincti
 remanserunt. Vide Plutarch. in vita
 Thesei.

AD MARTIUM CENSORINUM. Ode VIII.

*Nihil carminibus esse potentius ad sui nominis
 memoriam ab oblivione vindicandam.*

DONAREM ¹ pateras , grataque ² commodus ,
 Censorine , meis ³ æra sodalibus ;
 Donarem ⁴ tripodas , præmia fortium
 Graïorum : neque tu pessima munerum
⁵ Ferres , divite me scilicet ⁶ artium ,
 Quas aut Parrhasius ⁷ protulit , aut ⁸ Scopas ;

¹ Vasa argentea , quibus olim Pon-
 tifices et Sacerdotes in sacrificiis ute-
 bantur. ² Commodus donarem , id est ,
 in eo commodus essem et benignus ,
 quod donarem pateras meis sodali-
 bus , etc. ³ Statuas vel pocula ex ære
 facta. ⁴ Mensas militares , quod do-
 num apud Græcos erat egregium. Tri-
 pus tres pedes pro sustentaculo habe-

bat , ut fortiter staret , et viris fortibus
 dari solebat in signum victoriæ. ⁵ Ne-
 que tu auferres et acciperes pessima
 munera. ⁶ Si essem dives et abunda-
 rem artibus , id est , signis et tabulis
 pictis , quas , etc. ⁷ Quas artes evul-
 gavit populo Parrhasius , pictor clarus
 natus Ephesi , vel , ut alii volunt ,
 Athenis. ⁸ Sculptor statuarius insignis.

9 Hic saxo, liquidis ¹⁰ ille coloribus
¹¹ Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non hæc mihi ¹² vis, non tibi talium
¹³ Res est, aut animus deliciarum egens.
 Gaudes carminibus; carmina possumus
 Donare, ¹⁴ et pretium dicere muneri.
¹⁵ Non incisa notis marmora publicis,
¹⁶ Per quæ spiritus, et vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugæ,
¹⁷ Rejectæque retrorsum Hannibalis minæ;
¹⁸ Non incendia Carthagini ¹⁹ impiæ,
²⁰ Ejus, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam ²¹ Calabræ Pierides: neque,
²² Si chartæ sileant quod bene feceris,
²³ Mercedem tuleris. ²⁴ Quid foret Iliæ,
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis ²⁵ invida Romuli?

9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius.
 11 Peritus ad ponendum et formandum
 nunc hominem, nunc Deum.

12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res
 familiaris. Abundas tu quidem talibus
 deliciis cum re, tum animo. 14 Pos-
 sumus dicere quam pretiosum sit mu-
 nus carmen, et quanti æstimandum.

15 Statuæ marmoreæ, titulis à Re-
 publica datis notatæ, non reddiderunt
 Scipionem clariorem, quam Ennii
 scripta. 16 Quæ efficiunt ut homines
 fortes etiam mortui quodammodo re-
 viviscant. 17 Repulsæ in Africam,
 quando ex Italia fugatus est Hannibal.

18 Hoc non proprie dicitur de Car-

thagine incensa et deleta à secundo
 Scipione Africano; sed, per hyperbo-
 len, de Carthagine submissa et prope
 ad deditionem coacta à priore Scipione,
 cujus hic meminit Poëta. 19 Cartha-
 ginis scedifragæ.

20 Scipionis, qui ab Africa domita
 dictus est Africanus. 21 Quam versus
 Ennii, qui fuit Calaber. Musæ dictæ
 sunt Pierides, à Pierio monte Bœo-
 tiæ, ubi natæ sunt ex Jove et Mne-
 mosyne. 22 Si nemo recta facta litteris
 mandaverit. 23 Præmium acceperis.

24 Quid foret Romulus Iliæ et Mar-
 tis filius, si nemo sui nominis memo-
 riam posteritati proderet. 25 Silentium

²⁶ Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
²⁷ Virtus, et favor, et lingua ²⁸ potentium
 Vatum divitibus consecrat ²⁹ insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori.
³⁰ Cœlo Musa beat. ³¹ Sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules.
³² Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rates :
³³ Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

de rebus præclare gestis videtur illorum gloriæ invidere, de quibus siletur.

²⁶ Æacum ereptum morti et oblivioni. ²⁷ Vis ingenii. ²⁸ *The tongue or pen of powerfull Poëts*. Nam magna vis est in eloquentia. ²⁹ Insulis fortunatis, vel Elysiis campis, id est, consecrat immortalitati. ³⁰ In cœlo collocans beatum efficit. ³¹ Per carmina.

³² Tyndaridæ, id est, Castor et Pollux, fratres, filii Tyndari, clara sidera, poëtarum carminibus dignoscuntur esse Dii, qui naves tempestate quassatas, ab imis æquoribus eripiunt. ³³ Sic, per carmina Poëtarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota et preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIUM. Ode IX.

Sua, et aliorum scripta nunquam interitura.

¹ NE forte credas interitura, quæ
 Longe sonantem natus ad ² Aufidum
³ Non ante vulgatas per artes
 Verba loquor socianda ⁴ chordis.

⁵ Non, si priores ⁶ Mæonius tenet

¹ Ordo est : Ne tu forte credas, id est, ut non credas interitura ea verba, quæ ego Horatius natus ad Aufidum longe sonantem loquor, etc.
² Flumen Apuliæ. ³ Per novas et inusitatas artes, scilicet apud Latinos :

primus enim erat Poëta lyricus Latinus.
⁴ Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

⁵ Quamvis Homerus priores sedes in arte poëtica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, etc., sunt obscuri. ⁶ Vide Ode vi. lib. i.

Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
 7 Cæque, 8 et Alcæi minaces,
 9 Stesichorique graves Camœnæ:
 Nec, si quid olim 10 lusit Anacreon,
 11 Delevit ætas: 12 spirat adhuc amor,
 Vivuntque commissi calores
 13 Æoliæ fidibus puellæ.
 14 Non sola comptos arsit adulteri
 Crines, et 15 aurum vestibus illitum
 Mirata, regalesque cultus,
 16 Et comites, Helene Lacæna:
 17 Primusve Teucer tela 18 Cydonio
 Direxit arcu: non semel 19 Ilios
 Vexata: 20 non pugnavit ingens
 Idomeneus, 21 Sthenelusve solus
 Dicenda Musis prælia: non ferox

7 Camœnæ Simonideæ. Vide Ode i. lib. ii. 8 Alcæus adeo amarus erat, præsertim Tyrannis, ut acribus suis versibus multos à civitate ejiceret: minaces igitur erant ejus Camœnæ. 9 Stesichorus poëta fuit ex Himera, civitate Siciliæ, qui maxima bella, et clarissimos cecinit duces. Graves ergo erant ejus Camœnæ.

10 Cantavit Anacreon. Lusit vero, quia res amatorias scripsit. 11 Consumpsit vetustas. 12 Recens est adhuc amor, quem Sappho Poëtria suis lyricis versibus commisit. 13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, unde Lesbia sæpe appellatur.

14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amavit Paridis

crines accurate pexos, etc. Intelligit Poëta, multas ante Helenam amasse, quæ belli causam præbuerant, et magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivioni tradita, quod Poëtæ, vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus jaculator. 18 Arcu Cretensi, à Cydone urbe in Creta, ubi primum de pecudum cornibus arcus curvati et facti sunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnavit prælia Idomeneus, etc. 21 Sthenelus, sciens pugnæ. Vide Ode xv.

²² Hector, vel acer Deiphobus graves
 Excepit ictus pro pudicis
 Conjugibus, puerisque primus.
 Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi; sed omnes ²³ illacrymabiles
²⁴ Urgentur, ignotique longa
 Nocte, ²⁵ carent quia vate sacro.
²⁶ Paulum sepultæ distat inertiae
 Celata virtus. Non ego te meis
 Chartis ²⁷ inornatum silebo,
 Totve tuos patiar labores
²⁸ Impune, Lolli, carpere lividas
 Obliviones. Est animus tibi,
²⁹ Rerumque prudens, et secundis
 Temporibus, dubiisque ³⁰ rectus;
³¹ Vindex avaræ fraudis, et abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecuniæ;
³² Consulque non unius anni,
 Sed quoties bonus atque fidus

lib. i. ²² Non solus Hector ab Ajace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Trojano fortiter pugnârunt, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum jam sunt sepulti.

²³ Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. ²⁴ Urgentur longa nocte, id est, æterna oblivione obscurantur. ²⁵ Quia nullum habuere Poëtam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. ²⁶ Virtus non laudata et incognita non multum differt à vita ignava. Nota quod verbum *distat*,

cum dandi casu jungitur.

²⁷ Te non illustratum. ²⁸ Non patiar invidas obliviones immerito carpere, id est, imminuere tot tuos labores.

²⁹ Rerum cognitione præstans. Ergo vere es philosophus. ³⁰ AEquabilis in utraque fortuna. ³¹ Punitor avaritiæ et abstinens pecunia, cui omnia parent. ³² Estque tuus animus non unius anni consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert utilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.

Judex honestum prætulit utili, et
 Rejecit ³³ alto dona nocentium
 Vultu, et ³⁴ per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.
 Non ³⁵ possidentem multa vocaveris
 Recte beatum: ³⁶ rectius occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramque ³⁷ callet pauperiem pati,
³⁸ Pejusque letho flagitium timet:
³⁹ Non ille pro caris amicis,
 Aut patria timidus perire.

³³ Erecto vultu et animo excelso; nam alti animi est pecuniam contemnere. ³⁴ Per mediam hostium aciem, id est, per munera et largitiones tanquam victor exprompsit sua arma, id est, suam integritatem et abstinentiam. *Est optima allegoria.*

³⁵ Non recte vocaveris beatum, qui multa possidet. ³⁶ Merito. ³⁷ Sapit et acute novit. ³⁸ Et turpitudinem odit pejus letho, id est, mori maluit quam flagitium committere. ³⁹ Ille, id est, vir talis non timet mori pro amicis aut patria.

IN LIGURINUM. Ode X.

O CRUDELIS adhuc, et Veneris ¹ muneribus potens,
 Insperata tuæ cum veniet ² pluma superbiæ,
³ Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
 Nunc et qui color est puniceæ flore ⁴ prior rosæ,
 Mutatus Ligurinum in faciem verterit ⁵ hispidam,

¹ Pulchritudine et forma potens. ² Cum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet et adjicietur tuæ superbiæ, id est, levitati oris et corporis tui. ³ Et cum vir factus eris,

et detonsa erit coma, quæ humeris tuis jam passa est et diffusa. *Pueri concubini, puellarum more, comam aiebant.* ⁴ Melior flore purpureæ rosæ, ⁵ In faciem pilosam et horridam.

Dices, heu! (quoties te in speculo videris⁶ alterum)
⁷ Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis⁸ incolumes non redeunt genæ?

⁶ Videris mutatum. ⁷ Quasi diceret: Utinam in puerili ætate præcogitasset faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse; vel utinam levis et glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, utinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. ⁸ Genæ imberbes; nam genæ barbatae tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

A D P H Y L L I D E M. Ode XI.

Invitat eam ad epulas.

EST mihi nonum superantis annum
 Plenus¹ Albani cadus: est in horto,
 Phylli, nectendis² apium coronis:

³ Est hederæ vis

Multa, ⁴ qua crines religata fulges.

⁵ Ridet argento domus: ara, castis

Vincta⁶ verbenis, avet immolato

Spargier⁷ agno.

⁸ Cuncta festinat manus: huc et illuc

Cursitant mistæ pueris puellæ:

⁹ Sordidum flammæ trepidant rotantes

Vertice fumum.

¹ Vini Albani. ² Apium ebrietatem pellit, et ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamvis Græcis semper fuit lugubre. Vide Ode xxxvi. lib. i. ³ Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est. ⁴ Qua (scilicet corona ex hederâ facta) tu comam habens religatam fulgere soles. ⁵ Domus splendet argento. ⁶ Castis et puris herbis, frondibusque festis ad aras coronandas. ⁷ Agni mactati sanguine aspergi et imbui avet, id est, videtur cupere. ⁸ Omnes adhibent diligentiam. ⁹ Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur.

Ut tamen nôris ¹⁰ quibus advoceris
Gaudiis ; Idus tibi sunt ¹¹ agendæ ,
Qui dies mensem Veneris marinæ

¹² Findit Aprilem :

¹³ Jure sollemnis mihi , sanctiorque
Pene natali proprio , ¹⁴ quod ex hac
Luce Mæcenâs meus affluentes

Ordinat annos.

Telephum , quem tu ¹⁵ petis , occupavit

¹⁶ Non tuæ sortis juvenem puella

Dives et lasciva , tenetque grata

¹⁷ Compede vinctum.

¹⁸ Terret ambustus Phaëton avaras

Spes , et exemplum grave præbet ¹⁹ ales

Pegasus , terrenum equitem ²⁰ gravatus

Bellerophontem ,

Semper ut ²¹ te digna sequare , ²² et ultra

Quam licet sperare , nefas putando ,

Disparem vites. ²³ Age , jam meorum

¹⁰ Ut intelligas ad quod convivium inviteris. ¹¹ Idus celebrandæ. ¹² Dividit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῆς ἀφρῆς , id est , à spuma , ex qua , et cruore genitalium Saturni in mare projectorum , Venerem progenitam fabulantur Poëtæ , vide Ode xxvi. lib. iii. ¹³ Merito mihi celebrandus , ut dies festus , status et fixus quotannis. ¹⁴ Quia ab hoc die , Mæcenâs meus accrescentes annos suæ ætatis , ordine numerat.

¹⁵ Quem tu amas. ¹⁶ Juvenem tibi valde dissimilem loco , re , genere.

¹⁷ Grata servitute ,

¹⁸ Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere , cum ille sit supra fortunam suam. Phaëton vetat avide sperare , qui negotium supra vires suscipiens , scilicet paterni currus moderationem , igne combustus periit. ¹⁹ Pegasus penniger , vel alatus. ²⁰ Gravatum ferens Bellerophontem , qui cœlos conscensurus , ut , quid rerum ageret Jupiter cognosceret , in terram decidit. ²¹ Ut sequare res tibi aptas. ²² Ordo est : Et vites disparem , putando nefas esse , sperare ultra quam licet.

²³ O Phylli , quam omnium postre-

Finis amorum ,
 (Non enim posthac alia ²⁴ calebo
 Fœmina) condisce modos , amanda
 Voce quos reddas. Minuentur ²⁵ atræ
 Carmine curæ.

mam amare constitui , condisce lyræ decantes. ²⁴ Non alia incendar , id
 modos , quos suavi et amabili voce est, non aliam amabo. ²⁵ Tristes curæ.

AD VIRGILIUM. Ode XII.

Describit Veris adventum.

JAM veris comites , quæ mare ¹ temperant ,
² Impellunt animæ lintea Thraciæ :
 Jam nec prata ³ rigent , nec fluvii strepunt
 Hiberna nive ⁴ turgidi.
 Nidum ponit , Ityn flebiliter gemens ,
⁵ Infelix avis , et ⁶ Cecropiæ domus
 Æternum opprobrium , quod male barbaras
⁷ Regum est ulta libidines.
⁸ Dicunt in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina fistula ;
 Delectantque ⁹ Deum , cui pecus , et ¹⁰ nigri

¹ Quæ mare tranquillum reddunt.

² Thracii venti , id est , Favonii impellunt vela. ³ Non glacie durescunt.

⁴ Aucti.

⁵ Hirundo (olim Procne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Ityn filium gemens à se interfectum , jam nidum ponit. ⁶ Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia , propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium ,

unde domus Cecropia , pro familia Atheniensi. ⁷ Infelix , quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomela constupranda , ulta est male , id est , parricidio.

⁸ Pastores modulantur carmina in honorem Panos. ⁹ Delectant Pana fistulæ inventorem. ¹⁰ Colles feraces , quia terra nigra frumentis est optima , vel nigri colles , id est , colles umbrosi propter silvas. Alii malunt nigræ.

Colles Arcadiæ placent.

¹¹ Adduxere sitim tempora, Virgili :

Sed pressum Calibus ducere Liberum

¹² Si gestis, ¹³ juvenum nobilium cliens,

¹⁴ Nardo vina merebere.

Nardi parvus ¹⁵ onyx eliciet cadum,

Qui nunc Sulpiciis accubat ¹⁶ horreis,

¹⁷ Spes donare novas largus, ¹⁸ amaraque

Curarum eluere efficax.

Ad quæ si properas gaudia, ¹⁹ cum tua

Velox merce veni. ²⁰ Non ego te meis

²¹ Immunem meditor tingere poculis,

Plena dives ut in domo.

Verum ²² pone moras, et studium lucri,

²³ Nigrorumque memor, dum licet, ignium,

²⁴ Misce stultitiam consiliis brevem.

²⁵ Dulce est desipere ²⁶ in loco.

¹¹ Virgili, hæc tempora, id est, veris amœnitas, et aëris temperies suadent lætitiā, et invitāt ad voluptatē.

¹² Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. ¹³ Claudii et Drusi privignorum Augusti. ¹⁴ Propter unguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum.

¹⁵ Parum unguenti multum vini eliciet. Onyx hic significat vasculum ex onyche factum, ad servandum unguentum. ¹⁶ Apothecis vinariis, cujusmodi Romæ habebat Sulpicius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, iisque similia condi solebant.

¹⁷ Liberalis ad donandum spes insolitas. ¹⁸ Amaras curas, vel amaritudines curarum. ¹⁹ Cum parvo Nardi

onyche. ²⁰ Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, ut faciunt divites. ²¹ Te nihil afferentem: Hæc verba olent jocum non infacetum: fortasse tamen Virgilium taxant tenacitatis.

²² Depone moras et cupiditatem lucri. Hinc licet conjicere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. ²³ Mortis memor; nam rogos, sive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigras, id est, tristes, ab effectis. ²⁴ Misce seriis ludicra: ita tamen, ut sis brevis in stultitia.

²⁵ Jucundum est aliquando, cum tempus et locus ferunt, desipere, id est, à severitate animum joco remittere. ²⁶ ἐν κατὰ, opportune.

IN LYCEN. Ode XIII.

*Insultat ei, cum jam anus fiat, et libidine flagrans
à juvenibus contemnatur.*

AUDIVERE, Lyce, Dî mea vota, Dî
Audivere, Lyce. Fis anus, et tamen
Vis formosa videri,

¹ Ludisque et bibis impudens,

² Et cantu tremulo ³ pota, Cupidinem

Lentum sollicitas. ⁴ Ille virentis, et

Doctæ psallere Chiæ

Pulchris excubat in genis.

⁵ Importunus enim transvolat ⁶ aridas

Quercus, et refugit te, quia ⁷ luridi

Dentes, te quia rugæ

⁸ Turpant, et capitis ⁹ nives.

¹⁰ Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,

Nec clari lapides, ¹¹ tempora, quæ semel

Notis condita ¹² fastis,

¹ Tu ludis ludos amatorios, et vinum bibis impudenter. ² Vetularum vox senectute intremiscit. ³ Tu potentiam excitat amoris flammam, in te pene emortuam, vel excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est, et piger.

⁴ Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ, ætate florentis, et canendi peritæ, cum in te sit sopitus.

⁵ Non quiescens. Sic importuna pauperies. Ode xvi, lib. iii. ⁶ Vetulas consumptas, et exsanguis. ⁷ Dentes

illuvie squalidi. ⁸ Te deformem reddunt. ⁹ Canities.

¹⁰ Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, id est, pulchritudinem amissam. In Insula Coe tenuissimæ vestes ex bombyce texebantur, et optima purpura tingebantur. ¹¹ Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (id est, decurrens ætas) ea semper condita, et in publicis fastis perscripta, inclusit et sepelivit. ¹² In fastis, Romani cum res foris gestas,

Inclisit volucris dies.
 Quo fugit ¹³ Venus? ¹⁴ heu! quove color? decens
 Quo ¹⁵ motus? ¹⁶ quid habes illius, illius
¹⁷ Quæ spirabat amores,
 Quæ me ¹⁸ surpuerat mihi?
¹⁹ Felix post Cynaram, notaque et artium
 Gratarum ²⁰ facies; ²¹ sed Cynaræ breves
 Annos fata dederunt,
 Servatura diu parem
 Cornicis ²² vetulæ temporibus Lycen;
 Possent ut juvenes visere ²³ fervidi,
 Multo non sine risu,
²⁴ Dilapsam in cineres facem.

tum acta urbana singulorum annorum, publicæ memoriæ causa, perscribent. ¹³ Quo fugit venustas, quam olim habebas Lyce? ¹⁴ Est Ironia. ¹⁵ Agilitas corporis et saltatio. ¹⁶ Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? Nihil omnino. ¹⁷ Quæ adeo formosa fuit, ut amores exspiraret. ¹⁸ Subriperat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat.

¹⁹ Tam pulchra, ut soli Cynaræ cedas, vel post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. ²⁰ Facies artificioso cultu ornata, vel facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cujusmodi sunt oculorum

splendor, frontis lævor, vultus hilaris, labiorum nativus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, cervicis volubilitas, et similia.

²¹ Sed fata, quæ servatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breves annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, ut juvenibus fias ludibrio. ²² Cornix dicitur centum annos vivere. Hinc annosa cornix. Ode xvii. lib. iii.

²³ Juvenes tui amore olim incensi.

²⁴ Ut te, tanquam facem consumptam, id est, pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem juvenes possent visere.

AD AUGUSTUM. Ode XIV.

*A Senatu populoque Romano, dignos ei honores
tribui non posse.*

QUÆ cura ¹ patrum, quæve ² Quiritium
Plenis honorum ³ muneribus, tuas,

Auguste, virtutes in ævum

⁴ Per titulos, memoresque fastos

⁵ Æternæ? ⁶ O! qua Sol habitabiles

Illustrat oras, maxime Principum,

⁷ Quem legis expertes Latinæ

Vindelici didicere nuper

Quid Marte posses: ⁸ milite nam tuo

Drusus Genaunos, implacidum genus,

Brennosque veloces, et arces

Alpibus impositas ⁹ tremendis

Dejecit acer ¹⁰ plus vice simplici.

¹¹ Major Neronum mox grave prælium

Commisit, immanesque Rhætos

¹² Auspiciis pepulit secundis,

¹ Senatorem: ² Populi Romani.
³ Statuis et monumentis. ⁴ Per titulos statuis inscriptos, et fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent. ⁵ Possit virtutes tuas æternas reddere.

⁶ Ordo est: O maxime Principum qui terram incolunt, qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, id est, ô Princeps maxime omnium, qui ubique sunt. ⁷ Quem Vindelici expertes legis Latinæ, id est, civilitatis

et humanitatis nescii, didicere nuper, quid posses Marte, id est, in re militari. De Vindelicis vide supra Ode iv. ⁸ Militibus, et auspiciis tuis acer Drusus, plus quam semel dejecit Genaunos et Brennos, Galliæ populos immanissimos et implacabiles. ⁹ Propter hostium crudelitatem. ¹⁰ Non uno congressu, sed iterum atque iterum.

¹¹ Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in Auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum. ¹² Auspiciis

¹³ Spectandus in certamine Martio,
 Devota morti pectora liberæ
 Quantis fatigaret ruinis,
¹⁴ Indomitas prope qualis undas
¹⁵ Exercet Auster, ¹⁶ Pleiadam choro
 Scindente nubes, impiger hostium
 Vexare turmas, et frementem
 Mittere equum ¹⁷ medios per ignes.
 Sic tauriformis volvitur ¹⁸ Aufidus,
 Qui regna ¹⁹ Dauni præfluit Appuli,
²⁰ Cum sævit, horrendamque cultis
 Diluviem ²¹ meditatur agris;
 Ut barbarorum ²² Claudius agmina
²³ Ferrata vasto diruit impetu,
²⁴ Primosque et extremos metendo,
²⁵ Stravit humum, sine clade victor,
 Te copias, te consilium, et tuos
²⁶ Præbente Divos. Nam tibi, ²⁷ quo die

tuis. ¹³ Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis, et cladibus fatigaret Rhætorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

¹⁴ Ordo est: Tiberius tam impiger vexare hostium turmas, et mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum est Auster cum undas exercet, Pleiadam choro scindente nubes. ¹⁵ Agitat Auster. ¹⁶ Vergiliarum ortus et occasus pluvius est et tempestuosus, nubibus à vento scissis. ¹⁷ Per medium pugnae fervorem.

¹⁸ Aufidus Apuliæ fluvius, dicitur Tauriformis, propter ejus impetum et

mugitum, vel quod imbribus auctus, relicto suo alveo, exundabat sæpius.

¹⁹ Dauni Appulorum regis. ²⁰ Cum eum auxerit cœlestis imber. ²¹ Metaphorice est, à re animata, ad inanimatam. Alii legunt, minitatur.

²² Tiberius Nero. ²³ Agmina ferro et armis munita. ²⁴ Totam aciem cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit gladio*. ²⁵ Operuit humum, victor sine ulla suorum militum jactura. ²⁶ Te suppeditante Divos tuos, id est, Divos tibi faventes.

²⁷ Eodem, quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superavit, tertio lustro

Portus ²⁸ Alexandria supplex,
 Et vacuum patefecit ²⁹ aulam,
 Fortuna lustris prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque, et optatum peractis
 Imperiis decus ³⁰ arrogavit.
 Te ³¹ Cantaber non ante domabilis,
 Medusque, et Indus, te ³² profugus Scythes
 Miratur, ô ³³ tutela præsens
 Italiæ, ³⁴ dominæque Romæ!
³⁵ Te, fontium qui celat origines
 Nilusque, et ³⁶ Ister, te rapidus ³⁷ Tigris,
 Te ³⁸ belluosus qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis,
 Te non paventis ³⁹ funera Galliæ,
⁴⁰ Duræque tellus audit Iberiæ:

(id est, quindecim annis) interposito.
²⁸ In Alexandriam Antonius et Cleopatra confugerant. ²⁹ Domum regiam hoste vacuum: nam devicta erat Cleopatra, et Antonius extinctus. ³⁰ Fortuna peperit divinos honores tuis Imperiis jam finitis attribuendos, ut Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores;

Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.

³¹ Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Ode vi. lib. ii. et Ode viii. lib. iii. ³² Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. Vide Ode xxxv. lib. i. et Ode xxiv. lib. iii. ³³ O, qui semper et ubique victor, ab omnibus

defendis Italiam malis, dominamque Romam! ³⁴ Romæ principis urbium, vide supra Ode iii.

³⁵ Nilus Ægypti fluvius, qui celat originem suorum fontium, id est, cujus fontes et origines adhuc nemo scivit, audit te, id est, te colit et veneratur. ³⁶ Danubius, fluvius permagnus. ³⁷ Tigris est Armeniæ fluvius adeo velox, ut aliquando saxa ingentia secum rapiat. ³⁸ Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat, à nobis longe sejunctos. ³⁹ Galli mortem non extimescebant, vel propter ingentem ferocitatem, vel quia sibi persuadebant, quod aliquando renascerentur. Bentleius vult: te non paventes, etc. ⁴⁰ Laboriosæ Hispaniæ.

Te cæde gaudentes ⁴¹ Sicambri
⁴² Compositis venerantur armis.

⁴¹ Germaniæ populi bellicosi. Vide
 supra Ode II.

⁴² Armis in uno loco simul positis et
 conditis, id est, bello sedato et finito.

AUGUSTI LAUDES. Ode XV.

¹ PHÆBUS volentem prælia me loqui,
 Victas et urbes, increpuit lyra,
² Ne parva Tyrrhenum per æquor
 Vela darem. Tua, Cæsar, ætas
 Fruges et agris retulit ³ uberes,
⁴ Et signa nostro restituit ⁵ Jovi
⁶ Direpta Parthorum superbis
 Postibus, et vacuum duellis
⁷ Janum Quirini clausit, et ordinem
 Rectum, et vaganti fræna licentiæ
⁸ Injecit, ⁹ amovitque culpas,
 Et veteres revocavit ¹⁰ artes,
 Per quas Latinum nomen, et Italæ
 Crevere vires, famaue, et imperi

¹ Apollo increpuit, id est, objurgavit et admonuit me volentem prælia et victas urbes loqui lyra, id est, lyrico carmine. ² Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id æque periculosum esse, ac parvo navigio in mari Tyrrheno navigare.

³ Copiosas fruges. ⁴ Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus. ⁵ Jovi Capitolino, ubi signa militaria servari solebant. ⁶ Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui ne

victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romam ad Augustum remiserrunt. ⁷ Et tua ætas clausit Janum Quirini, id est, clausit Jani templum apud Romam, facta pace per universum terrarum orbem; nam belli tempore templum Jani patebat. ⁸ Et iniecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, id est, bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. ⁹ Gravibus poenis in improbos constitutis. ¹⁰ Pristinæ

¹¹ Porrecta majestas ad ortum
 Solis ¹² ab Hesperio cubili.
 Custode rerum Cæsare, non ¹³ furor
 Civilis, aut vis eximet otium:
 Non ira, quæ ¹⁴ procudit enses,
 Et miseras ¹⁵ inimicat urbes.
 Non ¹⁶ qui profundum Danubium bibunt,
¹⁷ Edicta rumpent Julia, non Getæ,
 Non Seres, ¹⁸ infidive Persæ,
¹⁹ Non Tanaïm prope flumen orti.
 Nosque et ²⁰ profestis lucibus, et sacris,
²¹ Inter jocos munera Liberi,
²² Cum prole, matronisque nostris,
²³ Rite Deos prius apprecati,
 Virtute functos, more patrum, duces,
²⁴ Lydis remisto carmine tibiis,
 Trojamque, et ²⁵ Anchisen, et almæ
 Progeniem Veneris canemus.

Romanorum virtutes. ¹¹ Majestas est amplificata. ¹² Ab occasu Solis.

¹³ Non bellum civile, aut violentia ejiciet pacem. ¹⁴ Procudi facit. ¹⁵ Inimicas reddit urbes.

¹⁶ Thraces, Germani, et aliæ gentes. ¹⁷ Leges Julias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quascumque. ¹⁸ Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant. ¹⁹ Non Scythæ et Sarmatæ.

²⁰ Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus, et privatis et pu-

blicis sunt concessi. ²¹ Inter vina et lætas epulas. ²² Cum liberis et uxoribus. ²³ Nos ritu majorum, Deos primum invocantes, canemus claros daces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. ²⁴ Tibiarum varii erant modi, tres præcipue: Doricus, sive Ionicus, Phrygius, et Lydius. ²⁵ Canemus patrem AENEÆ, ipsumque AENEAM Veneris filium, et totam gentem Juliam, nempe Julium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drususos, etc.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Se cum eo ad bellum Actiacum proficiscente ire velle.

¹ IBIS ² Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
³ Quid nos, quibus te vita sit superstitute
Jucunda; si contra, gravis?
Utrumne ⁴ jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente ⁵ laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
⁶ Feremus: et te vel per Alpium juga,
⁷ Inhospitalem et Caucasum,
⁸ Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.

¹ Amice Mæcenas, tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis navibus inter alta navium propugnacula, id est, inter turritas naves Antonianas.

² In navibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

³ Quid nos faciemus, qui Romæ restamus, quibus vita est jucunda, te superstitute et incolumi, gravis vero, te mortuo? Alii malunt: quibus te vita si superstitute. Cujus loci hic erit sensus:

quibus vita est jucunda, si, te superstitute, vivitur; si contra, gravis.

⁴ Jussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus, quod sine te est injucundum?

⁵ An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, qua viros fortes decet? ⁶ Sibi ipse dat responsum.

⁷ Caucasus est Scythiæ mons, inhospitalis propter glaciem et nives. ⁸ Usque ad sinum Gaditanum, in Hispania juxta columnas Herculis.

- 9 Roges, tuum labore quid juvem meo,
 Imbellis, ac firmus parum?
 10 Comes minore sum futurus in metu,
 11 Qui major absentes habet:
 Ut assidens implumibus pullis avis
 Serpentium ¹² allapsus timet,
 13 Magis relictis; ¹⁴ non, ut adsit, auxili
 Latura plus præsentiis.
 Libenter hoc, et omne ¹⁵ militabitur
 Bellum in tuæ spem gratiæ.
 16 Non ut juvencis illigata pluribus
 Aratra nitantur mea;
 17 Pecusve Calabris ante sidus fervidum
 Lucana mutet pascuis;
 18 Nec ut superni villa candens Tusculi
 Circaea tangat mœnia.
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit: haud paravero,
 19 Quod, aut avarus, ut Chremes, terra premam;
 20 Discinctus aut perdam ut nepos.

9 Si roges, quid ego non bellicosus
 possim meo labore te juvare? 10 Si
 tuus sim comes, minus tibi metuam
 præsens quam absens. 11 Qui metus.
 12 Ordo est: Quemadmodum avis as-
 sidens in nido, pullis suis implumibus
 timet quidem serpentum incursiones.
 13 Sed, multo magis timet absens,
 scilicet pullis relictis. 14 Non est latura
 plus auxilii præsentiis, quamvis adsit.

15 Militabitur à me. 16 Est Hypal-
 lage. Non ut plures juvenci mei ni-
 tantur aratris illigatis, id est, non ut
 plura habeam aratra, vel ut plura agri

jugera possideam. 17 Non ut habeam
 multa armenta, quæ post ortum Ca-
 niculæ pascua mutent, scilicet ex Ca-
 labria in Lucaniam. 18 Nec ut villa
 mei fundi Tusculani, in colle sita et
 marmore candenti exstructa, se ex-
 tendat ad oppidum Tusculum, à Tele-
 gono Circes et Ulyssis filio ædificatum.

19 Quod in terra occultem, ut
 Chremes ille senex Terentianus. 20 Ut
 dissolutus nepos prodige expendam.
 Nepos, præter propriam et vulgatam
 significationem, luxuriosum et perdi-
 tum hominem significat.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES. Ode II.

BEATUS ille, qui ¹ procul negotiis,
² Ut prisca gens mortalium,
³ Paterna rura bobus exercet suis,
⁴ Solutus omni fœnore.
⁵ Nec excitatur classico miles truci,
 Nec horret iratum mare;
⁶ Forumque vitat, ⁷ et superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut ⁸ adulta vitium propagine
 Altas maritat populos;
 Aut in ⁹ reducta valle mugientium
¹⁰ Prospectat errantes greges,
¹¹ Inutilesque falce ramos amputans,
 Feliciores inserit;
¹² Aut pressa puris mella condit amphoris,
 Aut tondet infirmas oves.
 Vel cum ¹³ decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
¹⁴ Ut gaudet ¹⁵ insitiva decerpens pyra,
 Certantem et uvam ¹⁶ purpuræ,

¹ Separatus ab urbanæ vitæ molestiis. ² Ut primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant. ³ Qui rura à patribus accepta, propriis, non conductis bobus colit. ⁴ Liber ab omni debito.

⁵ Neque militat, neque navigat. ⁶ Forum vitat, ubi lites aguntur et dijudicantur. ⁷ Et divitum domos non

frequentat, favoris ineundi causa.

⁸ Cum adulta vitium propagine conjungit altas populos. ⁹ In valle longa aut flexuosa. ¹⁰ Procul spectat. ¹¹ Ramos supervacaneos. ¹² Mella è favis expressa. ¹³ Caput quasi pomis coronatum. ¹⁴ Quam gaudet rusticus! *Est admirantis.* ¹⁵ Pyra non ex semine nata, sed pyra proprii laboris. ¹⁶ Et

¹⁷ Qua muneretur te, Priape, et te, pater
¹⁸ Silvane, tutor finium!
 Libet jacere modo sub ¹⁹ antiqua ilice,
 Modo in ²⁰ tenaci gramine.
 Labuntur altis interim ripis aquæ;
²¹ Queruntur in sylvis aves;
 Fontesque, lymphis ²² obstrepunt manantibus,
 Somnos ²³ quod invitet leves.
 At cum tonantis ²⁴ annus hibernus Jovis
 Imbres, nivesque comparat;
 Aut trudit acres hinc et hinc multa ²⁵ cane
 Apros in ²⁶ obstantes plagas;
 Aut ²⁷ amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus ²⁸ dolos;
 Pavidumque leporem, et ²⁹ advenam ³⁰ laqueo
³¹ Jucunda captat præmia. (gruem
 Quis non ³² malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviscitur?
 Quod si ³³ pudica mulier in partem juvet
 Domum, atque dulces liberos,

decerpens uvam purpuream. *Participium certandi, dativo jungitur.*

¹⁷ Qua donet te, Priape, hortorum Deus. ¹⁸ Silvarum et agrorum custos. ¹⁹ Sub ilice annosa, quæ latiore umbram præbeat. ²⁰ In gramine, quod terræ firmiter adhæret.

²¹ Canunt aves. ²² Et fontes strepitum et murmur faciunt. ²³ Quæ res.

²⁴ Hyems. *Totum pro parte.*

²⁵ Multis canibus. ²⁶ In opposita retia. ²⁷ Furcula aucupali, qua rete

tenditur. ²⁸ Quæ retia sunt doli turdis avibus voracissimis. ²⁹ Advenam, transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguli formam efficiunt. *M. Tull. ii. de Nat.* ³⁰ Gruem pedica captat. ³¹ Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis jucunda laborum præmia.

³² Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.

³³ Mulier casta.

³⁴ Sabina qualis aut ³⁵ perusta solibus
³⁶ Pernicis uxor Appuli,
³⁷ Sacrum vetustis extruit lignis focum,
 Lassi ³⁸ sub adventum viri,
 Claudensque ³⁹ textis cratibus lætum pecus,
⁴⁰ Distenta siccet ubera,
 Et ⁴¹ horna dulci vina promens dolio,
 Dapes ⁴² inemptas apparet:
⁴³ Non me Lucrina juverint conchyliā,
 Magisve ⁴⁴ rhombus, aut scari,
⁴⁵ Si quos Eois intonata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare;
 Non ⁴⁶ Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non ⁴⁷ attagen Ionicus
 Jucundior, quam lecta de pinguissimis
 Oliva ramis arborum;
 Aut herba ⁴⁸ lapathi prata amantis, et ⁴⁹ gravi
 Malvæ salubres corpori;
 Vel agna festis cæsa ⁵⁰ Terminalibus,

³⁴ Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ. ³⁵ Nigra. ³⁶ Aut nigra uxor Appuli agilis, vel patientis laborum. ³⁷ Est Hypallage. Si extruat ligna super focum laribus sacrum. ³⁸ Paulo ante adventum mariti.

³⁹ Septis. ⁴⁰ Si plena ubera mulgeat. ⁴¹ Hujus anni vina. ⁴² Escas suo labore paratas, et domi natas. ⁴³ Conchyliā in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectaverint, aut Rhombus, vel, etc. ⁴⁴ Rhombus est

piscis magni pretii, sic etiam Scarus. ⁴⁵ Si quos Scaros hiems, id est, tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. ⁴⁶ Gallina Africa non potest mihi esse cibus jucundior. ⁴⁷ Attagen est avis Asiatica, inter nobilissimas habitata. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit urbs Ephesus. ⁴⁸ Lapathum Latini appellant rumicem, de cujus variis virtutibus consule Dioscoridem.

⁴⁹ Corpori ægrotanti. ⁵⁰ Festis in honorem Terminis Dei celebratis, in cujus tutela veteres putabant esse agrorum fines.

⁵¹ Vel hædus ereptus lupo.
 Has inter epulas, ⁵² ut juvat pastas oves
 Videre properantes domum!
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido;
 Positosque vernas, ditis ⁵³ examen domus,
 Circum ⁵⁴ renidentes Lares!
⁵⁵ Hæc ubi locutus fœnerator Alphius,
 Jam jam futurus rusticus,
 Omnem ⁵⁶ relegit Idibus pecuniam,
 Quærit Kalendis ponere.

⁵¹ Hædus è faucibus lupi ereptus
 suavior est rustico, quam qui desump-
 tus est ex suo hædili; nam minoris
 constat.

⁵² Quantum delectat. ⁵³ Vernæ
 sunt, quasi examen apium, in divitis
 domo. ⁵⁴ Circum Lares splendentes
 et hilares. Vide Ode XVIII. lib. II.
⁵⁵ Fingit Horatius Alphium fœnera-

torem superiora omnia dixisse, quasi
 is approbaret vitæ rusticæ jucundita-
 tem, sed ad ingenium suum rediens,
 properat ad pecuniam in fœnore col-
 locandam. ⁵⁶ Omnem pecuniam con-
 gregavit, à debitoribus eam exigens
 Idibus, (id est, circa dimidiatum
 mensem) studetque iterum in fœnore
 collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Ode III.

Allii detestatio.

PARENTIS ¹ olim si quis impia manu
 Senile ² guttur fregerit,
³ Edat cicutis allium nocentius.
 O dura ⁴ messorum ilia!
 Quid hoc veneni ⁵ sævit in præcordiis?

¹ Posthac. ² Cervicem patris seni.
³ Edat, pro supplicio, allium suo
 calore nocentius cicutis, quæ frigore

venenato necant. ⁴ Messoribus allium
 dare solebant. Vide Virg. *Alexin*,
⁵ Venenum æstuat.

Num viperinus his ⁶ cruor
 Incoctus herbis me ⁷ fefellit? An malas
⁸ Canidia tractavit dapes?
⁹ Ut Argonautas præter omnes candidum
 Medea mirata est ducem,
 Ignota tauris illigaturum juga,
 Perunxit ¹⁰ hoc Iasonem:
¹¹ Hoc delibutis ulta donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
 Nec tantus unquam siderum insedit ¹² vapor
 Siticulosæ Apuliæ,
¹³ Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarsit æstuosius.
 At, si quid unquam ¹⁴ tale concupiveris,
 Jocose Mæcenas, precor
¹⁵ Manum puella suavio opponat tuo,
 Extrema et in sponda cubet.

⁶ Sanguis viperæ serpentis, id est, venenum. ⁷ Me latuit, id est, me inscio fuit incoctus? ⁸ An mulier venefica male contrectavit dapes?

⁹ Posteaquam Medea mirata est, id est, adamavit Jasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, id est, pulchrum. ¹⁰ Hoc unguento, scilicet allio, perunxit Jasonem, illigaturum juga ignota tauris, id est, qui tauris ignivomis juga insueta injiceret.

¹¹ Medea Creüsam Creontis filiam vestibus hoc allio delibutis ulta, aufugit per aërem, vecta à dracone alato.

¹² Nec tantus calor siderum, Caniculæ præsertim, aridam invasit Apuliam. ¹³ Nec tunica ad Herculem à Dejanira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentius inflammavit humeros Herculis efficacis, id est, laboriosi, et ad efficiendum apti.

¹⁴ Allium. ¹⁵ Precor, ut puella halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, et cubet in exteriori lecti parte, ne allii fœtore offendatur, id est, precor, ut neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

IN VOLTEIUM MENAM. Ode IV.

In ejus, ex mutata conditione, arrogantiam invehitur;

LUPIS et agnis quanta ¹ sortito obtigit,

² Tecum mihi discordia est,

³ Ibericis peruste funibus latus,

⁴ Et crura dura compede.

Licet superbus ambules pecunia,

⁵ Fortuna non mutat genus.

Videsne, ⁶ sacram metiente te viam

⁷ Cum bis ter ulnarum toga,

⁸ Ut ora vertat huc et huc euntium

⁹ Liberrima indignatio?

¹⁰ Sectus flagellis hic Triumviralibus

Præconis ad fastidium,

Arat Falerni mille fundi jugera,

Et Appiam mannis terit;

¹¹ Sedilibusque magnus in primis eques,

Othone contempto, sedet.

¹ Naturaliter. ² Tanta mihi tecum discordia est. ³ Qui latus habes perustum, et valde flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.* ⁴ Cujus crura perusta sunt et attrita ferreis compedibus. ⁵ Pecuniæ ex liberto nobilem non efficiunt.

⁶ Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium. ⁷ Indutus togam sex ulnarum laxam et amplam, more divitum. Mallem: bis trium. ⁸ Videsne, quomodo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conver-

tat? ⁹ Indignatio aperta, sine fuce, aut aliqua dissimulatione. ¹⁰ *Est hæc oratio indignantis populi in Menam Pomp. Mag. libert.* Hic cæsus flagellis Triumvirorum jussu usque ad satietatem præconis, arat mille jugera fundi optimi in Campania, et perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis, id est, equis gradariis, ad luxum nobilium et fortunatorum hominum accommodatis. *Angl. fit for a foot-cloth.* ¹¹ Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus,

¹² Quid attinet ¹³ tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere

Contra latrones, atque servilem manum,
Hoc, hoc Tribuno militum?

contra legem à Roscio Othone latam, qua sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quod aliquando fuerat servus, etsi jam quadraginta millia ses-

tertium habebat. ¹² Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas et servos fugitivos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata, et servus, sit Tribunus militum.

¹³ Naves rostratas, quarum summæ partes ære et ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Ode V.

¹ AT, ô Deorum quidquid in cœlo regit
Terras, et humanum genus!

² Quid iste fert tumultus? aut ³ quid omnium
Vultus in unum me truces?

⁴ Per liberos te, si vocata partibus

⁵ Lucina veris affuit,

⁶ Per hoc inane purpuræ decus precor,

⁷ Per improbaturum hæc Jovem,

Quid ut noverca me intueris, aut uti

⁸ Petita ferro bellua?

¹ Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameque necare constituerant, ut ex ejus jecore et medulla, arte Necromantica, philtrum seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, ô omnes Dii, qui regitis terras hominesque. ² Quid affert, vel quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio? ³ Quid omnium vultus contra

me solum volunt?

⁴ O Canidia, rogo te per liberos tuos, si quos vere peperisti. ⁵ Diana à parturientibus invocabatur, quod nascentibus opem ferre putabatur. ⁶ Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. ⁷ Te rogo per Jovem hæc maleficia vindicaturum. ⁸ Ut bellua ferro sauciata.

- 9 Ut hæc trementi questus ore , constitit
 10 Insignibus raptis puer ,
 11 Impube corpus , quale posset impia
 Mollire 12 Thracum pectora ;
 Canidia brevibus implicata viperis
 13 Crines , et incomptum caput ,
 14 Jubet sepulchris caprificos erutas ,
 Jubet cupressus 15 funebres ,
 Et uncta turpis ova 16 ranæ sanguine ,
 Plumamque nocturnæ 17 strigis ,
 Herbasque , quas 18 Iolcos , atque 19 Iberia
 Mittit venenorum ferax ,
 20 Et ossa ab ore rapta jejunæ canis ,
 21 Flammis aduri Colchicis .
 22 At expedita Sagana , per totam domum
 Spargens 23 Avernales aquas ,
 24 Horret capillis , ut 25 marinus , asperis ,

9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, etc.

10 Ornamentis ejus raptis, scilicet prætexta et bulla, quæ erant Patri-
ciorum insignia.

11 Existens tale impube corpus, quale, etc. 12 Pectora crudelium et barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos, furiarum instar. 14 Jubet adhiberi caprificos infaustas et sepulchris extractas, quasi Diis inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, ut cupressus cæsa nunquam revirescit, sic mortui ad vitam minime redeunt. Vide Ode XIV. lib. II. 16 Rubetæ. 17 Strix est avis mali ominis, quæ nocturno tempore

volat, et stridorem pro cantu habet.

18 Iolcos est urbs Thessaliæ. 19 Non Hispania, sed civitas montibus Colchicis vicina. 20 Quæ creduntur aviditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum. 21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos opera et arte Medæ erant paratæ ad Creontis domum, ejusque filiam Creüsam conflandam.

22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ. 23 Aquas ex Averno lacu petitas. 24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis. 25 Ut marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, et eodem modo

Echinus, aut ²⁶ currens aper.
²⁷ Abacta nulla Veia conscientia,
 Ligonibus duris humum
²⁸ Exhaustiebat ingemens laboribus;
²⁹ Quo posset infossus puer
 Longo die bis terque mutatae dapis
 Inemori ³⁰ spectaculo;
³¹ Cum promineret ore, quantum extant aqua
 Suspensa mento corpora;
³² Exsucta uti medulla, et aridum jecur
 Amoris esset poculum;
³³ Interminato cum semel fixae cibo
 Intabuissent ³⁴ pupulae.
³⁵ Non defuisse masculae libidinis
³⁶ Ariminensem Foliam
 Et ³⁷ otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum;
³⁸ Quae sidera excantata voce ³⁹ Thessala,
 Lunamque caelo deripit.

spinis est confertus. ²⁶ Ut aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes. ²⁷ Veia, tertia venefica, nullius maleficii conscientia deterrita. ²⁸ Vehementer anhelans, scrobem faciebat. ²⁹ In eum finem, ut puer, etc. ³⁰ Aspectu dapis novae saepius appositae, sed semper sublatae. ³¹ Cum puer in terra defossus extaret e terra. ³² Ista est causa hujus facinoris. Alii legunt: exerta, vel execta. ³³ Vento et interdicto cibo, quem tangere puer est prohibitus. ³⁴ Oculorum acies cum intabuissent semel, id est, cum

tabidae apparuissent uno impetu, non temporis successu.

³⁵ Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quae foeminarum amore adeo exarsit, ut tanquam vir in foeminas ageret. ³⁶ Ariminum est urbs in Italia. ³⁷ Neapolis sita est in secessu, vitae tranquillae et otiosae aptissimo. ³⁸ Quae Folia deripit sidera, etc. ³⁹ Voce magica, vel cantionibus magicis, quibus utentes Thessali, Lunam et sidera e caelo in terram devocant. Virg. *Carmina vel caelo possunt deducere lunam.*

Hic 40 irresectum sæva dente livido
 Canidia rodens pollicem ,
 Quid dixit ? aut quid tacuit ? 41 O rebus meis
 Non infideles 42 arbitræ ,
 Nox , et 43 Diana , quæ silentium regis ,
 44 Arcana cum fiunt sacra ,
 Nunc , nunc adeste : nunc 45 in hostiles domos
 Iram , atque numen vertite.
 46 Formidolosis dum latent silvis feræ ,
 Dulci sopore languidæ ;
 47 Senem (quod omnes rideant) adulterum
 Latrent 48 suburrane canes ,
 49 Nardo perunctum , quale non perfectius
 Meæ laborârunt manus.
 50 Quid accidit ? cur dira barbaræ minus
 Venena Medæe valent ,
 Quibus 51 superbam fugit ulta pellicem ,
 Magni Creontis filiam ,
 Cum 52 palla , tabo munus imbutum , novam

40 Unguem pollicis non resectum ;
 nam mulieres veneficæ ungues suos
 nutriunt , non secant , quippe quæ
 non minus corpore quam animo turpes
 sunt et deformes. 41 Hæc dicuntur à
 Canidia , *O rebus meis* , etc. 42 Non
 infideles testes. 43 Luna silentium re-
 gere dicitur , quia nox taciturna est.
 44 Dum nocturna mulierum sacrifi-
 cia , seu potius maleficia celebrantur.
 45 In Varum senem , qui me asperna-
 tur , vim vestram divinam vertite.
 46 Noctu. 47 Ut Varum scortatorem
 canes allatrent in Suburra , dum ibi

meretrices sectatur , quem omnes etiam
 rideant , propter juvenilem in sene
 amorem. 48 Suburra locus est in urbe
 Roma , qui inter Esquilias et Vimina-
 lem jacet , meretricum ferax. 49 Un-
 guento Nardino perunctum. 50 Mira-
 tur Canidia , cur venena præstantis-
 sima , quæ in Varum adhibuerat , mi-
 nus valerent , quam ea quibus usa est
 Medea in Creüsam Creontis filiam.
 51 Creüsam potentem et superbi regis
 filiam. 52 Palla accepta , Creüsa cum
 tota Creontis regia subito incendio
 conflagravit.

Incendio ⁵³ nuptam abstulit?
 Atqui nec herba, nec latens ⁵⁴ in asperis
 Radix ⁵⁵ fefellit me locis.
⁵⁶ Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum.
 Ah! ah! solutus ambulat veneficæ
 Scientioris ⁵⁷ carmine.
⁵⁸ Non usitatis, Vare, potionibus
 (⁵⁹ O multa fleturum caput!)
 Ad me recurres, ⁶⁰ nec vocata mens tua
 Marsis redibit vocibus.
 Majus parabo, majus infundam tibi
⁶¹ Fastidienti poculum;
 Priusque cœlum ⁶² sidet inferius mari,
⁶³ Tellure porrecta super,
 Quam non amore sic meo flagres, uti
 Bitumen ⁶⁴ atris ignibus.
⁶⁵ Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
⁶⁶ Lenire verbis impias;
 Sed dubius ⁶⁷ unde rumperet silentium,

53 Creüsam Jasoni nuptam.

54 In montibus. 55 Latuit me.

56 Varus indormit cubilibus unctis oblivione omnium pellicum, id est, dormit securus mei, et omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione.

58 Novis et insolitis veneficiis tu ad me recurres, velis, nolis. 59 O caput multum fleturum, id est, cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana ad sani-

tatem revertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, quæ à Circe venefica didicerant.

61 Tibi fastidienti et aspernanti me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quam, etc. Natura mutabitur. *Hyperbole est.* 63 Tellure superjecta. 64 Ignes ex bitumine nigrescunt.

65 Paulo postquam hæc locuta est Canidia. 66 Lenibat. 67 Dubius, à qua re exordium loquendi sumeret

Misit ⁶⁸ Thyesteas preces.

⁶⁹ Venena, magnum fas, nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.

⁷⁰ Diris agam vos: dira detestatio

⁷¹ Nulla expiatur victima.

Quin, ⁷² ubi perire jussus exspiravero,

Nocturnus occurram furor,

⁷³ Petamque vultus umbra curvis unguibus,

⁷⁴ Quæ vis Deorum est Manium;

Et inquietis ⁷⁵ assidens præcordiis,

Pavore somnos auferam.

Vos turba ⁷⁶ viciatim, hinc et hinc saxis petens,

Contundet obscœnas anus.

Post insepulta membra ⁷⁷ different lupi

Et ⁷⁸ Esquilinæ alites,

⁶⁸ Emisit diras execrationes, quilibet Thyestes in fratrem Atreum usus est.

⁶⁹ Mulieres veneficæ fas et nefas confundere, suisque venenis humana et divina pervertere possunt; sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare, neque possunt effugere, quin suorum maleficiorum pœnas dent, et morte pereant miserabili. Hic aliter locus mea quidem posset sententia explicari. Venena, pro quavis compositione chymica, venena, inquam, magnum fas, scilicet, ea quæ in medicina multum proficiunt ad corporis sanitatem, ideoque inter res fastas jure ac merito ponuntur, quæque magnum nefas eveniunt, cum ad homicidium, magicam, aliamve artem nocivam

applicantur, non valent, etc. *Edit: nota.*

⁷⁰ Execrationibus vos persequar.

⁷¹ Nullo purgatur sacrificio.

⁷² Ubi mortuus fuero, vobis per noctem occurram et perterrefaciam. Sic Dido: *Omnibus umbra locis adero, dabis, improbe, pœnas.* ⁷³ Et ego umbra involabo in facies vestras. ⁷⁴ Quæ, *umbra*, vis est, et ultio Deorum Manium, sic ut per umbras Dii Manes se vindicent. ⁷⁵ Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam somnum, etc.

⁷⁶ Et singulis vicis. ⁷⁷ Diserpent et dissipabunt corpora vestra insepulta, *Quo nihil veteribus fuit horribilius.* ⁷⁸ Vultures aves, in Esquiliis (*colle urbis Romæ*) volitare solent.

79 Neque hoc parentes heu ! mihi superstites
Effugerit spectaculum.

79 Parentes mei mihi superstites (ad has veneficas insepultas , atque earum suum luctum leniendum) videbunt membra canibus et avibus dilacerata.

ODE VI.

In Cassium Severum , Poëtam maledicum.

QUID ¹ immerentes hospites vexas , ² canis
³ Ignavus adversum lupos ?
⁴ Quin huc inanes , si potes , vertis minas ,
Et me ⁵ remorsurum petis ?
⁶ Nam qualis aut ⁷ Molossus , aut fulvus ⁸ Lacon ,
⁹ Amica vis pastoribus ,
Agam per altas , aure sublata , nives ,
Quæcumque præcedet fera.
¹⁰ Tu cum timenda voce complesti nemus ,
¹¹ Projectum odoraris cibum.
Cave , cave : namque in malos asperrimus
¹² Parata tollo cornua :
¹³ Qualis Lycambæ spretus infido gener ,

¹ Cur hospites vexas nihil mali meritos. ² Latrator. ³ Imbecillis et nullius animi contra eos , qui te mordere possunt. ⁴ Cur non in me convertis minas inanes , quæ præter verba nihil sunt ? ⁵ Qui pares tibi referam gratias. ⁶ Ordo est : Nam ego agam , id est , persequar per altas nives alacer et aure sublata , omnem feram , quæcumque præcedit me , et agam talis , qualis aut , etc. ⁷ Canis magnus et procerus.

⁸ Canis Lacedæmonicus , admodum agilis. ⁹ Defensio pastoribus cara : quia canes à lupis greges protegent.

¹⁰ Tu cum convitiis et carmine maledico aliquem es insectatus , pretio tibi oblato , latrare desinis. ¹¹ More canis ignavissimi. ¹² Tollo cornua tanquam taurus , ad feriendum eos , qui mihi maledicunt. ¹³ Talis nimirum , qualis fuit Poëta Archilochus Iamborum scriptor , qui carminis sui amaritudine Ly-

¹⁴ Aut acer hostis Bupalò.

An, ¹⁵ si quis atro dente me petiverit,

Inultus ut flebo puer?

camben socerum laqueo vitam finire
coëgit. ¹⁴ Hypponax Poëta acerrimus,
quem dicunt ad suspendium adegisse
Bupalum pictorem.

serit, an, ut puer, ad lacrymas con-
fugiam! Nequaquam. Est enim pueri
injurias flere, viri vero ulcisci; sed hoc
vetat lex divina: *Nam vindicta mihi,*
et ego retribuam, inquit Dominus.

AD POPULUM ROMANUM. Ode VII.

In bellum civile gestum contra Brutum et Cassium.

Quo, quo ¹ scelesti ruitis? aut cur dexteris

Aptantur enses ² conditi?

Parumne ³ campis, atque Neptuno super

Fusum est Latini sanguinis?

Non ut superbas ⁴ invidæ Carthaginis

⁵ Romanus arces ureret,

⁶ Intactus aut Britannus ut descenderet

⁷ Sacra catenatus via;

Sed ut, secundum ⁸ vota Parthorum, ⁹ sua

Urbs hæc periret dextera.

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,

Unquam, ¹⁰ nisi in dispar feris.

¹¹ Furorne cæcus, an rapit vis acrior,

¹ Scelesti, id est, impii sunt in
patriam, ubi civis à cive interficitur.

² Cur enses in vaginis inclusi jam dis-
tringuntur? ³ Terra marique.

⁴ Carthago semper fuit imperii
Romani æmula. ⁵ Romanus miles.

⁶ Britannus bello nondum domitus.

⁷ Ut per sacram viam vinctus duce-
retur ad Capitolium in triumpho.

⁸ Secundum optata Parthorum inimi-
corum vestrorum. ⁹ Sua dextra, id

est, bellis civilibus. ¹⁰ Nisi in animal
alterius generis. Vestra igitur crude-

litas est plus quam ferina. ¹¹ Insania

An culpa? responsum date.
 Tacent; et ora pallor albus inficit,
¹² Mentisque perculsæ stupent.
¹³ Sic est: acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternæ necis;
¹⁴ Ut immerentis fluxit in terram Remi
¹⁵ Sacer nepotibus cruor.

ne, an major vis, (*utpote fatalis necessitas*) an culpa causa est civilis furoris?

¹² Mentis sceleris conscientia obstupuerunt.

¹³ Sic est, ut dico. Dii irati ob scelus Romuli, qui fratrem Remum

dominandi causa interemit, immiserunt in Romanos hæc bella civilia.

¹⁴ Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. ¹⁵ Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent ejusdem sceleris.

ODE VIII.

In anum libidinosam.

¹ ROGARE longo putidam te sæculo,
 Vires quid enervet meas?
 Cum sit tibi dens ater, ² et rugis vetus
 Frontem senectus exaret,
³ Hietque turpis inter aridas nates
 Podex, velut crudæ bovis.
⁴ Sed incitat me pectus, et mammæ ⁵ putres,

¹ Poëta iratus, orationem non profert integram, sed præcisam. Est igitur subaudiendum, oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, id est, marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet, et ad venerem ineptas reddat?

² Et cum senectus frontem tibi

rugosam effecerit. ³ Cumque dehiscat turpis podex, veluti podex bovis, quæ cruditate laborat, unde cibum male concoquit, adque ideo cruda excrementa ejicit.

⁴ Sed pectus tuum incitat me ad venerem, etc. Ironia est amarissima.

⁵ Mammæ pendulæ, non turgentes ut in puellis.

Equina ⁶ quales ubera ,
⁷ Venterque mollis , et femur ⁸ tumentibus
 Exile suris additum.
⁹ Esto beata : funus atque imagines
¹⁰ Ducant triumphales tuum :
 Nec sit marita , quæ rotundioribus
 Onusta ¹¹ baccis ambulet.
 Quid , quod ¹² libelli Stoïci inter sericos
 Jacere pulvillos ¹³ amant ?
¹⁴ Illiterati num minus nervi rigent ,
 Minusve languet ¹⁵ fascinum ?
 Quod ut ¹⁶ superbo provoces ab inguine ,
¹⁷ Ore allaborandum est tibi.

⁶ Tales mammæ , qualia sunt equina ubera. ⁷ Venter rugosus et luridus.

⁸ Et hydropicis suris gracile femur appositum , *quod sæpe sit in tabidis.*

⁹ Dives esto et nobilis. ¹⁰ Præcedant funus tuum imagines triumphales , id est , imagines majorum tuorum , qui triumphârunt , ad declarandam generis tui antiquitatem. ¹¹ Unionibus , quos rotunditas reddidit pretiosos.

¹² Philosophiæ studium præ se fert ,

ut adveniente amatore docta et honesta videatur esse.

¹³ Solent. ¹⁴ Ineruditorum nervi , (id est , penes vel mentulæ) sine literis , num minus arriguntur ? ¹⁵ Fascinum est virile membrum , cujus species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. ¹⁶ Ab inguine fastidiosus. ¹⁷ Lingua. Adeo obscœna sunt ista , ut salva verecundia explicari non possint.

A D M Æ C E N A T E M . Ode IX.

QUANDO ¹ repostum Cæcubum ad festas dapes ,
² Victore lætus Cæsare ,
 Tecum sub alta (sic Jovi ³ gratum) domo ,

¹ Vinum Cæcubum servatum et repositum ad festas epulas. ² In prælio navali apud Actium , ubi Antonium

et Cleopatram Cæsar superaverat. ³ Gratum , quia Jupiter auctor est victoriæ.

Beate Mæcenas, bibam,
 Sonante mistum tibiis carmen lyra,
 4 Hac Dorium, illis Barbarum?
 5 Ut nuper, 6 actus cum freto 7 Neptunius
 Dux fugit, 8 ustis navibus,
 Minatus urbi 9 vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis.
 10 Romanus, eheu, posteri negabitis!
 Emancipatus fœminæ,
 11 Fert vallum, et arma miles, et spadonibus
 Servire 12 rugosis potest;
 Interque signa, turpe! militaria
 Sol aspicit 13 conopeum.
 14 Ad hoc, frementes verterunt bis mille equos
 Galli canentes Cæsarem,
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppes 15 sinistrorsum 16 citæ.

4 Lyra sonante carmen Dorium, tibiis sonantibus carmen Barbarum, id est, Phrygium, vel Lydium.

5 Ut nuper tecum bibi. 6 Fugatus freto Siciliae. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Ustis navibus ab Augusto. 9 Minatus compedes civibus Romanis, quas servis detraxerat in Sicilia, eos ut armaret contra patriam. Vide supra Epod. iv.

10 Antonius pro mancipio Cleopatrae fert vallum. Eheu, ó posteri! vos propter infamiam negabitis. 11 Portat palum, quo castra muniuntur. 12 Eunuchi, virilitate amissa, unde multum de calore naturali amittunt, cito

fiunt rugosi. Horum magna erat copia in comitatu Cleopatrae. Vide Ode xxxvii. lib. i.

13 Conopeum est tentorii genus ad culices excludendos, thalamis, non castris aptum. 14 Ad hoc spectaculum, contra Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes, converterunt bis mille frementes equos, spadonibus Aegypti servire dedignant. Nota, quod Cæsar et Antonius exercitus habebant in littore et pedestres et equestres, quo tempore classes ad bellum navale erant paratæ. 15 Alexandriam versus. 16 Puppes in fugam sinistrorsum actæ, in quovis portu latent.

¹⁷ Io Triumphhe ! ¹⁸ tu moraris aureos
 Currus , et ¹⁹ intactas boves ?
 Io Triumphhe ! nec Jugurthino parem
 Bello reportâsti ²⁰ ducem ;
²¹ Neque Africano , ²² cui super Carthaginem
 Virtus sepulchrum condidit.
 Terra marique victus ²³ hostis , Punico
 Lugubre mutavit sagum.
 Aut ille ²⁴ centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus ²⁵ non suis ,
²⁶ Exercitatas aut petit Syrtes Noto ,
²⁷ Aut fertur incerto mari.
²⁸ Capaciores affer huc , puer , Scyphos ,
 Et ²⁹ Chia vina , aut ³⁰ Lesbia ,
 Vel , quod fluentem nauseam coërceat ,
 Metire nobis ³¹ Cæcubum.
 Curam metumque Cæsaris rerum juvat
³² Dulci Lyæo solve.

¹⁷ Vox est exprimens gaudium militum , qui Imperatorem triumphantem prosequiebantur. ¹⁸ Tu in mora es curribus triumphalibus , qui jam parati sunt. ¹⁹ Juvenas à tauro integras , et paratas ad sacrificium pro victoria.

²⁰ Marium , qui de Jugurtha Afrorum duce triumphavit. ²¹ Neque Africano bello reportâsti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. ²² Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam et eversam , quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. ²³ Antonius lugubre paludamentum , id est , vestem mœroris induit , purpureo sago deposito. ²⁴ Creta centum habuit civitates.

Vide Ode LVII. lib. III. ²⁵ Ventis adversis et contrariis. ²⁶ Syrtes tempestuosas et à Noto vexatas. ²⁷ Nesciens quo fugiat. ²⁸ Affer huc grandiores calices , ut bibamus liberalius. ²⁹ Vina sic dicta à Chio , insula in AEgeo. ³⁰ A Lesbo insula. ³¹ Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est utile : quamobrem cum stomachi cruditatem tollat , fluentem etiam nauseam sedat et coërceat. Alii aliam reddunt rationem , nempe , quod vinum Cæcubum austerum est et pungens.

³² Juvat dulci vino relaxare metum propter incertum belli eventum. Vide Ode VII. lib. I. Lyæus est nomen Bacchi. ἀπὸ τοῦ λύειν , id est , solve.

IN MÆVIUM. Ode X.

Tempestatem et naufragium ei imprecatur.

¹ MALA soluta navis exit alite,
Ferens ² olentem Mævium.

Ut horridis utrumque verberes ³ latus,
Auster, memento fluctibus.

Niger ⁴ rudentes Eurus ⁵ inverso mari,
Fractosque remos ⁶ differat.

Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit ⁷ trementes ilices.

Nec sidus ⁸ atra nocte amicum appareat,
⁹ Qua tristis Orion cadit.

Quietiore nec feratur æquore,

Quam ¹⁰ Graia victorum manus,

Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio

¹¹ In impiam Ajacis ratem.

¹² O quantus instat navitis ¹³ sudor tuis,

Tibique pallor ¹⁴ luteus,

¹⁵ Et illa non virilis ejulatio,

¹ Malo auspicio navis de statione exit. ² Ferens tetri odoris hominem et turpem Poëtam, de quo Virgil. *Qui Bævium non odit, amet tua carmina, Mævi.*

³ Utrumque latus navis. ⁴ Funes navales. ⁵ Mari ventis contrariis agitato. ⁶ Dissipet et dispersos ferat.

⁷ Illices concussas. ⁸ Tenebrosa nocte sine lunæ lumine. ⁹ Qua nocte occidit tristis Orion, sidus cœleste, cujus occasus, tempestates excitans,

tristes nautas efficit.

¹⁰ Quam Græci victores, quorum complures naufragio perierunt. ¹¹ Ajax Cassandram Minervæ supplicem, in ejus templo stupraverat.

¹² Apostrophe poëtica ad Mævium.

¹³ Labor et metus propter tempestatem impendentem. ¹⁴ Color croceus ex fulvo pallidoque constans, sic dictus à lutea herba, in cujus vertice flores emicant lutei. ¹⁵ Planctus foemineus præ timore naufragii. *Ejulatio*

- Preces et ¹⁶ aversum ad Jovem ,
¹⁷ Ionius udo cum ¹⁸ remugiens sinus
 Noto carinam ruperit !
¹⁹ Opima quod si præda curvo littore
²⁰ Porrecta mergos ²¹ juveris ;
²² Libidinosus immolabitur caper ,
²³ Et agna tempestatibus.

est sceminarum , clamor et gemitus virorum , vagitus infantium. 16 Ad Jovem preces non audientem , vel iratum. 17 Cum Hadriaticus sinus humido Austro sæpe murmurans navem fregerit. 18 Metaph. est à bobus.

19 Quod si , tu facto naufragio in littus eris ejectus , mergis præda pinguis existens. 20 More mortuorum

præda extenta. 21 Paveris mergos ; aves marinas , à facilitate mergendi sic nominatas. 22 Non quod caper tempestatibus immolari est solitus , sed quia Mævius Poëta fuit petulans et libidinosus.

23 Agna nigra. Virg. lib. III. *Æn.* *Nigram hiemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD PETTIUM. Ode XI.

Se amore captum non posse ad versus faciendos operam et studium conferre.

- PETTI, ¹ nihil me , sicut antea , juvat
 Scribere versiculos ,
² Amore perculsum gravi ;
³ Amore , qui me , præter omnes , expetit
 Mollibus in pueris ,
 Aut in puellis urere.

⁴ Hic tertius Decembris , ex quo destiti

⁵ Inachia furere ,

¹ Nihil me juvat. ² Amore Lycisci pueri. ³ Est Anadiplosis. ⁴ Ordo est : Hic tertius Decemb. (id est , annus)

decutit silvis honorem ? id est , frondes , quæ sunt arborum honos et ornamentum. ⁵ Inachiam amare.

Silvis honorem decutit.
 Heu me! per urbem (nam pudet tanti mali)
⁶ Fabula quanta fui!
 Conviviorum et pœnitet,
⁷ In queis amantem et languor, et silentium
⁸ Arguit, ⁹ et latere
 Petitus imo spiritus.
¹⁰ Contraque lucrum nil valere candidum
 Pauperis ¹¹ ingenium
 Querebar, applorans tibi;
¹² Simul calentis ¹³ inverecundus Deus
 Fervidiore mero
 Arcana promôrat loco.
 Quod si meis inæstuet præcordiis
¹⁴ Libera bilis, ¹⁵ ut hæc
 Ingrata ventis dividat
¹⁶ Fomenta, vulnus nil malum levantia;
 Desinet imparibus
 Certare ¹⁷ summotus pudor.
¹⁸ Ubi hæc severus te palam laudaveram,

⁶ Quam multus sermo de me habitus est propter Inachiae amorem? ⁷ In quibus conviviis languor, id est, pallor, silentium, et suspiria, indicia erant amoris mei. ⁸ Probavit. ⁹ Suspirium ab imo productum.

¹⁰ Contra rivalium munera et largitiones. ¹¹ Querebar candidos mores, ingenii acumen, sapientiam, et huiusmodi, nihil valere apud avaram puellam. ¹² Simul, ut Bacchus protulerat arcana mea è loco suo, id est, è pectore meo, qui calebam, (id est,

ebrius eram) vino fervidiore. ¹³ Bacchus facit homines inverecundos.

¹⁴ Iracundia non impedita ab amore. ¹⁵ Ut hæc ingrata amoris pabula dissipet, et ex animo meo dimoveat.

¹⁶ Suspiria, lacrymas, silentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri levamen non afferunt.

¹⁷ Impudentia desinet certare imparibus, id est, cum rivalibus superioribus et ditioribus.

¹⁸ Postquam hæc magnifice dixeram te palam, id est, coram te, &

¹⁹ Jussus abire domum ,
 Ferebar ²⁰ incerto pede ,
 Ad non amicos , heu ! mihi postes , et , heu !
²¹ Limina dura , quibus
 Lumbos , et infregi latus .
²² Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
 Vincere mollitia ,
 Amor Lycisci me tenet ;
²³ Unde expedire non amicorum queant
²⁴ Libera consilia ,
 Nec ²⁵ contumeliæ graves ;
²⁶ Sed alius ardor , aut puellæ candidæ ,
 Aut ²⁷ teretis pueri ,
 Longam ²⁸ renodantis comam .

Petti. 19 A te jussus. 20 Incertus quomodo irem , quidve agerem , ferebar ad postes , id est , Inachiae aedes , mihi inimicas. 21 Ad dura ejus vestibula , super quæ jacebam totas noctes.

22 Ordo est : Nunc amor Lycisci , gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam , me tenet. 23 A quo amore me extricare. 24 Consilia vera

et ab adulatione libera. 25 Non ob-
jurgationes , vel injuriæ ab amica acceptæ.

26 Sed alius amor. Ovid. *Successore novo tollitur omnis amor.*

27 Habentis membra solida et succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide ode x. lib. iv.

O D E X I I .

In anum fœdam quæ illius amores ambiebat.

QUID tibi vis , mulier , nigris dignissima ¹ barris ?
 Munera cur mihi , quidve ² tabellas

¹ Non viris digna , sed barris , id est , elephantis Indicis , qui magna habent genitalia , fortasse intelligit va-

lentissimos ac mentulatissimos amatores. ² Cur mittis epistolas , quibus me ad tuam libidinem explendam sol-

Mittis, ³ nec firmo juveni, ⁴ nec naris obesæ?

⁵ Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet ⁶ hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.

⁷ Quis sudor ⁸ vietis, et quam malus undique membris
Crescit odor, cum ⁹ pene soluto

¹⁰ Indomitam properat rabiem sedare, ¹¹ nec illi
Jam manet humida creta, colorque

¹² Stercore fucatus crocodili; jamque ¹³ subando
Tenta, cubilia, ¹⁴ tectaque rumpit;

¹⁵ Vel mea cum sævis agitat fastidia verbis!

Inachia langues minus, ac me.

Inachiam ter nocte ¹⁶ potes, mihi semper ad unum

¹⁷ Mollis opus! ¹⁸ Pereat male, quæ te

Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem.

licitas? ³ Mihi juveni, in certamine venereo non valido. ⁴ Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. ⁵ Nam ego solus citius odoror utrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an gravem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citius inquam odoror) quam canis rimatur ubi lateat aper. ⁶ Fœtidus odor in alarum pilis.

⁷ Poëta secum loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.

⁸ Senilibus et flaccidis ejus membris.

⁹ Pene meo languente, nec ullam vim habente propter tui fastidium. ¹⁰ Cum effrænatam libidinem hæc anus properat explere. ¹¹ Nec illi anui jam manet creta sudore humefacta, nec fucus, quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam

agitaverat, ut fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore deflueret. ¹² Ex crocodili terrestri fimo, et cerussa (quam Poëta hic cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam servandam. ¹³ Clunes agitando translatio est à suibus. ¹⁴ Lecti stragula nimio motu rumpit.

¹⁵ Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpat, sic loquitur: ô Horati, tu minus langues Inachiae complexu, quam meo, id est, validior es in illa, quam in me. ¹⁶ Potes subigere. ¹⁷ Debilis es, et mihi semper languidus ad unum opus venereum. ¹⁸ Pereat male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, id est, juvenem in re venerea robustum, monstravit te inertem, id est, ignavum et pigrum.

Cum mihi Choüs adesset ¹⁹ Amyntas ,
 Cujus in indomito constantior inguine ²⁰ nervus ,
 Quam nova collibus arbor inhæret.
²¹ Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ ,
²² Cui properabantur ? ²³ tibi nempe ,
 Ne foret ²⁴ æquales inter conviva , magis quem
 Diligeret ²⁵ mulier sua , quam te.
²⁶ O ego non felix , quam tu fugis , ²⁷ ut pavet acres
 Agna lupos , capreæque leones !

¹⁹ Juvenis robustus ex Coo civitate, cujus mentulæ nimietas est arbori comparanda. ²⁰ Penis.

²¹ Purpura Tyria vestes bis tinctas, quas Dibaphas nominant. ²² Cui, id est, ad cujus usum texebantur à me vellera, id est, vestes pretiosæ ? ²³ Tibi

nempe invalido atque ad Venerem inepto. ²⁴ Inter coævus et contubernales. ²⁵ Quem sua amica magis diligeret, quam ego te.

²⁶ Exclamatio poëtica. ²⁷ Quam tu fugis ut agna lupum, et ut capreæ horrent leones.

AD AMICOS. Ode XIII.

HORRIDA tempestas ¹ cœlum contraxit, et imbres,
 Nivesque ² deducunt Jovem.

Nunc mare, nunc ³ siluæ

⁴ Threïcio Aquilone sonant. ⁵ Rapiamus amici
 Occasionem de die :

⁶ Dumque virent genua ,

⁷ Et decet, ⁸ obducta solvatur fronte senectus.

⁹ Tu vina Torquato move

¹ Tempestas coëgit nubes in unum locum. ² Cum imbribus Jupiter in terram descendit, ut veterum fuit opinio. ³ Siluæ pro silvæ : est dictio trissyllaba, per Diæresin. ⁴ Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante.

⁵ Arripiamus ex hoc die convivandi

opportunitatem. ⁶ Dum vires sunt firmæ et stabiles ; nam in genibus robur et vim corporis reposuisse videtur. ⁷ Et dum patitur ætas, longe absit à nobis severitas senilis. ⁸ Solvatur senectus à fronte in rugas contracta. ⁹ Tu, puer, promove et profec

Consule ¹⁰ pressa meo.
¹¹ Cætera mitte loqui. ¹² Deus hæc fortasse benigna
¹³ Reducet in sedem vice.
 Nunc et ¹⁴ Achæmenia
 Perfundi nardo juvat, et ¹⁵ fide Cyllenea
 Levare diris pectora
 Sollicitudinibus :
 Nobilis ut grandi cecinit ¹⁶ Centaurus alumno :
 Invicte, mortalis Dea
 Nate ¹⁷ puer Thetide,
¹⁸ Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt ¹⁹ Scamandri flumina,
²⁰ Lubricus et Simoïs :
²¹ Unde tibi reditum certo ²² subtemine Parcæ
 Rupere, nec ²³ mater domum
 Cærulea te revehet.
²⁴ Illic omne malum vino cantuque levato,

vina ex apotheca. ¹⁰ Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato et Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus. Vide Ode XXI. lib. III.

¹¹ Omitte et permitte Divis cætera. Sic Ode II. lib. I.

¹² Poëta (ut mihi videtur) amicū suū tristem consolatur. ¹³ Deus restituet hæc benigna vicissitudine in pristinum statum.

¹⁴ Vel, ut alii volunt, Achæmenio, unguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege. Vide Ode XI. lib. II.

¹⁵ Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. ¹⁶ Ut Chiron præstantissi-

mus doctor et magister prædixit Achilli forti, quem aluit et erudivit.

¹⁷ O invicte Achilles, fili Thetidis, Deæ marinæ. ¹⁸ Te Troja exspectat. Assaracus fuit avus Anchisæ, et pater Capys. ¹⁹ Scamander et Simoïs, fluvii Trojani, ex Ida monte defluentes. ²⁰ Labens pro natura aquæ. ²¹ Ubi pro certo tibi est moriendum. ²² Subtemen est filum, quod stamini subtextitur. ²³ Thetis, Dea marina, cui cæruleus color tribuitur.

²⁴ Cum apud Trojam fueris, levato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquiis, quæ (scilicet vinum et cantus) sunt ægritudinis solatia.

²⁵ Deformis ægrimonîæ

Dulcibus alloquiis.

²⁵ Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Ode XIV.

*Phrynes amorem obstare quo minus Iambos promissos
absolvat.*

¹ MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,

Pocula Lethæos ² ut si ducentia somnos

³ Arente fauce traxerim,

Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando.

⁴ Deus, Deus nam me vetat,

Inceptos, olim promissum carmen, Iambos

⁵ Ad umbilicum adducere.

Non aliter Samio dicunt arsisse ⁶ Bathyllo

⁷ Anacreonta Teïum,

Qui persæpe ⁸ cava testudine flevit ⁹ amorem

¹⁰ Non elaboratum ad pedem.

¹¹ Ureris ipse miser; ¹² quod si non pulchrior ignis

¹ Ordo est: O candide, Mæcenas, tu occidis me, sæpe rogando, cur mollis inertia, id est, amor immiserit meis sensibus tantam oblivionem.

² Veluti si biberim pocula afferentia somnos Lethæos, id est, lethargum, quem inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluvius est infernalis, cujus latices si quis gustaverit, omnium rerum præteritarum statim obliviscitur. ³ Sitiente fauce. ⁴ Cupido amoris Deus hoc

voluit. ⁵ Finire. *Translatio est ab umbilico corporis ad cujus formam solebant veteres librorum suorum tegumenta umbilicis ex ebore, ligno, aut simili materia factis, exornare.*

⁶ Amore Bathylli. ⁷ Poëtam lyricum ex civitate Teïa. Vide Ode xvii. lib. i.

⁸ Lyra. ⁹ Flevit Bathylli amorem, qui fuit Anacreontis deliciæ. ¹⁰ Cum magna facilitate.

¹¹ Tu quoque Mæcenas amas etiam, miser. ¹² Quod si Helena, quæ in-

Accendit obsessam ¹³ Ilion,
Gaude sorte ¹⁴ tua. Me ¹⁵ libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

cendii Trojani causa fuit, non fuit tua nam infimæ sortis et meretricem, non
puella pulchrior. ¹³ Trojam obsessam. uno amatore contentam, sed mihi cum
¹⁴ Gaude sorte tua, quæ mea sorte est multis communem. ¹⁵ Facta libera ex
melior. Nam ego Phrynem amo, femi- ancilla.

AD NEÆRAM. Ode XV.

Non servatam ab ea fidem conqueritur.

Nox erat et cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Cum tu ¹ magnorum numen ² læsura Deorum
³ In verba jurabas mea,
⁴ Arctius atque edera procera astringitur ilex,
⁵ Lentis adhærens brachiis:
⁶ Dum pecori lupo, et nautis infestus ⁷ Orion
Turbaret hibernum mare,
⁸ Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
⁹ Fore hunc amorem mutuum.
¹⁰ O dolitura mea multum virtute, Neæra:
Nam si quid in Flacco ¹¹ viri est,

¹ Dii magni sunt Jupiter, Minerva, Apollo, etc. ² Numen læsura propter perjurium et fidem postea violatam. ³ Jurabas facere, quod ego tibi proponebam. ⁴ Arctius quam ab edera astringitur ilex procera. ⁵ Flexilibus, et tenacibus brachiis mihi adhærens. ⁶ Semper. ⁷ Orion est astrum, cujus ortus mare ac terras tempestatibus tur-

bat. Vide Ode xxviii. lib. 1. ⁸ Cur sol depingatur intonsus, vide Ode xxi. lib. 1. ⁹ Jurabas hunc amorem fore mutuum et parem.

¹⁰ O Neæra, tu multum dolebis mea virtute, id est, mentis constantia, si quando iratus te deseram. ¹¹ Si quid virilitatis est in Q. Horatio Flacco, id est, in me,

Non ¹² feret assiduas ¹³ potiori te dare noctes ,
 Et quæret iratus ¹⁴ parem ,
 Nec semel ¹⁵ offensæ cedet constantia formæ ,
 Si certus ¹⁶ intrârit dolor.
¹⁷ At tu , quicumque es felicior , atque meo nunc
 Superbus incedis ¹⁸ malo ;
¹⁹ Sis pecore , et multa dives tellure licebit ,
 Tibique ²⁰ Pactolus fluat ;
 Nec te ²¹ Pythagoræ fallant arcana renati ,
 Formaue vincas ²² Nirea ;
 Eheu ! translatos ²³ alio mœerebis amores :
 Ast ego vicissim ²⁴ risero.

¹² Horatius non patietur. ¹³ Rivali meo , qui tibi potior est , quam ego sum. ¹⁴ Quæ mihi in amore respondebit. ¹⁵ Quæ semel offenderit. Bentleyus præfert : nec semel offensi.

¹⁶ Si certus dolor intrârit in animum meum.

¹⁷ Apostrophe ad rivalem suum.

¹⁸ Quod spernar à Neæra. ¹⁹ Quamvis

sis dives , sapiens et pulcher , quæ sunt causæ amoris. ²⁰ Pactolus est fluvius Lydiæ , auri ramenta secum in decursu trahens. ²¹ Pythagoræ denuo nati. De animæ transmigratione in alia corpora juxta Pythagoræ opinionem , vide Ode xxviii. lib. i. ²² Nirea formosissimum. Vide Ode xx. lib. iii. ²³ In alium , te relicto. ²⁴ Ridebo te , vice versa.

AD POPULUM ROMANUM. Ode XVI.

Queritur bellorum civilium nullum esse finem.

¹ ALTERA jam ² teritur bellis civilibus ætas ,
 Suis et ipsa Roma viribus ruit.

Quam neque finitimi valuerunt perdere ³ Marsi ,
⁴ Minacis aut Etrusca Porsenæ manus ,

¹ Altera ætas , quæ cædem C. Cæsaris consecuta est. ² Consumitur bellis Civilibus , quibus Augustus Brutum et Cassium (Cæsaris interfectores) persequabatur.

³ Populi Italiæ bellicosi. ⁴ Porsena ; dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri , nisi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent.

⁵ Æmula nec virtus Capuæ, nec ⁶ Spartacus acer,
 Novisque rebus infidelis ⁷ Allobrox,
 Nec fera cærulea domuit Germania ⁸ pube,
 Parentibusque ⁹ abominatus Hannibal,
¹⁰ Impia perdemus devoti sanguinis ætas,
¹¹ Ferisque rursus occupabitur solum.
 Barbarus, heu! cineres ¹² insistet victor, et urbem
 Eques sonante verberabit ungula:
 Quæque carent ventis et solibus ossa ¹³ Quirini,
¹⁴ Nefas videre! dissipabit insolens.
¹⁵ Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars
 Malis carere quæritis laboribus.
 Nulla sit hac potior sententia: ¹⁶ Phocæorum
 Velut profugit ¹⁷ execrata civitas,
 Agros atque Lares proprios, habitandaque fana
 Apris reliquit, et rapacibus lupis;

⁵ Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam. ⁶ Belli civilis auctor et dux. Vide Ode xiv. lib. iii. ⁷ Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius consenserant: recte igitur dicuntur infideles novis rebus, id est, qui novis rebus studebant. ⁸ Juventute cærulea. *Habent enim omnes fere Germani oculos cæruleos.* ⁹ Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in præliis cæsos. ¹⁰ Nos ætas impia devoti sanguinis, id est, quorum sanguis morti destinatus esse videtur, propter majorum scelera,

perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, etc., ut supra. ¹¹ A feris solum urbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum.

¹² Stabit super cineres urbis vel civium. ¹³ Romuli ossa in sepulchro condita, et sic neque ventis commota, neque solis radiis exusta, insolens victor dissipabit. ¹⁴ Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

¹⁵ Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars quæritis, quomodo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis civilibus.

¹⁶ Phocæi à Phocæa Ioniæ civitate discedentes venerunt in Galliam, atque illic Massiliam urbem nobilissimam condiderunt. ¹⁷ Execrationibus

¹⁸ Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.

Sic placet? an melius quis habet suadere? ¹⁹ secunda
Ratem occupare quid moramur alite?

Sed juremus ²⁰ in hæc: ²¹ simul imis saxa renârint
Vadis levata, ne redire sit nefas:

²² Neu conversa domum pigeat dare ²³ lintea, quando
²⁴ Padus Matina laverit ²⁵ cacumina,

In mare seu celsus procurrerit ²⁶ Appenninus,
²⁷ Novaque monstra junxerit libidine

Mirus amor, juvet ut tigres ²⁸ subsidere cervis,
²⁹ Adulteretur et columba miluo,

³⁰ Credula nec flavos timeant armenta leones,
Ametque salsa ³¹ levis hircus æquora.

³² Hæc, et quæ poterunt rēditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata civitas,

Aut pars indocili melior ³³ grege: ³⁴ mollis, et exspes
Inominata perprimat cubilia.

Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
³⁵ Etrusca præter et volate littora.

usa. ¹⁸ Sit hæc sententia, *nempe*, quo
pedes ducunt, ire.

¹⁹ Bonis avibus. ²⁰ In hæc verba
juremus, scilicet ut nefas sit prius in
patriam redire, quam saxa è maris
fundo enatârint, id est, juremus nun-
quam redire. ²¹ Posteaquam. ²² Neu
pigeat navibus tum domum revehi,
quando, etc. ²³ Naves ad urbem Romam
versas. ²⁴ Galliæ Cisalpinæ fluvius.
²⁵ Verticem montis Matini, qui est in
Calabria. ²⁶ Appenninus est mons ab
Alpibus ortus, procul à mari per me-

diam Italiam porrectus. ²⁷ Inaudita li-
bidine. ²⁸ Subjacere ad coitum. ²⁹ Et
columba coeat cum milvo. Miluo pro
milvo; vide supra siluæ pro silvæ, ut
trissyllabum sit. ³⁰ Quando armenta
adeo fuerint credula, ut non timeant
leones. ³¹ Hircus sine setis. ³² Tali
execratione cum tota Roma, vel pars
melior, est usa, tum eamus.

³³ Melior vulgo imperito. ³⁴ At
vero quæ pars civitatis mollis erit et
sine spe, male ominatos et infelices
lectulos perpetuo premat. ³⁵ Præter-

³⁶ Nos manet Oceanus ³⁷ circumvagus : arva , beata
 Petamus arva , divites et insulas ,
 Reddit ubi ³⁸ Cererem tellus inarata quotannis ,
 Et ³⁹ imputata floret usque vinea ,
 Germinat et nunquam fallentis ⁴⁰ termes olivæ ,
⁴¹ Suamque ⁴² pulla ficus ornat arborem ,
 Mella cava manant ex ilice , montibus altis
 Levis ⁴³ crepante lympa desilit pede.
 Illic ⁴⁴ injussæ veniunt ad mulctra capellæ ,
⁴⁵ Refertque tenta grex amicus ubera ,
 Nec vespertinus ⁴⁶ circumgemit ursus ovile ,
⁴⁷ Nec intumescit alta viperis humus.
 Pluraque felices mirabimur ; ut neque largis
 Aquosus Euris ⁴⁸ arva radat imbribus ,
⁴⁹ Pinguia nec siccis urantur semina glebis ;
⁵⁰ Utrumque Rege temperante cœlitum.
 Non huc Argoo contendit remige ⁵¹ pinus ,
 Neque impudica ⁵² Colchis intulit pedem :
 Non huc ⁵³ Sidonii torserunt cornua nautæ ,

volare, id est, præterire Tyrrhenum mare. ³⁶ Nos exspectat Oceanus præternavigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. ³⁷ Qui universam terram circumvagatur. ³⁸ Messem copiosam. ³⁹ Vineam non putatam, non præcisam, semper floret. ⁴⁰ Ramus olivæ tam fidelis, ut spem domini nunquam fallat. ⁴¹ Arborem naturalem, non insitam; nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur. ⁴² Nigra et matura ficus. ⁴³ Crepante pede, id est, cum leni murmure.

⁴⁴ Ultro veniunt. ⁴⁵ Et grex carus

domum refert distenta ubera. ⁴⁶ Ursus non insidiatur ovibus, quæ sunt in ovili. ⁴⁷ Hypallage est.

⁴⁸ Ut neque Euris terras minuat imbribus. ⁴⁹ In illis insulis nulla est siccitas. ⁵⁰ Hiemem et æstatem Jove modificante.

⁵¹ Navis in qua Jason et heroes Græciæ vecti sunt, vellus aureum petentes, non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. ⁵² Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit.

⁵³ Cadmus cum sociis non huc

⁵⁴ Laboriosa nec cohors Ulyssei.

Nulla nocent pecori contagia : nullius astri

Gregem æstiosa torret ⁵⁵ impotentia.

Jupiter illa piæ secrevit littora ⁵⁶ genti ,

⁵⁷ Ut inquinavit ære tempus aureum ;

Ære , dehinc ferro , ⁵⁸ duravit sæcula , quorum

Piis secunda , ⁵⁹ vate me , datur fuga.

convertit antennarum cornua.

⁵⁴ Magnum laborem perferens.

⁵⁵ Nimis vehemens potentia nullius astri , *ut Sirii* , torret gregem.

⁵⁶ Littora hominibus piis habitan-

da. ⁵⁷ Postquam Jupiter sæculum aureum æreo permutaverat. ⁵⁸ Dura fecit , id est , ferrea sæcula induxit , quorum tempore , fuga et prospera declinatio piis datur. ⁵⁹ Me suasore,

A D C A N I D I A M. Ode XVII.

Eam ironice precatur , ut sibi tandem ignoscat.

JAM jam efficaci ¹ do manus scientiæ ,
 Supplex et oro regna per ² Proserpinæ ,
 Per et Dianæ ³ non movenda numina ,
 Per atque libros carminum ⁴ valentium
 Refixa cœlo devocare sidera ,
 Canidia , parce ⁵ vocibus tandem sacris ,
 Citumque retro solve , solve ⁶ turbinem.
⁷ Movit nepotem Telephus Nereiū ,

¹ Agnosco me victum , et potenti veneficiorum scientiæ cedo. ² Oro te per Deas tibi maxime venerandas , nempe Proserpinam et Dianam. ³ Oro per numina , quæ nolunt moveri , et à suis decretis flecti , vel quæ lacessita graves sumunt pœnas à peccantibus. ⁴ Quæ valent in terras deducere sidera cœlo detracta. ⁵ Parce cantionibus sua

diritate execrandis. ⁶ Retro solve ; vel (ut alii volunt) retro volve , id est , converte in contrariam partem Rhombum magicum , quo mentem meam obligasti , et ad amorem quasi vertigine quadam coëgisti.

⁷ Telephus , Mysorum rex , ad misericordiam flexit Achillem , cujus mater Thetis Nerei fuit filia.

In quem superbus ⁸ ordinârat agmina
 Mysorum, et in quem tela acuta torserat.
 Luxere matres Iliæ addictum feris
 Alitibus, atque canibus ⁹ homicidam Hectorem,
¹⁰ Postquam relictis mænibus rex procidit,
 Heu! ¹¹ pervicacis ad pedes Achillei.
 Setosa duris exuere pellibus
 Laboriosi ¹² remiges Ulyssei,
¹³ Volente Circe, membra: tunc ¹⁴ mens, et sonus
 Relapsus, atque notus in vultus honor.
 Dedi satis superque pœnarum tibi,
¹⁵ Amata nautis multum, et institoribus.
 Fugit ¹⁶ juvenas, ¹⁷ et verecundus color
 Reliquit ossa pelle amicta lurida:
¹⁸ Tuis capillus albus est odoribus.
 Nullum à labore me ¹⁹ reclinat otium:
²⁰ Urget diem nox, et dies noctem; ²¹ neque est
 Levare ²² tenta spiritu prœcordia.
²³ Ergo negatum, vincor, ut credam miser,

8 In quem instruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem, id est, virum bellicosum. Intelligit *Hectoris cadaver ab Achille canibus destinatum*. 10 Postquam, relictâ Troja, Priamus sese ad pedes Achillis abjecit, orans, ut corpus Hectoris sibi redderet. 11 Obstinati in sententia.

12 Socii Ulyssis exuerunt setosa membra duris pellibus, id est, porcorum figuras exuerunt et humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe, jam ab Ulysse placata. 14 Tunc ratio et oratio et facies pristina restituta est.

15 O Canidia, quam nautæ et institores, homines sordidi, multum amant.

16 Fugit flos juventutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescens, non carnes, sed ossa tantum mihi reliquit sub nigra pelle vestita. Justius, si Bentleio credamus, diceretur, *ora* pro ossa. 18 Tuis unguentis et veneficiis canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat.

20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 *ἡδὲ ἔτι*, neque licet respirare.

22 Præcordia extenta spiritu.

23 Ergo miser vincor, ut nunc cre-

Sabella pectus increpare carmina ,
 Caputque Marsa ²⁴ dissilire nœnia.
 Quid amplius vis ? ô mare , et terra ! ardeo ,
 Quantum neque atro delibutus Hercules
²⁵ Nessi cruore , ²⁶ nec Sicana fervida
 Virens in Ætna flamma. Tu , ²⁷ donec cinis
 Injuriis aridus ventis ferar ,
²⁸ Calês venenis officina Colchicis.
²⁹ Quæ finis ? ³⁰ aut quod me manet stipendium ?
 Effare ; ³¹ jussas ³² cum fide pœnas luam ,
 Paratus ³³ expiare , seu poposceris
³⁴ Centum juvencos , sive ³⁵ mendaci lyra
 Voles sonari : tu pudica , tu proba
³⁶ Perambulabis astra sidus aureum.
³⁷ Infamis Helenæ Castor offensus vice ,
³⁸ Fraterque magni Castoris , victi prece ,
 Adempta ³⁹ vati reddidere lumina.
⁴⁰ Et tu (potes nam) solve me dementia :

dam à me negatum , nempe Sabella
 carmina increpare pectus , id est , ma-
 gicas incantationes posse perturbare
 mentes humanas. ²⁴ Dirumpi male-
 fico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini ,
 à Circes filio originem trahentes.

²⁵ Cruore Centauri , qui Dejaniræ
 vim inferre conabatur. Vide supra
 Epod. v. ²⁶ Nec tantum flamma vi-
 rens , (id est , flamma valida et per-
 petua) ardet in Sicana Ætna , quæ est
 in Sicilia , quantum ego ardeo. Qui-
 dam volunt : furens flamma.

²⁷ Donec aridus cinis factus , fiam
 ventis ludibrio. ²⁸ Ardes tanquam
 officina repleta venenis Medææ. *Erat*

enim Medea ex Colcho.

²⁹ Quis terminus erit istis meis
 malis ? ³⁰ Quas pœnas pecuniarias ,
 aut tributum à me exigis ? ³¹ Pœnas
 à te imperatas luam. ³² Fideliter.
³³ Paratus purgare et læsam te pla-
 care. ³⁴ Pro sacrificio tibi immolandos.

³⁵ Si voles laudari mendacibus
 carminibus , quod fiet , si sic dicam :
 tu pudica , tu proba , etc. ³⁶ Tu sidus
 aureum inter astra versaberis.

³⁷ Helenam Stesichorus versibus
 contumeliosis infamaverat. ³⁸ Pollux.

³⁹ Stesichoro oculos reddiderunt.

⁴⁰ Et tu , ô Canidia , eorum exem-
 plo , solve me dementia , quam patior.

⁴¹ O nec paternis ⁴² obsoleta sordibus ;
 Nec in sepulchris pauperum ⁴³ prudens anus
⁴⁴ Novendiales dissipare pulveres !
⁴⁵ Tibi hospitale pectus , et ⁴⁶ puræ manus ;
 Tuusque venter partumeius , ⁴⁷ et tuo
⁴⁸ Cruore rubros obstetrix pannos lavit ;
⁴⁹ Utcumque fortis exilis puerpera.

⁴¹ Hæc palinodia , seu potius contumelia est urbanissima : simulat enim negare , quod de Canidia affirmat.

⁴² Nec parentum obscuritate viles- cens , nec adulteris parentibus nata.

⁴³ Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. ⁴⁴ Non post eorum mortem die , quo hu-

mabantur. ⁴⁵ Tibi mite pectus est , et humanum.

⁴⁶ Puræ sunt tibi manus à scelere , quod falsum est , ut reliqua omnia.

⁴⁷ Venter fœcundus. ⁴⁸ In puerperio.

⁴⁹ Quotiescumque tu exilis , et è lecto surgis fortis puerpera , id est , numquam.

ODE XVIII.

Canidia irata respondet Horatio.

QUID ¹ obseratis auribus fundis preces ?

² Non saxa nudis surdiora navitis

Neptunus alto ³ tundit hibernus ⁴ salo.

⁵ Inultus ut tu riseris ⁶ Cotyttia

⁷ Vulgata , sacrum ⁸ liberi Cupidinis ?

⁹ Et Esquilini Pontifex veneficî

¹⁰ Impune ut urbem nomine implêris meo ?

¹ Auribus clausis et surdis. ² Non saxa naufragis sunt surdiora , quam ego sum tibi. ³ Verberat. ⁴ Fluctu.

⁵ Egone patiar , ut tu impune deriseris. ⁶ Cotyttia , id est , sacra nocturna et flagitiosa , sic dicta à Cotytone , Dea turpitudinis. ⁷ Tuis ver-

sibus vulgata. ⁸ Cupidinis libere per omnem libidinem vagantis , sine ullo pudore. ⁹ Et quasi Censor ac Judex factus veneficiorum , quæ tracto extra portam Esquilinam , ubi multa erant sepulchra. ¹⁰ Patiarne , ut sine vindicta me urbis fabulam feceris ?

Quid proderit ditâsse ¹¹ Pelignas anus ,
 Velociusve miscuisse ¹² toxicum ,
¹³ Si tardiora fata te votis manent ?
 Ingrata ¹⁴ misero vita ducenda est in hoc ,
¹⁵ Novis ut usque suppetas doloribus.
 Optat quietem Pelopis ¹⁶ infidus pater ,
¹⁷ Egens benignæ Tantalus semper dapis ,
 Optat Prometheus obligatus ¹⁸ aliti ,
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum ; sed vetant leges Jovis.
¹⁹ Voles modo altis desilire turribus ,
 Modo ense pectus ²⁰ Norico recludere ,
²¹ Frustraque vincla gutturi nectes tuo ,
²² Fastidiosa tristis ægrimonia.
 Vectabor ²³ humeris tunc ego inimicis eques ,
 Meæque terra cedit insolentiæ.
 An , quæ movere ²⁴ cereas imagines ,
 Ut ipse nostri curiosus , et ²⁵ polo
 Deripere Lunam ²⁶ vocibus possum meis ,

¹¹ Quid proderit pretio conduxisse
 veneficas anus Pelignas ? *Anus Sa-*
binas à Peligno monte sic nomina-
tas. ¹² Præsens venenum miscuisse,
 ut statim moriaris. ¹³ Si tardius, quam
 optas, es moriturus.

¹⁴ Tibi misero vita producenda est
 in hoc, id est, propter hoc. ¹⁵ Ut
 semper sufficias cruciatibus, quos ego
 quotidie tibi novos parabo.

¹⁶ Tantalus Deorum arcana vulga-
 vit, quapropter apud inferos in media
 rerum copia siti torquetur et fame.

¹⁷ Egens affluentis dapis. ¹⁸ Quietem
 optat Prometheus vulturi firmissime
 ligatus.

¹⁹ Vide Ode III. lib. I. Modo optabis
 desilire, etc. ²⁰ Noricus ensis ponitur
 pro quovis ense. Vide Ode XVI. lib. I.
²¹ Frustra, quia non morieris. ²² Exis-
 tens tristis animi ægritudine, quæ vi-
 tam fastidit.

²³ Super humeros tuos mihi inimi-
 cos ego tunc equitabo.

²⁴ Tanquam vivas imagines. ²⁵ Cœlo
 deducere lunam. ²⁶ Carminibus meis.

Possum crematos ²⁷ excitare mortuos ,
²⁸ Desiderique temperare poculum ,
²⁹ Plorem artis in te nil valentis exitum ?

²⁷ Excitare ab inferis. ²⁸ Amoris poculum conficere. ²⁹ An plorem exitum artis magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciam ?

Q. HORATII FLACCI
 CARMEN * SÆCULARE.

Pro Imperii Romani incolumitate.

PHÆBE, silvarumque ¹ potens Diana ,
² Lucidum cœli decus, ô colendi
 Semper, et culti, date quæ precamur
³ Tempore sacro :
 Quo ⁴ Sibyllini monuere ⁵ versus,
 Virgines ⁶ lectas, puerosque castos,
 Dîs, ⁷ quibus septem placuere colles,
 Dicere carmen.

⁸ Alme Sol, ⁹ curru nitido diem qui
¹⁰ Promis et celas, ¹¹ aliusque et idem

* Carmen sæculare fuit à Poëta compositum, ut caneretur ludis sæcularibus, qui centesimo quoque anno fieri solebant. 1 Domina. 2 Sol et Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet. 3 Diebus festis et sæcularibus.

4 Versuum Sibyllinorum auctoritas

multum valuit apud veteres Romanos.

5 Libri. 6 Virgines à viro integras.

7 Quibus Roma placuit, septem colles suo ambitu includens.

8 Sol, qui omnia alis. 9 Quadrigis vectus circum terram intra horas xxiv.

10 Qui diem aperis oriens, condis occidens. 11 Qui alius ab hesterno

Nasceris ; ¹² possis nihil urbe Roma

Visere ¹³ majus.

Rite maturos aperire partus

Lenis ¹⁴ Ilithyia , tuere matres ;

¹⁵ Sive tu Lucina probas vocari ,

¹⁶ Seu Genitalis :

¹⁷ Diva , producas sobolem , patrumque

Prosperes decreta super jugandis

Fœminis , prolisque novæ feraci

¹⁸ Lege marita :

¹⁹ Certus ut denos decies per annos

Orbis et cantus , referatque ludos ,

²⁰ Ter die claro , totiesque grata

Nocte frequentes.

²¹ Vosque veraces cecinisse , Parcæ ,

Quod semel dictum est , stabilisque rerum

Terminus servat , bona jam peractis

Jungite fata.

videris nasci hodie , tamen idem es et semper unus. ¹² Utinam possis. ¹³ Nihil majus videre in hoc inferiore mundo.

¹⁴ O Diana , quæ lenis es in aperiendis partibus tempestivis. Vide Ode xxii. lib. iii. ¹⁵ Sive eligis vocari Lucina , quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. ¹⁶ Seu mavis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat , sic humor Lunæ nutrit et gignit. ¹⁷ O Diva , te rogamus , ut producas sobolem Romanam , utque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis , et super lege

Maritali , quæ sit ferax prolis novæ.

¹⁸ Legem tulerunt Papius et Poppæus , Consules de maritandis ordinibus , Augusto imperium tenente. ¹⁹ Precamur ut certus orbis , (id est , sæculum quod continet centum annos) cantus referat et ludos sæculares. ²⁰ Ter in ternis diebus , totidemque noctibus.

²¹ Et vos , Parcæ , quæ veraces estis in iis , quæ cecinistis , jungite bona fata fatis jam transactis , et stabilis rerum terminus id servet , quod semel à vobis dictum est , nempe ut Romanum imperium permaneat in perpetuum , juxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi* , etc.

²² Fertilis frugum, pecorisque tellus
 Spicea donet ²³ Cererem corona :
 Nutriant foetus et aquæ salubres,
²⁴ Et Jovis auræ.

²⁵ Condito mitis placidusque telo,
 Supplices audi pueros, Apollo.
 Siderum regina ²⁶ bicornis, audi,
 Luna, puellas.

²⁷ Roma si vestrum est opus, ²⁸ Iliæque
 Littus Etruscum tenuere turmæ,

²⁹ Jussa pars mutare Lares, et urbem
³⁰ Sospite cursu,

³¹ Cui per ardentem ³² sine fraude Trojam
 Castus Æneas, ³³ patriæ superstes,
³⁴ Liberum munivit iter, daturus

Plura ³⁵ relictis :

Dî probos mores docili ³⁶ juventæ,
 Dî senectuti placidæ quietem,

³⁷ Romulæ genti date, remque, prolemque,
 Et decus omne.

²² Tellus frugibus abundans et pecore. ²³ Agricolaë Cererem corona spicea donabant, propter frugum ubertatem. ²⁴ Aër salubris.

²⁵ Recondito telo, et è manibus tuis abjecto. ²⁶ Luna præsertim triduana, bicornis apparet.

²⁷ Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis Apollinis responsa secutus, sedes in Italia novas collocavit. ²⁸ Trojanæ turmæ littus Tiberinum tenuere. ²⁹ Jussa ab Apol-

line. ³⁰ Salvo cursu et secundis velis.

³¹ Turmæ Trojanæ. ³² Sine vitæ noxa.

³³ Existens incolumis, patria sua incensa. ³⁴ Iter tutum : *Flammam inter et hostes*, Virg. ³⁵ Suis Trojanis, quos secum in Italiam adduxit, daturus plura quam in patria amissa reliquerant.

³⁶ Juvenibus ad discendum aptis.

³⁷ Romanæ genti date divitias et liberos et omnem imperii majestatem.

³⁸ Quique vos bobus veneratur ³⁹ albis
 Clarus Anchisæ, Venerisque sanguis,
 Imperet ⁴⁰ bellante prior, jacentem
⁴¹ Lenis in hostem.

Jam mari, terraque ⁴² manus potentes
 Medus, ⁴³ Albanasque timet secures;
 Jam Scythæ ⁴⁴ responsa petunt, superbi
 Nuper, et Indi:

Jam fides, et pax, et honor, pudorque
 Priscus, ⁴⁵ et neglecta redire virtus
 Audet; apparetque beata pleno
⁴⁶ Copia cornu.

⁴⁷ Augur, et fulgente ⁴⁸ decorus arcu
 Phoebus, ⁴⁹ acceptusque novem Camœnis,
 Qui ⁵⁰ salutari levat arte fessos
⁵¹ Corporis artus;

⁵² Si Palatinas videt æquus arces,
 Remque Romanam, Latiumque ⁵³ felix,
⁵⁴ Alterum in lustrum, meliusque semper
⁵⁵ Proroget ævum.

³⁸ Clarus sanguis, id est, gens Romana, posteritas Anchisæ et Veneris. ³⁹ Quia Apollo et Diana lucidi sunt, albæ victimæ iis conveniunt. ⁴⁰ Superior hoste bellum inferente. ⁴¹ Misericors in hostem devictum.

⁴² Potentiam Romanam. ⁴³ Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. ⁴⁴ Præcepta Romanorum expectant, vel ab Augusto amicitiam petunt. ⁴⁵ Virtus superiori tempore ab hominibus neglec-

ta, non dubitat nunc redire. ⁴⁶ Omnium rerum ubertas. Vide Ode xvii. lib. i. ⁴⁷ Divinus Apollo, qui à Jove vaticinationem habuit. ⁴⁸ Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo. ⁴⁹ Gratus propter musicam. ⁵⁰ Arte Medicinali: Ovid. *Inventum Medicina meum est, opiferque per orbem dicor.* ⁵¹ Corpora morbo defatigata. ⁵² Si favet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.* ⁵³ Propitius. ⁵⁴ In alteram et semper meliorem ætatem. ⁵⁵ Producat rem

Quæque Aventinum tenet, ⁵⁶ Algidumque,

⁵⁷ Quindecim Diana preces virorum

⁵⁸ Curet, et votis puerorum amicas

⁵⁹ Applicet aures.

⁶⁰ Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos,

Spem bonam, certamque domum reporto,

Doctus, et Phœbi ⁶¹ chorus, et Dianæ

Dicere laudes.

Romanam et Latium, id est, Romanum Imperium et Italiam.

⁵⁶ Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. ⁵⁷ Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat.

⁵⁸ Exaudiat preces. ⁵⁹ Puerorum precibus annuat.

⁶⁰ Ordo est : Ego chorus doctus

dicere laudes Phœbi et Dianæ, spem bonam et certam domum reporto, Jovem et omnes Deos hæc sentire, id est, hæc velle et approbare. ⁶¹ Quamvis chorus ex multis personis consistat, unius tamen personam gerit, atque unius partes agit.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM PARTIS PRIMÆ FINIS.

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
PARS ALTERA.

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER ALTISS.

Q. HORATII FLACCI

S E R M O N U M

LIBER PRIMUS.

S A T Y R A I.

Nemo sua sorte contentus est.

¹ QUI fit, Mæcenâs, ut nemo, quam sibi ² sortem
Seu ³ ratio dederit, seu ⁴ fors objecerit, ⁵ illa
Contentus vivat, laudet ⁶ diversa sequentes?
O fortunati mercatores! ⁷ gravis annis
Miles ait, multo ⁸ jam fractus membra labore.
Contra, mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior. ⁹ Quid enim? ¹⁰ concurritur: horæ
¹¹ Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris, legumque peritus,
¹² Sub galli cantum ¹³ consultor ubi ostia pulsat.
¹⁴ Ille, datis ¹⁵ vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
¹⁶ Cætera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem

¹ Quomodo fit? ² Vitæ professio-
nem. ³ Ratio, quæ certo consilio,
judicioque dirigitur. ⁴ Deus aliquis,
aut fortuna. ⁵ Illa sorte. ⁶ Dissimilia
vivendi studia sequentes.

⁷ Senex miles. ⁸ Habens membra
militari labore fracta.

⁹ Quare non? ¹⁰ Concurritur à

militibus in pugna. ¹¹ In puncto tem-
poris.

¹² Ante galli cantum. ¹³ Consultor
est, qui discit, et Jurisconsultum con-
sulit. Angl. *a clyent.*

¹⁴ Agricola. ¹⁵ Sponsoribus datis.
Angl. *Having put in pledges.*

¹⁶ Cæteri sunt tam multi, qui per

Delassare valent ¹⁷ Fabium. Ne te morer, audi
 Quo rem deducam. Si quis Deus, en ego, dicat,
 Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
 Mercator: ¹⁸ tu consultus modo, rusticus. ¹⁹ Hinc vos,
 Vos hinc mutatis discedite ²⁰ partibus. Eia!

²¹ Quid statis? ²² Nolint. Atqui licet esse beatis.
 Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas
 Iratus ²³ buccas inflet, neque se fore posthac
 Tam facilem dicat, ²⁴ votis ut præbeat aurem?
 Præterea, ne sic, ²⁵ ut qui jocularia, ridens
 Percurram: quamquam ²⁶ ridentem dicere verum
 Quid vetat? ut pueris ²⁷ olim dant ²⁸ crustula blandi
 Doctores, elementa velint ut discere prima:
 Sed tamen amoto quæramus seria ludo.

²⁹ Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
³⁰ Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
 Audaces mare qui currunt, ³¹ hac mente laborem
 Sese ferre, ³² senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum sibi sint congesta ³³ cibaria. Sicut
 Parvula, nam exemplo est, magni formica laboris
 Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo

inconstantiam diversa laudant, ut
 delassare valeant, etc. ¹⁷ Clamosum
 causidicum, vel Philosophum quem-
 dam, qui libros aliquot conscripserat
 satis verbosos. ¹⁸ Tu modo Juriscon-
 sultus, eris rusticus.

¹⁹ Abite. ²⁰ Conditionibus vitæ
 mutatis.

²¹ Cur non disceditis? ²² Non
 possunt,

²³ Quin Jupiter irascatur. ²⁴ Ut
 eorum vota audiat.

²⁵ Ut qui res jocularis et ludicras
 percurrit. ²⁶ Ridere et verum dicere
 quid vetat? ²⁷ Interdum. ²⁸ Placen-
 tulas.

²⁹ Agricola. ³⁰ Caupo, qui multa
 perfide perquisivit. ³¹ In hunc finem.

³² Ut senes otiosam vitam traducant.

³³ Alimenta collecta,

Quem struit, haud ignara ac non incauta ³⁴ futuri.
 Quæ, ³⁵ simul inversum contristat ³⁶ Aquarius annum,
 Non usquam ³⁷ prorepat, et illis utitur ³⁸ ante
 Quæsitis, sapiens : cum te neque fervidus æstus
³⁹ Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
 Nil obstet tibi, ⁴⁰ dum ne sit te ditior alter.
 Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
 Furtim ⁴¹ defossa ⁴² timidum deponere terra ?
⁴³ Quod si comminuas, vilem redigatur ⁴⁴ ad assem.
⁴⁵ At ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Millia frumenti tua ⁴⁶ triverit area centum ;
 Non tuus ⁴⁷ hoc capiet venter ⁴⁸ plus, quam meus : ut si
⁴⁹ Reticulum panis ⁵⁰ venales inter onusto :
 Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
 Qui nil portârit. ⁵¹ Vel dic, quid refferat intra
 Naturæ fines viventi, ⁵² jugera centum, an
 Mille aret? ⁵³ At suave est ex magno tollere ⁵⁴ acervo.
⁵⁵ Dum ex parvo nobis tantundem ⁵⁶ haurire relinquo,
 Cur tua plus laudes ⁵⁷ cumeris ⁵⁸ granaria nostris?

³⁴ Non incauta hiemis futuræ.

³⁵ Simul atque hiems advenerit.

³⁶ Aquarius tristem facit annum pluviis et frigore. Sol Aquarium ingreditur xv Kalend. Febr. ³⁷ Foras non repit. ³⁸ Utitur æstivo tempore acquisitis. ³⁹ Cessare faciat à lucro. ⁴⁰ Donec non sit alius te ditior.

⁴¹ In terra altius fossa. ⁴² Timen-tem uti pecuniis, ne amittas. ⁴³ Responsio avari. ⁴⁴ Ad nummum unum, fere ad nihilum.

⁴⁵ Horatii replicatio. Nisi aurum tuum minuatur, etc. ⁴⁶ Quamvis area

tua triverit, id est, per trituram reddiderit centum frumenti medimnorum millia. ⁴⁷ Non ex hoc, non ideo. ⁴⁸ Quamvis non multa possideam. ⁴⁹ Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. ⁵⁰ Inter venalitos servos. ⁵¹ Responde, ô avare, quid proficiat homini paucis contento?

⁵² Agri jugera. ⁵³ Avari responsio. ⁵⁴ Sumere. ⁵⁵ Poëta iterum interrogat avarum. Est quasi dialogus inter duos. ⁵⁶ Sumere concedas. ⁵⁷ Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant. ⁵⁸ Horrea.

59 Ut, tibi si sit opus 60 liquidi non amplius urna,
 Vel cyatho, et dicas: magno de flumine malim,
 Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere. 61 Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia 62 justo,
 Cum ripa simul 63 avulsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantulo eget, 64 quanto est opus, is neque limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
 At 65 bona pars hominum decepta 66 cupidine falso,
 Nil satis est, inquit; 67 quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid facias 68 illi? jubeas 69 miserum esse, libenter
 70 Quatenus id facit. Ut 71 quidam memoratur Athenis
 Sordidus ac dives, populi contemnere 72 voces
 Sic solitus: Populus me 73 sibilat; at, mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
 74 Tantalus à labris sitiens fugientia captat
 Flumina.... 75 Quid rides? mutato nomine, 76 de te
 Fabula narratur. Congestis undique 77 saccis
 Indormis 78 inhians, et tanquam parcere 79 sacris
 Cogaris, aut pictis tanquam gaudere 80 tabellis.

59 Exempli causa. 60 Liqueoris, vel
 aquæ urna. 61 Ex eo fit. 62 Quam par
 sit. 63 Arreptos auferat Aufidus, Apu-
 liæ flumen.

64 Quantum naturæ necessitas pos-
 tulat.

65 Major pars. 66 Vitiosa cupi-
 ditate. 67 Quia tantus tibi defertur
 honos, quantum habeas, id est, pro
 divitiarum magnitudine. 68 Ei qui ita
 sentit? permittit ut sit miser. 69 Mal-
 lem, ut unus fert codex, miseram.
 Subauditur, hanc partem hominum.

70 Siquidem, id facit libenter.

71 Timon *μισάνθρωπος*, pecunia
 tamen sua gaudens. 72 Obloquia po-
 puli. 73 Homines gratiosos theatrum
 ingredientiæ populus plausu excipie-
 bat, malos vero exsibilabat.

74 Tantalus sitiens captat flumina
 à labris fugientia.

75 O avare, cur rides? 76 Qui re-
 bus omnibus abundas, nec tamen iis
 uteris. 77 Saccis pecuniarum plenis.
 78 Timens ne per fraudem sacci eva-
 cuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat
 religio. 80 Intuendo, non fruendo
 pecuniis.

Nescis ⁸¹ quo valeat nummus, quem præbeat usum?
 Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
⁸² Queis humana sibi doleat natura negatis.
⁸³ An vigilare metu exanimem, noctesque, diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
⁸⁴ Ne te compilent fugientes, ⁸⁵ hoc juvat? horum
 Semper ego optârim ⁸⁶ pauperrimus esse bonorum.
 At si condoluit ⁸⁷ tentatum frigore corpus,
⁸⁸ Aut alius casus lecto te affixit; ⁸⁹ habes qui
⁹⁰ Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
⁹¹ Suscitet, ⁹² ac reddat natis, carisque propinquis.
⁹³ Non uxor saluum te vult, non filius: omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
⁹⁴ Miraris, ⁹⁵ cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?
 An, si cognatos, ⁹⁶ nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
 Infelix operam perdas; ut si quis ⁹⁷ asellum
 In campo doceat ⁹⁸ parentem currere frænis?
 Denique sit finis ⁹⁹ quærendi: cumque habeas ¹ plus,

⁸¹ Nescis ad quid valeat nummus?
⁸² Quibus natura humana sine dolore
 carere non possit. ⁸³ Avari hæc omnia
 patiuntur: Ergo sunt pauperrimi quoad
 bonorum usum. ⁸⁴ Ne fugituri tua fu-
 rentur. ⁸⁵ Hoccine delectat? Nempe
 timere et semper esse sollicitum!
⁸⁶ Ego optarem carere his bonis, quo-
 rum custodia me excruciat. ⁸⁷ Corpus
 male affectum morbo ex frigore con-
 tracto. ⁸⁸ Aut alius morbus ad lectum
 te dejecit. ⁸⁹ Ironice hæc sunt intel-
 ligenda. ⁹⁰ Qui prope lectum tuum

sedeat. ⁹¹ E lecto suscitetur. ⁹² Et te
 sanum reddat. ⁹³ O avare, tu omnibus
 adeo es odiosus, ut nemo te saluum
 esse velit. ⁹⁴ Miraris te omnibus esse
 invisum? ⁹⁵ Cum omnia minoris fa-
 cias, quam pecuniam. ⁹⁶ An miraris,
 si, quum nullo labore, id est, benefi-
 cio, conaris retinere tuos cognatos;
 infelix! perdis operam; ut, etc. ⁹⁷ Id
 est, indocilem docere. ⁹⁸ Obedien-
 tem frænis, id est, frænatum.

⁹⁹ Divitiarum cupiditati finem fa-
 cito: *Utere quæsis.* ¹ Plus quam

Pauperiem metuas minus, et finire laborem
 Incipias, ² parto quod avebas; ne facias quod
 Umidius quidam, non longa est fabula, dives,
³ Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se
 Non unquam servo melius vestiret; ad usque
 Supremum ⁴ tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. At hunc ⁵ liberta securi
 Divisit ⁶ medium, ⁷ fortissima Tyndaridarum.
⁸ Quid mihi igitur ⁹ suades? Ut vivam Mænius, aut sic
¹⁰ Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum
 Frontibus adversis ¹¹ componere. Non ego avarum
 Cum veto te fieri, ¹² vappam jubeo, ac nebulonem.
 Est inter ¹³ Tanaïm quiddam, socerumque Viselli.
¹⁴ Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
¹⁵ Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.
¹⁶ Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
¹⁷ Se probet, ac potius laudet ¹⁸ diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber,
¹⁹ Tabescat? neque se majori ²⁰ pauperiorum

ante habebas. ² Cum habeas acquisitum, quod avide cupiebas. ³ Ut metiretur, non ut numeraret, quia innumerabiles erant ejus divitiæ. ⁴ Ad extremum tempus vitæ suæ.

⁵ Concubina, fortasse uxor. ⁶ In duas partes secuit. ⁷ Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia quæ Agamemnonem interfecit. ⁸ Loquitur avarus. ⁹ Quid me vis facere? ¹⁰ Ut vivam sicut Mænius et Nomentanus, duo luxuriosi ac decoctores celebres hujus temporis. ¹¹ Pergis res contrarias comparare, quæ instar gladiatorum fron-

tibus adversis pugnant. ¹² Non jubeo te omnia profundere et vappam, fieri: *Vappa est vinum corruptum, quod saporem perdidit et bonitatem.*

¹³ Inter Mæcenatis libertum, spardonem scilicet et socerum Viselli herniosum multum interest. ¹⁴ Est mediocritas. ¹⁵ Ultra aut citra quos fines.

¹⁶ Eo, unde digressus sum, revertor, nempe; ut nemo sorte sua contentus vivat. ¹⁷ Ut nemo se beatum putet, sibi que placeat? ¹⁸ Aliena vitæ studia. ¹⁹ Et mœrore contabescat, quod aliena, etc. ²⁰ Sed cum divitio-

Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
²¹ Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut, cum carceribus ²² missos rapit ²³ ungula currus,
 Instat equis auriga, ²⁴ suos vincentibus, illum
²⁵ Præteritum temnens ²⁶ extremos inter euntem.
 Inde fit, ²⁷ ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, et exacto contentus tempore vitæ
²⁸ Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
²⁹ Jam satis est, ne me Crispini scrinia lippi
³⁰ Compilasse putes, verbum non amplius addam.

ribus, quos assidue superare contendit.

²¹ Ad hunc modum qui dat operam divitiis amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento. ²² Currus emissos è carceribus patefactis, ubi stant equi ad currendum parati. ²³ Ungula ponitur pro ungulatis equis. ²⁴ Equis suos equos cursu prævertentibus. ²⁵ Quem præ-

teriiit. ²⁶ Inter ultimos currentem.

²⁷ Ut raro reperire queamus aliquem, qui, etc. ²⁸ Et qui migret è vita, quemadmodum solet conviva à mensa decedere exsaturatus.

²⁹ Hæc sufficiant. ³⁰ Ne putes me furatum esse arculas, id est, libros, qui in scriniis reponuntur, Crispini lippi, philosophi loquacissimi.

S A T Y R A I I.

Exemplis dictum illud confirmat: Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

¹ AMBUBAIARUM collegia, ² pharmacopolæ; Mendici, mimæ, ³ balatrones; hoc genus omne Mœstum, ac sollicitum est cantoris morte ⁴ Tigelli: Quippe ⁵ benignus erat. Contra ⁶ hic, ne prodigus esse

¹ Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium. ² Olim rerum vilium ostentatores erant, et populo verba dabant. ³ Homines luxu-

rii et perditii. Sic dicti à Servilio Balatrone. ⁴ Musici peritissimi et vocis eximiæ. ⁵ Perliberalis erat. ⁶ Alius, scilicet avarus, metuens ne, etc.

Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
 Frigus quo, duramque famem depellere possit.
 7 Hunc si perconteris, avi cur, atque parentis
 8 Præclaram ingrata 9 stringat malus ingluvie rem,
 Omnia ¹⁰ conductis coëmens obsonia nummis:
 Sordidus, atque animi quod ¹¹ parvi nolit haberi,
 Respondet. Laudatur ¹² ab his, culpatur ¹³ ab illis.
¹⁴ Fufidius ¹⁵ vappæ famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
 Quinas hic capiti ¹⁶ mercedes exsecat, atque
 Quanto ¹⁷ perditior quisque est, ¹⁸ tanto acrius urget.
 Nomina ¹⁹ sectatur, modo ²⁰ sumpta veste virili
 Sub patribus duris ²¹ tironum. Maxime, quis non,
 Jupiter, exclamat, simul atque audivit? ²² At in se
 Pro quæstu ²³ sumptum facit. Hic, vix credere possis,
²⁴ Quam sibi non sit amicus: ita, ut ²⁵ pater ille, Terentî
²⁶ Fabula quem miserum gnato vixisse ²⁷ fugato
 Inducit, non se pejus cruciaverit, ²⁸ atque hic.
²⁹ Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet? Illuc:

7 Alium, nempe prodigum. 8 Præclarum patrimonium à majoribus sibi relictum. 9 Cur devoret sine ulla grata satietate. 10 Nummis fœnori acceptis, pro quibus merces solvitur. 11 Non parvi, sed magni animi.

12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam, et profusi. Vide Sat. 1.

16 Quinas usuras sorti detrahit. Angl. *taketh five from the principall*. 17 Quanto luxuriosior et negligentior est. 18 Tanto graviore usura onerat.

19 Nomina adolescentium investigat in mercatorum libris. 20 Cum à pedagogis sunt liberi, post annum ætatis xvi. 21 Quorum patres sunt duri et præparci.

22 Aliquis fortasse excusabit fœnratorem. 23 Sumptum facit in se quæstui parem, id est, ea emit, quæ sibi sint opus ad victum et cultum.

24 Dum res necessarias naturæ denegat. 25 Menedemus. 26 Comœdia. 27 Clinia in Asiam proficiscente.

28 Quam hic fœnerator. 29 Interrogatio.

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Maltinus tunicis ³⁰ demissis ambulat: ³¹ est qui
 Inguen ad obscœnum ³² subductis usque facetus.
³³ Pastillos Rufillus olet, Gorgonius ³⁴ hircum.
³⁵ Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse, ³⁶ nisi illas,
 Quarum subsuta talos tegat ³⁷ instita veste.
 Contra, alius nullam, nisi olente in fornice ³⁸ stantem.
 Quidam notus homo, cum exiret fornice: ³⁹ macte
 Virtute esto, ⁴⁰ inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas ⁴¹ inflavit tetra libido,
⁴² Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
⁴³ Permollere uxores. Nolim laudari, inquit,
 Sic me, ⁴⁴ mirator cunni Cupiennius albi.
 Audire est operæ pretium, ⁴⁵ procedere recte
 Qui Mœchis non vultis, ut ⁴⁶ omni parte laborent:
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
⁴⁷ Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
⁴⁸ Hic se præcipitem tecto dedit, ⁴⁹ ille flagellis
 Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem

³⁰ Tunicis longis et talaribus. ³¹ Est alius, qui facetus est, et risum movet.
³² Tunicis sursum ductis et tam brevibus, ut vix tegant partes corporis obscœnas.

³³ Olet trochiscos, ex quibus suaves odores efflantur. Angl. *pomanders*.
³⁴ Tetrum odorem olet. ³⁵ Nulla est mediocritas.

³⁶ Nisi matronas. ³⁷ Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partem instita, id est, fasciolâ ambibat. ³⁸ Meretricem in olido lupanari prostantem.

³⁹ Oratio est Catonis adhortantis.
⁴⁰ Inquit Cato Censorius.

⁴¹ Posteaquam penem inflavit veneria libido. ⁴² Ad lupanar. ⁴³ Violare. *Μοιχεύειν*. ⁴⁴ Amator matronæ alba stola amictæ. Id, per synecdoten, pro matrona integra sumitur.

⁴⁵ Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere.
⁴⁶ Quo pacto in omni re periculum illis immineat. ⁴⁷ Utque hæc voluptas rara eveniat, etc.

⁴⁸ A tecto se præcipitavit, ut insequentes effugeret. ⁴⁹ Crispus Sallustius

Prædonum in turbam, dedit hic pro ⁵⁰ corpore nummos :
 Hunc ⁵¹ perminxerunt calones : quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes, ⁵² caudamque salacem
 Demeteret ferrum. ⁵³ Jure omnes; ⁵⁴ Galba negabat.
 Tutior at quanto merx est in classe ⁵⁵ secunda !
 Libertinarum dico : Sallustius ⁵⁶ in quas
 Non minus insanit, ⁵⁷ quam qui mæchatur. ⁵⁸ At hic, si
⁵⁹ Qua res, qua ratio suaderet, ⁶⁰ quaque modeste
 Munifico esse licet, vellet bonus, atque benignus
 Esse, daret quantum ⁶¹ satis esset, nec sibi damno,
 Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur ⁶² uno,
 Hoc amat, hoc laudat : matronam nullam ego tango,
 Ut quondam Marsæus ⁶³ amator Originis, ille,
 Qui patrium ⁶⁴ mimæ donat fundumque, laremque :
 Nil fuerit mî, ⁶⁵ inquit, cum uxoribus unquam alienis.
⁶⁶ Verum est cum mimis, est cum meretricibus; unde
⁶⁷ Fama malum gravius, ⁶⁸ quam res, trahit. An tibi
 abunde
⁶⁹ Personam satis est, non illud, ⁷⁰ quidquid ubique

in Faustæ adulterio deprehensus. ⁵⁰ Ne castraretur. ⁵¹ Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Aristoph. in Nebulis. ⁵² Ut ferro mentulam abscinderent.

⁵³ Omnes jure factum id esse dicebant. ⁵⁴ Galba Jurisconsultus et idem adulter negabat.

⁵⁵ Tres erant classes meretricum, 1°. matronarum, 2°. libertinarum, 3°. ancillarum.

⁵⁶ In quas Libertinas. ⁵⁷ Quam qui matronas adulterat.

⁵⁸ At Sallustius si vellet bonus esse,

⁵⁹ Si quomodo res, quomodo ratio suaderet. ⁶⁰ Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter. ⁶¹ Intra modum.

⁶² Hoc solo sibi placet, id est, amore libertinarum. ⁶³ Amator nobilis meretricis. ⁶⁴ Origini meretrici. ⁶⁵ Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.

⁶⁶ Respondet Horatius. ⁶⁷ Tua existimatio. ⁶⁸ Quam res familiaris.

⁶⁹ Personam matronæ evitare ? ⁷⁰ Quidquid ex sui natura malum est. Qualis est mima et libertina meretrix.

Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
 Rem patris⁷¹ oblimare, malum est ubi cumq;. Quid inter-
 Est in matrona, ancilla, peccesve⁷² togata?
 Villius in⁷³ Fausta, Sullæ⁷⁴ gener, hoc miser uno
⁷⁵ Nomine deceptus, pœnas dedit usque, superque,
 Quam satis est, pugnīs cæsus, ferroque petitus.
 Exclusus⁷⁶ fore, cum⁷⁷ Longarenius foret intus.
⁷⁸ Huic si⁷⁹ mutonis verbis⁸⁰ mala tanta videntis
 Diceret hæc animus:⁸¹ Quid vis tibi? numquid ego à te
⁸² Magno prognatum depono consule cunnum,
 Velatumque⁸³ stola,⁸⁴ mea cum conferbuit ira?
⁸⁵ Quid responderet? ⁸⁶ Magno patre nata puella est.
⁸⁷ At quanto meliora monet,⁸⁸ pugnantiæque istis
 Dives opis natura suæ, tu si modo⁸⁹ recte
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis
 Immiscere; ⁹⁰ tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
 Desine matronas sectarier,⁹¹ unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
⁹² Nec magis huic inter niveos, viridesque lapillos,

71 Consumere. 72 In meretrice vulgo exposita, quæ toga utebatur, ut à matronis stolatis distingueretur.

73 In Fausta, Sullæ nobilis viri filia.

74 Non gener revera, sed ita appellatus, quod Sullæ filiam stuprasset.

75 Hanc unam ob causam, quod nobilis viri filiam et matronam appeteret.

76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur.

80 Mala quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia, qua muto fingitur

interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Cum incendor libidine.

85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est libertinæ.

87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet, quam tu, ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vivere. 90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?

91 A quibus matronis, id est, ex coitu cum matrona. 92 Nec femur

⁹³ (Sit licet hoc Chærinthe ⁹⁴ tuum) tenerum est femur,
 Rectius, ⁹⁵ atque etiam melius persæpe togatæ. (aut crus
 Adde huc, quod ⁹⁶ mercem sine fucis ⁹⁷ gestat: aperte
⁹⁸ Quod venale habet, ostendit; nec, si ⁹⁹ quid honesti est,
¹ Jactat, habetque palam, ² quærit quo turpia celet.
 Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, ³ opertos
 Inspiciunt; ne, si facies, ut sæpe, decora,
⁴ Molli fulta pede est, emptorem ⁵ inducat hiantem,
 Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 Hoc illi ⁶ recte; ⁷ ne corporis optima ⁸ lynceis
 Contemplere oculis; ⁹ Hypsæa cæcior, illa
 Quæ mala sunt, ¹⁰ spectes. ¹¹ O crus, ô brachia! ¹² verum
¹³ Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronæ, præter faciem, ¹⁴ nil cernere possis,
 Cætera, ni ¹⁵ Catia est, ¹⁶ demissa veste tegentis.
 Si ¹⁷ interdicta petes, ¹⁸ vallo circumdata, nam te
¹⁹ Hoc facit insanum, multæ tibi tum officient res:
 Custodes, ²⁰ lectica, ²¹ ciniflones, parasitæ,

magis tenerum est huic matronæ nobili, quam togatæ. ⁹³ Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum et gemmis ornatum. ⁹⁴ Licet hoc sit tuum, nempe uniones et smaragdos gestare. ⁹⁵ Quin etiam sæpe femur plebeïæ ancillæ decentius est.

⁹⁶ Corpus mercenarium. ⁹⁷ Togata gestat. ⁹⁸ Metaph. est à mercatoribus. ⁹⁹ Si quid pulchri est. ¹ Quod faciunt matronæ. ² Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.

³ Equos tectos. ⁴ Tenera ungula. ⁵ Decipiat emptorem cupientem, quod accideret, si emeret equum apertum. ⁶ Recte faciunt. ⁷ Ne corporis partes

venustissimas contempleris. ⁸ Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus. ⁹ Hypsæa vitiosos habuit oculos. ¹⁰ Ne spectes illa, etc.

¹¹ Verba sunt laudantis togatam. ¹² Verba sunt ejusdem quædam improbantis in togata. ¹³ Nates habens macras, *vel, ut alii volunt*, magnas.

¹⁴ Non cætera membra. ¹⁵ Catia, quamvis matrona, vestitu brevissimo utebatur. ¹⁶ Ad talos usque. ¹⁷ Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. ¹⁸ Quæ custodiis tanquam vallo muniuntur. ¹⁹ Difficultates potiundi. ²⁰ Vehiculum. ²¹ Cinerarii, qui calamistris calefactis crines crispant.

Ad talos ²² stola demissa, et circumdata ²³ palla;
²⁴ Plurima, quæ invideant pure apparere tibi ²⁵ rem.
²⁶ Altera nil obstat: Cois tibi pene videre ²⁷ est,
 Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
²⁸ Metiri possis oculo latus; an tibi mavis
²⁹ Insidias fieri, pretiumque ³⁰ avellier, ante
 Quam mercem ostendi? ³¹ Leporem venator, ut alta
 In nive sectatur, ³² positum sic tangere nolit:
 Cantat, ³³ et apponit: meus est amor huic similis: nam
³⁴ Transvolat in medio posita, ³⁵ et fugientia captat.
³⁶ Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque, ³⁷ æstus, curasque graves è pectore pelli?
 Nonne cupidinibus statuit natura modum? ³⁸ quem,
 Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
 Quærere ³⁹ plus prodest, ⁴⁰ et inane abscindere soldo?
 Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quæris
 Pocula? num esuriens fastidis omnia præter (num, si
 Pavonem, rhombumque? ⁴¹ tument tibi cum inguina,
 Ancilla, aut verna est præsto puer, impetus in quem
 Continuo fiat, malis ⁴² tentigine rumpi?

²² Vestis muliebris.

²³ Matronæ indumentum ad pedes usque demissum. ²⁴ Plurima sunt quæ tibi obstant. ²⁵ Matronæ corpus.

²⁶ Togata, vel meretrix, cujus vestes Coæ sunt pellucidæ; dictæ Coæ à Coö insula, ubi fiebant. ²⁷ Licet. ²⁸ judicare possis solo aspectu. ²⁹ Decipi. ³⁰ Pretium solvi. ³¹ Hæc verba sunt sectatoris matronarum. ³² Leporem sic appositum, id est, sine labore venationis sibi appositum. ³³ Et lepo-

rem sic captum sibi apponi jubet.

³⁴ Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere. ³⁵ Et matronas petit, quas difficile est assequi.

³⁶ Horatius loquitur. ³⁷ Amores matronarum. ³⁸ Quem modum quærere plus prodest. ³⁹ Quam cupiditates habere non necessarias. ⁴⁰ Et supervacaneas cupiditates à necessariis rescare.

⁴¹ Cum inflammantur libidine.

⁴² Distentione membri virilis.

⁴³ Non ego; namque ⁴⁴ parabilem amo Venerem, facilem-
⁴⁵ Illam, post paulo, sed pluris, si exierit vir: (que.
 Gallis hanc, Philodemus ait: ⁴⁶ sibi, quæ neque magno
 Stet pretio, neque cunctetur, cum est jussa, venire.
 Candida, ⁴⁷ rectaque sit: ⁴⁸ munda hactenus, ut neque
⁴⁹ longa,
 Nec magis ⁵⁰ alba velit, quam det natura, videri.
⁵¹ Hæc ubi supposuit dextro corpus mihi lævum,
⁵² Ilia, et Egeria est: do nomen quodlibet illi.
⁵³ Nec vereor ne, dum futuo, vir rure ⁵⁴ recurrat,
 Janua ⁵⁵ frangatur, latret canis: undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet; ⁵⁶ vel pallida lecto
 Desiliat mulier, miseram se ⁵⁷ conscia clamet;
⁵⁸ Cruribus hæc metuat, ⁵⁹ doti deprensa, egomet ⁶⁰ mî.
⁶¹ Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:
⁶² Ne nummi pereant, ⁶³ aut pyga, aut denique fama.
⁶⁴ Deprendi miserum est, ⁶⁵ Fabio vel iudice vincam.

⁴³ Ego certe non ita faciam.

⁴⁴ Quæ facile parari potest.

⁴⁵ Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura, dabit has tres responsiones, nempe, 1°. post paulo veniam; 2°. sed majori pretio; 3°. si modo exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis eviratis Cybeles Sacerdotibus, relinquendam, ut qui facilius ejus moram ferre possunt. ⁴⁶ Sibi optabat eam.

⁴⁷ Non gibbosa. ⁴⁸ Ita munda. ⁴⁹ Neque longa crepidarum altitudine. ⁵⁰ Nec cerussa malas candefaciens.

⁵¹ Hæc mulier, cum in meis est complexibus. ⁵² Est mihi instar Iliæ matris Romuli, et instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris.

⁵³ In libertinæ amore. ⁵⁴ Aliquid

suspicans de uxoris impudicitia. ⁵⁵ Ne janua frangatur à viro redeunte. ⁵⁶ Ne matrona misere pallida è lecto desiliat. ⁵⁷ Ancilla culpæ herilis conscia.

⁵⁸ Ne crura compedibus innectantur. ⁵⁹ Ne dotem amittat uxor à viro suo deprehensa. ⁶⁰ Egomet mihi in tanto tumultu consulo.

⁶¹ Tunica non cincta. ⁶² Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. ⁶³ Ne pereat pyga, id est, ne nates vapulent, aut, ut alii volunt, ne patiar raphanimum, de quo supra. ⁶⁴ Deprehendi in adulterio miserum est. ⁶⁵ Si Fabius Jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus ego vincam, id est, obtinebo.

S A T Y R A I I I.

*Amatorum et patrum exemplo, leviora vitia in
amicitia dissimulanda sunt.*

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, ¹ inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati;
² Injussi nunquam desistant. ³ Sardus habebat
Ille Tigellius ⁴ hoc. ⁵ Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam ⁶ patris, atque suam, non
Quidquam proficeret: ⁷ si collibuisset, ⁸ ab ovo
Usque ⁹ ad mala ¹⁰ citaret, Io Bacche, modo ¹¹ summa
Voce, modo hac resonat, quæ ¹² chordis quatuor ima.
¹³ Nil æquale homini fuit illi. ¹⁴ Sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
¹⁵ Junonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modo reges atque ¹⁶ tetrarchas,
Omnia magna loquens: modo, sit mihi mensa tripes, et
¹⁷ Concha salis puri, et toga, quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. ¹⁸ Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento; quinque diebus

¹ Inter amicos sibi familiares. ² Non rogati cantare.

³ Hermogenes Tigellius ex Sardinia. ⁴ Hoc vitium cantatorum.

⁵ Augustus. ⁶ Per amicitiam Julii Cæsaris, patris sui per adoptionem.

⁷ At, si Tigellio collibuisset. ⁸ Ab ovo, quod erat cœnæ initium. ⁹ Usque ad poma, id est, cœnæ finem. ¹⁰ Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche. ¹¹ Modo

voce acutissima, modo gravissima.

¹² In quatuor chordis, id est, instrumento musico quatuor chordarum: Græci appellant, τετράχορδον.

¹³ In omnibus se varium ostendit.

¹⁴ Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem. ¹⁵ Sæpe tardus incedebat, velut virgines κνήφοροι.

¹⁶ Tetrarcha quartam regni partem possidet. ¹⁷ Salinum ex concha.

¹⁸ Mille sestertia si dedisses, huic

Nil erat in oculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Mane : diem totum stertebat. Nil fuit unquam
¹⁹ Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi, quid tu?
 Nullane habes vitia? imo alia, haud fortasse minora.
 Mænius absentem Novium cum carperet : heus tu,
 Quidam ait, ²⁰ ignoras te? an ut ignotum ²¹ dare nobis
 Verba putas? ²² Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
 Stultus, et improbus hic amor est, dignusque notari.
 Cum tua pervideas oculis mala ²³ lippus inunctis,
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens ²⁴ Epidaurius? at tibi contra
²⁵ Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 Iracundior est paulo, ²⁶ minus aptus acutis
 Naribus horum ²⁷ hominum; rideri possit, eo quod
²⁸ Rusticius tonso toga defluit, ²⁹ et male laxus
 In pede calceus hæret. At est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam : ³⁰ at tibi amicus, at ingenium ingens
 Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
³¹ Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
 Natura, aut etiam ³² consuetudo mala : namque
³³ Neglectis urenda filix innascitur agris.
³⁴ Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ

qui paulo ante erat tam parvus.

¹⁹ Sic inconstans.

²⁰ Non novisti tua vitia. ²¹ Putas
 nos fallere? ²² Egomet mihi do ve-
 niam. ²³ Quasi lippus, cujus oculi sunt
 uncti. ²⁴ Serpens Epidaurius ponitur
 pro quovis dracone. ²⁵ Ut sint aliqui,
 qui velint invicem inquirere tua vitia.

²⁶ Ineptus ad congressus hominum
 dicacium, quorum scommata ferre non

potest. ²⁷ Qui hodie vivunt. ²⁸ Quod
 illi imperitius tonso, toga male est
 composita. ²⁹ Calceus valde laxus.

³⁰ Ferendus igitur et amandus.

³¹ Teipsum diligenter examinato;
 num quædam vitia tibi natura inge-
 neraverit. ³² Assiduitas peccandi.

³³ Sic animus sine philosophiæ
 cultu scatet vitiis.

³⁴ Nos eo vertamus, priusquam de

Turpia ³⁵ decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipsa hæc
 Delectant, veluti Balbinum ³⁶ polypus Hagnæ.
 Vellem in amicitia sic erraremus, et isti
 Errori nomen ³⁷ virtus posuisset honestum.
³⁸ At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
 Si quod sit vitium, non fastidire. ³⁹ Strabonem
 Appellat ⁴⁰ pætum pater; et pullum, ⁴¹ male parvus
 Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
⁴² Sisyphus. ⁴³ Hunc varum, distortis cruribus; illum
⁴⁴ Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcius hic vivit? ⁴⁵ frugi dicatur. Ineptus
 Et jactantior hic paulo est? ⁴⁶ concinnus amicis
 Postulat ut videatur. At est truculentior, atque
⁴⁷ Plus æquo liber? ⁴⁸ simplex, fortisque habeatur.
⁴⁹ Caldior est? acres inter numeretur. Opinor,
 Hæc res et jungit, junctos et servat amicos.
 At nos virtutes ipsas ⁵⁰ invertimus, atque
 Sincerum cupimus vas ⁵¹ incrustare. ⁵² Probus quis
 Nobiscum vivit; multum ⁵³ demissus homo: ⁵⁴ illi

amicorum officio, aut vitiis agamus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, etc. ³⁵ Non animadvertuntur ab amatore. ³⁶ Morbus putidus in naribus Hagnæ, Balbini amicæ.

³⁷ Ars imposuisset.

³⁸ Ut pater non fastidit vitium gnati.

³⁹ Strabonis oculi sunt distorti.

⁴⁰ Pætus habet oculos semiclausos.

⁴¹ Filius nimis exiguus. ⁴² Filius M. Antonii triumviri, staturæ vix bipedalis, sed ingenii acutissimi.

⁴³ Hunc, qui distorta habet crura,

varum appellat. ⁴⁴ Balbutiendo appellat scaurum, id est, habentem talos extantes.

⁴⁵ Homo frugi dicatur et temperatus. ⁴⁶ Elegans et politus.

⁴⁷ Libere veritatem eloquens. ⁴⁸ Non bilinguis. ⁴⁹ Ferventior et iracundior est.

⁵⁰ Amicorum virtutes male interpretamur. ⁵¹ Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria.

⁵² Si quis probus. ⁵³ Abiectus dicitur à nobis. ⁵⁴ Si quis tardus est, id

Tardo, cognomen pingui damus. ⁵⁵ Hic fugit omnes
 Insidias, nullique malo latus ⁵⁶ obdit apertum,
⁵⁷ Cum genus hoc inter vitæ versetur, ⁵⁸ ubi acris
 Invidia, atque vigent ubi ⁵⁹ crimina; ⁶⁰ pro bene sano,
 Ac non incauto, fictum, astutumque vocamus.
⁶¹ Simplicior quis, et est qualem me sæpe libenter
 Obtulerim tibi, Mæcenas, ut forte legentem,
⁶² Aut tacitum impellat, quovis sermone ⁶³ molestus;
 Communi sensu plane caret, inquit. Eheu,
 Quam temere in nosmet legem sancimus ⁶⁴ iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis ⁶⁵ urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est,
 Cum mea compenset vitiis bona, pluribus ⁶⁶ hisce,
 (Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet: hac lege, ⁶⁷ in trutina ponetur eadem.
 Qui, ne tuberibus ⁶⁸ propriis offendat amicum,
 Postulat, ignoscet ⁶⁹ verrucis illius. Æquum est
 Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
⁷⁰ Denique, ⁷¹ quatenus excidi penitus vitium iræ,
 Cætera item nequeunt stultis hærentia; cur non

est, tardius sentit, eum pinguem appellamus, id est, crassum et rudem.

⁵⁵ Si quis cautior est adversus hominum fallacias. ⁵⁶ Latus offert aut ostendit. Translatio est à milite cauto, vel gladiatore. ⁵⁷ Cum inter insidiosum hominum genus versetur. ⁵⁸ Quo tempore. ⁵⁹ Vigent criminationes. ⁶⁰ Pro cauto et prudente.

⁶¹ Alius est ita apertior et alienus ab omni dolo qualem me tibi, etc. ⁶² Ut cogitabundum interpellet. ⁶³ Gravis

interturbator. ⁶⁴ Gravissimam legem nobis imponimus. ⁶⁵ Gravatur.

⁶⁶ Hisce meis virtutibus, cum sint vitiis plures, inclinet; id est, faveat.

⁶⁷ In eadem libra ponderabitur, id est, eandem æquitatem inveniet.

⁶⁸ Suis peccatis gravioribus. Allegoria est.

⁶⁹ Levioribus amici vitiis.

⁷⁰ Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, omnia peccata esse paria.

⁷¹ Quoniam.

72 Ponderibus, modulisque suis ratio utitur? ac res
 Ut quæque est, ita suppliciis delicta 73 coërcet?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
 Semesos pisces, tepidumque 74 ligurrierit jus,
 In cruce suffigat; 75 Labeone insanior, inter
 76 Sanos dicatur. 77 Quanto hoc furiosius, atque
 Majus peccatum est? paulum deliquit amicus;
 Quod nisi 78 concedas, habere insuavis, acerbus;
 Odisti, et fugis, ut 79 Rusonem debitor æris,
 Qui, nisi cum tristes 80 misero venere 81 Kalendæ,
 82 Mercedem, aut nummos 83 unde unde extricat, amaras
 84 Porrecto jugulo historias, captivus ut, audit.
 Comminxit lectum 85 potus, mensave catillum
 Evandri manibus 86 tritum dejecit; 87 ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, 88 minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit; aut si
 Prodiderit commissa 89 fide, 90 sponsumve negarit?
 91 Queis paria esse fere placuit peccata, 92 laborant,
 Cum ventum 93 ad verum est. Sensus, 94 moresque re-
 pugnant,

72 AEquo judicio et conveniente moderatione. 73 Cur non ita cohibet et punit? 74 Leviter exorbuerit.

75 Labeo Jurisperitus erat contumax, qui multa nimis libere dixerat in Augustum. 76 Inter sapientes.

77 Furiosius, quod fecit dominus, quam quod servus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem et malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores. Vide Epod.

II. 82 Usuram. 83 Alicunde parat. 84 Quasi jugulari mallet, quam Rusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus. 86 Catinum antiquissimum, quo usus est Evander Pallantis Arcadiæ regis nepos. 87 Quia catillum dejecit. 88 Minus ob hoc. 89 Commissa fidei. 90 Promissum. 91 Stoicis. 92 Hærent et dubitant stoici. 93 Ad veri inquisitionem.

94 Judicium hominum repugnat, qui aliter furem, aliter homicidam

Atque ipsa utilitas, justī⁹⁵ prope mater, et æqui.
 Cum prorepserunt⁹⁶ primis animalia terris,
 Mutum, et turpe⁹⁷ pecus, ⁹⁸ glandem, atque cubilia
 propter,
 Unguibus, et pugnīs, dein fustibus, atque ita¹ porro
 Pugnant armīs, quæ post fabricaverat² usus;
 Donec verba, quibus voces sensusque³ notarent,
 Nominaque invenere. ⁴ Dehinc absistere bello,
 Oppida cœperunt munire et ponere leges:
 Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
 Nam fuit ante Helenam⁵ cunus teterrima belli
 Causa; sed ignotis⁶ perierunt mortibus illi,
 Quos Venerem⁷ incertam rapiētes, more ferarum,
⁸ Viribus editior⁹ cædebat, ut in grege taurus.
 Jura inventa¹⁰ metu injusti fateare necesse est,
 Tempora si,¹¹ fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest justo¹² discernere iniquum,
¹³ Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
¹⁴ Nec vincet ratio hoc,¹⁵ tantumdem ut peccet, idemque,
 Qui teneros caules alieni fregerit horti,
 Et¹⁶ qui nocturnus Divūm sacra legerit. Adsit

puniunt. ⁹⁵ Quasi mater.

⁹⁶ Prima animalia, id est, homines. Hypallage est. ⁹⁷ Veluti pecus rationis et orationis expers. ⁹⁸ Glandes erant hominum primorum cibus. ¹ Post temporis intervallum. ² Indigentia. ³ Significarent.

⁴ Abstinere à bello.

⁵ Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.

⁶ Perierunt, quia scriptoribus carue-

runt. ⁷ Mulierem omnibus expositam; non certi mariti. ⁸ Vir robustior. ⁹ Occidebat, vel verberabat.

¹⁰ Propter incommodi metum.

¹¹ Annales, id est, mundi tempora.

¹² Distinguere justum ab injusto.

¹³ Quemadmodum potest separare bona à malis.

¹⁴ Nec ratio probabit. ¹⁵ Ut tam graviter peccet. ¹⁶ Qui nocte rem sacram furatus fuerat.

Regula, peccatis quæ pœnas irroget ¹⁷ æquas;
 Ne ¹⁸ scutica dignum, horribili sectere flagello.
 Nam ut ¹⁹ ferula cædas meritum majora subire
 Verbera, ²⁰ non vereor; cum dicas esse pares res
²¹ Furta ²² latrociniiis, et magnis parva mineris
²³ Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. ²⁴ Si dives, qui sapiens est,
 Et sutor bonus, et solus formosus, et est Rex;
²⁵ Cur optas quod habes? Non ²⁶ nôsti quid pater, inquit,
²⁷ Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam,
 Nec soleas fecit; ²⁸ sutor tamen est sapiens. ²⁹ Quo?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, ³⁰ cantor tamen, atque
 Optimus est modulator; ³¹ ut Alfenus vafer, omni
 Abjecto instrumento artis, clausaque ³² taberna
 Tonsor erat; ³³ sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex solus, sic rex. ³⁴ Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri, quos tu nisi ³⁵ fuste coërces,
 Urgeris turba circum te stante, miserque
³⁶ Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.

¹⁷ Pœnas parvas parvis, magnas magnis peccatis. ¹⁸ Loro dignum.

¹⁹ Ut minore supplicio afficias. ²⁰ Non vereor, ne id facias. ²¹ Furta clanculum fiunt. ²² Latrocinia sunt violentæ direptiones. ²³ Cum mineris pœna simili te amputaturum parva cum magnis flagitiis.

²⁴ Irridet Stoïcorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia. ²⁵ Cur optas, ut tibi regnum permittant homines? ²⁶ Stoïcus arguit Horatium ignorationis, et inquit, num nôsti? etc. ²⁷ Chrysippus vaferrimus stoïcorum

somniorum erat interpret. ²⁸ Potestate, non usu.

²⁹ Quo istud pertinet? ³⁰ Potest tamen canere. ³¹ Alfenus, non ex sutore ut plerique volunt; sed ex tonsore (testibus Acrone et Alex. ab Alexandro *Genial. dierum* vi, 23.) Jurisconsultus clarissimus evasit.

³² Clausa tonstrina. ³³ Ordo est: Sic Sapiens est optimus opifex omnis operis. ³⁴ Adeo stulte loqueris, ô Stoïce, ut te pueri contumeliosi illudent. ³⁵ Nisi abigis baculo tanquam sceptro reges. ³⁶ Rumperis clamore.

Ne longum faciam : dum tu ³⁷ quadrante lavatum
³⁸ Rex ibis, neque te quisquam ³⁹ stipator, ineptum
 Præter ⁴⁰ Crispinum sectabitur, et mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccavero ⁴¹ stultus, amici,
⁴² Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
⁴³ Privatusque magis vivam ⁴⁴ te rege beatus.

³⁷ Mercede balneatori debita, non à rege, sed ab uno de multis. ³⁸ Non revera rex; sed secundum Stoïcorum opinionem. ³⁹ Comes. ⁴⁰ Præter Crispinum Stoïcum.

⁴¹ Per stultitiam.

⁴² Et vicissim. ⁴³ Et non rex. ⁴⁴ Qui te regem putas. *Sensus est* : Quemadmodum sapiens non est dicendus rex, qui unicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quædam sint venia digna.

SATYRA IV.

Etsi Lucilium, veteresque comicos græcos secutus sit; se tamen virulentia carere, et veluti paterna castigatione, ad vitia insectanda uti profitetur.

¹ EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque poëtæ,
 Atque alii, quorum Comœdia ² prisca virorum est,
 Si quis erat dignus ³ describi, quod malus, aut fur,
 Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
⁴ Famosus, multa cum libertate notabant.
⁵ Hinc omnis pendet ⁶ Lucilius, hosce secutus,
⁷ Mutatis tantum pedibus, numerisque; facetus,
⁸ Emunctæ naris, durus componere versus.

¹ Hi principes fuerunt inter Poëtas veteris Comœdiæ. ² Comœdia prisca erat paulo maledicentior, quam ut aures hominum ferre possent. ³ Dignus notari. ⁴ Malæ famæ.

⁵ Ab illis Poëtis. ⁶ Lucilius Poëta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, Latinam fecit satyram. ⁷ Quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi jambicis. ⁸ Acri judicio.

Nam fuit hoc ⁹ vitiosus : in hora sæpe ducentos ,
¹⁰ Ut magnum , versus dictabat , ¹¹ stans pede in uno.
¹² Cum flueret lutulentus , ¹³ erat quod tollere velles :
 Garrulus , atque piger scribendi ferre laborem ,
¹⁴ Scribendi recte ; ¹⁵ nam ut multum , nil moror. Ecce
 Crispinus ¹⁶ minimo me provocat : ¹⁷ accipe , si vis ,
 Accipiam tabulas. Detur nobis ¹⁸ locus , hora ,
¹⁹ Custodes ; videamus uter plus scribere possit.
²⁰ Dî bene fecerunt , inopis me , quodque pusilli
 Finxerunt animi , raro et perpauca loquentis.
²¹ At tu conclusas ²² hircinis follibus auras ,
²³ Usque laborantes dum ferrum molliat ignis ,
 Ut mavis imitare. Beatus ²⁴ Fannius , ²⁵ ultro
 Delatis capsis , et imagine ; cum mea nemo
 Scripta legat , vulgo recitare ²⁶ timentis , ob hanc rem ,
 Quod sunt , quos ²⁷ genus hoc minime juvat , utpote plures
 Culpari dignos. ²⁸ Quemvis media elige turba
 Aut ob avaritiam , aut misera ambitione laborat.

⁹ In hoc. ¹⁰ Tanquam rem magni momenti. ¹¹ Nullo labore , et tempore brevissimo.

¹² Cum versus profunderet invenustos. ¹³ Erat aliquid , quod sumeres , idque imitatione dignum. ¹⁴ Ut recte scriberet. ¹⁵ Si quis multum scribit , nihili æstimo.

¹⁶ Minimo digito , quod est alterum contemptim in certamen provocare. ¹⁷ Verba sunt Crispini Horatium provocantis. ¹⁸ In quo scribamus. ¹⁹ Ne aliena opera utamur. ²⁰ Respondet Horatius.

²¹ O Crispine. ²² Follibus ex corio

hircino factis. ²³ Auras semper flantes, Horatius metaphorice significat Crispini versus turgidos fuisse et inanes.

²⁴ Fannius Poëta loquacissimus. ²⁵ Cui non petenti Senatus detulit capsas , quibus libri ejus in Augusti bibliotheca reponerentur , una cum sua imagine , ad memoriam ejus prodendam. ²⁶ Cum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitivum in possessivo subintelligitur.* ²⁷ Hoc genus poëmatis , scilicet , Satyræ.

²⁸ De medio populo quemvis in medium producito.

²⁹ Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
³⁰ Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ³¹ ære:
 Hic mutat merces surgente à sole, ³² ad eum quo
 Vespertina tepet regio. Quin ³³ per mala præceps
 Fertur, uti pulvis collectus ³⁴ turbine, ne quid
³⁵ Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
³⁶ Omnes hi metuunt ³⁷ versus, odere Poëtas:
³⁸ Fœnum habet in cornu; longe fuge: dummodo risum
³⁹ Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico;
 Et quodcumque semel ⁴⁰ chartis illeverit, omnes
⁴¹ Gestiet à forno redeunt scire, ⁴² lacuque,
 Et pueros, et anus. ⁴³ Agedum pauca accipe contra.
 Primum ego me illorum, ⁴⁴ dederim quibus esse Poëtas,
 Excerptam numero: neque enim ⁴⁵ concludere versum
 Dixeris esse satis: neque, si quis scribat, uti nos,
⁴⁶ Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
 Ingenium cui sit, cui mens diviniore, atque os
 Magna sonaturum, ⁴⁷ des nominis hujus honorem.

²⁹ Alius est adulter, qui matres familias tantum sectatur. ³⁰ Alium vasa argentea delectant. ³¹ Stupet statuis ex ære Corinthio factis. ³² Ad eum solem, id est, occidentem.

³³ Per pericula et vitæ discrimina. ³⁴ Vento. ³⁵ Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

³⁶ Omnes improbi et vitiosi homines. ³⁷ Versus Satyricos. ³⁸ Est sermo vulgi in Poëtas, qui acres sunt in homines vitiosos. Metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus fœnum alligabant Romani, ut sibi ab illo caverent homines in via forte oc-

currentes. ³⁹ Dummodo moveat risum profusum sibi, id est, ad suam voluptatem.

⁴⁰ Quodcumque semel scripserit. ⁴¹ Cupiet, ut omnes à pistrino redeunt sciant. ⁴² Unde aquam hauriunt.

⁴³ Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant.

⁴⁴ Me excerptam numero illorum quos agnosco esse Poëtas. Non dico me esse Poëtam. ⁴⁵ Versum certis pedibus claudere. ⁴⁶ Similiora sermoni quotidiano et orationi solutæ, quam versibus. ⁴⁷ Ut Poëta nominetur.

Idcirco quidam, ⁴⁸ comœdia, necne, poëma
 Esset, ⁴⁹ quæsivere; quod ⁵⁰ acer spiritus, ac vis,
 Nec verbis, nec rebus inest; nisi quod ⁵¹ pede certo
⁵² Differt sermoni, ⁵³ sermo merus. ⁵⁴ At pater ardens
⁵⁵ Sævit, quod meretrice ⁵⁶ nepos insanus amica
 Filius, uxorem grandi cum dote recuset,
 Ebrius, et magnum quod dedecus, ambulat ⁵⁷ ante
 Noctem ⁵⁸ cum facibus. Numquid ⁵⁹ Pomponius istis
⁶⁰ Audiret leviora, ⁶¹ pater si viveret? ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis;
⁶² Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem,
 Quo ⁶³ personatus, pacto pater. ⁶⁴ His, ego quæ nunc,
 Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
⁶⁵ Tempora certa, modosque, et quod prius ordine
 verbum est,
 Posterius facias, præponens ultima primis;
⁶⁶ Non, ut si solvas: *postquam discordia tetra*
Belli ferratos postes, portasque refregit;
 Invenias etiam ⁶⁷ disjecti membra Poëtæ.

⁴⁸ Quæsivere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis.

⁴⁹ Dubitaverunt.

⁵⁰ Spiritus ardens et vehemens. ⁵¹ Ac definito numero. ⁵² Differt ab oratione soluta. *Differt, pro dissidet cum dativo ponitur.* ⁵³ Solus sermo verbis puris perscriptus.

⁵⁴ Est antipophora, ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. ⁵⁵ Irascitur, ut Demea apud Terentium. ⁵⁶ Luxuriosus helluo. ⁵⁷ Claro die. ⁵⁸ Cum facibus amatores invise-

bant amasias suas.

⁵⁹ Pomponius adolescens libidinosus, quem Horatius vellicat quasi aliud agens. ⁶⁰ Imo, æque aspere objurgaretur. ⁶¹ Pomponii pater.

⁶² Quem versum. ⁶³ Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet.

⁶⁴ Si eripias his carminibus, quæ nunc scribo, etc. ⁶⁵ Syllabarum quantitatem. ⁶⁶ Non ita invenies, quemadmodum si solvas hunc versum Ennianum, scilicet. *Postquam discordia*, etc. ⁶⁷ Lacerati Poëtæ vestigia.

68 Hactenus hæc : 69 alias , justum sit , necne , poëma.
 Nunc illud tantum 70 quæram , meritone tibi sit
 Suspectum genus hoc 71 scribendi. 72 Sulcius acer
 Ambulat , et Caprius , 73 rauci male , cumque 74 libellis,
 Magnus uterque 75 timor latronibus. At bene si quis ,
 76 Et puris vivat manibus , contemnat utrumque.
 77 Ut sis tu similis Cœli , Byrrhique latronum ;
 78 Non ego sim Capri , neque Sulci . Cur metuas me ?
 79 Nulla taberna meos habeat , neque 80 pila libellos ,
 81 Queis manus insudet vulgi , Hermogenisque Tigelli .
 82 Nec recitem cuiquam , nisi amicis , idque 83 coactus.
 Non ubivis , coramve quibuslibet. 84 In medio qui
 Scripta foro recitent , sunt multi ; 85 quique lavantes :
 86 Suave locus voci resonat conclusus. 87 Inanes
 Hoc juvat , haud illud quærentes , num 88 sine sensu ,
 Tempore num faciant 89 alieno. Lædere gaudes ,
 Inquis , et hoc 90 studio pravus facis. Unde petitum
 91 Hoc in me jadis ? 92 est auctor quis denique eorum ,

68 Hactenus utrum satyra et comœdia sint poëma : *quod Horatius non dubitat.* 69 Alio tempore quæremus.
 70 Quæram à te , ô Romane. 71 Satyræ vel comœdiæ genus.

72 Accusator acerrimus ; sicut et Caprius. 73 Assiduitate agendi valde rauci.
 74 Cum libellis accusatoriis , in quibus maleficorum , et nomina et crimina erant scripta. 75 Uterque horribilis latronibus.

76 Vivat manibus à scelere puris.
 77 Quamvis tu sis similis Cœli , etc.
 78 Si ego sim accusatoribus dissimilis , cur metuas me ?

79 Et cur vis metuere , si nulla taberna , etc. 80 Pila est bibliopolarum columna , ad quam prostabant libri venales. 81 Quos vulgus manibus terat et Tigellius unus è vulgo ? 82 Et Præterea non recito , etc. 83 Non libenter.

84 Loquitur aliquis , Horatii consuetudinem improbens : At multi sunt , etc.
 85 Lavantes in balneis. 86 Locus cameratus in balneis suaviter voci resonat. 87 Leves Poëtas hoc juvat.

88 Stulte. 89 Tempore incongruo.
 90 Data opera. 91 Hoc mihi objicis.
 92 Denique quis eorum est auctor , id est , delator , cum quibus vixi ? Nullus.

Vixi cum quibus? ⁹³ absentem qui rodit amicum;
 Qui non defendit alio culpante; ⁹⁴ solutos
 Qui captat risus hominum, famamque ⁹⁵ dicacis;
⁹⁶ Fingere qui non visa potest; ⁹⁷ commissa tacere
 Qui nequit: ⁹⁸ hic niger est; hunc tu, Romane, caveto.
 Sæpe tribus ⁹⁹ lectis videas cœnare ¹ quaternos:
 E quibus unus avet, ² quavis aspergere cunctos,
³ Præter eum, qui præbet ⁴ aquam: post, ⁵ hunc quoque
 potus,
 Condita cum ⁶ verax aperit præcordia ⁷ liber.
⁸ Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur
⁹ Infesto nigris. Ego, si risi, quod ineptus
¹⁰ *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,*
¹¹ Lividus et mordax videor tibi? Mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta ¹² Petillî
 Te coram fuerit, defendas, ut tuus est mos:
¹³ Me Capitolinus ¹⁴ convictore usus amicoque,
 A puero est, causaque mea permulta rogatus
 Fecit, et incolumis lætor quod vivit in urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto ¹⁵ iudicium illud

⁹³ Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines perniciosi.
⁹⁴ Immoderatos risus. ⁹⁵ Dicax significat jocosum cum mordacitate, Angl. *à scoffing iester*. ⁹⁶ Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. ⁹⁷ Arcana. ⁹⁸ Hic est perniciosus et infelix.

⁹⁹ Lectis discubitoriis. ¹ Duodecim convivas in uno triclinio. ² Quavis ratione cunctos dicteriis et salibus aspergere. ³ Præter convivii magistratum. ⁴ Qui præbet aquam, qua lavarent convivæ. ⁵ Convivatorem

etiam maledictis insectatur, cum potus est. ⁶ Bacchus veritatem dicere cogit. ⁷ Bacchus pro vino. ⁸ Hic, quem proxime descripsi. ⁹ Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.

¹⁰ Vide hunc versum supra satyra secunda. ¹¹ Malignus. ¹² Petillus cum coronam à Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.

¹³ Defendas his utens verbis; me capit. etc. ¹⁴ Conviva et familiari. ¹⁵ Quod non sit missus in exilium propter furtum.

Fugerit. ¹⁶ Hic nigræ succus loliginis, hæc est
¹⁷ Ærugo mera: ¹⁸ quod vitium procul abfore ¹⁹ chartis,
 Atque animo prius, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, vere promitto. Liberius si
 Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
 Cum venia dabis. Insuevit ²⁰ pater optimus hoc me,
²¹ Ut fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
 Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo, quod mî ipse parasset;
 Nonne vides, Albî ²² ut male vivat filius? utque
 Barrus inops? ²³ magnum documentum, ne ²⁴ patriam
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore (rem
 Cum deterreret, ²⁵ Sectani dissimilis sis.
 Ne sequerer ²⁶ mœchas, concessa cum Venere uti
 Possem; deprensi non bella est fama ²⁷ Trebonî,
 Aiebat. ²⁸ Sapiens vitatu, quidque petitu
 Sit melius, ²⁹ causas reddet tibi: mî satis est, si
³⁰ Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum ³¹ custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possum. ³² Simul ac duraverit ætas
 Membra, animumque tuum, ³³ nabissine cortice. Sic me

¹⁶ Hujusmodi oratio occulti odii est plenissima: ducta est Metaphysic. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra. ¹⁷ Virus et pestis amicitiae. ¹⁸ Vitium maledicentiae simulata amicitia tectæ. ¹⁹ A scriptis et animo meo.

²⁰ Pater meus inserebat hæc bona in me, vel pater meus insuescendo docuit me hoc. ²¹ Ut quæque vitiorum fugerem, ea vitia notando exemplis.

²² Quomodo in penuria vivat? ²³ Qui magno est documento. ²⁴ Rem familiarem à majoribus relictam.

²⁵ Sectanus erat turpis mœchus. ²⁶ Matronas. ²⁷ Trebonius in adulterio fuit deprehensus. ²⁸ Philosophus, inquit Horatii pater, causas tibi reddet. ²⁹ Rationes. ³⁰ Traditam à veteribus consuetudinem servare. ³¹ Pædagogi. ³² Posteaquam ætas corroboraverit membra. ³³ Alienis præceptis

³⁴ Formabat puerum dictis; et sive jubebat
 Ut facerem quid : ³⁵ habes auctorem, quo facias hoc :
³⁶ Unum ex iudicibus selectis ³⁷ objiciebat.
 Sive vetabat : ³⁸ an hoc inhonestum, et inutile factu
 Necne sit, addubites, ³⁹ flagret rumore malo cum
 Hic, atque ille ? ⁴⁰ Avidos vicinum funus ut ægros
⁴¹ Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit ;
 Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
 Absterrent vitiis. ⁴² Ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quæcumque ferunt : mediocribus, et queis
 Ignoscas, vitiis ⁴³ teneor. Fortassis et ⁴⁴ istinc
 Largiter abstulerit longa ætas, ⁴⁵ liber amicus,
⁴⁶ Consilium proprium. Neque enim cum ⁴⁷ lectulus,
 aut me
 Porticus excepit, ⁴⁸ desum mihi : ⁴⁹ Rectius hoc est :
 Hoc faciens, vivam melius; ⁵⁰ sic dulcis amicis
 Occurram : ⁵¹ hoc quidam non belle : numquid ego illi
⁵² Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum
⁵³ Compressis agito labris : ubi quid datur otî,

non egebis : Metaph. ducta à pueris, qui corticis ope natare discunt. ³⁴ Sic me pater erudiebat. ³⁵ *Sunt verba patris sui.* ³⁶ Unum ex equestri ordine, unde iudices eligebantur. ³⁷ Ante oculos ponebat.

³⁸ *Dicebat pater*, an hoc, etc. ³⁹ Cum laboret publica infamia hic atque ille ?

⁴⁰ Adeo intemperantes, ut quosvis cibos sine discrimine vorent. ⁴¹ Quemadmodum mors vicini terret ægros avidos; sic, etc.

⁴² Ex hoc patre, ejusque præceptis.

⁴³ Obnoxius sum fortasse vitiis parvis et quibus ignoscere debes.

⁴⁴ Ab his vitiis mediocribus. ⁴⁵ Amicus libere vitia nostra, etiam occultissima, exagitat. ⁴⁶ Consilium, quod quisque suapte sponte capit.

⁴⁷ Cum in lectulo jaceo, vel in porticu deambulo. ⁴⁸ Negligo quod mei est officii. ⁴⁹ *Hæc tacitus mecum loquor.* ⁵⁰ Sic, id est, si illud faciam, etc. ⁵¹ Hoc quidam non fecit belle. ⁵² Faciam insciens ? Dii prohibeant.

⁵³ Hæc tacitus mecum agito.

54 Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum; cui si 55 concedere nolis,
 56 Multa Poëtarum veniat manus, auxilio quæ
 Sit mihi (nam 57 multo plures sumus) ac veluti te
 58 Judæi, cogemus in hanc concedere 59 turbam.

54 Mando litteris, et ludibundus multi. 58 Judæi sub imperio Octavia-
 Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 In- ni, Romæ cogebant multos in suam
 numera Poëtarum multitudo venire religionem transire. 59 In hanc Poëta-
 debet nobis auxilio. 57 Sumus valde rum multitudinem.

S A T Y R A V.

*Itineris sui ab urbe, Brundusium usque; simul scur-
 rarum duorum facetæ contentionis descriptio.*

EGRESSUM magna me accepit¹ Aricia Roma,
 Hospitio modico: rhetor² comes Heliodorus,
 Græcorum longe doctissimus. ³ Inde Forum Appi,
⁴ Differtum nautis, cauponibus atque ⁵ malignis.
 Hoc iter ignavi⁶ divisimus, altius ac nos
⁷ Præcinctis ⁸ unum. Minus est ⁹ gravis Appia tardis.
 Hic ego, ¹⁰ propter aquam, quod erat deterrima, ventri
¹¹ Indico bellum, cœnantes ¹² haud animo æquo
 Expectans comites. ¹³ Jam nox inducere terris
 Umbras et cœlo diffundere ¹⁴ signa parabat:

¹ Aricia, parva civitas in via Appia,
 distans ab urbe Roma stadia clx.

² Facundus comes, in via pro ve-
 hiculo est.

³ Inde venimus ad mercatum Appii
 oppidi. ⁴ Nautis refertum et plenum.
⁵ Caupones, res quas vendunt, mali-
 gna mensura metiri consueverunt.

⁶ Biduo confecimus. ⁷ Expeditis
 viatoribus. ⁸ Unius diei iter.

⁹ Est via Appia minus laboriosa
 tarde ambulanti- bus, propter diverso-
 riorum frequentiam. ¹⁰ Propter aquam
 palustrem et fœtidam. ¹¹ Non cœno.

¹² Gravate.

¹³ Jam nox appropinquabat. ¹⁴ Si-

¹⁵ Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
¹⁶ Ingerere. ¹⁷ Huc appelle. ¹⁸ Trecentos inseris : ohe!
 Jam satis est. ¹⁹ Dum æs exigitur, dum ²⁰ mula ligatur,
 Tota abit hora. ²¹ Mali culices, ranæque palustres
²² Avertunt somnos. Absentem cantat amicam
 Multa prolutus ²³ vappa nauta, atque ²⁴ viator
²⁵ Certatim. Tandem fessus dormire viator
 Incipit; ac missæ pastum ²⁶ retinacula mulæ
 Nauta piger ²⁷ saxo religat, stertitque supinus.
 Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
 Sentimus; donec ²⁸ cerebrosus prosilit unus,
 Ac mulæ nautæque caput, lumbosque, saligno
 Fuste ²⁹ dolat. Quarta vix demum ³⁰ exponimur hora.
 Ora, manusque tua lavimus, ³¹ Feronia, lympa.
 Millia tum pransi tria ³² repimus, atque subimus
 Impositum saxis late candentibus ³³ Anxur.
 Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
³⁴ Cocceius, missi magnis de rebus uterque

dera et stellas spargere. ¹⁵ Tum servi.
¹⁶ Ingerebant.

¹⁷ Huc navem applica. *Verba sunt
 servorum à dominis præmissorum.*

¹⁸ Nimis multos in navim imponis.

¹⁹ Dum naulum à nautis petitur.

²⁰ Mula quæ navim è ripa contra aquam
 traheret. ²¹ Molesti culices.

²² Depellunt somnos.

²³ Plenus vino malo, vide supra
 Sat. 1. ²⁴ Viator qui mulam modera-
 batur.

²⁵ Contentiose, uter præcelleret
 in amicæ laudibus decantandis.

²⁶ Funes, quibus mula trahebat

navim. ²⁷ Ne navis per paludes va-
 garetur. ²⁸ Temere irascens et iracun-
 diam celeriter deponens. Angl. *braine
 ficke.* ²⁹ Verberat.

³⁰ Exponimur è nave, id est, trans-
 fretamur. ³¹ Apostrophe est ad Fero-
 niam Deam, ex cujus sacro fonte,
 sumpta aqua; manus et ora abluebant
 prandium sumpturi.

³² Lente ambulamus propter loci
 acclivitatem et stomachi repletionem.

³³ Anxur, Volscorum oppidum pro-
 minens in mare.

³⁴ Jurisconsultus, quem M. Anto-
 nius miserat ad Augustum.

Legati, ³⁵ aversos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis ³⁶ collyria lippus
³⁷ Illinere. Interea Mæcenâs advenit, atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ³⁸ ad unguem
 Factus homo, ³⁹ Antonî, non ut magis alter, amicus.
⁴⁰ Fundos, Aufidio Lusco Prætore, libenter
 Linquimus, ⁴¹ insani ridentes præmia scribæ,
⁴² Prætextam, et latum ⁴³ clavum, prunæque ⁴⁴ batillum.
⁴⁵ In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
 Murena præbente ⁴⁶ domum, Capitone ⁴⁷ culinam.
 Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius, et Varius ⁴⁸ Sinuessæ, Virgiliusque
 Occurrunt; ⁴⁹ animæ, quales neque ⁵⁰ candidiores
 Terra tulit, ⁵¹ neque quis me sit devinctior alter.
 O, qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo ⁵² sanus amico.
⁵³ Proxima Campano ponti quæ villula, ⁵⁴ tectum
 Præbuit, et ⁵⁵ parochi, quæ debent, ligna, salemque.

³⁵ Amicos dissidentes placare.

³⁶ Oculorum medicamenta. ³⁷ Illinebam.

³⁸ Homo absolutus et perfectus.

³⁹ Ita Antonii amicus, ut non alius magis.

⁴⁰ Oppidum in via Appia dextrorsum. ⁴¹ Scribæ superbientis ob Præturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, parvo municipio quasi Romæ Prætor fuisset. ⁴² Togam Prætoriam. ⁴³ Vestem Senatoriam latis clavis ornata. ⁴⁴ Foculum, in quo sub adventum hospitum, vel convivarum suavis suffitus fiat.

⁴⁵ In Formiis, ubi natus est Mamurra eques Romanus nobilissimus.

⁴⁶ Hospitium sive tectum. ⁴⁷ Coenam dante Capitone.

⁴⁸ Sinuessa est civitas ad Lirim fluvium, clara ob vini copiam. ⁴⁹ Homines tales. ⁵⁰ Innocentiores, integrior. ⁵¹ Et quibus non sit alter me devinctior.

⁵² Quamdiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico. ⁵³ Villula quæ proxima est, etc. ⁵⁴ Tecto nos recipit. ⁵⁵ Parochi præbuerunt ligna, etc. Parochorum erat munus, legatis publice missis res necessarias suppeditare.

56 Hinc muli Capuæ clitellas 57 tempore ponunt.
 58 Lusum it Mæcenâs, dormitum 59 ego Virgiliusque :
 Namque pila lippis inimicum, et ludere 60 crudis.
 61 Hinc nos 62 Cocceii recipit 63 plenissima villa,
 Quæ super est Claudî cauponas. 64 Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ pugnam Messîque Cicirri,
 Musa, velim memores; 65 et quo patre natus uterque
 66 Contulerit lites. 67 Messî clarum genus Osci;
 Sarmenti 68 domina exstat. 69 Ab his majoribus orti
 Ad pugnam venire. 70 Prior Sarmentus: Equi te
 Esse 71 feri similem dico. Ridemus: et ipse
 72 Messius, accipio; 73 caput et movet. 74 O, tua cornu
 Ni foret 75 exsecto frons, inquit, quid faceres, cum
 76 Sic mutilus minitaris? At 77 illi fœda cicatrix
 78 Setosam 79 lævi frontem turpaverat oris.
 80 Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,

56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestive, ita ut Capuæ pernoctarent.

58 Pila palmaria. 59 Lippus erat Horatius, Virgilius *κακόςμαχος*.

60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudii oppidi ab Appio Claudio conditi. Vel, ut alii volunt, Caudi, à Caudio urbe, juxta quam, Romani victi, missique sub jugum fuerant.

64 Facete in re ridicula Horatius invocât Musas. 65 Quo genere natus.

66 Litigârint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi), erant clarum genus Messii. Satis ironice dictum. 68 Ergo Sarmentus servus fuerat, et adhuc vix

liber erat. 69 Ab obscœnis et obscuris parentibus orti.

70 Sarmentus loquitur, dico, etc.

71 Indomiti et grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) convicium, quo me proscindis. 73 Caput agitat, quasi minitans Sarmento.

74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exsectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. Notat fortasse vestigium exsectæ verrucæ. 76 Quasi bos mutilatus. 77 Cicirro. 78 Impolitam et hirsutam frontem. 79 Ex sinistra parte faciei.

80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.

Pastorem saltaret uti ⁸¹ Cyclopa, rogabat :
 Nil illi ⁸² larva, aut tragicis opus esse ⁸³ cothurnis.
⁸⁴ Multa Cicirrus ad hæc : donasset jamne ⁸⁵ catenam
⁸⁶ Ex voto Laribus, quærebat : scribe quod esset,
⁸⁷ Deterius nihilo dominæ jus esse. Rogabat
 Denique, cur unquam ⁸⁸ fugisset, cui ⁸⁹ satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
 Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
 Tendimus hinc recta ⁹⁰ Beneventum, ubi ⁹¹ sedulus
 hospes

Pene arsit, macros dum turdos versat in igne :
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
⁹² Vulcano, summum properabat ⁹³ lambere tectum.
 Convivas avidos cœnam, servosque timentes
⁹⁴ Tum rapere, atque omnes restinguere velle ⁹⁵ videres.
 Incipit ex illo montes Apulia ⁹⁶ notos
 Ostentare mihi, quos torret ⁹⁷ Atabulus, et quos
 Nunquam ⁹⁸ erepsemus, nisi nos vicina ⁹⁹ Trivici
 Villa recepisset ¹ lacrymoso non sine fumo,
² Udos cum foliis ramos urente camino.

⁸¹ Ut saltando exprimeret Polyphemum. ⁸² Propter fœdam cicatricem et faciei hirsutiem. ⁸³ Propter magnam corporis staturam.

⁸⁴ Multa Cicirrus dixit in Sarmen- tum. ⁸⁵ Catenam, qua fuerat ligatus quasi servus, et qua jam manumissus, fuerat liberatus. ⁸⁶ Rogabat num à foco Diis Laribus sacro catenam suspendisset. ⁸⁷ Nihilominus servum esse. ⁸⁸ Quod à domina sua nimis parceretur. ⁸⁹ Ad diurnum victum.

⁹⁰ Urbem in agro Samnitum. ⁹¹ Hospes diligens et officiosus. ⁹² Igni disperso. ⁹³ Contingere.

⁹⁴ Rapere è flamma, ut cœnam servarent. ⁹⁵ Videre licebat.

⁹⁶ Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Apulia. ⁹⁷ Ventus Apuliæ infestus. ⁹⁸ Nunquam erepsissemus, id est, transivissemus. ⁹⁹ Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. ¹ Fumo lacrymas excutiente. ² Ramos humidos, vel virides;

Hic ego ³ mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto; ⁴ somnus tamen aufert
⁵ Intentum Veneri : tum immundo somnia ⁶ visu
⁷ Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.
 Quatuor ⁸ hinc rapimur viginti et millia rhedis,
 Mansuri ⁹ oppidulo, quod versu dicere ¹⁰ non est,
¹¹ Signis perfacile est. ¹² Venit vilissima rerum
 Hic aqua; sed panis longe pulcherrimus, ultra
¹³ Callidus ut soleat humeris ¹⁴ portare viator;
¹⁵ Nam Canusî lapidosus, aquæ non ditior ¹⁶ urna,
 Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hic Varius ¹⁷ discedit mœstus amicis.
 Inde ¹⁸ Rubos fessi pervenimus, utpote longum
 Carpentem iter, et factum ¹⁹ corruptius imbri.
²⁰ Postera tempestas melior; ²¹ via pejor, ad usque
²² Barî mœnia piscosi. Dehinc ²³ Gnatia lymphis
²⁴ Iratis exstructa dedit risusque, jocosque;
 Dum ²⁵ flamma sine thura ²⁶ liquescere limine sacro

³ Puellam, quæ promissis non stetit.
⁴ Somnus me opprimit. ⁵ Animo et corpore. ⁶ Visione aliqua et specie animo oblata. ⁷ Seminis eruptione, quæ sit in somno.

⁸ A villa Trivici celeriter vehimur rhedis. ⁹ Equotutio. ¹⁰ Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio *Equotutium* stare non potest. ¹¹ Per signa hoc oppidum describere.

¹² Aqua venditur. ¹³ Viator providus. ¹⁴ Panem portare. ¹⁵ Canusii, oppidi Apuliæ, durus est panis. ¹⁶ Non ditior, id est, haud multo magis abundans aqua, quam Equotu-

tium. Versum subsequentem, *quæ locus, etc.* spurium censent Bentl. et Sanado.

¹⁷ Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate et Cocceio.

¹⁸ Oppidum Campaniæ. ¹⁹ Nobis molestius propter pluviam.

²⁰ Postera dies magis est serena.

²¹ Post pluviam. ²² Barium est oppidum Apuliæ, quod à mari alluitur.

²³ Gnatia est oppidum Salentinum.

²⁴ Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. ²⁵ Sine igne.

²⁶ Incendi et absumi in primo templi aditu.

Persuadere ²⁷ cūpit. ²⁸ Credat Judæus ²⁹ Apella,
 Non ego; namque Deos ³⁰ didici ³¹ securum agere ævum,
 Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
³² Tristes ex alto cœli ³³ demittere tecto.
³⁴ Brundusium longæ finis chartæque viæque est.

²⁷ Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatia. ²⁸ Credat Judæus sacrificium sine igne absumi. ²⁹ Judæus recutitus et circumcisis; vel Judæi cujusdam proprium nomen. ³⁰ Didici

ab Epicuro. ³¹ Sine cura rerum humanarum. ³² Deos sollicitos aut iratos. ³³ Demittere in terras.

³⁴ Brundusium finem fecit longi itineris et hujus sermonis.

S A T Y R A V I.

Falsum populi Romani de nobilitate judicium reprehendit. Virtutis et mediocris fortunæ laudatio.

¹ **N**ON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te;
 Nec, quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui ² magnis legionibus imperitarent;
³ Ut plerique solent, ⁴ naso suspendis adunco
⁵ Ignotos, ut me ⁶ libertino patre natum:
 Cum ⁷ referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ⁸ ingenuus. Persuades hoc tibi vere,
 Ante potestatem ⁹ Tullî, atque ignobile regnum,

¹ O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt. ² Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant. ³ Ut solent tumidi, claris parentibus orti. ⁴ Vafre derides. ⁵ Ignobiles et infimæ sortis homines. ⁶ Libertinus

est filius liberti, id est, servi manus missi. ⁷ Interesse negas. ⁸ Dum bonis moribus est imbutus, et cujus pater servitutem non servivit.

⁹ Ante potestatem Tullii sexti regis Romanorum ex serva captiva nati, cujus regnum idcirco appellat ignobile, regnavit tamen optime.

Multos sæpe viros ¹⁰ nullis majoribus ortos
 Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos :
 Contra, Lævinum, ¹¹ Valerî genus, ¹² unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
 Non unquam pretio pluris ¹³ licuisse, ¹⁴ notante
 Judice, quem nôsti, populo; ¹⁵ qui stultus honores
 Sæpe dat indignis, et ¹⁶ famæ servit ineptus;
 Qui stupet in titulis, et ¹⁷ imaginibus. ¹⁸ Quid oportet
 Nos facere, à vulgo longe lateque remotos?
¹⁹ Namque esto, populus ²⁰ Lævino mallet honorem,
 Quam Decio mandare ²¹ novo; censorque ²² moveret
 Appius, ingenuo si non essem patre natus;
²³ Vel merito, quoniam in propria non ²⁴ pelle quiêssem.
²⁵ Sed fulgente trahit constrictos ²⁶ gloria curru
²⁷ Non minus ignotos generosis. ²⁸ Quo tibi, Tilli,
²⁹ Sumere depositum clavum, fierique ³⁰ Tribuno?
 Invidia accrevit, ³¹ privato quæ minor esset.
 Nam ³² ut quisque ³³ insanus nigris medium impediit crus
³⁴ Pellibus, et latum demisit pectore ³⁵ clavum;

¹⁰ Obscuris. ¹¹ Valerii Publicolæ filium. ¹² A quo, cum Junio Bruto, Tarquinius pulsus fugit: non *fuit*, ut quidam volunt. Vide Bentr. ¹³ AEstimatum esse. ¹⁴ Populo judicante.

¹⁵ Stultus populus nullo consilio ductus. ¹⁶ Generis splendori. ¹⁷ Majorum statuis, antiquitatis testibus.

¹⁸ Qui populo sumus sapientiores?
¹⁹ Demus quod populus mallet, etc.
²⁰ Homini nobilissimo. ²¹ Ignobili familia nato. ²² A petendo magistratu me ut indignum summooveret. ²³ Atque id valde merito. ²⁴ In proprio

statu: ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente.

²⁵ Aurato curru quasi vinetos.

²⁶ Gloriæ cupiditas. ²⁷ Ignobiles æque ac nobiles.

²⁸ Quo tibi profuit? ²⁹ Recipere Senatoriam vestem, id est, dignitatem tibi à Cæsare ademptam. ³⁰ Militum. ³¹ Nullam dignitatem habenti.

³² Statim ut. ³³ Ideo insanus, quia ignobilis et obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. ³⁴ Calceis senatoriis usque ad medium crus subductis. ³⁵ Tunicam lati clavi, cui lati clavi

³⁶ Audit continuo : quis homo hic est? quo patre natus?
³⁷ Ut , si qui ægrotet quo morbo ³⁸ Barrus , haberi
 Et cupiat formosus , eat quacumque , puellis
 Injiciat curam quærendi singula : quali
 Sit facie , sura quali , pede , dente , capillo :
 Sic , qui promittit cives , urbem , sibi curæ
 Imperium fore , et Italiam , et delubra Deorum ;
 Quo patre sit natus , num ignota matre inhonestus ,
 Omnes mortales curare , et ³⁹ quærere cogit.
⁴⁰ Tune Syri , Damæ , aut Dionysî ⁴¹ filius , audes
⁴² Dejicere è saxo cives , aut tradere ⁴³ Cadmo ?
⁴⁴ At Novius collega gradu post me sedet uno ;
 Namque est ⁴⁵ ille , pater quod erat meus. ⁴⁶ Hoc tibi
 Paulus ,
 Et Messala videris ? at hic , si plaustra ducenta ,
 Concurrantque foro tria funera , ⁴⁷ magna sonabit
 Cornua quod vincatque tubas : ⁴⁸ saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo , libertino patre natum ,
 Quem ⁴⁹ rodunt omnes libertino patre natum ;
⁵⁰ Nunc , quia sum tibi , Mæcenas , ⁵¹ convictor : ⁵² at olim

erant assuti : quod erat insigne majorum magistratuum. ³⁶ A populo. ³⁷ Si quis ægrotet animi morbo , scilicet adulterandi studio. ³⁸ Homo nimis comptus et mulierosus. ³⁹ Cogit curiose percontari de se et suis natalibus.

⁴⁰ Apostrophe populi Romani in ignobiles ad honores et imperium evectos. ⁴¹ E servo quopiam natus. ⁴² Audes præcipitare è saxo Tarpeio noxium et damnatum ? id est , audes tu tribunatu fungi ? ⁴³ Tradere carnifici. ⁴⁴ Respondet filius Damæ ,

dicens collegam suum se esse ignobiliorem. ⁴⁵ Est ille libertus , cum ego sim libertinus.

⁴⁶ In hoc quod collega tuo sis superior , videris esse nobilis ut Paulus , *sunt verba Horatii , vel alius civis Romani.* ⁴⁷ Vocem edit , quæ omnem strepitum vincat. ⁴⁸ Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere ejus ignobilitatem. ⁴⁹ Omnes clanculum mordent. ⁵⁰ Nunc me mordent. ⁵¹ Sim tibi familiaris et conviva. ⁵² Olim mordebant.

⁵³ Quod mihi pareret legio Romana Tribuno.
⁵⁴ Dissimile hoc illi est; quia non ut ⁵⁵ forsit ⁵⁶ honorem
 Jure mihi ⁵⁷ invideat quivis, ita te quoque ⁵⁸ amicum;
 Præsertim ⁵⁹ cautum dignos assumere, prava
 Ambitione procul. Felicem dicere ⁶⁰ non hoc
 Me possum casu, quod te ⁶¹ sortitus amicum.
 Nulla etenim mihi te fors obtulit. Optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
⁶² Ut veni coram, ⁶³ singultim pauca locutus,
⁶⁴ Infans namque pudor prohibebat plura profari,
⁶⁵ Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me ⁶⁶ Satureiano vectari rura caballo;
 Sed, quod eram, narro. ⁶⁷ Respondes, ut tuus est mos,
 Pauca. Abeo, et revocas nono post mense, jubesque
 Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
⁶⁸ Non patre præclaro, sed vita et pectore puro.
 Atqui si vitiis ⁶⁹ mediocribus, ac mea paucis.
 Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
 Egregio inspersos reprêndas corpore nævos)
 Si neque avaritiam, neque sordes, ⁷⁰ aut mala lustra
 Objiciet vere quisquam mihi; ⁷¹ purus, et insons,

⁵³ Quia tribunus militum fui.

⁵⁴ Dissimile est Tribunum militum olim fuisse, et tibi hodie familiarem esse. ⁵⁵ Fortasse. ⁵⁶ Honor nonnunquam mandatur indignis. ⁵⁷ Invidere possit. ⁵⁸ Tuo judicio electum, non fortuito. ⁵⁹ Consideratum.

⁶⁰ Nec hac sorte possum prædicare me felicem. ⁶¹ Quod nactus sim te amicum.

⁶² Postquam. ⁶³ Sermone interrupto. ⁶⁴ Pudor elinguis. ⁶⁵ Ego non narro. ⁶⁶ Equo in Satureianis, id est, Appulis pascuis nato.

⁶⁷ Tu, ô Mæcenas, respondes pauca. ⁶⁸ Non generis splendore, sed vita probitate.

⁶⁹ Vitiis parvis. ⁷⁰ Lupanaria, fornice. ⁷¹ Si vivo animo puro et vita integra.

Ut me collaudem, si et vivo carus amicis;
 72 Causa fuit pater his, 73 qui macro pauper agello
 Noluit 74 in Flavî ludum me mittere; 75 magni
 Quo pueri magnis è Centurionibus orti,
 Lævo 76 suspensi loculos, 77 tabulamque lacerto
 Ibant 78 octonis referentes Idibus 79 æra.
 80 Sed puerum est ausus Romam 81 portare, docendum
 Artes, quas doceat quivis eques, atque Senator
 82 Semet prognatos. 83 Vestem, servosque sequentes
 In magno ut populo si quis vidisset, 84 avita
 Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
 85 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circum doctores aderat. Quid multa? 86 pudicum,
 Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
 Non solum facto, verum 87 opprobrio quoque turpi:
 Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, 88 olim
 89 Si præco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
 Mercedes sequeretur; 90 neque ego essem questus. 91 Ad
 Laus illi debetur, et à me gratia major. (hoc nunc
 Nil me 92 pœniteat sanum patris hujus: 93 eoque

72 Harum virtutum pater mihi causa fuit. 73 Qui quamvis esset pauper macro agello. 74 In ludum Flavii calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat. 75 Magnis patribus nati. 76 Habentes loculos suspensos. 77 In qua tabula numerare discunt. 78 Idibus, quorum octo sunt dies. 79 Mercedem Flavio numerandi magistro datam.

80 Sed me puerum. 81 Propter tenebram ætatem. 82 Filios, vel pronepotes suos. 83 Adeo ut si quis vestitum et comitatum meum in turba vidisset. 84 Ex

avito patrimonio. 85 Pater meus.

86 Verecundum. 87 Maledictor. 88 Aliquando. 89 Si me ad hoc instituisset, ut præco fuisset, vel coactor, id est, publicanorum minister.

90 Si me fecisset præconem, aut coactorem.

91 Plerique editores ac codices hic dissentiunt: alii, *ad hæc*, alii *ob hoc*, quidam *ad hoc*, quam versionem, Acrone probante, elegimus.

92 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum. 93 Atque ideo.

94 Non , ut magna dolo factum negat esse suo pars ,
 Quod non ingenuos habeat , clarosque parentes ,
 Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
 Et vox , et ratio. Nam si natura juberet
 A certis annis ævum 95 remeare peractum ,
 Atque alios 96 legere ad fastum quoscumque parentes
 97 Optaret sibi quisque , meis contentus , 98 honestos
 Fascibus et sellis , nolim mihi sumere : demens
 Judicio vulgi , sanus fortasse tuo , quod
 Nollem 99 onus , haud unquam solitus , portare molestum ,
 Nam mihi continuo major quærenda foret 1 res ,
 2 Atque salutandi plures ; ducendus et unus ,
 3 Et comes alter , uti ne solus , rusve , peregreve
 Exirem ; plures calones atque caballi
 Pascendi ; ducenda 4 petorrita. Nunc mihi 5 curto
 Ire licet mulo , vel , si libet , usque Tarentum ,
 6 Mantica cui lumbos onere ulceret , atque eques 7 armos.
 Objiciet nemo 8 sordes mihi , quas tibi , 9 Tilli ,
 Cum 10 Tiburte via Prætorem quinque sequuntur
 Te pueri 11 lasanum portantes , 12 cœnophorumque.
 13 Hoc ego commodius , quam tu , præclare Senator ,
 Multis atque aliis vivo. Quacumque 14 libido est ,

94 Non sic me defendam, ut magna pars quæ negat suo vitio et culpa , etc.

95 Repuerascere. 96 Eligere ad ostentationem. 97 Ut alios parentes quisque sibi optaret , ego meis contentus , nolim , etc. 98 Parentes ornatos magistratuum insignibus. 99 Nobilitatis onus. 1 Divitiæ et opes. 2 Suffragiorum, vel ambitionis causa. 3 Honoris gra-

tia. 4 Vehicula Gallica. 5 Mulo quicaudam habet decurtatam. 6 Pera , in qua res necessariæ ferebantur. 7 Sessor.

8 Avaritiam , vel ignobilitatem. 9 De quo superius. 10 Via , quæ Tibur ducit. 11 Vas in quo alvus exoneratur. Angl. *a close stool*. 12 Vas , in quo vinum ferebatur. 13 In hac re multisque aliis. 14 Voluntas.

Incedo solus : percontor ¹⁵ quanti olus , ac far :
¹⁶ Fallacem Circum , ¹⁷ vespertinumque pererro
 Sæpe forum : ¹⁸ assisto divinis : inde domum me
 Ad porri , et ciceris refero , ¹⁹ laganique catinum.
 Cœna ministratur ²⁰ pueris tribus ; et ²¹ lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet : ²² adstat echinus
²³ Vilis , cum patera ²⁴ guttus , ²⁵ Campana supellex.
 Deinde eo dormitum , non sollicitus , mihi quod cras
 Surgendum sit mane , ²⁶ obeundus Marsya , qui se
 Vultum ferre negat Noviorum posse ²⁷ minoris.
²⁸ Ad quartam jaceo ; post hanc vagor , aut ego ²⁹ lecto ,
 Aut scripto , quod me tacitum juvet. Ungor ³⁰ olivo ,
 Non quo fraudatis immundus ³¹ Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum Sol ³² acrior ire lavatum
 Admonuit , ³³ fugio rabiosi tempora ³⁴ signi.
 Pransus ³⁵ non avide , quantum ³⁶ interpellat inani
 Ventre diem durare , ³⁷ domesticus otior. Hæc est
 Vita solutorum misera ambitione , gravique.

¹⁵ Quanti venditur olus. ¹⁶ In circo fallaces Astrologi et somniorum interpretes erant frequentes. ¹⁷ Vesperii. ¹⁸ Intersum rebus divinis , vel rerum futurarum divinatoribus , nempe in circo. ¹⁹ Oleris catinum.

²⁰ A pueris tribus. ²¹ Mensa marmorea. ²² Adstat mihi cœnanti echinus , id est , vas fictile , sic nominatum à similitudine echini marini. ²³ Parvi pretii. ²⁴ Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. ²⁵ Vasa fictilia , in Campania facta.

²⁶ Obeunda prima pars fori , ubi posita est statua Marsyæ in litigatorum

terrorem. ²⁷ Duorum fratrum Noviorum junior erat improbissimus litigator , qui ad hanc statuam summo mane turpissime fœnerabatur. ²⁸ Ad horam quartam. ²⁹ Lectito aut scriptito.

³⁰ Oleo , non ex lucernis detracto. ³¹ Sordidus quidam Romanus. ³² Sol calidior. ³³ Ex auctoritate veteris codicis , Bentleius sic hunc versum dat : *admonuit, fugio Campum, lusumque trigonem.* ³⁴ Caniculæ.

³⁵ Pransus moderate et parce. ³⁶ Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere. ³⁷ Domi otium ago.

³⁸ His me consolor, victurus suavius, ³⁹ ac si
Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuisset.

³⁸ Hac vita me consolor. ³⁹ Suavius quam si è familia essem senatoria.

S A T Y R A V I I.

*Rixam Rupilii cognomento Regis cum Græculo
quodam Persico describit.*

PROSCRIPTI ¹ Regis Rupili ² pus atque venenum,
³ Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et ⁴ lippis notum, et ⁵ tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
⁶ Clazomenis, etiam lites cum ⁷ Rege molestas;
⁸ Durus homo, atque ⁹ odio qui posset vincere Regem;
¹⁰ Confidens, ¹¹ tumidusque; adeo sermonis amari,
¹² Sisennas, Barros, ¹³ ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
Convenit (¹⁴ hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. Inter
Hectora ¹⁵ Priamiden, animosumque inter Achillem,
Ira fuit capitalis, ¹⁶ ut ultima divideret mors:

¹ Inter Rupilium cognomento Regem et Persium quemdam natione Græcum molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumviratu proscriptus fugit ad Brutum, ubi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam ulcisci contendit.

² Pus venenosum, id est, pestiferam maledicentiam. ³ Hybrida ex patre Asiatico et matre Rom. natus. Angl. *a mongrell*. ⁴ Lippi ad se alliciunt

loquaces. ⁵ Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces.

⁶ Urbe Asiæ. ⁷ Cum Rege Rupilio. ⁸ Duræ cervicis homo. ⁹ Orationis acerbitate. ¹⁰ Audax. ¹¹ Superbus. ¹² Nobilissimos conviciatores. ¹³ Ut longe superaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.*

¹⁴ Omnes molesti eo sunt jure, quo fortes, id est, eamdem sibi libertatem vendicant. ¹⁵ Priami filium. ¹⁶ Ut sola mors litem dirimeret.

Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 Summa fuit. ¹⁷ Duo si discordia vexet inertes,
 Aut si ¹⁸ disparibus bellum incidat, ut Diomedi
 Cum ¹⁹ Lycio Glaucō; discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis) Bruto Prætorē ²⁰ tenente
 Ditem Asiam, Rupili, et Persi par ²¹ pugnat; uti non
²² Compositus melius ²³ cum Bitho Bacchius: in ius
 Acres ²⁴ procurrunt, magnum ²⁵ spectaculum uterque.
 Persius exponit ²⁶ causam: ridetur ab omni
 Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem:
 Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
 Appellat ²⁷ comites, ²⁸ excepto Rege: ²⁹ Canem illum,
 Invisum agricolis sidus venisse. ³⁰ Ruebat,
 Flumen ut hybernum, ³¹ fertur quo rara securis.
 Tum ³² Prænестinus salso, multumque fluenti
³³ Expressa arbusto ³⁴ regerit convicia, ³⁵ durus
 Vindemiator, et invictus, cui sæpe ³⁶ viator
 Cessisset, magna compellans voce ³⁷ cucullum.
 At Græcus, postquam est Italo perfusus ³⁸ aceto,
 Persius, exclamat: Per magnos, Brute, Deos te

¹⁷ Duos ignavos. ¹⁸ Forti et ignavo.
¹⁹ Glaucus ignavior, ultro Diomedi,
 ut ab armis discederet, munera misit
 aurea pro æreis. ²⁰ Bruto Asiam oc-
 cupante. ²¹ Verbis acerbe contendit.
²² In certamen congressurus. ²³ Bi-
 thus et Bacchius erant par Gladiato-
 rum.

²⁴ Currunt in publicum. ²⁵ Spec-
 taculum theatri et iudicii.

²⁶ Causam suam. ²⁷ Comites Bruti.
²⁸ Præter Rupilium Regem. ²⁹ Cani-

culam pestiferam, sidus horribile.

³⁰ Inconsulte dicebat. ³¹ Quo fron-
 dator raro pertingit, ut ligna cædat.

³² Rupilius Rex, Præneste natus.

³³ Convicia deprompta ex pectore
 mordaci et copioso. ³⁴ Retorquet.

³⁵ Ut durus vinitor. ³⁶ Viator prius de
 via vindemiatori conviciatus, coactus
 est cedere. ³⁷ Deridens vinitorem, et
 eum appellans avem pigram ac nidii
 sui obliviscentem.

³⁸ Aspersus mordacitate Italica;

Oro, qui ³⁹ reges consuêris tollere; cur non
Hunc Regem jugulas? operum ⁴⁰ hoc, mihi crede,
tuorum est.

³⁹ Julium Cæsarem. ⁴⁰ Hunc Rupiliū Regem jugulare, ad te pertinet.

S A T Y R A V I I I.

Priapum Deum; Custodem hortorum, inducit querentem de Canidia et Sagana veneficis, et quæ ab illis in occulto fierent, describentem.

¹ OLIM truncus eram ² ficulnus, ³ inutile lignum;
Cum faber, ⁴ incertus, scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego furum, aviumque
Maxima ⁵ formido; nam fures ⁶ dextra coërcet,
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine ⁷ palus:
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis ⁸ considerare in hortis.
⁹ Huc prius angustis ejecta ¹⁰ cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat ¹¹ in arca.
Hoc miseræ plebi ¹² stabat commune sepulchrum,
¹³ Pantolabo scurræ, Nomentanoque ¹⁴ nepoti:
Mille pedes ¹⁵ in fronte, trecentos ¹⁶ cippus in ¹⁷ agrum

¹ Ego Priapus olim truncus eram.
² Truncus ficî arboris. ³ Lignum nullam ad rem utile. ⁴ Dubius.

⁵ Sum formido. ⁶ Dextra, quæ falcem tenet. ⁷ Penis ex palo factus. ⁸ In hortis nuper satis, vel nuper à Mæcenate institutis.

⁹ Ad hunc locum, ubi Priapus stabat. ¹⁰ Cadavera inopum et plebeiorum hominum. ¹¹ Non in ornato fetro.

¹² Constitutum est sepulchrum.
¹³ Pantolabus universum patrimonium abligurrierat. ¹⁴ Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat. ¹⁵ In latitudinem. ¹⁶ Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum, quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
¹⁷ In longitudinem.

¹⁸ Hic dabat, ¹⁹ hæredes monumentum ne sequeretur.
 Nunc licet ²⁰ Esquiliis habitare ²¹ salubribus, atque
²² Aggere in aprico spatium, ²³ quo modo tristes
 Albis ²⁴ informem spectabant ossibus agrum.
 Cum mihi ²⁵ non tantum furesque feræque suetæ
 Hunc vexare locum, curæ sunt, atque labori,
 Quantum, carminibus quæ ²⁶ versant atque venenis
 Humanos animos. ²⁷ Has nullo perdere possum
 Nec prohibere modo, ²⁸ simul ac vaga Luna decorum
 Protulit os, quin ossa ²⁹ legant, herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigra ³⁰ succinctam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis passoque capillo,
 Cum Sagana ³¹ majore ululantem: pallor utrasque
 Fecerat horrendas aspectu. ³² Scalpere terram
 Unguibus, ³³ et pullam divellere mordicus agnam
 Cœperunt. ³⁴ Cruor in fossam confusus, ut inde
³⁵ Manes elicerent, animas responsa daturas.
³⁶ Lanea et effigies erat, altera cerea; ³⁷ major
 Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat ³⁸ servilibus, ut quæ

¹⁸ In Esquiliis datos significabat.

¹⁹ Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.

²⁰ In quo colle, olim sepulchreto, Mæcnas domum pulchram jam extruxerat, hortosque amœnos adjunxerat. ²¹ Sepulchris remotis. ²² In colle aperto deambulare. ²³ In quo nuper tristes homines. ²⁴ Deformem.

²⁵ Non tam fures, etc., quam.
²⁶ Immutant.

²⁷ Veneficas. ²⁸ Postquam. ²⁹ Col-

ligant. ³⁰ Expeditam. ³¹ Hinc apparet duas fuisse Saganas, majorem et minorem.

³² Fodere. ³³ Et nigram agnam dentibus discerpere.

³⁴ Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. ³⁵ Mortuorum animas excitarent.

³⁶ Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. ³⁷ Major effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. ³⁸ Ut, quæ miserabiliter peritura erat.

Jam peritura, modis. ³⁹ Hecaten vocat altera; sævam
 Altera ⁴⁰ Tisiphonem. Serpentes, atque videres
⁴¹ Infernas errare canes; Lunamque ⁴² rubentem,
 Ne foret ⁴³ his testis, post magna ⁴⁴ latere sepulchra.
 Mentior at si quid, merdis caput ⁴⁵ inquiner albis
 Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
 Julius, et ⁴⁶ fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto ⁴⁷ alterna loquentes
 Umbræ cum Saganæ resonârint triste, et ⁴⁸ acutum?
 Utque lupi barbam ⁴⁹ variæ cum dente colubræ
 Abdiderint furtim terris, et ⁵⁰ imagine cerea
 Largior arserit ignis? et ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum et facta ⁵¹ duarum?
 Nam, ⁵² displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffissa nate ⁵³ ficus. ⁵⁴ At illæ currere in urbem.
 Canidiæ ⁵⁵ dentes, altum Saganæ ⁵⁶ caliendrum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
⁵⁷ Vincula, cum magno risuque jocoque ⁵⁸ videres.

³⁹ Altera veneficarum vocat Proserpinam umbrarum dominam. ⁴⁰ Unam ex tribus furiis, quæ cædes ulciscitur.

⁴¹ Stygias canes, Proserpinæ comites. ⁴² Lunam erubescens.

⁴³ His beneficiis. ⁴⁴ Latebat.

⁴⁵ Utinam caput meum habeam merdis inquinatum. ⁴⁶ Mollis Pediatius, qui, patrimonio amisso, muliebria patiebatur; unde Horatius noster foemineum illi dat nomen. *Fragilis à frango*: quod verbum aliquando perobscœnum est.

⁴⁷ Alternatim. ⁴⁸ Cum voce tenui

et acuta. ⁴⁹ Cum dente colubræ maculosæ. ⁵⁰ Ob imaginem ceream, quæ igne liquescebat, in perniciem ejus quem execrabantur. ⁵¹ Canidiæ et Saganæ, quæ tanquam furia erant.

⁵² Quantum sonat vesica rupta et discissa.

⁵³ Ego Priapus è ficu factus. ⁵⁴ Illæ currebant.

⁵⁵ Non suos dentes, sed alienos arte insitos. ⁵⁶ Saganæ comam appositam, id est, crinem hypocriticum. Gallice *Perruque*. ⁵⁷ Licia ex diversis coloribus. ⁵⁸ Videre liceret.

SATYRA IX.

Describit cujusdam, in quem forte inciderat, importunam et pertinacem garrulitatem, quæ diu invitum detinuit, et propemodum enecavit.

N. B. Littera P. designat Poëtam. Littera H. Horatium interloquentem. G. Garrulum. A. Aristium Fuscum.

P. IBAM forte via ¹ sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, totus ² in illis,
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu: ³ Quid agis, dulcissime rerum?
⁴ Suaviter, ut nunc est, inquam, et cupio ⁵ omnia quæ vis.
Cum affectaretur: Numquid vis? ⁶ occupo: at ille
⁷ Nôris nos, inquit, docti sumus. Hic ego, pluris
⁸ Hoc, inquam, mihi eris. ⁹ Misere discedere quærens
¹⁰ Ire modo ocyus, interdum ¹¹ consistere; in aurem
¹² Dicere nescio quid puero. Cum sudor ad imos
¹³ Manaret talos: ô te, ¹⁴ Bolane, cerebri
Felicem, aiebam tacitus. Cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret; ¹⁵ ut illi
Nil respondebam; ¹⁶ misere cupis, inquit, abire,

¹ In via sacra, foedus ictum fuit inter Romulum et Tatium. ² In illis nugis. ³ Quomodo vales, Horati? vel, quid rerum agis, mihi dulcissime?

⁴ Recte valeo secundum temporum conditionem. ⁵ Cupio uti tibi prove- niant omnia ex animi sententia.

⁶ Prævenio illum his verbis, num- quid aliud vis? ⁷ Hoc volo, ut nos moveris.

⁸ Idcirco, quia doctus es, plurimi à me fies.

⁹ Vehementer, usque ad miseriam.

¹⁰ Ibam aliquando celerius. ¹¹ Ali- quando consistebam. ¹² Dicebam puero.

¹³ Cum sudor deflueret præ animi angore. ¹⁴ Bolanus nullo strepitu con- turbabatur, ergo felicitis erat cerebri.

¹⁵ Posteaquam. ¹⁶ Valde cupis

Jamdudum video ; ¹⁷ sed nil agis , ¹⁸ usque tenebo :
Persequar. ¹⁹ Hinc quo nunc iter est tibi ? *H.* ²⁰ Nil opus
est te

²¹ Circumagi : quemdam volo visere non tibi notum :
Trans Tiberim longe cubat is , prope Cæsaris hortos....

G. Nil habeo quod agam , et non sum piger ; usque
sequar te.

N. ²² Demitto auriculas , ut iniquæ mentis asellus ,
Cum gravius dorso ²³ subiit onus. Incipit ille :

G. Si bene me novi , non ²⁴ Viscum pluris amicum ,
Non Varium facies ; nam quis me scribere plures ,
Aut citius possit versus ? quis membra ²⁵ movere
²⁶ Mollius ? invideat quod et ²⁷ Hermogenes , ego canto.

N. Interpellandi locus hic erat. *H.* Est tibi mater ,
Cognati , ²⁸ queis te salvo est opus ? *G.* haud mihi
quisquam :

Omnes ²⁹ composui. *H.* ³⁰ Felices ! nunc ego resto :
³¹ Confice ; namque instat fatum mihi triste , ³² Sabella
Quod ³³ puero cecinit , ³⁴ divina mota anus urna.
³⁵ Hunc neque dira venena , nec ³⁶ hosticus auferet ensis ,
³⁷ Nec laterum dolor , aut tussis , nec ³⁸ tarda podagra :

abire. ¹⁷ Frustra cupis effugere.

¹⁸ Semper tenebo.

¹⁹ Ab hoc loco , quo es iterus ?

²⁰ Horatius multas fingit causas sese
ab hoc garrulo eripiendi. ²¹ Huc illuc
circumduci. ²² Translatio est ab asi-
nis , quorum aures demissæ corporis
defatigationem significant.

²³ Portat onus. ²⁴ Viscus et Varius ,
Poëtæ disertæ , amici fuere Horatii et
Virgilii. ²⁵ Saltare. ²⁶ Suavius quam
ego. ²⁷ Cantor optimus.

²⁸ Quibus tua salus est necessaria.

²⁹ Omnes sepelivi.

³⁰ Horatius mortuos appellat felices
hujus loquacitate defunctos. ³¹ Eneca
me. ³² Anus sortilega , fortasse Horatii
nutrix. ³³ Quod cecinit mihi puero.

³⁴ Commota urna divina , in quam
sortes erant ad divinandum futura
conjectæ.

³⁵ Puerum Horatium. *Sunt hæc
verba anus vaticinantis de morte
Horatii per sortes urna eductas.*

³⁶ Ensis hostilis. ³⁷ Pleuritis. ³⁸ Po-
dagra quæ tardos facit.

Garrulus hunc ³⁹ quando consumet cumque : loquaces,
Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.

N. Ventum erat ⁴⁰ ad Vestæ, quarta jam parte diei

Præterita; et casu, tunc respondere ⁴¹ vadato

Debebat; quod ni fecisset, ⁴² perdere litem.

Si me amas, ⁴³ inquit, paulum hic ades. *H.* Inteream, si

Aut valeo ⁴⁴ stare, aut novi civilia jura : (inquit;

Et propero ⁴⁵ quo scis. *G.* Dubius sum, quid faciam,

Tene relinquam, ⁴⁶ an rem. *H.* ⁴⁷ Me, sodes. *G.* Non
faciam, *N.* ille :

Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum

⁴⁸ Cum victore, sequor. *G.* Mæcenas quomodo tecum?

⁴⁹ Hinc repetit. *H.* ⁵⁰ Paucorum hominum, ⁵¹ et mentis
bene sanæ.

G. Nemo ⁵² dexterius fortuna est usus. ⁵³ Haberes

Magnum adiutorem, posset qui ferre ⁵⁴ secundas,

⁵⁵ Hunc hominem velles si ⁵⁶ tradere : dispeream, ni

⁵⁷ Summôsses omnes. *H.* Non isto vivimus ⁵⁸ illic,

Quo tu rere, modo : domus hac nec purior ulla est,

Nec magis his aliena ⁵⁹ malis. Nil mî officit unquam,

³⁹ Quandocumque positum est pro
quandoque, vel aliquando. Composi-
tum autem est ex quando et cum,
quasi diceret: erit tempus quando et
cum, etc.

⁴⁰ Ad Vestæ templum. ⁴¹ Ei, qui
illum in jus vocaverat. ⁴² Debebat
perdere litem.

⁴³ Utinam inteream. ⁴⁴ Stare in
iudicio, seu in jure. ⁴⁵ Ad Cæsaris
hortos. ⁴⁶ An causam, vel litem.

⁴⁷ Me relinque, inquit Horatius.

⁴⁸ Cum pertinaci.

⁴⁹ Ab hoc principio garrulus ser-

monem intermissum sic repetit : quo-
modo Mæcenas tecum agit? ⁵⁰ Mæ-
cenas est homo paucis familiaribus
contentus. ⁵¹ Et sapiens est.

⁵² Dexterius quam tu.

⁵³ Haberes me. ⁵⁴ Secundas partes;
id est, qui tibi secundus esse posset.
⁵⁵ Seipsum suo tangit digito et de-
monstrat. ⁵⁶ Mæcenati commendare.
⁵⁷ Nisi summovere posses omnes, qui
te antecedunt gratia apud Mæcena-
tem.

⁵⁸ In familia Mæcenatis. ⁵⁹ Invi-
dia, æmulatione, criminationibus, etc.

Ditior hic , aut est quia doctior : est locus uni-
 Cuique suus. *G.*⁶⁰ Magnum narras, vix credibile. *H.* Atqui
 Sic habet. *G.*⁶¹ Accendis, quare⁶² cupiam magis illi
 Proximus esse. *H.*⁶³ Vel istantummodo :⁶⁴ quæ tua virtus
 Expugnabis ; et est⁶⁵ qui vinci possit ; eoque
 Difficiles aditus primos habet. *G.*⁶⁶ Haud mihi deero ;
 Muneribus servos corrumpam ; non, hodie si
 Exclusus fuero, desistam ;⁶⁷ tempora quæram ;
 Occurram in triviis ;⁶⁸ deducam. Nil sine magno
 Vita labore dedit mortalibus. *N.*⁶⁹ Hæc dum agit, ecce,
⁷⁰ Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
 Qui pulchre nôsset. Consistimus. *A.* Unde venis ? et
 Quo tendis ? *N.*⁷¹ rogat : et⁷² respondet. Vellere cœpi,
 et⁷³ prensare manu lentissima brachia, ⁷⁴ nutans,
⁷⁵ Distorquens oculos, ut me eriperet. ⁷⁶ Male salsus
 Ridens⁷⁷ dissimulare : meum jecur⁷⁸ urere bilis.
H. Certe nescio quid secreto velle loqui te
 Aiebas mecum. *A.* Memini bene, sed meliore
 Tempore dicam. Hodie⁷⁹ tricesima sabbata : vin' tu

60 Rem incredibilem narras.

61 Incendis me cupiditate talis familiaritatis. 62 Quare cupere debeo.

63 Tantum velle debes. 64 Ea est tua virtus, ut facile sis expugnaturus Mæcenatem. 65 si sæpe instabis.

66 Diligentiam adhibebo. 67 Tempora idonea captabo.

68 Deducam domum.

69 Hæc dum loquitur garrulus. 70 Grammaticus illo tempore nobilis.

71 Fuscus me rogat. 72 Respondet à me rogatus.

73 Arctius comprimere brachia.

74 Solus Baxter, pro *nutans* legit *nictans*.

75 Huc illuc movens oculos.

76 Nimium prudens in damnum meum. 77 Ridens dissimulabat. 78 Bilis meum jecur urebat, id est, vehementer irascebar.

79 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnum Judæorum Sabbatum ; quo die agnum comederant.

80 Curtis Judæis 81 oppedere? *H.* Nulla mihi, inquam,
 Relligio est. *A.* 82 At mi: sum paulo 83 infirmior, unus
 84 Multorum: ignosces: alias loquar. *H.* Hunccine solem
 85 Tam nigrum surrexe mihi!... *N.* 86 fugit improbus, ac
 87 Sub cultro linoquit. Casu venit obvius illi (me
 88 Adversarius, et 89 quo tu turpissime? magna
 Exclamat voce: et, 90 licet antestari? Ego vero
 91 Oppono auriculam. 92 Rapit in jus: clamor utrimque;
 Undique concursus. Sic me servavit 93 Apollo.

80 Judæis recutitis, qui glandem penis
 habent circumcisam. 81 Contradi-
 cere, et eorum religionem irridere.

82 At mihi aliqua est religio.

83 Sum aliquanto superstitiosior.

84 Unus è multis.

85 Tam infelicem diem mihi sur-
 rexisse oportuit?

86 Fugit Fuscus male salsus. 87 Lin-
 quit in summo periculo, ut victimam

jamjam mactandam.

88 Garruli adversarius. 89 Quo per-
 gis improbissime? 90 O Horati licetne
 te testem facere in hunc garrulum?

91 Ego auriculam porrigo vellen-
 dam, ut me testem sumat.

92 Trahit garrulum renitentem ad
 tribunal, ubi Prætor jus dicit. 93 Au-
 gusti forum, in quo erat eburnea Apol-
 linis statua.

S A T Y R A X.

*Hæc Satyra respondet iis, quos offenderat supra;
 Satyra quarta, cum Lucilii versus reprehenderet.*

Versus octo sequentes pro Horatianis apud multos excellentis-
 simos viros habentur; sed, ipse auctor, ut ferunt, postea sustulit.

*Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
 Defensore tuo, pervincam, qui male factos
 Emendare parat versus. Hoc lenius ille,
 Est quo vir melior: longe subtilior illo
 Qui multum puer, et loris, et funibus udis*

*Est ornatus, ut esset opem qui ferre poëtis
Antiquis posset contra fastidia nostra, (luc,
Grammaticorum equitum doctissimus. Ut redeam il-*

NEMPE ¹ incomposito dixi pede currere versus
Lucilî. Quis tam Lucilî fautor ² inepte est,
Ut non hoc fateatur? ³ At idem, quod sale multo
⁴ Urbem defricuit, ⁵ charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, ⁶ dederim quoque cætera;
nam sic
⁷ Et Laberî mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est ⁸ risu diducere rictum
Auditoris; et est quædam tamen ⁹ hic quoque virtus.
Est brevitæ opus, ¹⁰ ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est, modo trîsti, sæpe jocosò,
¹¹ Defendente vicem modo Rhetoris, atque Poëtæ,
Interdum ¹² urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas ¹³ consulto. ¹⁴ Ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque ¹⁵ secatur res.
¹⁶ Illi, scripta ¹⁷ quibus Comœdia prisca viris est,
¹⁸ Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque ¹⁹ pulcher

¹ Dixi Lucilium asperum esse et duriusculum in componendis versibus.

² Stulte. ³ Lucilius. ⁴ Quod cives Romanos acrius notârit. ⁵ In eodem Poëmæte laudatur.

⁶ Dare debeo. ⁷ Scenicos versus Laberî, scriptoris dicacissimi.

⁸ Non satis est auditori risum movere. ⁹ Est quædam virtus risum movere. ¹⁰ Ne sententia claudicet.

¹¹ Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, etc. ¹² Hominis vafri et callidi. ¹³ Data opera.

¹⁴ Jocus interdum plus valet quam acrimonia. ¹⁵ Melius mordet, vel melius decedit et finit, ut vult Lambinus.

¹⁶ Poëtæ veteris comœdiæ. ¹⁷ A quibus. ¹⁸ Propter has quas posui virtutes, placebant. ¹⁹ Ironice homi-

Hermogenes unquam legit, neque ²⁰ simius iste,
²¹ Nil præter Calvum, et doctus cantare Catullum.
 At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
 Miscuit. ²² O seri studiorum! ²³ quine putetis
 Difficile et mirum, Rhodio quod ²⁴ Pitholeonti
 Contigit. At sermo lingua concinnus utraque
 Suavior, ²⁵ ut Chio nota si commista Falerni est.
 Cum versus facias, teipsum percontor, ²⁶ an et cum
 Dura tibi peragenda ²⁷ rei sit causa Petillî,
 Scilicet oblitus patriæque, patrisque Latini,
 Cum Pedius causas ²⁸ exsudet Poplicola, atque
²⁹ Corvinus, ³⁰ patriis intermiscere petita
 Verba ³¹ foris malis, ³² Canusini more bilinguis?
 Atque ego cum Græcos facerem, ³³ natus mare citra,
 Versiculos, vetuit me tali voce ³⁴ Quirinus,
 Post mediam noctem visus, cum somnia ³⁵ vera:
³⁶ In silvam non ligna feras insanius, ac si
 Magnas ³⁷ Græcorum malis implere catervas.
³⁸ Turgidus Alpinus ³⁹ jugulat dum Memnona, dumque

bellus. ²⁰ Neque Demetrius, Poëta deformis et brevis staturæ. ²¹ Qui nihil cantare didicit, præter Calvum et Catullum Poëtas elegos.

²² Ο' ἄμαθις qui sero studiis operam dedistis. ²³ Qui putetis. *Nam particula, ne, abundat in sententia, vel conjunctio est confirmans.* ²⁴ Pitholeon, Poëta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit. ²⁵ Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum.

²⁶ An tu patriæ oblitus, etc. Græca patriis immiscere malis? ²⁷ Accusati

Petilli: *Qui auream coronam Jovis furatus est.* ²⁸ Cum Pedius causas agat cum sudore. ²⁹ Corvinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. ³⁰ Latinis. ³¹ Aliunde.

³² Apud Canusium oppidum in Apulia, partim Græce, partim Latine loquebantur. ³³ Natus in Apuliæ finibus. ³⁴ Romulus linguæ Latinæ auctor. ³⁵ Cum somnia sunt vera. ³⁶ Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. ³⁷ Græcorum versuum.

³⁸ Alpinus stylo utitur inflato. ³⁹ Dum malis carminibus historiam

40 Defingit Rheni 41 luteum caput, hæc ego 42 ludo,
 Quæ nec in 43 æde sonent 44 certantia, iudice 45 Tarpa,
 Nec redeant iterum atque iterum 46 spectanda theatris.
 47 Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
 Eludente senem, 48 comis garrere libellos
 Unus vivorum, Fundani: 49 Pollio regum
 Facta canit 50 pede ter percusso: 51 forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
 52 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
 53 Hoc erat, experto frustra Varrone 54 Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 55 Inventore minor: neque ego illi detrachere ausim
 Hærentem capiti multa cum laude coronam.
 At dixi fluere 56 hunc lutulentum, sæpe 57 ferentem
 Plura quidem 58 tollenda relinquendis. Age, quæso,
 59 Tu nihil in magno doctus reprêndis 60 Homero?
 Nil comis Tragici 61 mutat Lucilius 62 Acci?
 Non ridet versus Ennî 63 gravitate minores,

Memnonis ab Achille jugulati narrat.
 40 Dum ineleganter describit.

41 Quasi luteum esset Rheni caput, vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis et Musarum. 44 Ad certaminis provocationem venientia. 45 Ludi magistro. 46 Quæ sæpius spectentur.

47 Meretrice callida. 48 Tu, Fundani, unus ex iis qui hodie vivunt, potes argutam Comœdiam scribere comis, id est, comiter et facete.

49 Tragœdiographus. 50 Trimetrus versibus. 51 Acer Varius ducit forte epos, id est, carmen heroicum, ut nemo melius.

52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non AEneida. 53 Hoc erat, quod ego melius possem scribere Satyras, quam Varro. 54 Sic dicto ab Atace Narbonensis Galliæ fluvio.

55 Lucilio Satyræ inventore.

56 Lucilium. 57 Sæpe proferentem. 58 Plura sumenda, laudanda, et imitatione digna, quam quæ relinquuntur et rejiciantur.

59 Ironica interrogatio. 60 Qui dormiat interdum. 61 Nil emendat?

62 Accius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.

63 Versus minus graves quam oportet.

Cum de se loquitur, ⁶⁴ non ut majore reprênsis ?
 Quid vetat, et nosmet Lucilî scripta legentes
 Quærere, ⁶⁵ num illius, num ⁶⁶ rerum dura negârit
 Versiculos natura ⁶⁷ magis factos, et euntes
⁶⁸ Mollius, ac si ⁶⁹ quis pedibus quid claudere ⁷⁰ senis
⁷¹ Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
 Ante cibum versus, totidem cœnatus : ⁷² Etrusci
 Quale fuit Cassî rapido ferventius amni
 Ingenium, ⁷³ capsis quem fama est esse, librisque
 Ambustum propriis. ⁷⁴ Fuerit Lucilius, inquam,
 Comis et urbanus ; fuerit limatior idem,
 Quam rudis, et ⁷⁵ Græcis intacti carminis auctor,
 Quamque Poëtarum seniorum turba ; sed ille,
⁷⁶ Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
⁷⁷ Detereret sibi multa, ⁷⁸ recideret omne quod ultra
 Perfectum traheretur, et in versu faciendo
⁷⁹ Sæpe caput scaberet, ⁸⁰ vivos et roderet ungues.
⁸¹ Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sint,
 Scripturus, neque te ut miretur turba, labores,
 Contentus ⁸² paucis lectoribus. An tua demens
⁸³ Vilibus in ludis dictari carmina malis ?

⁶⁴ An ridet, quasi major sit his quos reprehendit ? ⁶⁵ Num illius culpa ?
⁶⁶ An rerum quas tractavit.

⁶⁷ Versus magis elaboratos. ⁶⁸ Molliores et lenius fluentes. ⁶⁹ Ac si aliquis.
⁷⁰ Hexametris versibus ut aliquid claudat et finiat. ⁷¹ Hoc uno contentus.
⁷² Cassii Parmensis. Parma est Insurbrium civitas. ⁷³ Qui tam multa scripsit, ut mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita.

⁷⁴ Demus quod Lucilius fuerit comis, etc. ⁷⁵ Auctor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. ⁷⁶ Si hac nostra ætate natus. ⁷⁷ Detraheret.
⁷⁸ Amputaret omne supervacaneum. ⁷⁹ Hi sunt gestus hominis altius aliquid cogitantis. ⁸⁰ Ad vivum roderet.

⁸¹ Mutare debes quod scripseris. *Præceptum est de cura in scriptis prius habenda quam evulgentur.*
⁸² Doctis lectoribus, ⁸³ In conspectu

Non ego. Nam satis est ⁸⁴ equitem mihi plaudere : ut
 Contemptis aliis , explosa ⁸⁵ Arbuscula dixit. (audax ,
 Men' moveat ⁸⁶ cimex Pantilius ? aut crucier , quod
⁸⁷ Vellicet absentem Demetrius ? aut quod ineptus
⁸⁸ Fannius Hermogenis lædat conviva Tigellî ?
 Plotius et Varius , Mæcenas , Virgiliusque ,
 Valgius , et probet hæc Octavius optimus , atque
 Fuscus ; et hæc utinam ⁸⁹ Viscorum laudet uterque !
⁹⁰ Ambitione relegata , te dicere possum ,
 Pollio , te , Messalla , tuo cum fratre , simulque
 Vos Bibule et Servi , ⁹¹ simul his te , candide Furni ;
 Complures alios , doctos ego quos et amicos
⁹² Prudens prætereo , quibus hæc , sint qualiacumque ,
⁹³ Arridere velim ; doliturus , si placeant spe
⁹⁴ Deterius nostra. ⁹⁵ Demetri , teque , Tigelli ,
⁹⁶ Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
 I , puer , atque meo ⁹⁷ citus hæc subscribe libello.

turbæ imperitæ ? ⁸⁴ Equitem Roman. ut Mæcenatem , vel alium quempiam doctissimum. ⁸⁵ Mima et meretrix à vulgo explosa. ⁸⁶ Poëta putidus , ut cimex ? ⁸⁷ Quod Demetrius laceret me ? ⁸⁸ De quo supra Sat. iv.

⁸⁹ Visci optimi erant Poëtæ. ⁹⁰ Ambitione sublata. ⁹¹ Cum his. ⁹² Sciens

prætereo. ⁹³ Placere velim. ⁹⁴ Si placeant minus quam speramus. ⁹⁵ Ego vos modulatores , qui fœminis non viris placere studetis , jubeo plorare , id est , vobis malum precor , et vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. ⁹⁶ Mimarum. ⁹⁷ Subscribe cito.

Q. HORATII FLACCI
S E R M O N U M
LIBER SECUNDUS.

S A T Y R A I.

*Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus
gestis Augusti potius quam Satyris exponit, et
cur ei parere non possit, ostendit.*

H O R A T I U S.

SUNT quibus in Satyra videar¹ nimis acer,² et ultra
Legem tendere opus: ³ sine nervis ⁴ altera quidquid
Composui pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus ⁵ deduci posse. Trebati,
Quid faciam, ⁶ præscribe.

T R E B A T I U S.

⁷ Quiescas.

H O R A T I U S.

Ne faciam, inquis,
Omnino versus?

T R E B A T I U S.

Aio.

¹ Nimium asper. ² Ultra legem Sa-
tyrae, id est, ultra modum in vitiis
insectandis opus intendere. ³ Sine re-
bus et sententiis. ⁴ Altera pars, id est,
alii homines. ⁵ Tanquam lanam de-

duci, id est, scribi posse. ⁶ Constitue
quasi ex lege, *Nam tu es clarus Ju-
risconsultus.*

⁷ Quiescas, id est, desistas à scri-
bendo.

H O R A T I U S.

Peream male, si non
Optimum erat: verum nequeo dormire.

T R E B A T I U S.

⁸ Ter uncti

Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto;
⁹ Irriguumque mero ¹⁰ sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere; multa laborum
Præmia ¹¹ laturus.

H O R A T I U S.

¹² Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt, neque enim quivis ¹³ horrentia pilis
Agmina, nec ¹⁴ fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut ¹⁵ labentis equo ¹⁶ describat vulnera Parthi.

T R E B A T I U S.

Attamen et ¹⁷ justum poteras, et scribere fortem,
¹⁸ Scipiadam ut sapiens Lucilius.

H O R A T I U S.

¹⁹ Haud mihi deero,
Cum res ipsa feret. ²⁰ Nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem,
Cui male si ²¹ palpere, ²² recalcitrat undique tutus.

⁸ Trebatii consilium. Nataturi un-
gebantur, ut olei calore adversus aquæ
frigus munirentur. ⁹ Madidum vino.
¹⁰ Paulo ante noctem. ¹¹ Accepturus.

¹² Respondet Horatius se esse cu-
pidum, sed deesse sibi facultatem.
¹³ Agmina quæ horrorem hostibus in-
cutiant pilis, id est, Romanorum häs-
tis. ¹⁴ Cuspide quam saucius hostis è

corpore non potuit evellere, nisi frac-
tam. ¹⁵ Parthi ex equo dejecti. ¹⁶ Pos-
sit describere.

¹⁷ Augusti justitiam et fortitudinem
describere. ¹⁸ Scipionis virtutes.

¹⁹ Faciam quod in me erit cum da-
bitur occasio. ²⁰ Nisi tempore oppor-
tuno. ²¹ Si adulere, ²² Munitus virtute
adulationem rejicit ex omni parte.

TREBATIUS.

²³ Quanto rectius hoc quam tristi lædere versu
²⁴ Pantolabum scurram, Nomentanumque ²⁵ nepotem;
 Cum sibi quisque ²⁶ timet, quanquam est ²⁷ intactus, et

HORATIUS.

(odit?

Quid faciam? Saltat ²⁸ Milonius, ²⁹ ut semel ³⁰ icto
 Accessit fervor capiti, ³¹ numerusque lucernis.
 Castor gaudet equis, ovo ³² prognatus eodem,
³³ Pugnis. ³⁴ Quot capitem vivunt, totidem studiorum
 Millia. Me pedibus delectat claudere verba
³⁵ Lucilî ritu, ³⁶ nostrum melioris utroque.
³⁷ Ille, velut fidis arcana sodalibus, olim
³⁸ Credebat libris; neque, ³⁹ si male cesserat usquam,
⁴⁰ Decurrens alio, neque si bene. Quo fit ut omnis
⁴¹ Votiva pateat, veluti descripta tabella (ceps:
⁴² Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, ⁴³ an-
 Nam Venusinus arat finem sub ⁴⁴ utrumque colonus,
⁴⁵ Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
⁴⁶ Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis:
 Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum

²³ Rectius est Cæsaris laudes, quam
 Satyram scribere. ²⁴ Hominem vilem.
²⁵ Luxuriosum. ²⁶ Scelerum con-
 scientia. ²⁷ Quanquam carmine non
 notatus.

²⁸ Homo temulentus. ²⁹ Postea-
 quam. ³⁰ Capiti percusso à vini vapo-
 ribus. ³¹ Ebrius, rem unam cernens,
 plures videtur aspicere. ³² Pollux.

³³ Cæstibus et pugilatu delectatur.
³⁴ Quot homines, tot sententiæ.
Trahit sua quemque voluptas.

³⁵ More Satyrico. ³⁶ Qui fuit et te,

et me melior. ³⁷ Lucilius. ³⁸ Com-
 mittebat libris.

³⁹ Si quid ei male evenerat. ⁴⁰ Ne-
 que ad aliud vitæ genus confugiens,
 quam ad libros suos.

⁴¹ Veluti in tabula quæ ex voto
 suspendebatur in templo à naufragis.
⁴² Vita Lucilii. ⁴³ Sum dubius. ⁴⁴ In-
 ter Lucaniam et Apuliam. *Est enim*
Horatius in oppido Venusio natus.

⁴⁵ A Roma missus. ⁴⁶ Ne per vacan-
 tem locum Sabellis expulsis, pervium
 iter esset Lucanis ad Romanos.

Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet ⁴⁷ ultro
⁴⁸ Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis
 Vagina tectus; quem cur distringere coner,
 Tutus ab infestis ⁴⁹ latronibus? O pater, et rex
 Jupiter, ⁵⁰ ut pereat positum rubigine telum,
 Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
 Qui me ⁵¹ commôrit, melius non tangere! clamo,
⁵² Flebit, et insignis tota ⁵³ cantabitur urbe.
⁵⁴ Cervius iratus ⁵⁵ leges minitatur, et ⁵⁶ urnam:
⁵⁷ Canidia Albuti, quibus est inimica, ⁵⁸ venenum:
 Grande malum ⁵⁹ Turius, si quis, se iudice, certet.
 Ut, ⁶⁰ quo quisque valet, ⁶¹ suspectos terreat, ⁶² utque
 Imperet hoc natura ⁶³ potens, ⁶⁴ sic collige mecum.
 Dente lupo, cornu taurus petit. Unde, ⁶⁵ nisi intus
 Monstratum? Scævæ ⁶⁶ vivacem crede nepoti
 Matrem; ⁶⁷ nil faciet sceleris ⁶⁸ pia dextera; (mirum!
 Ut neque calce lupo quemquam, neque dente petit bos:)
 Sed mala ⁶⁹ tollet anum ⁷⁰ vitiato melle cicuta.
⁷¹ Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus

⁴⁷ Nisi sim lacessitus. ⁴⁸ Quemquam vivum. ⁴⁹ A maledicis. ⁵⁰ Utinam pereat telum, (hic scribendi stylus) ut non sit causa cur illo utar. ⁵¹ Qui me lacesserit. ⁵² Plorabit. ⁵³ Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam.

⁵⁴ Quæsitore, vel accusatore. ⁵⁵ Minitatur conditionem ex legibus latis. ⁵⁶ Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factam ab accusatore et reo iudicum rejectionem. ⁵⁷ Albutii filia venefica. ⁵⁸ Minitatur Venenum.

⁵⁹ Iudex nummarius et venalis. ⁶⁰ Ut, eo quo quisque modo plurimum potest. ⁶¹ Terreat quos metuit. ⁶² Et quemadmodum natura hoc imperet. ⁶³ Potenter. ⁶⁴ Sic ratiocinare mecum. ⁶⁵ Nisi à natura. ⁶⁶ Scævæ longævam matrem committe, quam nimium vivere moleste fert. ⁶⁷ Non gladio eam perimet, sed veneno.

⁶⁸ Quæ pia videtur, nec tamen est. ⁶⁹ Occidet matrem. ⁷⁰ Melle corrupto.

⁷¹ Ne sim longior,

Exspectat, ⁷² seu mors atris circumvolat alis,
 Dives, inops, Romæ, ⁷³ seu fors ita jusserit, exul,
 Quisquis erit vitæ, scribam, ⁷⁴ color.

TREBATIUS.

⁷⁵ O puer, ut sis
 Vitalis metuo, ⁷⁶ et majorum ne quis amicus
⁷⁷ Frigore te feriat.

HORATIUS.

⁷⁸ Quid? cum est Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina ⁷⁹ morem,
⁸⁰ Detrahare et pellem, nitidus qua quisque per ora
⁸¹ Cederet, introrsum turpis; num Lælius, ⁸² et qui
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
⁸³ Ingenio offensi, aut læso doluere ⁸⁴ Metello,
 Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 Primores populi ⁸⁵ arripuit, ⁸⁶ populumque tributim,
 Scilicet uni ⁸⁷ æquus virtuti, atque ⁸⁸ ejus amicis.
⁸⁹ Quin ubi se à vulgo, ⁹⁰ et scena, in secreta remôrant
⁹¹ Virtus Scipiadae, et mitis sapientia Læli,
⁹² Nugari cum illo, ⁹³ et divincti ludere, donec

⁷² Sive mors celer et violenta mihi imminet. ⁷³ Seu fortuna ita asserit. ⁷⁴ Quodque erit vitæ genus. ⁷⁵ O Horati ne non sis vivax metuo, si Satyras scribes. ⁷⁶ Et ne quis graciosus apud majores viros, etc. ⁷⁷ Mortem tibi inferat.

⁷⁸ Rogat Horatius, quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit. ⁷⁹ In morem Satyricum. ⁸⁰ Uniuscujusque vitia detegere. ⁸¹ Incederet

et obambulare nitidus, id est, ut civis bonus. ⁸² Et Scipio Africanus. ⁸³ Lucilii ingenio sunt offensi? ⁸⁴ Ob Metellum et Lupum, homines improbos maledicis versibus conscissos? ⁸⁵ Culpat. ⁸⁶ Plebem infimam, et tunicatum populum. ⁸⁷ Propitius.

⁸⁸ Virtutis amicis.

⁸⁹ Insuper. ⁹⁰ A populi conspectu. ⁹¹ Scipio et Lælius. ⁹² Jocari cum ipso Lucilio. ⁹³ Et à rebus seriis laxati.

94 Decoqueretur olus, 95 soliti. Quidquid sum ego,
quamvis

96 Infra Lucilî censum, ingeniumque, tamen me

97 Cum magnis vixisse 98 invita fatebitur usque

Invidia; et 99 fragili quærens illidere dentem,

1 Offendet solido. Nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis.

T R E B A T I U S.

Equidem nihil 2 diffingere possum.

Sed tamen, ut monitus caveas, ne forte negoti

Incutiat tibi quid 3 sanctarum inscitia legum,

Si 4 mala condiderit in quem quis carmina, 5 jus est,

6 Judiciumque.

H O R A T I U S.

7 Esto, si quis mala: sed bona si quis

Judice condiderit laudatus Cæsare? Si quis

Opprobriis dignum 8 laceraverit, 9 integer ipse?

T R E B A T I U S.

10 Solventur risu tabulæ; 11 tu missus abibis.

94 Donec coena pararetur. 95 Soliti sunt.

96 Infra annum redditum Lucilii, qui erat ordinis equestris. 97 Cum Augusto, Mæcenate, etc. 98 Nolens fatebitur. 99 Rem fragilem dentibus permolere. 1 In rem solidam incurret.

2 Hic mira est, cum in editis libris, tum in codicibus varietas. Alii enim *diffindere* legunt, alii *diffingere*, quidam *diffidere*, pauci *defringere*; nos vero, ex Bentleio, veluti aptissimum elegimus *diffingere*; ut sic explicaretur judicis sententia: equidem, ait, nihil hinc, id est, ex his quæ

dixisti, possum infirmare, refellere; refutare; scribe igitur, si placet, satyras; sed, etc.

3 Ignorantia legum, quæ aliquid jubent aut vetant poena sancita, à verbo *sancio*. 4 Carmina maledica.

5 Lex xii tabularum lata est. 6 Actio ex lege.

7 Concedamus ita esse si quis carmina scripserit mala, id est, indocta.

8 Si laceraverit. 9 Cum sit ipse purus et innocens. 10 Dissolventur cum Judicum risu tabularum leges, 11 Tu dimissus absolveris.

SATYRA II.

*Inducit Horatius Ofellum hominem rusticum apud
amicos de frugalitate disputantem, cujus dispu-
tationi suum adjicit calculum.*

QUÆ virtus, et quanta, ¹ boni, sit vivere parvo,
Nec meus hic sermo est, sed quem ² præcepit Ofellus,
Rusticus, ³ abnormis sapiens, ⁴ crassaque Minerva,
Discite, non inter ⁵ lances, mensasque ⁶ nitentes,
Cum stupet insanis ⁷ acies fulgoribus, et cum
⁸ Acclinis falsis animus ⁹ meliora recusat;
Verum hic ¹⁰ impransi mecum disquirite. ¹¹ Cur hoc?
Dicam si potero. Male verum examinat omnis
¹² Corruptus judex. ¹³ Leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito, vel, si Romana fatigat
Militia ¹⁴ assuetum græcari, ¹⁵ seu pila velox,
Molliter austerum ¹⁶ studio fallente laborem,
Seu te ¹⁷ discus agit, ¹⁸ pete cedentem aëra disco:
Cum labor ¹⁹ extuderit fastidia, ²⁰ siccus, inanis

¹ Ordo est: ô boni, discite quæ
virtus, etc. ² Præmonstravit et docuit.
³ Sapiens, sed non secundum nor-
mam sapientiæ Stoicæ. ⁴ Doctrina
non excultus. ⁵ Vasa pretiosa pro
epulis. ⁶ Mensas opiparas. ⁷ Cum
oculorum et mentis acies, (id est,
cum judicium rationis) auri et argenti
fulgoribus obtunditur. ⁸ Incumbens et
propensus ad assentiendum falsis;
quod multo cibo repletis accidit.
⁹ Veram virtutem repudiat. ¹⁰ Jejuni.
¹¹ Cur velim ut impransi verum

discatis? ¹² Sic animus cibo potuque
confertus verum à falso distinguere
nescit.

¹³ Leporem venatus. ¹⁴ Te assue-
tum genialiter vivere, vel Græco more
ludere. ¹⁵ Seu pila te agit, id est, de-
lectat. ¹⁶ Pilæ ludo oblivionem laboris
afferente molliter, id est, cum qua-
dam voluptate. ¹⁷ Ludus in Græcia
usitatus. ¹⁸ Jacta discum in aërem, qui
cedit corporibus gravioribus. ¹⁹ Cum
labor fugaverit satietatem, quæ nau-
seam parat. ²⁰ Sitibundus et fameli-

²¹ Sperne cibum vilem: nisi ²² Hymettia mella Falerno
 Ne biberis diluta. ²³ Foris est promus, et atrum
 Defendens pisces ²⁴ hiemat mare; cum sale panis
²⁵ Latrantem stomachum bene leniet. ²⁶ Unde putas, aut
²⁷ Quî partum? ²⁸ Non in caro nidore voluptas
 Summa, sed in te ipso est. ²⁹ Tu pulmentaria quære
 Sudando. ³⁰ Pinguem vitiis, albumque, nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit ³¹ peregrina juvare ³² lagoiis.
 Vix tamen ³³ eripiam, posito pavone, velis quin
³⁴ Hoc potius quam gallina ³⁵ tergere palatum,
 Corruptus ³⁶ vanis rerum; quia veneat ³⁷ auro
 Rara avis, et picta pandat spectacula cauda; (ista
³⁸ Tanquam ad rem attineat quidquam. Num vesceris
 Quam laudas, pluma? ³⁹ cocto num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis distat nihil ⁴⁰ hac magis illa;
⁴¹ Imparibus formis deceptum te patet. ⁴² Esto.
⁴³ Unde datum sentis, ⁴⁴ lupo hic Tiberinus, an alto
 Captus ⁴⁵ hiet? ⁴⁶ pontesne inter jactatus, an amnis

cus. ²¹ Ironica est concessio, quasi dicat, non spernes. ²² A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.

²³ Cellarius domi non est. ²⁴ Mare in tempestatem insurgit. ²⁵ Stomachum inanem. ²⁶ Unde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?

²⁷ Quomodo paratum? ²⁸ Non in carorum obsoniorum odore.

²⁹ Tu epulas pulmento suaviores quære exercitio laborioso. ³⁰ Nam pinguem vitiis, id est, crapula turgidum et pallidum, neque ostrea nec scarus poterit juvare. ³¹ Peregre advecta. ³² Piscis Romæ carus et rarus.

³³ Vix persuadebo. ³⁴ Pavone.

³⁵ Fricare, vel delectare palatum.

³⁶ Corruptus vanitatibus rerum, ut deliciis luxuriosis. ³⁷ Majori pretio.

³⁸ Quasi ad gustum alarum pulchritudo pertineat. ³⁹ Num cocto pavoni maneant illæ plumæ. *N. B.* *Vocula* num in scansione non eliditur, sed pronunciatur et corripitur; ut frequenter apud Comicos, etiam vocali sequente. ⁴⁰ Forma pavonis magis quam forma gallinæ. ⁴¹ Formis pulchritudine dissimilibus. ⁴² Concedo.

⁴³ Quomodo scis? ⁴⁴ An piscis iste sit in fluvio Tiberi captus, an alto, id est, in mari? ⁴⁵ Pisces omnes capti statim liant, et os in latum diducunt. ⁴⁶ An

47 Ostia sub Tusci? Laudas, insane, trilibrem
 Mullum, ⁴⁸ in singula quem minuas pulmenta necesse
 49 Ducit te species, video. ⁵⁰ Quo pertinet ergo (est.
 Proceros odisse lupos? quia scilicet ⁵¹ illis
 Majorem natura ⁵² modum dedit, ⁵³ his breve pondus.
 Jejunos raro stomachus ⁵⁴ vulgaria temnit.
 Porrectum magno ⁵⁵ magnum spectare catino
 Vellem, ait Harpyiis ⁵⁶ gula digna rapacibus. At vos
 57 Præsentes Austri, ⁵⁸ coquite horum obsonia: quamvis
 59 Putet aper, rhombusq; recens, mala copia ⁶⁰ quando
 61 Ægrum sollicitat stomachum; cum rapula ⁶² plenus
 Atque ⁶³ acidus mavult inulas. Nec dum omnis abacta
 64 Pauperies epulis ⁶⁵ regum; nam ⁶⁶ vilibus ovis,
 67 Nigrisque est oleis hodie locus: haud ita pridem
 68 Gallonî præconis erat acipensere mensa
 Infamis. Quid? tum ⁶⁹ rhombos minus æquor alebat?
 70 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,

inter pontes, ubi lupo est potior,
 propter aquam concitatior. 47 Cir-
 ca ostia Tiberis.

48 Quam divides necesse est in frus-
 ta. 49 Seducit, vel delectat te nulli
 magnitudo.

50 Cur igitur magnitudinem laudas
 in mullo, et reprehendis in lupo.

51 Lupis. 52 Dedit proceritatem.

53 Mullis.

54 Vulgares cibos. 55 Magnum mul-
 lum. 56 Obsoniorum helluo, cujus
 dapies dignæ sunt Harpyiarum contactu
 inquinari.

57 Austri precibus meis faventes.

58 Humido vestro calore putrefacite.

59 Quanquam aper nauseam movet, et
 contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fasti-
 dientem gravat stomachum. 62 Helluo
 exsaturatus. 63 Inulæ sunt utiles ad
 appetitum excitandum, quia viscosam
 pituitam incidunt.

64 Victus tenuis. 65 Majorum viro-
 rum epulis.

66 Parvi pretii. 67 Oleis maturis et
 amaris. 68 Gallonius præco fuit et obso-
 niorum gurgis, qui primus in convivio
 posuit acipenserem, piscium omnium
 habitum postea nobilissimum.

69 Rhombus piscis summo erat in
 honore apud Romanos. 70 Rhombus
 adhuc fere Romanis erat incognitus.

Donec vos auctor docuit 7¹ Prætorius. Ergo
 Si quis nunc mergos suaves 7² edixerit assos,
 Parebit 7³ pravi docilis Romana juvenus.
 7⁴ Sordidus à tenui victus distabit, 7⁵ Ofello
 Judice. Nam frustra vitium vitaveris 7⁶ illud,
 Si te 7⁷ alio pravus detorseris. Avidienus,
 Cui Canis 7⁸ ex vero ductum cognomen adhæret,
 7⁹ Quinquennes oleas 8⁰ est, et sylvestria corna;
 Ac, 8¹ nisi mutatum, parcit defundere vinum, et
 8² Cujus odorem olei nequeas perferre, 8³ licebit
 Ille 8⁴ repotia, natales, aliosve dierum
 Festos 8⁵ albatus celebret, cornu ipse 8⁶ bilibri
 Caulibus instillat, 8⁷ veteris non parcus aceti.
 Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
 8⁸ Utrum imitabitur? hac urget 8⁹ lupo, hac 9⁰ canis,
 9¹ aiunt.

9² Mundus erit, qui non offendet 9³ sordibus, atque
 9⁴ In neutram partem cultus miser. 9⁵ Hic neque servis

7¹ Sempronius Rufus gulosus Prætoriam expetens, tulit repulsam.

7² Pro imperio dixerit. 7³ Juvenus, quæ cito prava discit. 7⁴ Inter victum sordidum et luxuriosum victus medius est interjectus, qui etiam laudabilis est. 7⁵ Philosopho inculto, de quo supra. 7⁶ Luxuriam.

7⁷ In aliud vitium contrarium. 7⁸ Ex morum veritate, id est, ex immunditia et sordibus. 7⁹ Oleas vetustate corruptas. 8⁰ Comedit. 8¹ Nisi acidum, ut acetum. 8² Et instillat caulibus oleum, cujus odorem, etc.

8³ Quamvis. 8⁴ Convivia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes,

quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. *childe-feasts*. 8⁵ Alba veste indutus. 8⁶ E vasculo corneo, quod duas olei libras continet. 8⁷ Aceti morientis et languidi.

8⁸ Gallonium luxuriosum, an Avidienum sordidum? 8⁹ Edacitas vel ingluvies. 9⁰ Immunditia vel sordes.

9¹ Ut est in proverbio. 9² Ille erit mundus, id est, immunis à culpa qui, etc.

9³ Indecora parsimonia.

9⁴ Et in neutram partem cultus, erit miser; id est, erit satis felix, ut evitet alterutram partem cultus, sive sordidi, sive luxuriosi.

9⁵ Hic, quem mundum dicimus;

96 Albuti senis exemplo, dum munia 97 dedit,
 Sævus erit; nec sic ut 98 simplex Nævius, 99 unctam
 Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
 Accipe nunc, victus tenuis ¹ quæ, quantaque secum
 Afferat. In primis valeas bene: nam, variæ res
 Ut noceant homini, ² credas, memor illius escæ,
 Quæ ³ simplex olim tibi ⁴ sederit. At simul assis
⁵ Miscueris elixa, simul conchyliis turdis;
 Dulcia se ⁶ in bilem vertent, stomachoque ⁷ tumultum
 Lenta feret ⁸ pituita. Vides, ut ⁹ pallidus omnis
 Cœna desurgat ¹⁰ dubia? Quin corpus onustum
¹¹ Hesternis vitiis animum quoque ¹² prægravat una;
¹³ Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
¹⁴ Alter, ubi dicto citius, ¹⁵ curata sopori
 Membra dedit, ¹⁶ vegetus præscripta ad munia surgit.
¹⁷ Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
 Sive diem festum rediens advexerit annus,
 Seu recreare volet tenuatum corpus; ¹⁸ ubique
 Accedent anni, et tractari mollius ætas
 Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,

96 Albutius servos prius castigabat, quam aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Ut Nævius parum prudens.

99 Aquam unguentis dilutam, quod est luxuriæ non ferendæ.

1 Quæ commoda. 2 Credere debes.

3 Una. 4 Aliquando tibi placuerit.

5 Si in stomachum ingesseris. 6 In choleram amaram. 7 Dolorem.

8 Phlegma.

9 Decolor et ægrotus. 10 Cœna est

dubia, ubi convivæ dubitant quid de multis sumant. 11 Hesterna crapula.

12 Animum hebetem reddit. 13 Atque ad humum dejicit animam, divini spiritus partem.

14 Alter, cujus victus parvus est et frugalis. 15 Membra, mediocri cibo recreata. 16 Alacer ad necessarias functiones.

17 Qui parce vivit, ad meliorem victum potest transcurrere aliquando.

18 Et ubi senectus advenerit.

Quam puer et validus ¹⁹ præsumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?

²⁰ Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia ²¹ nasus
Illis nullus erat; sed, credo, ²² hac mente, quod hospes
Tardius adveniens ²³ vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me ²⁴ prima tulisset!

Das aliquid famæ, ²⁵ quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande ²⁶ ferunt una cum damno dedecus. ²⁷ Adde
Iratum ²⁸ patrum, vicinos, ²⁹ te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
³⁰ Æs, laquei pretium. Jure, inquis, ³¹ Thrasius istis.
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo ³² tribus amplas regibus. ³³ Ergo
³⁴ Quod superat, non est ³⁵ melius quo insumere possis?
Cur eget ³⁶ indignus quisquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm? Cur, improbe, caræ
Non aliquid Patriæ ³⁷ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum ³⁸ recte tibi semper erunt res?
O magnus ³⁹ posthac inimicis risus! uterne

¹⁹ Ante tempus sumis. ²⁰ Aprum
leviter putentem. ²¹ Judicium. ²² Hac
intentione. ²³ Putidum potius ederet.

²⁴ Tellus in prima sua ætate.

²⁵ Fama quæ humanæ auri sit gra-
tior quam quodvis carmen. ²⁶ Afferunt.

²⁷ Adde hæc etiam incommoda.

²⁸ Cujus sub imperio es. ²⁹ Te tibi
inimicum, qui omnia tua das aliis.

³⁰ Pecunia, qua laqueum tibi emas ad

suspendium. Quidam legunt: *As laquei
pretium*.

³¹ Homo profusus, idemque
pauper. ³² Quæ sufficiant tribus regi-

bus. ³³ Huic luxurioso respondet Ho-
ratus. ³⁴ Quod tibi superest. ³⁵ Non

melius quam in epulas luxuriosas.
³⁶ Inopia indignus, qui non meretur

nec debet egenus esse. ³⁷ E tanto acer-
vo. ³⁸ Non semper, quia fortuna est
instabilis. ³⁹ Commutata fortuna.

40 Ad casus dubios fidet sibi certius; hic, qui
 41 Pluribus assuêrit mentem, corpusque 42 superbum;
 An qui, contentus parvo, metuensque futuri,
 In pace, ut sapiens, 43 aptârit idonea bello?
 Quo magis his credas; puer hunc ego parvus Ofellum
 44 Integris opibus novi 45 non latius usum,
 46 Quam nunc accisis. 47 Videas 48 metato in agello
 Cum pecore, et gnatis, 49 fortem 50 mercede colonum,
 51 Non ego, narrantem, temere edi luce 52 profesta
 Quidquam, præter olus, fumosæ cum pede pernæ.
 At mihi cum 53 longum post tempus venerat hospes,
 54 Sive operum vacuo gratus conviva 55 per imbrem
 Vicinus, 56 bene erat, 57 non piscibus urbe petitis,
 Sed pullo, atque hædo: tum 58 pensilis uva secundas,
 Et nux ornabat mensas, 59 cum duplici ficu.
 60 Post hoc ludus erat 61 cuppa potare magistra:

40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, etc.

41 Qui rerum omnium copię animum et corpus assuefecerit? 42 Corpus delitiis elatum. 43 Præparaverit, quæ in rebus adversis usui esse possint. 44 Omni re sua familiari incolumi. 45 Non largius. 46 Quam nunc proscriptione imminutis. 47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc, non ego, etc. 48 In agello demenso, et ab Umbreno, Augusti milite, conducto. 49 Temporum injuriam fortiter ferentem. 50 Pretio dato pro agro suo ad Umbrenum translato. 51 Totus, usque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli. 52 Die non festa. Angl. *a working day*. 53 Hospes raro veniens lautius et libentius est accipiendus. 54 Sive cum

vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscibus instructa. 58 Uva, quæ pendens servabatur. 59 Cum geminis ficibus, quas *mariscas* appellant.

60 Postquam nos cibo et potu explevissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum abhibito, quam ipsa cuppa, id est, ut suo quisque arbitratu biberet, et quantum vellet. Alias, *culpa magistra*, id est, ludus nobis erat potare, ea lege, ut qui inter ludendum quid peccasset, vini cyathum haurire cogeretur; et suam in ludendo culpam haberet quasi magistram vini, qua bibere juberetur. Solebant Romani aliquem in conviviiis eligere magistrum sive regem, qui præscriberet quot quis-

⁶² Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
⁶³ Explicuit vino contractæ ⁶⁴ seria frontis.
⁶⁵ Sæviat, atque novos moveat fortuna ⁶⁶ tumultus,
 Quantum ⁶⁷ hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut
 O pueri, ⁶⁸ nituistis, ⁶⁹ ut huc novus incola venit? (vos,
⁷⁰ Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit. Nos expulit ⁷¹ ille;
 Illum aut ⁷² nequities, ⁷³ aut vafri inscitia juris;
 Postremo expellet certe ⁷⁴ vivacior hæres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli ⁷⁵ proprius; sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite ⁷⁶ fortes,
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

que cyathos, et quo tempore biberet.
⁶² Ac rogata Ceres, ut culmum faceret
 exurgere altum. ⁶³ Discussit. ⁶⁴ Res
 serias, curas et molestias, quibus frons
 contrahitur.

⁶⁵ Sit mihi fortuna iniqua (inquit
 Ofellus) quantum volet. ⁶⁶ Terrores
 et alios motus excitet. ⁶⁷ De eo, quod
 in usu habeo. ⁶⁸ Minus splendide vixis-
 tis? ⁶⁹ Postquam huc venit Umbrenus.

⁷⁰ Sunt autem privata nulla, natura,

Cic. Off. 1. ⁷¹ Umbrenus per August-
 tum. ⁷² Luxuria et sumptus profusus.

⁷³ Aut vafri juris ignorantia: sed
 cur Poëta jus *vafri* appellat? An
 quod hujuscemodi vafrities est in Ju-
 risconsultis, ut in utramque partem jus
 exponant et interpretentur? Non audeo
 affirmare. ⁷⁴ Mors possessoris, cui
 hæres diutius vivens succedit.

⁷⁵ Nulli perpetuus. ⁷⁶ Vivite forti
 animo, adversus fortunæ incommoda.

S A T Y R A I I I.

Homines prope omnes insanire docet.

D A M A S I P P U S.

¹ Sic raro scribis, ut toto non quater anno
² Membranam poscas, ³ scriptorum quæque retexens;

¹ O Horati. ² Chartam, in qua scribas. ³ Commutans omnia, quæ in tabulis

Iratus tibi, quod vini, somnique ⁴ benignus
 Nil dignum ⁵ sermone canas. Quid fiet? ab ipsis
⁶ Saturnalibus huc fugisti, sobrius; ergo
 Dic aliquid dignum promissis: incipe. ⁷ Nil est.
 Culpantur frustra calami, ⁸ immeritusque laborat
 Iratis natus ⁹ paries Dîs, atque Poëtis.
 Atqui vultus erat multa, et præclara ¹⁰ minantis,
 Si ¹¹ vacuum ¹² tepido cepisset villula tecto.
 Quorsum pertinuit ¹³ stipare Platona Menandro?
 Eupolin, Archilocho, comites educere tantos?
¹⁴ Invidiam placare paras, ¹⁵ virtute relictâ?
 Contemnere, miser. Vitanda est improba Siren
¹⁶ Desidia; aut, quidquid ¹⁷ vita meliore parâsti,
¹⁸ Ponendum æquo animo.

H O R A T I U S.

¹⁹ Dî te, Damasippe, Deæque
²⁰ Verum ob consilium donent ²¹ tonsore. Sed unde
 Tam bene me nôsti?

aliquando scripseras. ⁴ Vini largus, id est, nimium bibens, et dormiens.

⁵ Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.

⁶ Post dies Saturno sacros, in quibus magna erat potandi copia, huc, id est, ad villam fugisti, ut scriberes.

⁷ Id, quidam, et versus duo sequentes ab Horatio dici volunt. Culpantur calami ad scribendum minus apti. ⁸ Immerito abs te vexatur paries ædificatus, Diis et Poëtis male propitiis. ⁹ In pariete cerato solebant Poëtæ, si quid noctu in mentem veni-

ret, inscribere. ¹⁰ Multa promittentis:

¹¹ Te otiosum.

¹² Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens.

¹³ Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? ¹⁴ Invidiam virtutis tuæ comitem. ¹⁵ Ita ut mavis otari, et nihil scribere?

¹⁶ Desidia Sireni similis, animos hominum corrumpit. ¹⁷ Virtutem exercendo. ¹⁸ Deponendum est, et abjiciendum patienter. ¹⁹ Horatius satis ridicule gratias agit Damasippo.

²⁰ Ob rectum consilium. ²¹ Qui

D A M A S I P P U S.

Postquam omnis res mea ²² Janum
 Ad medium ²³ fracta est, aliena negotia curo,
²⁴ Excussus propriis. ²⁵ Olim nam ²⁶ quærere amabam
²⁷ Quo vafer ille pedes lavisset ²⁸ Sisyphus ære :
 Quid sculptum ²⁹ infabre, ³⁰ quid fustum durius esset :
³¹ Callidus huic signo ponebam ³² millia centum.
 Hortos, egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro nôram. Unde frequentia ³³ Mercuriale
 Imposuere mihi cognomen ³⁴ compita.

H O R A T I U S.

Novi,
³⁵ Et morbi miror purgatum te illius.

D A M A S I P P U S.

Atqui
 Emovit veterem mire ³⁶ novus, ut solet, ³⁷ in cor
 Trajecto ³⁸ lateris miseri, capitisque dolore :

longam et philosophicam tuam barbam
 radat. ²² Janum Deum bifrontem in
 foro positum, ubi mercatores et scœne-
 ratores conveniebant. ²³ Quasi ad sco-
 pulos illisa est, id est, diminuta et
 consumpta. ²⁴ Ejectus à propriis ne-
 gotiis.

²⁵ Narrat Damasippus se studiosum
 fuisse vasorum antiquorum, priusquam
 sit factus Stoïcus. ²⁶ Cognoscere ama-
 bam. ²⁷ In quo vase æreo. ²⁸ Sisyphus,
 AEoli filius, Corinthi rex. ²⁹ Minus
 artificiose. ³⁰ Quid minus eleganter
 esset conflatum. Hic salse deridet an-
 tiquorum sectatores, qui vasa, sta-
 tuas, nummosque æstimant non pro

elegantia formæ, vel laboris pretio ;
 sed, pro eorum duritie atque asperi-
 tate, quæ ipsis antiquitatis notæ vi-
 dentur.

³¹ In eo callidus eram, quod sciebam
 signatis operibus justum pretium im-
 ponere. ³² Sestertiûm nummorum
 100,000.

³³ Mercurius præest mercaturis.
³⁴ Omnes populariter, qui in compitis
 auctionabantur, me appellabant Mer-
 curialem. ³⁵ Libidinem hanc emendi
 res vanas, merito morbum appellat.

³⁶ Novus morbus veterem depulit.
³⁷ In os ventriculi, καρδιαλγίαν Gale-
 nus appellat. ³⁸ Pleuritidis.

Ut³⁹ lethargicus hic cum fit⁴⁰ pugil, et medicum⁴¹ urget.

H O R A T I U S.

⁴² Dum ne quid simile huic, esto ut lubet.

D A M A S I P P U S.

O bone, ne te

⁴³ Frustrere : insanis et tu, ⁴⁴ stultique prope omnes,

⁴⁵ Si quid Stertinius veri crepat; ⁴⁶ unde ego mira

Descripsi docilis praecepta hæc, ⁴⁷ tempore quo me

Solatus jussit ⁴⁸ sapientem pascere barbam,

Atque à Fabricio non tristem ⁴⁹ ponte reverti :

Nam ⁵⁰ male re gesta cum vellem mittere ⁵¹ operto

Me capite in flumen, ⁵² dexter stetit; et, Cave faxis

Te quidquam indignum; pudor, inquit, te ⁵³ malus urget,

Insanos qui inter vereare insanus haberi.

Primum nam inquiram, quid sit furere. Hoc si erit in te

Solo, ⁵⁴ nil verbi, pereas quin ⁵⁵ fortiter, addam.

⁵⁶ Quem mala stultitia, et quaecumque inscitia veri

Cœcum agit, insanum Chrysippi ⁵⁷ porticus et grex

⁵⁸ Autumat. Hæc populos, hæc magnos ⁵⁹ formula reges,

Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare

⁶⁰ Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen

³⁹ Ut veterinosus. ⁴⁰ Cum fit phreneticus. ⁴¹ Et medicum verberat.

⁴² Dummodo ne quid facias huic phrenetico simile, esto insanus si voles.

⁴³ Ne decipias te. ⁴⁴ Secundum Stoicorum dogma. ⁴⁵ Si quid veri loquitur Stertinius Philosophus Stoicus.

⁴⁶ A quo. ⁴⁷ Ex eo tempore. ⁴⁸ Philosophicam barbam nutrire, ad umbilicum usque, aut ad pubem demissam.

⁴⁹ Unde Damasippus se præcipitare voluit, damni dolore commotus. ⁵⁰ Re familiari mea consumpta. ⁵¹ Pudoris causa. ⁵² Astitit mihi Stertinius fortunatus. ⁵³ Vitiosus pudor.

⁵⁴ Nihil præterea loquar. ⁵⁵ Forti animo. ⁵⁶ Definitio insaniae. ⁵⁷ Schola Stoica. ⁵⁸ Insanum putat.

⁵⁹ Hæc definitio. ⁶⁰ Quare stulti sint.

Insano ⁶¹ posuere. ⁶² Velut silvis, ubi passim
⁶³ Palantes error ⁶⁴ certo de tramite pellit,
 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique
⁶⁵ Error, ⁶⁶ sed variis illudit partibus. Hoc te
 Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, ⁶⁷ caudam trahat. Est genus unum
 Stultitiæ, ⁶⁸ nihilum metuenda timentis, ut ignes,
 Ut rupes, fluviosque ⁶⁹ in campo obstare queratur.
 Alterum et huic ⁷⁰ varium, et nihilo sapientius, ignes
 Per medios, fluviosque ruentis. Clamet amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:
 Hic fossa est ingens! hic rupes maxima! ⁷¹ serva!
 Non magis audierit, quam ⁷² Fusius ebrius olim,
 Cum Ilionam edormit, ⁷³ Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. Hic ego vulgus
 Errori similem cunctum ⁷⁴ insanire docebo.
 Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
 Integer est mentis Damasippi ⁷⁵ creditor? Esto:
 Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
 Tune insanus eris, si acceperis? an magis ⁷⁶ excors,
⁷⁷ Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?

61 Imposuere.

62 Quemadmodum in silvis. 63 Vagantes. 64 A via recta abducit. 65 Unus est error utrique. 66 Sed error ille quasi ludibundus in variis versatur partibus, utputa dextra et sinistra.

67 Sit stolidus et stultus, cujus tergo cauda animantis per derisionem appendatur.

68 In quibus nihil est periculi. 69 In planitie. 70 Huic contrarium. 71 Ser-

va te, tibi cave. 72 Fusius Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, serio dormivit, vino obrutus. 73 Catienus histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur: *Mater, te appello*.

74 Emendo, vendendo, credendo.

75 Qui Damasippi fidei credat? 76 Insanus. 77 Lucro repudiato, quod æquus

78 Scribe decem à Nerio. Non est satis: adde 79 Cicutæ
 Nodosi tabulas centum, mille adde 80 catenas;
 Effugiet tamen hæc sceleratus vincula 81 Proteus.
 Cum rapies in jus malis ridentem alienis,
 Fiet aper, modo avis, modo saxum, et cum volet, arbor.
 Si male rem gerere, insani est; 82 contra, bene sani,
 83 Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perillî
 84 Dictantis, quod tu nunquam 85 rescribere possis.
 Audire, atque togam 86 jubeo componere, quisquis
 Ambitione mala, aut argenti pallet amore;
 Quisquis luxuria, 87 tristive superstitione,
 Aut alio mentis morbo 88 calet; huc propius me,
 Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
 Danda est 89 hellebori multo pars maxima avaris:
 Nescio an 90 Anticyram 91 ratio illis destinet omnem.
 Hæredes 92 Staberî summam incidere sepulchro;
 Ni sic fecissent, gladiatorum 93 dare centum
 94 Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio 95 Arrî,

Mercurius offert. 78 O debitor, scribe
 te mutuo accepisse à Nerio fœneratore
 decem millia librarum.

79 Fœneratoris, qui debitores suos
 cautionibus tanquam nodis obstrin-
 gebat. 80 Formulas et juris laqueos.
 81 Tergiversator, qui ne solvat debi-
 tum, varios dolos machinatur, similis
 Proteo in varias figuras se transfor-
 manti.

82 Bene rem gerere. 83 Multo insa-
 nior est Perillius. 84 Mutuo dantis, vel
 jubentis argentarium in codice suo
 scribere nomine creditoris et debi-
 toris.

85 Rependere atque per argentarii
 scripturam reddere.

86 Se ad audiendum parare.

87 Tristes efficit superstitio.

88 AEstuat.

89 Elleborus melancholiam purgans,
 remedium est insaniae. 90 Quidquid
 ellebori in Anticyra nascitur. 91 Philo-
 sophia Stoïca quæ rationis usum tradit.

92 Homini avarissimi, qui jussit hæ-
 redes quantam quisque summam ex
 testamento accepisset in ejus sepulchro
 incidere. 93 Exhibere. 94 Damnati
 sunt ejus testamento.

95 Hominis sumptuosi.

⁹⁶ Frumenti quantum metit ⁹⁷ Africa. ⁹⁸ Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne sis ⁹⁹ patruus mihi. ¹ Credo
Hoc Staberî ² prudentem animum vidisse.

D A M A S I P P U S.

Quid ergo
Sensit, cum summam patrimonî inculpere saxo
Hæredes voluit?

S T E R T I N I U S.

³ Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil ⁴ acrius; ut si
Forte ⁵ minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi ⁶ nequior. ⁷ Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
⁸ Clarus erit, fortis, justus.

D A M A S I P P U S.

Sapiensne?

S T E R T I N I U S.

Etiam; et rex,
Et quidquid volet. ⁹ Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit ¹⁰ magnæ laudi fore.

D A M A S I P P U S.

Quid simile isti

⁹⁶ Maximam vim frumenti.
⁹⁷ Frumenti feracissima.
⁹⁸ Staberium sic loquentem inducit.
Hæc est ultima mea voluntas, sive
sit prava, sive recta. ⁹⁹ Noli me objur-
gare, ut solent patrui suos nepotes.
¹ Hic narrationem repetit Sterti-
nius.

² Ironice. ³ Quamdiu vixit. ⁴ Nihil
cavit vehementius quam paupertatem.
⁵ Si uno quadrante pauperior esset
mortuus. ⁶ Luxuriosior.
⁷ Hæc dicuntur ex persona Stabe-
rii. ⁸ Ex avari iudicio.
⁹ Has divitias accumulatas. ¹⁰ Ad
nominis sui immortalitatem.

¹¹ Græcus Aristippus, qui servos projicere aurum
In media jussit Lybia, quia tardius irent
Propter onus segnes. ¹² Uter est insanior horum?

S T E R T I N I U S.

Nil agit exemplum, ¹³ litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli;
Si ¹⁴ Scalpra, et ¹⁵ formas ¹⁶ non sutor; nautica vela,
¹⁷ Aversus mercaturis; delirus, et amens
Undique dicatur merito. Quid discrepat ¹⁸ istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
¹⁹ Compositis, metuensque velut contingere ²⁰ sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
²¹ Porrectus vigilet cum longo fuste; neque ²² illinc
Audeat ²³ esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parvus vescatur ²⁴ amaris.
Si positis intus Chii, veterisque Falerni
Mille cadis.... ²⁵ nihil est.... tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, si et ²⁶ stramentis incubet, ²⁷ unde-
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
²⁸ Blattarum, ac tinearum epulæ, putrescat in arca;

¹¹ Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur, quia Græcis litteris philosophatus est.

¹² Staberius an Aristippus? ¹³ Quod ex lite dissoluta novam litem ex se gignit.

¹⁴ Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. ¹⁵ Pedes ligneos, quibus utuntur sutores ad calceos componendos. Angl. *Lastes*. ¹⁶ Si ille qui sutor non est, emat scalpra. ¹⁷ Alienus à

mercatura. ¹⁸ Ab istis. ¹⁹ Bonis quæsitis. ²⁰ Vide Sat. i. lib. i. ²¹ Jacens. ²² Illius cumuli. ²³ Quamvis sit dominus et esuriat. ²⁴ Foliis agrestibus.

²⁵ Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere. ²⁶ Vilibus stratis, quæ dormientibus substernuntur. ²⁷ Natus annos uno minus octoginta, id est, LXXIX. ²⁸ Epulæ vermium, qui vestes corrodunt, veluti tineæ.

Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
 Filius, aut etiam hæc libertus ²⁹ ut ebibat hæres,
³⁰ Dîs inimice senex custodis, ³¹ ne tibi desit?
 Quantulum enim ³² summæ curtabit quisque dierum,
³³ Ungere si caules oleo meliore, caputque
 Cœperis impexa fœdum ³⁴ porrigine? Quare,
³⁵ Si quidvis satis est, perjuras, surripis, ³⁶ aufers
 Undique? tun' sanus? Populum si cædere saxis
 Incipias, servosve tuos, quos ære ³⁷ parâris;
 Insanum te omnes pueri, clamentque puellæ.
 Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno;
³⁸ Incolumi capite es? Quid enim? neque tu hoc facis
³⁹ Argis,

Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
 An tu reris eum ⁴⁰ occisa insanisse parente?
 Ac non ante malis dementem ⁴¹ actum Furiis, quam
 In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
 Quin ⁴² ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
 Nil sane fecit quod tu reprêndere possis;
 Non ⁴³ Pyladen ferro violare aususve sororem
 Electram: tantum maledicit utrique, vocando

²⁹ Ut consumat. ³⁰ Diis invise,
³¹ Custodisne tua, ne tibi quidpiam
 desit?

³² Quantulum de summa pecunia-
 ria amputabit unusquisque dies? ³³ Si
 victu paulo mundiore utaris. ³⁴ Por-
 rigo est morbus capitis, ubi inter pilos
 surgunt quædam squammulæ.

³⁵ Si exiguum tibi sufficit, quam-

obrem pejeras, etc. ³⁶ Quare aufers
 per vim? ³⁷ Quos emisti.

³⁸ Sanusne es, et sensibus integris?
³⁹ Apud Argos. ⁴⁰ An putas eum non
 insanum fuisse antequam facinus ad-
 mitteret?

⁴¹ Impulsum Furiis.

⁴² Postquam habitus est furiosus.

⁴³ Pyladen socium suum.

Hanc, furiam, hunc ⁴⁴ aliud, jussit quod ⁴⁵ splendida bilis.
⁴⁶ Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 Qui ⁴⁷ Veientanum festis potare diebus
⁴⁸ Campana solitus trulla, ⁴⁹ vappamque profestis,
 Quondam ⁵⁰ lethargo grandi est oppressus; ut hæres
 Jam circum loculos, et ⁵¹ claves lætus, ovansque
 Curreret. ⁵² Hunc medicus multum celer atque fidelis,
 Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
 Effundi saccos nummorum, accedere plures
 Ad numerandum. Hominem sic erigit. Addit et illud:

M E D I C U S.

Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.

O P I M I U S.

⁵³ Men' vivo?

M E D I C U S.

Ut vivas igitur, vigila: ⁵⁴ hoc age.

O P I M I U S.

⁵⁵ Quid?

M E D I C U S.

Deficient inopem ⁵⁶ venæ te, ni cibus, atque
 Ingens accedat stomacho ⁵⁷ fultura ruenti.

Tu cessas? agedum: sume hoc ⁵⁸ ptisanarium oryzæ.

⁴⁴ Alio nomine. ⁴⁵ Quod furor proveniens ex atra bile jusserat. Bilis est splendida et mordax instar aceti.

⁴⁶ Opimius avarus, pauper argenti domi reconditi. ⁴⁷ Vinum rubellum, pessimum et saporis ingrati. *Veientana*, civitas est Campaniæ. ⁴⁸ Vase pоторio fictili. ⁴⁹ Vinum insipidum. ⁵⁰ Veterno. ⁵¹ Quibus cuncta reclu-

deret. ⁵² Hunc Opimium lethargicum.

⁵³ Mene vivo, hæc auferet hæres?

⁵⁴ Huic rei da operam, ut convalescas.

⁵⁵ Quidvis ut faciam? Est dialogismus.

⁵⁶ Arteriæ, vires.

⁵⁷ Robur. ⁵⁸ Ptisanam ex oriza confectam.

OPIMIUS.

59 Quanti emptæ?

MEDICUS.

Parvo.

OPIMIUS.

Quanti ergo?

MEDICUS.

Octussibus.

OPIMIUS.

Eheu!

Quid refert, 60 morbo, an furtis, pereamve rapinis?

DAMASIPPUS.

61 Quisnam igitur sanus?

STERTINIUS.

Qui non stultus.

DAMASIPPUS.

Quid avarus?

STERTINIUS.

Stultus et insanus.

DAMASIPPUS.

Quid? si quis non sit avarus,

Continuo sanus?

STERTINIUS.

Minime.

DAMASIPPUS.

Cur, Stoïce?

STERTINIUS.

Dicam.

59 Quærit Opimius quanti emptæ sit oriza? in genitivo casu. 60 Lethar- go. 61 Hic instauratur primus dialo- gus, secundo intercisis.

⁶² Non est cardiacus (⁶³ Craterum dixisse putato)
 Hic æger. ⁶⁴ Recte est igitur, surgetque ? ⁶⁵ Negabit :
 Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
 Non est perjurus, neque sordidus : ⁶⁶ immolet æquis
 Hic porcum Laribus ; verum ambitiosus, et audax.
⁶⁷ Naviget Anticyram. Quid enim differt, ⁶⁸ barathrone
 Dones quidquid habes, an nunquam utare ⁶⁹ paratis ?
 Servius Oppidius ⁷⁰ Canusî duo prædia, dives
 Antiquo censu, gnatis ⁷¹ divîsse duobus
 Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis
 Ad lectum : Postquam te ⁷² talos, Aule, nucesque
⁷³ Ferre sinu laxo, ⁷⁴ donare, et ludere vidi ;
 Te, Tiberi, ⁷⁵ numerare, cavis abscondere ⁷⁶ tristem ;
 Extimui, ne vos ageret vesania discors :
⁷⁷ Tu Nomentanum, ⁷⁸ tu ne sequerere ⁷⁹ Cicutam.
 Quare per Divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas ; tu, ne majus facias id,
 Quod satis esse putat pater, et ⁸⁰ natura coërcet.
 Præterea ne vos ⁸¹ titillet gloria, jure-
 Jurando obstringam ⁸² ambo : uter Ædilis, fueritve

⁶² Hic æger non laborat cardialgia.
⁶³ Craterum medicum.

⁶⁴ Estne igitur corpore sano, et
 è lectulo surget ? ⁶⁵ Medicus Craterus
 negabit.

⁶⁶ Ut se gratum ostendat Laribus,
 qui eum à perjurio et avaritia libera-
 runt. ⁶⁷ Purgetur helleboro, quia in-
 sanus est. ⁶⁸ Ventri omnivoro. *Athe-
 nienses in Barathrum, locum pro-
 fundiorem, maleficos demittebant.*
 Bentleius legit balatrone ; id est, an

dones ut balatro, etc. ⁶⁹ Quæsitis.

⁷⁰ Canusium est oppidum in Apulia.

⁷¹ Divisisse. ⁷² Tesseras. ⁷³ Id dicimur
 laxo sinu ferre, cujus nullam curam
 gerimus. ⁷⁴ Donare nuces et ludere
 talis. ⁷⁵ Numerare nuces, et locis oc-
 cultis abscondere. ⁷⁶ Sollicitum.

⁷⁷ Timui ne tu, Aule, Nomentanum
 prodigum sequerere. ⁷⁸ Ne tu, ô Ti-
 beri. ⁷⁹ Avarum fœneratorem.

⁸⁰ Natura paucis contenta est.

⁸¹ Ne vos gloria alliciat. ⁸² Ambos.

Vestrûm Prætor, is ⁸³ intestabilis, ⁸⁴ et sacer esto.
⁸⁵ In cicere, atque faba, bona tu perdasque lupinis,
⁸⁶ Latus ut in Circo spatiere, ⁸⁷ aut æneus ut stes,
 Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
 Scilicet ⁸⁸ ut plausus, quos fert ⁸⁹ Agrippa, feras tu,
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
⁹⁰ Ne quis humâsse velit Ajacem, ⁹¹ Atrida, vetas cur?

A G A M E M N O N.

Rex sum.

S T E R T I N I U S.

Nil ultra quæro plebeïus.

A G A M E M N O N.

Et æquam

Rem imperito; ac si cui videor non justus, ⁹² inulto
 Dicere quod sentit permitto.

S T E R T I N I U S.

⁹³ Maxime regum,

Dî tibi dent capta classem reducere Troja.

Ergo ⁹⁴ consulere, et mox respondere ⁹⁵ licebit?

A G A M E M N O N.

Consule.

S T E R T I N I U S.

Cur Ajax, heros ab Achille ⁹⁶ secundus

83 Is esto, cui jus testandi est ademptum, *vel*, cui nemo jure cogitur testimonium perhibere. 84 Execrandus esto. 85 AEdiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant. 86 Ut in lato circo superbus ambules. 87 Ut ænea statua tibi erigatur. 88 Ut populi applausus feras. 89 Ge-

ner Augusti, qui virtute fuit leo, cum tu sis vulpes imbellis. 90 Stertinius abrupto sermone alloquitur regem Agamemnonem. 91 Agamemnon. 92 Impune. 93 Captare studet benevolentiam à rege. 94 Interrogare. 95 Licebit mihi? 96 Uno Achille inferior.

97 Putrescit, toties servatis clarus Achivis?
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem 98 tot juvenes patrio caruere sepulchro?

AGAMEMNON.

99 Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.

S T E R T I N I U S.

Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide 1 natam
Ante aras, spargisque 2 mola caput, improbe, salsa,
3 Rectum animi servas?

AGAMEMNON.

4 Quorsum?

S T E R T I N I U S.

Insanus quid enim Ajax
Fecit, cum stravit ferro pecus? abstinuit vim
Uxore, et gnato, mala multa precatus 5 Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.

AGAMEMNON.

Verum ego, ut hærentes adverso littore naves
Eriperem, 6 prudens placavi sanguine Divos.

S T E R T I N I U S.

7 Nempe tuo, furiose.

AGAMEMNON.

8 Meo; sed non furiosus.

97 Jacet insepultus. 98 Tot Trojani. memnoni et Menelao. 6 Prudenter.

99 Mille oves occidit. 1 Iphigeniam. 7 Tuo sanguine, quapropter furiosus

2 Mola ex farre molito et sale facta. fuisti.

3 Rectum animum servas, id est, sanusne es? 4 Quorsum hæc? 5 Agamemnoni et Menelao. 8 Meo sanguine ventos placavi, sed non ideo furiosus fui.

S T E R T I N I U S.

9 Qui species ¹⁰ alias veris, scelerisque tumultu
¹¹ Permistas capiet, ¹² commotus habebitur; atque,
 Stultitiane erret, ¹³ nihilum distabit, an ira.
 Ajax immeritos cum occidit, desipit, agnos:
 Cum prudens scelus ob titulos ¹⁴ admittis inanes,
¹⁵ Stas animo? ¹⁶ et purum est vitio, tibi ¹⁷ cum tumi-
 dum est cor?
 Si quis lectica ¹⁸ nitidam gestare amet agnam;
 Huic vestem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum;
¹⁹ Rufam, aut Posillam appellet, fortique marito
 Destinet uxorem; interdicto ²⁰ huic omne adimat ²¹ jus
 Prætor, et ad sanos ²² abeat tutela propinquos.
 Quid? si quis gnatam pro muta ²³ devovet agna,
 Integer est animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
 Stultitia, hic summa est insania. Qui sceleratus,
 Et furiosus erit. Quem cepit ²⁴ vitrea fama,
²⁵ Hunc circumtonuit gaudens ²⁶ Bellona cruentis.
 Nunc, age, luxuriam, et ²⁷ Nomentanum arripe mecum.
 Vincet enim stultos ²⁸ ratio insanire ²⁹ nepotes.
³⁰ Hic simul accepit patrimonî mille talenta,
³¹ Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,

9 Quidam legunt: qui species alias
 veri, etc. 10 Differentes à veris. 11 Et
 cum scelere conjunctas. 12 Furiosus
 habendus est. 13 Nihil interest. 14 Fi-
 liam occidis. 15 Sanæ mentis es?

16 Expers vitii. 17 Cum cor ira est
 inflatum. 18 Agnam abluto vellere
 candidam. 19 Si Rufam aut Posillam
 appellet; id est, si det ei nomen cele-
 bre: quippe *Rufa* et *Posilla* erant no-

mina quibusdam matronis nobilibus
 communia. 20 Tanquam furioso.

21 Jus bona sua administrandi.

22 Transferatur procuratio.

23 Destinet aræ. 24 Fama fragilis
 et inconstans. 25 Bellona hunc attoni-
 tum reddidit. 26 Belli Dea. 27 Luxu-
 riosum et asotum. 28 Rerum eventus
 probabit. 29 Luxuriosos insanire.

30 Nomentanus. 31 Publice procla-

Unguentarius, ³² ac Tusci turba impia vici,
 Cum scurris fartor, ³³ cum Velabro omne ³⁴ macellum,
 Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
 Verba facit leno: Quidquid mihi quidquid et horum
 Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
 Accipe, quid contra juvenis responderit ³⁵ æquus.
 In nive Lucana ³⁶ dormis ocreatus, ut aprum
 Cœnem ego: ³⁷ tu pisces hiberno ex æquore ³⁸ verris:
³⁹ Segnis ego, indignus qui tantum possideam. Aufer:
⁴⁰ Sume tibi decies; ⁴¹ tibi tantumdem; ⁴² tibi triplex,
⁴³ Unde uxor media currat de nocte ⁴⁴ vocata.
⁴⁵ Filius Æsopi detractam ex aure ⁴⁶ Metellæ,
 Scilicet ⁴⁷ ut decies solidum exsorberet, aceto
⁴⁸ Diluit insignem baccam: quî sanior, ac si
⁴⁹ Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
⁵⁰ Nequitia et nugis, pravorum et amore ⁵¹ gemellum,
 Lusciniæ soliti ⁵² impenso prandere coëmptas:
⁵³ Quorsum abeant? sani ut creta, an carbone notandi?
⁵⁴ Ædificare casas, plostello adjungere ⁵⁵ mures,

mat. ³² Lenones, cupedinarii, et hujus generis; homines perditæ, voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant. ³³ Velabrum, locus erat Romæ, in quo habitabant unguentarii.

³⁴ Locus publicus, obsoniis vendendis accommodatus.

³⁵ Nomentanus æquo animo orationem lenonis audiens. ³⁶ Tu, ô venator. ³⁷ Tu, ô piscator. ³⁸ Hyeme piscaris. ³⁹ Ego Segnis sum indignus, etc.

⁴⁰ O venator, sume tibi decies cen-

tena sestertiûm nummorum millia.

⁴¹ O piscator. ⁴² O leno, sume tibi triplum. ⁴³ A quo. ⁴⁴ Accersita.

⁴⁵ Clodius Æsopi tragœdi filius.

⁴⁶ Quæ Clodium Æsopum adamavit.

⁴⁷ Ut decies centum millia sestertiûm nummorum devoraret. ⁴⁸ Liquefecit margaritam. ⁴⁹ Eamdem margaritam.

⁵⁰ Luxuria et ingenii levitate. ⁵¹ Simile et æquale. ⁵² Magno pretio.

⁵³ Quibus sunt adnumerandi? Sanis an insanis? ⁵⁴ Ut solent pueri. ⁵⁵ Ve-

Ludere par impar, equitare in arundine longa,
 Si quem delectet ⁵⁶ barbatum, ⁵⁷ amentia verset.
 Si puerilius ⁵⁸ his ratio esse evincet amare;
 Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, ⁵⁹ trimus
 Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
⁶⁰ Sollicitus piores: quæro, faciasne, quod olim
⁶¹ Mutatus Polemon? ponas ⁶² insignia morbi,
⁶³ Fasciolas, ⁶⁴ cubital, ⁶⁵ focalia, ⁶⁶ potus ut ille
 Dicitur ex collo furtim carpsisse ⁶⁷ coronas,
 Postquam est impransi correptus voce ⁶⁸ magistri?
 Porrigis irato puero cum poma, recusat:
 Sume, Catelle; negat: si non des, optat. Amator
⁶⁹ Exclusus quî distat, agit ubi secum, eat, an non,
 Quo rediturus erat non arcessitus; et hæret
⁷⁰ Invisis foribus? ne nunc, cum me vocat ultro,
 Accedam; an potius mediter finire ⁷¹ dolores?
 Exclusit, revocat: redeam? Non, si obsecret. Ecce
⁷² Servus non paulo sapientior. ⁷³ O here, quæ res.
 Nec modum habet, neque consilium, ratione, modoque
 Tractari non vult. In amore hæc sunt mala: bellum,

luti jumenta. ⁵⁶ Virum gravem.

⁵⁷ Amentia eum agitet, id est, pro insano habeatur.

⁵⁸ AEdificare casas et similia.

⁵⁹ Utrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, cum esses trium annorum infans.

⁶⁰ Captus. ⁶¹ Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.

⁶² Ornamenta amatoria. ⁶³ Periscelides. ⁶⁴ Ornamentum cubiti, vel bra-

chiorum tegumentum. ⁶⁵ Quibus homines molles utebantur. ⁶⁶ Ut Polemon ebrius. ⁶⁷ Flores, rosas, lilia, etc. è quibus fiunt coronæ. ⁶⁸ Oratione Xenocratis sobrii et modesti, qui fuit Aristotelis auditor.

⁶⁹ A Thaïde exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terentii. ⁷⁰ Foribus sibi odiosis, unde erat exclusus.

⁷¹ Quos amando patior. ⁷² Parmeno. ⁷³ O Phædria.

Pax rursum. Hæc si quis, tempestatis prope ritu,
 Mobilia ⁷⁴ et cæca fluitantia sorte laboret
 Reddere certa sibi; ⁷⁵ nihilo plus explicet, ac si
 Insanire paret, certa ratione modoque.
 Quid? Cum Picenis excerpens ⁷⁶ semina pomis
⁷⁷ Gaudes, si ⁷⁸ cameram percûsti forte, ⁷⁹ penes te es?
 Quid? ⁸⁰ cum balba ⁸¹ feris annoso verba palato;
⁸² Ædificante casas quî sanior? Adde cruorem
⁸³ Stultitiæ, atque ⁸⁴ ignem gladio scrutare. Modo,
 inquam,
⁸⁵ Hellade percussa, Marius cum præcipitat se,
⁸⁶ Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
⁸⁷ Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
 Ex more imponens cognata vocabula ⁸⁸ rebus?
⁸⁹ Libertinus erat, qui ⁹⁰ circum compita ⁹¹ siccus
⁹² Lautis mane senex manibus currebat; et unum,
 Quid tam magnum? addens, ⁹³ unum me surpite morti,
 Dis etenim facile est, orabat: sanus utrisque

⁷⁴ Incerto casu contingentia.

⁷⁵ Nihilo plus agat.

⁷⁶ Pomorum grana. ⁷⁷ Gaudes tanquam felicitatis amoris omine. ⁷⁸ Tectum in curvitatē formatum. ⁷⁹ Esne mentis compos?

⁸⁰ Cum blandiuscule verba pronuntias more pueri balbutientis, ad gratiam puellæ captandam. ⁸¹ Cum verberas: *est Hypallage*. ⁸² Quomodo sanior es puero nugas agente?

⁸³ Amatoris stultitiæ, *adde* scelus et crudelitatem. ⁸⁴ Amoris calori adijunge cædem.

⁸⁵ Hellade interfecta à Mario, cum

ab ea sperneretur. ⁸⁶ Cereris furore vexatus, id est, fuitne furiosus?

⁸⁷ An absolves insanum et eundem condemnabis sceleratum? ⁸⁸ Vocabula criminibus apta, sed diversa.

⁸⁹ Pro liberto, Horatius sub persona Stertini superstitiosos taxans omnem ridet religionem. ⁹⁰ In compitis Deos Penates constitui et coli jusserat Augustus. ⁹¹ Jejunos. ⁹² Manibus ablutis, ut eas puras ad Deos tenderet. ⁹³ Me unum immortalitate donate. Non magnam, ait, rem postulo; ut unum saltem ex tot millibus morti eripiatis: vobis certe, ô Dii, hoc factu facillimum.

94 Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
Exciperet 95 dominus, cum venderet. 96 Hoc quoque
vulgus

Chrysippus ponit 97 fœcunda in gente 98 Menenî.

99 Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque ¹ cubantis,

² Frigida si puerum ³ quartana reliquerit, ⁴ illo

Mane die, ⁵ quo tu indicis jejunia, ⁶ nudus

In Tiberi stabit. ⁷ Casus, medicusve levârit

Ægrum ⁸ ex præcipiti; ⁹ mater delira necabit

In gelida fixum ripa, ¹⁰ febrimque reducet.

Quone malo mentem ¹¹ concussa? timore Deorum.

D A M A S I P P U S.

Hæc mihi Stertinius, ¹² sapientum octavus, amico

¹³ Arma dedit, posthac ne ¹⁴ compellarer inultus.

Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque

Respicere ignoto discet ¹⁵ pendentia tergo.

mum est. 94 Sanus toto corpore, sed mente non sanus, quia superstitiosus.

95 Dominus in vendendo mancipio vitia ejus tacere non debuit, nisi lites amaret.

96 Hos superstitiosos. 97 In multipli familia Menenî, id est, in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 98 Menenius vixit ætate Horatii, homo superstitiosus et mente captus.

99 Alterum exemplum superstitionis.

¹ AEgrotantis. ² Votum matris per hypothesin. ³ Quartana, quæ ab atrabile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat.

⁴ Tuo die, die Jovis. ⁵ Quo Magistratus, vel Sacerdotes tuo nomine jejunia

imperant. ⁶ Ut vivo flumine ablutus; ad tua sacra purus accedat.

⁷ Si casus hunc liberârit, qui in Quartana sæpe plus valet, quam medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium. ⁸ Ex morbo periculoso, in sene præsertim. ⁹ Existimans se voti religione obstrictam.

¹⁰ Febrem renovabit per aquæ frigiditatem. ¹¹ Mentem habens percussam.

¹² Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironice.*

¹³ Hanc defensionem dedit. ¹⁴ Ne insanus dicerer.

¹⁵ Discet sua peccata quæ pendent in mentica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum tergum novit.*

HORATIUS.

¹⁶ Stoïce, post damnum ¹⁷ sic vendas omnia pluris :
Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.

DAMASIPPUS.

Quid? caput abscissum demens cum portat ¹⁸ Agave
¹⁹ Gnati infelicis; sibi tum furiosa ²⁰ videtur?

HORATIUS.

Stultum me fateor, liceat concedere veris,
Atque etiam insanum; tantum hoc ²¹ edissere, quo me
Ægrotare putes animi vitio.

DAMASIPPUS.

Accipe : primum

²² Ædificas, hoc est, ²³ longos imitaris, ab imo
Ad summum totus ²⁴ moduli bipedalis, et idem
Corpore majorem rides ²⁵ Turbonis in armis
²⁶ Spiritum, et incessum : quî ²⁷ ridiculus minus illo?
An quodcumque facit Mæcenas, te quoque ²⁸ verum est,
²⁹ Tanto dissimilem, ³⁰ et tanto certare minorem?
³¹ Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens

¹⁶ O Damasippe. ¹⁷ Sic post merces
amissas quæstuosam mercaturam fa-
cies. *Sic, particula est bene precantis.*

¹⁸ Filia Cadmi. ¹⁹ Penthei. ²⁰ Fu-
riosa videtur? minime.

²¹ Hoc expone. ²² Magnifice ædi-
ficas. ²³ Incedendo te effers ut longus
videare, id est, opulentos et potentes

viros imitaris. ²⁴ Brevis es staturæ, id
est, res tua familiaris est tenuis et an-
gusta. ²⁵ Gladiatoris homunculi.

²⁶ Animum et gestum tumidum.

²⁷ In qua re es tu minus illo ridicu-
lus? ²⁸ Æquum est te idem facere?
²⁹ Tanto viro dissimilem. ³⁰ Et cum
tanto? ³¹ Æsopi fabula.

Bellua ³² cognatos eliserit. ³³ Illa rogare ,
³⁴ Quantane? num tandem se inflans, sic magna fuisset?
³⁵ Major dimidio. ³⁶ Num tanto? cum magis atque
 Se magis inflaret; non, si te ruperis, ³⁷ inquit,
 Par eris. ³⁸ Hæc à te non multum ³⁹ abludit imago.
⁴⁰ Adde poëmata nunc; hoc est, ⁴¹ oleum adde camino:
 Quæ si quis sanus fecit, sanus facis et tu.
⁴² Non dico horrendam rabiem.

H O R A T I U S.

⁴³ Jam desine.

D A M A S I P P U S.

Cultum

Majorem censu.

H O R A T I U S.

⁴⁴ Teneas Damasippe tuis te.

D A M A S I P P U S.

⁴⁵ Mille puellarum, puerorum mille furores.

H O R A T I U S.

⁴⁶ O major tandem parcas, insane, minori.

³² Ut simul natos oppresserit.

³³ Illa rogabat.

³⁴ Quantus fuit ille vitulus? Hunc
 versum et sequentem, sic, recte, mea
 sententia, exponit Bentleius: *Quan-*
tane? num tantum, sufflans se, ma-
gna fuisset? Major dimidio. Num
tantum? etc. ³⁵ Respondet pullus.

³⁶ Num tanto major est, inquit
 mater? ³⁷ Inquit pullus.

³⁸ Damasippus ad Horatium con-
 vertit sermonem. ³⁹ Non multum
 discrepat. ⁴⁰ Adjunge ad insaniam
 tuam in ædificando, aliam qua furis in

poëmatibus scribendis. ⁴¹ Ut major fiat
 tua insania. Proverbium est. ⁴² Mis-
 sam facio tuam iracundiam cum rabie
 comparandam, et prætermitto vesti-
 tum tuum sumptuosiorum quam census
 tuus ferat.

⁴³ Horatius, sua vitia à Damasippo
 enumerari invite audit.

⁴⁴ Tuis te vitiis contineto, mea ne
 tangito. ⁴⁵ Prætermitto furores tuos,
 id est, insanos amores.

⁴⁶ O Damasippe, qui me stultus
 magis es, et insanus, parcas mihi mi-
 nori, id est, minus insano.

SATYRA IV.

Sub persona cujusdam Catii Philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

HORATIUS.

¹ UNDE, et quo Catius?

CATIUS.

² Non est mihi tempus, ³ aventi
⁴ Ponere signa novis præceptis, qualia ⁵ vincant
Pythagoram, ⁶ Anytique reum, doctumque Platona.

HORATIUS.

⁷ Peccatum fateor, cum te sic tempore ⁸ lævo
Interpellârim; sed des veniam bonus, oro.
Quod si ⁹ interciderit tibi nunc aliquid, ¹⁰ repetes mox;
Sive est naturæ hoc, sive artis, ¹¹ mirus utroque.

CATIUS.

¹² Quin id erat curæ, quo pacto cuncta ¹³ tenerem:
Utpote res ¹⁴ tenues, tenui sermone ¹⁵ peractas.

HORATIUS.

¹⁶ Ede hominis nomen; simul an Romanus, an hospes.

¹ Unde venit Catius, et quo vadit?

² Non mihi vacat tibi respondere.

³ Cupienti. ⁴ Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere et vocabula, quæ sunt rerum *σημεία*, id est, signa. ⁵ Qualia vincere possint.

⁶ Socratem ab Anyto accusatum.

⁷ Me errasse fateor. ⁸ Tempore inopportuno. ⁹ Si aliquid memoria effluxerit.

¹⁰ Facile in memoriam revocabis, sive memoria constet natura, sive arte.

¹¹ Tu in utroque es admirandus. Ironica est commendatio ut eum impellat ad dicendum.

¹² Profecto hoc agebam. ¹³ Ut tenerem memoria. ¹⁴ Res subtile.

¹⁵ Disputatas.

¹⁶ Dic nomen magistri tui.

C A T I U S.

Ipsa memor praecepta canam : celabitur auctor.
 Longa quibus ¹⁷ facies ovis erit , illa memento ,
¹⁸ Ut succi melioris , et ut magis ¹⁹ alma rotundis
²⁰ Ponere ; ²¹ namque marem cohibent callosa vitellum.
 Caule suburbano , ²² qui siccis crevit in agris ,
 Dulcior. ²³ Irriguo nihil est elutius horto.
²⁴ Si vespertinus subito te oppresserit hospes ,
 Ne gallina malum ²⁵ responset dura palato ,
²⁶ Doctus eris vivam ²⁷ misto mersare Falerno :
²⁸ Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
 Natura est ; ²⁹ aliis male creditur. Ille salubres
 Aestates peraget , qui nigris prandia moris
³⁰ Finiet , ³¹ ante gravem quæ legerit arbore solem.
 Aufidius ³² forti miscebat mella Falerno ,
 Mendose , quoniam vacuis committere venis
 Nil nisi lene decet. Leni prae cordia ³³ mulso
 Prolueris melius. ³⁴ Si dura morabitur alvus ,
³⁵ Mitulus , ³⁶ et viles pellent ³⁷ obstantia conchæ ,
³⁸ Et lapathi brevis herba , sed albo non sine ³⁹ Co.

¹⁷ Forma vel figura. ¹⁸ Ut gratioris saporis. ¹⁹ Et, ut magis alma, id est, alentia, nutrientia, ab *alo*. Vide Bentr.
²⁰ Mense apponere. ²¹ Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum, id est, semen masculi continent.

²² Dulcior caule agresti, qui, etc.

²³ Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. ²⁴ Si vesperti hospes advenerit. ²⁵ Ne gallina male adversetur palato et in faucibus relictetur. ²⁶ Nosse debes. ²⁷ Falerno

cum aqua diluto. Esset fortasse melius hic ponere *musto*. ²⁸ Hæc res molliculam efficiet carnem. ²⁹ Aliis fungis periculosum est vesci. ³⁰ Terminabit.

³¹ Quæ mane ex arbore decerpserit.

³² Austero Falerno. ³³ Melicrato.

³⁴ Si venter sese non exoneret.

³⁵ Musculus. Angl. *a masses*.

³⁶ Conchæ parvi pretii. ³⁷ Ut venter non sit laxus. ³⁸ Et rumex, herba, quæ brevia et acuta habet folia, ventrem etiam evacuat. ³⁹ Non sine vino, siq

40 Lubrica nascentes implent conchyliā 41 lunæ.
 Sed non omne mare est 42 generosæ fertile testæ.
 Murice Baïano melior 43 Lucrina peloris;
 44 Ostrea Circæis, 45 Miseno oriuntur echini;
 46 Pectinibus patulis jactat se 47 molle Tarentum.
 Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
 48 Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec satis est cara pisces avertere 49 mensa,
 Ignarum 50 quibus est jus aptius, et quibus assis
 51 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 52 UMBER, et iligna nutritus glande, rotundas
 53 Curvet aper lances carnem vitantis 54 inertem:
 Nam 55 Laurens malus est, ulvis, et arundine pinguis.
 Vineā 56 summittit capreas non semper 57 edules.
 Fœcundæ leporis 58 sapiens sectabitur armos.
 Piscibus, atque avibus, quæ natura, et foret ætas,
 Ante meum 59 nulli patuit quæsita 60 palatum.

dicto ab insula Coö.

40 Conchyliā generosa lubricam reddunt alvum. 41 Luna accrescente conchyliā impleri dicuntur. 42 Generosorum testaceorum.

43 Peloris in sinu Lucrino capta. 44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, ubi Circe filia Solis habitavit. 45 In Miseno Baïarum portu, ubi Misenus AENEÆ nauclerus undis submersus periit. 46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. *cockles*. 47 Tarentum, mollitie et luxu diffluens.

48 Nisi prius explorata saporum ra-

tionē, quæ tenuis est et difficulter percipitur. 49 Pisces è macello piscatorio, caro pretio emere et auferre. 50 Quibus piscibus jus conveniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum, quasi ad novas delicias excitatus.

52 Ex Umbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia et otio comparatam.

55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti; *quod est Latii oppidum*.

56 Suppeditat et nutrit. 57 Capreas non aptas esui.

58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua et palato consistit.

Sunt, quorum ingenium nova tantum⁶¹ crustula promit.
⁶² Nequaquam satis in re una consumere curam :
 Ut si quis solum⁶³ hoc, mala ne sint vina, laboret,
 Quali perfundat pisces⁶⁴ securus olivo.
⁶⁵ Massica si cœlo supponas vina sereno ;
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus ; ⁶⁶ at illa
 Integrum perdunt lino⁶⁷ vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
 Vina, columbino⁶⁸ limum bene colligit ovo,
⁶⁹ Quatenus ima petit ⁷⁰ volvens aliena vitellus.
 Tostis ⁷¹ marcentem squillis recreabis, et Afra
 Potorem cochlea ; nam ⁷² lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho. Perna magis, ac magis ⁷³ hillis
⁷⁴ Flagitat in morsus refici ; quin omnia malit,
 Quæcumque immundis fervent allata ⁷⁵ popinis.
 Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam. ⁷⁶ Simplex è dulci constat olivo,
 Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
⁷⁷ Non alia, quam qua Byzantia putruit ⁷⁸ orca.
⁷⁹ Hoc ubi confusum ⁸⁰ sectis inferbuit herbis,

⁶¹ Placentas adinvenit. ⁶² Non satis est. ⁶³ Si hoc curet solum. ⁶⁴ Non curans. ⁶⁵ Vina optima in monte Massico nata. Vide Od. i. lib. i. ⁶⁶ Vina Massica. ⁶⁷ Linteo sacculo percolata.

⁶⁸ Fæcem. ⁶⁹ Quoniam in fundum decidit vitellus. ⁷⁰ Deducens aliena à natura vina, id est, fæces.

⁷¹ Potorem languentem squillis revocabis ad edendum et bibendum.

⁷² Lactucam post epulas et vinum

largius sumptum, esitare solebant.

⁷³ Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis et arvina factis. ⁷⁴ Conviva nauseans vult refici, etc. ⁷⁵ E popinis, quæ solent esse immundæ.

⁷⁶ Simplex jus. ⁷⁷ Non quavis muria, sed ea, qua, etc. ⁷⁸ Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum, et ore angusto.

⁷⁹ Vinum pingue cum muria.

⁸⁰ Herbis minutim concisis, et

⁸¹ Corycioque croco sparsum ⁸² stetit, ⁸³ insuper addes
 Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
 Picenis cedunt pomis ⁸⁴ Tiburtia succo :
 Nam ⁸⁵ facie præstant. ⁸⁶ Venucula convenit ollis.
 Rectius ⁸⁷ Albanam fumo duraveris uvam.
⁸⁸ Hanc ego cum malis, ego ⁸⁹ hæcem primus, et halec,
 Primus et invenior piper album, cum sale nigro
⁹⁰ Incretum, puris circumposuisse catillis.
 Immane est vitium, ⁹¹ dare millia terna macello,
⁹² Angustoque vagos pisces urgere catino.
⁹³ Magna movent stomacho fastidia, seu puer ⁹⁴ unctis
 Tractavit calicem manibus, ⁹⁵ dum furta ligurrit;
 Sive gravis ⁹⁶ veteri crateræ limus adhæsit.
⁹⁷ Vilibus in scopis, ⁹⁸ in mappis, ⁹⁹ in scobe, ¹ quantus
 Consistit sumptus? ² neglectis, flagitium ingens.
³ Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
⁴ Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
 Oblitum, quanto curam, sumptumque minorem

incoctis. ⁸¹ Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia. ⁸² Prope-
 modum concrevit. ⁸³ Superinfundes
 oleum Venafranum.

⁸⁴ Poma Tibure nata. ⁸⁵ Pulchri-
 tudine præstant.

⁸⁶ Uva Venucula melius in ollis
 conditur. ⁸⁷ Uvam Albanam.

⁸⁸ Hanc uvam Albanam ego primus
 invenior circumposuisse in mundis et
 nitidis catillis. ⁸⁹ Halecem hæcatam,
 per hendyaden. ⁹⁰ Permixtum, vel in-
 cerniculo purgatum.

⁹¹ Tria millia sestertiûm insumere
 piscibus in macello venalibus. ⁹² Et

in angustis patinis, grandes pisces
 continere. ⁹³ Magnam nauseam mo-
 vent hæc, sive, etc. Melius, Baxtero
 iudice, *magna movet*. ⁹⁴ Sordidatis
 manibus. ⁹⁵ Dum è patinis ablata
 vorat. ⁹⁶ Cratera veteris artificii.

⁹⁷ In scopis parvo pretio habendis.
⁹⁸ Quibus convivæ manus unctas ter-
 gant. ⁹⁹ Quo vasa defricata splendeant.
¹ Quam parvus sumptus! ² Quo sump-
 tus est minor, eo culpa est major.

³ Tene decet (ô Horati) pavimenta
 marmorea versicoloria, scopa ex palma
 mundare? ⁴ Et purpureas vestes sub-
 ternere toralibus illotis?

Hæc habeant, tanto reprêndi justius⁵ illis,
Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?

H O R A T I U S.

⁶ Docte Cati, per amicitiam, Divosque ⁷ rogatus,
Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
Nam quamvis referas ⁸ memori mihi pectore cuncta,
Non tamen ⁹ interpretes tantumdem juveris. Adde
¹⁰ Vultum, habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, ¹¹ quia contigit. At mihi cura
Non mediocris inest, ¹² fontes ut adire remotos,
¹³ Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

⁵ Rebus nitidis et sumptuosis.

ipse loquendo, à quo hæc habes.

⁶ Jocatur Horatius, suburbane illum
Epicureum deridens, à quo Catius
fuit institutus. ⁷ Rogatus à te.

¹⁰ Gestum et pronuntiationem ma-
gistri tui. ¹¹ Quia tibi contigit audire
et videre eum docentem.

⁸ Memoriter. ⁹ Cum tu sis tantum
interpretes, non potes mihi tantum pro-
desse renuntiando, quantum magister

¹² Ut audiam ipsos auctores et
inventores hujus disciplinæ. ¹³ Tota
hæc allegoria est irrisione plena.

S A T Y R A V.

*Sub persona Ulyssis Tiresiæ umbram apud inferos
consulentis, Poëta insidiatores et captatores tes-
tamentorum describit.*

U L Y S S E S.

Hoc quoque, ¹ Tiresia, ² præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam ³ res
⁴ Artibus atque modis?.... Quid rides?

¹ Tiresias fuit vates Thebanus, cu-
jus judicio Juno offensa, eum oculis
orbavit.

² Præter alia, quæ mihi narrasti.

³ Jacturas præteritas resarcire.

⁴ Jure vel injuria.

TIRESIAS.

Jamne ⁵ doloso
Non satis est Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere?

ULYSSES.

⁶ O nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeam, ⁷ te vate; neque illic
Aut ⁸ apotheca procis intacta est, aut pecus. Atqui
Et genus, et virtus, ⁹ nisi cum re, vilior ¹⁰ alga est.

TIRESIAS.

¹¹ Quando pauperiem, missis ¹² ambagibus horres,
Accipe, qua ratione queas ditescere. ¹³ Turdus,
Sive aliud ¹⁴ privum dabitur tibi, ¹⁵ devolet illuc
Res ubi magna ¹⁶ nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscumque feret cultus tibi fundus ¹⁷ honores,
¹⁸ Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, ¹⁹ sine gente, ²⁰ cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes ²¹ exterior, si postulet, ire recuses.

ULYSSES.

Utne tegam spurco ²² Damæ latus? haud ita Trojæ

⁵ Nonne satis est tibi astuto et fallaci, ô Ulysses, etc. ⁶ O vates veridice. ⁷ Te vaticinante. ⁸ Penum, vel repositorium.

⁹ Nisi cum divitiis. ¹⁰ Herba nullius usus. Vide Ode xvii. lib. iii.

¹¹ Quoniam, etc. ¹² Longo verborum circuitu omisso. ¹³ Sive turdus. ¹⁴ Sive aliud privatum, seu proprium.

¹⁵ Deferatur illuc. ¹⁶ Nitor domus, argumentum est divitiarum. ¹⁷ Optimos fructus honoribus Deorum debitos. ¹⁸ Antequam fructuum primitias Laribus tuis offeras.

¹⁹ Ignobilis, ut libertus, vel libertinus. ²⁰ Fratricida. ²¹ Comes inferior à parte sinistra incedens. ²² Homini abjecto et servili genere nato?

Me gessi , certans semper ²³ melioribus.

T I R E S I A S.

Ergo

Pauper eris.

U L Y S S E S.

Fortem ²⁴ hoc animum tolerare jubebo ;
Et quondam majora tuli. Tu protinus , unde
Divitias , ærisque ²⁵ ruam , dic , augur , acervos.

T I R E S I A S.

Dixi equidem , et dico. Captes astutus ubique
Testamenta senum : neu , si vafer unus et alter
²⁶ Insidiatorem ²⁷ præroso fugerit hamo ,
Aut spem ²⁸ deponas , ²⁹ aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res ³⁰ certabitur olim ;
Vivet uter locuples sine gnatis , ³¹ improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus ; illius esto
Defensor : fama civem causaque ³² priorem
Sperne , domi si gnatus erit , fœcundave conjux.
³³ Quinte , puta , aut Publi (gaudent ³⁴ prænominē molles
Auriculæ) tibi me ³⁵ virtus tua fecit amicum.

²³ Cum melioribus de virtute et gloria contendens.

²⁴ Ut , præter meam consuetudinem , hominem infimæ sortis colam ditescendi causa , inquit Ulysses. ²⁵ Unde eruam.

²⁶ Si quis vafer te fugerit insidiatorem , qui , captandæ hæreditatis causa , munera quasi ex insidiis offers. ²⁷ Hamo prægustato. Metaph. à piscibus.

²⁸ Aut spem abjicias. ²⁹ Dolum.

³⁰ Si res litigabitur posthac. ³¹ Esto ultro , id est , esto non rogatus defensor , et indefessus patronus , illius qui audax et improbus , etc. ³² Sperne civem meliorem.

³³ Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. ³⁴ Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati , prænominē , nomine , cognomine , ut *M. Tul. Cicero*. ³⁵ Non pecunia.

³⁶ Jus anceps novi ; causas defendere possum.
 Eripiet quivis oculos citius mihi , quam te
 Contemptum ³⁷ cassa nuce pauperet. Hæc mea cura est,
 Ne quid tu perdas , ³⁸ neu sis jocus. ³⁹ Ire domum, atque
⁴⁰ Pelliculam curare jube. ⁴¹ Fi cognitor ipse :
 Persta , atque obdura ; seu ⁴² rubra Canicula findet
⁴³ Infantes statuas ; seu pingui ⁴⁴ tentus omaso
⁴⁵ Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
 Nonne vides , aliquis cubito stantem prope tangens
⁴⁶ Inquiet , ⁴⁷ ut patiens ! ut amicis aptus ! ut acer !
⁴⁸ Plures annabunt thunni , ⁴⁹ et cetaria crescent.
 Si cui præterea ⁵⁰ validus male filius in re
⁵¹ Præclara sublatus aletur ; ne manifestum
⁵² Cælibis obsequium ⁵³ nudet te , ⁵⁴ leniter in spem
 Arrepe officiosus , ut et scribare secundus
⁵⁵ Hæres , et , si quis casus puerum ⁵⁶ egerit Orco ,
⁵⁷ In vacuum venias : ⁵⁸ perraro hæc alea fallit.

³⁶ Quod in utramque partem trahi potest.

³⁷ Quam te inani nuce fraudet.

³⁸ Ne sis cuiquam ludibrio.

³⁹ Tiresiæ sunt præcepta ad Ulysem. ⁴⁰ Delicate vivere.

⁴¹ Esto patronus. ⁴² Canicula ardens et ignita , id est , sive æstas fuerit , sive bruma. ⁴³ Statuas mutas , intelligit fortasse infacundos auctores , vel iudices ineptos. ⁴⁴ Distentus pinguibus intestinis. ⁴⁵ Poëta bibaculus , qui cum brumam describeret utebatur hoc versu : *Jupiter hibernas cana* , etc.

⁴⁶ Dicet de te. ⁴⁷ Quam patiens est Ulysses !

⁴⁸ Plures senes sine liberis accedent , qui tuæ fidei causam suam committent. Thunni sunt pisces admodum celeres , quorum multi capiuntur in Hispania , ad columnas Herculis. ⁴⁹ Vivaria et piscinæ , ubi pisces prægrandes aluntur. ⁵⁰ Filius valetudinarius et parum firmus. ⁵¹ In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producet. ⁵² Obsequium hominis sine liberis. ⁵³ Ne fallaciam tuam prodat. ⁵⁴ Sensim et paulatim tuis officiis demerere. ⁵⁵ Filio languenti substitutus. ⁵⁶ Si quis casus ad mortem puerum perduxerit. ⁵⁷ In locum hærede vacuum. ⁵⁸ Perraro hic eventus frustratur.

⁵⁹ Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
⁶⁰ Abnuere, ⁶¹ et tabulas à te remove memento:
 Sic tamen, ⁶² ut limis rapias, ⁶³ quid prima secundo
 Cera velit versu; solus, multisne cohæres,
 Veloci percurrere oculo. Plerumque ⁶⁴ recoctus
 Scriba ex Quinqueviro corvum ⁶⁵ deludet hiantem,
 Captatorque ⁶⁶ dabit risus Nasica Corano.

U L Y S S E S.

Num furis? an prudens ⁶⁷ ludis me, obscura canendo?

T I R E S I A S.

⁶⁸ O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non;
 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.

U L Y S S E S.

Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.

T I R E S I A S.

Tempore quo ⁶⁹ juvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demissum genus Ænea, tellure, marique
 Magnus erit, ⁷⁰ forti nubet procera Corano
 Filia Nasicæ, ⁷¹ metuentis reddere soldum,
 Tum ⁷² gener hoc faciet; tabulas ⁷³ socero dabit, atque

⁵⁹ Quicumque testator. Est Tmesis.
⁶⁰ Recusare. ⁶¹ Tabulas testamenti.
⁶² Ut obliquis oculis inspicias. ⁶³ Quid
 prima tabula cerata, id est, primus
 versus in quo scribebatur nomen tes-
 tatoris, velit in secundo versu, id est,
 quem hæredem constituerit testator.

⁶⁴ Sæpe scriba ætate grandis, et in
 multis negotiis versatus ex quinque-

viro iterum in scribam rediit. ⁶⁵ Hæ-
 reditati insidiantem decipiet, ut vulpes
 olim Æsopi corvum. ⁶⁶ Præbebit ri-
 dendi occasionem. ⁶⁷ Ludificas me?

⁶⁸ O Ulysse fili Laërtis. ⁶⁹ Augustus.
⁷⁰ Diviti. ⁷¹ Fugientis, vel nolentis
 reddere universum debitum. *Dotem*
cum filia fortasse intelligit.

⁷² Coranus. ⁷³ Nasicæ dabit testa-

Ut legat, orabit : multum Nasica ⁷⁴ negatas
 Accipiet tandem, et tacitus leget, invenietque
 Nil sibi legatum, ⁷⁵ præter plorare, ⁷⁶ suisque.
⁷⁷ Illud ad hæc jubeo : mulier si forte dolosa,
 Libertusve senem delirum ⁷⁸ temperet, ⁷⁹ illis
 Accedas socius : ⁸⁰ laudes, lauderis ut absens.
⁸¹ Adjuvat hoc quoque ; sed vincit longe, prius ⁸² ipsum
 Expugnare caput. ⁸³ Scribet mala carmina ⁸⁴ vecors ?
 Laudato. Scortator erit ? cave te roget ; ⁸⁵ ultro
 Penelopen facilis potiori trade.

U L Y S S E S.

Putasne

⁸⁶ Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
 Quam nequiêre proci ⁸⁷ recto depellere cursu ?

T I R E S I A S.

Venit enim magnum donandi ⁸⁸ parca juvenus ;
 Nec tantum ⁸⁹ Veneris, quantum studiosa ⁹⁰ culinæ.
 Sic tibi Penelope ⁹¹ frugi est ; quæ si semel uno
⁹² De sene gustârit, tecum partita ⁹³ lucellum,
 Ut canis, ⁹⁴ à corio nunquam absterrebitur uncto.
 Me sene, quod dicam, factum est. Anus improba Thebis
⁹⁵ Ex testamento sic est ⁹⁶ elata : cadaver

menti tabulas. ⁷⁴ Quas inspicere negavit. ⁷⁵ Præter ploratum et fletum.

⁷⁶ Suæ filia. ⁷⁷ *Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum senem.*

⁷⁸ Si regat. ⁷⁹ Liberto, uxori, vel concubinæ. ⁸⁰ Laudare debes libertum vel mulierem. ⁸¹ Hoc quoque conducit. ⁸² Ipsum senem capere. ⁸³ Si scribet. ⁸⁴ Stultus vel insanus.

⁸⁵ Non rogatus uxorem ei tuam

suppone tanquam potiori. ⁸⁶ Persuaderi. ⁸⁷ Ad adulterium impellere.

⁸⁸ Venit juvenus illiberalis, et restricta in magnum donando. ⁸⁹ Non tam rei venereæ. ⁹⁰ Quam ventri.

⁹¹ Casta est. ⁹² Si senis munera sit semel experta. ⁹³ Lucrum à sene acceptum. ⁹⁴ Quod rodere didicit.

⁹⁵ Ipsius voluntate. ⁹⁶ Elata è domo ad rogum.

Unctum oleo largo nudis humeris tulit 97 hæres :
 Scilicet elabi si posset mortua : credo ,
 98 Quod nimium institerat viventi. Cautus adito :
 Neu desis operæ , 99 neve immoderatus abundes.
 Difficilem et morosum offendet garrulus. 1 Ultro
 2 Non etiam sileas. 3 Davus sis comicus , atque
 Stes capite 4 obstipo , multum similis metuenti.
 5 Obsequio grassare : mone , 6 si increbuit aura ,
 7 Cautus uti velet carum caput : extrahe turba
 8 Oppositis humeris : 9 aurem substringe loquaci.
 10 Importunus amat laudari ? donec , 11 Ohe ! jam
 Ad cœlum manibus 12 sublatis dixerit , urge ; et
 Crescentem tumidis infla sermonibus 13 utrem.
 Cum te servitio longo , curaque 14 levârit ,
 15 Et certum vigilans , *quartæ esto partis Ulysses*
 Audieris , *hæres* : 16 Ergo nunc Dama sodalis
 17 Nusquam est ? Unde mihi tam fortem , tamque
 18 fidelem ?

97 Ea lege, institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret. 98 Quia nimio officio eam vivam persecutus fuerat.

99 Officio tuo. 1 Qui non provocatus garrit, offendet, etc.

2 Ne sis etiam nimium taciturnus.

3 Indue personam Davi, timide cum domino suo loquentis. 4 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati.

5 Quovis genere obsequii divitem capta, eique insidiare. 6 Si ventus factus est acrior. 7 Sibi cavens. 8 Ob-
 9. Aurem tuam substringe loquaci seni,

id est, auribus tuis substrictis et arrectis finge te attente auditurum longas senis narrationes.

10 Importune. 11 Donec dixerit, Ohe ! jam satis est. 12 Præ gaudio. 13 Infla hominem varum et philautum, qui falsis laudibus et adulationibus velut uter intumescit.

14 Morte sua. 15 Et cum tu certo vigilans, non somnians, audieris hæc verba : *Quartæ partis hæres Ulysses esto.* Hæc est testamentorum formula.

16 Post obitum senis, sic dices voce queribunda : *Ergo nunc, etc.*

17 Mortuus est. 18 Unde tam fidelem parabis amicum ?

¹⁹ Spargesubinde; et, si paulum potes, illacrymare. ²⁰ Est
²¹ Gaudia prodentem vultum ²² celare. Sepulchrum
 Permissum ²³ arbitrio, ²⁴ sine sordibus extrue: ²⁵ funus
 Egregie factum laudet vicinia. Si quis
 Forte cohæredum senior ²⁶ male tussiet; ²⁷ huic tu
 Dic, ²⁸ ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
 Emptor, ²⁹ gaudentem nummo te addicere. ³⁰ Sed me
³¹ Imperiosa trahit Proserpina: vive, valeque.

¹⁹ Divulga hæc verba: *Unde mihi, etc.* ²⁰ Decet, *vel* utile est.

²¹ Propter senis mortem.

²² Vultum hilarem dissimulatione et fictis lacrymis celare.

²³ Arbitrio tuo si est commissum.

²⁴ Extrue magnifice. ²⁵ Pompam funeralem à te factam.

²⁶ Graviter et periculose. ²⁷ Huic cohæredi. ²⁸ Ex parte, quæ tibi ex testamento obvenit. ²⁹ Dic, te malentem nummum, quam fundum, addicere ei fundum pecunia.

³⁰ *Tiresiæ umbra apud inferos hæc omnia loquitur.* ³¹ Proserpina, quæ imperium habet in mortuos.

S A T Y R A V I.

Rusticani otii commoda cum urbanæ vitæ molestiis comparata.

¹ Hoc erat in votis: ² modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus ³ jugis aquæ fons,
 Et paulum silvæ ⁴ super his foret. ⁵ Auctius, atque
 Dî melius fecere: bene est. Nihil amplius oro,
⁶ Maïa nate, nisi ut ⁷ propria hæc mihi munera faxis.
 Si neque majorem feci ⁸ ratione mala rem;
 Nec sum factururus ⁹ vitio culpave minorem.

¹ Hoc optabam. ² Modicus ager.

³ Fons aquæ perennis. ⁴ Ultra hæc.

⁵ Amplius quam optabam.

⁶ O Mercuri. ⁷ Nisi ut hæc munera facias mihi perpetua et firma. ⁸ Injuria, vel fraude, ⁹ Nequitia luxuriave,

¹⁰ Si veneror stultus nihil horum : ¹¹ O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc ¹² deformat agellum !
 O si urnam argenti ¹³ fors quæ mihi monstret ; ut illi ,
 Thesauro invento , qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit , ¹⁴ dives amico
 Hercule ! si , ¹⁵ quid adest gratum juvat ; hac prece te oro ,
 Pingue pecus ¹⁶ domino facias , et cætera , præter
¹⁷ Ingenium ; utque soles , ¹⁸ custos mihi maximus adsis !
 Ergo ubi me in montes , et ¹⁹ in arcem ex urbe removi ,
 Quid prius illustrem ²⁰ Satyris Musaque pedestri ?
²¹ Nec mala me ambitio perdit , nec ²² plumbeus Auster ,
 Autumnusque gravis , ²³ Libitinæ quæstus acerbæ .
²⁴ Matutine pater , seu Jane libentius ²⁵ audis ,
²⁶ Unde homines operum primos vitæque labores
 Instituunt , sic Dîs placitum , tu carminis esto
 Principium . ²⁷ Romæ sponsorem me rapis : eia ,
²⁸ Ne prior officio quisquam respondeat , urge :
 Sive aquilo ²⁹ radit terras , seu bruma nivalem

¹⁰ Si nihil horum à Diis precor ,
 quæ proxime dicam . ¹¹ Utinam angulus
 ille , etc . ¹² Qui facit agellum inæ-
 qualem . ¹³ Fortuna alicubi . ¹⁴ Dives
 factus , favente Hercule , *qui thesauris*
recludendis præesse creditur . ¹⁵ Si
 eo quod possideo , delector . ¹⁶ Mihi
 domino . ¹⁷ Præter pingue , id est ,
 hebes ingenium . ¹⁸ *Sub Mercurii*
tutela sunt Poëtæ . Vide Od. xvii.
 lib. ii .

¹⁹ In villam Tusculanam , in monte
 positam . ²⁰ Satyrico carmine et ver-
 sibus , qui stant pedibus solutæ ora-
 tionis similibus .

²¹ Quando in agro sum , nulla per-
 turbatione afficior . ²² Insalubris Aus-
 ter , cujus intemperie corpora ingra-
 vescunt . ²³ Cum multi in Autumno
 intereunt , quæstum faciunt ii , qui in
 funeribus procurandis sunt occupati ,
 dicti libitinarii , à Libitina funerum
 Dea .

²⁴ A Matuta , id est , aurora . ²⁵ Li-
 bentius appellaris . ²⁶ A quo .

²⁷ Cum Romæ sum , ô Jane , tu
 cogis me esse fidejussorem , id est , pro
 altero spondere . ²⁸ Urge ne quis te
 officiosior existat . ²⁹ Sive Aquilo flat ,
 et devastat terras .

³⁰ Interiore diem gyro trahit, ³¹ ire necesse est.
³² Post modo, quod mî obsit, clare certumque locuto,
 Luctandum in turba : facienda injuria ³³ tardis.
³⁴ Quid vis, insane, et quas res agis? improbus urget
³⁵ Iratis precibus. ³⁶ Tu pulses omne quod obstat,
 Ad Mæcenatem ³⁷ memori si mente recurras.
³⁸ Hoc juvat, et melli est, non mentiar. At simul atras
 Ventum est ³⁹ Esquillas, aliena negotia centum
 Per caput, ⁴⁰ et circa saliunt latus. Ante secundam
 Roscius orabat ⁴¹ sibi adesses ad Puteal cras.
⁴² De re communi scribæ magna, atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
⁴³ Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
⁴⁴ Dixeris, experiar : si vis, potes, addit, et instat.
⁴⁵ Septimus octavo propior jam fugerit annus,
 Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
 In numero : duntaxat ad hoc, ⁴⁶ quem tollere rheda

³⁰ Sive Bruma brevioris ambitu diem contrahit. ³¹ Ad spondendum pro altero.

³² Postea laborandum est mihi in turba, id clare et aperte locuto, quod mihi damnum afferat, *spondendo nimirum*. ³³ Tardius euntibus, scilicet dum propero.

³⁴ Verba sunt ejus, qui ab Horatio properante in turba impellitur. ³⁵ Diris precessionibus.

³⁶ O Horati, tibi licet pulsare quidquid obstat eunti. ³⁷ Si recurras mente in memoriam beneficiorum acceptorum.

³⁸ Respondet Horatius, hoc (nempe in turba jactari et male audire) esse sibi voluptati instar mellis.

³⁹ In Esquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat, vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo veniens atris curis obruebatur. ⁴⁰ Omni ex parte insiliunt.

⁴¹ Ut tu, Horati, sibi esses advocatus ad puteal, id est, ad locum ubi Prætor jus dicebat.

⁴² De re, quæ ad rem publicam pertineat.

⁴³ Da operam, ut Mæcenas subscribat.

⁴⁴ Si dixeris, tentabo, an velit subscribere.

⁴⁵ Septimus annus elapsus est, aut fere octavus, ex quo, etc. ⁴⁶ Facturus iter communicat mecum, quem vellet

Vellet, iter faciens, et cui concedere nugas
 47 Hoc genus: 48 hora quota est? 49 Thrax est Gallina
 Syro par?

Matutina 50 parum cautos jam frigora mordent,
 51 Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.

52 Per totum hoc tempus, subjectior in diem et horam
 Invidiæ. 53 Noster ludos spectaverat una,
 Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.

54 Frigidus à Rostris manat per compita rumor;
 Quicumque obvius est, 55 me consulit. 56 O bone, nam te
 Scire, 57 Deos quoniam propius contingis, oportet:

Numquid 58 de Dacis audisti? 59 Nil equidem. 60 Ut tu
 Semper eris derisor! At omnes Dî 61 exagitent me,
 62 Si quidquam. 63 Quid? militibus promissa, 64 Triquetra
 Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus?

Jurantem me scire nihil mirantur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem altique silenti.

65 Perditur hæc inter 66 misero lux, non sine votis:

recipere in rhedam. 47 Nugas hujus generis. 48 Mæcenatē me interrogat.

49 Thrax, quem ignaviæ causa gal-
 linam nominat, et Syrus, duo erant
 gladiatores. 50 Sunt parum cauti, qui
 sub finem Autumnī utuntur adhuc
 veste æstiva. 51 Quæ garrulis sine pe-
 riculo possunt committi.

52 Per totum hoc septennium fui
 magis ac magis invidiæ expositus.

53 Noster Horatius (dicunt omnes
 invidi) Fortunæ filius, homo felicis-
 simus, una cum Mæcenate versatus est
 in theatro, et in campo Martio.

54 Si quis rumor vanus vagatur.

55 Me rogat.

56 Horati. 57 Augustum et Mæce-
 natē. 58 Cum Dacis tunc bellum
 gerebant Romani.

59 De Dacis nihil audio, inquit
 Horatius.

60 Sunt verba percunctatoris.

61 Dii male me vexent. 62 Audivi.

63 Quid? inquit percunctator;
 utrum prædia militibus promissa da-
 turus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia?
 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus
 promontoriis.

65 Consumitur dies inter hæc nuga-
 toria. 66 Mihi in miseriis, sed non

O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebīt
 Nunc veterum libris, nunc somno, ⁶⁷ et inertibus horis
⁶⁸ Ducere sollicitæ jucunda oblivια vitæ?
 O quando ⁶⁹ faba Pythagoræ cognata, simulque
 Uncta satis pingui ⁷⁰ ponentur oluscula lardo?
⁷¹ O noctes, cœnæque Deûm, quibus ipse, meique
⁷² Ante larem proprium vescor; ⁷³ vernasque procaces
 Pasco ⁷⁴ libatis dapibus! Prout cuique libido est,
⁷⁵ Siccat inæquales calices conviva, solutus
 Legibus ⁷⁶ insanis; seu quis cupit ⁷⁷ acria fortis
 Pocula, ⁷⁸ seu modicis humescit lætius. Ergo
⁷⁹ Sermo oritur, non de villis, domibusve alienis:
 Nec male, necne, ⁸⁰ Lepos saltet; sed, quod magis ad nos
 Pertinet, et nescire malum est, agitamus: utrumne
 Divitiis homines, an sint virtute beati;
 Quidve, ad amicitias, ⁸¹ usus, rectumve trahat nos;
 Et quæ sit natura boni, ⁸² summumque quid ejus.
 Cervius hæc inter vicinus ⁸³ garrit aniles
⁸⁴ Ex re fabellas. Nam si quis laudat ⁸⁵ Arellī

sine optatis. ⁶⁷ Quæ dantur joco et otio. ⁶⁸ Hujus vitæ urbanæ sollicitudines oblivisci.

⁶⁹ A faba Pythagoras abstinuit, quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset.

⁷⁰ Apponentur.

⁷¹ O nocturnæ cœnæ, suaves et jucundæ, quales erant Deorum cœnæ! ⁷² Ante Deum domesticum et familiarem. ⁷³ Audaculos servos domi nostræ natos. ⁷⁴ Dapibus à me prius degustatis et leviter tactis.

⁷⁵ Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitrato. ⁷⁶ Per leges præfinitum erat convivis, à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. ⁷⁷ Grandia pocula. ⁷⁸ Seu modico potu delectatur.

⁷⁹ Sermo convivalis in cœna rustica. ⁸⁰ Lepos insignis saltator, Augusti scurra. ⁸¹ Utilitas, an honestas. ⁸² Et quid sit summum bonum.

⁸³ Cervius jucunde narrat vulgares fabulas. ⁸⁴ Ex usu.

⁸⁵ Cujusdam avari nomen est Arellius.

Sollicitas ⁸⁶ ignarus opes, ⁸⁷ sic incipit: ⁸⁸ olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
 Accepisse ⁸⁹ cavo, veterem vetus hospes amicum;
⁹⁰ Asper, et attentus quæsitis, ⁹¹ ut tamen arctum
 Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille
⁹² Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ:
⁹³ Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi
 Frusta dedit, ⁹⁴ cupiens varia fastidia cœna
 Vincere tangentis male singula dente superbo:
⁹⁵ Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
⁹⁶ Esset ador, loliumque, ⁹⁷ dapis meliora relinquens.
 Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,
⁹⁸ Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
 Vis tu homines urbemque ⁹⁹ feris præponere silvis?
 Carpe viam, mihi crede, ¹ comes; ² terrestria quando
 Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est,
³ Aut magno aut parvo lethi fuga: ⁴ quo, bone, circa,
 Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
 Vive memor quam sis ævi brevis. ⁵ Hæc ubi dicta

⁸⁶ Non expertus. Quantas secum curas trahunt amplæ divitiæ. ⁸⁷ Cervius sic incipit. ⁸⁸ Quondam. ⁸⁹ Angusto cubili. ⁹⁰ Laboriosus, non delicatus. ⁹¹ Ita tamen ut animum parcum laxaret hospitiis, id est, hospitibus accipiendis.

⁹² Hellenismus. *Invideo cum genitivo casu pro quo Latini dicerent*, neque ille invidit sepositum cicer, neque longam avenam, sed liberaliter ei apposuit. ⁹³ Acinum desiccatum. ⁹⁴ Cupiens varietate eduliorum depellere urbani fastidia muris, dente su-

perbo singula gustantis. ⁹⁵ Cum mus rusticus stratus in palea hujus anni. ⁹⁶ Ederet ador, farris genus. ⁹⁷ Relinquens dapes meliores.

⁹⁸ Nemoris alti. ⁹⁹ Desertis regionibus.

¹ Comitare me in urbem. ² Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris urbani et cæterorum animantium (homine excepto) ista loquitur. ³ Nobili aut ignobili. ⁴ Quocirca bene.

⁵ Postquam hæc verba muris urbani

Agrestem pepulere, domo levis exsilit: inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Mœnia ⁶ nocturni subrepere. Jamque tenebat
 Nox medium cœli spatium, cum ponit uterque
 In locuplete domo vestigia, rubro ubi ⁷ cocco
 Tincta super lectos ⁸ canderet vestis eburnos,
 Multaque de magna superessent fercula cœna,
 Quæ procul ⁹ exstructis inerant hesterna canistris.
 Ergo, ubi purpurea ¹⁰ porrectum in veste locavit
 Agrestem, ¹¹ veluti succinctus cursitat ¹² hospes,
¹³ Continuatque dapes; nec non ¹⁴ vernaliter ipsis
 Fungitur officiis, ¹⁵ prælambens omne quod affert.
¹⁶ Ille cubans gaudet mutata sorte, ¹⁷ bonisque
 Rebus agit lætum convivam, cum subito ingens
 Valvarum strepitus ¹⁸ lectis excussit utrumque.
¹⁹ Currere per totum pavidæ conclavæ, magisque
²⁰ Exanimes trepidare, ²¹ simul domus alta ²² Molossis
 Personuit canibus. ²³ Tum rusticus, haud mihi vita
 Est opus hac, ait, ²⁴ et valeas: me silva, ²⁵ cavusque
 Tutus ab insidiis tenui solabitur ²⁶ ervo.

murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare. 6 Noctu.

7 Purpura. 8 Splenderet stragula vestis. 9 In canistris ordine dispositis et exornatis.

10 Murem rusticum extentum, vel accumbentem. 11 Instar servi ad ministrandum expediti. 12 Mus urbanus. 13 Dapes dapibus accumulât. 14 Officiose in morem vernarum. 15 Præ-gustans.

16 Mus rusticus porrectus in stra-

gula purpurea gaudet sorte mutata.

17 Ob res jucundas præbet se lætum convivam. 18 Lectis discubitoriis.

19 Currebat. 20 Metu perturbati, magis trepidabant. 21 Simul atque.

22 Canibus Epiroticis à Molossa, civitate Epiri, ubi canes robusti gignuntur.

23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita urbana turbulenta, et timoris plena.

25 Caverna, ubi ante habitabat.

26 Ervum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quam promiserat, aut præ se ferat.

DAVUS.

JAMDUDUM ¹ ausculto, et cupiens tibi dicere ² servus Pauca, reformido.

HORATIUS.

³ Davusne?

DAVUS.

⁴ Ita, Davus, amicum Mancipium domino, ⁵ et frugi, quod sit satis: hoc est, Ut vitale putes.

HORATIUS.

⁶ Age, libertate Decembri, Quando ita majores voluerunt, utere: narra.

DAVUS.

Pars hominum vitiis gaudet ⁷ constanter, ⁸ et urget Propositum: pars multa ⁹ natat, modo ¹⁰ recta capessens, Interdum ¹¹ pravis obnoxia. Sæpe notatus

¹ Audio te loquentem. ² Existens in servitute.

³ Num Davus audet hæc loqui? ⁴ Ita est: ego Davus servus tibi utilis, cupio te paucis convenire. ⁵ Servus, *inquam*, tanta frugalitate præditus, ut me meo merito judicare possis vitalem, id est, meliore vita dignum,

nempe libertate.

⁶ Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur servis loqui licet, quidquid libet.

⁷ Pertinaciter. ⁸ Perseverat in concilio suscepto. ⁹ Instabilis est, huc illuc fluctuans. ¹⁰ Virtutes sequens,

¹¹ Vitiis obnoxia.

¹² Cum tribus annellis, ¹³ modo læva Priscus inani,
¹⁴ Vixit inæqualis, ¹⁵ clavum ut mutaret in horas:
¹⁶ Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
¹⁷ Mundior exiret vix libertinus ¹⁸ honeste.
 Jam mœchus Romæ, jam mallet ¹⁹ doctus Athenis
 Vivere; ²⁰ Vertumnis, ²¹ quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volaneriis, postquam illi ²² justa chiragra
²³ Contudit articulos, qui pro se ²⁴ tolleret, atque
 Mitteret in ²⁵ phimum talos, mercede diurna
 Conductum pavit. Quanto constantior idem
 In vitiis, ²⁶ tanto levius miser, ac prior ²⁷ illo,
²⁸ Qui jam contento, jam laxo fune laborat.

HORATIUS.

Non dices hodie, quorsum hæc tam ²⁹ putida tendant,
 Furcifer?

¹² Annulos plures gestasse, turpe fuit. ¹³ Vixit aliquando sine ullo annulo, quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, propterea minus in illa annuli atteruntur, quam in dextra. ¹⁴ Sibi non constans. ¹⁵ Clavum aut latum, aut angustum. Vide Sat. vi. lib. i. ¹⁶ Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abjectam. ¹⁷ Unde, id est, ex qua exiret paulo elegantior. ¹⁸ Decenter.

¹⁹ Priscus, Orator fuisse dicitur. ²⁰ Vertumnus Deus est annum vertens, ad omnes figuras et formas opportunus, unde multiformis et mutabilis apparet. Quamobrem qui inconstantes sunt et mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.

²¹ Quotquot sunt Vertumni. Non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depingebatur. Modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, etc.

²² Chiragra gravis, et suis numeris absoluta. ²³ Comminuit articulos. ²⁴ Ex alveo sumeret. ²⁵ In vasculum, ex quo ad evitandum dolum tali ab aleatoribus in alveum conjiciebantur, ne si manu jacerentur, lusores fraudem committerent. Alii legunt, *pyrgum*.

²⁶ Tanto minus miser.

²⁷ Illo Prisco. ²⁸ Qui modo ita contendit funem, ut periculum sit ne rumpatur, modo nimis laxat, id est, in omni vitiorum genere volutatur.

²⁹ Verba rancida et auditu injucunda.

D A V U S.

Ad te, inquam.

H O R A T I U S.

Quo pacto, pessime?

D A V U S.

Laudas

Fortunam, et mores ³⁰ antiquæ plebis; et ³¹ idem,
 Si quis ad illa Deus ³² subito te agat, ³³ usque recuses;
 Aut quia non sentis, ³⁴ quod clamas, rectius esse,
 Aut quia ³⁵ non firmus rectum defendis, ³⁶ et hæres,
 Nequidquam cœno cupiens ³⁷ evellere plantam.
³⁸ Romæ rus optas; absentem ³⁹ rusticus urbem
 Tollis ad astra ⁴⁰ levis. Si nusquam es forte vocatus
 Ad cœnam, ⁴¹ laudas securum olus; ac, ⁴² velut usquam
 Vinctus eas, ita te felicem dicis, ⁴³ amasque,
 Quod nusquam tibi sit ⁴⁴ potandum. ⁴⁵ Jusserit ad se
 Mæcenæ ⁴⁶ serum sub lumina prima venire
 Convivam: ⁴⁷ Nemon' oleum feret ocyus? ecquis
 Audit? cum magno ⁴⁸ blateras clamore, ⁴⁹ fugisque.
 Milvius ⁵⁰ et scurræ, tibi non ⁵¹ referenda precati,
 Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ⁵² ille,
⁵³ Duci ventre levem: ⁵⁴ nasum nidore supinor;

³⁰ Mores antiquorum hominum. ³¹ Et tu idem. ³² Si sine tuis votis ad illa te compellat. ³³ Valde recuses. ³⁴ Quod asseris. ³⁵ Non stabilis. ³⁶ In luto hæsit. ³⁷ Cupiens ex vitiorum gurgite emergere.

³⁸ Quando Romæ es. ³⁹ Quando es rure. ⁴⁰ Inconstans. ⁴¹ Victum domesticum laudas. ⁴² Quasi quo

vocaris, eo coactus et invitatus eas. ⁴³ Tibique est jucundum. ⁴⁴ Epulandum. ⁴⁵ Si jusserit. ⁴⁶ Sero, paulo ante vesperum. ⁴⁷ Cœnaturi oleo ungebantur. ⁴⁸ Inepte clamas. ⁴⁹ Ad cœnam festinas.

⁵⁰ Parasiti, qui erant apud te cœnaturi. ⁵¹ Multa mala. ⁵² Aliquis dixerit. ⁵³ Me ventri indulgere. ⁵⁴ Nasum

Imbecillus, iners, si quidvis, adde, ⁵⁵ popino.
⁵⁶ Tu, cum sis ⁵⁷ quod ego, et fortassis nequior, ultro
⁵⁸ Insectere, velut melior, ⁵⁹ verbisque decoris
 Obvolvas vitium? Quid, si me stultior ipso
 Quingentis empto drachmis deprênderis?... ⁶⁰ Aufer
 Me vultu terrere; manum, ⁶¹ stomachumque teneto,
 Dum, quæ ⁶² Crispini docuit me janitor, edo.
⁶³ Te conjux aliena capit, meretricula Davum.
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
⁶⁴ Natura incendit, ⁶⁵ sub clara nuda lucerna
 Quæcumque excepit turgentis verbera ⁶⁶ caudæ,
⁶⁷ Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum;
⁶⁸ Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
 Ditior, aut formæ melioris ⁶⁹ meiat eodem.
⁷⁰ Tu, cum ⁷¹ projectis insignibus, annulo equestri,
⁷² Romanoque habitu, ⁷³ prodis, ex judice, Dama
 Turpis, ⁷⁴ odoratum caput obscurante ⁷⁵ lacerna,
 Non es, quod simulas? metuens ⁷⁶ induceris, atque
⁷⁷ Altercante libidinibus ⁷⁸ tremis ossa pavore.

habeo supinum, ad suavem odorem
 obsonii percipiendum. ⁵⁵ Popinarum
 amator. ⁵⁶ Here. ⁵⁷ Servus nimirum.
⁵⁸ Debesne me insectari? ⁵⁹ Vocabu-
 lis virtutis vitium tuum tegas? ⁶⁰ Noli
 me vultu terrere. ⁶¹ Iram comprime
⁶² Philosophi. Vide Sat. III. lib. I.

⁶³ Te, qui herus meus es.

⁶⁴ Naturalis et vehemens libido.

⁶⁵ Vel, *sub clara nuda lucerna*,
 ut alii volunt; id est, nuda in lupa-
 nari ubi, pro loci obscuritate, etiam
 de die lucernæ accedebantur: vel ut
 ipse J. Bond præfert, *sub clara nuda*
lacerna; id est, sub linea veste

tam tenui, ut meretrix quasi nuda
 videretur.

⁶⁶ Mentulæ tumentis. ⁶⁷ Aut super-
 incubando me clunibus agitavit, ve-
 luti equo insidens. ⁶⁸ Me missum facit
 illæsa fama. ⁶⁹ Cum eadem coeat.
⁷⁰ Tu here. ⁷¹ Ornamentis eques-
 tribus depositis. ⁷² In toga. ⁷³ Cum
 tu vestitum servilem sumis, ne ab
 aliis agnoscaris, et, ex judice, factus
 es Dama, servus infamis. Non es, etc.
⁷⁴ Caput odoribus delibutum. ⁷⁵ Pallio
 obsoleto. ⁷⁶ Induceris in ædes mu-
 lieris. ⁷⁷ Pugnante metu cum libidine,
⁷⁸ Habes ossa trementia.

79 Quid refert, uri virgis, ferroque necari
 Auctoratus eas; an turpi clausus in arca,
 80 Quo te demisit peccati ⁸¹ conscia herilis
 82 Contractum, genibus tangas caput? estne marito
 Matronæ peccantis ⁸³ in ambos justa postestas?
 84 In corruptorem vel justior? illa tamen se
 85 Non habitu, ⁸⁶ mutative loco, ⁸⁷ peccatve superne,
 Cum te formidet mulier, neque credat ⁸⁸ amanti.
 89 Ibis sub furcam ⁹⁰ prudens, ⁹¹ dominoque furenti
 Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
 92 Evâsti? credo ⁹³ metues, ⁹⁴ doctusque cavebis.
 95 Quæres, quando iterum paveas, iterumque perire
 Possis. ⁹⁶ O toties servus! quæ bellua ruptis,
 Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
 Non sum mœchus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
 Prætereo ⁹⁷ sapiens argentea. ⁹⁸ Tolle periculum,
 Jam ⁹⁹ vaga prosiliet frænis natura remotis.
¹ Tune mihi dominus, ² rerum imperiis hominumque

79 Quid interest, utrum eas gladiator auctoratus, id est, obligatus pretio, virgis uri, id est, verberandus et gladio necandus; an mœchus sis clausus in arca turpi. Quasi diceret: quid interest inter gladiatorem et adulterum. 80 In quam arcam. 81 Ancilla. 82 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 83 In adulterum et adulteram. 84 In adulterum. 85 Illa non mutat matronæ habitum. 86 Nec se mutat, ut ad domum tuam veniat. 87 Non vult incubare tibi subjacenti, vel non palam peccabit, ut vult Erasm. 88 Neque credat tibi, dicenti te eam amare.

89 Feres furcam in collo, ut servus; unde dictus est *furcifer*, qui talem furcam circumtulit. 90 Sciens. 91 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat, concedes te tuaque omnia.

92 Evasisti periculum? 93 Ironice, id est, non metues. 94 Doctus periculo tuo cavebis. 95 Imo cogitabis, quo tempore illa te iterum admittat, ut paveas et pereas. 96 Quoties in adulterio deprehenderis. 97 Cautus, vel mihi sapiens. 98 Tolle metum poenæ.

99 Proclivis ad vitium.

1 Tune te mihi dominum esse dicis, qui me nequior es, et durior servis servitutem? 2 Pecuniæ, libidinis,

Tot tantisque ³ minor, quem ter ⁴ vindicta quaterque
⁵ Imposita haud unquam misera formidine ⁶ privet?
 Adde supra dictis, ⁷ quod non levius valeat. Nam
⁸ Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
 Vester ait, seu conservus; tibi quid sum ego? nempe
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
⁹ Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
¹⁰ Quisnam igitur liber? sapiens, ¹¹ sibi qui imperiosus;
 Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula
 terrent;
¹² Responsare cupidinibus, contemnere honores
 Fortis, et in seipso totus, ¹³ teres atque rotundus,
¹⁴ Externi ne quid valeat ¹⁵ per læve morari;
 In quem ¹⁶ manca ruit semper fortuna. Potesne
¹⁷ Ex his, ¹⁸ ut proprium quid noscere? quinque talenta
 Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
¹⁹ Perfundit gelida; rursus vocat. Eripe turpi
 Colla iugo. Liber, liber sum, dic, age. ²⁰ Non quis;
 Urget enim ²¹ dominus mentem non lenis, et acres

gloriæ, metus, etc. ³ Inferior. ⁴ Virga, qua Prætor servum liberabat. ⁵ Capiti sæpius imposita. ⁶ Possit liberare. ⁷ Quod superioribus par est.

⁸ Soletis vos disputare, utrum servus servi sit dicendus vicarius, an conservus? cum tu igitur mihi imperites, et aliis servias, (id est, vitiis et furiosæ libidini) quid? conservusne sum ego tuus, an vicarius? ⁹ Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis nervis, non sua sponte moventur. gal. marionnetes. ¹⁰ Concludit ex Stoicorum sen-

tentia. ¹¹ Qui sibi suisque affectibus imperat. ¹² Fortis ad respondendum, id est, ad obsistendum cupidinibus.

¹³ Totus æquabilis et perfectus, ut rotunda figura. ¹⁴ Ne quid externum eum commoveat. ¹⁵ Ne quid possit, quasi per læve lignum sive marmor hærere, est *Metaph.* ¹⁶ Debilis fortuna.

¹⁷ Ex his quæ dixi. ¹⁸ Quid possis vere fateri tuum esse? ¹⁹ Perfusum aqua gelida repellit à foribus.

²⁰ Non potes dicere te esse liberum, qui servis libidini. ²¹ Libido,

Subjectat ²² lasso stimulos, versatque ²³ negantem.
²⁴ Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella,
 Quî peccas minus ²⁵ atque ego, ²⁶ cum Fulvî, Rutubæque,
 Aut Placideiani ²⁷ contento poplite miror
 Prælia, ²⁸ rubrica picta, aut carbone; velut si
 Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
 Arma viri. ²⁹ Nequam et cessator Davus: at ipse
 Subtilis veterum iudex et callidus ³⁰ audis.
³¹ Nil ego, si ducor libo fumante: ³² tibi ingens
 Virtus, atque animus cœnis responsat opimis.
³³ Obsequium ventris mihi ³⁴ perniciosius est: cur?
³⁵ Tergo plector enim. Quî tu impunitior, illa,
³⁶ Quæ parvo sumi nequeunt, cum obsonia captas?
 Nempe ³⁷ inamarescunt epulæ ³⁸ sine fine petitæ,
³⁹ Illusique pedes ⁴⁰ vitiosum ferre recusant
 Corpus. An hic peccat, ⁴¹ sub noctem qui puer uvam
 Furtiva mutat strigili? qui prædia vendit,
 Nil servile, gulæ ⁴² parens, habet? adde, quod idem

dominus crudelis. ²² Tibi lasso. *Est allegoria ab equis ducta.* ²³ Libido vexat te negantem servire.

²⁴ Cum admiraris tabulam à Pausia pictam. ²⁵ Quomodo peccas minus quam ego? ²⁶ Cum gladiatorum prælia contemplor, picta in pariete. ²⁷ Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leviter inflexo. ²⁸ Rubrica est terra rubri coloris, et minio proxima.

²⁹ Dicor à te servus nequam et piger. ³⁰ Callidus diceris.

³¹ Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihil, id est nullius pretii, me dicis esse. ³² Tu sapiens

et magnanimus habetis, si cœnas opiparas contemnas. *Est ironia. Nam herus suus tam imbecillus et nullius virtutis fuit, ut cœnas opimas contemnere non potuerit.*

³³ Luxuria. ³⁴ Mihi quam tibi perniciosius. ³⁵ Vapulo.

³⁶ Quæ magno constant. ³⁷ Epulæ non sapiunt, vel ructum acidum generant. ³⁸ Quæ immoderate appetuntur. ³⁹ Pedes fraudati bono alimento, propter incontinentiam in victu, recusant, etc. ⁴⁰ Corpus morbosum.

⁴¹ Peccatne puer, qui sub noctem, data strigili, furtivam uvam accipit?

⁴² Gulæ serviens.

43 Non horam tecum esse potes, non otia 44 recte
Ponere, 45 teque ipsum vitas fugitivus 46 ut erro;
Jam vino quærens, jam somno 47 fallere curam:
Frustra; nam 48 comes atra premit, sequitur que fugacem.

H O R A T I U S.

49 Unde mihi lapidem?

D A V U S.

Quorsum est opus?

H O R A T I U S.

50 Unde sagittas?

D A V U S (*seorsim*).

Aut insanit homo, 51 aut versus facit.

H O R A T I U S.

52 Ocyus hinc te

Ni rapis, 53 accedes 54 opera agro nona Sabino.

43 Adeo es inconstans, et in varia
distractus. 44 In re seria et honesta.
45 Tu teipsum fugis, tecum pugnas,
es præsens absens. 46 Ut servus vaga-
bundus, aliquando ad dominum re-
vertens. 47 Lenire curam.

48 Ipsa cura. 49 Unde mihi sumam
lapidem? *Horatius irascitur propter
servi orationem nimis liberam.*

50 Horatius ira incensus sagittas

etiam petit. 51 Aut Poëtarum more
furit.

52 Horatius minatur servo se illum
missurum in Sabino, sic, ut ex servo
urbano efficiatur servus rusticus et ab-
jectus. 53 Accedes nonus ad octo servos
operarios, quos misi in agrum Sabinum.
54 Opera in hoc loco, ut sæpe apud
Ciceronem, hominem significat sordi-
dum et vilis conditionis.

S A T Y R A V I I I.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuerit cœna, cui ipse interfuerat.

H O R A T I U S.

¹ U T Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam, ² dictus heri illie
De medio potare die.

F U N D A N I U S.

³ Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius.

H O R A T I U S.

⁴ Da, si grave non est,
Quæ prima ⁵ iratum ventrem placaverit esca.

F U N D A N I U S.

In primis Lucanus aper: ⁶ leni fuit Austro
Captus, ut aiebat ⁷ cœnæ pater. ⁸ Acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia lassum
⁹ Pervellunt stomachum; ¹⁰ siser, halec, ¹¹ fæcula Coa.
His ubi sublatis, ¹² puer alte cinctus, ¹³ acernam

¹ Quomodo te cœna divitis Nasidieni delectavit? ² Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.

³ Sic me juvit, ut nunquam libentius cœnârim.

⁴ Dic, ô Fundani. ⁵ Famelicum ventrem.

⁶ Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putres-

cunt et teneriores redduntur. ⁷ Præfatus et rex convivii, Nasidienus.

⁸ Rapula aceto condita. ⁹ Provocant stomachum languentem. ¹⁰ Genus pastinacæ. Angl. *Skirwoort*. ¹¹ Fæcula est genus condimenti, quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.

¹² Servus ad ministrandum bene expeditus. ¹³ Tersit mensam, ex acere

¹⁴ Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
¹⁵ Sublegit quodcumque jaceret ¹⁶ inutile, quodque
 Posset cœnantes offendere; ¹⁷ ut Attica virgo
 Cum sacris Cereris, procedit fuscus ¹⁸ Hydaspes,
¹⁹ Cæcuba vina ferens, ²⁰ Alcon, Chium, maris expers.
²¹ Hic herus, Albanum, Mæcenas, sive Falernum
 Te magis ²² appositis delectat, habemus utrumque.

H O R A T I U S.

²³ Divitias miseras! ²⁴ Sed queis cœnantibus una,
 Fundani, ²⁵ pulchre fuerit tibi, nōsse laboro.

F U N D A N I U S.

²⁶ Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra,
 Si memini, Varius: cum Servilio Balatrone
 Vibidius, quos Mæcenas adduxerat ²⁷ umbras.
 Nomentanus erat ²⁸ super ipsum, Porcius infra,
²⁹ Ridiculus totas simul absorbere placentas.
³⁰ Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte ³¹ lateret,
 Indice monstraret digito. Nam cœtera turba,
 Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,

arbore factam. ¹⁴ Panno villosa.

¹⁵ Collegit. ¹⁶ Sordidum. ¹⁷ Velut
 canistrifera virgo. ¹⁸ Puer formosus.

¹⁹ Vina generosa. ²⁰ Alter servus
 vinum ferens Chium, non ex Chio
 insula advectum, sed in Italia factum;
simulatum igitur.

²¹ Nasidienus ait, ô Mæcenas, si
 vinum Albanum, etc. ²² Si vinum
 Abanum, vel Falernum te magis de-
 lectat, quam vina quæ sunt apposita.

²³ O miseras divitias! ²⁴ Sed quibus
 aliis. ²⁵ Quam jucunde cœnaris.

²⁶ Summus ego fui in primo lecto.

²⁷ *Umbras* appellat, convivas à
 convivatore non invitatos. ²⁸ Supra
 Nasidienum. ²⁹ Porcius ideo fuit ridi-
 culus, quod uno haustu totas absorbe-
 ret placentas.

³⁰ Nomentanus insignis belluo ad
 hoc fuit à Mæcenate ductus, ut, etc.

³¹ Si quid aliis erat incognitum.

Longe dissimilem noto ³² celantia succum ;
 Ut vel continuo patuit, cum ³³ passeris, atque
 Ingustata mihi ³⁴ porrexerit ilia rhombi.
 Post hoc me docuit ³⁵ melimela rubere, minorem
³⁶ Ad lunam delecta. ³⁷ Quid hoc intersit, ³⁸ ab ipso
 Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni :
³⁹ Nos, nisi ⁴⁰ damnose bibimus, moriemur inulti.
 Et calices poscunt majores. ⁴¹ Vertere pallor
 Tum ⁴² parochi faciem, nil sic metuentis ⁴³ ut acres
 Potores, vel quod maledicunt liberius, vel
 Fervida quod subtile ⁴⁴ exsurdant vina palatum.
⁴⁵ Invertunt Alliphanis vinaria tota
 Vibidius, Balatroque, secutis omnibus ⁴⁶ imis.
⁴⁷ Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
 Affertur squillas inter muræna ⁴⁸ natantes
 In patina porrecta. ⁴⁹ Sub hoc herus: hæc gravida, inquit,
 Capta est, deterior ⁵⁰ post partum carne futura.
⁵¹ His mistum jus est oleo, ⁵² quod prima Venæfri

³² Intra se continentia succum longe
 meliorem succo noto, id est, succo
 usitato. ³³ Piscis plani. ³⁴ Cum Nasidienus porrexit, etc.

³⁵ Mala mellei saporis. ³⁶ Crescente
 luna. ³⁷ Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente luna. ³⁸ Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.

³⁹ Nos obsoniorum fœtore prope-
 modum enecati moriemur inulti.

⁴⁰ Nisi large bibimus cum damno
 convivatoris.

⁴¹ Pallor vertebat. ⁴² Nasidieni
 convivatoris faciem. ⁴³ Strenuos po-
 tores. ⁴⁴ Hebetant palatum, unde
 palatum ad bibendum redditur impo-

tentius.

⁴⁵ Vibidius et Balatro evacuant totos
 vini cados poculis Alliphanis, id est,
 poculis majoribus, factis in Alliphe,
 oppido Samnii. ⁴⁶ Convivæ, qui
 accumbabant in imis lectorum par-
 tibus. ⁴⁷ Convivæ electi et honora-
 tiores, id est, Mæcenæ, Varius, etc.
 à temperantia non recedebant.

⁴⁸ In jusculo. ⁴⁹ Hoc ipso tempore,
 Nasidienus convivii dominus in-
 quit, etc. ⁵⁰ Deterior futura, si
 capta esset postquam peperisset.

⁵¹ Ex his jus est temperatum, nempe
 oleo, garo, vino quinquenni, pipere
 albo et aceto. ⁵² Quod ex olivis Ve-

Pressit cella; ⁵³ garo de succis piscis Iberi,
 Vino quinquenni, verum citra mare ⁵⁴ nato,
 Dum coquitur: ⁵⁵ cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud, pipere albo, non sine aceto,
⁵⁶ Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi ⁵⁷ incoquere: illutos ⁵⁸ Curtillus echinos,
⁵⁹ Ut melius, muria quam ⁶⁰ testa marina remittit.
 Interea suspensa graves aulæa ruinas
 In patinam fecere, trahentia ⁶¹ pulveris atrî,
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
⁶² Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, ⁶³ erigimur. ⁶⁴ Rufus, posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere. Quis esset
 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
⁶⁵ Tolleret? Heu Fortuna! quis est crudelior in nos
 Te Deus? ⁶⁶ ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis! Varius mappa compescere risum
 Vix poterat. Balatro, ⁶⁷ suspendens omnia naso,
⁶⁸ Hæc est conditio vivendi, aiebat; ⁶⁹ eoque
 Responsura tuo nunquam est par fama ⁷⁰ labori.

nafranis primum est expressum.

⁵³ Garum est genus muriae ex scom-
 bris confectum. ⁵⁴ Dum coquitur jus-
 culum vino Italico. ⁵⁵ Juri cocto vinum
 Chium est aptissimum. ⁵⁶ Quod suo
 acore corruerat vinum factum in
 Methymna, Lesbi oppido.

⁵⁷ Monstravi incoquere herbas in
 illo jure, quod descripsi. ⁵⁸ Curtillus,
 unus ex hoc genere Epicureorum,
 docuit incoquere echinos non mace-

ratos, id est, non muriam ex eis factam;
 sed echinos integros. ⁵⁹ Tanquam sa-
 pidius cum ea muria. ⁶⁰ Quam quod
 testa Græca ad nos remittit.

⁶¹ Tantum pulveris. ⁶² Nos domus
 ruinam veriti. ⁶³ Liberamur à metu.

⁶⁴ Nasidienus, capite demisso, fle-
 bat. ⁶⁵ Mœstum solaretur.

⁶⁶ Quam gaudes. ⁶⁷ Omnia deri-
 dens. ⁶⁸ Ut mala sunt vicina bonis.

⁶⁹ Ideoque. ⁷⁰ In cœnæ apparatu.

71 Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? 72 ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur; ut omnes
Præcincti recte pueri, comptique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si,
Ut modo; si patinam pede lapsus frangat 73 agaso.
Sed convivatoris, 74 uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc: Tibi, Dî, 75 quæcumque preceris,
Commoda dent! ita vir bonus es, convivaque comis.
76 Et soleas poscit. 77 Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.

H O R A T I U S.

Nullos 78 his mallet ludos spectâsse: sed illa
79 Redde, age, quæ deinceps risisti.

F U N D A N I U S.

Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque 80 fracta lagena,
Quod sibi poscenti non dentur pocula; dumque
Ridetur 81 fictis rerum, Balatrone 82 secundo,
Nasidiene, redis 83 mutatæ frontis, ut arte

71 Tene æquum est cruciari? 72 *Ridicula est totius apparatus enumeratio.* 73 Qui jumenta curat, quales erant Nasidieni ministri.

74 Quemadmodum Imperatoris.

75 Quæcumque optes.

76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumberet. Solea, quod pedis solo subjicitur, id omne genus

calceamenti significat, quo plantarum calces infimæ teguntur; quales ferme Græcorum crepidæ.

77 Tum in singulis lectis videre licebat convivas consusurrantes.

78 Quam hos. 79 Declara.

80 Aulæorum casu. 81 Ob res confictas. 82 Balatrone applaudente.

83 Redis hilarior.

Emendaturus ⁸⁴ fortunam. Deinde secuti
⁸⁵ Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,
 Pinguibus et ficis ⁸⁶ pastum jecur anseris albi,
 Et leporum avulsos, ⁸⁷ ut multo suavius, armos,
 Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adusto
 Vidimus et merulas ⁸⁸ poni, et sine clune palumbes:
⁸⁹ Suaves res, si non ⁹⁰ causas narraret earum, et
 Naturas dominus: quem nos sic fugimus uli,
 Ut nihil omnino gustaremus, velut ⁹¹ illis
⁹² Canidia afflâsset, pejor ⁹³ serpentibus Afris.

84 Fortuitum aulæorum casum.

85 In lance prægrandi. 86 Saginat-
 tum. 87 Tanquam multo delicatius.

88 Apponi. 89 Existentes res suaves.
 90 Si nobis non recitâsset causas natu-

rales, ob quas aliæ aliis partibus sunt
 præferendæ. 91 Illis cibis. 92 Mulier
 venefica. 93 Pejor serpentibus, quorum
 afflatu cibi salutare redduntur vene-
 nati et mortiferi.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM. EPIST. I.

Se abjecto rerum ludicrarum studio, totum esse perdiscendæ philosophicæ deditum.

¹ **P**RIMA dicte mihi, ² summa dicende Camœna,
³ Spectatum satis, et donatum jam ⁴ rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ⁵ ludo.
⁶ Non eadem est ætas, non mens. ⁷ Veianius, armis
⁸ Herculis ad postem fixis, ⁹ latet abditus agro,
¹⁰ Ne populum extrema toties exoret ¹¹ arena.
¹² Est mihi purgatam crebro qui ¹³ personet aurem :
¹⁴ Solve senescentem ¹⁵ mature sanus equum, ne
Peccet ¹⁶ ad extremum ridendus, ¹⁷ et ilia ducat.

¹ O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate. ² In ultimis meis scriptis. ³ Satis à populo cognitum. ⁴ Quem ætas à scribendi munere liberavit. Rudis virga est, qua gladiatores donati à gladiatura cessabant. ⁵ Ut versus lyricos, atque amatorios iterum faciam.

⁶ Non eadem est ætas, sed alia quæ alios mores postulat.

⁷ Veianius gladiator. ⁸ Armis Herculi dedicatis, et in ejus templo posti

affixis. ⁹ Delitescit in agro. ¹⁰ Ne à pari suo victus et jamjam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. ¹¹ Ab extrema parte arenæ, in qua decertabant.

¹² Est mihi monitor, ratio nimirum, vel conscientie stimulus. ¹³ Qui sonet per aurem docilem, et attentam.

¹⁴ Sejunge equum à curru. ¹⁵ Opportune. ¹⁶ Ridendus sub finem curulis certaminis. ¹⁷ Et spiritus difficultate ne laboret.

Nunc itaque et ¹⁸ versus, et ¹⁹ cætera ludicra pono:
Quid verum, atque decens, curo et rogo, ²⁰ et omnis in
hoc sum:

²¹ Condo et compono, quæ mox ²² depromere possim.
Ac ne forte roges, ²³ quo me duce, quo Lare tuter;
²⁴ Nullius addictus jurare in verba magistri,
²⁵ Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes.
²⁶ Nunc agilis fio, ²⁷ et mersor civilibus undis,
²⁸ Virtutis veræ custos, ²⁹ rigidusque satelles:
Nunc in ³⁰ Aristippi furtim præcepta relabor;
Et mihi res, non me rebus submittere ³¹ conor.
Ut nox longa, ³² quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur ³³ opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia ³⁴ matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ spem,
³⁵ Consiliumque morantur agendi gnaviter id quod
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque;
Æque neglectum, pueris senibusque nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam, solerque ³⁶ elementis.

¹⁸ Versus amatorios. ¹⁹ Depono
jocos, nugas, convivia, et id genus
alia, quæ me ludicrum faciunt et ridi-
culum. ²⁰ Totus in hoc sum. ²¹ In
animo recondo, et in ordinem digero.
²² Quæ suo tempore depromam ad
usum meum, tam dicto quam facto.

²³ Quo Philosopho auctore, et qua
familia philosophica me tutum præ-
stem. ²⁴ Ego obligatus nullius magistri
dictatis assentiri, deferor, etc. ²⁵ Pro
ventorum arbitrato, id est, pro ratione
temporum. ²⁶ Practicus aliquando fio,
ut Peripateticus. ²⁷ In reipub. admi-

nistracione exerceor. ²⁸ Aliquando fio
Stoïcus, summum bonum in virtute
ponens. ²⁹ AEqualiter omnia peccata
puniens, rigidus ergo, id est, durus
et inexorabilis. ³⁰ A Cyreneo Aristippo
(qui omne bonum in voluptate posuit)
Cyrenaïca manavit disciplina. ³¹ *Aca-*
demicus ergo.

³² Quibus promissa non servat.
³³ Operariis conductis. ³⁴ Custodia
novercarum. ³⁵ Quæ propositum meum
conscribendi, vulgandique præcepta
ad bonos mores conducentia retardant.
³⁶ Philosophiæ primordiis.

³⁷ Non possis oculo quantum contendere ³⁸ Lynceus,
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
 Nec, quia desperes invicti membra ³⁹ Glyconis,
 Nodosa corpus ⁴⁰ nolis prohibere chiragra.
⁴¹ Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
⁴² Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
⁴³ Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, et magnam morbi deponere partem.
⁴⁴ Laudis amore tumes? sunt certa ⁴⁵ piacula, quæ te
 Ter ⁴⁶ pure lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
 Nemo adeo ⁴⁷ ferus est, ut non ⁴⁸ mitescere possit,
 Si modo ⁴⁹ culturæ patientem commodet aurem.
⁵⁰ Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
⁵¹ Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
 Esse mala, exiguum ⁵² censum, ⁵³ turpemque repulsam,
 Quanto devites animi ⁵⁴ capitisque labore.
⁵⁵ Impiger extremos curris mercator ad Indos,
 Per mare pauperiem fugiens, per saxa, ⁵⁶ per ignes:

³⁷ Si non possis in rebus ipsis pers-
 piciendi tanta vi oculorum niti, quanta
 Lynceus. ³⁸ Lynceus acutissima ocu-
 lorum perspicuitate præditus, ea quæ
 apud inferos agerentur, dicitur vidisse.
³⁹ Pugilis robusti. ⁴⁰ Nec nolis, id
 est, velle debes. ⁴¹ Licet ad aliquan-
 tulum doctrinæ progredi, si non licet
 transgredi. Alii volunt *quodam* sed
 nobis *quadam* magis arridet; *tenus*
 enim, ubi pronomibus jungitur,
 fœmininum ablativ. exigit. ⁴² AEstuat.
⁴³ Sunt Sermones philosophici.
⁴⁴ Ambitione laboras. ⁴⁵ Sunt sa-

crificia, vel medicamenta purgantia,
 id est, philosophica præcepta. ⁴⁶ Ani-
 mo puro. ⁴⁷ Nemo tam est immanis,
 et ab humanitate alienus. ⁴⁸ Man-
 suefieri. ⁴⁹ Philosophiæ.

⁵⁰ Principium virtutis, est vitiorum
 fuga. ⁵¹ Vitiis carere, quæ à stultitia
 proveniunt. ⁵² Census significat totam
 rei familiaris æstimationem. ⁵³ Repul-
 sam in magistratu petendo, et non
 obtinendo. ⁵⁴ Corporis labore, per
 synecdochen.

⁵⁵ Impigre navigas ad Indos longe
 remotos. ⁵⁶ Per arduos circulos, vel

⁵⁷ Ne cures ea, quæ stulte miraris ⁵⁸ et optas,
 Discere, et audire, et ⁵⁹ meliori credere non vis?
⁶⁰ Quis circum pagos, et circum compita pugnax,
 Magna coronari contemnat ⁶¹ Olympia, cui spes,
 Cui sit conditio dulcis ⁶² sine pulvere palmæ?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quærenda pecunia primum est;
⁶³ Virtus post nummos. ⁶⁴ Hæc Janus summus ab imo
 Prodocet; hæc recinunt juvenes ⁶⁵ dictata, senesque,
 Lævo ⁶⁶ suspensi loculos ⁶⁷ tabulamque lacerto.
⁶⁸ Est animus tibi, sunt mores, et lingua, fidesque;
⁶⁹ Sed quadringentis sex ⁷⁰ septem millia desunt:
⁷¹ Plebs eris. At pueri ludentes, *Rex eris*, aiunt,
Si recte facies. ⁷² Hic murus aheneus esto,
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
⁷³ Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
⁷⁴ Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
⁷⁵ Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
⁷⁶ Isne tibi melius suadet, ⁷⁷ qui ut rem facias, rem,

per gravissima pericula. ⁵⁷ Ut ne cures,
 id est, ut contemnas ea quæ, etc. ⁵⁸ Scil.
 divitias, honores, etc. ⁵⁹ Prudentiori.
⁶⁰ Quis homo fortis et pugnax in
 vilioribus certaminibus pugnabit et
 contemnet, etc. ⁶¹ Coronari Olym-
 piorum nomine. ⁶² Sine labore.

⁶³ Sed stulte id facitis. ⁶⁴ Omnes
 fœneratores (qui habitabant in foro
 Romano, ubi templum est Jani) hæc
 publice docent. ⁶⁵ Hæc præcepta
 sæpius inculcata. ⁶⁶ Habentes loculos
 suspensos ad fœnus reponendum. ⁶⁷ Et
 habentes tabulam ad scribenda debi-

torum nomina. ⁶⁸ Hunc versum et se-
 quentem, meliorum codicum atque
 editionum fide, loco movimus. Vide
 Bentr. ⁶⁹ Quadringentis millibus ses-
 tertium. ⁷⁰ Sed sex aut septem millia
 desunt ad censum equestrem. ⁷¹ Eris
 plebeius.

⁷² Sit hæc arx tua, nullius sceleris
 tibi esse conscium.

⁷³ Lex à Roscio Othone lata. Vide
 Epod. iv. ⁷⁴ Cantilena puerilis. ⁷⁵ De-
 cantata à fortissimis illis Romanis, et
 mascula virtute præditis.

⁷⁶ Rosciæ legis auctor. ⁷⁷ Qui

Si possis, recte; si non, ⁷⁸ quocumque modo rem;
⁷⁹ Ut propius spectes lacrymosa poemata ⁸⁰ Pupî:
 An qui fortunæ ⁸¹ te responsare superbæ
⁸² Liberum ⁸³ et erectum præsens hortatur, et aptat?
 Quod si me populus Romanus forte roget, cur
 Non, ⁸⁴ ut porticibus, ⁸⁵ sic judiciis fruar îdem,
 Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit;
 Olim quod vulpes ægroto ⁸⁶ cauta leoni
 Respondit, ⁸⁷ referam: ⁸⁸ Quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
⁸⁹ Bellua multorum es capitum; nam quid sequar, aut
 quem?

Pars hominum gestit conducere ⁹⁰ publica: sunt qui
⁹¹ Crustis et pomis viduas venentur ⁹² avaras,
⁹³ Excipiantque senes, ⁹⁴ quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fœnore. Verum
⁹⁵ Esto, aliis alios rebus, studiisque teneri:
 Iidem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe sinus ⁹⁶ Baiis præluget amœnis,
 Si dixit dives, ⁹⁷ lacus et mare sentit amorem
⁹⁸ Festinantis heri; cui si vitiosa libido

suadet, ut lucrum facias. ⁷⁸ Jure, vel injuria. ⁷⁹ Ut inter equites Romanos sedeas in theatro. ⁸⁰ Tragici Poëtæ. ⁸¹ Obsistere. ⁸² Purgatum à vitiis. ⁸³ Erectum ad virtutes.

⁸⁴ In quibus cum populo sedeo. ⁸⁵ Sic suam sententiam cur non sequar. ⁸⁶ Vulpes astuta. ⁸⁷ Respondebo. ⁸⁸ Non dabitur mihi à vitiis reditus, si ad illa semel ingressus fuero.

⁸⁹ Est populi descriptio. ⁹⁰ Vec-

tigalia populi conducere, unde publicani appellabantur. ⁹¹ Donis nullius pretii. ⁹² Viduas munerum cupidas. ⁹³ Insidiose captant senes. ⁹⁴ Quos tandem devorent, veluti pisces aut feras, in vivariis detentos.

⁹⁵ Concedo, quod diversi homines diversa sectantur; at iidem persæpe mutantur. ⁹⁶ Urbs Campaniæ. ⁹⁷ Lacus marinus, id est, Lucrinus in Baïano. ⁹⁸ Heri eo festinantis ad ædificandum,

99 Fecerit auspiciū, cras ferramenta Teanum
 1 Tolletis, fabri. 2 Lectus genialis in aula est?
 Nil ait esse prius, melius nil cælibe vita.
 3 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 4 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
 5 Quid pauper? 6 ride: mutat cœnacula, lectos,
 Balnea, tonsores; 7 conducto navigio æque
 8 Nauseat ac locuples, quem ducit 9 priva triremis.
 10 Si curtatus inæquali tonsore capillos
 Occurri, rides: si forte subucula 11 pexæ
 Trita subest tunicæ, vel 12 si toga dissidet impar,
 Rides. Quid, mea cum pugnat sententia secum;
 Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit;
 13 Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto;
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
 Insanire putas 14 solemnia me, neque rides,
 15 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A 16 Prætore dati, rerum tutela mearum
 17 Cum sis, et prave sectum 18 stomacheris ob unguem

99 Si vitiosa libido, tanquam avis cantu aut volatu, auspiciū fecerit ratum, id est, impulerit divitem, ut ædificet, statim animum mutat, et jubet fabros ferramenta Teanum, Campaniæ oppidum, transportare.

1 Transportabitis.

2 Uxorem habet? *Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula, id est, domo.*

3 Si non est ei lectus genialis, id est, uxor.

4 Quomodo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper?

6 Ride (inquit Horatius) ejus etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium navigium. 8 AEque fastidio afficitur ac dives. 9 Sua et propria.

10 Si occurri capillos curtatos habens a tonsore, qui inæqualiter tondet, rides. 11 Tunicæ lanosæ, et a sordibus inundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris.

13 Commovetur. 14 Solemniter, more omnium hominum. 15 Qui me sanet. 16 Qui solet a Prætore insanis dari, si deessent agnati. 17 Cum sis tutor mearum rerum, o Mæcenas. 18 Cum irascaris ob unguem amici, etc.

De te pendentis, te respicientis amici.

Ad summam, sapiens uno ¹⁹ minor est Jove; dives,

Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum:

²⁰ Præcipue sanus, ²¹ nisi cum pituita molesta est.

id est, ob levia amicorum incommoda.

et animo et corpore. ²¹ Stoicos irridet, qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.

¹⁹ Uno Jove inferior. ²⁰ Solus sanus

AD LOLLIUM. EPIST. II.

Homerum optimum esse philosophicæ magistrum ostendit; hortaturque homines ad sapientiæ studium.

TROJANI belli ¹ scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu ² declamas Romæ, ³ Præneste relegi:
Qui, quid sit ⁴ pulchrum, quid turpe, ⁵ quid utile, quid
non,

⁶ Planius ac melius ⁷ Chrysippo et Crantore dicit.

Cur ita crediderim, ⁸ nisi quid te detinet, audi.

Fabula, qua Paridis propter narratur amorem

Græcia ⁹ Barbariæ lento ¹⁰ collisa duello,

¹¹ Stultorum regum, et populorum continet æstus.

Antenor censet belli ¹² præcidere causam.

¹³ Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,

¹ Homerum. ² Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitii causa, disputas. ³ Præneste est nomen urbis in Latio. ⁴ Honestum. ⁵ Quid non sit utile. ⁶ Apertius, et perfectius.

⁷ Chrysippus erat Stoicus, et Crantor Academicus.

⁸ Nisi aliud te detinet. ⁹ Phrygiæ. ¹⁰ Contrita bello decennali. ¹¹ Continet Agamemnonis et Achilis perturbationes.

¹² Id est, Helenam Græcis reddere;

¹³ Quid facit Paris?

¹⁴ Cogi posse negat. Nestor componere lites
¹⁵ Inter Peliden festinat, et inter Atriden :
¹⁶ Hunc amor, ira quidem communiter urit ¹⁷ utrumque.
 Quidquid ¹⁸ delirant reges, plectuntur ¹⁹ Achivi.
 Seditio, dolis, scelere, atque libidine, et ira,
 Iliacos intra muros peccatur et extra.
 Rursus quid virtus, et quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis ²⁰ exemplar Ulyssem ;
²¹ Qui, domitor Trojæ, multorum ²² providus urbes,
 Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
 Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum ²³ immersabilis undis.
²⁴ Sirenum voces, ²⁵ et Circæ pocula nôsti ;
²⁶ Quæ, si cum sociis stultus, cupidusque bibisset,
 Sub domina meretrice fuisset ²⁷ turpis ²⁸ et excors,
 Vixisset canis immundus, ²⁹ vel amica luto sus.
³⁰ Nos numerus sumus, et ³¹ fruges consumere nati,
³² Sponsi Penelopæ, nebulones, ³³ Alcinoïque
 In cute curanda plus æquo ³⁴ operata juvenus,
 Cui pulchrum fuit ³⁵ in medios dormire dies, et
 Ad strepitum citharæ ³⁶ cessatum ducere curam.

¹⁴ Ad reddendam Helenam.

¹⁵ Inter Achillem Pelei filium, et Agamemnonem filium Atrei. ¹⁶ Agamemnonem Briseïdis amor incendit.

¹⁷ Agamemnonem et Achillem.

¹⁸ Peccant. ¹⁹ Plebei luunt pœnas.

²⁰ Exemplar ad imitandum. ²¹ Ubi Trojam domuit. ²² Prudens. ²³ Fortunæ tempestatibus non immersus.

²⁴ Voluptatum illecebras. ²⁵ Circe suis beneficiis homines in feras mu-

tabat. ²⁶ Quæ pocula venefica. ²⁷ In formam belluæ versus fuisset ²⁸ Amens. ²⁹ Ut sus luto gaudens.

³⁰ Nos turba sumus sine virtute, numerum duntaxat explentes. ³¹ Viventes ut edamus. ³² Proci luxuriosi. ³³ Nos sumus juvenus Alcinoï Phæacum regis, id est, molles sumus et voluptatibus dediti. ³⁴ Occupata. ³⁵ In meridiem. ³⁶ Cessare facere, id est, abjicere curas.

Ut jugulent hominem, surgunt ³⁷ de nocte latrones :
 Ut teipsum serves, non expergisceris ? atqui
 Si nolis ³⁸ sanus, ³⁹ curres hydropicus ; et ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non
 Intendes animum ⁴⁰ studiis et rebus honestis,
 Invidia, vel amore, ⁴¹ vigil torquebere. Nam cur,
 Quæ lædunt oculum, festinas demere : si quid
⁴² Est animum, differs curandi tempus in annum ?
⁴³ Dimidium facti, qui cœpit, habet : sapere aude :
 Incipe. Vivendi recte qui prorogat horam,
⁴⁴ Rusticus expectat dum ⁴⁵ defluat amnis ; at ille
 Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.
 Quæritur argentum, puerisque ⁴⁶ beata creandis
 Uxor, et incultæ ⁴⁷ pacantur vomere silvæ.
 Quod satis est, cui contingit, nihil amplius ⁴⁸ optet.
 Non domus, et fundus, ⁴⁹ non æris acervus, et auri,
 Ægroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas. ⁵⁰ Valeat possessor oportet,
 Si ⁵¹ comportatis rebus bene cogitat uti.
 Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, ⁵² aut res,
 Ut lippum pictæ tabulæ, ⁵³ fomenta podagram,

³⁷ Per noctem. ³⁸ Si nolis dum sanus es. ³⁹ Curres ad medicum, cum factus eris hydropicus. ⁴⁰ Philosophiæ præceptis. ⁴¹ Sciens ac prudens.

⁴² Si quid consumit et corrumpit animum.

⁴³ Quia principium est dimidium totius. *Hesiod.*

⁴⁴ Rustice, vel tanquam rusticus, volens flumen transire, expectat, etc.

⁴⁵ Donec, tota aqua elapsa, alveus

arescat. ⁴⁶ Uxor pecuniosa, vel felix in pariendo. ⁴⁷ Excoluntur.

⁴⁸ Optare debet. ⁴⁹ Non ingens pecunia.

⁵⁰ Oportet ut sit animo et corpore sanus. ⁵¹ Rebus hæreditariis, vel acquisitis.

⁵² Res familiaris, vel pecunia.

⁵³ Fomenta. podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non extirpant.

Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.

⁵⁴ Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis, acescit.

Sperne voluptates: nocet empta ⁵⁵ dolore voluptas.

Semper avarus eget: ⁵⁶ certum voto pete finem.

Invidus alterius macrescit rebus ⁵⁷ opimis:

Invidia ⁵⁸ Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. Qui non ⁵⁹ moderabitur iræ,

Infectum volet esse, dolor quod suaserit ⁶⁰ et mens,

Dum poenas ⁶¹ odio per vim festinat inulto.

Ira furor brevis est. ⁶² Animum rege, qui nisi paret,

Imperat: ⁶³ hunc frænis, hunc tu compesce catena.

⁶⁴ Fingit equum tenera docilem cervice ⁶⁵ magister

Ire viam, qua monstrat eques. ⁶⁶ Venaticus, ex quo

Tempore ⁶⁷ cervinam pellem latravit in aula,

⁶⁸ Militat in silvis catulus. ⁶⁹ Nunc adhibe puro

Pectore verba, ⁷⁰ puer; nunc te ⁷¹ melioribus offer.

Quo semel est imbuta ⁷² recens, servabit odorem

Testa diu. ⁷³ Quod si cessas, aut strenuus anteis,

⁷⁴ Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

⁵⁴ Nisi sit animus purus. *Est Allegoria.* ⁵⁵ Dolore subsequente.

⁵⁶ Definitam pecuniæ summam expete.

⁵⁷ Rebus secundis et fortunatis.

⁵⁸ Phalaris et Dionysius.

⁵⁹ Qui frænum non injiciet iræ.

⁶⁰ Mens dolore affecta, id est, mens irata. ⁶¹ Odio proventus.

⁶² Appetitum rege. ⁶³ Tanquam equum indomitum. ⁶⁴ Format.

⁶⁵ Equorum domitor.

⁶⁶ Catulus venaticus. ⁶⁷ Quæ cervi similitudinem gerit. ⁶⁸ Feras sectatur.

⁶⁹ Percipe Philosophiæ præcepta.

⁷⁰ Dum puer es. ⁷¹ Philosophiæ magistris, vel honestis et salutaribus disciplinis.

⁷² Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. ⁷³ Si in Philosophiæ studio sis ignavior, aut

si promovearis alacrius. ⁷⁴ Nec te exspecto, qui me persequi non potes,

nec conor eos antevertere, qui me præcedunt.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. III.

*Eum de Claudio Nerone et quibusdam suis amicis
interrogat, et ad sapientiæ studium hortatur.*

JULI Flore, ¹ quibus terrarum militet oris
² Claudius Augusti privignus, scire laboro.
³ Thracane vos, Hebrusque ⁴ nivali compede vinctus,
⁵ An freta vicinas inter currentia turre,
 An pingues Asiæ campi, collesque ⁶ morantur?
⁷ Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo.
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis et paces ⁸ longum diffundit in ævum?
 Quid ⁹ Titius, Romana brevi venturus in ora,
¹⁰ Pindarici fontis qui non expalluit ¹¹ haustus,
 Fastidire ¹² lacus, et rivos ausus apertos?
 Ut valet? ut meminit nostri? ¹³ fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, ¹⁴ auspice Musa?
 An tragica ¹⁵ desævit, ¹⁶ et ampullatur in arte?
 Quid mihi ¹⁷ Celsus agit? monitus, multumque mo-
 nendus,

¹ In quibus regionibus. *Oræ* significat extremas partes terrarum. ² Tiberius Nero, Augusti privignus ex Livia Drusilla.

³ Thraciane. ⁴ Glacie vinctus. ⁵ An Hellespontus, inter Sestum et Abydam currens? ⁶ Detinent. ⁷ Quid faciat litterata Drusi cohors? ⁸ Scriptis mandat, ad memoriam sempiternam.

⁹ Titius Poëta, qui brevi ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.

¹⁰ Qui non dubitavit fluidam Pindari eloquentiam latinis versibus imitari. ¹¹ Liquores. ¹² Scripta vulgaria et inventu facilia. ¹³ Num studet latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari. ¹⁴ Musarum auspicio?

¹⁵ An valde sævit, crudeles et sævos principum mores exprimendo. ¹⁶ Ampullis verborum utitur?

¹⁷ Celsus Poëta, qui alienos versus pro suis recitaret.

¹⁸ Privatas ut quærat opes, et tangere vitet
 Scripta, Palatinus quæcumque recepit ¹⁹ Apollo;
 Ne, si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. ²⁰ Ipse quid audes?
²¹ Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, ²² nec turpiter hirtum.
²³ Seu linguam causis acuis, seu civica jura
 Respondere paras, seu condis amabile carmen,
 Prima ²⁴ feres ederae ²⁵ victricis præmia. Quod si
 Frigida curarum ²⁶ fomenta relinquere posses,
 Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
²⁷ Hoc opus, hoc studium ²⁸ parvi properemus, et ampli,
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere, ²⁹ si tibi curæ,
 Quantæ conveniat, Munatius: ³⁰ an male sarta
 Gratia ³¹ nequidquam coit, et rescinditur? At vos
³² Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
³³ Indomita cervice feros; ubicumque locorum

¹⁸ Ut suam inventionem, non alienam quærat. ¹⁹ Apollinis templo adjunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino.

²⁰ Tu, Juli Flore, quos sequeris Auctores? ²¹ Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens? ²² Nec rude et impositum.

²³ Sive oratorem, Jurisconsultum, vel Poëtam agis. ²⁴ Auferes præmia.

²⁵ Ederæ victoriam tuam indicantis.

²⁶ Curarum nutrimenta, nempe

divitias, ambitionem et similia quæ, ut frigus, gravant et tardant festinantem.

²⁷ Properemus sapientiæ studiis incumbere. ²⁸ Cujuscumque fortunæ sumus.

²⁹ An Munatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conveniat, necne?

³⁰ Gratia male conjuncta, et perfide instaurata. ³¹ Non durat.

³² Sanguis calidus in juvenibus iram excitat. ³³ Cervice dura, et rerum

experientia nondum emollita.

Vivitis, ³⁴ indigni fraternum rumpere foedus,
Pascitur in vestrum reditum ³⁵ votiva juvenca.

³⁴ Indigni qui rumpatis fraternam
amicitiam.

³⁵ Juvenca, quam immolabo vo-
bis reducibus.

AD ALBIUM TIBULLUM. EPIST. IV.

Eum monet ut ita vivat quasi quotidie moriturus.

ALBI, nostrorum sermonum ¹ candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione ² Pedana?
³ Scribere quod ⁴ Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum silvas inter ⁵ reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente, bonoque est?
Non tu ⁶ corpus eras sine pectore. Dî tibi ⁷ formam,
Dî tibi divitias dederunt, ⁸ artemque fruendi.
⁹ Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
¹⁰ Quam sapere, ¹¹ et fari ut possit quæ sentiat, et cui
¹² Gratia, fama, valetudo, contingat abunde,
¹³ Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter et iras
¹⁴ Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

¹ Sincere judex *Satyrarum nostra-*
rum.

² Sic dicta à Pedito, Italiae oppido.

³ An dicam te scribere? ⁴ Qui multas
tragædias scripsit, dictus Parmensis
ab urbe Parma. ⁵ Lentius ambulare.

⁶ Sine mente, excors.

⁷ Pulchritudinem, dignitatem oris.

⁸ Fruendi bonis istis, nempe forma et
divitiis.

⁹ Quid possit nutricula optare majus

alumno, quam, etc.? ¹⁰ Sapientiam.

¹¹ Et facundiam. Ordo est: quid...
majus... quam ut *ille* possit sapere et
fari... et *illi* contingat gratia, etc.

¹² *Gratia*, ut placeat: *fama*, ut sit
virtutibus et meritis clarus.

¹³ Victus non sordidus, neque nimis
exquisitus.

¹⁴ Omnem diem qua vixeris puta
esse postremam tibi. Ne speres te vic-
turum postera die.

¹⁵ Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
 Me pinguem et ¹⁶ nitidum bene curata cute vises,
 Cum ridere voles ¹⁷ Epicuri de grege porcum.

¹⁵ Ita fiet ut grata, etc. ¹⁶ Poëtam elegantem, et succi plenum.

¹⁷ Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQUATUM. EPIST. V.

Invitat eum ad cœnam frugalem.

SI potes ¹ Archiacis conviva ² recumbere lectis,
 Nec modica cœnare ³ times olus omne patella,
⁴ Supremo te sole domi, Torquate, ⁵ manebo.
 Vina bibes iterum Tauro ⁶ diffusa, palustres
⁷ Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
 Sin melius quid habes, ⁸ arcesse, vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
⁹ Mitte leves spes, ¹⁰ et certamina divitiarum,
 Et ¹¹ Moschi causam. ¹² Cras nato Cæsare festus
 Dat veniam, ¹³ somnumque dies; impune licebit
 Æstivam sermone ¹⁴ benigno tendere noctem.
¹⁵ Quo mihi, fortuna si non conceditur uti?
 Parcus ¹⁶ ob hæredis curam, nimiumque ¹⁷ severus

¹ Lectis ligneis et parum elegantibus, quales fecit Archias malus artifex. ² Accumbere.

³ Nec abhorres, sed gaudes. ⁴ Sub vesperam. ⁵ Te expectabo.

⁶ Bibes vina è torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum consule. Vini ætas notabatur Consulium nominibus. Vide Od. III. l. II. ⁷ Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. ⁸ Jube tecum afferri ad me, vel,

sine me regem esse convivii, et tibi imperare, ut illo vino utare, quod tibi apponam. Alii exponunt; morem mihi gere. ⁹ Omitte spes rerum levium, id est, divitiarum. ¹⁰ Omitte lites et dissidia in divitiis comparandis. ¹¹ Clientis tui. ¹² Idibus Julii. ¹³ Ut non sit necesse mane surgere. ¹⁴ Faceto sermone, et largo noctem extendere.

¹⁵ Quorsum divitias expetam?

¹⁶ Ut hæres ditescat. ¹⁷ Nimium

¹⁸ Assidet insano. Potare ¹⁹ et spargere flores
 Incipiam, patiarque vel ²⁰ inconsultus haberi.
 Quid non ebrietas ²¹ designat? Operta ²² recludit,
 Spes jubet esse ²³ ratas, ²⁴ in praelia trudit inertem,
 Sollicitis animis ²⁵ onus eximit, ²⁶ addocet artes.
²⁷ Fœcundi calices quem non fecere disertum?
²⁸ Contracta quem non in paupertate ²⁹ solutum?
 Hæc ego procurare ³⁰ et idoneus imperor, et non
 Invitus, ³¹ ne turpe toral, ne sordida ³² mappa
³³ Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
³⁴ Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras ³⁵ eliminet; ³⁶ ut coëat par,
 Jungaturque pari. ³⁷ Butram tibi, Septitiumque,
 Et nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam. Locus est et pluribus ³⁸ umbris:
 Sed ³⁹ nimis arcta premunt olidæ convivia ⁴⁰ capræ.
 Tu, ⁴¹ quotus esse velis, rescribe; et, ⁴² rebus omissis,
 Atria servantem ⁴³ postico falle ⁴⁴ clientem.

tristis vel asper. ¹⁸ Sedet proximus insano, eique est similis.

¹⁹ In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.

²⁰ Stultus haberi.

²¹ Quid non ebrietas efficit, perpetrat? ²² Aperit. ²³ Spes firmat.

²⁴ Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor. ²⁵ Eximit curarum onus. ²⁶ Ebrii jactitant se multarum artium esse peritos.

²⁷ Calices pleni et copiosi. ²⁸ In angusta paupertate. ²⁹ Solutum à curis. ³⁰ A ratione jubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. ³¹ Illotum toral. ³² Inter edendum manus mappa absterguntur. ³³ Sic offendat,

ut inde conviva nares contrahat.

³⁴ Ita splendeant, ut in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. ³⁵ Divulget. ³⁶ Ut convivæ pares congregentur.

³⁷ Assumam tibi sodales Butram, Septitium, Sabinum; nisi Sabinum, etc. ³⁸ Convivis non invitatis. ³⁹ Ubi multitudo est convivarum arctesedentium, ibi alarum odor gravis existit. ⁴⁰ Fætor sub axillis.

⁴¹ Quot sodales velis vocari. ⁴² Causis et negotiis tuis relictis. ⁴³ Per posticum egredere, et clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat et observat. ⁴⁴ Falle Moschum (*de quo supra*) vel quemvis alium.

AD NUMICIUM. EPIST. VI.

Eum esse beatum dicit, qui nihil optet, nihil metuat : felicitatem in solâ virtute collocatam.

¹ NIL admirari, prope res est ² una, Numici,
Solaque, quæ possit facere, et servare beatum.
Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
Tempora momentis, ³ sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. Quid censes munera ⁴ terræ?
Quid, ⁵ maris extremos Arabas ditantis, et Indos?
⁶ Ludicra quid, plausus, ⁷ et amici dona ⁸ Quiritis?
Quo spectanda modo, ⁹ quo sensu credis, et ore?
Qui timet ¹⁰ his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto : pavor est ¹¹ utrobique molestus;
¹² Improvisa simul species exterret ¹³ utrumque.
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatve, ¹⁴ quid ad rem?
Si, ¹⁵ quidquid vidit melius, pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque, et corpore ¹⁶ torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,

¹ Nullis animi perturbationibus affici. ² Res est præcipua et sola.

³ Quanto minus admirabuntur terrena quæ cœlestibus sunt inferiora?

⁴ Aurum, argentum, marmor, et quæ ex se terra profert. ⁵ Munera maris, uniones, margaritas, et hujusmodi. ⁶ Ludos inanes et plausus in theatris. ⁷ Dona populi Romani te amantis, id est, honores populi suffragio ad te delatos. ⁸ Quiritium, id est, Romanorum. ⁹ Quo judicio, et quo

vultu? certe non alio, quam nulla cupiditate, nulla formidine.

¹⁰ Pauperiem, contemptum, sibi-los, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur. ¹¹ Pauper est cupiendo, et metuendo. ¹² Insperata et non præmeditata mali, et boni species. ¹³ Exterret tam cupidum, quam timidum. ¹⁴ Quid facit ad hanc rem, quam nos agimus, scilicet, ad beatitudinem? ¹⁵ Quidquid defixis oculis vidit, id est, attentissime. ¹⁶ Si hebet, stu-

Ultra quam satis est, ¹⁷ virtutem si petat ipsam.
¹⁸ Inunc, argentum, et marmor vetus, ¹⁹ æraque et artes
²⁰ Suspice; cum gemmis ²¹ Tyrios mirare colores:
 Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
²² Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum:
 Ne plus frumenti ²³ dotalibus emetat agris
 Mutus, et ²⁴ (indignum, quod sit pejoribus ortus:)
²⁵ Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
²⁶ Quidquid sub terra est, ²⁷ in apricum proferet ætas;
 Defodiet, ²⁸ condetque nitentia. ²⁹ Cum bene notum
 Porticus Agrippæ, et via te conspexerit Appi;
³⁰ Ire tamen restat, ³¹ Numa quo devenit, et Ancus.
³² Si latus, ³³ aut renes morbo tentantur acuto,
 Quære fugam morbi. Vis recte vivere? Quis non?
 Si virtus ³⁴ hoc una potest dare, ³⁵ fortis omissis
 Hoc age deliciis. Virtutem ³⁶ verba putas, ut
³⁷ Lucum ligna? ³⁸ cave ne portus occupet alter,

pescit, deficit. ¹⁷ Virtus posita est in mediocritate, cujus, re vera, nimium esse non potest.

¹⁸. *Ironica concessio*. ¹⁹ *Æreas artes*, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. ²⁰ Cum admiratione aspice. ²¹ Colores purpureos. ²² Tu gnavus et industrius prima luce confer te in forum, et vesperi domum redito, ne Mutus, etc. ²³ Ne metat, et recipiat ex agris, quos ab uxore in dotem accepit, plus frumenti, quam tu. ²⁴. Quod esset indignum, quia, etc. ²⁵ Non *Mucius*, ut quidam volunt, sed *Mutus*. Cognomen hoc erat cujusdam nobilis Romani. Vide Grut. Inscript. cccii, 1. ²⁶ Vir-

tus sola est immortalis, cætera perèunt. ²⁷ In lucem. ²⁸ Abscondet.

²⁹ Cum porticus ab Agrippa constructa (ubi causas agas) et cum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, id est, fama celebrem, ire tamen, etc. ³⁰ Ad mortem. ³¹ Numa, et Ancus Romanorum reges. ³² Pleuritide. ³³ Nephritide.

³⁴ *Nempe* recte vivere. ³⁵ Fortiter huic uni rei stude.

³⁶ Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere? ³⁷ Lucus non ex solis arboribus constat, ut silva, sed alicui numini sacer est. ³⁸ Si in ea es sententia, cave Mercator ne alter, etc.

³⁹ Ne Cibyrica, ⁴⁰ ne Bithyna negotia perdas.
 Mille talenta ⁴¹ rotundentur, ⁴² totidem altera; porro
⁴³ Tertia succedant, et quæ pars ⁴⁴ quadret acervum.
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
⁴⁵ Et genus, et formam ⁴⁶ regina pecunia donat;
 Ac bene nummatum decorat ⁴⁷ Suadela, Venusque.
 Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex;
⁴⁸ Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
 Si posset centum scenæ ⁴⁹ præbere ⁵⁰ rogatus,
⁵¹ Quî possum tot? ait: tamen et quæram, et quot
 habebo,
 Mittam. Post paulo scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydum; partem, vel ⁵² tolleret omnes.
⁵³ Exilis domus est, ubi non et multa supersunt,
⁵⁴ Et dominum fallunt, et prosunt furibus. Ergo
⁵⁵ Si res sola potest facere, et servare beatum,
⁵⁶ Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 Si fortunatum ⁵⁷ species et gratia præstat,

³⁹ Negotia Cibyrica dicuntur à Cibyris, urbe Ciliciæ populosa et ingenti. ⁴⁰ Bithynia est in Ponto.

⁴¹ Coacerventur, cumulentur. Angl. *Laiide round to an heape.* ⁴² Alia mille talenta. ⁴³ Mille. ⁴⁴ Etiam quæ pars perficiat, vel, acervum in quadrum redigat, id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiant.

⁴⁵ Nobilitatem. ⁴⁶ Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. ⁴⁷ Eloquentia et venustas.

⁴⁸ Nolo ego ut tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui una re abun-

dans, cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, et talis esto, qualis fuit Lucullus.

⁴⁹ Commodato dare. ⁵⁰ Rogatus à Præto ad spectaculum celebrandum. ⁵¹ Non credo me tot habere, inquit Lucullus.

⁵² Sumeret. ⁵³ Domus est inanis, et bonis non referta, ubi, etc. ⁵⁴ Ignorantur à domino.

⁵⁵ Si pecunia. ⁵⁶ Ut divitias congreges.

⁵⁷ Decus externum, honores et magistratus.

Mercemur ⁵⁸ servum, qui dictet nomina, ⁵⁹ lævum
 Qui fodicet latus, ⁶⁰ et cogat trans pondera dextram
⁶¹ Porrigere. ⁶² Hic multum ⁶³ in Fabia valet, ille Velina:
⁶⁴ Cuilibet hic fascēs dabit, ⁶⁵ eripietque curule,
 Cui volet, importunus ebur. Frater, pater, adde;
 Ut cuique est ætas, ita quemque ⁶⁶ facetus adopta.
 Si bene qui cœnat, ⁶⁷ bene vivit; ⁶⁸ lucet, eamus,
 Quo ducit gula: piscemur, venemur, ut olim
 Gargilius, qui mane ⁶⁹ plagas, venabula, servos,
⁷⁰ Differtum transire forum, populumque jubebat,
⁷¹ Unus ut è multis, populo spectante, referret
⁷² Emptum mulus aprum. Crudi, ⁷³ tumidique lavemur;
 Quid deceat, quid non, obliti: ⁷⁴ Cærite cera
 Digni, ⁷⁵ remigium vitiosum Ithacensis Ulyssēi,
⁷⁶ Cui potior patria fuit ⁷⁷ interdicta voluptas.
 Si, ⁷⁸ Mimnermus uti censet, sine amore, jocisque

58 Mercemur servum nomenclatorem. *A nomenclatore, ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque civis, qui in suffragiis aliquid valeret, appellaretur; et suo quemque nomine compellere, benevolentiam conciliat.*

59 Qui domino astans, lævo ipsius latere extrema manu impulso admonet, ut illum et illum salutet. 60 Et cogat herum trans saxa, aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiae ineundæ, vel auxilii causa. 61 Gratoso apud aliquam tribum civi.

62 Verba sunt nomenclatoris. 63 Hic in tribu Velina valet. 64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet

curule ebur, id est, curulem eburneam cui volet importunus (id est, inquietus) dum voti compos fiat.

66 Blandissime saluta unumquemque, et facete tibi adjunge. 67 Si sit felix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia 70 Forum hominibus plenum. 71 Ut insignis mulus et præaltus. 72 Aprum emptum, non à se venante captum.

73 Saturitate inflati descendamus in balnea. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viventes. *Ceritibus enim à populo Romano devictis negatum fuit suffragiorum ferendorum jus.* 75 Cum simus quasi remiges, et socii Ulyssis, vitiis et libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Ulyssē interdicta. 78 Poëta venerens.

Nil est jucundum; 79 vivas in amore, jocisque.
 Vive, vale. Si quid novisti rectius 80 istis,
 81 Candidus imperti: si 82 non, his utere mecum.

79 Licet vivas.

80 Quæ dixi de summo bono. 81 Be-

nignus imperti. 82 Si non rectius nōs-
 ti, utere jam à me dictis.

AD MÆCENATEM. EPIST. VII.

Apud Mæcenatem se excusat, liberalitatem ejus commemorans atque laudans; sed libertatem, atque animi tranquillitatem omnibus amicorum donis se anteferre declarat.

QUINQUE dies tibi pollicitus me ¹ rure futurum,
² Sextilem totum mendax desideror. Atqui
 Si me vivere vis sanum, recteque valentem,
³ Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
 Mæcenas, veniam: ⁴ dum ficus prima, calorque
⁵ Designatorem decorat ⁶ lictoribus atris;
⁷ Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
⁸ Officiosaque sedulitas, et ⁹ opella forensis
 Adducit febres, et ¹⁰ testamenta resignat.
 Quod si bruma nives Albanis ¹¹ illinet agris,
¹² Ad mare descendet ¹³ vates tuus, et sibi parcet,

¹ In Sabina regione, ubi villam habuit Horatius amænissimam.

² Totum mensem Augustum absum.

³ Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro. ⁴ Donec fervet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt. ⁵ Designator est, qui constituendæ funebri pompæ præest. ⁶ Mi-

nistris libitinariis pullatis. ⁷ Dum mater liberis suis metuit. ⁸ Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus.

⁹ Opera in foro. ¹⁰ Testamenta aperit post mortem testatoris.

¹¹ Asperget. ¹² Ad civitatem maritimam. ¹³ Horatius.

¹⁴ Contractusque leget: te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, ¹⁵ et hirundine prima.
 Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem. ¹⁶ Vescere sodes.
¹⁷ Jam satis est. ¹⁸ At tu quantumvis tolle. ¹⁹ Benigne.
²⁰ Non invisa feres pueris munuscula parvis.
²¹ Tam teneor dono, quam si dimittar ²² onustus.
²³ Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigus, et stultus donat, quæ spernit et odit.
²⁴ Hæc seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
 Vir bonus et sapiens, ²⁵ dignis ait esse paratus;
 Nec tamen ignorat, ²⁶ quid distent æra lupinis.
²⁷ Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
 Quod si me noles usquam ²⁸ discedere, ²⁹ reddes
 Forte latus, ³⁰ nigros angusta fronte capillos;
 Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
³¹ Inter vina fugam Cynaræ ³² mœrere protervæ.
 Forte per angustam ³³ tenuis nitedula rimam

¹⁴ Parcus erit in legendo. *Metaph.*
ducta à navigantibus qui vela con-
trahunt, ut effugiant naufragium.

¹⁵ Vere ineunte, cujus est hirundo
 nuntia. ¹⁶ Verba Calabri ad hospitem
 viatorem. ¹⁷ Verba sunt viatoris.

¹⁸ Inquit Calaber. ¹⁹ Liberaliter
 mecum agis, ait viator.

²⁰ Grata feres munuscula, inquit
 Calaber. ²¹ Verba viatoris. ²² Pyris
 tuis oneratus.

²³ Facito ut libet, inquit Calaber.
²⁴ Hæc inconsiderata rerum vilium,
 et superfluarum donatio semper parit
 ingratos.

²⁵ Dicit se viris bonis esse paratum.

²⁶ Non ignorat, quæ sit differentia in-
 ter bonos et malos homines.

²⁷ Ego me gratum præstabo, et di-
 gnum laude ejus, qui beneficia est
 promeritus.

²⁸ A te discedere. ²⁹ Reddes me-
 liores annos, quos tecum consumpsi.
³⁰ Sub nigris capillis in juventute, frons
 videtur angusta. ³¹ Reddes ætatem
 ad levitates amatorias aptam. ³² Ini-
 quo animo ferre, quod juvenem, non
 senem decet. ³³ Ex S. Hieronymi
 auctoritate, cum Benteio dicimus,
Nitedula Gall. *Mulot*, pro *vulpecu-*
la quam omnes fere editiones pessime
 adoptaverunt.

³⁴ Repserat in cumeram frumenti; ³⁵ pastaque, rursus
 Ire foras pleno ³⁶ tendebat corpore frustra.
 Cui mustela procul: Si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum ³⁷ repetes arctum, ³⁸ quem macra subisti.
³⁹ Hac ego si compellar imagine, ⁴⁰ cuncta resigno;
⁴¹ Nec somnum plebis laudo, satur ⁴² altilium; nec
 Otia divitiis ⁴³ Arabum liberrima muto.
 Sæpe ⁴⁴ verecundum laudâsti; rexque, paterque
⁴⁵ Audîsti coram, nec verbo parcîus absens.
⁴⁶ Inspice, si possum ⁴⁷ donata reponere lætus.
 Haud male ⁴⁸ Telemachus proles patientis Ulyssei:
⁴⁹ Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
⁵⁰ Porrectus spatiis, ⁵¹ neque multæ prodigus herbæ:
⁵² Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent. Mihi jam non ⁵³ regia Roma,
⁵⁴ Sed vacuum Tibur placet, ⁵⁵ aut imbelle Tarentum.
 Strenuus et fortis, causisque ⁵⁶ Philippus agendis
 Clarus, ⁵⁷ ab officiis octavam circiter ⁵⁸ horam
 Dum redit, atque foro nimium distare ⁵⁹ Carinas,

³⁴ Introierat in vas vimineum frumentarium. ³⁵ Bene saginata.

³⁶ Conabatur. ³⁷ Locum excavatum. ³⁸ Quem gracilis intrâsti.

³⁹ Hac similitudine. ⁴⁰ Omnia quæ mihi dedisti, restituo. ⁴¹ Nec quietem plebeiorem hominum laudo, eo quod sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus si egerem. ⁴² Satur avium domi saginatarum. ⁴³ Vide Ode xxix. lib. i.

⁴⁴ Me paucis contentum. ⁴⁵ Appel-
 latus es à me rex, propter munificen-
 tiam, pater vero propter tuum erga me

amorem, sive præsens tecum sum, sive
 absens.

⁴⁶ Tecum considera. ⁴⁷ Reddere,
 quæ mihi donâsti.

⁴⁸ Menelao respondere. ⁴⁹ Verba
 Telemachi ad Menelaum. ⁵⁰ Non
 extensus in longum. ⁵¹ Nec herbæ
 ferax. ⁵² O Menelae, Atrei fili.

⁵³ Roma magnifica. ⁵⁴ Sed Tibur
 non populosum placet. ⁵⁵ Tarentum
 voluptuarium.

⁵⁶ Orator, in altercando nobilis.
⁵⁷ A forensibus. ⁵⁸ Horam diei.

⁵⁹ Viam Romæ, sic dictam ab ædi-

Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,
 Adrasum quemdam vacua tonsoris ⁶⁰ in umbra,
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
⁶¹ Demetri (puer hic ⁶² non læve jussa Philippi
 Accipiebat) abi, quære, ⁶³ et refer, unde ⁶⁴ domo, quis,
⁶⁵ Cujus fortunæ, quo sit patre, ⁶⁶ quove patrono.
⁶⁷ It, redit, et narrat Vulteium nomine Menam,
 Præconem, ⁶⁸ tenui censu, sine crimine notum,
⁶⁹ Et properare loco, ⁷⁰ et cessare, et ⁷¹ quærere, et uti,
 Gaudentem ⁷² parvisque sodalibus, et Lare certo,
 Et ludis, et, post ⁷³ decisa negotia, ⁷⁴ Campo.
⁷⁵ Scitari libet ex ipso, quodcumque refers: dic
 Ad cœnam veniat. Non sane ⁷⁶ credere Mena:
⁷⁷ Mirari secum tacitus. Quid multa? ⁷⁸ benigne,
 Respondet. ⁷⁹ Negat ille mihi? ⁸⁰ Negat improbus, et te
⁸¹ Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
 Vilia vendentem tunicato ⁸² scruta ⁸³ popello
⁸⁴ Occupat, et salvere jubet prior. Ille Philippo
⁸⁵ Excusare laborem, et ⁸⁶ mercenaria vincla,
 Quod non mane domum venisset; denique quod non

ficiis factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi.
⁶⁰ In tonstrina.

⁶¹ Philippus servum suum Demetrium alloquitur. ⁶² Non stulte. ⁶³ Mihi renuntia. ⁶⁴ Ex qua familia.

⁶⁵ Pauper; an dives. ⁶⁶ In cujus sit clientela. ⁶⁷ It puer. ⁶⁸ Pauperem esse. ⁶⁹ Et viatorem, vel mercatorem agere, lucri causa. ⁷⁰ Interdum otari. ⁷¹ Divitias acquirere, iisque uti, *quod non facit avarus*. ⁷² Gaudentem

uxore, et liberis, et domicilio stabili; non vita vaga. ⁷³ Post negotia confecta. ⁷⁴ Campo Martio, ubi valetudinis causa corpus exercebat. ⁷⁵ *Verba Philippi*. ⁷⁶ Credebat. ⁷⁷ Mirabatur.

⁷⁸ Gratias agit tibi ingentes.

⁷⁹ *Verba sunt Philippi*. ⁸⁰ Negat improbe (inquit Demetrius.) ⁸¹ Te non curat aut formidat.

⁸² Merces viles. ⁸³ Plebeculæ, tunicis, non togis utenti. ⁸⁴ Antevertit.

⁸⁵ Excusabat. ⁸⁶ Occupationes

⁸⁷ Providisset eum. ⁸⁸ Sic ignovisse putato
 Me tibi, si cœnas hodie mecum. ⁸⁹ Ut libet. ⁹⁰ Ergo
 Post nonam venies. Nunc i, ⁹¹ rem strenuus auge.
⁹² Ut ventum ad cœnam est; ⁹³ dicenda, tacenda locutus,
⁹⁴ Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
 Occultum ⁹⁵ visus decurrere piscis ad hamum,
⁹⁶ Mane cliens, et jam ⁹⁷ certus conviva, jubetur
 Rura suburbana ⁹⁸ indictis comes ire Latinis.
 Impositus ⁹⁹ mannis, arvum ¹ cœlumque Sabinum
² Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus;
 Et, sibi dum requiem, dum risus undique ³ quærit,
 Dum septem donat sestertia, mutua septem
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum.
⁴ Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
 Quam satis est, morer, ⁵ ex nitido fit rusticus, atque
 Sulcos ⁶ et vineta crepat mera. Præparat ulmos,
 Immoritur studiis, ⁷ et amore senescit habendi.
 Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
⁸ Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, ⁹ media de nocte caballum

mercenarias. ⁸⁷ Ante vidisset.

⁸⁸ Verba sunt Philippi. ⁸⁹ Sit
 ita, inquit Mena. ⁹⁰ Post horam no-
 nam (inquit Philippus) venies, id
 est, tribus heris ante solis occasum.
*Quando Romani è balneis egressi
 cibum capiebant.*

⁹¹ Rem familiarem auge. ⁹² Post-
 quam. ⁹³ Libere quidvis locutus.

⁹⁴ Jubetur ire domum. ⁹⁵ Visus est.

⁹⁶ Postridie. ⁹⁷ Quotidianus con-
 viva. ⁹⁸ Feriis Latinis. ⁹⁹ Consule im-

peratis, in quibus non licebat aliquid
 agi in Urbe.

⁹⁹ Equis pusillis. ¹ Aërem Sabinum.
² Vulteius. ³ Philippus. ⁴ Vulteius
 agellum mercatur.

⁵ Ex urbano fit incultus et obsoletus.

⁶ Loca vitibus consita solum habet
 in ore.

⁷ Lucri studio tabescit. ⁸ Postquam
 ager satus minus reddidit, quam spe-
 raverat agricola. ⁹ Paulo post mediam
 noctem.

Arripit, iratusque Philippi tendit ad aedes.
 Quem simul aspexit¹⁰ scabrum, intonsumque Philippus;
¹¹ Durus, ait, Vultei, nimis, ¹² attentusque videris
 Esse mihi. ¹³ Pol, me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ¹⁴ dicere nomen.
¹⁵ Quod te per genium, dextramque, Deosque Penates,
 Obsecro, et obtestor, vitæ me redde priori.
¹⁶ Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis
 Præstent, mature redeat, repetatque relictæ.
 Metiri se quemque¹⁷ suo modulo, ac pede, ¹⁸ verum est.

¹⁰ Squalidum, et impexum.

¹¹ Homo ferreus et laboriosus.

¹² Attentus ad rem, id est, avarus.

¹³ Verba sunt Vultei. ¹⁴ Nomen imponere. ¹⁵ Propter quod te obsecro, vel quamobrem te obsecro.

¹⁶ Qui Philippus, posteaquam con-

sideravit quantum dimissa, id est, relictæ distent à petitis, dixit hæc verba : Redeat Vultei in urbem quamprimum, et vitam urbanam, quam reliquit, repetat.

¹⁷ Sua formula et mensura.

¹⁸ AEquum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM. EPIST. VIII.

Scribit se minus animo quam corpore valere : monet amicum ut secundam fortunam modeste ferat.

¹ CELSO gaudere, et bene rem gerere Albinovano, Musa rogata refer, ² comiti, ³ scribæque Neronis. Si quæret quid agam, dic, multa et pulchra ⁴ minantem, Vivere nec recte, nec suaviter : haud quia grando. ⁵ Contuderit vites, oleamve ⁶ momorderit æstus;

¹ Ordo est : ô Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso Albinovano χαίρειν καὶ εὐπράττειν, ut gaudeat, et bene rem gerat. ² Quitan-

quam inferior amicus Neronem comitatur. ³ Notario, Angl. A Secretary.

⁴ Superbe promittentem. ⁵ Fregerit. ⁶ Siccitate affecerit et læserit.

Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis ;
 7 Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, 8 quod levet ægrum :
 9 Fidis offenderar medicis, irascar amicis,
 10 Cur me funesto properent arcere 11 veterno :
 Quæ nocuere 12 sequar; fugiam quæ profore credam :
 13 Romæ Tibur amem ventosus, 14 Tibure Romam.
 15 Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat, 16 et se;
 Ut placeat 17 juveni percontare, 18 utque cohorti.
 Si dicet, recte : 19 primum gaudere; subinde
 Præceptum 20 auriculis hoc instillare memento :
 21 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

7 Quia animo ægrotus magis quam corpore, velim nil, etc. 8 Quod relevet ægrum. 9 Quia fidis offenderar.

10 Propterea quod. 11 Lethargo, qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphorice hic ponitur pro arrogantia, levitate, et inconstantia.

12 Quia sequar, quæ, etc. 13 Quia quando sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans, et

vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam amem.

15 Post hæc omnia rogato. 16 Quomodo se gerat. 17 Neroni. 18 Et quomodo cohorti placeat.

19 Primum dicito gaudere, deinde, etc. 20 Ejus auriculis, scilicet Celsi.

21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita ut non superbias; sic nos tuam amicitiam feremus, et servabimus continuo.

AD CLAUDIUM NERONEM. EPIST. IX.

Septimium ei commendat.

1 SEPTIMIUS, 2 Claudii, nimirum intelligit unus,
 3 Quanti me facias. Nam cum rogat, 4 et prece cogit
 Scilicet, ut tibi se 5 laudare, et tradere coner,

1 De quo Od. vi. lib. II. 2 O Nero Augusti privigne.

3 Qua æstimatione sim apud te.

4 Et rogando cogit. 5 Commendare.

6 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis ;
 7 Munere cum fungi propioris censet amici ;
 8 Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem ;
 Sed timui, 9 mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator 10 opis propriæ, 11 mihi commodus uni.
 Sic ego majoris fugiens opprobria 12 culpæ,
 13 Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quod si
 14 Depositum laudas 15 ob amici jussa pudorem ;
 Scribe 16 tui gregis hunc, et fortem crede, 17 bonumque.

6 Dignum amicitia, et contubernio
 Neronis legentis, id est, eligentis res
 honestas, et honestos viros. 7 Officio
 intimi amici, id est, amicitiae meae
 erga se. 8 Quid apud te possim intel-
 ligit, ac magis novit quam ego ipse.

9 Meam apud te gratiam minorem
 esse, quam sit. 10 Facultatis meae.
 11 Mihi soli studens.

12 Dissimulationis. 13 Descendi ad
 impudentiam seu inverecundiam, quæ
 frontis perfrictæ est præmium. Urbani
 enim perfrictioris oris esse solent,
 quam rustici.

14 Depositus pudor est impuden-
 tia. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De
 tuo grege esse, et amicorum numero.
 17 Et virum esse bonum.

AD FUSCUM ARISTIUM. EPIST. X.

Rusticane vitæ laus, urbanæ incommoda.

URBIS amatorem 1 Fuscum salvere jubemus
 2 Ruris amatores : hac in re scilicet una
 Multum dissimiles, ad cætera pene 3 gemelli ;
 4 Fraternalis animis, quidquid negat alter et alter ;
 Annuimus pariter vetuli, 5 notique columbi.
 6 Tu nidum servas, ego laudo ruris amœni

1 Grammaticum, in urbe commo-
 rantem. 2 Nos. 3 Simillimi.

4 Tanquam fratres, idem nolumus,

idem volumus. 5 Quorum magnus et
 mutuus amor notus est.

6 Tu Romæ manes.

Rivos, et musco 7 circumlita saxa, nemusque.
 8 Quid quæris? 9 Vivo et regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cœlum effertis 10 rumore secundo.
 11 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:
 Pane egeo, jam mellitis potiore 12 placentis.
 Vivere naturæ 13 si convenienter oportet,
 14 Ponendæque domo quærenda est area primum;
 Novistine locum potiore rure 15 beato?
 16 Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
 Leniat et rabiem 17 Canis, et 18 momenta Leonis,
 Cum semel accepit Solem 19 furibundus acutum?
 20 Est ubi depellat somnos 21 minus invida cura?
 22 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua 23 tendit rumpere plumbum,
 Quam quæ per pronum 24 trepidat cum murmure rivum?
 25 Nempe inter varias nutritur silva 26 columnas,

7 Saxa muscæ obducta.

8 Quid multis? 9 Tam beate vivo, ut me regnare putem, simul ac, etc.
 10 Vulgo approbante.

11 Ut improbus sacerdotis servus, qui liba edere consuevit, tandem desiderat panem: sic ego urbem fastidians, rure delector. 12 Libis sacrificiorum.

13 Quoniam vivere oportet secundum naturam, id est, virtute adhibita, donis frui à natura datis. 14 Et quoniam area, id est, solum primum quærendum est ad domum extruendam. 15 Rure opulento.

16 Est locus ullus ubi, etc. 17 Sideris cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora Leonis circiter Idus Quin-

tiles. 19 Cum Leo vesanus ingreditur solem vehementem.

20 Estne locus ullus ubi, etc. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur invidere. 22 Numquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli, id est, marmora ex Numidia advecta, ex quibus Romæ fiunt pavimenta?

23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per declivem rivum.

25 Apparet enim vitam rusticam suaviorem esse, quam urbanam, quia divites, quasi natura duce, in suis ædificiis urbem ruri similem reddere student: nam arbores in hortis spatio-
 tiosis conserunt, etc. 26 Inter colum-

Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
²⁷ Naturam expelles furca, tamen ²⁸ usque recurret,
²⁹ Et mala perrumpet furtim ³⁰ fastidia victrix.
³¹ Non, qui ³² Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, ³³ propiusve medullis,
 Quam qui non poterit ³⁴ vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundæ,
 Mutatæ ³⁵ quatient. ³⁶ Si quid mirabere, ³⁷ pones
 Invitus. Fuge magna: licet, sub paupere tecto,
 Reges et regum vita ³⁸ præcurrere amicos.
 Cervus equum pugna ³⁹ melior communibus herbis
 Pellebat, donec ⁴⁰ minor in certamine longo
 Imploravit opes hominis, ⁴¹ frænumque recepit;
 Sed postquam ⁴² victor violens discessit ⁴³ ab hoste,
 Non equitem dorso, non frænum depulit ore:
 Sic, qui pauperiem veritus, potiore ⁴⁴ metallis
 Libertate caret, ⁴⁵ dominum vehet improbus, atque
 Serviet æternum, quia parvo nesciet uti.
⁴⁶ Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,

nas ex marmore versicolori factas.

²⁷ Cum naturam vi ignominiosa ejicies. ²⁸ Semper. ²⁹ Et natura vincens, per contraria sibi studia furtim erumpet. ³⁰ Istam fastidiosam divitum luxuriam. ³¹ Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuras, quam qui, etc. ³² Cum purpura Sidonia comparare lanas succo Aquinati tinctas. ³³ Quod propius attingat. ³⁴ A vero.

³⁵ Commovebunt. ³⁶ Si quid ma-

gni facias. ³⁷ Depones. ³⁸ Anteire.

³⁹ Superior in pugna, è compascuis pellebat equum. ⁴⁰ Inferior. ⁴¹ Homini parere incæpit.

⁴² Equus. Bentleius hunc versum optime sic proponit immutandum: *sed postquam, violens, victo discessit ab hoste.* ⁴³ A cervo.

⁴⁴ Auro, et argento. ⁴⁵ Pecuniæ cupiditatem, cui serviet perpetuo.

⁴⁶ Sed sua res amplior, vel angustior erit, quam satis est.

Si pede major erit, ⁴⁷ subvertet; si minor, ⁴⁸ uret.
 Lætus sorte tua vives sapienter, Aristi;
⁴⁹ Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
⁵⁰ Cogere quam satis est, ac non cessare videbor.
 Imperat, aut servit collecta pecunia cuique,
⁵¹ Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
 Hæc tibi ⁵² dictabam, ⁵³ post fanum putre Vacunæ,
 Excepto, quod non simul esses, ⁵⁴ cætera lætus.

⁴⁷ Subvertet pedem. ⁴⁸ Pedem lædet.

⁴⁹ Sed me acerbe reprehendes.

⁵⁰ Coacervare.

⁵¹ Quæ debet potius trahi, quam trahere, id est, servire potius, quam imperare. *Est allegoria ducta ab iis, qui restim ductant.*

⁵² Hæc dictabam puero meo scri-

benti, ut ad te mitterem. ⁵³ Pone

cariosam ædem Vacunæ, quæ Dea

est vacationis. ⁵⁴ Cæteris rebus læ-

tus, eo tantum excepto, quod mihi

non adesses.

AD BULLATIUM. EPIST. XI.

Non assiduis locorum mutationibus vitæ felicitatem parari, sed ubivis recte vivi ei qui ratione et prudentia ducitur.

¹ Quid tibi visa Chios, Bullati, ² notaque Lesbos?
 Quid concinna ³ Samos? quid Cræsi regia ⁴ Sardis?
⁵ Smyrna quid, et ⁶ Colophon? ⁷ majora minorave fama?
⁸ Cunctane præ Campo et Tiberino flumine sordent?

¹ Quid tibi visa est Chios, insula in mari Ionio? ² Insula in mari Aegæo nota, id est, nobilis propter Alcæum et Sappho Poëtas celebratissimos.

³ Samos non longe distat à Chio, concinna et amœna, propter pulchra ædificia. ⁴ Urbs Lydiæ, in qua rex

Cræsus considebat. ⁵ Civitas Ioniæ.

⁶ Colophos est urbs in Ionia, non longe à Sardibus. ⁷ Numquid majora, vel minora sunt, quam fama divulgavit?

⁸ An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio, et Roma?

9 An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
 10 An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
 11 Scis, Lebedus quid sit; 12 Gabiis desertior, atque
 Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem:
 Oblitusque 13 meorum, obliviscendus et illis,
 Neptunum procul è terra 14 spectare furem.
 15 Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
 Adpersus, volet in caupona 16 vivere; nec, qui
 17 Frigus collegit, 18 furnos et balnea laudat,
 19 Ut fortunatam plene præstantia vitam.
 Nec, si te validus jactaverit Auster 20 in alto,
 Idcirco navem trans Ægæum mare 21 vendas.
 22 Incolumi Rhodos, et Mitylene 23 pulchra facit, quod
 24 Pænula solstitio, 25 campestre nivilibus 26 auris,
 27 Per brumam Tiberis, 28 Sextili mense caminus.
 Dum licet, et vultum servat fortuna benignum,
 29 Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
 Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
 Grata sume manu, 30 nec dulcia differ in annum;

9 An tibi optabilis est una ex urbibus, quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt? 10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum juxta mare, unde nullus incolæ audet mare transire. 11 Hæc Horatio finge dici à Bullatio. 12 Gabii et Fidenæ sunt civitates Sabinorum.

13 Oblitus propinquorum, et patriæ. 14 Ut prospiciam Neptunum, scilicet mare. 15 Hic respondet Horatius.

16 Vivere perpetuo. 17 Frigus contraxit. 18 Focum, vel casam furnariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mare disje-

cerit. 21 Vendere debeas.

22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodos est insula, sic etiam Mitylene, rebus omnibus pulchre instructa. 24 Vestis densa solstitio æstivo, id est, æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua juvenes, in campo Martio se exercentes, utebantur. 26 Ventis hybernis. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, etc. sed in illas insulas ne proficiscitor. 30 Statim utere.

Ut, quocumque loco fueris, ³¹ vixisse libenter
 Te dicas. Nam si ratio, et prudentia curas,
³² Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
³³ Cœlum, non animum mutant, qui transmare currunt.
³⁴ Strenua nos exercet inertia: ³⁵ navibus, atque
³⁶ Quadrigis petimus bene vivere. ³⁷ Quod petis, hic est;
³⁸ Est Ulibris, animus si te non deficit ³⁹ æquus.

³¹ Quia ubique licet bene vivere.

³⁴ Vehemens stultitia. ³⁵ Terra

³² Non urbs, neque tota terra, quæ suo situ, et arbitrio maris undas arcet; sed sola animi tranquillitas beatum efficit.

marique. ³⁶ Equis. ³⁷ Bene beateque vivere domi est, et in patria. ³⁸ Est quovis in loco, etiam obscuro, ut Ulubris vico deserto in Campania.

³³ Clima cœli, non mores mutant, qui, etc.

³⁹ Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIUM EPIST. XII.

Eum monet ut suo contentus sit: ejus frugalitatem laudat: rogat ut Grosphum inter amicos numeret: denique de romanis rebus, quæ tum gerebantur, certiores eum facit.

¹ FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
 Si recte frueris, ² non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. ³ Tolle querelas;
 Pauper enim non est ⁴ cui rerum suppetit usus.
⁵ Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil
 Divitiæ poterunt regales addere majus.

¹ Quos ut coactor ab Agrippa constitutus, ex agris fructuariis in Sicilia colligis. ² Fieri nullo modo potest, ut, etc. ³ Omitte querelas paupertatis.

⁴ Cui nihil ad vitam deest.

⁵ Si cibum et potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, ut neque calceamenta de-

Si forte in medio ⁶ positorum abstemius herbis
 Vivis, et urtica; sic vives ⁷ protinus, ut te
 Confestim liquidus fortunæ rivus ⁸ inauret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit;
 Vel quia cuncta putas una virtute ⁹ minora.
¹⁰ Miramur si Democriti pecus edit agellos,
¹¹ Cultaque, ¹² dum peregre est animus sine corpore
¹³ velox;

Cum tu ¹⁴ inter scabiem tantam, et contagia lucri,
 Nil parvum sapias, et adhuc ¹⁵ sublimia cures:
 Quæ ¹⁶ mare compescant causæ; ¹⁷ quid temperet
 annum;

Stellæ sponte sua, ¹⁸ jussæne vagentur, et errent
¹⁹ Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem;
 Quid velit, et possit rerum ²⁰ concordia discors;
²¹ Empedocles, an Stertinium deliret acumen?
²² Verum, seu ²³ pisces, ²⁴ seu porrum, et cæpe trucidas,
 Utere ²⁵ Pompeio Grospho; et, si quid petet, ²⁶ ultro

sint, nec equus quo veharis.

6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens et sobrius vivas herbis et urtica, id est, tenui et parco victu. 7 Deinceps. 8 Ut te divitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora.

10 Numquid miramur? 11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 *Nihil est cogitatione velocius.* 14 Inter pecuniæ studium, cujus contactus, non minus quam scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latius, et terras obruat. 17 Quæ res

annum gubernet, ut per quatuor temporum commutationes certo fluat.

18 Alicujus jussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat, et plenam. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Cum tu scire cures, utrum Empedocles, an Stertinus deliret.

22 Sive sumptuose, sive tenuiter vivis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam, nisi porrum et cæpe. Impropria est, vel ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Lubens concede petenti.

Defer. Nil Grosphus ²⁷ nisi verum orabit, et æquum.
²⁸ Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
 Ne tamen ignores ²⁹ quo sit Romana loco res :
³⁰ Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
 Armenius cecidit : ³¹ jus, imperiumque Phraates
 Cæsaris accepit ³² genibus minor : ³³ aurea fruges
 Italiæ pleno ³⁴ diffudit copia cornu.

²⁷ Nisi justum. ²⁸ Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. legibus et imperio. ³² Supplex, et ad genua Cæsaris devolutus.

²⁹ In quo statu. ³⁰ Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit, id est, devicta est. ³¹ Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani ³³ Benigna copia, ubertatis Dea. ³⁴ Fruges fudit de cornu pleno. Vide Ode xvii lib. i.

AD VINIUM ASELLAM. EPIST. XIII.

*A Vinio petit, ut in offerendis Augusto suis libris,
 et temporis et decoris rationem habeat.*

¹ UT proficiscentem docui te sæpe, diuque,
² Augusto reddes signata volumina, Vini,
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet ;
³ Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
⁴ Sedulus importes, opera vehemente ⁵ minister.
 Si te forte meæ gravis uret sarcina ⁶ chartæ,
 Abjicito potius, quam, quo perferre juberis
⁷ Clitellas ferus impingas, ⁸ Asinæque paternum

¹ Quemadmodum. ² Ita reddes Augusto mea volumina obsignata et sigillo impressa. ³ Ne nimio in nos studio pecces. ⁴ Nimiam diligentiam adhibens. ⁵ Quasi minister,

⁶ Librorum sarcina. ⁷ Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros trades. ⁸ Cognomen pa-

Cognomen vertas in risum, ⁹ et fabula fias.
¹⁰ Viribus uteris ¹¹ per clivos, flumina, ¹² lamas.
¹³ Victor propositi, simul ac perveneris ¹⁴ illuc,
¹⁵ Sic positum servabis onus, ¹⁶ ne forte sub ala
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
 Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ;
 Ut cum pileolo soleas conviva ¹⁷ tribulis.
 Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ possunt oculos, auresque ¹⁸ morari
 Cæsaris: oratus multa prece, ¹⁹ nitere. Porro
 Vade, vale, cave ²⁰ ne titubes, mandataque frangas.

tris erat Asina. ⁹ In ora hominum pro ludibrio venias.

¹⁰ Ut, quo vis, pervenias. ¹¹ Per Romam clivosam, id est, septicollem.

¹² Lacunas majores, continentes aquam pluviam, *vel* fluviorum fossas.

¹³ Compos voti. ¹⁴ Ad ædes Augusti. ¹⁵ Hoc modo, id est, decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis. ¹⁶ Ut non sub brachio in

oculis omnium libros meos portes; sicut rusticus sub ala portat agnum; *vel*, ut Pyrrhia temulenta portat glomos, id est, sphæras ex filo lanæ; *vel*, ut conviva domum rediens bene potus, pileum et calceos gestat sub brachio. ¹⁷ Vicinus ex eadem tribu.

¹⁸ Delectare. ¹⁹ Da omnem operam.

²⁰ Cave ne offendas, et in dictis sis inconstans.

AD VILLICUM SUUM. EPIST. XIV.

Villicum suum carpit quod urbanam vitam præferat rusticæ; cujus ipse quanto desiderio teneatur, ostendit.

¹ VILLICE silvarum, et mihi me ² reddentis agelli,
³ Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et

¹ Villicus is dicitur, cui reliqui servi in agris colendis obsequuntur. *Angl. a Hine or Bailiffs of husbandry.*

dry. ² Animum meum reficientis. ³ Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum.

Quinque bonos solitum Variam dimittere ⁵ patres ;
⁶ Certemus , ⁷ spinas animone ego fortius , an tu
 Evellas agro ; et melior sit Horatius , ⁸ an res.
 Me quamvis ⁹ Lamiæ pietas et cura ¹⁰ moratur ,
 Fratrem mœrentis , ¹¹ rapto de fratre dolentis
¹² Insolabiliter ; tamen ¹³ istuc mens , animusque
¹⁴ Fert , ¹⁵ et amat spatiis obstantia rumpere ¹⁶ claustra.
 Rure ego viventem , tu dicis in urbe beatum.
 Cui placet alterius , sua nimirum est odio sors.
 Stultus uterque locum immeritum ¹⁷ causatur inique :
 In culpa est animus , ¹⁸ qui se non effugit unquam.
¹⁹ Tu mediastinus tacita prece rura petebas ;
 Nunc urbem , et ludos , et balnea villicus optas.
²⁰ Me constare mihi scis , et ²¹ discedere tristem ,
 Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
²² Non eadem miramur ; ²³ eo disconvenit inter
 Meque , et te : nam quæ deserta , et inhospita ²⁴ tesqua
 Credis , amœna vocat , ²⁵ mecum qui sentit ; et odit
 Quæ tu pulchra putas. ²⁶ Fornix tibi , et uncta ²⁷ popina

4 Sabinorum oppidum. 5 Romanos
 Senatores , vel homines grandes natu
 ad lites in Varia discernendas. 6 Ego
 et tu. 7 Curas , quæ mentem pungunt.
 8 An agellus.

9 AElia Lamiæ , de quo Ode xvii.
 lib. iii. 10 Romæ detinet. 11 Ob fra-
 trem immatura morte sublatum. 12 Ut
 nullum admittat solatium. 13 In
 agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit
 rumpere spatiosa claustra , id est ,
 omnes moras , et impedimenta præ-
 cidere. 16 Repagula , vel carceres.

17 Criminatur locum , qui non me-

retur odium. 18 Qui loci commutatione
 curam non depellit , sed eam secum
 fert perpetuo.

19 Tu servus laboriosissimus , et ad
 omnia fere ministeria paratus , quasi
 stans in medio , petebas , etc.

20 Semper eundem esse. 21 Rure
 discedere.

22 Non delectamur iisdem. 23 Ideo
 non convenit. 24 Loca aspera , inculta
 et senticosa. 25 Qui solitudinem amat ,
 sicut ego.

26 Ganeum lupanar. 27 Popina
 omnibus obsoniis plena.

²⁸ Incutiunt urbis desiderium, video; ²⁹ et quod
³⁰ Angulus iste feret piper et thus, ³¹ ocius uva;
 Nec vicina subest, vinum ³² præbere taberna
 Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
³³ Ad strepitum salias terræ gravis: et ³⁴ tamen ³⁵ urges
 Jampridem ³⁶ non tacta ligonibus arva, bovemque
³⁷ Disjunctum curas, et strictis frondibus ³⁸ explēs.
³⁹ Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
⁴⁰ Multa mole docendus aprico parcere prato.
 Nunc age, ⁴¹ quid nostrum concentum dividat, audi.
⁴² Quem tenues decuere togæ, ⁴³ nitidique capilli;
 Quem scis ⁴⁴ immunem Cynaræ placuisse ⁴⁵ rapaci;
⁴⁶ Quem bibulum liquidi media de luce Falerni;
⁴⁷ Cœna brevis juvat, et prope rivum somnus in herba,
⁴⁸ Nec lusisse pudet, ⁴⁹ sed non incidere ludum.
 Non ⁵⁰ istic obliquo oculo mea commoda quisquam
⁵¹ Limat; non odio obscuro, ⁵² morsuque venenat.

²⁸ Injiciunt.

²⁹ *Hæc verba sunt Horatii exprimentis querelas villici, propter agri sterilitatem.* ³⁰ Iste ager Sabinus. ³¹ Ocius quam vinum, id est, numquam feret vinum iste ager. ³² Vinum suppeditare. ³³ Ad cujus strepitum in cithara, vel tibia, tu saltēs inscīenter, et non levi pede.

³⁴ *Est enumeratio operum villici, talia opera invite facientis.* ³⁵ Arva colis. ³⁶ Non culta. ³⁷ Bovem ab altero separatum, et otiosum pascis. ³⁸ Collectis frondibus saturas.

³⁹ Rivus negotium tibi pigro exhibet. ⁴⁰ Multis molibus, scilicet, saxis, fossis, aggeribus avertendus,

ut prato parcat, id est, ut prato non noceat.

⁴¹ Quid nostram concordiam dissolvat.

⁴² Me, quem tenues togæ in juventute ornaverunt, etc. ⁴³ Capilli unguento delibuti. ⁴⁴ Sine muneribus. ⁴⁵ Avaræ amicæ, quales sunt meretrices. ⁴⁶ Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, etc. ⁴⁷ Nunc me cœna brevis juvat. ⁴⁸ Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. ⁴⁹ Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam et libidinosam.

⁵⁰ Non rure. ⁵¹ Maligno oculo atterit. ⁵² Obtrectatione, vel maledictione.

53 Rident vicini glebas, et saxa moventem.
 54 Cum servis urbana 55 diaria rodere mavis;
 56 Horum tu in numerum 57 voto ruis. Invidet usum
 Lignorum et pecoris tibi 58 calo argutus, et horti.
 Optat 59 ephippia bos piger, optat arare caballus.
 Quam scit uterque, libens, 60 censebo, exerceat artem.

53 Vicini gaudent, et rident me, etc.

54 At tu contra rusticus, mavis cum servis urbanis. 55 Rodere diaria, id est, tenuiter vivere. 56 Scilicet servorum. 57 Exoptas inter servos urbanos referri.

58 Servus versipellis (qui ex urbe in lignatum foras) invidet tuæ felicitati in usu lignorum, in usu etiam pecoris et horti, quibus omnibus abundas.

59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Proverbium convenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant.

60 Judicabo ut uterque libens exerceat artem quam nōrit; ut tu ruras agros, ut ille calo, tibi invidens, maneat in urbe.

AD C. NUMONIUM VALAM. EPIST. XV.

Veliam vel Salernum valetudinis causa profecturus, quærit quæ sit utriusque regionis natura, quæ rerum copia ad laute vivendum.

1 QUÆ sit hyems Velia, quod cœlum, Vala, 2 Salerni,
 3 Quorum hominum regio, et qualis via: (nam mihi Baias
 4 Musa supervacuas Antonius; et tamen 5 illis
 6 Me facit invisum, gelida cum perluor unda

1 Hic longum est Hyperbaton usque ad versum xxiv; ut sit Ordo: Par est te scribere nobis, ac nos tibi credere, quæ hyems sit Velia, id est, quæ aëris qualitas in hyeme, etc. 2 Velia et Salernum sunt oppida in Lucania. 3 Quibus moribus ibi sunt homines.

4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meam non esse utiles.

5 Baiis. 6 Me odiosum reddit: nam Baiae mihi quodammodo sunt iratae, quod illarum aquis à me relictis, frigidis aquis jam utar per frigus brumale.

Per medium frigus : Sane ⁷ myrteta relinqui,
⁸ Dictaque cessantem nervis elidere morbum
⁹ Sulfura contemni, ¹⁰ vicus gemit, ¹¹ invidus ægris
 Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
¹² Clusinis, ¹³ Gabiosque petunt, et frigida rura :
¹⁴ Mutandus locus est, et diversoria ¹⁵ nota
 Præteragendus equus : ¹⁶ Quo tendis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Baias, læva ¹⁷ stomachosus habena
 Dicet eques ; ¹⁸ sed equis frænato est auris in ore :)
¹⁹ Major utrum ²⁰ populum frumenti copia pascat ;
²¹ Collectosne bibant imbres, ²² puteosne perennes
 Jugis aquæ : ²³ (nam vina nihil moror illius oræ;
²⁴ Rure meo possum ²⁵ quidvis perferre, patique;
²⁶ Ad mare cum veni, ²⁷ generosum et lene requiro,
 Quod curas abigat; quod cum spe divite ²⁸ manet
 In venas ²⁹ animumque meum; quod verba ministret;
 Quod me Lucanæ juvenem ³⁰ commendet amicæ :)
³¹ Tractus uter plures lepores, uter educet apros ;

⁷ Loca myrtis consita apud Baias aquis sulfureis abundantia. ⁸ Quæ dicuntur è nervis depellere morbum articularem. ⁹ Aquas sulfuratas. ¹⁰ Vicus Baïanus moleste fert. ¹¹ AEgris odiosus. ¹² Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. ¹³ Volscorum urbem.

¹⁴ Ut medici consilio assentiar, alium locum quam Baïanum me petere oportet. ¹⁵ Nota vel mihi, vel equo.

¹⁶ Verba sunt Horatii, aut cujusvis alius, ad equum suum. ¹⁷ Iracundus. ¹⁸ Quid stomacharis? Equi non aure, sed ore in quo inest frænum, sentiunt quo sit eundum.

¹⁹ Repete versum xxv. *Par est te scribere utrum, etc.* ²⁰ In Velia, vel Salerno. ²¹ Collectos in cisternis.

²² Aquas fontanas jugiter promanantes. ²³ Vina aquosa, quæ in Velia et Salerno nascuntur, non desidero.

²⁴ Cum rure sum. ²⁵ Quemvis cibum ac potionem. ²⁶ Cum veni in Campaniam, aut Lucaniam prope mare. ²⁷ Nobile vinum. ²⁸ Dimanet. ²⁹ Vinum spiritus concalesciens animi motus excitat. ³⁰ Quod mihi vires præstet ad Venerem.

³¹ Repete versum xxv. *Par est te scribere, uter tractus, id est, utra regio Velina, an Salernina educet,*

Utra magis pisces et ³² echinos æquora celent;
 Pinguis ut inde domum possim, ³³ Phæaxque reverti:
 Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
 Mænius, ³⁴ ut rebus maternis, atque paternis
³⁵ Fortiter absumptis, ³⁶ urbanus cœpit haberi
³⁷ Scurra vagus, non qui certum ³⁸ præsepe teneret,
³⁹ Impransus non qui civem dignosceret ⁴⁰ hoste,
 Quælibet in quemvis opprobria fingere ⁴¹ sævus,
 Pernicies, et tempestas, ⁴² barathrumque macelli,
⁴³ Quidquid quæsierat, ventri donabat ⁴⁴ avaro.
⁴⁵ Hic ubi nequitiae fautoribus, et timidis nil,
 Aut paulum abstulerat, patinas coenabat ⁴⁶ omasi
 Vilis, et ⁴⁷ agninæ, tribus ursis quod satis esset;
⁴⁸ Scilicet ut ventres ⁴⁹ lamna candente ⁵⁰ nepotum
 Diceret urendos corrector Bestius. Idem,
 Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
⁵¹ Verterat in fumum et cinerem: non hercule miror,

id est, nutriet plures lepores, etc. ³² Echinos marinos. ³³ Nitidus, splendidusque, quales erant Phæaces, populi luxuriosi et voluptuarii.

³⁴ Postquam. ³⁵ Profuse. ³⁶ Facetus, ad divitum mensas risum movens. ³⁷ Qui per totam urbem vagaretur, modo hujus, modo illius divitis mensam consecretans. ³⁸ Domum statam aut mensam. ³⁹ Qui existens famelicus, in omnes erat æque maledicus. ⁴⁰ A perduelle, vel peregrino. ⁴¹ In confingendis in quemvis criminibus. Alii legunt, certus, id est, promptus vel paratus fingere. ⁴² Devorator. Est enim barathrum profunda vorago. ⁴³ Quidquid lucri fecerat,

⁴⁴ Ventri multa cupienti. ⁴⁵ Mænius cum à nequitiae fautoribus, id est, luxuriosis parum, et à timidis, id est, avaris, nihil auferret. ⁴⁶ Cibi plebei et vilissimi. ⁴⁷ Supple carnis. ⁴⁸ Scilicet, tanquam alter Bestius corrector diceret, etc.: ille Bestius erat forte homo sua morum severitate notus, vel vera, vel simulata. Baxterus legit: *Correptus Bestius*. Cornelius Bestius apud Plutarch. pupillum suum, ob spem auri, obtruncavit. Alii legunt: *Correctus*. *Mænius idem*, etc.

⁴⁹ Lamina, id est, ferro candefacto, genere cruciatus. ⁵⁰ Luxuriosorum. ⁵¹ Postquam omnia consumpserat.

Aiebat, ⁵² si qui comedunt bona, cum sit obeso
 Nil melius turdo, ⁵³ nil vulva pulchrius ampla.
⁵⁴ Nimirum hic ego sum; nam tuta et parvula laudo,
 Cum res deficiunt, ⁵⁵ satis inter vilia fortis:
 Verum, ubi quid melius contingit, et ⁵⁶ unctius, ⁵⁷ idem
⁵⁸ Vos sapere, et solos aio ⁵⁹ bene vivere, quorum
 Conspicitur ⁶⁰ nitidis fundata pecunia villis.

⁵² Si qui bona sua prodige consumunt. ⁵³ Nil delicatius vulva ejectione suis primiparae. ⁵⁴ Talis ego sum, inquit Horatius, cum multa non suppetunt, contentus sum paucis, etiam non optimis. ⁵⁵ Satis fortiter

vilibus cibis famem explens. ⁵⁶ Sumptuosius. ⁵⁷ Idem ego aio. ⁵⁸ Vos esse vere sapientes. ⁵⁹ Beate vivere.

⁶⁰ In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus, quarum quæstus est incertus.

AD QUINTIUM. EPIST. XVI.

Quintium monet ut vir bonus esse quam audire malit: quis vir sit bonus, fuisse docet.

¹ NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
² Arvo pascat herum, an baccis ³ opulentet olivæ;
 Pomisne, an pratis, ⁴ an amicta vitibus ulmo;
 Scribetur tibi ⁵ forma loquaciter, et situs agri.
⁶ Continui montes, nisi dissociantur opaca
 Valle; ⁷ sed ut veniens dextrum latus aspiciat sol;
 Lævum decedens curru fugiente vaporet.
⁸ Temperiem laudes. Quid si rubicunda ⁹ benigne
 Corna vepres et pruna ferant? si quercus, et ilex

¹ Ne forte inquiras. ² Arvo sativo, id est, segete et frumento. ³ Me divitem faciat. ⁴ An sit vini ferax. *Ulmus dicitur vitibus maritari.* ⁵ Forma et situs agri mei scribetur loquaciter, id est, ample. ⁶ Ager meus sunt montes

conjuncti, nisi quod separentur valle interjecta. ⁷ Ita tamen opaca est vallis, ut sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens vero lævum tepefaciat.

⁸ Cæli et agri temperiem merito laudaveris. ⁹ Copiose.

¹⁰ Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
¹¹ Dicas adductum propius frondere Tarentum.
¹² Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior ¹³ Thracam, nec purior ambiat ¹⁴ Hebrus,
 Infirmo capiti fluit ¹⁵ utilis, utilis alvo.
¹⁶ Hæ latebræ dulces, et jam si credis, amœnæ
 Incolumem tibi me præstant ¹⁷ Septembribus horis.
 Tu recte vivis, si curas esse ¹⁸ quod audis.
¹⁹ Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
 Sed vereor, ²⁰ ne cui de te plus quam ²¹ tibi credas;
 Neve putes ²² alium sapiente, bonoque beatum;
 Neu, si te populus sanum, recteque valentem
 Dictitet, occultam febrem ²³ sub tempus edendi
 Dissimules, ²⁴ donec manibus tremor incidat ²⁵ unctis.
 Stultorum incurata pudor ²⁶ malus ulcera celat.
 Si quis bella ²⁷ tibi terra pugnata marique
²⁸ Dicat, et his verbis ²⁹ vacuas permulceat aures:
³⁰ Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
³¹ Servet in ambiguo, qui consulit et tibi, et urbi,

¹⁰ Multa glande: per *Acyrologiam*.

¹¹ Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quam est Tarentum.

¹² Est etiam in agro meo fons tam uber, ut dignus sit appellari fluvius.

¹³ Thraciam. ¹⁴ Hebrus est magnus fluvius in Thracia. ¹⁵ Salubris.

¹⁶ Agri mei. ¹⁷ Autumno, quod tempus anni maxime est insalubre.

¹⁸ Quod audis de te, id est, quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur.

¹⁹ Omnis Roma, id est, omnes nos Romani jactamus te esse beatum.

²⁰ Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti. ²¹ Quam conscientiae tuæ. ²² Alium à sapiente, id est, insipientem. ²³ Circiter tempus edendi. ²⁴ Donec febris tremore manuum se ipsam prodat. ²⁵ Cibo unctis. ²⁶ Vitiōsus pudor, qui vetat facienda.

²⁷ Bella abs te gesta. ²⁸ Enarret. ²⁹ Aures assentationi patentes. ³⁰ Verba sunt alicujus Augusto assentantis. ³¹ Utinam Jupiter servet in ambiguo, ut sit semper incertum, utrum populus te, ô Auguste, velit magis salvum esse, an tu populum.

Jupiter, ³² Augusti laudes agnoscere possis.
 Cum pateris ³³ sapiens, emendatusque vocari,
³⁴ Respondesne tuo, dic sodes, nomine? ³⁵ nempe
 Vir bonus, et prudens dici delector ego, ac tu.
³⁶ Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut si
 Detulerit ³⁷ fasces indigno, ³⁸ detrahet idem.
³⁹ Pone, meum est, inquit. Pono, tristisque recedo.
⁴⁰ Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
⁴¹ Contendat laqueo collum pressisse paternum;
⁴² Mordear opprobriis falsis, ⁴³ mutemve colorem?
 Falsus honor juvat, et mendax infamia terret,
 Quem, nisi mendosum, et ⁴⁴ medicandum? ⁴⁵ vir bonus
 est quis?
⁴⁶ Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat;
 Quo multæ, magnæque ⁴⁷ secantur iudice lites;
⁴⁸ Quo res sponsore, et quo causæ teste tenentur.
 Sed videt hunc omnis domus, et vicinia tota
 Introrsum turpem, ⁴⁹ speciosum pelle decora.
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: habes pretium, loris non ⁵⁰ ureris, aio.

³² Ad Augustum, non ad te pertinere.

³³ Cum pateris, te sapientem emendatumque vocari. ³⁴ Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus?

³⁵ Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis et boni viri appellatione delectari.

³⁶ Sed populus inconstans, qui etc.

³⁷ Honorem. ³⁸ Ideo populus adimet.

³⁹ Depone honorem, inquit populus.

⁴⁰ Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.

⁴¹ Si pertinaciter dicat. ⁴² Commo-

vearne his falsis criminationibus?

⁴³ Et expallesciam? minime vero.

⁴⁴ Nos, cum Baxtero et Bentleio legimus medicandum, id est, medicamentis egentem, scilicet, præceptis philosophicis imbuendum.

⁴⁵ Ex opinione multitudinis. ⁴⁶ Qui Senatus - consulta servat. Responsio est per ironiam. ⁴⁷ Finiuntur. ⁴⁸ Quo sponsore res tenentur, et quo teste, causæ obtinentur.

⁴⁹ Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. ⁵⁰ Non cæderis.

⁵¹ Non hominem occidi : ⁵² non pasces in cruce corvos.
⁵³ Sum bonus, et frugi. Renuit, negat atque ⁵⁴ Sabellus:
 Cautus enim ⁵⁵ metuit foveam lupus, accipiterque
 Suspectos laqueos, et ⁵⁶ opertum miluus hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore;
⁵⁷ Tu nihil admittes in te formidine poenæ:
⁵⁸ Sit spes fallendi, ⁵⁹ miscebis sacra profanis;
 Nam de mille fabæ modiis cum surripis unum;
⁶⁰ Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
⁶¹ Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne
 tribunal,
 Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat;
⁶² Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo:
⁶³ Labra movet metuens audiri: Pulchra ⁶⁴ Laverna,
⁶⁵ Da mihi fallere, da iusto, sanctoque videri;
⁶⁶ Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
⁶⁷ Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
 In triviis fixum cum se ⁶⁸ demittit ob assem,

⁵¹ Servus dicat, non, etc. ⁵² Respondet Horatius.

⁵³ Servus loquitur.

⁵⁴ Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quod poena metu, non virtutis amore abstineris à maleficio.

⁵⁵ Devitat foveam. ⁵⁶ Occultum hamum: non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, etc.

⁵⁷ Tu autem à peccato te abstinebis. ⁵⁸ Si speres fore, ut lateat maleficio. ⁵⁹ Bonorum et malorum discrimen tolles. ⁶⁰ Isto pacto damnum est mihi levius, non facinus admissum,

juxta Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.

⁶¹ Non vere, sed opinione vulgi.

⁶² Postquam hæc clara voce pronuntiavit: ô Jane, etc. ⁶³ Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic: O pulchra Laverna, etc. ⁶⁴ Dea furum.

⁶⁵ Concede, ut mea injusta facta alios lateant. ⁶⁶ Noctem nubilosam, id est, tenebras et ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.

⁶⁷ Qua ratione ille vir bonus sit servo melior, etc. ⁶⁸ Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fi-

Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque : porro
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
 69 Perdidit arma, 70 locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur 71 re.
 Vendere cum possis captivum, 72 occidere noli :
 Serviet utiliter. 73 Sine pascat durus, aretque ;
 Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis ;
 74 Annonæ prosit ; portet frumenta, 75 penusque.
 76 Vir bonus, et sapiens audebit dicere : 77 Pentheu,
 Rector Thebarum, quid me perferre, patique
 Indignum coges ? 78 adimam bona. 79 Nempe pecus, rem,
 Lectos, argentum : tollas licet. 80 In manicis, et
 Compedibus sævo te sub custode tenebo.
 81 Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. 82 Opinor,
 Hoc sentit ; moriar. Mors ultima 83 linea rerum est.

xum, quo prætereuntes illudantur.

69 Quod militi est ignominiosum.

70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum. 71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine ut pascat gregem, *durus*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliores, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus penoris*, significat omne esculentum et potulentum, quo vescuntur homines.

76 Vir revera bonus et sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati cogis ?

78 Est comminatio Penthei.

79 Respondet sapiens hoc modo : at sunt bona fortunæ, quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, etc.

80 In duris vinculis, inquit Pentheus, te tenebo.

81 Pater meus Jupiter, inquit Bacchus, statim ubi voluero, me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet.

82 Existimo, inquit Poëta, virum bonum hoc sentire, ut potius moriatur, quam turpiter serviat. Nam mors finis omnium malorum.

83 Finis seu extremum. Metaphora ducta vel à Geometris, vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. EPIST. XVII.

Monet illum qua ratione potentiorum amiciliæ colendæ sint, quarum et magnam utilitatem, et difficilem culturam esse docet.

QUAMVIS, Scæva, satis ¹ per te tibi consulis, et scis
 Quo tandem pacto deceat ² majoribus uti;
 Disce, docendus adhuc, quæ censet ³ amicus: ⁴ ut si
 Cæcus iter monstrare velit; tamen aspice, si quid
 Et nos, ⁵ quod cures proprium fecisse, loquamur.
 Si te grata quies, ⁶ et primam somnus in horam
 Delectat; si te pulvis, strepitusque rotarum,
 Si lædit caupona, ⁷ Ferentinum ire jubebo:
 Nam neque divitibus contingunt gaudia ⁸ solis;
 Nec vixit male, qui natus, moriensque ⁹ fefellit.
 Si prodesse tuis, ¹⁰ pauloque benignius ipsum
 Te tractare voles, ¹¹ accedes siccus ad unctum.
¹² Si pranderet olus patienter, regibus uti,
 Nollet Aristippus. ¹³ Si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus, ¹⁴ qui me notat. Utrius horum
¹⁵ Verba probes et facta, doce; vel junior audi,

¹ Quamvis sine alterius consilio tibi sapis. ² Cum majoribus vivere et versari. ³ Ego Horatius, tuus amicus.

⁴ Etiam si cæcus, etc. ⁵ Quod ejusmodi sit, ut velis in rem tuam vertere.

⁶ Somnus usque ad solis ortum, id est, si te vita tranquilla delectet.

⁷ Oppidum Hernicorum incelebre.

⁸ Habent enim pauperes suas etiam voluptates. ⁹ Qui adeo obscure vixit,

ut ab hominibus ignoraretur.

¹⁰ Paulo liberalius. ¹¹ Tu pauper et sobrius accedes ad divitem unguento delibutum, cujus guttur etiam condimentis est inunctum.

¹² Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.

¹³ Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. ¹⁴ Nempe Diogenes.

¹⁵ Utrius dicta laudes.

Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
¹⁶ Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt :
¹⁷ Scurror ego ipse mihi, ¹⁸ populo tu; rectius hoc, et
¹⁹ Splendidius multo est: equus ut me portet, ²⁰ alat rex,
²¹ Officium facio; tu poscis ²² vilia rerum
²³ Dante minor, ²⁴ quamvis fers te nullius egentem.
²⁵ Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
²⁶ Tentantem majora, fere præsenti-²⁷bus æquum.
Contra, ²⁸ quem duplici panno patientia velat,
²⁹ Mirabor, ³⁰ vitæ via si conversa decebit.
³¹ Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret ³² non inconcinnus utramque:
³³ Alter Mileti textam ³⁴ cane pejus et angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. ³⁵ Refer, et sine vivat ineptus.
³⁶ Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
³⁷ Attingit solium Jovis, et cœlestia tentat:

¹⁶ Diogenem his verbis irridebat.

¹⁷ Ego, inquit Aristippus, scurram ago, et regibus risum moveo, sed mihi, id est, in meam utilitatem.

¹⁸ Tu scurraris ad populi plausum.

¹⁹ Sibi scurrari. ²⁰ Ut rex alat. ²¹ Officiosum me præbeo. ²² Tu Cynice res viles poscis. Alii hunc versum sic exponunt: *Tu poscis vilia: verum es dante minor, etc.* ²³ Tu pauperior es, et inferior eo, qui tibi dat. ²⁴ Quamvis dicis. ²⁵ Omnis vitæ conditio, vel vestitus. ²⁶ Quærentem majora. ²⁷ Præsentibus contentum.

²⁸ Diogenem Cynicum. ²⁹ Mirum mihi erit.

³⁰ Si novum vitæ genus eum decebit.

³¹ Aristippus. ³² Non indecore utetur utroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.

³³ Diogenes vestem pretiosam rejiciet ex optima lana factam in Mileto Asiæ insula. ³⁴ Acerrime. *Proverbialiter dictum.* ³⁵ Redde, Aristippe, suum Diogeni pallium, quod tu indueras, purpuream tuam chlamydem ei relinquens, et permitte ut vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum.

³⁶ Res magnas et laudabiles, sive domi, sive belli. *Tota oratio ponitur pro casu nominativo.* ³⁷ Proxime accedit ad divinitatem.

38 Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
 39 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 40 Sedit, qui timuit ne non succederet; esto:
 Quid? 41 qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
 42 Hic est, aut nusquam, quod quærimus. 43 Hic onus
 horret,
 Ut parvis animis, et parvo corpore majus;
 44 Hic subit et perfert. 45 Aut virtus nomen inane est,
 46 Aut decus, et pretium recte petit experiens vir.
 47 Coram rege suo de paupertate 48 tacentes,
 49 Plus poscente ferent. 50 Distat, sumasne pudenter,
 An rapias. 51 Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus, nec vendibilis, 52 nec pascere firmus,
 53 Qui dicit, clamat: victum date. 54 Succinit alter:
 Et mihi dividuo 55 findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
 Plus dapis, 56 et rixæ multo minus, invidiæque.

38 Ob beneficia in Rempublicam collata.

39 Videte *Chiliades Erasmi*.

40 Quievit, neque tentare voluit.

41 Qui, quod voluit, consecutus est.

42 In hoc, id est, in agendo fortiter, id est, de quo quæritur.

43 Alius, ad Principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis, subit.

45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem et præmium merito petit vir prudens et rerum expertus.

47 Coram amico suo potentiore.

48 Non conquerentes. 49 Plus acci-

pient à potentiore amico quam is qui poscit.

50 Multum interest, utrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorquas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, ut cum ditioribus amicis decenter versemur.

52 Nec firmus me pascere propter frugum proventum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare: date alimentum.

54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, id est, quarta pars panis, munere diviso, id est, quod divisionem admittit.

56 Cum cæteris avibus.

57 Brundusium 58 comes, aut 59 Surrentum ductus
amœnum,

Qui queritur 60 salebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut cistam effractam, et 61 subducta viatica plorat,

62 Nota refert meretricis acumina, sæpe 63 catellam,

Sæpe 64 periscelidem raptam sibi 65 flentis; uti mox

Nulla fides damnis, verisque doloribus 66 adsit:

Nec semel irrisus triviis 67 attollere curat

Fracto crure 68 planum; licet illi plurima 69 manet

Lacryma; 70 per sanctum juratus dicat Osirim,

Credite, 71 non ludo: crudeles 72 tollite claudum.

73 Quære peregrinum; vicinia rauca reclamat.

57 Oppidum in Calabria. 58 Comes
in itinere. 59 Oppidum in Campania.

60 Viæ asperitatem. 61 Viatica furtim
ablata. 62 Imitatur astutias meretricis.

63 Monile muliebre. Est diminutivum
à catena. 64 Cruris vinculum.

65 Ereptum sibi conquerentis.

66 Adhibeatur.

67 Erigere in pedes. 68 Impostorem,
qui in trivio sibi crus fractum esse men-

tiebatur. 69 Emanet, id est, quamvis
ille planus affatim lacrymetur.

70 Quamvis per Osirim AEgyptio-
rum Deum juret. 71 Non jocor.

72 O crudeles erigite me claudum.

73 Vicini multo clamore rauci re-
clamant illi plano. Quære peregrinum
aliquem, qui fraudes tuas non nôrit;
nam nos fallacias tuas habemus co-
gnitas.

AD LOLLIUM. EPIST. XVIII.

*Quomodo colenda sit, maxime virorum principum;
amicitia.*

Si bene te novi, 1 metues, liberrime Lolli,

2 Scurrantis speciem præbere, 3 professus amicum.

Ut matrona meretrici dispar erit, atque

1 Cavebis. 2 Hominis pabuli causa,
turpiter adulantis.

3 Cum decreveris esse amicus.

4 Discolor, 5 infido scurræ distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus,
 6 Asperitas agrestis, et 7 inconcinna, gravisque,
 Quæ se commendat, 8 tonsa cute, dentibus atris,
 9 Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, et 10 utrimque reductum.
 11 Alter in obsequium plus æquo pronus, et imi
 12 Derisor lecti, sic nutum divitis 13 horret,
 14 Sic iterat voces, et verba 15 cadentia tollit;
 Ut puerum sævo credas dictata magistro
 16 Reddere, 17 vel partes mimum tractare secundas:
 18 Alter rixatur de lana sæpe caprina;
 19 Propugnat nugis armatus: scilicet, 20 ut non
 Sit mihi prima fides, et vere quod placet, 21 ut non
 Acriter elatrem, 22 pretium ætas altera sordet.
 23 Ambigitur quid enim? 24 Castor sciat an Docilis plus:

4 Dissimilis vultu, vestitu, et gestu.

5 Sic amicus distabit à scurra infideli.

6 Fera quædam duritia. 7 Insuavis.

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt et hirsuta, *vel* tonsa cute, id est, radendo amicum usque ad cutem, scilicet eum duriter castigando, idque atris dentibus, id est, agresti mordacitate.

9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.

10 Ab utroque extremo, id est, excessu et defectu remotum.

11 Blandiens scurra. 12 Qui se deridet, et ejusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant, atque seipsos deridere solent. 13 Horrere se

figit. 14 Sic repetit voces divitis, quasi admirans. 15 Verba ex ore divitis inconsiderate excidentia, pro mirandis, quasi de terra tollit. 16 Singulatim. 17 Ut credas histrionem secundas partes Comædiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas.

18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Ut non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Ut non libere dicam, et acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita, vel ætas longior mihi detur, certe contemnam. 23 Qua de re controvertitur? scilicet de nugis.

24 Utrum Castor gladiator, an Do-

²⁵ Brundusium Minucî melius via ducat, an Appî.
²⁶ Quem damnosa Venus, quem præceps alea ²⁷ nudat,
 Gloria quem ²⁸ supra vires et vestit, et ²⁹ ungit,
 Quem tenet argenti sitis importuna, famesque,
³⁰ Quem paupertatis pudor, et fuga; dives amicus,
 Sæpe ³¹ decem vitiis instructior, odit et horret:
 Aut, si non odit, ³² regit; ac, veluti pia mater,
 Plus quam se sapere, et virtutibus esse ³³ priorem
 Vult; et ait ³⁴ prope vera: meæ (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur ³⁵ opes: tibi parvula res est.
³⁶ Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum
 Certare. ³⁷ Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa. ³⁸ Beatus enim jam
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, ³⁹ et spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; ⁴⁰ nummos alienos pascet; ⁴¹ ad imum
⁴² Thrax erit, aut olitoris ⁴³ aget mercede caballum.
⁴⁴ Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,

cilis sit scientior. ²⁵ Contentio est, utrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium.

²⁶ Ordo est: dives amicus multo vitiosior, quam amicus minor, odit eum, quem damnosa libido, etc. ²⁷ Depauperat. ²⁸ Supra quam facultates ferant. ²⁹ Unguento sumptuosiore. ³⁰ Qui omne officium præstat diviti pudore paupertatis, ut eam fugiat. ³¹ Multis vitiis. ³² Moderatur, reprehendit, et vult emendare, cum sit ipse pejor.

³³ Meliorem esse, quam se. ³⁴ Veris propinqua. ³⁵ Opes, quibus

stultitiam meam compenso, quando stulte ago.

³⁶ Non ampla toga decet comitem iter facientem, est enim molesta: sic multæ opes viro bono sunt impedimento. ³⁷ Homo facetus et adeo callidus, ut sciret stultorum animos cum habitu mutare.

³⁸ Dives factus fortuna sua jam mutata. ³⁹ Et meliora sperabit. ⁴⁰ Nummos fœnore augebit. ⁴¹ Postremo. ⁴² Efficitur gladiator, urgente rerum inopia. ⁴³ Circumducet.

⁴⁴ Horatius dat Lollio præcepta, quibus in amicitia, et vita communi

45 Commissumque teges, 46 et vino tortus et ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprêndes;
 Nec, cum venari volet 47 ille, poëmata panges.
 48 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit; 49 donec suspecta severo
 Conticuit lyra. 50 Fraternalis cessisse putatur
 Moribus Amphion; tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
 51 Ætolis onerata plagis jumenta, canesque;
 Surge, 52 et inhumanæ senium deponere Camœnæ,
 Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta,
 53 Romanis solemne viris opus, 54 utile famæ,
 55 Vitæque, et membris; præsertim cum valeas, et
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. Adde, virilia quod 56 speciosius arma
 Non est qui tractet. Scis 57 quo clamore coronæ
 58 Prælia sustineas campestria: denique sævam
 Militiam 59 puer, et Cantabrica bella tulisti,
 60 Sub duce qui templis Parthorum 61 signa refigit;
 Et nunc, si quid abest, Italiam 62 adjudicat armis.

est opus. 45 Tuæ fidei creditum. 46 Et ebrius et iratus.

47 Ille superior amicus. 48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta, propter studiorum diversitatem.

49 Donec lyra Amphionis, Zetho odiosa, desiit sonare.

50 Moribus rusticis. 51 Retibus optimis, qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ urbs est in Ætolia. 52 Et deponere senilem tuæ Camœnæ insuavitatem, quæ venatoribus

videtur esse aspera et inhumana. 53 Venari opus est usitatum Romanis.

54 Famæ utile, quia inde apparent signa fortitudinis. 55 Utile vitæ, quia exercitatio conservat corporis valetudinem. 56 Decentius, quam tu, ô Lolli.

57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in campo Martio. 59 In tenera ætate.

60 Sub Augusto. Vide Od. xv lib. iv.

61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adjungit populo Romano.

Ac, ⁶³ ne te retrahas, et inexcusabilis absis,
 Quamvis nil ⁶⁴ extra numerum fecisse modumque
 Curas, ⁶⁵ interdum nugaris rure paterno:
⁶⁶ Partitur lintres exercitus; ⁶⁷ Actia pugna,
 Te duce, per pueros hostili more ⁶⁸ refertur;
⁶⁹ Adversarius est frater; ⁷⁰ lacus, Hadria; donec
⁷¹ Alterutrum velox victoria ⁷² fronde coronet.
 Consentire suis studiis ⁷³ qui crediderit te,
 Fautor utroque tuum laudabit ⁷⁴ pollice ludum.
⁷⁵ Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, et cui dicas, sæpe videto.
⁷⁶ Percontatorem fugito; ⁷⁷ nam garrulus idem est,
 Nec retinent patulæ commissa fideliter ⁷⁸ aures,
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
⁷⁹ Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
⁸⁰ Intra marmoreum venerandi limen amici;
 Ne dominus pueri pulchri, caræve puellæ
⁸¹ Munere te parvo beet, ⁸² aut incommodus angat.
 Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox

⁶³ Noli te nimis longe retrahere, aut abesse, sine justa excusatione.

⁶⁴ Inepte. Metaphora ducta à saluatoribus. ⁶⁵ Tamen interdum ludis et nugas agis in villa patris tui.

⁶⁶ Exercitus dividit naviculas inter se. ⁶⁷ Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum et Antonium. ⁶⁸ Repræsentatur, ut ejus memoria gratum faceret Augusto.

⁶⁹ Est in loco adversarii ducis. ⁷⁰ Lacus in fundo patris tui, simulat mare Hadriaticum, in quo navale prælium

gestum est inter Augustum et Antonium. ⁷¹ Te, aut fratrem. ⁷² Lauream.

⁷³ Augustus. ⁷⁴ Utraque manu, id est, summopere comprobabit.

⁷⁵ Deinceps.

⁷⁶ Percontatorem tuorum secretorum. ⁷⁷ Quia secreta eadem libidine prodit, qua audit. ⁷⁸ Aures percontatoris.

⁷⁹ Vide ne ames puerum, puellamve divitis amici. ⁸⁰ In domo magnifica.

⁸¹ Dans tibi quod amas parvi pretii.

⁸² Denegans tibi puerum, vel puellam à te amatam.

Incutiant aliena tibi peccata ⁸³ pudorem.
 Fallimur, ⁸⁴ et quondam non dignum tradimus; ergo
 Quem sua culpa premet, ⁸⁵ deceptus omitte tueri:
 Ut penitus notum ⁸⁶ si tentent crimina, serves,
 Tuterisque tuo fidentem præsidio; qui
⁸⁷ Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 Ad te post paulo ventura pericula sentis?
⁸⁸ Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet;
 Et neglecta solent incendia sumere vires.
 Dulcis inexpertis ⁸⁹ cultura potentis amici:
⁹⁰ Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
⁹¹ Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
⁹² Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosī;
⁹³ Sedatum celeres, ⁹⁴ agilem, gnavumque remissi:
 Potiores bibuli media de nocte Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
 Nocturnos jures te formidare ⁹⁵ vapores.
⁹⁶ Deme supercilio nubem: plerumque modestus
⁹⁷ Occupat obscuri speciem, taciturnus ⁹⁸ acerbi.
 Inter cuncta ⁹⁹ leges et percontabere doctos,

⁸³ Verecundiam.

⁸⁴ Et aliquando indignum alteri commendamus. ⁸⁵ Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum. ⁸⁶ Si malevoli falso eum culpent, serves, id est, servare debes eumque tutari. ⁸⁷ Invidis detrectatoribus. *Fuit Theon Poëta maledicentissimus.*

⁸⁸ Res tua in periculo versatur.

⁸⁹ Cultus et observantia. ⁹⁰ Qui periculum fecit, metuit.

⁹¹ In hac re studium tuum pone, ne ob levem offensionem potentis amici amicitiam amittas; nam divites, ut aura, sunt mutabiles. ⁹² Morum similitudo necessaria est in amicitia.

⁹³ Tardum.

⁹⁴ Hominem ad agendum promptum et strenuum oderunt ignavi.

⁹⁵ Vapores vini. ⁹⁶ Aufer à vultu tristitiam. ⁹⁷ Obtinet speciem hominis tecti. ⁹⁸ Hominis inhumani.

⁹⁹ Leges Philosophorum libros, etc.

Qua ratione queas traducere ¹ leniter ævum;
 Ne te semper ² inops agitet, vexetque cupido,
 Ne pavor, et ³ rerum mediocriter utilium spes:
⁴ Virtutem doctrina paret, naturane donet;
 Quid minuat curas, ⁵ quid te tibi reddat amicum;
⁶ Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucellum;
⁷ An secretum iter, et ⁸ fallentis semita vitæ.
 Me quoties ⁹ reficit gelidus ¹⁰ Digentia rivus,
 Quem ¹¹ Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
 Quid sentire putas? quid credis, amice, ¹² precari?
¹³ Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; ¹⁴ ut mihi vivam
 Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî:
¹⁵ Sit bona librorum, et provisæ frugis in annum
 Copia, ¹⁶ ne flitem dubiæ spe pendulus horæ.
 Hæc satis est orare Jovem, qui donat et aufert:
¹⁷ Det vitam, det opes: ¹⁸ æquum mî animum ipse parabo.

¹ Sine molestia. ² Cupiditas semper
 egens. ³ Quales sunt non necessariae
 divitiæ.

⁴ Percontabere doctos, utrum virtus
 doctrina constet, an natura. ⁵ Quid
 faciat te jucunde vivere. ⁶ Quid vere
 animum tranquillum reddat. ⁷ An obs-
 curum vitæ genus. ⁸ Vitæ latentis.

⁹ Animum relaxat. ¹⁰ Digentia rivus
 est per agrum Horatii fluens. ¹¹ Man-
 dela est pagus in Sabinis, cujus incolæ
 frigore contracti aquam Digentiæ bi-
 bunt. ¹² Me optare. ¹³ Ut servem,
 quod nunc habeo. Hunc versum et qua-

tuor sequentes cum Benteio sic lege:

Sit mihi quod nunc est; etiam minus: et mihi
 vivam

Quod superest ævi, si quid superesse volunt
 Dî:

Sit bona librorum et provisæ frugis in annum
 Copia: *ne* flitem dubiæ spe pendulus horæ.
Sed satis est orare Jovem, *quæ* ponit et aufert,

¹⁴ Ut vivam meo, non potentiorum
 arbitratu. ¹⁵ Ut sit. ¹⁶ Ut ne semper
 incertus sim pendens à rebus speratis.

¹⁷ Ut vitam largiatur et bona externa.
¹⁸ Animum æquabilem et præsentibus
 contentum ipse mihi parabo.

AD MÆCENATEM. EPIST. XIX.

Poëtas eo carpit, quod aliorum pravi esse imitatores gestiant: cursua carmina non adeo quibusdam placeant, docet.

¹ PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, ² nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur ³ aquæ potoribus. ⁴ Ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris, Faunisque Poëtas,
⁵ Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ.
⁶ Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
Ennius ipse ⁷ pater nunquam, nisi potus, ad arma
Prosiluit dicenda. ⁸ Forum, putealque Libonis
⁹ Mandabo siccis, ¹⁰ adimam cantare severis.
¹¹ Hoc simul edixit, non cessavere Poëtæ
¹² Nocturno certare mero, ¹³ putere diurno.
Quid? ¹⁴ si quis vultu torvo ferus, et ¹⁵ pede nudo,
Exiguæque togæ simulet ¹⁶ textore Catonem;
Virtutemne repræsentet, moresque Catonis?
¹⁷ Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua,

¹ Cratinus priscus Poëta priscam Comœdiam scripsit. ² Nec annosa fieri. ³ A vinum non bibentibus.

⁴ Ubi primum Liber retulit in numerum Satyrorum et Faunorum vinosorum poëtas parum sanos, divino furore correptos, et extra se positos.

⁵ Ipsæ Musæ, etiam mane sobriæ non fuerunt. ⁶ Homerus convincitur esse vinosus, eo quod crebro vinum laudet.

⁷ Ennius primus Poëta Latinus. ⁸ Res forenses et sedem Prætoris à

Libone in foro collocatam. ⁹ Committam sobriis. ¹⁰ Adimam cantica et carmina hominibus, qui studia colunt seria.

¹¹ Postquam Ennius hoc clare dixerat. ¹² Certatim potare totam noctem. ¹³ Foetere vino diurno.

¹⁴ Si quis vestem vultumque Catonis imitetur, numquid ille statim virtutibus erit Cato? ¹⁵ Cato in publicum sæpe sine calceis prodibat. ¹⁶ Cum textore exiguæ togæ. ¹⁷ Iarbitam

Dum¹⁸ studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis¹⁹ imitabile. Quod si
²⁰ Pallerem casu, biberent exsanguie cuminum.
²¹ O imitatores, servum pecus, ²² ut mihi sæpe
²³ Bilem, sæpe jocum vestri movere ²⁴ tumultus!
²⁵ Libera per vacuum posui vestigia ²⁶ princeps;
 Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fedit
²⁷ Dux, regit examen. ²⁸ Parios ego primus Iambos.
 Ostendi Latio, ²⁹ numeros, animosque secutus
 Archilochi, non res, et ³⁰ agentia verba Lycamben.
 Ac ne me foliis ideo ³¹ brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos, et carminis artem,
³² Temperat Archilochi musam pede ³³ mascula Sappho,
 Temperat Alcæus; ³⁴ sed rebus, et ordine dispar,
 Nec socerum quærit, ³⁵ quem versibus oblinat atris,
 Nec ³⁶ sponsæ laqueum famoso carmine nectit.

lingua Timagenis Rhetoris æmula
 rupit, id est, dirupit eum nimium
 clamando. ¹⁸ Et dum contendit.

¹⁹ Bonum exemplar, in quo aliqua
 insunt vitia, stultus imitatur in vitiis,
 virtutibus omissis.

²⁰ Si ego, inquit Horatius, præter
 solitum pallerem, mei imitatores bi-
 berent cuminum, quod eos redderet
 exsanguis, id est, pallidos.

²¹ O potulentos Poëtas, vitiorum
 potius quam virtutis Poëticæ imita-
 tores, ventri servientes tanquam bestię
 serviles. ²² Quam sæpe. ²³ Iracun-
 diam. ²⁴ Vestræ conturbationes.

²⁵ Ego nullius poësim Latinam imi-
 tatus sum, sed vestigia in vacuo posui,
 id est, præcedentem non sum secutus.

²⁶ Primus.

²⁷ Non dubitabit se aliorum ducem
 profiteri. Metaphora ducta ab apibus.

²⁸ Iambos inventos ab Archilocho, qui
 fuit ex Paro insula.

²⁹ Secutus metrum et spiritus Ar-
 chilochi. ³⁰ Verba ad laqueum adi-
 gentia. Vide Epod. vi.

³¹ Ne minore corona, id est, laude,
 me corones, ô Mæcenas. ³² Metrum
 Archilochi, quod nos imitamur, ver-
 sibus Alcæi et Sapphus temperamus.
³³ Sappho fuit animo forti et virilis.
³⁴ Sed sententiis et dispositione dissi-
 milis non quæret Lycamben. ³⁵ Quem
 versibus maledicis dedecoret. ³⁶ Neo-
 bulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque
 post patrem suspendit.

³⁷ Hunc ego ³⁸ non alio dictum prius ore, Latinis
³⁹ Vulgavi fidicen. ⁴⁰ Juvat immemorata ferentem
⁴¹ Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
 Laudet, ametque domi, ⁴² premat extra limen iniquus?
⁴³ Non ego ⁴⁴ ventosæ plebis suffragia venor,
 Impensis cœnarum, et tritæ munere vestis.
 Non ego nobilium scriptorum auditor, et ⁴⁵ ultor,
⁴⁶ Grammaticas ambire tribus, et ⁴⁷ pulpita dignor.
⁴⁸ Hinc illæ lacrymæ. ⁴⁹ Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, ⁵⁰ et nugis addere pondus,
 Si dixi: ⁵¹ rides, ait, et ⁵² Jovis auribus ista
 Servas. ⁵³ Fidis enim manare poëtica mella
 Te solum, ⁵⁴ tibi pulcher. ⁵⁵ Ad hæc ego naribus uti
 Formido, et ⁵⁶ luctantis acuto ne secer ungui,
⁵⁷ Displicet iste locus, clamo; et ⁵⁸ diludia posco.

³⁷ Hunc Archilochum. ³⁸ Non ab alio ore Latino. ³⁹ Ego imitatus sum existens fidicen, id est, Poëta lyricus.

⁴⁰ Juvat me proferentem dicta à nullo ex Latinis ante me. ⁴¹ Hominum ingenuorum oculis legi.

⁴² Cur foris vituperet? ⁴³ Ut solent indocti poëtæ. ⁴⁴ Plebis mobilis et inconstantis.

⁴⁵ Judex et castigator, *vel*, qui ulciscor eos, mea carmina vicissim recitando. ⁴⁶ Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis ediscendos proponant.

⁴⁷ Unde recitentur à Grammaticis mea carmina.

⁴⁸ Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. ⁴⁹ Ordo est:

si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, id est, frequentibus theatris, et addere pondus nugis meis, rides: Horati, ait *aliquis invidus*. ⁵⁰ Et nugas venditare. ⁵¹ Simulatione uteris. ⁵² Auribus Augusti, Jovis nostri.

⁵³ Confidis te solum edere dulcia carmina. ⁵⁴ Tuo judicio bonus Poëta: nam suum cuique pulchrum.

⁵⁵ Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt, vereor subsannare, id est, vereor irridere quæ dixit. ⁵⁶ Mecum contendenti. ⁵⁷ Iste locus, id est, theatrum, in quo carmina mea palam recitentur, mihi displicet. ⁵⁸ Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione, gladiatoribus concessa.

59 Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
Ira truces inimicitias, et 60 funebre bellum.

59 Ludus certamen, certamen iram, genuerunt. *Climax est, seu gradatio.*
ira inimicitias, inimicitiae bellum sæpe 60 Lugubre bellum.

AD LIBRUM SUUM. EPIST. XX.

*Librum suum in vulgus prodire cupientem, monitis
ac mandatis instruit.*

1 VERTUMNUM, Janumque, liber, spectare videris;
Scilicet 2 ut prostes Sosiorum pumice mundus.
3 Odisti claves, et grata sigilla pudico;
Paucis ostendi 4 gemis, et communia laudas;
5 Non ita nutritus. Fuge, quo descendere gestis.
Non erit 6 emissio reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te læserit. Et scis
7 In breve te cogi, 8 cum plenus languet amator.
9 Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, 10 donec te deserat 11 ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 tineas pasces 13 taciturnus inertes,

1 Vertumnus et Janus Dii sunt qui præsent rebus vendentium et ementium, ante quorum templa vel statuas erant loca, in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi. 2 Ut palam te venalem offeras librariorum pumice expolitus. 3 Non vis domi contineri, et sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consuevit. 4 Lamentaris. 5 Non in eum finem à me conscriptus, ut egredi

periculose, quam tuto malis apud me manere. 6 Postquam fueris emissus.

7 Complicari, et in manibus involvi.

8 Cum lector tui videndi antea cupidus, sit languidus et legendo defessus.

9 Si ego, qui tibi peccanti ut augur futura prænuntio, non desipio odio tui, mihi bene monenti non parentis, etc. 10 Tantisper dum novus eris.

11 Juventa.

12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia

Aut ¹⁴ fugies Uticam, aut ¹⁵ vinctus mitteris ¹⁶ Ilerdam.
 Ridebit ¹⁷ monitor non exauditus; ut ille,
 Qui ¹⁸ male parentem in rupes detrusit asellum
 Iratus. Quis enim invitum servare laboret?
¹⁹ Hoc quoque te manet, ut pueros ²⁰ elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.
²¹ Cum tibi Sol tepidus plures admoverit ²² aures,
 Me libertino natum patre, et ²³ in tenui re
²⁴ Majores pennas nido extendisse loqueris;
 Ut, quantum ²⁵ generi demas, virtutibus addas:
 Me ²⁶ primis Urbis belli placuisse domique,
 Corporis exigui, ²⁷ præcanum, ²⁸ solibus aptum,
²⁹ Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
 Forte meum si quis te percontabitur ³⁰ ævum,
 Me ³¹ quater undenos sciat implevisse Decembres,
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius ³² anno.

non legeris. ¹⁴ Exulabis. Est Utica
 urbs in Africa. ¹⁵ Fient ex te litterarum
 integumenta. Solebant veteres alia
 charta suas epistolas operire. ¹⁶ Iler-
 dam Hispaniæ civitatem, nunc Lerida.

¹⁷ Ego, qui te præmonui, ridebo.
¹⁸ Sibi non obtemperantem.

¹⁹ Hoc tibi eventurum est. ²⁰ Lit-
 teras.

²¹ Hora diei tertia aut quarta, quo
 tempore ludimagistri dictata pueris
 præbere consueverunt. ²² Auditores.
²³ In parva hæreditate, vel angusta re

familiari. ²⁴ Humilitatem generis mei
 illustrasse. Allegoria ducta ab avium
 pullis. ²⁵ Natalibus.

²⁶ Romæ primatibus, Augusto, Mæ-
 cenati, Pollioni, etc. ²⁷ Canum ante
 tempus. ²⁸ Sole gaudentem. ²⁹ Ira-
 cundum, ita tamen ut sim facile pla-
 candus.

³⁰ Aetatem meam. ³¹ Annos qua-
 tuor et quadraginta. ³² Eo anno, quo
 Lollius consul sortitus est Lepidum
 collegam suum in Consulatu.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM. EPIST. I.

Augustum laudat, et de poësi varie disserit.

CUM tot sustineas, et tanta negotia ¹ solus,
² Res Italas armis tuteris, ³ moribus ornes,
⁴ Legibus emendes; ⁵ in publica commoda peccem,
Si longo sermone ⁶ morer tua tempora, Cæsar.
Romulus, et ⁷ Liber pater, et cum Castore Pollux,
⁸ Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
⁹ Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
¹⁰ Componunt, ¹¹ agros assignant, oppida condunt;
¹² Ploravere suis ¹³ non respondere favorem
Speratum meritis. Diram ¹⁴ qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
¹⁵ Comperit invidiam ¹⁶ supremo fine domari.
¹⁷ Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes

¹ Optimus princeps, cujus subsequitur elegans descriptio, solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
² Imperium et dignitatem Romanam.
³ Recta disciplina, quæ bonos mores inducit.
⁴ Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
⁵ In Reipublicæ utilitatem delinquam.
⁶ Si tardem.

⁷ Bacchus, qui animum curis libe-

rat. ⁸ Post res fortissime gestas, id est, post finem vitæ, in cœlos recepti.

⁹ Dum vivunt. ¹⁰ Dum bella finiunt.

¹¹ Dum suum cuique assignant.

¹² Questi sunt. ¹³ Favorem non esse meritis suis parem.

¹⁴ Hercules. ¹⁵ Cognovit. ¹⁶ Ipsa morte.

¹⁷ Ille homines sua virtute accendit

Infra se positas; ¹⁸ extinctus amabitur idem.
¹⁹ Præsenti tibi ²⁰ maturos largimur honores,
²¹ Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
²² Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
 Sed tuus hoc populus sapiens, et ²³ justus in uno,
 Te nostris ducibus, ²⁴ te Graiis anteferendo,
²⁵ Cœtera nequaquam simili ratione, modoque
 Æstimat; et, ²⁶ nisi quæ terris semota, ²⁷ suisque
 Temporibus defuncta videt, ²⁸ fastidit et odit.
²⁹ Sic fautor veterum, ut ³⁰ tabulas peccare vetantes,
³¹ Quas bis quinque viri sanxerunt, ³² fœdera regum
 Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
³³ Pontificum libros, ³⁴ annosa volumina vatum,
 Dictitet Albano ³⁵ Musas in monte locutas.
³⁶ Si, quia Graiorum sunt antiquissima quæque
 Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
 Scriptores trutina; non est ³⁷ quod multa loquamur:

ad invidiam, qui artifices se inferiores
 sua excellentia quodammodo opprimit.
¹⁸ Mortuus idem amabitur. ¹⁹ Tibi
 vero viventi. ²⁰ Tempestivos Deorum
 honores, ante tuam mortem. ²¹ Ponimus
 aras, ad quas per nomen tuum juraturi
 sumus. Benth. præfert: *per tuum numen*.
²² Nullum talem, qualis es tu.

²³ Justus est in hac una re æstimator.
²⁴ Te Græcis præponendo. ²⁵ De
 cæteris rebus non recte judicat; nam
 veteres Poëtas ob solam vetustatem
 novis anteponit. ²⁶ Nisi à terris abstracta,
 id est, Poëtas mortuos. ²⁷ Quæ præterierunt.
²⁸ Aspernatur.

²⁹ Ita favens veterum scriptis, ut

dictitet Albano, etc. ³⁰ Leges XII tabularum.
³¹ Quas Decemviri confirmarunt. ³² Fœdera regum Romanorum
 cum Gabiis aut severis Sabinis icta, et ex æquo composita.
³³ Jus pontificale de sacrificiis. ³⁴ Antiqua vatum prædicta.
³⁵ A Musarum ore fluxisse.

³⁶ Ordo est: si quia scripta Græcorum antiquissima,
 sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores,
 quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur;
 certe nihil restat nisi ut denegemus ea quæ sunt
 naturalia, scilicet quod olea non habeat intra se
 lapillum, neque nux extra se corticem. ³⁷ Cur multa
 loquamur.

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
 38 Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
 39 Psallimus, et luctamur Achivis doctius 40 unctis.
 Si meliora 41 dies, ut vina, poëmata reddit,
 Scire velim, 42 pretium chartis quotus arroget annus.
 Scriptor abhinc annos centum 43 qui decidit, inter
 Perfectos, veteresque referri debet? an inter
 44 Viles, atque novos? 45 excludat jurgia finis.
 46 Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
 Quid? 47 qui deperiit minor uno mense, vel anno,
 Inter quos referendus erit? veteresne Poëtas?
 48 An quos et præsens, et postera respuet ætas?
 49 Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
 50 Utor permissio, caudæque pilos ut equinæ,
 Paulatim vello, et demo unum, demo etiam unum:
 Dum cadat 51 elusus ratione ruentis acervi,
 Qui redit 52 ad fastos, et 53 virtutem æstimat annis,
 54 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
 Ennius et sapiens, et fortis, et alter 55 Homerus,

38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus Poëtæ.

39 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis palæstritis, qui ungi solebant.

41 Temporis processus. 42 Quot anni auctoritatem acquirant carminibus.

43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est: Pone finem annorum, et nulla erit contentio.

46 Est vetus atque laudabilis Poëta, ut dicis, qui, etc. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior uno mense.

48 An inter novos, etc.

49 Responsio ad secundam quæstionem.

50 Utor eo, inquit Horatius, quod mihi permittis. 51 Deceptus acervali argumentatione, id est, Sorite. 52 Ac libros annales, in quibus Consulorum nomina perscribebantur, quorum appellatione anni notabantur. 53 Virtutem carminis. 54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, id est, mortuos Poëtas, de *Libitina*. Vide Od. xxx, lib. iii.

55 Ennius animam Homeri in se

(Ut ⁵⁶ critici dicunt) leviter curare videtur,
⁵⁷ Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
⁵⁸ Nævius in manibus non est, et mentibus hæret
⁵⁹ Pene recens; adeo sanctum est vetus omne poëma.
 Ambigitur quoties, ⁶⁰ uter utro sit prior; aufert
⁶¹ Pacuvius docti famam senis, Accius ⁶² alti;
 Dicitur Afrani ⁶³ toga convenisse Menandro;
 Plautus ad exemplar Siculi ⁶⁴ properare Epicharmi;
⁶⁵ Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
⁶⁶ Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
 Spectat Roma potens: habet hos, numeratque Poëtas
 Ad nostrum tempus, ⁶⁷ Livî scriptoris ab ævo.
 Interdum vulgus ⁶⁸ rectum videt; ⁶⁹ est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur, laudatque Poëtas,
 Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat.
 Si quædam ⁷⁰ nimis antique, si pleraque dure
 Dicere credit eos, ⁷¹ ignave multa fatetur;
 Et sapit, et ⁷² mecum facit, et Jove judicat ⁷³ æquo.
⁷⁴ Non equidem insector, delendave carmina Livî
 Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo

immigrasse dicebat. ⁵⁶ Grammatici, scriptorum censores. ⁵⁷ Ita negligenter scripsit, ut videatur parvi facere, quid de se promiserit, vel somniarit.

⁵⁸ Nævius, Poëta Campanus, Ennio senior, non teritur manibus. ⁵⁹ Quasi recens sit.

⁶⁰ Uter utri præstet. ⁶¹ Pacuvius octogenarius existimatur ab omnibus doctus. ⁶² Elati Poëtæ. ⁶³ Togata Comœdia Afranii Menandro similis dicitur.

⁶⁴ Dicitur appropinquare laudi Epicharmi, Poëtæ Siciliensis.

⁶⁵ Dicitur alios Comicos vincere.

⁶⁶ Hos Roma ediscit in scholis.

⁶⁷ Ab ævo Livii Andronici Poëtæ antiquissimi.

⁶⁸ Recte judicat. ⁶⁹ Alicubi peccat.

⁷⁰ Obsolete. ⁷¹ Si fatetur eosdem multa oscitanter dicere. ⁷² Mecum sentit et vere judicat. ⁷³ Jove approbante.

⁷⁴ Non velut invidus detraho.

75 Orbilium dictare; sed 76 emendata videri,
 Pulchraque, et 77 exactis minimum distantia, miror.
 78 Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, et
 Si versus paulo 79 concinnior unus, et alter,
 Injuste totum 80 ducit, 81 venditque poëma.
 82 Indignor quidquam reprehendi, non quia 83 crasse
 Compositum, 84 illepideve putetur, sed quia nuper;
 85 Nec veniam antiquis, sed honorem, et præmia posci.
 86 Recte, necne crocum, floresque perambulet Attæ
 Fabula, si dubitem; clament periisse pudorem
 Cuncti pene patres, ea cum reprehendere coner,
 Quæ gravis 87 Æsopus, quæ doctus Roscius 88 egit.
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, 89 ducunt;
 Vel quia turpe putant 90 parere minoribus, et, quæ
 91 Imberbes didicere, 92 senes perdenda fateri.
 93 Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
 94 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille favet, plauditque 95 sepultis;
 96 Nostra sed impugnat, nos, nostraque 97 lividus odit.

75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem.
 76 Non delenda. 77 Perfectis et summo artificio elaboratis.

78 Inter quæ carmina. 79 Elegantior.

80 Producit, ostentat. 81 Laudat quasi venderet.

82 Indigne fero. 83 Rustice, crassa Minerva. 84 Sine lepore. 85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, etc.

86 Et si dubitarem, utrum recte et

merito fabula Attæ, Poëtæ antiqui, recitetur in scena croco et floribus conspersa. 87 Æsopus tragædiarum actor. 88 Recitavit in scena.

89 Existimant. 90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant. 91 Adolescentes vel pueri. 92 In senectute ea esse abjicienda pudet fateri.

93 Quod Salii Martis Sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant. 94 Quod nescit æque ac ego. 95 Mortuis. 96 Scripta novorum Poëtarum. 97 Nobis invidus.

Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset,
 Quam nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet
 Quod legeret, ⁹⁸ tereretque viritim publicus usus?
 Ut primum positis ⁹⁹ nugari Græcia bellis
 Coepit, et in vitium fortuna labier ¹ æqua,
 Nunc athletarum ² studiis, nunc arsit equorum;
 Marmoris, aut eboris ³ fabros, aut æris amavit;
⁴ Suspendit picta vultum, mentemque tabella;
⁵ Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis:
⁶ Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupide petiit, ⁷ mature plena reliquit.
 Quid placet, ⁸ aut odio est, ⁹ quod non mutabile credas?
¹⁰ Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.
 Romæ dulce diu fuit et ¹¹ solemne, ¹² reclusa
 Mane domo vigilare, clienti ¹³ promere jura;
¹⁴ Cautos nominibus certis ¹⁵ expendere nummos;
¹⁶ Majores audire; minori dicere, per quæ
¹⁷ Crescere res posset, minui ¹⁸ damnosa libido.
¹⁹ Mutavit mentem populus levis, ²⁰ et calet uno
 Scribendi studio: pueri, patresque severi

⁹⁸ Quod dum singuli viri legunt, assiduo usu tereretur. ⁹⁹ Levibus artibus operam dare. ¹ Fortuna secunda. ² Studiis gymnasticis. ³ Artifices.

⁴ Attentissime fixit vultum et cogitationem in picturæ artificio. ⁵ Tibia canentibus, id est, Comoediis. ⁶ Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. ⁷ Celeriter satiata.

⁸ Aut displicet. ⁹ Nam jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

¹⁰ Ex pace igitur et rebus secundis

nata est hæc in Græcis artium varietas.

¹¹ Usitatum. ¹² Aperta. ¹³ Respondere jus. ¹⁴ Nummos per syngrapham viris bonis et fidis creditos. ¹⁵ Exponere, locare. ¹⁶ Majorum consilia sequi, et minori consilium dare. ¹⁷ Augeri possit res familiaris. ¹⁸ Execrabilis avaritia, *qua nihil in republica damnosius.*

¹⁹ Mutavit priorem illam vitæ consuetudinem. ²⁰ Et flagrat poëticæ studio.

²¹ Fronde comas vincti cœnant, et carmina dictant.
 Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
 Invenior ²² Parthis mendacior, et prius orto
²³ Sole, vigil calamum, et chartas, et scrinia posco.
²⁴ Navem agere ignarus navis timet; ²⁵ abrotonum ægro
 Non audet, ²⁶ nisi qui didicit, dare; quod medicorum est.
 Promittunt medici; tractant ²⁷ fabrilia fabri:
²⁸ Scribimus indocti, doctique poëmata passim.
²⁹ Hic error tamen, et levis hæc insania, quantas
³⁰ Virtutes habeat, ³¹ sic collige. Vatis avarus
³² Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;
 Detrimenta, fugas servorum, incendia ³³ ridet;
 Non fraudem socio, puerove ³⁴ incogitat ullam
 Pupillo; ³⁵ vivit siliquis, et pane secundo.
 Militiæ quamquam piger et ³⁶ malus, utilis urbi;
³⁷ Si das hoc, ³⁸ parvis quoque rebus magna juvari.
 Os tenerum pueri, balbumque Poëta ³⁹ figurat;
⁴⁰ Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem;
 Mox etiam pectus ⁴¹ præceptis format amicis,

²¹ Edera vinctas comas habentes, per Synecdochen.

²² Tum Parthi pugnabant maxime, cum fugam simularent maxime. Vide Od. XIX. lib. I. ²³ Ante solem ortum. ²⁴ Navim gubernare. ²⁵ Herbam valde amaram. ²⁶ Nisi qui didicit artem medicandi. ²⁷ Fabrilia opera.

²⁸ Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitæ, at nos scribimus, etc.

²⁹ Hoc immoderatum scribendorum versuum studium. ³⁰ Quantas uti-

litates. ³¹ Sic ratiocinare;

³² Non cito. ³³ Incendia parvi facit. ³⁴ Machinatur. ³⁵ Vivit parce legumina edendo et panem secundarium. Gall. *Pain bis*.

³⁶ Imbellis et meticulosus. ³⁷ Si concedis hoc. ³⁸ A Poëtica vel Grammatica professione Rempublicam adjuvari.

³⁹ Poëta conformat vocem et pronuntiationem pueri. ⁴⁰ Detorquet.

⁴¹ Documentis utilibus, honestis et jucundis.

42 Asperitatis, et invidiæ corrector, et iræ.
 43 Recte facta refert: 44 orientia tempora 45 notis
 Instruit exemplis; inopem solatur et ægrum.
 Castis cum pueris 46 ignara puella mariti
 Disceret unde 47 preces, 48 vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem 49 chorus, et 50 præsentia numina sentit;
 51 Cœlestes implorat aquas docta prece 52 blandus;
 Avertit morbos; metuenda pericula pellit;
 Impetrat et pacem, et 53 locupletem frugibus annum.
 Carmine Dî superi placantur, carmine 54 Manes.
 Agricolæ prisci, 55 fortes, parvoque beati,
 56 Condita post frumenta, 57 levantes tempore festo
 Corpus, et ipsum animum 58 spe finis dura ferentem,
 Cum sociis operum, et pueris, et conjuge fida,
 Tellurem 59 porco, 60 Silvanum lacte piabant,
 Floribus et vino 61 Genium memorem brevis ævi.
 62 Fescennina per hunc inventa licentia morem
 Versibus alternis opprobria rustica fudit;
 63 Libertasque recurrentes accepta per annos

42 Sævitiæ.

43 Recte facta majorum commemorat. 44 Homines qui hodie vivunt, et qui post nascentur. 45 Exemplis præteritis.

46 Innupta. 47 Unde disceret carmina sæcularia, quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines et pueri Diis immortalibus canebant. 48 Poëtam.

49 Chorus puerorum et virginum. 50 Sentit auxiliantes et faventes Deos. 51 Pluvias. 52 Blande supplicans.

53 Annum frugibus abundantem.

54 Ne noceant. 55 Agricolæ robusti

et paucis contenti. 56 Post messem.

57 Corpus relevantes. 58 Spe finis ipsius laboris. 59 Sue, quæ telluri immolabatur propter ejus fecunditatem.

60 Pastorum Deum lacte placabant.

61 Genium, naturæ Deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.

62 Per hunc morem et consuetudinem veterum agricolarum, Fescennini versus, (in quibus jocosa et convicia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quolibet. *Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.*
 63 Anniversalis libertas.

64 Lusit amabiliter, donec jam sævus apertam
 65 In rabiem verti cœpit jocus, et per honestas
 66 Ire minax impune domos. 67 Doluere cruento
 Dente laccessiti; fuit 68 intactis quoque cura
 Conditione 69 super communi: quin etiam lex,
 70 Poënaque lata, 71 malo quæ nollet carmine quemquam
 Describi. 72 Vertêre modum, formidine fustis,
 73 Ad benedicendum, delectandumque redacti.
 74 Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
 Intulit 75 agresti Latio: 76 sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, 77 et grave virus
 78 Munditiæ pepulere; 79 sed in longum tamen ævum
 Manserunt, hodieque manent vestigia 80 ruris.
 81 Serus enim Græcis admovit 82 acumina chartis;
 Et, post Punica bella 83 quietus, quærere cœpit,
 84 Quid Sophocles, et Thespis, et Æschylus utile ferrent.
 Tentavit quoque rem 85 si digne vertere posset;

64 Jocata est facete sine verborum
 contumelia. 65 In apertam maledi-
 centiam. 66 Probos viros publice et
 nominatim carpens.

67 Qui convitiis lacerabantur, ægre
 tulerunt illam maledicendi licentiam.
 68 Illos quos maledicentia non attigerat,
 communi periculo prospiciebant.

69 De conditione communi. 70 Et
 poëna constituta est. 71 Maledico car-
 mine.

72 Mutaverunt rationem scribendi
 metu fustuarii. 73 Ad non maledicen-
 dum.

74 Græcia à Romanis bello subacta
 cepit vicissim, id est, delectavit suis
 artibus, ipsos victores Romanos non-

dum humanioribus litteris expolitos.
 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo pau-
 latim evanuit numerus ille poëticus
 impolitus, qui Saturno regnante flo-
 ruerat.

77 Barbaram orationem, quæ tan-
 quam virus aures doctas enecat.

78 Nitor et elegantia Græcarum au-
 rium expulerunt, etc. 79 Ad bellum
 usque Punicum fere tertium. 80 Rus-
 ticitatis in Romanis poëtis.

81 Romanus sero studium contulit
 ad scripta Græcorum. 82 Ingenii sui
 vim. 83 Pace potiens. 84 Græci Poëtæ
 Tragici.

85 An apte transferre posset Græca
 in Latinum sermonem.

Et placuit sibi, natura ⁸⁶ sublimis et acer:
 Nam ⁸⁷ spirat tragicum satis, ⁸⁸ et feliciter audet;
⁸⁹ Sed turpem putat inscite, metuitque lituram.
⁹⁰ Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
⁹¹ Sudoris minimum; sed habet Comoedia tanto
 Plus oneris, quanto veniæ minus. Aspice, Plautus
⁹² Quo pacto partes tutetur amantis ⁹³ ephebi;
 Ut patris attenti, ⁹⁴ lenonis ut insidiosi;
⁹⁵ Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
⁹⁶ Quam non adstricto percurrat pulpita ⁹⁷ socco.
⁹⁸ Gestit enim nummum in loculos demittere, ⁹⁹ post hoc
¹ Securus, cadat, an recto stet fabula ² talo.
³ Quem tulit ⁴ ad scenam ventoso gloria ⁵ curru,
⁶ Exanimat lentus spectator, ⁷ sedulus inflat.
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis ⁸ avarum
⁹ Subruit aut reficit. ¹⁰ Valeat res ludicra, si me
¹¹ Palma negata ¹² macrum, donata reducit ¹³ opimum.

⁸⁶ Magno animo præditus. ⁸⁷ Spiritus habet tragicos. ⁸⁸ Quod incipit, perficit. ⁸⁹ Sed stulte erubescit sua scripta emendare. ⁹⁰ Comoedia creditur non esse laboriosa, quia arcessit, id est, sumit materiam e medio, id est, ex vita communi. ⁹¹ Minimum laboris.

⁹² Quam accurate. ⁹³ Juvenis amatoris. ⁹⁴ Patris avari. ⁹⁵ Quantum studium Dossennus (Poëta comicus) in describendis parasitis posuerit.

⁹⁶ Quam incurius et negligens in aliis personis exhibendis. ⁹⁷ Quam laxo socco fabulam peragat. *Soccus* convenit *Comædiæ*, ut *tragædiæ* *cothurnus*.

⁹⁸ Gaudet lucrum facere. ⁹⁹ Post primam actionem. ¹ Parum sollicitus utrum fabula intercizat et explodatur, an iterum exhibita placeat et probetur. ² Pede.

³ Poëta laudis studio adductus, quem gloria tulit, etc. ⁴ Ad scribendas fabulas. ⁵ In curru vano. ⁶ Contristat spectator languidus, somno animum despondens. ⁷ Quem spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit.

⁸ Laudis cupidum. ⁹ Subvertit aut erigit.

¹⁰ Pereat res scenica, et nihil mihi cum ea sit. ¹¹ Victoria. ¹² Tristem. ¹³ Lætum.

Sæpe etiam audacem fugat hoc, ¹⁴ terretque Poëtam,
 Quod numero plures, virtute et honore ¹⁵ minores,
 Indocti, stolidique, et ¹⁶ depugnare parati
¹⁷ Si discordet eques, ¹⁸ media inter carmina poscunt
 Aut ursum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
¹⁹ Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis, ²⁰ ad incertos oculos, et gaudia vana.
 Quatuor aut plures ²¹ aulæa ²² premuntur in horas,
²³ Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ.
²⁴ Mox trahitur manibus regum fortuna ²⁵ retortis;
²⁶ Esseda festinant, ²⁷ pilenta, ²⁸ petorrita, naves;
 Captivum portatur ²⁹ ebur, ³⁰ captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret ³¹ Democritus, ³² seu
 Diversum confusa genus panthera camelo,
 Sive elephas albus vulgi converteret ora:
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi præbentem ³³ mimo spectacula plura.
³⁴ Scriptores autem narrare putaret ³⁵ asello
 Fabellam surdo: nam ³⁶ quæ pervincere voces

¹⁴ A scribendi studio deterret.
¹⁵ Nempe plebei. ¹⁶ Armis certare.
¹⁷ Si equites aliud quam plebei velint.
¹⁸ In mediis fabulis.
¹⁹ Non solum vulgus, verum etiam,
 etc. ²⁰ Ad incertas et varias res oculis
 perceptas.
²¹ Aulæis intuebantur theatra ad
 arcendum solem. ²² Complicantur.
²³ Dum fuga hostium simulatur.
²⁴ Mox in triumpho ducuntur reges
 olim fortunati et potentes. ²⁵ Manibus
 à tergo revinctis. ²⁶ Vehicula Gallica.
²⁷ Matronarum vehicula. ²⁸ Vehicula

famularum captivarum, quæ omnia ad
 spectaculum adducebantur in thea-
 trum. ²⁹ Imagines eburneæ.
³⁰ Simulachrum urbis Corinthi, quam
 L. Memmius cepit ac demolitus est.
³¹ Philosophus Abderites, qui om-
 nium hominum studia tanquam vanæ
 ridebat. ³² Sive camelopardalis, ex
 camelo et panthera concretus, etc.
³³ Plura quam histrio. ³⁴ Poëtas.
³⁵ Stolidæ multitudini.
³⁶ Quis histrio tam vocalis populi
 clamorem superare possit, propter re-
 flexam Echo?

Evaluerè sonum, referunt quem nostra theatra?

³⁷ Garganum mugire putes nemus, aut ³⁸ mare Tuscum,

Tanto cum strepitu ludi spectantur, ³⁹ et artes,

Divitiæque peregrinæ, quibus ⁴⁰ oblitus actor

Cum stetit in scena, ⁴¹ concurrit dextera lævæ.

Dixit adhuc aliquid? Nil sane. ⁴² Quid placet ergo?

⁴³ Lana Tarentino violas imitata ⁴⁴ veneno.

Ac ne forte putes me, ⁴⁵ quæ facere ipse recusem,

Cum recte tractent alii, laudare ⁴⁶ maligne:

Ille ⁴⁷ per extentum funem mihi posse videtur

Ire Poëta ⁴⁸ meum qui pectus inaniter angit,

⁴⁹ Irritat, ⁵⁰ mulcet, falsis terroribus implet,

Ut ⁵¹ magus, ⁵² et modome Thebis, modo ponit Athenis.

Verum age, et ⁵³ his, qui se lectori credere malunt,

⁵⁴ Quam spectatoris fastidia ferre superbi,

⁵⁵ Curam redde brevem; ⁵⁶ si munus Apolline dignum

Vis complere libris, ⁵⁷ et vatibus addere calcar,

Ut studio majore petant ⁵⁸ Helicon virentem.

Multa quidem nobis facimus mala sæpe Poëtæ,

³⁷ Montem Apuliæ. ³⁸ Mare Thyrrhenum. ³⁹ Habitus actoris artificiosus et exoticus. ⁴⁰ Quibus actor indutus, seu potius commaculatus, etc. ⁴¹ Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem ejus, qui nihil adhuc dixerat.

⁴² Quid placet spectatoribus?

⁴³ Vestis violacei coloris. ⁴⁴ Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. ⁴⁵ Comœdias scribere.

⁴⁶ Parce laudare. ⁴⁷ Videtur rem difficilem aggredi, ut funambulus.

⁴⁸ Qui animum meum sine causa perturbat. ⁴⁹ Ad iram impellit. ⁵⁰ Delectat. ⁵¹ Præstigiator, qui arte magica portenta facit. ⁵² Usque adeo apte res gestas describit, ut qui audiunt, interesse videantur in iis locis ubi gestæ sunt.

⁵³ Vatibus egregiis. ⁵⁴ Quam audiri et spectari. ⁵⁵ Redde aliquantum curæ, ut sint magis solliciti, non adeo negligentes. ⁵⁶ Si bibliothecam Apollini à te consecratam et ædificatam, etc. ⁵⁷ Et Poëtas excitare. ⁵⁸ Montem Bœotiae, Apollini et Musis sacrum.

(⁵⁹ Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum
⁶⁰ Sollicito damus, aut fesso; ⁶¹ cum lædimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprêndere versum;
 Cum loca jam recitata revolvimus ⁶² irrevocati;
⁶³ Cum lamentamur non apparere labores
 Nostros, ⁶⁴ et tenui deducta poëmata filo;
 Cum speramus eo rem venturam, ⁶⁵ ut simul atque
 Carmina rescieris nos fingere, ⁶⁶ commodus ultro.
⁶⁷ Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.
 Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
⁶⁸ Ædituos habeat, belli spectata domique
⁶⁹ Virtus, indigno non committenda Poëtæ.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
⁷⁰ Chærilus, ⁷¹ incultis qui versibus, et ⁷² male natis
 Rettulit acceptos, regale numisma, ⁷³ Philippos.
 Sed veluti ⁷⁴ tractata notam, labemque ⁷⁵ remittunt
 Atramenta, ⁷⁶ fere scriptores carmine fædo
 Splendida facta ⁷⁷ linunt. ⁷⁸ Idem rex ille, poëma
 Qui tam ridiculum, ⁷⁹ tam care prodigus emit,
 Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,

⁵⁹ Ut meipsum omnium primum reprehendam. ⁶⁰ De rebus bene agendis.

⁶¹ Cum offendimur. ⁶² Non revocati ab eo qui audit. ⁶³ Cum querimur non intelligi quantum laboraverimus. ⁶⁴ Subtili artificio elaborata. ⁶⁵ Statim ut audieris nos versus scribere. ⁶⁶ Liberalis. ⁶⁷ Nos.

⁶⁸ Quales Poëtas. Metaph. ducta ab Ædituis sacrarum ædium custodibus. ⁶⁹ Virtus tua, ô Auguste.

⁷⁰ Poëta ineptissimus. ⁷¹ Ordo est: qui Philippos (regale numisma) rettulit acceptos versibus incultis et male natis, id est, qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse. ⁷² Versibus male compositis, invita Minerva. ⁷³ Nummos imagine Philippi regis signatos.

⁷⁴ Atramenta manibus contrectata. ⁷⁵ Reddunt. ⁷⁶ Sic fere scriptores, etc. ⁷⁷ Deturpant.

⁷⁸ Alexander. ⁷⁹ Tam caro pretio.

Pingeret, ⁸⁰ aut alius Lysippo ⁸¹ duceret æra,
 Fortis Alexandri vultum ⁸² simulantia. Quod si
⁸³ Judicium subtile ⁸⁴ videndis artibus, illud
⁸⁵ Ad libros, et ad hæc Musarum dona vocares,
 Bœotûm in crasso jurares aëre ⁸⁶ natum.
⁸⁷ At neque dedecorant tua de se judicia atque
 Munera, quæ multa dantis cum laude ⁸⁸ tulerunt,
⁸⁹ Dilecti tibi Virgilius, Variusque Poëtæ.
 Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
 Quam per vatis opus, mores animique virorum
 Clarorum apparent: ⁹⁰ nec Sermones ego mallet
⁹¹ Repentes per humum, quam res componere ⁹² gestas;
 Terrarumque situs, et flumina dicere, et arces
⁹³ Montibus impositas, et barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum ⁹⁴ confecta duella per orbem,
⁹⁵ Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
 Et formidatam ⁹⁶ Parthis, te principe, Romam;
⁹⁷ Si quantum cuperem, possem quoque. Sed neque
 parvum

Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
⁹⁸ Rem tentare pudor, quam vires ferre ⁹⁹ recusent.

⁸⁰ Aut alius quam Lysippus insignis statuarius. ⁸¹ Formaret. ⁸² Expri-
 mentia vultum.

⁸³ Illud judicium Alexandri. ⁸⁴ In
 pictura et sculptura perspicienda.

⁸⁵ Ad versus et poëticam transferres.
⁸⁶ Jurares Alexandrum pinguem esse
 et hebetem, quales sunt in Bœotia
 nati.

⁸⁷ Ordo est: At dilecti tibi Virgi-
 lius Variusque Poëtæ, non dedeco-

rant tua de se judicia, etc. ⁸⁸ Acce-
 perunt.

⁸⁹ Dilecti abs te.

⁹⁰ Nec satyras. ⁹¹ Orationi solutæ
 similes. ⁹² Tua virtute gestas. ⁹³ Ar-
 ces in montibus extructas. ⁹⁴ Bellâ
 finita. ⁹⁵ Portas Jani clausas, quod
 pacis tempore tantum fiebat. ⁹⁶ Vide
 Od. xv. lib. iv. ⁹⁷ Si voluntati facultas
 responderet.

⁹⁸ Rem experiri. ⁹⁹ Non possint.

¹ Sedulitas autem, stulte quem diligit, ² urget,
³ Præcipue cum se numeris commendat, et arte:
 Discit enim citius, meminitque libentius illud
 Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
⁴ Nil moror officium, ⁵ quod me gravat; ⁶ ac neque ficto
 In pejus vultu ⁷ proponi cereus usquam,
 Nec prave factis decorari versibus opto;
⁸ Ne rubeam pingui donatus munere, et una
⁹ Cum scriptore meo capsula ¹⁰ porrectus aperta,
 Deferar ¹¹ in vicum vendentem thus et odores,
 Et piper, et quidquid chartis ¹² amicitur ineptis.

¹ Ordo est: Sedulitas eum urget, quem stulte diligit, id est, qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei, potius quam gratus. ² Molestia afficit. ³ Cum Poëta laudabilis se numeris artificiosis, id est, versibus, commendat.

⁴ Nihili facio. ⁵ Quod mihi sit oneri potius quam honori. ⁶ Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, ut deformior sit imago quam vera figura;

sic neque ab indocto Poëta laudari velim.

⁷ Proponi in publico. ⁸ Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine. ⁹ In eodem enim libro est scriptoris nomen et ejus qui describitur, ut in Virgilio Aeneas, in Homero Ulysses. ¹⁰ Extinctus, quasi cadaver in cista. ¹¹ In vicum, ubi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucria. ¹² Involuitur.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. II.

Excusat se quod ei nec epistolam, nec ea quæ promiserat carmina, misisset; varias quæ affert rationes, cur in scribendis versibus negligentior sit.

FLORE, bono, claroque fidelis amice ¹ Neroni,
 Si quis forte velit ² puerum tibi vendere, ³ natum

¹ Tiberio Claudio Neroni, qui successit Augusto. ² Servum. ³ Exter-

Tibure vel Gabiis; ⁴ et tecum sic agat: ⁵ hic et
 Candidus, et talos à vertice pulcher ad imos,
 Fiet, eritque tuus, ⁶ nummorum millibus octo;
⁷ Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
⁸ Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
 Cuilibet; ⁹ argilla quidvis imitaberis uda:
 Quin etiam canet ¹⁰ indoctum, sed dulce ¹¹ bibenti.
 Multa fidem promissa ¹² levant, ubi plenius æquo
 Laudat venales, ¹³ qui vult extrudere, merces.
¹⁴ Res urget me nulla, ¹⁵ meo sum pauper in ære.
¹⁶ Nemo hoc mangonum faceret tibi. ¹⁷ Non temere à me.
 Quivis ferret idem. Semel hic ¹⁸ cessavit, et, ut fit,
¹⁹ In scalis latuit metuens pendentis habenæ.
²⁰ Des nummos, ²¹ excepta nihil te si fuga lædat.
²² Ille ferat pretium, ²³ pœnæ securus, opinor.
²⁴ Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est ²⁵ lex:

num, tibi incognitum. ⁴ Et tecum sic loquatur. ⁵ Hic servus candidus est, *inquit venditor cujus sunt omnia verba usque ad vers. xvii hujus Epistolæ.* ⁶ Solutio pretio. ⁷ Servus ex ancilla mea natus. ⁸ Eruditione imbutus; nam vernæ liberaliter instituebantur, ut dominis essent utiliores. ⁹ In molli ingenio hujus pueri quidvis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules.

¹⁰ Quiddam indoctum, sine artificio, quale rustici canere solent.

¹¹ Dulce convivanti.

¹² Minuunt fidem; nam proba merx facile emptorem reperit. ¹³ Qui vult quamprimum merces vendere.

¹⁴ Nulla necessitas me premit.

¹⁵ Nihil cuiquam debeo.

¹⁶ Nemo ex iis qui servos vendunt,

tibi vitia eorum patefaceret, ut ego tibi. ¹⁷ Non facile quivis à me idem obtineret.

¹⁸ Semel fuit ad mandata facienda tardior. ¹⁹ Ordo est: hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis, id est, metuens verberari, loris vincendus, quæ pendebant in scalis.

²⁰ Eme et pretium solve. ²¹ Si fuga servi, quam ego excepi et expressi, te nihil offendat.

²² Ille mango (inquit) Horatius accipere potest ab emptore nummos.

²³ Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.

²⁴ Sciens, ô Flore, quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen ut vitium meum tibi prædixerim.

²⁵ Conditio venditionis.

²⁶ Insequeris tamen hunc, ²⁷ et lite moraris iniqua.
 Dixi me ²⁸ pigrum proficiscenti tibi, dixi
²⁹ Talibus officiis prope mancum, ne mea ³⁰ sævus
 Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
³¹ Quid tum profeci, ³² mecum facientia jura
 Si tamen attentas? Quereris ³³ super hoc etiam, quod
 Expectata tibi non mittam carmina ³⁴ mendax.
³⁵ Luculli miles ³⁶ collecta viatica multis
 Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ³⁷ ad assem
 Perdiderat: post hoc ³⁸ vehemens lupo, et sibi et ³⁹ hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
⁴⁰ Præsidium regale ⁴¹ loco dejecit, ut aiunt,
 Summæ munito, et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur ⁴² honestis:
 Accipit et bis dena ⁴³ super sestertia nummum.
 Forte ⁴⁴ sub hoc tempus, castellum evertere ⁴⁵ Prætor
 Nescio quod cupiens, hortari cœpit ⁴⁶ eundem,
 Verbis quæ timido quoque possent addere ⁴⁷ mentem.
⁴⁸ I, bone, quo virtus tua te vocat; i, ⁴⁹ pede fausto,

²⁶ Me, quasi venditorem persequeris. ²⁷ Inique litigas mecum, quasi cum mangone.

²⁸ Cessatorem esse. ²⁹ Ad scribendum esse ineptum, ut is qui manibus caret. ³⁰ Iratus.

³¹ Vitium meum prædicendo. ³² Si jura me adjuvantia labefactare coneris. ³³ Quereris de hoc præterea.

³⁴ In eo mendax.

³⁵ Qui bellum gessit cum Mithridate, Rege Ponti. ³⁶ Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quidquid iter agendi causa necessarium*

est, sive cibus sit, sive pecunia ad victum expendenda. ³⁷ Ita ut vix ei quidquam restiterit. ³⁸ Acer inimicus. ³⁹ Hosti Mithridatico. ⁴⁰ Præsidium Mithridatis. ⁴¹ Loco valde munito, multisque rebus referto depulit.

⁴² Donis honorificis. ⁴³ Præter hæc donæ accepit xx millia sestertiūm nummum.

⁴⁴ Paulo post. ⁴⁵ Imperator Lucullus. ⁴⁶ Eundem Luculli militem. ⁴⁷ Animos.

⁴⁸ Verba sunt Imperatoris militem hortantis. ⁴⁹ Bono auspicio.

Grandia ⁵⁰ laturus meritorum præmia. Quid stas?
 Post hæc ille ⁵¹ catus, quantumvis rusticus, ibit,
 Ibit eo quo vis, ⁵² qui zonam perdidit, inquit.
 Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
⁵³ Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
 Scilicet ut possem curvo dignoscere ⁵⁴ rectum,
⁵⁵ Atque inter silvas Academi quærere verum.
⁵⁶ Dura sed emovere loco me tempora grato,
 Civilisque rudem belli ⁵⁷ tulit æstus in arma,
 Cæsaris Augusti non responsura ⁵⁸ lacertis.
 Unde ⁵⁹ simul primum me dimisere ⁶⁰ Philippi,
⁶¹ Decisis humilem pennis, ⁶² inopemque paterni
⁶³ Et laris, et fundi, paupertas impulit ⁶⁴ audax,
 Ut versus facerem: sed, ⁶⁵ quod non desit, habentem,
⁶⁶ Quæ poterunt unquam satis expurgare ⁶⁷ cicutæ,
 Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
⁶⁸ Singula de nobis anni ⁶⁹ prædantur euntes:

⁵⁰ Accepturus præmia. ⁵¹ Prudens.

⁵² Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.

⁵³ Id est, Iliadem Homeri didici.

⁵⁴ Bonum à pravo. ⁵⁵ Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.

⁵⁶ Bella civilia inter Brutum et Octavium me Athenis expulerunt.

⁵⁷ Motus civilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares. ⁵⁸ Viribus.

⁵⁹ Quam primum, statim ut. ⁶⁰ Philippi urbs in Thracia à Philippo con-

data. ⁶¹ Dignitate amissa et opibus.

⁶² Inopem per proscriptionem, quod secutus essem partes Bruti. ⁶³ Totius patrimonii. ⁶⁴ Paupertas, laboris magistra, quid non audet experiri?

⁶⁵ Habentem quod sufficiat. ⁶⁶ Insanus merito dicar, si non putem dormire melius esse, quam versus scribere.

⁶⁷ Medicinæ vehementissimæ, ut Helleborus, quem hic à Poëta intelligi adducor ut credam, quoniam cicutæ ab Avicenna hellebori nigri nomine appellatur. ⁶⁸ Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. ⁶⁹ Rapiunt.

Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum;
 70 Tendunt extorquere poëmata. Quid faciam vis?
 71 Denique non omnes eadem mirantur, amantque:
 72 Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis;
 Ille 73 Bioneis sermonibus, et 74 sale nigro.
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa 75 palato.
 Quid dem? quid non dem? 76 renuist tu, quod jubet alter:
 Quod petis, id sane est invisum, acidumque duobus.
 77 Præter cætera, me Romæne poëmata censes
 Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
 Hic 78 sponsum vocat, hic 79 auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis: 80 cubat hic in colle Quirini,
 Hic 81 extremo in Aventino; visendus uterque.
 Intervalla vides 82 humane commoda. Verum
 83 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstat.
 84 Festinat calidus 85 mulis, gerulisque 86 redemptor;
 87 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina 88 ti-
 gnum;

70 Contendunt et conantur extorquere fingendi carminis propensionem.

71 Tertia excusatio cur non scribat.

72 Carmine heroïco. 73 Lividis jocos, id est Satyra. Bion Sophistes cognominatus, adeo mordax fuit in Poëtas, ut ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos convivas loquitur.

77 Insuper. Alia causa cur non scribat.

78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius è criticis unus. 80 AEgrotat, vel potius commoratur.

81 In extrema parte montis Aventini.

82 Humano more commoda, id est, incommoda. *Ut sunt humana omnia, in quibus plus est fellis quam mellis.*

83 Est objectio. Aliquis enim dixerit, quod Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.

84 Respondet non ita esse; nam calidus redemptor, etc. 85 Sarcinariis et gerulis, id est, bajulis, vel portatoribus. 86 Operum conductor. 87 Torquendo attollit lapidem. 88 Trabem.

Tristia robustis ⁸⁹ luctantur funera plaustis ;
 Hac rabiosa fugit canis , hac lutulenta ruit sus.
⁹⁰ I nunc , et versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat ⁹¹ nemus , et fugit urbes ,
 Rite cliens ⁹² Bacchi ⁹³ somno gaudentis et umbra.
 Tu me inter strepitus nocturnos , atque diurnos
⁹⁴ Vis canere , et ⁹⁵ contracta sequi vestigia vatum ?
⁹⁶ Ingenium , sibi quod vacuas desumpsit Athenas ,
 Et studiis annos septem dedit , ⁹⁷ insenuitque
 Libris et curis ; ⁹⁸ statua taciturnius exit
 Plerumque , et risu populum quatit : hic ego rerum
 Fluctibus in mediis , et tempestatibus urbis ,
 Verba lyræ motura sonum connectere ⁹⁹ digner ?
¹ Frater erat Romæ ² consulti rhetor , ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores ;
³ Gracchus ut hic illi foret , huic ut ⁴ Mutius ille.
⁵ Quî minus argutos vexat furor iste Poëtas ?
⁶ Carmina compono , hic elegos , mirabile visu ,
⁷ Cælatumque novem Musis opus. ⁸ Aspice primum ,

⁸⁹ Funera cum plaustis onerariis concurrentia contendunt , quando hac funus procedit , illac plaustra.

⁹⁰ Est Ironia. ⁹¹ Solitudinem. ⁹² In Bacchi tutela omnes Poëtæ sunt constituti. ⁹³ Quiete et solitudine.

⁹⁴ Vis Lyrica scribere ? ⁹⁵ Vestigia angusta , quæ difficile est persequi.

⁹⁶ Ille qui sibi elegit Athenas vacuas , id est , urbem quietissimam.
⁹⁷ Et senium contraxit ex librorum lectione. ⁹⁸ Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes et ridiculos , præsertim ubi ad vitam po-

liticam accedunt. Pro , et curis , Valart legit , *Mercurii*. ⁹⁹ Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura , id est , carmina lyrica ?

¹ Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones , Jurisconsultus alter , alter Orator. ² Jurisconsulti frater. ³ Tantis Orator , quantus fuit Gracchus , Corneliæ filius. ⁴ Q. Mutius Scaevola , optimus Jurisconsultus. ⁵ Quo modo sunt Poëtæ minus insani , dum se invicem laudant ? ⁶ Carmina lyrica. ⁷ Poëma artificiosissimum , à novem Musis elaboratum. ⁸ Primum

9 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 Spectemus vacuum Romanis vatibus ¹⁰ ædem.
 Mox etiam, ¹¹ si forte vacas, sequere, et ¹² procul audi,
 Quid ferat, et ¹³ quare sibi nectat uterque coronam.
 Cædimur, et totidem plagis consumimus hostem,
 Lento ¹⁴ Samnites ad lumina prima duello.
¹⁵ Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
 Quis, ¹⁶ nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
¹⁷ Fit Mimnermus, et ¹⁸ optivo cognomine ¹⁹ crescit.
²⁰ Multa fero, ut placem genus ²¹ irritabile vatum,
 Cum scribo, et supplex populi ²² suffragia capto.
²³ Idem, finitis studiis, ²⁴ et mente recepta,
²⁵ Obturem patulas impune ²⁶ legentibus aures.
 Ridentur mala qui componunt carmina: verum
 Gaudent scribentes, et ²⁷ se venerantur, et ultro,
 Si taceas, laudant, quidquid scripsere, ²⁸ beati.
²⁹ At qui legitimum cupiet fecisse poema,
³⁰ Cum tabulis animum censoris sumet honesti:

hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos
 Poëtæ circumspectemus. *Tmesis est.*
¹⁰ Templum Apollinis, cui biblio-
 theca fuit adjuncta ab Augusto ex-
 tructa. Vacuum vatibus, pro vatibus,
 seu gratia vatum, id est, in qua nullus
 admittebatur nisi poëta.

¹¹ Si nihil habes, quod agas. ¹² Au-
 di è loco longinquo. ¹³ Quare hi duo
 Poëtæ se dignos judicent corona poë-
 tica, id est, laude.

¹⁴ Tanquam Samnites, qui adver-
 sus Romanos pugnaverunt usque ad
 nocturnas, id est, vesperam. ¹⁵ Ego,
 inquit Horatius, illius suffragio dis-

cedo par Alcæo, quia Lyricus sum.

¹⁶ Voco illum Callimachum, qui in
 Elegis floruit. ¹⁷ Appellatur à me
 Mimnermus. ¹⁸ Nomine quod ipse
 optaverit. ¹⁹ Fit major, ornator.

²⁰ Multas Poëtarum ineptias devoro.
²¹ Genus iracundum. ²² Populi laudes.

²³ Ego idem. ²⁴ Cum ex insania
 poëticæ professionis ad me redierim.
²⁵ Obturare mihi liceat aures impune,
 id est, sine periculo. ²⁶ Carmina sua
 recitantibus.

²⁷ Sese invicem admirantur tanquam
 divinos Poëtas. ²⁸ Sibi placentes.

²⁹ At bonus Poëta, qui, etc. ³⁰ Ipse

³¹ Audebit quaecumque parum splendoris habebunt,
³² Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
 Verba ³³ movere loco, quamvis ³⁴ invita recedant,
³⁵ Et versentur adhuc intra penetralia ³⁶ Vestæ.
³⁷ Obscurata diu populo bonus ³⁸ eruet, atque
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quæ priscis memorata Catonibus, atque Cethegis,
³⁹ Nunc situs informis premit, et deserta vetustas:
⁴⁰ Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus:
⁴¹ Vehemens, et liquidus, puroque simillimus amni,
 Fundet opes, Latiumque ⁴² beabit divite lingua:
⁴³ Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
⁴⁴ Levabit cultu, virtute carentia ⁴⁵ tollet:
⁴⁶ Ludentis speciem dabit, et ⁴⁷ torquebitur, ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa ⁴⁸ movetur.
⁴⁹ Prætulerim scriptor delirus, inersque videri,
 Dum ⁵⁰ mea delectent mala me, ⁵¹ vel denique fallant,
⁵² Quam sapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragædos,
⁵³ In vacuo lætus sessor plausorque theatro:

sua scripta notabit tanquam Censor.
³¹ Non dubitabit.

³² Levia erunt. ³³ Verba mutare.
³⁴ Ipso scribente invito. ³⁵ Et quamvis
 adhuc sint domi abdita. ³⁶ In Vestæ
 templo servatus fuit ignis æternus Ro-
 mæ. Vesta hic ponitur pro Lare.

³⁷ Verba obsoleta et inusitata. ³⁸ Et
 tenebris extrahet. ³⁹ Nunc turpe se-
 nium premit. ⁴⁰ Cudet et finget nova,
 quæ usus genuerit. ⁴¹ Vehemens ad
 verborum inventionem. *Anapæstus*
pro Spondee. ⁴² Amplificabit. ⁴³ Quæ

redundant coërcebit. ⁴⁴ Poliet et leniet
 sano artificio. *Metaph. à corpore ani-*
mato ad carmen. ⁴⁵ Extollet, seu au-
 feret. ⁴⁶ Parum laboriose scribentis.

⁴⁷ Fatigabitur, ut Mimus qui, etc.
⁴⁸ Qui saltat nunc Satyrum, nunc
 tardum Cyclopa.

⁴⁹ Malim, inquit Horatius, esse
 Poëta ineptus. ⁵⁰ Mea scripta. ⁵¹ Vel
 ignota sint. ⁵² Quam sapiendo irasci
 et intimis sensibus angere.

⁵³ In vacuo, ubi nulli spectatores
 erant.

54 Cætera qui vitæ servaret munia recto
 More; bonus sane vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem; posset qui 55 ignoscere servis,
 56 Et signo læso 57 non insanire lagenæ;
 Posset qui rupem, et puteum vitare patentem.
 Hic ubi cognatorum opibus, curisque 58 reffectus,
 Expulit helleboro morbum, 59 bilemque meraco,
 60 Et redit ad sese: Pol, me occidistis, amici,
 Non servâstis, ait, cui sic extorta voluptas,
 Et demptus 61 per vim mentis gratissimus error.
 62 Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et 63 tempestivum pueris concedere ludum,
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis;
 Sed 64 veræ numerosque modosque 65 ediscere vitæ.
 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor:
 Si tibi nulla sitim finiret copia 66 lymphæ,
 67 Narrares medicis; quod quanto plura parâsti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
 Non fieret 68 levius, 69 fugeres radice vel herba
 Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
 70 Rem Dî donarent illi, discedere pravam

54 In aliis rebus non demens.

55 Non sævus esse servis. 56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à servis furtim exhauriretur. 57 Non furenter irasci.

58 Curatus. 59 Bilem atram.

60 Factus est sanus. 61 Per vim purgativam.

62 Ordo est: nimirum abjectis nugis

utile est sapere, id est, operam dare, et concedere pueris ludum tempestivum, id est, artem poëticam. 63 Ludum opportunum, congruum. 64 Vitæ beatæ. 65 Cognoscere et memoriæ mandare.

66 Aquæ. 67 Remedium petiturus.

68 Sanius. 69 Fugere velles. 70 Divitias.

Stultitiam ; et cum sis nihilo sapientior, ex quo
 71 Plenior es, tamen uteris 72 monitoribus iisdem ?
 At si divitiæ prudentem reddere possent,
 Si cupidum timidumque minus te, nempe 73 ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.
 74 Si proprium est, quod quis 75 libra mercatus et ære est,
 76 Quædam (si credis consultis) 77 mancipat usus :
 Qui te pascit ager, tuus est; et villicus 78 Orbî,
 Cum segetes 79 occat, tibi mox frumenta daturas,
 80 Te dominum sentit. Das nummos; accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum 81 temeti. Nempe modo isto
 Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Aut etiam supra nummorum millibus emptum.
 82 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
 Emptor Aricini quondam, Veientis et arvi,
 Emptum cœnat olus 83, quamvis aliter putat; emptis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum:
 Sed vocat 84 usque suum, 85 qua populus adsita certis
 Limitibus vicina refugit jurgia; tanquam
 Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,

71 Locupletior es. 72 Opulentiae
 laudatoribus.

73 Erubesceres et turpe tibi esse
 putares, si quis, etc.

74 Ostendit nihil omnino vel emp-
 tione, vel usucapione cuiquam esse
 proprium, nec mancipatione vel usu-
 capione opus esse, ut jucunde vivas.

75 Libra pretium appendebatur, non
 numerabatur. 76 Ordo est: usus quæ-
 dam mancipat, si credis Jurisconsultis.

77 Efficit usus quædam propria.

78 Orbis est nomen proprium.

79 Occare, est semen sparsum terra
 operire fractis glebis. 80 Dominum
 fundi, cujus fruges emis.

81 Cadum vini. 82 Quid interest,
 utrum vivas ex pretio per partes nu-
 merato, an olim, id est, ex pretio
 simul numerato?

83 Quamvis putat se proprium, non
 emptum cœnare olus.

84 Eo usque suum. 85 Qua populus
 arbor applantata certis limitibus, jur-

Nunc ⁸⁶ prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,

Permutet dominos, et ⁸⁷ cedat in altera jura.

Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et hæres

⁸⁸ Hæredem alterius, velut unda supervenit undam,

Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris

⁸⁹ Saltibus adjecti Lucani, ⁹⁰ si metit Orcus

⁹¹ Grandia cum parvis, non exorabilis auro?

Gemmas, marmor, ebur, ⁹² Tyrrhena sigilla, ⁹³ tabellas,

Argentum, vestes ⁹⁴ Getulo murice tinctas,

Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.

Cur alter fratrum ⁹⁵ cessare, et ludere, et ⁹⁶ ungi

⁹⁷ Præferat Herodis palmetis pinguibus; ⁹⁸ alter

Dives, et importunus, ⁹⁹ ad umbram lucis ab ortu,

¹ Silvestrem flammis, et ferro mitiget agrum:

Scit ² Genius, ³ natale comes qui temperat astrum,

Naturæ Deus humanæ, ⁴ mortalis in unum-

gia cum vicino vitare facit. ⁸⁶ Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, successione vel legitima, vel testamentaria. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.* ⁸⁷ In alterius potestatem.

⁸⁸ Hæres hæredem excipit et subsequitur. ⁸⁹ Campis spatiosis Calabriae, quæ pecorum et mollis lance ferax est, ut *Lucania*. ⁹⁰ Si mors avide aufert. Metaphora ducta à segete.

⁹¹ Nobiles et ignobiles.

⁹² Parva signa ex Etruria. ⁹³ Picturas. ⁹⁴ Purpura.

⁹⁵ Nihil agere et feriari. ⁹⁶ Unguen-

tis nitere. ⁹⁷ Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriae palmeta, id est, loca palmis consita. Herodes Judæorum rex fuit. ⁹⁸ Cur alter illius cessatoris frater, etc. ⁹⁹ Ad noctem usque. ¹ Sterilem agrum igne et vomere edomet, et fertilem reddat. ² Genius naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur et moritur. ἡ τύχη ἐκαστοῦ, fortuna cujusque. ³ Qui comes nobis adjunctus, influxum proveniente ab astro, quod nos nascentes aspexit, regit et moderatur.

⁴ Qui unoquoque nostrum mortuo,

Quodque caput, vultu ⁵ mutabilis, ⁶ albus et ater.
⁷ Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo
⁸ Tollam; ⁹ nec metuam, quid de me judicet hæres,
 Quod non plura ¹⁰ datis invenerit: et tamen ¹¹ idem
 Scire volam, ¹² quantum simplex, hilarisque ¹³ nepoti
 Discrepet, et quantum discordet parcus avaro.
¹⁴ Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
 Invitus facias, neque plura parare labores;
 Ac potius, ¹⁵ puer ut festis Quinquatribus, ¹⁶ olim
 Exiguo, gratoque fruaris tempore ¹⁷ raptim.
¹⁸ Pauperies, immunda domus procul absit: ego, ¹⁹ utrum
 Nave ferar magna an parva, ²⁰ ferar unus et idem.
 Non agimur ²¹ tumidis velis Aquilone secundo;
²² Non tamen adversis ætatem ducimus Austris:
²³ Viribus, ingenio, ²⁴ specie, virtute, ²⁵ loco, re,
²⁶ Extremi primorum, extremis usque priores.

moritur. 5 Alius atque alius; nam suus cuique Genius aliis est dissimilis.

6 Bonus et malus, prosper et adversus.

7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum usum moderatum. 8 Sumam. 9 Nec mihi erit curæ. 10 Relictis à me. 11 Tamen ego idem. 12 Quid intersit inter liberalem et prodigum, inter parcum et avarum. 13 Luxurioso.

14 Multum hæc inter se discrepant, scilicet, tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere, et avare semper plura quærere. 15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, id est, quinque diebus festis Minervæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur,

ita et tu, etc. 16 Interdum. 17 Celeriter.

18 Paupertas, domus sordida et inelegans. Ex fide cod. Sorb. Bentr. et Valart hunc versum sic exhibent: *Pauperies immunda procul, procul absit.*

19 Est allegoria. Utrum ex magnis redditibus vivam, an parvis.

20 Ad omnem eventum imperturbatus ero.

21 Nimia felicitate, id est, non sumus admodum divites. 22 Non tamen egeni sumus et valde pauperes.

23 Valetudine corporis. 24 Decore externo.

25 Gradu et pecunia. 26 Medii sumus inter summos et infimos.

Non es avarus? abi. Quid, ²⁷ cætera jam simul isto
²⁸ Cum vitio fugere? caret tibi ²⁹ pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine, et ira?
 Somnia, terrores magicos, miracula, ³⁰ sagas,
³¹ Nocturnos lemures, ³² portentaque Thessala rides?
³³ Natales grate numeras? ³⁴ ignoscis amicis?
 Lenior, et melior fis accedente senecta?
³⁵ Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
 Vivere si recte nescis, ³⁶ decede peritis.
³⁷ Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
 Tempus abire tibi est; ³⁸ ne potum largius æquo
 Rideat, et pulset ³⁹ lasciva decentius ætas.

27 Cætera vitia.

28 Cum avaritia. 29 Animus.

30 Mulieres veneficas. 31 Falsas
 umbras nocte vagantes. 32 Miracula
 rerum, quæ Thessalia tulit, contem-
 nis? 33 Commemoras libenter ætatem
 tuam et annos, qui propinquitatem
 mortis denunciant? 34 Amicis indul-
 ges.

35 Quid prodest uno te vitio care-
 re, et tam multis aliis inquinari?

36 Da locum melioribus et doctio-
 ribus.

37 Rebus Venereis satis usus es. 38 Ne
 te nimis potum. 39 Juvenilis ætas,
 quam lascivire magis deceat, quam te,
 quia jam factus es effœtus senex.

Q. HORATII FLACCI
DE ARTE POETICA
LIBER.

AD PISONES.

1 HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et 2 varias inducere plumas,
3 Undique collatis membris, 4 ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa 5 superne,
6 Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, 7 isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, 8 velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species, 9 ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. 10 Pictoribus atque Poëtis
Quælibet audendi semper fuit 11 æqua potestas.
12 Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vi-
cissim;
13 Sed non ut placidis coëant immitia; non ut

1 Huic monstro, cujus partes differunt specie, forma et natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis et inter se convenientibus. 2 Plumas ex variis avibus collectas. 3 Membris ex omnibus animalibus et ex quovis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum. 4 Alii legunt, aut. 5 A parte superiore. 6 Ad spectandum adhibiti, ô Pisones, risumne tenere possitis, quamvis illi

pictori sitis amici?

7 Isti monstro depicto. 8 Velut somnia febricitantis, quæ vana sunt et sibi non constant. 9 Ut neque finis neque principium uni formæ respondeat proportionem.

10 Objiciet aliquis, idem licere Poëtis, quod pictoribus. 11 AEqualis potestas.

12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non ut natura pugnancia

Serpentes avibus¹⁴ gementur; tigribus agni.
¹⁵ Incœptis gravibus plerumque¹⁶ et magna professis,
¹⁷ Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
 Assuitur pannus; ¹⁸ cum lucus, et ¹⁹ ara Dianæ,
 Et properantis aquæ per amœnos ²⁰ ambitus agros,
 Aut flumen Rhenum, ²¹ aut pluvius describitur arcus.
 Sed nunc non erat ²² his locus. Et fortasse cupressum
 Scis ²³ simulare: ²⁴ quid hoc, ²⁵ si fractis enatat²⁶ exspes
 Navibus, ære dato qui pingitur? ²⁷ Amphora cœpit
 Institui, ²⁸ currente rota cur ²⁹ urceus exit?
 Denique sit ³⁰ quod vis, simplex duntaxat, et ³¹ unum.
³² Maxima pars vatum, pater, et juvenes patre digni,
 Decipimur³³ specie recti. Brevis esse laboro,
³⁴ Obscurus fio: ³⁵ sectantem lævia, ³⁶ nervi

inter se jungantur, ut, etc. ¹⁴ Sociantur.

¹⁵ Principiis gravibus. ¹⁶ Et incœptis, quæ profitentur res magnas.

¹⁷ Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroïcis Poëta contexere non debet. ¹⁸ Subintelligitur quæstio, quando hoc fit? Respondetur, cum sacer lucus et ara, etc., id est, cum res leves describuntur ab iis, quorum incœpta erant gravia. Quæ descriptiones fluviorum, silvarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poëmate incœpto, quam cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. ¹⁹ Et templum vel statua Dianæ. ²⁰ Amnis. ²¹ Iris, quæ pluviam concitat.

²² His pannis purpureis, id est, eloquentiæ intempestivæ. ²³ Penicillo exprimere.

²⁴ Quid hoc, scilicet, cupressum pingere, ad naufragium pertinet? ²⁵ Si is, à quo mercedem accepisti ut abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressi cum naufrago? ²⁶ Sine spe.

²⁷ Vas vinarium grande, id est, poëma amplum et grande cœpit institui. ²⁸ Progrediente operis scriptione. Metaphora ducta à rota figulari. ²⁹ Vas exiguum, id est, cur ultima primis sunt minutiora?

³⁰ Quod poëma. ³¹ Unum corpus, id est, una materia, non ex partibus dissimilium formarum composita. ³² O pater et juvenes patre digni, Pisones nimirum, nos magna pars vatum, decipimur, etc. ³³ Falsa virtutis imagine; nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur. ³⁴ Brevitas orationis obscuritatem parit.

³⁵ Eum qui politum orationis genus sectatur. ³⁶ Nervi animosi, id est,

Deficiunt animique : ³⁷ professus grandia , ³⁸ turgēt :
³⁹ Serpit humi tutus nimium , timidusque procellæ.
 Qui ⁴⁰ variare cupit rem ⁴¹ prodigialiter unam ,
⁴² Delphinum silvis appingit , fluctibus aprum.
⁴³ In vitium ducit culpæ fuga , si caret arte.
⁴⁴ Æmiliū circa ludum faber ⁴⁵ unus et ungues
⁴⁶ Exprimet , et molles imitabitur ære capillos ;
 Infelix operis ⁴⁷ summa , quia ⁴⁸ ponere totum
 Nesciet. ⁴⁹ Hunc ego me , si quid ⁵⁰ componere curem ,
 Non magis esse velim , quam ⁵¹ pravo vivere naso ,
 Spectandum ⁵² nigris oculis , nigroque capillo.
 Sumite materiam vestris , qui scribitis , ⁵³ æquam
 Viribus , et ⁵⁴ versate diu , ⁵⁵ quid ferre recusent ,
 Quid valeant humeri. ⁵⁶ Cui lecta potenter erit res ,
 Nec facundia deseret hunc , nec ⁵⁷ lucidus ordo.
⁵⁸ Ordinis hæc virtus erit , et ⁵⁹ venus , aut ego fallor ,
⁶⁰ Ut jam nunc dicat , jam nunc debentia dici

vires orationis deserunt et sublimis sententiarum majestas. ³⁷ Grandiloquus. ³⁸ Inflatus evadit et modum excedit. ³⁹ Nimis humilis est , eique similis , qui dum maris procellam timet , ripæ nimium propinquat.

⁴⁰ Fabulis incredibilibus opus ornare. ⁴¹ Monstrose et supra omnium hominum fidem. ⁴² Ab ipsa natura prorsus abhorret.

⁴³ Culpæ fuga ducit eum in vitium , qui non cognoscit medium vitiorum , id est , virtutem.

⁴⁴ Circa Æmiliū ludum , id est , locum gladiatorium à L. Æmilio sic nominatum. ⁴⁵ Faber unus omnium optime exprimet , etc. J. Bond et multi alii legunt , *imms* ; id est , cujus

taberna est omnium infima. ⁴⁶ Quasdam corporis particulas satis scite in ære exprimet. ⁴⁷ In summa et perfectione operis infelix. ⁴⁸ Totum facere vel fabricari. ⁴⁹ Talem me esse scriptorem , nempe in parte tantum probari , in reliquis partibus reprehendi.

⁵⁰ Conscribere. ⁵¹ Distorto et deformi naso. ⁵² Nigri oculi olim formam commendabant. ⁵³ Materiam viribus parem. ⁵⁴ Cogitate diu. ⁵⁵ Quid sustinere non possint.

⁵⁶ Cui scribendi materia erit delecta potenter , id est , secundum facultatem ingenii sui , κατὰ δύναμιν. ⁵⁷ Perspicuus ordo.

⁵⁸ Ordinis artificialis hæc est presentia. ⁵⁹ Venustas , σεμνότης. ⁶⁰ Ut

61 Pleraque differat, et præsens in tempus omittat.
 62 Hoc amet, hoc spernat 63 promissi carminis auctor.
 In verbis etiam 64 tenuis cautusque serendis,
 65 Dixeris egregie, 66 notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
 67 Indiciis monstrare recentibus 68 abdita rerum,
 Fingere 69 cinctutis non exaudita 70 Cethegis
 71 Continget, dabiturque licentia sumpta 72 pudenter:
 Et nova, fictaque nuper 73 habebunt verba fidem, 74 si
 Græco fonte cadent, 75 parce detorta. 76 Quid autem
 Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
 Virgilio, Varioque? Ego, cur 77 acquirere pauca
 Si possum, 78 invideor; cum lingua 79 Catonis, et 80 Ennii
 81 Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
 Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit
 82 Signatum præsentem nota producere nomen.

nunc ea dicat, quæ dici debent.

61 Nunc in futurum tempus differat.

62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui poetam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi.

64 Parcus in verbis novandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui novum, reddiderit notum et perspicuum.

67 Vocabulis novis. 68 Res abditas. 69 Cinctutis, pro cinctis et armatis viris, per Epenthesein. 70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.

71 Licebit verbis uti recentibus, si fuerit necesse. 72 Verecunde, cum pudore.

73 Verba nova probabuntur et auctoritatem obtinebunt. 74 Si è Græca lingua derivata, desinant et exeant in casum seu finem Latinum. 75 Paululum deflexa.

76 Si licuerit veteribus Poëtis Cæcilio et Plauto nova verba fingere, cur non liceat etiam recentioribus Virgilio et Vario?

77 Nova verba facere. 78 Cur vetor? cur patior invidiam? 79 Cum lingua utriusque antiqui auctoris rudis et impoliti, etc. 80 De quo Ovidius: *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificaverit.

82 Licuit in medium proferre novam vocem, quam præsens usus comprobavit. Metaphora ducta à pecunia, quæ notam seu formam impressam continet.

Ut silvæ foliis ⁸³ pronos mutantur in annos,
⁸⁴ Prima cadunt; ⁸⁵ ita verborum vetus interit ætas,
 Et juvenum ritu, florent modo nata, vigentque.
⁸⁶ Debemur morti nos, nostraque, ⁸⁷ sive receptus
 Terra ⁸⁸ Neptunus ⁸⁹ classes Aquilonibus arcet,
⁹⁰ Regis opus; ⁹¹ sterilisve diu palus, aptaque remis,
 Vicinas urbes ⁹² alit, et ⁹³ grave sentit aratrum;
 Seu cursum mutavit ⁹⁴ iniquum frugibus ⁹⁵ amnis,
 Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt;
⁹⁶ Nedum sermonum stet honos, et gratia ⁹⁷ vivax.
⁹⁸ Multa renascentur quæ jam cecidere, cadentque
 Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet ⁹⁹ usus,
¹ Quem penes arbitrium est, et jus et norma loquendi.
 Res gestæ regumque, ducumque, et tristia bella
² Quo scribi possent numero monstravit Homerus.
³ Versibus impariter junctis ⁴ querimonia primum,
 Post etiam inclusa est ⁵ voti sententia compos.
 Quis tamen ⁶ exiguos elegos emiserit auctor,

⁸³ Per annos celerrime labentes.
⁸⁴ Folia prima cadunt. ⁸⁵ Ita prisca verba respuuntur.

⁸⁶ Nos peribimus et omnia nostra peribunt. ⁸⁷ Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Julius Cæsar incluserat. ⁸⁸ Mare. ⁸⁹ A classibus arcet Aquilones, *per Hypallagen*.

⁹⁰ Opus quale nemo nisi rex facere possit. ⁹¹ Sive Pomptina palus per Cethegum exsiccata factaque arabilis, etc. ⁹² Suis frugibus alit. ⁹³ Et aratur. ⁹⁴ Nocentem. ⁹⁵ Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti jussu in alveum est deductus.

⁹⁶ Quanto minus verba sint sempiterna? ⁹⁷ Perpetua verborum venustas.

⁹⁸ Multa vocabula reviviscent et in pristinum statum redibunt. ⁹⁹ Loquendi consuetudo. ¹ In cujus potestate est judicium et potestas et norma loquendi.

² Quibus pedibus, quo carminis genere, scilicet heroïco.

³ Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. ⁴ Res tristes. ⁵ Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eveniunt.

⁶ Elegos tenues, qui tam sublimi

Grammatici certant, et adhuc sub 7 iudice lis est.
 Archilochum ⁸ proprio rabies ⁹ armavit iambo :
¹⁰ Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,
¹¹ Alternis aptum sermonibus, ¹² et populares
 Vincentem strepitus, et ¹³ natum rebus agendis.
 Musa dedit ¹⁴ fidibus Divos, ¹⁵ puerosque Deorum,
¹⁶ Et pugilem victorem, ¹⁷ et equum certamine primum,
 Et juvenum ¹⁸ curas, ¹⁹ et libera vina referre.
²⁰ Descriptas servare vices, ²¹ operumque colores,
²² Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?
²³ Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comica ²⁴ non vult :
 Indignatur item ²⁵ privatis, ac ²⁶ prope socco
 Dignis carminibus narrari ²⁷ cœna Thyestæ.
²⁸ Singula quæque locum teneant ²⁹ sortita decenter.
 Interdum tamen et vocem Comœdia ³⁰ tollit,
³¹ Iratusque Chremes ³² tumido delitigat ore.

stylo non conficiuntur. 7 Lis nondum finita. 8 Iambo à se invento. 9 Armavit in Lycamben socerum et ejus filiam.

¹⁰ Hunc versum iambicum admi-
 serunt Comœdiæ et Tragœdiæ. Soccis
 Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt.

¹¹ Sermonibus mutuis. ¹² Altius so-
 nantem in scena quam clamorem po-
 puli versibus iambicis delectati.

¹³ Habentem aptitudinem natura-
 lem ad fabulas agendas.

¹⁴ Versibus lyricis. ¹⁵ Deorum
 filios, id est, heroas. ¹⁶ Pugnis et ma-
 nibus acrem. ¹⁷ Equum qui cursu vicit.
¹⁸ Juvenum amores. ¹⁹ Symposia, in
 quibus ebrii operta recludunt libere.

²⁰ Suas cujusque poëmatis partes

servare. ²¹ Multiplices poëmatum va-
 rietates, quæ ut res pictæ, coloribus
 distinguuntur. ²² Cur Poëta nomen
 mihi adscisco? ²³ Cur prave pudens,
 id est, turpiter verecundus, malo nes-
 cere quam discere?

²⁴ Non debet. ²⁵ Humilibus, quales
 solent esse homines privati, qui magis-
 tratum non gerunt. ²⁶ Stylo comico.
²⁷ Tragœdia de Thyeste scripta ponitur
 hic pro omni tragœdia.

²⁸ Unaquæque materia sive comica,
 sive tragica suo carmine decenti et pro-
 prio tractetur. ²⁹ Ut sors tulerit.

³⁰ Comœdia vocem tollit, cum
 aliquid indignum describitur et infan-
 dum. ³¹ Apud Terentium. ³² Tragicis

Et tragicus plerumque dolet sermone ³³ pedestri.
³⁴ Telephus, ³⁵ et Peleus, cum pauper, et exul uterque,
³⁶ Projicit ampullas, et ³⁷ sesquipedalia verba,
³⁸ Si curat cor spectantis ³⁹ tetigisse quærela.
 Non satis est ⁴⁰ pulchra esse poëmata; ⁴¹ dulcia sunt,
 Et quocumque volent, animum auditoris ⁴² agunto.
 Ut ridentibus arrident, ita flentibus ⁴³ adflent
 Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi; ⁴⁴ tunc ⁴⁵ tua me infortunia lædent,
 Telephe, vel Peleu: ⁴⁶ male si mandata loqueris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia moestum
 Vultum verba decent; iratum, ⁴⁷ plena minarum;
 Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
 Format enim natura prius nos ⁴⁸ intus ad omnem
⁴⁹ Fortunarum habitum; ⁵⁰ juvat, aut ⁵¹ impellit ad iram,
⁵² Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit;

verbis acriter litigat et objurgatur.

³³ Humili dictione. ³⁴ Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit; ampullas tamen, id est, verba turgida et venti plena, omittit. Metaphora est ducta à vasis vitreis, quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. ³⁵ Peleus pater Achillis, ejectus à patre AEaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit.

³⁶ Longe à se rejicit. ³⁷ Verba longa et nimium producta. ³⁸ Si dolorem spectatoribus velit inurere. ³⁹ Commovisse querimonia.

⁴⁰ Poëmata diserta et magnificis verbis redundantia. ⁴¹ Dulci ratione auditorum animos alliciant. ⁴² Impellant.

⁴³ Etsi in omnibus fere editionibus reperias, *flentibus adsunt*, hanc quam secuti sumus veluti genuinam, teste Bentr. lector, accipe. ⁴⁴ Cum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, id est, tu histrio, qui in scena hos repræsentas. ⁴⁵ Tuæ calamitates me dolore afficient. ⁴⁶ Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis utens à persona vel fortuna tua alienis, aut dormiam, etc.

⁴⁷ Verba minarum plena decent iratum.

⁴⁸ In animo. ⁴⁹ Ad omnem fortunæ varietatem vultu et animo exprimendam. ⁵⁰ Si fortuna sit secunda, natura gaudemus et lætamur. ⁵¹ Si fortuna sit adversa. ⁵² Aut valde affligit.

⁵³ Post effert animi motus interprete ⁵⁴ lingua.
 Si dicentis erunt ⁵⁵ fortunis absona dicta,
⁵⁶ Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
 Intererit multum, ⁵⁷ Davusne loquatur, an heros;
⁵⁸ Maturusne senex, an adhuc florente juventa
⁵⁹ Fervidus; an ⁶⁰ matrona potens, an ⁶¹ sedula nutrix;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
⁶² Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
⁶³ Aut famam sequere, ⁶⁴ aut sibi convenientia finge
 Scriptor. ⁶⁵ Honoratum si forte reponis Achillem;
⁶⁶ Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
⁶⁷ Jura neget sibi nata, ⁶⁸ nihil non arroget armis.
⁶⁹ Sit Medea ferox, invictaque; ⁷⁰ flebilis Ino,
⁷¹ Perfidus Ixion, ⁷² Io vaga, ⁷³ tristis Orestes.

⁵³ Natura deinde per orationem, curas et perturbationes animi perspicue eloquitur. ⁵⁴ Est munus linguæ, animum interpretari. ⁵⁵ A statu et conditione loquentis aliena. ⁵⁶ Universus populus Romanus effuse ridebit.

⁵⁷ Multum intererit servusne subdolus et fallax loquatur, an heros. Benth. legit *Divusne*; sed nos, cum J. Bond et cæteris, prætulimus *Davusne*; ut oppositio inter servum et heroem, inter senem et juvenem, etc. sit plenior et rector. ⁵⁸ Aetate grandis. ⁵⁹ Juvenis. ⁶⁰ Fœmina clarissima. ⁶¹ Nutrix officiosa. ⁶² Quia multum differt natio à natione, locus à loco. ⁶³ Si certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti. ⁶⁴ Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita ut extrema cum primis, utraque cum mediis conve-

niant, et sua cuique personæ convenientia tribuas.

⁶⁵ Magnum et illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. ⁶⁶ Velox sit et strenuus. ⁶⁷ Sit legum contemptor. ⁶⁸ Omnia putet se armis consequi posse.

⁶⁹ Sit Medea animosa et vehemens, quæ Jasonis perfidiam ulta filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtem obtruncavit. ⁷⁰ Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitavit. ⁷¹ Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas invitans, in fossam jam inflammata eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. ⁷² Io in vaccam versa, æstroque à Junone agitata, usque eo vagata est, donec in Aegyptum pervenit. ⁷³ Tristis propter conscientiam occisæ matris.

Si quid ⁷⁴ inexpertum scenæ committis, et audes
⁷⁵ Personam formare novam, servetur ⁷⁶ ad imum,
 Qualis ⁷⁷ ab incœpto processerit, et ⁷⁸ sibi constet.
⁷⁹ Difficile est proprie communia dicere: tuque
 Rectius ⁸⁰ Iliacum carmen deducis ⁸¹ in actus,
 Quam si proferres ignota, ⁸² indictaque primus.
⁸³ Publica materies privati juris erit, ⁸⁴ si
 Nec circa ⁸⁵ vilem patulumque moraberis orbem;
⁸⁶ Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
 Interpres; ⁸⁷ nec desilies imitator in arctum,
 Unde pedem ⁸⁸ proferre pudor vetet, aut operis ⁸⁹ lex.
 Nec sic incipies, ⁹⁰ ut scriptor cyclicus olim:
⁹¹ *Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.*
 Quid dignum ⁹² tanto feret hic promissor hiatu?

⁷⁴ Ab aliis Poëtis non tractatum.

⁷⁵ De qua nullus alius Poëta dixerit.
⁷⁶ Ad finem usque. ⁷⁷ Ab initio. ⁷⁸ Sit
 semper idem, à suis moribus non re-
 cedens.

⁷⁹ Difficile est communia, id est,
 argumenta fabularum à nullo ante
 tractata, ita proprie dicere, id est, ita
 præclare scribere, ut proprie tua, jure
 dici possint. ⁸⁰ Argumentum Tragœ-
 diæ ex Homeri Iliade rectius in scenam
 producis quam, etc. ⁸¹ Actus in Co-
 mœdia vel Tragœdia, pars est pleno
 perfectoque sensu, qua finita prosce-
 nium vacuum relinquitur. ⁸² Non dicta
 ab aliis.

⁸³ Argumentum ab alio publicatum,
 vel tractatum tuum putabitur, si argu-
 menti tantum speciem referas; non
 etiam singula minutatim prosequaris.

⁸⁴ Si non hærebis in circulo omni-

bus patente et contempto, id est, si
 tuum auctorem, quem imitaris, non
 sequeris ita religiose, ut nihil addas de
 tuo, nihil invenias, nihil immutes.

⁸⁵ Vilem appellat, quia non magni
 est ingenii, totam alterius inventionem
 sequi. ⁸⁶ Si non studebis ut fidus in-
 terpres auctorem tuum, quem imitan-
 dum tibi proposuisti, verbatim expri-
 mere. ⁸⁷ Et si tu, qui imitator es, non
 conicies te in locum tam angustum,
 unde te explicare honeste non possis
 sine pudore et reprehensione. ⁸⁸ Dis-
 cedere ab iis, quæ temere es aggressus.
⁸⁹ Lex, quæ jubet, aut penitus non
 incipere, aut incœpta perficere.

⁹⁰ Ut Poëta circumforaneus, qui in
 conventiculis hominibus suos versus
 obtrudit in orbem coactis. ⁹¹ Infeli-
 citatem. ⁹² Tam pleno ore, id est,
 tanta verborum granditate.

93 Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
 Quanto rectius 94 hic, qui nil molitur inepte!
 95 Dic mihi, Musæ, 96 virum, captæ post tempora Trojæ,
 Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.
 97 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat, 98 ut speciosa dehinc miracula promat,
 99 Antiphaten, ¹ Scyllamque ² et cum Cyclope Cha-
 rybdim.
 3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec 4 gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
 Semper 5 ad eventum festinat, 6 et in medias res,
 Non secus ac notas, auditorem rapit; et quæ
 Desperat tractata 7 nitescere posse, relinquit.
 8 Atque ita mentitur, sic veris falsa 9 remiscet,
 10 Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

93 Usurpatur hoc proverbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant.

94 Scilicet Homerus, qui conatur nihil imperite scribere.

95 Duobus hisce versibus Horatius utcumque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Ulysem.

97 Fumus fulgorem subsequi proverbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia et mediocria prodeunt. Lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quam sunt promissa.

98 Ut in processu, monstra hominum, vel ferarum dicat speciosa, id est, immania: nam corpora vasta plus habent speciei quam exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorem.

¹ Hecatæ filiam, cujus latéra canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur.

² Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo.

3 Nec reditum Diomedis à bello Trojano, aut aliam narrationem nimis longe repetit, id est, non sumit principium poëmatis à prima origine, præcepit enim Poëta longo proëmio non esse utendum. 4 Ex ovorum uno exclusi sunt Pollux et Helena, ex altero Castor et Clytemnestra.

5 Festinat ad propositum scopum.

6 Omissis rerum principiis, perinde ac si nota essent, rapit auditorem in res medias. 7 Oratione splendescere, seu verbis polite explicari.

8 Atque sic mentitur et falsa dicit, ut omnia inter se maxime cohæreant.

9 Commiscet. 10 A principio.

¹¹ Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
¹² Si plausoris eges aulæa manentis, et usque
 Sessuri, ¹³ donec cantor, vos plaudite, dicat;
 Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
¹⁴ Mobilibusque decor naturis dandus ¹⁵ et annis.
¹⁶ Reddere qui voces jam scit puer, ¹⁷ et pede certo
 Signat humum, gestit ¹⁸ paribus colludere, ¹⁹ et iram
 Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
 Imberbus juvenis, tandem ²⁰ custode remoto,
 Gaudet equis, ²¹ canibusque, ²² et aprici gramine campi;
²³ Cereus in vitium flecti, ²⁴ monitoribus asper,
²⁵ Utilium tardus provisor, prodigus ²⁶ æris,
²⁷ Sublimis, ²⁸ cupidusque, et amata relinquere ²⁹ pernix.
³⁰ Conversis studiis, ætas, animusque virilis
 Quærit opes, et amicitias, ³¹ inservit honori:
 Commisisse cavet quod mox mutare ³² laboret.
 Multa senem ³³ circumveniunt incommoda, vel quod
³⁴ Quærit, et inventis miser abstinet, ac timet uti;

¹¹ Tu, ô Poëta, qui scribis aliquid, audi. ¹² Si spectatorem plausu faventem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa removeantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.* ¹³ Donec histrio, peracta fabula, dicat: vos plaudite. ¹⁴ Crescentibus, aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum. ¹⁵ Et sua cuique ætati proprietas est habenda.

¹⁶ Puer, qui scit singula articulate eloqui, et ad interrogata respondere, gestit, etc. ¹⁷ Et pede confirmato ita incendit, ut signet humum, vestigium imprimens. ¹⁸ Cum æqualibus qui

sunt ejusdem fere ætatis. ¹⁹ Repente irascitur ac facile placatur.

²⁰ Pædagogo remoto. ²¹ Venationes. ²² Aprico campo, non opaco. *Licet hoc de Campo Martio intelligere, in quo adolescentes se varie exercebant.* ²³ Flexilis ad vitium. ²⁴ Inimicus iis qui eum peramanter monent. ²⁵ Quæ sibi prosint. ²⁶ Pecuniæ. ²⁷ Superbus, elatus. ²⁸ Vehementer omnia concupiscens. ²⁹ Velox ad relinquendum quod concupiverat.

³⁰ Cum ætate convertuntur studia. ³¹ In honorum studio occupatus est. ³² Conetur.

³³ Premunt, gravant. ³⁴ Senex di-

Vel quod res omnes ³⁵ timide, gelideque ministrat,
³⁶ Dilator, ³⁷ spe longus, ³⁸ iners, ³⁹ avidusque futuri,
⁴⁰ Difficilis, querulus, laudator temporis acti
⁴¹ Se puero, ⁴² censor, castigatque minorum.
 Multa ferunt ⁴³ anni venientes commoda secum,
 Multa ⁴⁴ recedentes adimunt. Ne forte seniles
 Mandentur juveni ⁴⁵ partes, pueroque viriles;
 Semper ⁴⁶ in adjunctis, ævoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scenis, ⁴⁷ aut acta refertur.
 Segnius irritant animos ⁴⁸ demissa per aurem,
⁴⁹ Quam quæ sunt oculis subjecta ⁵⁰ fidelibus, et quæ
 Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
 Digna geri, promes ⁵¹ in scenam; multaque tolles
 Ex oculis, quæ mox narret ⁵² facundia præsens.
 Nec pueros coram populo Medea trucidet;
 Aut humana palam coquat exta nefarius ⁵³ Atreus;
 Aut in avem ⁵⁴ Procne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcumque ostendis mihi sic, ⁵⁵ incredulus odi.
 Neve minor, neu sit quinto productior actu

vitias quærit, quæsitis vero abstinet;
vere igitur miser est et infelix.

³⁵ Nimium caute et segniter admini-
 strat. ³⁶ Rem semper Procrastinans.
³⁷ Longinqua sperans, cum sit morti
 proximus. ³⁸ Segnis et ad agendum
 ineptus. ³⁹ Vitæ cupidus, φιλόζωος.
 Bentl. *Dilator, spe lentus, iners,*
pavidusque futuri. ⁴⁰ Morosus. ⁴¹ In
 pueritia sua. ⁴² Quasi Censor casti-
 gans juniorum mores.

⁴³ Anni ab incunabulis ad mediam
 ætatem. ⁴⁴ Post mediam ætatem.

⁴⁵ Partes pro officio. ⁴⁶ In iis mo-

ribus, qui sunt appositi et unicuique
 ætati apti.

⁴⁷ Quia res est visu fœda, vel nimis
 atrox et incredibilis.

⁴⁸ Audita. ⁴⁹ Quam quæ cernuntur.
⁵⁰ Ad fidem faciendam, magis valent
 oculi quam aures.

⁵¹ In conspectum. ⁵² Oratio diserta
 coram spectatoribus.

⁵³ De quo vide Od. xvi. lib. i.

⁵⁴ Procne Ityn filium Tereo marito
 comedendum apposuit, vide Od. xii.
 lib. iv.

⁵⁵ Non credens, contemno et odio

56 Fabula, quæ 57 posci vult, et spectata 58 reponi.
 59 Nec Deus intersit, nisi dignus vindice 60 nodus
 Inciderit; 61 nec quarta loqui persona laboret.
 62 Actoris partes chorus, officiumque 63 virile
 Defendat; 64 neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat, 65 et hæreat apte.
 66 Ille bonis faveatque, et 67 consilietur amicis;
 68 Et regat iratos, et amet pacare 69 tumentes.
 70 Ille dapes laudet mensæ brevis; ille 71 salubrem
 Justitiam, legesque, et apertis otia 72 portis;
 Ille tegat 73 commissa, Deosque precetur et oref,
 Ut redeat miseris, abeat 74 fortuna superbis.
 75 Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque
 Æmula, sed tenuis, simplexque foramine 76 paucis
 77 Aspirare, et adesse choris erat utilis, atque

habeo. 56 Tragoedia, vel Comoedia, neque paucioribus, neque pluribus quam quinque Actibus constare debet. 57 A populo, ut iterum agatur. 58 Iterum doceri.

59 Nec Deus in scenam inducatur. 60 Res ardua et difficilis. 61 Nec plures personæ uno et eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quam tres.

62 Chorus ex quocumque sexu aut numero constet, unius actoris loco habeatur, suumque sermonem accomodat actioni proxime peractæ. 63 Officium virile, quamvis sit mulierum coetus, nam masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in mediis actibus, quod sit alterius argumenti et à re proposita alienum.

65 Quod non sit ad rem præsentem

aptum. 66 Ille chorus *cujus officium breviter docet Horatius*. 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Tumentes dolore. Sic opt. edd. aliæ, *amet peccare timentes*.

70 Laudet parsimoniam et continentiam in victu. 71 Utilem: nam ut salubritas corpus, sic Justitia Rempublicam conservat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant.

73 Arcana fideicommissa ne prodant. 74 Fortuna secunda.

75 Tibia veterum tenuis fuit et simplex, id est, veteres simplici Musica in scenis usi sunt; at nunc Imperio Romano florente, tibia non solum ornatur orichalco, sed tot habet foramina, ut sonet tanquam tuba. 76 Quatuor foraminibus. 77 Aspirando seu canendo juvare choros.

78 Nondum spissa nimis complere 79 sedilia flatu ,
 80 Quo sane populus 81 numerabilis , utpote parvus ,
 Et frugi , castusque , verecundusque 82 coibat.
 Postquam cœpit 83 agros extendere victor , et urbem
 Latior amplecti murus , 84 vinoque diurno
 Placari Genius festis 85 impune diebus ,
 Accessit 86 numerisque , modisque licentia major.
 87 Indoctus quid enim saperet , 88 liberque laborum ,
 Rusticus , urbano 89 confusus , turpis honesto ?
 Sic priscae 90 motumque , et 91 luxuriam addidit arti
 Tibicen , 92 traxitque vagus per pulpita vestem.
 Sic etiam 93 fidibus voces crevere 94 severis ,
 95 Et tulit eloquium insolitum facundia 96 præceps ;
 97 Utiliumque sagax rerum , 98 et divina futuri
 99 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
 Carmine qui tragico vilem certavit ob 1 hircum ,

78 Sedilia nondum nimis referta.
 79 In quibus sedebant spectatores.

80 In quem locum. 81 Populus adeo
 paucus ut facile posset numerari.

82 Congregabatur.

83 Imperium propagare. 84 De die
 convivari et potare. 85 Sine metu Cen-
 sorum. 86 Et rhythmis et cantui.

87 Homines rustici et indocti , la-
 boribus soluti , cum populo urbano et
 honesto in scena commixti , nihil sa-
 puerunt : unde in arte Comica tanta
 crevit licentia ab antiquorum severi-
 tate longe discrepans , postea vero plebs
 à senatu et equitibus discreta fuit sub-
 sellis. 88 Defuncti laboribus. 89 Com-
 mixtus.

90 Gestum corporis et saltationem.

91 Foraminum actionem , vel scenici
 ornatum sumptuosum. 92 Usus est veste
 ad talos demissa , huc et illuc se per
 scenam circumferens.

93 Citharis accesserunt et multipli-
 cati sunt modi et soni , id est , chordæ.

94 Ob res severas , quas numero et
 harmonia citharædus imitatur. 95 Et
 protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et sen-
 tentia , id est , prudens oratio persona-
 rum , ex quibus chorus constitit , pa-
 rum ab Apollinis oraculo destitit.

98 Divinans futurum. 99 Unde sor-
 tes , id est , oracula petuntur.

1 Hircus præmii loco , tragœdiarum
 scriptoribus datus est.

Mox etiam agrestes Satyros ² nudavit, ³ et asper
⁴ Incolumi gravitate jocosum tentavit; eo quod
 Illecebris erat, et grata novitate ⁵ morandus
 Spectator, ⁶ functusque sacris, et potus, et exlex.
 Verum ita ⁷ risores, ita ⁸ commendare dicaces
 Conveniet Satyros, ⁹ ita vertere seria ludo,
 Ne, quicumque Deus, quicumque ¹⁰ adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro ¹¹ nuper et ostro,
¹² Migret in obscuras humili sermone tabernas;
 Aut, ¹³ dum vitat humum, nubes et inania captet.
¹⁴ Effutire leves indigna Tragicæ versus,
 Ut festis matrona ¹⁵ moveri jussa diebus,
 Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
 Non ego ¹⁶ inornata, et ¹⁷ dominantia nomina solum,
 Verbaque, Pisones, ¹⁸ Satyrorum scriptor, amabo;
 Nec sic enitar ¹⁹ tragico differre colori,
 Ut nihil intersit, ²⁰ Davusne loquatur, et audax

² Satyros nudos introduxit verbis et moribus obscænis risum moventes.

³ Primo asper in Tragicæ, mox asperitatem facetiis condivit. ⁴ Salva gravitate Tragicæ.

⁵ Delectandus novitate, quæ solet esse omnibus gratissima. ⁶ Post sacra et epulas ebrius et sine lege vivens.

⁷ Satyri dicuntur risores, vel quod risum moveant, vel quod res rideant humanas. ⁸ Auditorum auribus. ⁹ Poëma serium jocis satyricis ita commiscere. ¹⁰ In Tragicæ introducetur.

¹¹ Paulo ante. ¹² Ne utatur sermone humili et abjecto, qualis est tabernariorum et opificum oratio. ¹³ Dum comicam humilitatem reformidat, ne

intumescat, captans magna supra vires, quasi inter nubes et cælum versans. ¹⁴ Inapte loqui. Ordo et sententia verborum hæc est. Tragicæ quæ indigna est, in qua versus leves emittantur, intererit, id est, versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modice saltat. ¹⁵ Saltare.

¹⁶ Nomina simplicia et incondita. ¹⁷ Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad Venerem spectantia, ut Mentula, Cunnus, et similia. ¹⁸ Si ego Satyras in Tragicæ scriberem. ¹⁹ A tragica magniloquentia. ²⁰ Utrum Davus,

Pythias, ²¹ emuncto lucrata Simone talentum;
²² An custos, famulusque Dei Silenus alumni.
²³ Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
 Speret idem, ²⁴ sudet multum, frustraue laboret
²⁵ Ausus idem: ²⁶ tantum series, juncturaque pollet!
 Tantum de medio ²⁷ sumptis accedit honoris!
²⁸ Silvis deducti caveant, me iudice, ²⁹ Fauni,
³⁰ Ne, velut innati triviis, ac pene forenses,
 Aut nimium teneris ³¹ juvenentur versibus unquam,
³² Aut immunda crepent, ³³ ignominiosaue dicta.
 Offenduntur enim, ³⁴ quibus est equus, et pater, et res:
 Nec si quid ³⁵ fricti ciceris probat, et nucis emptor,
³⁶ Æquis accipiunt animis, ³⁷ donantve corona.
³⁸ Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
³⁹ Pes citus; ⁴⁰ unde etiam trimetris ⁴¹ accrescere jussit

Pythias, Simo, personæ comicæ loquantur, an Silenus, persona satyrica.
²¹ Deluso. Metaphora à quadrupedibus, quibus lac subtractum est. ²² An tragica et gravior persona loquatur, qualis fuit Silenus, custos et minister Bacchi nutricius.

²³ Ex re nota, non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque ejusmodi erit carmen, ut quivis speret se tale posse fingere.

²⁴ Multum laboris sumat. ²⁵ Conatus idem. ²⁶ Tantum valent rerum dispositio et verborum structura, ut difficile sit imitari. ²⁷ Rebus vulgaribus.

²⁸ E silvis, id est, è proscenio nemoroso producti in scenam civilem. ²⁹ Quorum princeps est Pan. A Græcis Satyri dicuntur. ³⁰ Ne velut nati in

triviis, id est, locis celeberrimis, ac pene in medio foro. ³¹ Ne versibus nimium excultis juveniliter lasciviant. ³² Aut verba nimis obscœna loquantur. ³³ Quæ alicujus existimationem lædant. ³⁴ Equites, patricii et locupletes. ³⁵ Fricti ciceris emptor, est homo pauper et plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ, et quovis alio tempore, famem levaret. ³⁶ Patienter audiunt. ³⁷ Remunerant: nam bonos Poëtas edera coronabant.

³⁸ Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore brevi, posteriore longa. ³⁹ Pes celeriter currens, qui cito promitur, præsertim si comparatur cum spondæo tardo. ⁴⁰ Ex quo, quod iambus sit ita citus, jussit iambos versus senarios, trimetros quoque nominari. ⁴¹ Trimetris addi.

Nomen iambeis, ⁴² cum senos redderet ictus,
⁴³ Primus ad extremum similis sibi : ⁴⁴ non ita pridem,
 Tardior ut paulo, ⁴⁵ graviorque veniret ad aures,
 Spondeos stabiles in jura paterna ⁴⁶ recepit
⁴⁷ Commodus et patiens; non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta ⁴⁸ socialiter. ⁴⁹ Hic et in ⁵⁰ Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni.
 In scenam missus ⁵¹ magno cum pondere versus,
 Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
 Aut ignoratæ ⁵² premit artis crimine turpi.
 Non quivis videt ⁵³ immodulata poemata iudex;
 Et data Romanis venia est ⁵⁴ indigna Poëtis.
⁵⁵ Idcircone vager, scribamque licenter? ⁵⁶ an omnes
 Visuros peccata putem mea, tutus, et ⁵⁷ intra
 Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
⁵⁸ Non laudem merui. ⁵⁹ Vos exemplaria ⁶⁰ Græca
⁶¹ Nocturna versate manu, versate diurna.

⁴² Cum haberet sex pedes. ⁴³ A principio ad finem, olim ex iambis duntaxat constans.

⁴⁴ Non diu est, cum inseri cœperunt spondæi et alii pedes inter iambos.

⁴⁵ Vox tardior, et ad movendos animos aptior sua mora, tametsi percipiatur segnius. ⁴⁶ Iambus recepit spondæos stabiles, id est, graves et tardos, in sua jura, sed ita, ut è secunda aut quarta sede non depelleretur. ⁴⁷ Sese accommodans et libenter locum dans spondæis. ⁴⁸ Mutuo, pariter.

⁴⁹ Hic iambus. ⁵⁰ Accius et Ennius, in Tragædiis quas scripserunt, raros iambos adhibuerunt.

⁵¹ Versus crebris spondæis tardatos. ⁵² Iambus raro adhibitus indicat ver-

sus præpropere et negligenter scribi, vel sine arte et minus accurate.

⁵³ Poëmata methodo et modulo poëtico non recte efficta. ⁵⁴ Immerito.

⁵⁵ Idcircone sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animadversurus? ⁵⁶ An, etsi putem omnes visuros peccata mea; tamen tutus et cautus intra spem veniæ immerito à Romanis concessæ pro levibus culpis, scribam, etc. ⁵⁷ Tutus intra spem veniæ, id est, sperans me veniam impetraturum.

⁵⁸ Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitavit.

⁵⁹ O Pisones. ⁶⁰ Græci optime et caute scripserunt. ⁶¹ Nam studiosis non est dormiendum nimis.

At vestri proavi Plautinos et ⁶² numeros, et
 Laudavere ⁶³ sales, nimium patienter ⁶⁴ utrumque,
 Ne dicam ⁶⁵ stulte, mirati; si modo ego ⁶⁶ et vos
 Scimus ⁶⁷ inurbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum ⁶⁸ digitis callemus, et aure.
 Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
 Dicitur, et plaustis vexisse poemata ⁶⁹ Thespis,
 Quæ ⁷⁰ canerent, agerentque ⁷¹ peruncti fœcibus ora.
 Post hunc ⁷² personæ, pallæque repertor ⁷³ honestæ
 Æschylus, et modicis instravit ⁷⁴ pulpita tignis,
 Et docuit ⁷⁵ magnumque loqui, ⁷⁶ nitique cothurno.
 Successit vetus ⁷⁷ his Comœdia, non sine multa
 Laude; sed ⁷⁸ in vitium libertas excidit, ⁷⁹ et vim
 Dignam lege regi. ⁸⁰ Lex est accepta, chorusque
⁸¹ Turpiter obticuit, ⁸² sublato jure nocendi.
⁸³ Nil intentatum nostri liquere Poëtæ,
 Nec minimum meruere decus, ⁸⁴ vestigia Græca

⁶² Numeros poëticos. ⁶³ Facetias.
⁶⁴ Numeros et sales. ⁶⁵ Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. ⁶⁶ Et vos, ô Pisones. ⁶⁷ Inurbane dictum ab elegantiori joco distinguere. ⁶⁸ Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. ⁶⁹ Thespis Atheniensis primus. Poëta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustis, quibus Poëtæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inventa. ⁷⁰ Ipsi Poëtæ. ⁷¹ Habentes ora fœcibus vini peruncta. Nondum enim usus erat personarum. ⁷² Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit icta, ne agnosceretur. ⁷³ Pallæ-de-

coræ, quæ ad imos usque pedes esset demissa. ⁷⁴ Scenam modice instituit. ⁷⁵ Perfectiorem eloquentiam. ⁷⁶ Gestare cothurnum, qua nituntur incedentes.

⁷⁷ Tragœdiis vetus Comœdia fuit posterior. ⁷⁸ Postquam cœperunt honestos maledictis et turpibus convitiis nominatim insectari. ⁷⁹ Maledicentiam. ⁸⁰ De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ. ⁸¹ Obticuit, legis poena perterritus. Vel junge *turpiter* cum gerundio nocendi. ⁸² Adempta licentia maledicendi.

⁸³ Poëtæ Latini. ⁸⁴ Cum recederent à Græcis exemplaribus et sacra Romana scriberent, nihil in scribendo

Ausi deserere, et celebrare domestica facta;
 Vel qui ⁸⁵ prætectas, vel qui docuere ⁸⁶ togatas.
 Nec ⁸⁷ virtute foret, clarisve potentius armis,
 Quam ⁸⁸ lingua, Latium, ⁸⁹ si non offenderet unum-
 Quemque Poëtarum ⁹⁰ limæ labor, ⁹¹ et mora. Vos, ô
⁹² Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 Multa dies, et ⁹³ multa litura coërcuit, atque
⁹⁴ Presectum decies non castigavit ad unguem.
⁹⁵ Ingenium misera quia fortunatius arte
 Credit, et ⁹⁶ excludit sanos Helicone Poëtas
 Democritus; ⁹⁷ bona pars non unguis ponere curat,
 Non barbam; secreta petit loca, ⁹⁸ balnea vitat.
 Nanciscetur enim ⁹⁹ pretium, nomenque Poëtæ,
¹ Si tribus Anticyris caput ² insanabile ³ nunquam
 Tonsori ⁴ Licino commiserit. O ego ⁵ lævus,

prætermiserunt. ⁸⁵ Latinas fabulas in quibus prætextati, id est, personæ nobiles, fuerunt inducti. ⁸⁶ Fabulas tabernarias, in quibus plebeie et private personæ fuerunt inductæ.

⁸⁷ Virtute militari. ⁸⁸ Eloquentia et re litteraria. ⁸⁹ Si unusquisque Poëtarum sua scripta emendaret accuratius, etc. ⁹⁰ Emendandi cura. Metaphora ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. ⁹¹ Poëmatum editio in aliud tempus differenda.

⁹² A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, etc. ⁹³ Frequens emendatio retinet invitum. ⁹⁴ Non perfectissime polivit. Metaphora ducta à marmorariis artificibus, qui unguibus juncturas probant et opus perpoliunt.

⁹⁵ Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius, id est, multo melius esse ad scribenda poemata, quam artem, quæ sine ingenio misera est. ⁹⁶ Negat eos esse bonos Poëtas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bæotie, Musis sacer. ⁹⁷ Magna pars Poëtarum non curat unguis præsecare eorumque sordes demere. ⁹⁸ In balneis non lavatur.

⁹⁹ Auctoritatem et dignitatem Poëtæ, ¹ Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. ² Caput quod helleboro sanari non possit. ³ Si caput nunquam tondendum curaverit. ⁴ Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quod odisset Pompeium.

⁵ Ego stultus.

Qui purgo bilem ⁶ sub verni temporis horam!
 Non alius faceret ⁷ meliora poemata: verum
⁸ Nil tanti est. ⁹ Ergo fungar vice cotis, acutum
 Reddere quæ ferrum valet, ¹⁰ exsors ipsa secandi.
¹¹ Munus et officium, nil scribens ipse, docebo:
 Unde parentur ¹² opes; ¹³ quid alat ¹⁴ formetque Poëtam;
 Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat ¹⁵ error.
 Scribendi recte, ¹⁶ sapere est et principium, et fons.
¹⁷ Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere ¹⁸ chartæ;
¹⁹ Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit ²⁰ patriæ quid debeat, et quid amicis;
 Quo sit amore parens, quo frater amandus, et hospes;
 Quod sit ²¹ conscripti, quod iudicis officium; quæ
 Partes in bellum missi ducis; ille profecto
 Reddere personæ scit ²² convenientia cuique.
 Respicere ²³ exemplar vitæ morumque jubebo
²⁴ Doctum imitatore, ²⁵ et veras hinc ducere voces.
 Interdum speciosa ²⁶ locis, ²⁷ morataque recte

⁶ In vere, quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.

⁷ Meliora quam ego, nisi me purgarem. ⁸ Nil tanti aestimo, ut adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.

⁹ Ergo cotis munus obibo. ¹⁰ Sine sorte et facultate secandi.

¹¹ Docebo munus Poëtarum.

¹² Opes poëticæ, id est, res et facultas poëtica. ¹³ Inventio scilicet.

¹⁴ Quod informet et erudiat, nempe elocutio et reliquæ partes. ¹⁵ Artis et virtutis ignoratio.

¹⁶ Philosophum esse, non insanum.

¹⁷ Materiam, argumentum. ¹⁸ Philo-

sophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti. ¹⁹ Elocutio præparatam inventionem ultro sequitur: rerum enim copia, verborum copiam gignit. *Cic. lib. de Orat.*

²⁰ Qui scit in tribuendis officiis delectum habere personarum, cognoscit ille quid deceat, estque optimus Poëta.

²¹ Senatoris. ²² τὰ πρέποντα, decora.

²³ Ideam seu perfectam speciem vitæ humanæ. ²⁴ Eruditum et prudentem Poëtam. ²⁵ Et hinc, id est, ex vita quotidiana et moribus hominum veras voces elicere. Alii leg. *vivas*.

²⁶ Locis communibus ornata, vel ut alii legunt, jocos referta. ²⁷ In qua

Fabula, ²⁸ nullius veneris, ²⁹ sine pondere et arte,
³⁰ Valdius oblectat populum, ³¹ meliusque moratur,
 Quam versus ³² inopes rerum, ³³ nugæque canoræ.
³⁴ Graiis ingenium, Graiis dedit ³⁵ ore rotundo
 Musa loqui, præter laudem, ³⁶ nullius avaris.
³⁷ Romani pueri ³⁸ longis rationibus assem
 Discunt ³⁹ in partes centum diducere. Dicat
 Filius ⁴⁰ Albini, si de ⁴¹ quincunce remota est
 Uncia, quid superat? Poteras dixisse, ⁴² triens. ⁴³ Eu!
 Rem poteris servare tuam. ⁴⁴ Redit uncia, quid fit?
⁴⁵ Semis. An hæc animos ⁴⁶ ærugo, et ⁴⁷ cura peculi
 Cum semel imbuerit, speramus carmina ⁴⁸ fingi
 Posse ⁴⁹ linenda cedro, et levi servanda ⁵⁰ cupresso?
 Aut prodesse ⁵¹ volunt, aut delectare Poëtæ,
 Aut simul et jucunda et idonea dicere vitæ.
 Quidquid præcipies, esto brevis, ⁵² ut cito dicta
 Percipiant animi ⁵³ dociles, teneantque ⁵⁴ fideles.

mores personarum scite exprimuntur.
 28 Nullius elegantiae. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leves, qui nihil aliud sunt, quam inanis perstreptentium vocum congeries.

34 Græci eloquentiam cum sapientia conjunxerunt. 35 Rotunde et eleganter. 36 Nullius rei cupidus.

37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas, et minutissimas dividere.

40 Fœneratoris cujusdam. 41 De quinque unciis. 42 Quatuor unciae.

43 Bene, *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.*

44 Quincunci additur uncia.

45 Dimidia pars libræ, id est, sex unciae.

46 Avaritia, qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaphora ducta à metallis. 47 Cupiditas opum. 48 Scribi posse. 49 Quæ perpetuo vivant, *ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.* 50 In capsula ex cupresso, arbore bene olente.

51 Debent. 52 Ut animi dociles cito percipiant tua dicta. 53 Quod est ingenii. 54 Quod est memorie.

55 Omne supervacuum pleno 56 de pectore manat.
 Ficta voluptatis causa, 57 sint proxima veris:
 Nec, quodcumque volet, 58 poscat sibi fabula credi;
 59 Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
 60 Centuriæ seniorum agitant expertia frugis;
 61 Celsi prætereunt austera poemata 62 Rhamnes:
 63 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 64 Hic meret æra liber 65 Sosiis; hic et mare 66 transit,
 Et longum noto scriptori 67 prorogat ævum.
 68 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse 69 velimus:
 Nam neque 70 chorda sonum reddit, 71 quem vult
 manus et mens,
 72 Poscentique gravem persæpe 73 remittit acutum;
 Nec semper 74 feriet quodcumque 75 minabitur arcus.
 Verum ubi 76 plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar 77 maculis, quas aut 78 incuria fudit,

55 Quæ supervacua sunt, effluant e memoria necesse est. 56 *Pectus pro memoria ponitur.* Hunc versum suspectum et interpolatum putat Bentl.

57 Verisimilia esse debent. 58 Postulet sibi credi, id est, audeat spectatorum oculis atque auribus subicere. 59 Neve fingat Poëta Lamiam devorasse infantem, atque eundem puerum alvo vivum fuisse exemptum. Hoc enim abhorret à fide et natura.

60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. *Alludit ad centurias, in quas singulæ tribus erant divisæ.*

61 Juvenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita.

62 Equites Romani à Romulo sic

appellati. 63 Omnibus et senum et juvenum suffragiis præstantissimus Poëta judicatur, qui dulcis est in poemate et utilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur et multos reperit emptores.

65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes Poëtæ etiam mortui vivunt.

68 Sunt quædam Poëtarum errata. 69 Ignovisse oportet. 70 Ut Musici aliquando errant, sic etiam Poëtæ.

71 Sonum quem manus et voluntas expetit. 72 Citharædo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcumque arcus minabitur ferire.

76 Plura ornamenta. 77 Erratis.

78 Quæ temere effluxerunt.

79 Aut humana parum cavit natura. ⁸⁰ Quid ergo est ?
 Ut scriptor si peccat idem librarius ⁸¹ usque ,
⁸² Quamvis est monitus, venia caret; ut citharædus
 Ridetur, chorda qui semper ⁸³ oberrat eadem :
 Sic mihi, qui multum cessat, fit ⁸⁴ Choerilus ille,
⁸⁵ Quem bis terque bonum, cum risu miror; ⁸⁶ et idem
 Indignor ⁸⁷ quandoque ⁸⁸ bonus dormitat Homerus.
 Verum operi longo fas est ⁸⁹ obrepere somnum.
⁹⁰ Ut pictura, poësis ⁹¹ erit : quæ, si propius stes,
⁹² Te capiet magis; et quædam, si longius abstes.
⁹³ Hæc amat obscurum; ⁹⁴ volet hæc sub luce videri,
 Judicis ⁹⁵ argutum quæ non formidat acumen.
⁹⁶ Hæc placuit semel; hæc decies repetita placebit.
⁹⁷ O major juvenum, quamvis et ⁹⁸ voce paterna
⁹⁹ Fingeris ad rectum, et per te sapis, hoc tibi dictum
 1 Tolle memor : 2 certis medium et tolerabile rebus

79 Aut quas natura humana non potuit cavere.

80 Quid ergo dicendum? 81 Semper.

82 Etiam si fuerit monitus. 83 Semper unam eandemque chordam tangendo.

84 Est similis Choerili mali Poëtæ.

85 Quem mirari soleo, si duobus, vel tribus locis laudabiliter scribat.

86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem Poëtam lapsum esse animadverto.

87 Quandocumque.

88 Errat.

89 In errorem incidere.

90 Poëma ita se habet ut pictura. Nam pictura est poësis loquens, poësis autem tacita pictura. 91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur, eo

magis placeat : alia vero rudibus lineamentis tantum constans laudari potest, sed procul spectata : sic poësis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leviter tantum et obiter est legenda. 92 Te magis delectabit.

93 Pictura deterior. 94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium judicis, id est, lectoris.

96 Poësis mala semel, at bona decies repetita, placebit.

97 O Piso, qui ex duobus fratribus ætate es provector. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmatis ad rectam poëtices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum, et memoria tene.

2 Quibusdam artibus et disciplinis

Recte concedi. Consultus juris, et actor
 Causarum mediocris, abest ³ virtute disert
 Messalæ, ⁴ nec scit quantum Cascellius Aulus;
 Sed tamen ⁵ in pretio est. ⁶ Mediocribus esse Poëtis
 Non Dî, non homines, non concessere ⁷ columnæ.
 Ut gratas inter mensas ⁸ symphonia discors,
⁹ Et crassum unguentum, et ¹⁰ Sardo cum melle papaver
 Offendunt, poterat ¹¹ duci quia cœna sine istis;
 Sic animis natum, inventumque poëma juvandis,
¹² Si paulum summo discessit, ¹³ vergit ad imum.
¹⁴ Ludere qui nescit, ¹⁵ campestribus abstinet armis;
 Indoctusque pilæ, ¹⁶ discive, ¹⁷ trochive quiescit,
¹⁸ Ne spissæ risum tollant ¹⁹ impune coronæ:
²⁰ Qui nescit, versus tamen audet fingere. ²¹ Quid ni?
 Liber et ingenuus, præsertim ²² census equestrem
 Summam nummorum, ²³ vitioque remotus ab omni.

mediocritatem et tolerabilitatem, id est, non excellentem cognitionem concedi, at poëtice mediocris tolerabilis non est.

³ Ab eloquentia Messalæ Corvini abest, id est, Messalæ diserto multo est inferior. ⁴ Non est tam doctus in Jure civili, quam Aulus Cascellius. ⁵ Quamvis sit mediocris.

⁶ Verum, ut Poëtæ sint mediocres, non homines, non, etc. ⁷ Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostituerunt venales.

⁸ Musica nullum concentum reddens. ⁹ Unguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi unxerunt. ¹⁰ Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi

conficiunt. ¹¹ Produci, extrahi. ¹² Si paulum ab excellentia recesserit.

¹³ Extremi ordinis fit, displicet, et vix ullo est numero.

¹⁴ Luctari, hastam jacere, currere, salire, et similia. ¹⁵ Abstinet armis, quæ in Campo Martio tractabantur.

¹⁶ Vide Od. viii. lib. i. ¹⁷ Trochus ad ludum puerilem est excogitatus. ¹⁸ Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in Campum Martium spectatum venerunt, et in corona constiterunt.

¹⁹ Merito. ²⁰ Qui caret arte.

²¹ Verba sunt Poëtæ indocti: cur, inquit, versus non faciam, cum sim liber et ingenuus, etc. ²² Repertus habere in bonis quadringenta millia æris. ²³ Nullis vitiis coopertus,

²⁴ Tu nihil ²⁵ invita dices, faciesve Minerva :
 Id tibi iudicium est, ²⁶ ea mens. Si quid tamen ²⁷ olim
 Scripseris, in ²⁸ Metii descendat iudicis aures,
²⁹ Et patris, et nostras, ³⁰ nonumque prematur in annum.
³¹ Membranis intus positis, delere licebit,
 Quod non edideris : nescit vox ³² missa reverti.
³³ Silvestres homines ³⁴ sacer, interpretsque Deorum,
³⁵ Cædibus, et victu fædo deterruit ³⁶ Orpheus ;
 Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones :
 Dictus et ³⁷ Amphion, Thebanæ conditor arcis,
 Saxa movere ³⁸ sono testitudinis, et ³⁹ prece blanda
 Ducere quo vellet. ⁴⁰ Fuit hæc sapientia quondam,
 Publica privatis secernere, sacra profanis ;
 Concubitu prohibere ⁴¹ vago, ⁴² dare jura maritis ;
⁴³ Oppida moliri, leges incidere ⁴⁴ ligno :
 Sic honor, et nomen divinis vatibus, atque
 Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
 Tyrtæusque ⁴⁵ mares animos in Martia bella
 Versibus ⁴⁶ exacuit. Dictæ per carmina ⁴⁷ sortes ;

²⁴ Tu, ô Piso. ²⁵ Repugnante natura, id est, tuo ingenio vel naturali propensione reluctantem. ²⁶ Ea est tibi prudentia.

²⁷ In posterum. ²⁸ Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat. x. lib. i. ²⁹ Patris sui. ³⁰ In multos annos suppressatur, ut acriore lima corrigatur.

³¹ Si libros domi contineas, ne foras exeant. ³² Vox ore emissæ.

³³ Homines feros et immanes. ³⁴ Vates divinus. ³⁵ Mutuis cædibus et victu ferino. ³⁶ Calliopes et Apollinis filius.

³⁷ Amphion Jovis et Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. ³⁸ Citharæ cantu. ³⁹ Prece, quam cum sono sociabat, ut Musici faciunt. ⁴⁰ Aliquando fuit hæc sapientia in Poëtis, ut docerent publica à privatis separare, etc. ⁴¹ Concubitu meretricio. ⁴² Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatam servare. ⁴³ Urbes ædificare. ⁴⁴ In ligneis tabulis leges describere, cuneisque legendas proponere. ⁴⁵ Animos fortes et strenuos. ⁴⁶ Excitavit et tanquam ad cotem acuit. ⁴⁷ Oracula.

Et vitæ monstrata via est ; et ⁴⁸ gratia regum
⁴⁹ Pieriis tentata modis ; ⁵⁰ ludusque repertus ,
⁵¹ Et longorum operum finis : ⁵² ne forte pudori
 Sit tibi Musa lyræ ⁵³ solers et cantor ⁵⁴ Apollo.
 Natura fieret laudabile carmen , an arte ,
⁵⁵ Quæsitum est. Ego nec ⁵⁶ studium sine divite vena ,
 Nec ⁵⁷ rude quid prosit video ingenium : ⁵⁸ alterius sic
 Altera poscit opem res , et ⁵⁹ conjurat amice.
 Qui studet optatam ⁶⁰ cursu contingere metam ,
 Multa tulit , fecitque ⁶¹ puer ; ⁶² sudavit , et alsit ;
 Abstinuit Venere et ⁶³ vino : ⁶⁴ qui Pythia cantat
 Tibicen , didicit prius , extimuitque magistrum.
⁶⁵ Nunc satis est dixisse : Ego mira poëmata ⁶⁶ pango :
⁶⁷ Occupet extremum scabies : mihi turpe ⁶⁸ relinqui est ,
⁶⁹ Et quod non didici , sane nescire fateri.

ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est.

49 Carminibus Musarum, quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, scilicet Comædiæ et Tragædiæ. 51 Requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versus et lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poëtam esse. 53 Perita.

54 Apollo inventor citharæ, qui Musis præest.

55 In controversiam vocatur, utrum Poëta nascatur an fiat?

56 Ars sine fecundo ingenio. 57 Ingenium arte non expolitur. 58 Sic natura, et doctrina mutuis se opibus juvant. 59 Consentit.

60 Labore et opere ad finem pervenire sibi propositum. 61 *παῖς ἄν,* cum esset puer. 62 Calorem sensit et

frigora pertulit. 63 Romæ pueri vino abstinebant.

64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis, id est, in ludis celebratis in honorem Apollinis, qui Pythonem serpentem occiderat, hic Tibicen didicit, etc.

65 His miseris temporibus. 66 Compono, id est, ego possum mira poëmata componere, *inquit malus poëta.* 67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuo ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei qui ultimus ad calcem pervenerit. Sic indoctus et gloriosus Poëta non vult in extremo ordine versari, sed suam regit ignorantiam jactatione et audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sane turpe est mihi, *inquit malus Poëta,* fateri me illud nescire quod non didici.

Ut præco, ad merces turbam qui 70 cogit emendas,
 71 Assentatores jubet ad lucrum ire Poëta
 Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
 72 Si vero est unctum qui recte ponere possit,
 73 Et spondere levi pro paupere, et eripere 74 atris
 Litibus implicitum, mirabor, si sciet 75 inter-
 Noscere mendacem, verumque 76 beatus amicum.
 77 Tu, seu donaris, seu quid donare voles 78 cui,
 Nolito ad versus 79 tibi factos 80 ducere plenum
 Lætitiæ; clamabit enim: 81 Pulchre! bene! recte!
 Pallescet 82 super his; etiam 83 stillabit amicis
 Ex oculis rorem; saliet, 84 tundet pede terram.
 Ut qui conducti plorant in funere, dicunt,
 Et faciunt prope plura dolentibus 85 ex animo; sic
 86 Derisor vero plus laudatore 87 movetur.
 Reges dicuntur multis urgere 88 culullis,
 Et 89 torquere mero, quem perspexisse laborent,
 An sit amicitia dignus. Si carmina condes,
 Nunquam te fallant 90 animi sub vulpe latentes.

70 Qui congregat. 71 Sic Poëta locuples assentatores ad poemata sua vel indoctissima, laudanda beneficiis provocat.

72 Si sit Poëta, qui unctum, id est, convivium lautum dare possit. 73 Et se vadem constituere pro paupere levi, qui quovis impellitur emolumentum spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, ut ipse se censet esse.

77 Docet Horatius, quomodo adulatorum possint cognosci. 78 Alicui.

79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitiæ affec-

tum ob spem utilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua fecte approbantis.

82 Ad hæc pallescet, quasi novo genere poematis obstupefactus.

83 Effundet lacrymas quæ sunt ros oculorum, simulans se gaudere.

84 Præ gaudio saltabit.

85 Τῆς χαρδίας vere, sine fuce. 86 Assentator. 87 Movetur fecte, non ex animo.

88 Poculis explorare. 89 Vinum ingeniorum lene est tormentum.

90 Animi dolosi, vafri, insidiosi.

9¹ Quintilio si quid recitares : Corrige , sodes ,
 Hoc , aiebat , et hoc. 9² Melius te posse negares ,
 Bis terque expertum frustra ; 9³ delere jubebat ,
 9⁴ Et male tornatos incudi reddere versus.
 Si defendere delictum quam 9⁵ vertere malles ,
 9⁶ Nullum ultra verbum , aut operam sumebat inanem ,
 Quin 9⁷ sine rivali teque et tua solus amares.
 Vir bonus et prudens versus reprehendet 9⁸ inertes ;
 Culpabit 9⁹ duros ; incomptis ¹ allinet atrum
 Transverso calamo signum ; ² ambitiosa recidet
 Ornamenta ; ³ parum claris lucem dare coget ;
⁴ Arguet ambigue dictum , mutanda ⁵ notabit :
 Fiet ⁶ Aristarchus ; ⁷ nec dicet , cur ego amicum
 Offendam ⁸ in nugis ? ⁹ Hæ nugæ seria ducent
 In mala , derisum semel , ¹⁰ exceptumque sinistre.
¹¹ Ut mala quem scabies , aut ¹² morbus regius urget ,

9¹ Quintilio Varo Poëtæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus et incorruptus iudex : de hoc Quintilio vid. Od. xviii et xxiv. lib. i.

9² Si negares te melius posse id præstare , postquam bis vel ter , id est , sæpius tentasses. 9³ Quintilius jubebat adhuc corrigere vel certe discindere , ne carmina legerentur. 9⁴ Et versus non satis rotundos , id est , male perpolitos emendare. *Ducæ sunt Metaphoræ à fabris lignariis et fabris ferrariis ductæ.* Guyetius , *male formatos* vult : Bentl. *male ter natos*.

9⁵ Corrigere. 9⁶ Nullum amplius verbum dicebat. 9⁷ Sine æmulo.

9⁸ Versus arte carentes. 9⁹ Male sonantes. ¹ Transverso calamo notabit et lituram inducet. ² Crebriora

epitheta et ornamenta nimis florida amputabit. ³ Parum apertis. ⁴ Ambibologias vituperabit. ⁵ Signo calami. ⁶ Fiet castigator severus , qualis Aristarchus , Grammaticus clarissimus , qui in Homeri versibus seligendis germanis , et in nothis rejiciendis iudex fuit acerrimus.

⁷ Sicut multi adulescentes dicunt.

⁸ In re levi.

⁹ Hæc vitia , inquit Horatius , quæ nugæ esse ducis , Poëtam semel ab assentatore deceptum , in mala seria deducunt , ita ut optimum se Poëtam esse sibi persuaserit. ¹⁰ Male delusum ab amico adulatore.

¹¹ Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum Poëtam , quam illum quem scabies , etc. ¹² Icteritia ,

Aut ¹³ fanaticus error, et iracunda ¹⁴ Diana,
¹⁵ Vesanum tetigisse timent, fugiuntque Poëtam,
 Qui sapiunt; ¹⁶ agitant pueri, ¹⁷ incautique sequuntur.
¹⁸ Hic, dum sublimes versus ¹⁹ ructatur, ²⁰ et errat,
²¹ Si veluti merulis intentus decidit auceps
 In puteum, foveamve; ²² licet, succurrite, longum
 Clamet, Io, cives! non sit, qui ²³ tollere curet.
 Si curet quis opem ferre, et ²⁴ demittere funem,
 Quî scis, an ²⁵ prudens huc se dejecerit, atque
²⁶ Servari nolit? dicam; ²⁷ Siculique Poëtæ
 Narrabo interitum: Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem ²⁸ frigidus Ætnam
 Insiluit. Sit jus, liceatque perire ²⁹ Poëtis:
 Invitum qui servat, ³⁰ idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit; nec, ³¹ si retractus erit, jam
³² Fiet homo ³³ et ponet famosæ mortis amorem.
³⁴ Nec satis apparet cur versus factitet; utrum

qua facies tota hominum fit crocea.

¹³ Morbus fanaticus, quo laborant furii correpti. ¹⁴ Diana lymphatos efficit. ¹⁵ Poëtam furore quodam, non studio et doctrina cum ingenio conjuncta excitatum. ¹⁶ Persequuntur. ¹⁷ Parum cauti.

¹⁸ Hic plurimum sibi tribuens.

¹⁹ Dum putidos versus quasi ructus edit. ²⁰ Et errat animo et corpore. ²¹ Si, ut auceps, qui merulis avibus insidias struit, in foveam, id est, perspicuos errores, incidet. ²² Quamvis longum, id est, diu clamet: Io cives succurrite, succurrite. ²³ Attollere.

²⁴ Demittere funem in foveam. ²⁵ An sciens et de industria. ²⁶ Ser-

vari non vult, ne emendetur. ²⁷ Empedoclis Agrigentini.

²⁸ Frigidus præsentis mortis horrore, vel frigidus, id est, atra bile affectus. *Est enim melancholia frigidissima.* ²⁹ Poëtis, qui se nolunt corrigi. ³⁰ Idem facit, ac si occideret. *Idem, pro simile.*

³¹ Ab Ætnæ incendio. ³² Fiet rationis particeps et sanus. Insanus homo non est. ³³ Nec deponet amorem, id est, curam non abjiciet famosæ mortis, id est, mortis infamis. *Nam seipsum occidere, quod fecit Empedocles, infame est.* J. Bond pace ac venia, famosæ spectat potius ad celebritatem mortis quam ad infamiam. ³⁴ Non

Minxerit³⁵ in patrios cineres, an triste³⁶ bidental
 Moverit³⁷ incestus. Certe furit; ac velut ursus,
 Objectos caveæ³⁸ valuit si frangere³⁹ clathros,
 Indoctum, doctumque fugat⁴⁰ recitator acerbus.
⁴¹ Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
⁴² Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

satis perspicuum est, utrius sceleris
 poenam luat malus Poëta dum versus
 factitat, sepulchrine violati, an sublatis
 bidentalis. 35 In patrium sepulchrum.
 36 Locum in quem fulmen decedit,
 ita appellatum, quod hostiis bidentibus
 et ara extracta à sacerdote expiaretur.
 37 Pollutus flagitio in sororem, sa-
 cerdotum vel affinem commisso.

38 Si forte potuit frangere. 39 Se-
 pimenta vel cancellos, quibus feræ
 tanquam portis, è cavea ne exeant,
 coërcentur. 40 Poëta in recitandis
 carminibus suis molestus.

41 Quem auditorem nactus fuerit.
 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu
 hæret corpori affixa, donec sanguine
 completa exciderit.

Q. HORATII FLACCI OPERUM

INDEX ALPHABETICUS

Numeri paginam indicant.

A		E	
Æli vetusto, <i>od.</i>	135	Egressum magna, <i>sat.</i>	270
Æquam memento, <i>od.</i>	65	Eheu! fugaces, <i>od.</i>	84
Albi ne doleas, <i>od.</i>	51	Est mihi nonum, <i>od.</i>	185
Albi nostrorum, <i>epist.</i>	377	Et thure et fidibus, <i>od.</i>	50
Altera jam teritur, <i>epod.</i>	225	Eupolis atque Cratinus, <i>sat.</i>	262
Ambubaïarum, <i>sat.</i>	247	Exegi monumentum, <i>od.</i>	159
Angustam amici, <i>od.</i>	102	Extremum Tanaïm, <i>od.</i>	124
At ô! Deorum, <i>epod.</i>	204	F	
Audivere, Lyce, <i>od.</i>	189	Faune Nympharum, <i>od.</i>	136
B		Festo quid potius, <i>od.</i>	154
Bacchum in remotis, <i>od.</i>	95	Flore bono, <i>epist.</i>	439
Beatus ille, <i>epod.</i>	198	Fructibus Agrippæ, <i>epist.</i>	396
C		H	
Celso gaudere, <i>epist.</i>	389	Herculis ritu, <i>od.</i>	130
Cœlo supinas, <i>od.</i>	142	Hoc erat in votis, <i>sat.</i>	344
Cœlo tonantem, <i>od.</i>	113	Hoc quoque, Tiresia, <i>sat.</i>	337
Cum tu Lydia, <i>od.</i>	23	Horrida tempestas, <i>epod.</i>	221
Cum tot sustineas, <i>epist.</i>	425	Humano capiti, <i>ars poët.</i>	452
Cur me querelis, <i>od.</i>	90	I	
D		Ibam forte via, <i>sat.</i>	290
Delicta majorum, <i>od.</i>	116	Ibis Liburnis, <i>epod.</i>	196
Descende cœlo, <i>od.</i>	108	Icci beatis, <i>od.</i>	47
Dianam teneræ, <i>od.</i>	36	Ille et nefasto, <i>od.</i>	82
Diffugere nives, <i>od.</i>	177	Impios parræ, <i>od.</i>	150
Dive quem proles, <i>od.</i>	175	Inclusam Danaën, <i>od.</i>	133
Divis orte bonis, <i>od.</i>	172	Intactis opulentior, <i>od.</i>	144
Donarem pateras, <i>od.</i>	179	Integer vitæ, <i>od.</i>	57
Donec gratus eram, <i>od.</i>	122	Intermissa diu, <i>od.</i>	161
		Jamdudum ausculto, <i>sat.</i>	351

Jam jam efficaci, <i>epod.</i>	229	Nox erat, et cœlo, <i>epod.</i>	224
Jam pauca aratro, <i>od.</i>	86	Nullam, Vare, <i>od.</i>	32
Jam satis terris, <i>od.</i>	3	Nullus argento, <i>od.</i>	64
Jam Veris comites, <i>od.</i>	187	Nunc est bibendum, <i>od.</i>	58
Juli Flore, quibus, <i>epist.</i>	375		
Justum et tenacem, <i>od.</i>	104		

L

Laudabunt alii, <i>od.</i>	13
Lupis et agnis, <i>epod.</i>	203
Lydia dic, <i>od.</i>	15

M

Mæcenas atavis, <i>od.</i>	1
Mala soluta, <i>epod.</i>	216
Martiis cælebs, <i>od.</i>	121
Mater sæva, <i>od.</i>	34
Mercuri facunde, <i>od.</i>	18
Mercuri, nam te, <i>od.</i>	125
Miserarum est, <i>od.</i>	128
Mollis inertia, <i>epod.</i>	223
Montium custos, <i>od.</i>	142
Motum ex Metello, <i>od.</i>	61
Musis amicus, <i>od.</i>	42

N

Natis in usum, <i>od.</i>	43
Ne forte credas, <i>od.</i>	181
Ne perconteris, <i>epist.</i>	405
Ne sit ancillæ, <i>od.</i>	67
Nempe incomposito, <i>sat.</i>	293
Nil admirari prope, <i>epist.</i>	380
Nolis longa, <i>od.</i>	80
Non ebur neque aureum, <i>od.</i>	92
Non quia Mæcenas, <i>sat.</i>	276
Non semper imbres, <i>od.</i>	75
Non usitata, <i>od.</i>	97
Non vides quanto, <i>od.</i>	139
Nondum subacta, <i>od.</i>	68

O

O crudelis adhuc, <i>od.</i>	184
O Diva gratum, <i>od.</i>	54
O fons Blandusiæ, <i>od.</i>	129
O matre pulchra, <i>od.</i>	28
O nata mecum, <i>od.</i>	140
O navis referent, <i>od.</i>	25
O sæpe mecum, <i>od.</i>	72
O Venus regina, <i>od.</i>	48
Odi profanum, <i>od.</i>	99
Olim truncus eram, <i>sat.</i>	285
Omnibus hoc vitium, <i>sat.</i>	255
Otium Divos, <i>od.</i>	88

P

Parcius junctas, <i>od.</i>	40
Parcus Deorum, <i>od.</i>	55
Parentis olim, <i>od.</i>	201
Pastor cum traheret, <i>od.</i>	26
Persicos odi, <i>od.</i>	60
Petti, nihil me, <i>epod.</i>	217
Phœbe silvarum, <i>car. sæc.</i>	234
Phœbus volentem, <i>od.</i>	194
Pindarum quisquis, <i>od.</i>	163
Poscimus, si quid vacui, <i>od.</i>	50
Prima dicte mihi, <i>epist.</i>	365
Prisco si credis, <i>epist.</i>	420
Proscripti Regis, <i>sat.</i>	283

Q

Quæ cura Patrum, <i>od.</i>	191
Quæ sit hyems, <i>epist.</i>	402
Quæ virtus, <i>sat.</i>	304

Qualem ministrum, <i>od.</i>	168	Septimius, Claudii, <i>epist.</i>	390
Quamvis Scæva, <i>epist.</i>	410	Si bene te novi, <i>epist.</i>	413
Quando repostum, <i>epod.</i>	213	Si potes Archiacis, <i>epist.</i>	378
Quantum distet, <i>od.</i>	157	Sic raro scribis, <i>ut, sat.</i>	311
Quem tu Melpomene, <i>od.</i>	167	Sie te, Diva potens, <i>od.</i>	6
Quem virum, <i>od.</i>	20	Solvitur acris hyems, <i>od.</i>	9
Qui fit Mæcenas, <i>sat.</i>	241	Sunt quibus in Satyra, <i>sat.</i>	298
Quid bellicosus, <i>od.</i>	78		
Quid dedicatum, <i>od.</i>	49		
Quid fles Asterie? <i>od.</i>	119		
Quid immerentes? <i>epod.</i>	210		
Quid obseratis? <i>epod.</i>	232		
Quid tibi vis, mulier? <i>epod.</i>	219		
Quid tibi visa Chios? <i>epist.</i>	394		
Quinque dies tibi, <i>epist.</i>	384		
Quis desiderio? <i>od.</i>	39		
Quis multa gracilis, <i>od.</i>	10		
Quo me Bacche rapis? <i>od.</i>	147		
Quo, quo, scelesti, <i>epod.</i>	211		

R

Rectius vives, <i>od.</i>	77
Rogare longo, <i>epod.</i>	212

S

Scriberis Vario, <i>od.</i>	12
Septimi Gades, <i>od.</i>	70

	T
Te maris et terræ, <i>od.</i>	45
Trojani belli scriptor, <i>epist.</i>	371
Tu ne quæsieris, <i>od.</i>	19
Tyrrhena Regum, <i>od.</i>	155

V

Ulla si juris, <i>od.</i>	74
Unde et quo Catus? <i>sat.</i>	332
Urbis amatorem, <i>epist.</i>	391
Ut Nasidieni juit, <i>sat.</i>	359
Ut proficiscentem, <i>epist.</i>	398
Uxor pauperis Ibyci, <i>od.</i>	132
Velox amœnum, <i>od.</i>	30
Vertumnum Janumque; <i>ep.</i>	423
Vides ut alta, <i>od.</i>	16
Vile potabis modicis, <i>od.</i>	35
Villice silvarum, <i>epist.</i>	399
Vitas hinnuleo me, <i>od.</i>	38
Vixi puellis nuper, <i>od.</i>	149

INDEX

Rerum memorabilium quæ in hoc volumine continentur.

Primus numerus paginam indicat, secundus verò lineam.

A

A furno redeunt.	264—11	Adorea, quid?	170—13
A Nerio scribe decem.	316—1	Adsit regula peccatis.	260—20
Ab ovo usque ad mala.	255—6	Ad umbilicum adducere.	223—10
Abnormis sapiens.	304—3	Æaci genus.	137—12
Abrotonum ægro dare.	431—5	Æacus ereptus stygiis fluct.	181—1
Abstemi in medio posito- rum.	397—1	Æacus judicans.	83—5
Abstinet irarum.	154—1	Ædes vacuæ vatibus.	445—2
Abscidit Deus terras Oceano.	7—19	Ædem votivam reddere.	92—5
Accipiter metuit laqueos.	408—3	Ædituus, quis?	437—11
Accius aufert famam alti.	428—6	Æmilius ludus quis?	454—6
Acerra thuris, quæ?	121—2	Æmonia nivalis campi.	59—8
Aceto perfusus Italo.	284—19	Æneas castus.	236—14
Achæmenes Persarum rex.	81—11	Æolia puella.	182—7
Achæmenia perfundi nardo.	222—4	Æolium carmen, quid?	167—12
Achæmenium costum.	101—16	Æolus rex gelidæ oræ.	42—4
Achaicus currus.	167—5	Æquale nil fuit homini illi.	255—9
Acheronta fugit.	105—1	Æquora navitæ vincunt.	146—9
Acherontia urbs Lucaniæ.	109—2	Æquora contracta molibus.	101—5
Achilles honoratus.	459—10	Æquor ingens iterare.	15—12
—impiger, iracundus, acer.	459—11	Æquora aspera ventis.	11—4
—jura negat sibi nata.	459—12	Æquum est peccatis poscen- tem veniam reddere rursus.	258—17
Achillem cita mors abstulit.	89—15	Æquus quod adest compone.	157—9
Acroceraunia infamesscopuli.	7—18	Æra Idibus dabant.	280—6
Actia pugna.	417—4	Æschylus repertor larvæ.	469—10
Ador, quid?	349—11	Æsculo non mitior.	125—6

Æsopus actor.	429—12	Alcæus sonans aureo plectro.	83—10
Æstum gravem fluviis solari.	69—5	Alcæus temperat Archilochi musam.	421—14
Æs triplex circa pectus.	7—7	Alcæi minaces Camœnæ.	182—2
Æstus momordit oleam.	389—15	Alcides seu Hercules.	21—9
Æsulæ declive arvom.	156—1	Alcinoï juvenus.	372—18
Ætas currit ferox.	69—11	Alcon, Chium maris expers.	360—5
Ætas dura, quid nos refugi- mus?	56—5	Alex plenum opus periculosæ.	61—6
Ætas in lucem proferet quid- quid sub terra est.	381—9	Ales minister fulminis.	168—10
Ætatis cujusque mores no- tandi.	462—4	Alexandrea portus.	193—1
Æthiops melior sagittis.	117—5	Alexander edicto vetat, ne quis, etc.	437—19
Ætna Siciliæ mons.	112—15	—Subtile judicat de videndis artibus.	438—3
Ætolis onerata plagis jumen.	416—9	—Non de libris.	<i>Ibid.</i>
Afrani toga Menandro con- venit.	428—7	Alfenus vafer.	261—14
Africa feracissima.	317—1	Algidum mons.	143—5
Africus decertans aquilonib.	7—11	Alite muri potiore ducti.	176—10
Agamemnon filiam immolat.	324—6	Allium nocentius cicutis.	201—14
Agave demens.	330—4	Alliphana pocula.	361—12
Ager qui te pascit tuus est.	448—8	Allobrox infidelis.	226—2
Agna immolabitur tempes- tatibus.	217—7	Alpes Rhætæ.	169—11
Agricolæ prisci fortes.	432—11	Alphius fœnerator.	201—8
Agrippa Gener Augusti.	323—5	Alpinus Turgidus quis?	294—19
—Porco tellurem piabant.	432—15	Alterno quatiunt terram pede.	9—7
—Lacte Silvanum.	<i>Ibid.</i>	Altium satur.	386—6
Agrum ferro mitigare.	449—14	Altum semper urgendo.	77—3
Agyieus nomen Apollinis.	176—14	Alyattei regnum.	135—6
Ajax Telamone natus.	67—8	Amara lento temperat risu.	89—12
Ajax ab Achille secundus.	323—17	Amatorem amicæ turpia deci- piunt vitia.	256—22
—Clarus servatis achivis.	324—1	Amator à puero non distat.	327—12
—Mille ovium morti dedit.	324—4	Amazonia securis.	169—14
Albanus mons.	143—7	Ambire pulpita grammatico- rum.	422—9
Albanos prope lacus.	162—7	Ambitio mala me non perdit.	345—11
Albi filius quis?	268—10	Ambitiosior ederis.	58—3
Albius stupet ære.	264—2	Ambubaiarum collegia.	247—11
Albunæ resonantis domus.	14—8	Amici fugiunt cum cadis fæce siccatis.	55—12
Albutius senex quis?	308—1		

Amici limen venerandum.	417—16	Animum fatigare consiliis.	79— 8
Amici potentis imperiis cede.	416— 7	Animus amat spatiis obstan-	
Amico recepto dulce est fu-		tia rumpere claustra.	400— 7
rere.	73—13	Animus lætus in præsens.	89—11
Amicorum vilis annona bonis		Animus ni paret, imperat.	374—10
ubi quid deest.	398— 2	Animus sine corpore velox.	397—17
Amicus discolor scurræ.	414— 1	Anio præceps.	14— 9
Amor cæcus sui.	33— 8	Anni labuntur.	84— 9
Amor flagrans solet matres fu-		Anni prædantur singula de no-	
riare equorum.	41— 9	bis.	442—18
Amor importunus transvolat		—Eripiunt jocos, Venerem.	443— 1
aridas quercus.	189— 9	Annus piger pupillis.	366—12
Amor non elaboratus ad pe-		Antenor's sententia.	371—13
dem.	223—14	Antilochum ploravit Nestor.	76— 8
Amore ingenuo peccare.	44— 2	Antiochus rex Syriæ.	118— 7
Amoto quæramus serialudo.	242—14	Antiphates, quis?	461— 7
Amphiaræus augur.	133— 1	Anticyra insula, quæ?	316—15
Amphion thebanæ conditor		Anus flebis Mæchos arrogan-	
arcis.	476—10	tes,	41— 5
—Dictus sono testudinis saxa		Anus improba Thebis, etc.	342—18
movere.	476—11	Anxur impositum Saxis.	271—16
Amphion et Zethus fratres.	416— 4	Anyti reus, pro Socrate.	332— 4
Amphora cœpit institui; ur-		Apella Judæus credat.	276— 1
ceus exit.	453— 9	Apelles pictor egregius.	437—20
Amphoræ neu mod. promptæ.	57— 8	Aper fiet, avis, saxum.	316— 5
Amystide Threicia.	57—12	Apertis otia portis.	464—10
Anacreon Theius.	223—12	Apium nectendis coronis.	185— 6
Anacreon lusit amabilis.	182— 4	Apollo proles Niobæa.	175— 1
Anchises progenies Veneris.	195—17	Apollo Palatinus.	376— 2
Anchisæ Venerisque sanguis.	237— 2	Apollo augur.	5—11
Andromedes pater, quis?	156—12	—Rore Castalio crines lavit.	111—20
Angiportu levis in solo.	41— 6	—Delius et Patareus.	112— 3
Animæ candentes.	272—13	—Non semper tendit arcum.	78— 7
Animæ dimidium meæ.	7— 6	—Viduus pharetra.	18—15
Animæ Thraciæ.	187— 7	Appi forum.	270— 8
Animi sub vulpe latentes.	478—19	Appius censor.	277—11
Animo spinas evellere.	400— 2	Appone lucro.	17—12
Animos segnius irritant de-		Appuli pernicis uxor.	200— 2
missa per aurem, quam quæ		Aprilis Veneri sacer.	186— 3
oculis subjecta.	463—10	Apulia siticulosa.	202—11

Aquarius contristat annum.	243— 2	Arma cruoribus uncta.	61— 4
Aquilæ non imbellem proge- nerant columbam.	170— 4	Armeniis in oris stat glacies.	75—12
Aquinatem fucum potantia.	393— 5	Armenius Cl. Neronis virtute cadit.	398— 5
Aqua vilissima rerum.	275— 7	Armorum fulgor terretequos.	62— 9
Aquæ potores inepti ad car- mina.	420— 3	Aristarchus grammaticus ce- lebris.	479—13
Ara avet immolato spargier agno.	185—11	Aristippi potior sententia.	411— 1
Arabum plenæ domus.	81—14	Aristippus, quid fecit?	318— 1
Aratrum hostile muris impri- mere.	30— 1	Aristophanes poëta.	262— 7
Aratra illigata juvencis.	197—11	Arrius homo sumptuosus.	316—18
Arbiter pugnæ ponit sub pede palmam.	140— 1	Arri progenies.	326—16
Arbor æstiva recreatur aura.	38— 3	Artem quam scit quisque exerceat.	402— 6
Arbor nulla brevem domi- num sequetur.	86— 2	Arva Marte populata.	114—11
Arbore culpante nunc aquas.	101— 2	Arva non tacta ligonibus.	401— 6
Arbuscula explosa.	297— 2	Asello fabellam narrare sur- do.	435—18
Arcani fides prodiga.	33—10	Asperitas tonsa cute se com- mendat.	414— 3
Arcanum nullius scrutari.	415—18	Assaraci tellus.	222—11
Archiaci lecti.	378— 4	Assis in triviis fixus.	408—17
Archilochum rabies armavit iambo.	457— 2	Assyrium littus.	110— 4
Architas mensor maris et terræ.	45— 2	Atabulus ventus Apuliæ.	274—16
Arcturi cadentis impetus.	100—17	Atlanticum mare remotissi- mum.	50— 5
Arcus pluvius, quis?	453— 6	Atlanteus finis concutitur.	53—11
Argenti sitis importuna.	415— 4	Atramenta tractata labem re- mittunt.	437—16
Argento nullus color, nisi tem- perato splendeat usu.	64— 1	Atreides arsit virgine rapta.	67—10
Argentum vilius auro, virtu- tibus aurum.	368— 6	Atreus nefarius.	463—16
Argivi domus concidit ob lu- crum.	133—12	Atrium novo ritu moliri.	101—18
Argoo contendit remige pi- nus.	228—17	Attæ fabula.	429— 9
Argos aptum equis.	14— 5	Attagen Ionicus.	200—14
Aricia civitas.	270— 6	Attali regiam ignotus hæres non occupavi.	92—11
		Attalici conditionibus.	2— 2
		Attica virgo cum sacris Cere- ris.	360— 3
		Audax Japeti genus.	8— 6

Aufidus tauriformis.	192—9	Aurum irreperitum.	106—16
Aufidus violens obstrepat.	160—1	Aurum per medios ire satel-	
Aufidius Luscus prætor.	272—6	lites.	133—9
Augustus præsens Divus.	113—2	Ausa et jacentem visere, etc.	59—14
—Res Italas armis tuetur.	425—2	Auster dux turbidus Hadriæ.	104—4
—Romulæ custos gentis.	172—14	Auster nocens corporibus.	85—9
—Dux bonus patriæ.	173—4	Autumnus lividos distinguit	
—Templis Parthorum signa		racemos.	69—9
refigit.	416—17	Avarus, quid?	321—9
Aulæa, quæ?	435—8	Avarus insanus paucis videtur	
Aulon amicus.	71—8	eo quod, etc.	319—1
Aura ne retardet.	75—8	Avarus semper eget.	374—4
Aura Ocyor tollat te.	6—7	Aventinus mons.	443—14
Auream quisquis mediocri-		Avernales aquæ.	205—16
tatem diligit, etc.	77—7	Avidienus cognomine canis.	307—6
Aures patulæ non retinent		Avi mala ducit domum.	26—9
commissa.	417—15	Avis afra, pro gallina.	200—13
Aures perstringis murmure		Avitus apto cum lare fundus.	22—9
cornuum.	62—8		

B.

Babylonios tentare numeros.	19—10	Barri, pro Elephantis.	219—16
Bacchus Naiadum potens.	148—12	Barium oppidum Apuliæ.	275—16
Lenæus vocatus.	149—1	Barrus, homo libidinosus.	278—2
—Choreis aptior.	96—9	Bassareus nomen Bacchi.	33—5
—Paciserat mediusque belli.	96—12	Bathyllus Samius.	223—11
Bacchum sanguineis prohi-		Beatus jam cum pulchris tu-	
bere rixis.	43—3	nicis sumit nova consilia.	415—13
Bacchari non sanius Edonis.	73—12	Beatum non vocaveris multa	
Bacca certat Venafro.	71—6	possidentem.	184—5
Baiæ urbs Campaniæ.	109—12	Bellerophontus occisus.	119—16
Balba verba ferire.	328—7	Bellua centiceps.	84—1
Balanus pressa capillis.	155—13	Bellum, pax rursum in amore.	327—20
Balbinum delectat polypus		Bene est, cui Deus, etc.	135—8
Hagnæ.	257—2	Bene nummatum decorat	
Bantini saltus.	109—3	Suadela Venusque.	382—6
Barathrum macelli.	404—9	Beneventum urbs Samnii.	274—9
Barbam pascere sapientem.	314—7	Bibulus et Servius.	297—11

Bibulum cœna brevis juvat.	401—13	Bosporum navita horrescit.	82—14
Bidental, quid?	481—1	Bovem disjunctum curare.	401—7
Bilis inæstuat præcordiis.	218—14	Brachia livida armis.	16—9
Bipedalis moduli, longos imi-		Brachia tergo retorta.	114—9
taris.	330—10	Brenni veloces.	191—11
Bistonidum crines.	96—4	Brevis esse laboro, obscu-	
Bithus et Bacchius, qui?	284—7	rus fio.	453—13
Bithina carina.	54—8	Briseïs serva movit Achillem.	67—6
Blandusiæ fons.	129—5	Britanni ultimi orbis.	55—15
—Frigus amabile præbes.	129—14	Britanni hospitibus feri.	110—5
Blattarum epulæ.	318—19	Bruma recurrit iners.	178—7
Bœotum aër crassus.	438—5	Brundusium civitas.	276—5
Bolanus felicitis cerebri.	288—11	Bruto prætor tenente Asiam.	284—5
Boreæ finitimum latus.	146—6	Bupallo hostis acer.	211—1
Bos enectus arando.	388—19	Byrrhus latro.	266—7
Bosporus insaniens.	110—2	Byzantia Orca.	335—20

C.

CADMUS, nomen carnificis.	278—11	Calabri saltus.	449—5
Cadmus vertatur in anguem.	463—17	Calaïs, filius Ornithi.	123—11
Cadus Albani nonum superan-		Calceus pede major subver-	
tis annum.	185—5	tit.	394—1
Cadus memor Marsi duelli.	31—17	—Minor urit.	ibidem.
Cæcilius vincit gravitate.	428—9	Calena falce premere vites.	49—13
Cæcuba servata centum cla-		Caliendrum Saganæ.	287—16
vibus.	86—3	Callimachus Elegis floruit.	445—8
Cæcubum depromere cellis		Calliope, una è Musis.	108—5
avitis.	58—8	Calvus et Catulus.	294—2
Cæcubum munitæ vim adhi-		Camœnæ vina mane olentes.	420—5
bet sapientiæ.	154—11	Camœnæ senium depone.	416—10
Cæcubum nauseam coërcet.	215—16	Campana supellex quid?	282—7
Cælatum opus Musis.	444—19	Campanus morbus.	273—17
Cælius latro.	266—7	Campus pinguior latino san-	
Cæmenta demittit redemptor.	101—7	guine.	63—2
Cæpe trucidare.	397—15	Canidia, Albuti filia.	301—10
Cærite cera digni.	333—13	Canidia amata nautis.	230—12
Cæsar remis adurgens.	59—6	Canidia peior serpentibus	
Calabria æstuosa.	49—9	Afris.	364—11

Canis à corio nunquam abs- terrebitur.	342—17	Carminibus versati animi.	289— 7
Canis rabies.	392—10	Caron Orci satelles.	94— 8
Canis Molossus.	210— 7	Carpathium pelagus.	54—10
Canes suburranae quæ?	207—12	Carthago altior Italiae ruinis.	115— 9
Canicula rubra.	340— 6	Carthaginis invidæ arces.	211— 8
Caniculæ flagrantis hora.	129—13	Casellius Aulus.	475— 3
Canities abest virenti.	17—15	Caspium mare vexant pro- cellæ.	75—10
Canities pellit amores.	79— 4	Cassius Parmensis poëta.	377— 5
Cantaber indoctus ferre juga.	70— 7	Castitas metuens alterius viri.	145— 8
Cantaber Agrippæ virtute ca- dit.	398— 4	Castor gaudet equis.	300— 6
Cantabrica bella.	416—16	Castor sciat an. docilis plus.	414—16
Canusium à Diomede condi- tum.	275—10	Castra fulgentia signis.	14—14
Canusini bilingues cur?	294—13	Catella pro catena.	413— 4
Caper Libero Sacratu.	121— 2	Catena data ex voto Laribus.	274— 3
Capillus albescens lenit ani- mos.	131—14	Catia nobilis matrona.	252—15
Capitis minor.	115—12	Catienus histrio.	315—14
Capitolium scandit pontifex.	159—12	Cato intonsus.	87— 4
Capræ insana sidera.	119— 6	Catonis virtus mero sæpe ca- luit.	141— 2
Capræ similis lascivæ.	132—12	Catonis sententia dia.	249— 9
Capricornus Hesperia tyrannus undæ.	91—11	Catonis nobile lethum.	22— 2
Caprius accusator acerrimus.	266— 4	Catullus poëta elegans.	294— 2
Capsa porrectus aperta.	439— 9	Caucasus inhospitalis.	37— 6
Capua, urbs Campaniæ.	395— 7	Caudæ pilos vello equinæ.	427—15
Capuæ virtus æmula.	226— 1	Caulis suburbanus.	333— 5
Caput scaberet.	296—17	Caupo perfidus.	242—16
Caret invidenda sobrius au- la.	77— 9	Causæ quæ mare compes- cant?	397—10
Carmen Dorium.	214— 3	Cæ ne retractes munera næ- niz.	63—10
—Barbarum.	<i>Ibid.</i>	Cecropiæ domus.	187—10
Carmina sabella.	231— 1	Cecropius cothurnus.	62— 2
Carminibus Di placantur.	432—10	Celsus poëta quis?	375—15
—Placantur Manes.	<i>Ibid.</i>	Censu tenui homo.	387— 8
Carminibus qui tragico vilem certavit ob hircum.	465—16	Cerberus Janitor aulae.	126— 9
Carminibus solutus ambulat.	208— 6	Cerberus insons leniter atte- rens caudam.	96—14
		Cerebrosus prosilit unus.	271—11
		Ceres rura nutrit.	173—15

Cereris sacrum arcanæ.	103—11	Clathros frangere.	481—3
Cerritus esse quid?	328—11	Claudius Augusti privignus.	375—2
Cerva extricata plagis.	115—2	Claudî cauponæ.	273—5
Cervicem detorquet ad oscu-		Clienti promere jura.	430—15
la.	81—15	Clio celebrat lyra viros aut	
Cervius vicinus Horatii.	348—18	heroas.	20—2
Cervius leges minitatur.	301—9	Clio, una è Musis.	20—2
Cervix rosea.	23—14	Clitellas neuferus impingas.	398—15
Cessit impotens inulta tellu-		Coæ purpuræ.	189—13
re.	62—16	Cocceii plenissima villa.	273—4
Cethegi cinctuti.	455—7	Cocceius quis?	272—4
Chærilus poëta ineptus.	437—14	Cocco rubro tincta vestis.	350—5
Chærinthus quis?	252—1	Cochlea Afra.	335—12
Chartæ Socraticæ.	471—9	Cocytus ater visendus.	85—11
Charybdis quæ?	461—7	Codrus pro patria moritur.	137—11
Charybdi in magna laborat.	44—5	Cæcus iter monstrare si velit.	410—4
Chimæra flamma tremenda.	164—11	Cælo devocare sidera.	229—12
Chimæra spiritus ignæ.	91—4	Cælum, non animum mu-	
Chio nota commixta Falerni.	294—7	tant qui trans mare currunt.	396—4
Chiragra justa.	352—7	Cælum petimus stultitia.	8—17
Chloë tempestiva.	139—5	Cæno cupiens evellere plan-	
Choris ferre pedem.	81—7	tam.	353—8
Chorus actoris partes defen-		Cæna dubia quæ?	308—11
dat.	464—4	Cætera mitte loqui.	222—2
Chorus præsentia numina sen-		Colcha venena tractare.	82—8
tit.	432—6	Colchicis aduri flammis.	205—14
Chrysippi porticus et grex.	314—16	Columbi vetuli notique.	391—15
Cicere et in faba bona per-		Columnam stantem proruere.	54—15
dere.	323—2	Comes minore sum futurus in	
Cichorea herba notissima.	50—7	metu.	197—3
Cicuta fœnerator.	322—15	Comites iter carpere.	91—3
Cicuta pro helleboro.	442—16	Commissum ne teges.	416—1
Cicutæ nodosi tabulæ.	316—1	Commoda multa ferunt anni	
Cippus quid?	285—14	venientes.	463—5
Circe filia Solis.	230—9	—Multa recedentes adimunt.	463—6
Circe vitrea.	31—14	Comœdia interdum vocem	
Circæ pocula nōsti.	372—13	tollit.	457—16
Circus fallax cur?	282—2	Comœdia tragædiis posterior.	469—12
Citharædus quis?	474—3	Compeditibus et in manicis te	
Classe cita reparavit oras.	59—12	tenebo.	409—13

Concanum equino sanguine latum.	110—6	Crepas vineta mera.	388—16
Concha salis puri.	255—14	Crescentem tumidis infla ser- monibus utrem.	343—13
Conchyliæ lucrina.	200—9	Cressa ne careat pulchra dies nota.	57—7
Conducti plorant in funere.	478—12	Creta centum urbibus nobilis.	215—9
Conjux te capit aliena, me- retriculo Davum.	354—8	Creta quo modo vocata?	152—3
Conopeum quid?	214—13	Crines adulteros pulvere col- lines.	27—9
Consul non unius anni.	183—18	Crispini janitor.	354—7
Consultor quis?	241—10	Crispini scrinia lippi.	247—9
Contendere durum cum vic- tore.	290—10	Cruda marito.	126—6
Contentus paucis lectoribus.	296—20	Crocodili fucatus stercore color.	220—9
Contractum genibus tangas caput.	355—4	Crustula dant pueris.	242—12
Contractusque leget.	385—1	Cubito remanere presso.	43—8
Contrahe vela vento secun- do.	78—11	Cucullus avis.	284—18
Convivæ tres dissentiunt.	443—6	Cui lecta erit res non facun- dia deseret.	454—14
Copia narium omnis.	86—12	Cuivis non contingit adire Corinthum.	412—2
Copia pleno cornu.	237—12	Culices mali.	271—4
Copula nos tenet irrupta.	24—18	Culpæ dedecorant bene nata.	170—8
Corde et genibus tremit.	39—2	Culpæ fuga ducit in vitium.	454—5
Cornix vaga.	151—3	Culpam poena premit.	174—2
Cornua pauperi addit vinum.	141—9	Cultus censu major.	331—10
Coronæ philyra nexæ.	60—5	Cultus pectora roborant.	170—6
Corpus non es sine pectore.	377—8	Cum tua pervideas oculis ma- la lippus inunctis, cur? etc.	256—9
Corpus onustum hesternis vi- tiis animum prægravat.	308—12	Cuncta terrarum subacta præ- ter atrocem animum Cato- nis.	62—13
Corvinus orator.	294—12	Cupido liber.	232—12
Corvos in cruce pascere.	408—1	Cupido sagittas acuens cote cruenta.	74—14
Corvus oscinis cur?	150—11	Cupidinis elementa eradenda.	147—1
Corybantes quatiunt æra.	29—3	Cupidinem lentum sollicitas.	189—5
Coryceus crocus.	336—1	Cupiennius mirator, etc.	249—13
Cothurni grandes.	457—3	Cuppa potare magistrâ.	310—16
Cotison rex Dacorum.	122—4	Cupressus funebres.	205—8
Cotyttia quæ?	232—11		
Cratinus poëta.	262—7		
Creditor an integer mentis?	315—18		
Creontis filia.	207—18		

Cura crescentem sequitur pecuniam.	133—17	Cyclicus scriptor quis?	460—12
Cura ocyor Euro.	89—9	Cyclops pro Polyphemo.	461—7
Cura non decedit ærata triremi.	101—11	Cynthius intonsus, nomen Apollinis.	36—2
—Post equitem sedet.	101—12	Cyclosum graves officinarum.	9—7
Curæ laqueata circum tecta volantes.	88—11	Cyprus insula Veneri sacra.	48—12
Curas pellere vino.	15—11	Cynthiæ celeris spicula.	155—5
Curius incomptis capillis.	22—7	Cyrus in asperam declinat Pholoën.	52—3
Cutello purgare ungues.	387—3	Cythreæ puer ales.	128—10

D.

Dacus asper.	54—11	Decembres quater undenos implere.	424—15
Dacus Marsæ cohortis dissimulat metum.	98—2	Decies solidum exsorbere.	326—13
Dædalea ope.	163—9	Decipimur specie recti.	453—13
Dædalus expertus vacuum aëra.	8—13	Decor natus is dandus et annis.	462—5
Damæ latus.	338—17	Decus et pretium petit experiens vir.	412—8
Damalis non divelletur novo adultero.	58—1	Dedecorum pretiosus empt.	118—3
—Ambitiosior lascivis ederis.	58—3	Dedocet uti falsis vocibus.	65—5
Danaë Acrisii filia.	133—1	Deiphobus acer.	183—1
Danaï genus infame.	85—11	Delix tutela Dex.	176—19
Danaï puellæ quæ?	126—16	Deliis ornatus foliis.	167—7
Danubium qui profundum bibunt.	195—7	Delos natalis Apollinis.	36—10
Dapem obligatam redde Jovi.	73—2	Delphi in Phocide.	465—15
Daunia militaris.	37—13	Delphos insignes Apolline.	13—9
Daunus Apulorum rex.	192—10	De medio potare die.	359—3
Daunus pauper aquæ.	160—2	Deme supercilio nubem.	418—18
—Regnavit populorum.	160—3	Demere partem de die.	2—10
Davus mancipium domino.	351—5	Democriti pecus edit agellos.	397—6
Davus sis comicus.	343—6	Democritus philosophus.	435—13
Debemur morti nos.	456—4	Democritus sanos excludit Helicone poëtas.	470—11
December tertius pro tribus annis.	217—14	Deni decies anni.	235—11
		Dente lupus, cornu taurus petit.	301—14

Dentem offendet solido.	303— 5	Dies truditur die.	93— 6
Dente nigro fieri.	74— 3	Dies vina reddit meliora.	427— 4
Deo in pretium converso.	133— 8	Dies volucris non stat.	154—14
Deo maris potenti.	11—13	Diespiter pro Jove,	103— 15
Deos placat vel porco vel bove.	408—11	Diespiter nubila dividens.	53— 5
Deprèndi miserum est.	254—13	Difficile est communia di- cere.	460— 4
Deprome quadrimum merum sabina diota.	17— 5	Diffidit urbium portas vir Macedo.	133—14
Deproperare coronas Apio.	73— 9	Digentia rivus.	419— 8
Depygis quid?	252—13	Digito monstrari pulchrum.	168— 7
Derisor vero plus laudatore movetur.	478—15	Digitus male pertinax.	18— 4
Derisor imi lecti.	414— 8	Dii securum agunt ævum.	276— 2
Desidia vitanda est.	312—13	Diludia posco.	422—16
Designator quis?	384— 9	Dimidium facti, qui cœpit, habet.	373— 9
Deus hæc fortasse benigna, etc.	222— 2	Dimissa petitis præstant.	389— 8
Deus insignem attenuat, obs- cura promens.	53—13	Dionæo sub antro.	63—11
Deus valet ima summis mu- tare.	53—12	Dircæus Cycnus.	165— 3
Diana iracunda vesanos effi- cit.	480— 1	Discipularum inter cathedras plorare.	297—16
Diana montium custos.	142— 1	Discrimen obscurum ambi- guo vultu.	70— 4
— Audit puellas laborantes ntero.	142— 2	Dîs minorem te geris.	116—11
— Diva triformis.	142— 4	Dissimulator opis propriæ.	391— 6
Diana, quando Ilithya?	235— 4	Districtus ensis cui super, etc.	100— 7
— Lucina vocatur.	235— 5	Di te donent tonsore.	312—15
— Genitalis.	235— 6	Diva gratum quæ regis An- tium.	54— 3
Diana silentium regit.	207— 5	Diva potens Cypri.	6—12
Diana silvarum potens.	234— 4	Dives Lare venerabilior.	338—13
Dianam teneræ dicunt vir- gines.	36— 1	Dives positus in fœnore num- mis.	248— 9
Diaria rodere.	402— 2	Dives sapiens et rex.	317—11
Diem morantem mero fran- gere.	72— 6	Dividere carmina imbelli ci- thara.	27— 5
Dies longa opus debentibus.	366—12	Dividuo mihi findetur mu- nere quadra.	412—15
Dies quid non imminuit?	118—16	Divi morte carentes.	74—11
		Divis dabimus thura benignis.	166—10

Divitiæ extractæ in altum.	66—12	Donata reponere lætus.	386—10
Divitiæ crescunt impia.	147—12	Dossennus comœd. scriptor.	434—9
Divitum transfuga.	134—6	Drusus Augusti privignus.	169—12
Dixerit insanum qui me, to- ties audiet.	329—14	Ducis ingenium res adversæ nudare solent.	363—7
Doctrina vim promovet insi- tam.	170—5	Dulce et decorum pro patria mori.	102—15
Dolium inane lymphæ.	127—2	Dulce est desipere in loco.	188—17
Domus exilis Plutonia.	10—6	Dulcia ne differ in annum.	395—19
Dona capelætus horæ seq.	122—11		

E.

Ebrietas operta recludit.	379—3	Eoī fluctus.	200—11
— In prælia trudit iner- tem.	479—4	Ephippia quæ?	402—5
— Addocet artes.	379—5	Epidaurius serpens.	256—11
Echinus vilis.	282—6	Epulæ sine fine petita ina- marescunt.	357—14
Edera astringitur ilex.	224—5	Epulis neu desint rosæ.	57—12
Ederæ præmia frontium.	3—1	— Neu vivax apium.	57—13
Effigies lanea.	286—18	— Neu breve lilium.	<i>Ibid.</i>
Egit equos per purum to- nantes.	53—7	Equus Minervæ sacra men- titus.	175—13
Ejulatio non virilis.	216—17	Equus præteragendus diver- soria nota.	403—7
Elea palma.	164—12	Equum flectere sciens.	120—9
Elegorum incertus auctor.	456—18	Equis frænato est auris in ore.	403—9
Elegos miserabiles decantare.	51—15	Equi te similem dico.	273—10
Empedocles ardentem insi- luit Ætnam.	480—12	Erro fugitivus.	353—2
Emptor fricti ciceris et nu- cis.	467—12	Error unus utrique.	315—4
Enceladus unus è Gigantibus.	111—15	Eruca virides.	262—6
Enipeus vicinus.	120—7	Ervum tenue quid?	350—20
Ennius alter Homerus.	427—20	Erycina ridens.	5—12
Ennius nunquam canens nisi potus.	420—7	Erymanthi nigræ silvæ.	36—7
Ennī versus gravitate mino- res.	295—18	Esculata lata.	37—14
Ensis vagina tectus.	301—2	Esquilæ salubres.	286—2
		Esquilinæ alites.	209—15
		Esquilinum beneficium.	232—13

Esseda quæ?	435—11	Eurus niger.	216— 5
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.	367— 5	Euterpe cohibet tibia.	3— 4
Est quiddam inter Tanaïm socerumque Viselli.	246—13	Eutrapelus quis?	415—12
Evandri manibus tritum ca- tillum.	259—13	Examen juvenum Eois ti- mendum, Oceanoque ru- bro.	56— 1
Evias exsomnia stupet in jugis.	148— 7	Excusatus abire.	391— 4
Evius nomen Bacchi.	33— 3	Exemplar vitiis imitabile.	421— 2
Evius pellit curas.	79—13	Exemplaria græca nocturna versate manu.	468—17
Eumenidum angues.	84— 3	Exemplum nil agit, quod litem lite resolvit.	318— 4
Eupolis poëta.	262— 7	Exlex, sine lege.	466— 4
Europe latus credidit tauro.	151—12	Extremi primorum.	450—16

F.

Fæcula coa.	359—11	Faunus in Lycæo monte ho- noratus.	30—10
Faba Pythagoræ cognata.	348— 4	Faunus Mercurialium custos virorum.	92— 2
Fabio vel iudice vincam.	254—16	Faunus Nympharum amator.	136— 9
Fabius loquax.	242— 1	—Defendit æstatem capellis.	30—11
Fabricius pons.	314— 9	Fauno decet immolare.	4—11
Fabia tribus.	383— 3	Faustitas alma.	173—15
Fabri tractant fabrilia.	431— 7	Fautor utroque laudabit pol- lice.	417— 9
Fabula neu quinto sit pro- ductior actu.	464— 1	Favoni grata vice.	9— 1
Fabula fieri.	399— 1	Favor non respondet meritis.	425— 9
Falerni pocula restinguere lympa.	79—15	Fax dilapsa in cinerem.	190—13
Falerni interiore nota.	66— 1	Febrem occult. dissimulare.	406—13
Falernum vinum austerum.	43—10	Feremuste, ut tu fortunam.	390—12
Fama nunquam par labori.	362—21	Ferentum urbs Apuliæ.	109— 4
Fanaticus error.	480— 1	Feriis indictis Latinis.	388— 8
Fannius ineptus.	297— 5	Ferocior deliberata morte.	59—16
Fasces indigno deferre.	407— 6	Feronia lympa.	271—14
Fata si parcent animæ su- perstiti.	123— 9	Fervida exsurdant vina pa- latum.	361—11
Fati volucris alæ.	91—15	Fescennina licentia quæ?	432—17

Festinanti semper locuple- tior obstat.	247— 2	Fortis inter vitia.	405— 3
Fidem arboribus auditam moderari.	40— 4	Fortuna hinc apicem sustu- lit; hic posuisse gaudet.	54— 1
Fidem multa promissa le- vant.	440— 8	Fortuna præsens imo tollere de gradu mortale corpus.	54— 4
Fidentem tuo præsidio tu- teris.	418— 5	—Vel superbos vertere fune- ribus triumphos.	<i>Ibid.</i>
Fides albo velata panno.	55— 7	Fortuna ludum insolentem ludere pertinax.	158— 6
Fides Cyllenea.	222— 5	—Gaudes illudere rebus hu- manis!	362—17
Fides culpari metuit.	173—17	Fortunæ venimus ad sum- mum.	427— 2
Fila trium sororum atra.	66— 9	Fortunæ rivus inauret.	397— 3
Filius Æsopi quis?	326—12	Fortunam ferre disce.	154— 7
Filius Albinus quis?	472— 8	Forum litibus orbis.	166— 2
Filius Maiæ ales in terris,	6— 1	Fractus membra labore.	241— 5
Filius Maiæ patiens vocari.	6— 2	Fratres Helenæ, lucida sidera.	6—13
Filius marinæ Thetidis.	16—10	Fronde comas vincti cœnant.	431— 1
Filix herba invisâ agricolis.	256—21	Frontis ad urbanæ descendi præmia.	391— 8
Findere sarculo agros.	2— 1	Frustra vitium vitaveris, si te alio detorseris.	307— 5
Finem voto pete certum.	374— 4	Fufidius fœnerator.	248— 8
Flavii ludus quis?	280— 3	Fuga servi excepta.	440—14
Flebilis multis occidit.	39—15	Fuge quærere quid sit futu- rum.	17—11
Flores apricos nectit.	42— 7	Fulgente trahit constrictos gloria curru, non minus	
Floribus non idem semper honos.	79— 5	ignotos generosis.	277—14
Flumina constiterunt gelu.	17— 2	Fulvius, Rutuba gladiato- res.	357— 3
Folia Ariminensis.	206—15	Fundanius poëta.	295— 6
Follibus auræ conclusæ hir- cinis.	263—11	Funem per extentum ire.	436—10
Fomenta nil malum levantia.	218—17	Furius pingui tentus omaso.	340— 7
Fons frigidus utilis alvo.	406— 5	Furvæ regna Proserpinæ.	83— 4
Fonteiſ Capito.	272— 4	Fuscus urbis amator.	391—11
Fontes obstrepunt lymphis manantibus.	199— 7	Fusius ebrius.	315—13
Formica exemplo est.	242—20	Futura fluminis ritu feruntur.	157—10
—Non incauta futuri.	243— 1	Futurum nocte premit Deus.	157— 7
Fornix, quis?	249— 7		
Fortes creantur fortibus.	170— 1		
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.	311—13		

G.

Galba jurisconsultus.	250— 4	Gigantū cohors cum scan-	
Galesi flumen dulce.	70—16	deret regna paterna.	96— 6
Galliæ non paventis funera.	193—15	Glaucus Lycius.	284— 4
Gallinam mersa falerno.	333— 9	Glebas et saxa movens.	402—21
Galli pereuntes cuspide frac-		Gnatia oppidum salentinum.	275—16
to.	299—11	Gnossii spicula calami.	27— 7
Galloni præco infamis.	306—15	Græcia conjurata rumpere	
Ganymedes quis?	168—13	nuptias.	26—10
Gargani querceta laborant.	76— 1	Græcia athletarum studiis	
Garganum nemus.	436— 2	arsit.	430— 6
Garro de succis piscis Iberi.	362— 1	— Eadem arsit equorum.	<i>Ibid.</i>
Garrulus idem est.	417—14	— Marmoris aut eboris aut	
Gaudia impermissa.	117—19	æris fabros amavit.	430— 7
Gausapes purpureus quid?	360— 1	— Suspendit vultum picta	
Gazæ arabum beatæ.	47— 8	tabella.	430— 8
Geloni pharetrati.	110— 7	— Gavisa est tragædis.	430— 9
Geloni Scythiæ populi.	77— 1	Græcia capta cepit victorem.	433— 9
Geloni ultimi.	98— 3	Græcari assuetus.	304—11
Genauni implacidum genus.	191—10	Graii Musa dedit ingenium.	472— 4
Genium mero curabis.	136— 6	Grammatici certant, etc.	457— 1
Genius placari festis diebus.	465— 6	Grandes Rhombi, grande	
Genius comes.	449—15	ferunt dedecus.	309— 9
—Naturæ deus humanæ.	449—16	Grando contundit vites.	389—14
—Vultu mutabilis, albus et		Grata superveniet quæ non	
ater.	450— 1	sperabitur aura.	378— 1
—Floribus et vino placatus.	432—16	Gratiæ decentes.	9— 6
Gerere rem bene.	389—11	Gratiæ segnes nodum solvere.	141—13
Germaniæ pubes cœrulea.	226— 3	Gregis lascivi soboles.	129—12
Getæ rigidi.	144—12	Gyges Gnidius.	70— 1
Getulo vestes murice tinctæ.	449— 9	Gyges centimanus.	91— 5
Giges centimanus.	112— 8		

H.

Hadriæ ater sinus.	151— 6	Hæredes ne monumentum	
Hadriæ rauci fluctus.	85— 7	sequeretur.	286— 1

Hæres supervenit hæredem.	449— 3	Hinnuleus quærit pavidam matrem montibus aviis.	38—10
Hannibal abominatus paren- tibus.	226— 4	Hippolytus castus.	179— 5
Hannibal perfidus.	171— 2	Hircus in alis.	220— 3
Harpyiis gula digna.	306— 8	Hirudo plena cruoris.	481— 9
Hasdrubal à Cl. Nerone de- victus.	170—10	Hirundine prima.	385— 2
Hebri nitor Liparæi.	128—12	Historiæ pedestres.	80—13
Hebrus nivali compede vinc- tus.	375— 3	Hœdi orientis impetus.	100—18
Hebrus hyemis sodalis.	41—16	Homerus princeps poëtarum.	456—15
Hecate, pro Proserpina.	287— 1	Homerus Trojani scriptor belli.	371— 5
Hector homicida.	230— 4	Homerus vinosus.	420— 6
Hectora inter et Achillem ira capitalis.	283—14	Homerus quandoque bonus dormitat.	474— 7
Helena obsessam accendit Ilion.	224— 1	Homini nunquam satis can- tum est, etc.	82—13
Helenam ante mulier causa belli.	260—10	Honor falsus juvat men- dosum.	407—11
Helicon studio petendum.	436—18	Honores intaminati.	103— 4
Heliconis umbrosæ oræ.	20— 5	Hora quæ rapit diem.	178— 3
Hellebori pars maxima dan- da avaris.	316—14	Horæ spe pendulus dubiæ.	419—14
Helleboro morbum expulit.	447— 7	Horatius natus consule Man- lio.	140— 7
Heliodorus rhetor.	270— 7	Horatiis libertino patre na- tus.	424— 8
Herba lapati.	200—16	— Corporis exigui.	424—12
Hercules diram contudit Hydram.	425—10	Horatius pater præco vel co- actor.	280—17
— Subegit labore porten- ta.	425—11	Horat. Lucanus an Appulus anceps.	300—14
Hercules Jovis interest epu- lis.	181— 5	— Quando Mæcenatis ami- cus?	346—15
Hercules Nessi cruore deli- butus.	231— 4	Horatius Mæcenatis convic- tor.	278—16
Herculeus labor.	8—15	— Tribunus legionis Ro- manæ.	279— 1
Hermogenes cantor.	261—12	Horatius præcanus.	424—12
Herodis palmeta.	449—12	— Solibus aptus.	<i>Ibid.</i>
Heros extinctus amabitur.	426— 1	— Irasci celer; tamen pla- cibilis.	424—13
Hesperia sonitus ruinæ.	63— 4		
Hilarem oderunt tristes.	418—13		

Hortus irriguus optimus.	333— 6	Hydra secto corpore crescit.	171—14
Hospitiis animum solvere.	349— 5	Hydrops indulgens sibi.	64—13
Hostia sumptuosa non mol- lior farre pio, etc.	143—14	Hylæus mero nimius.	80— 9
Humor labitur in genas.	24— 4	Hymettia trabes.	92— 9
Humum dum vitat, nubes et inania captat.	466—10	Hyperborei campi.	97—16
Hyadæ tristes.	7—12	Hypermenestra splendide mendax.	127—10
Hydaspes Fuscus, quis?	360— 4	Hyppolite Magnessa.	120— 2
		Hypsæa cœcior.	252—11

I.

Iambis modum ponere.	28—11	rum, etc.	56— 9
Iapis ventus Calabriae.	151— 7	Inacho natus ab prisco.	66—14
Iarbitam rapit Timagenis æmula lingua.	420—15	Inane abscindere soldo.	253—15
Iasonem allio perunxit Me- dea.	202— 7	Inertia nos exercet strenua.	396— 5
Iberici funes.	203— 3	Inferias Jugurthæ rettulit victorum nepotes.	62—17
Iberis libros mutare loricis.	48— 9	Infernæ canes.	287— 3
Ibis sub furcam.	355— 6	Ingenii benigna verna.	93— 1
Icari surdior scopulis.	120— 5	Ino flebilis.	459—13
Ilex tonsa bipennibus.	171—10	Inops inter divitias.	134—11
Ilia Romuli mater.	180—16	Insani rident præmia scribæ.	272— 7
Iliacos intra muros peccatur et extra.	372— 6	Insanos inter insanus haberi.	314—12
Ilerdam unctus mitteris.	424— 1	Insidiatorem præroso fugere hamo.	339— 8
Imago fugiens porta eburna.	152— 9	Integer vitæ scelerisq; purus.	37— 1
Imagini non redit sanguis.	40— 5	Integer laudo brachia, etc.	68—10
Imber docendus mole multa parcere prato.	401— 8	Interlunia, silentium lunæ.	41— 8
Imitatores servum pecus.	421— 4	Intestabilis et sacer esto.	323— 1
Immoderatus ne abundes.	343— 4	Inverecundus deus, quis?	218—11
Immitia placidis non coeunt.	452—12	Invidia Siculi non invenere tyranni majus tormentum.	374— 6
Incedis per ignes suppositos cineri doloso.	61— 7	Invidia accrevit, privato quæ minor esset.	277—17
Incendia neglecta solent su- mere vires.	418— 9	Invidia morte domatur.	425—12
Incude nova diffingas fer-		Invidus alterius macrescit re- bus opimis.	374— 5
		Inulæ acidæ.	306—12

Io Bacche!	255— 7	Iræ stravere Thyæ. exitio gr.	29—12
Iolcos venenorum ferax.	205—11	Iratus asellum in rupes male	
Ionici motus, qui?	117—12	parentem detrudit.	424— 4
Io vaga.	459—14	Isthmius labor.	167— 3
Ira furor brevis.	374—10	Itacæ locus non aptus equis.	386—12
—Genuit inimicitias.	423— 2	Iteratæ vellera lanæ.	221— 4
—Procudit enses.	195— 5	Iter factum corruptius imbri.	275—13
—Miseras inimicat urbes.	195— 6	Itin flebiliter gemens.	187— 9

J.

Jaculo nobilis trans finem expedito.	16— 8	—Cuncta supercilio movens.	99— 8
Janua amat limen.	41— 1	—Gentis humanæ pater.	23— 2
Janus pacis custos.	438—16	—Res hominum ac deorum,	
—Vacuus duellis.	194—10	variis temperat horis.	20—14
—Ab eo primos labores instituant homines.	345—14	—Curru quatit Olympum.	23—10
Jecur meum urere bilis.	291—16	—Parum castis inimica mittit fulmina lucis.	23—11
Jocus circumvolat.	5—13	—Inquinavit ære tempus aureum.	229— 5
Jove judicat æquo.	428—18	—Reducit hyemes, idem summovet.	78— 3
Jubæ tellus leonum arida nutritrix.	37—15	Jura inventa metu injusti.	260—14
Judæi curti.	292— 1	Jura mecum facientia.	441— 5
Judice quo secantur lites.	407—14	Jus anceps novi.	340— 1
Julius Florus, quis?	375— 1	Juvenis cereus in vitium flecti.	462—11
Julium sidus.	22—14	Juventas levis fugit.	79— 2
Juno amicior Afris.	62—15	—Parum comis sine Venere.	49— 3
—Jovis soror et conjux.	107—13	Juventus non tantum Veneris quantum studiosa culinæ.	340—15
Jupiter Clarus Giganteo triumpho.	99— 7		

L.

Lacædemon patiens.	14— 6	Lacryma sparges favillam amici.	71—13
Labris compressis hæc agito.	269—18	Lactuca post vinum mala.	335—13
Lacænæ more coma religata.	80— 2	Lagoïs peregrina.	305— 8
Lacon canis.	210— 7	Læli mitis sapientia.	302—17
Lacryma plurima manet.	413— 9	Læstrigonia amphora.	134—17
Lacryma rara per genas.	163— 1		

Latus ille deget cui licet in diem dixisse, vixi.	157—19	—Vis improvisa rapuit, etc.	83—2
Lævinus Valerî genus.	277—3	Levinus fit patientia quidquid corrigere est nefas.	40—9
Lalage petit maritum.	69—14	Liber adscripsit satyris poë- tas.	420—4
Lamna candente ventres ne- potum urere.	404—14	Liber odit sigilla.	423—5
Lamus Formiarum rex.	135—10	Liber præliis audax.	21—5
Lana medicata fūco.	114—16	Liber tineas pascens.	423—14
Lanæ bis Afro murice tinctæ.	90—3	Liberi ne quis transiliat mu- nera modici.	33—1
Languor aquosus corpore.	65—1	Libertas in vitium excidit.	469—13
Laomedon destituit deos.	105—7	—Potior metallis.	393—18
Lapathi brevis herba.	333—19	Libertate Decembri utere.	351—7
Lare certo gaudere.	387—11	Libido sævit circa jecur.	41—11
Laribus immolet porcum.	322—5	Libitinæ quæstus acerba.	345—12
Larissæ campus opimæ.	14—7	Libit. vitabit pars multa mei.	159—10
Lasanum ænophorumque.	281—20	Librarius scriptor, quis?	474—2
Latoë nomen Apollinis.	50—9	Licentiæ injecit fræna.	194—12
Latona dilecta Jovi.	36—4	Lictor non summovet mentis tumultus.	88—10
Latum clavum, quid?	272—8	Licymnia Mæcenatis domina.	81—3
—Demittere pectore clavum.	277—19	Ligna super foco reponens.	17—3
Latus depone fessum militia.	73—3	Lignum caducum in caput.	82—11
Laudes, lauderis ut absens.	342—6	Limat obliquo oculo mea commoda.	401—17
Laudo tuta et parvula, cum res deficiunt.	405—2	Limina potentium superba.	198—6
Laurens aper malus.	334—13	Limis ut rapias memento.	341—3
Laurus morte venalis.	130—8	Liquorem de patera novum.	49—6
Lebedus Gabiis desertior.	395—3	Liris flumen.	135—17
Ledæ pueri nobiles.	21—9	Lite moraris iniqua.	441—1
Leges sine moribus vanæ.	146—3	Littus iniquum premendo.	77—6
Lemures nocturni, qui?	461—5	Litui jam strepunt.	62—8
Leo jam lacte depulsus.	169—9	Lividus nos, nostra que odit.	429—19
Leonis stella vesani.	156—14	Livius Andronicus scriptor.	428—12
Leporis fœcundæ armos.	334—15	Loculi suspensi lævo.	280—5
Lepos insignis saltator.	348—13	Loliginis nigra succus.	268—1
Lesbii pocula ducere.	31—15	Lollius Lepidi collega.	424—16
Lesbio civi, pro Alcæo.	51—1	Lucana in nive.	326—7
—Plectro sacrare.	42—11	Lucanus aper cœnæ pater.	359—1
Lesbium servate pedem.	176—21	Lucilius poëta.	293—4
Lethi fuga nulla.	349—16		
—Via semel calcanda.	46—4		

—Durus et lutulentus.	263— 3	—Nec calce, neque dente	
Lucina vocata partibus.	204— 9	petit bos.	301—17
Lucullus dux Romanus.	382— 8	Lyæus epem reducit ment.	141— 7
Ludere par impar.	327— 1	—Addit cornua pauperi.	142— 9
Ludus genuit certamen.	423— 1	Lybiam Gadibus jungere.	64—10
Luna noctiluca.	177— 3	Lybicus non deterius nitet	
— Regina siderum.	236— 7	herba lapillis.	392—13
Lunæ curvati ignes.	166—16	Lycambæ infido gener.	210—15
Lunæ orbem quid premat ant		Lyde velut equa trima, etc.	126— 3
proferat?	397—12	Lympha crepante desilit ped.	228— 8
Lunam deripere polo.	233—19	Lynceis contemplari oculis.	252—10
Lupus hac urget, hac canis.	307—15	Lysippus insignis statuarius.	438— 1

M.

Macellum, quid?	326— 2	Marte cruento carere.	85— 6
Mæcenas, quis?	1— 1	Marsa nænia, quæ?	231— 2
—Tyrrhenæ regum progenies.	155—11	Marsæus amator Originis.	250—13
Mænius decoctor.	246— 9	Mars tectus adaman. tunica.	12—13
Mæonii carminis ales.	12— 2	Marsus anciliorum oblitus.	113— 9
Mævium olentem.	216— 2	Marsya obeundus.	282— 9
Majoribus scis uti.	410— 2	Materiam sumite viribus	
Major parcas insane minori.	331—14	æquam.	354—12
Male rem gerere insani est.	316— 6	Matinæ apes, quæ?	165— 5
—Verum examinat corruptus		Matris cineres opertos fallere.	74— 9
judex.	304— 8	Matrona meretrici dispar.	413—14
Malobathro Syrio coronatus.	72— 8	Matutine pater.	345—13
Maltinus tunicis demissis am-		Mandela pagus in Sabinis.	419— 9
bulat.	249— 2	Massicum vinum obliviosum.	73— 6
Malva levis.	50— 7	Massici veteris pocula.	2— 9
Manus incontinentes injicere.	32— 5	Maura æstuat unda.	70— 8
Mamurrarum urbs.	272— 9	Mauri vultus in hostem.	5—18
Manibus tremor incidit unc.	406—14	Mauris anguibus non mitior.	125— 7
Mappa sordida ne corruget		Medea ferox et invicta.	459—13
nares.	379— 9	Mediastinus, quis?	400—12
Mare nautis est exitio.	46— 6	Mediocribus esse poëtis non	
Marius Helladen percussit.	328—10	Di non homines concessere.	475— 4
Marmora secanda locas sub		Mediocris quæ quisquis au-	
ipsum funus.	93— 8	ream diligit.	77— 7

Medus acinaces discrepat vino.	43—5	Mercator impiger currit ad In.	367—18
—Albanas timet secures.	237—6	Merces multa defluit ab Jove.	46—16
Mel vitiatum cicuta.	301—18	Mercurius Nepos Atlantis.	18—5
Mella non decedunt Hymetto.	71—3	—Voce formavit feros cul-	
Melimela, quæ?	361—4	tus hominum recentum.	18—6
Melpomene, Delphica cinge-		—Jovis et Deorum nuntius.	18—9
lauro mihi comam.	160—6	—Parens curvæ lyræ.	18—10
Melpomene præcipe cantus		—Ducit tigres canendo comi-	
lugubres.	39—9	tesque silvas, etc.	126—7
Memor puertiæ non alio rege.	57—4	—Non lenis precibus fata re-	
Menenii gens fœcunda.	329—3	cludere.	40—7
Mens lymphata Mareotico.	59—3	—Callidus condere furto quid-	
Mentis gratissimus error.	447—10	quid placuit.	18—11
Mente minus validus.	390—2	—Pias animas lætis sedibus	
Mentes formandæ studiis.	147—3	reponit.	19—5
Mercator dives exsiccat vina		—Virga aurea levem coër-	
Syra aureis culullis.	50—2	cet turbam.	19—6

N.

Nabis sine cortice.	268—21	Nauta absentem cantat ami-	
Naniæ absint funere.	98—5	cam.	271—5
Nardo Assyria unctus.	79—12	Neapolis otiosa.	206—16
Nasica dabit risus Corano.	341—7	Necessitas æqua lege sortitur	
Nasidienus beatus.	359—1	insignes et imos.	100—4
Naso suspendis adunco.	276—10	—Dira figit clavos, etc.	144—6
Natta immundus.	282—13	—Sæva semper anteit fortun.	55—3
Natura format nos ad omnem		—Clavos trabales gestans,	
fortunarum habitum.	458—14	et cuneos manu.	55—4
Natura victrix perrumpet fas-		Neglectis urenda filix innas-	
tidia.	393—3	citur agris.	256—21
Naturam expelles furca.	393—2	Nepotes stulti.	325—18
Navis ignarus navem agere		Ne pueros coram populo Me-	
timet.	431—5	dea trucidet.	463—15
Navis nudum remigio latus.	25—4	Neptunius dux, quis?	214—4
Navis tua dum in alto est, etc.	418—11	Neptunus custos Tarenti.	46—17
Nave ferar magna an, etc.	450—12	Nereus ingrato celeres ven-	
Navita nil pictis fidit pup-		tos obruit otio.	26—7
pibus.	25—14	Nerones, Sc. Tib. et Drusus.	169—22

Neronis honesta legentis.	391— 1	Noricus deterret ensis.	29— 4
Nestor componit lites.	372— 1	Notam impressit labris.	24—10
Nil admirari res una.	380— 1	Notus arbiter Hadriæ.	7—12
Nil cupientium nudus castra peto.	134— 5	Notus non parturit imbres perpetuos.	14—11
Nil duri intra est oleam.	427— 1	Notus rapidus comes Orionis.	46— 9
Nil ego contulerim sano ami- co.	272—16	Novendiales dissipare pulver.	232— 3
Nil extra est in nuce duri.	427— 1	Noviorum minor, quis?	282—10
Ni tua custodis, auferet hæres.	320—11	Novius collega, quis?	278—12
Nives deducunt Jovem.	221—11	Nox inducit umbras terris.	270—14
Nilus fontium celat origines.	193—12	Nox longa quibus mentitur amica.	366—11
Noctem objice peccatis, et fraudibus nubem.	408—15	Nox non infidelis arbitra.	207— 5
Nocturnus occurram furor.	209— 7	Nugis addere pondus.	422—11
Nomentanus nepos.	285—13	Nugis armatus propugnat.	414—13
Nonæ Decembres.	137— 3	Nullius jurare in verba ma- gistri.	366— 4
Non possis oculo quantum contendere Lynceus, etc.	367— 1	Numæ carmen Saliare.	429—16
Non semper feriet quodcum- que minabitur arcus.	473—14	Numerus Saturnius, quis?	433—11
Non si male nunc, olim sic erit.	78— 4	Numerum extra modumque.	417— 2
Non timidus perire pro Patria.	184—12	Numidæ custodes Dii.	56—13
		Nummi cauti certis nominis.	430—16
		Nummos alienos pascere.	415—16

O.

Occasionem de die rapiamus.	221—13	Oleum adde camino.	331— 6
Oceanus belluosus.	193—14	Omne malum vino cantuque levato.	222—17
Oculi lucidum fulgentes.	81— 5	Omne sacrum rapiente dex- tra.	107— 1
Oculo irretorto spectat, etc.	65— 8	Omne tulit punctum qui mis- cuit utile dulci.	473— 7
Oderunt peccare boni virtutis amore.	408— 5	Omnes eodem cogimur.	66—18
Odio est, quod non mutabile credas.	430—12	Omnes non eadem mirantur amantque.	443— 3
Odit campum apricum.	15—16	Opera nona, quid?	358—10
Ofellus rusticus.	304— 2	Opere in longo fas est obre- pere somnum.	474— 8
Officium nil moror quod me gravat.	439— 5	Opes Mygdoniæ.	81—12
Officiis prope mancus.	441— 3		
Olentis uxores mariti.	31— 1		

Opimius pauper argenti intus positi.	320— 2	Orion curat agitare lyncas.	84— 6
Optat arare caballus.	402— 5	Orion nautis infestus.	224—10
Optat Ephippia Bos piger.	<i>Ibidem.</i>	Orion tentator Dianæ.	112—10
O puer ut sis vitalis metuo.	302— 4	Orizæ ptisanarium.	320—17
Ora pallor albus inficit.	212— 8	Orni viduantur foliis.	76— 2
Orbem circa vilem morari.	460— 2	Orphea vocalem silvæ inse- cutæ sunt.	20— 8
Orbilus plagosus.	429— 1	Orpheus arte materna mora- tus est fluminum lapsus.	20— 9
Orci rapacis aula.	94— 4	— Duxit auritas quercus fi- dibus canoris.	20—1
Orcus non exorabilis auro.	449— 6	Orpheus deterruit homines à fœdo victu.	476— 8
—Metit grandia cum parvis.	449— 7	Osirim per sanctum jurat.	413— 9
Orestes demens.	319—14	Oscula quæ Venus quinta parte sui nectaris imbuit.	24—13
— Actus furiis.	319—16		
— Non ausus est violare ferro Pyladen.	319—20		
Oricus urbs in Epiro.	119— 5		

P.

Pacem duello miscere.	115— 8	Paris Lacænæ hospes.	105—10
Pacorus rex Persarum.	116—15	Parmula non bene relictæ.	72—10
Pactolus fluat tibi.	225— 8	Parochus, quis?	361— 9
Pacuvius aufert docti famam.	428— 6	Parræ recinentis omen.	150— 1
Pallas Jovi proximos occupat honores.	21— 4	Parrhasius celebris pictor.	179—12
Palma negata macrum redu- cit, donata reducit opimum.	434—17	Pars hominum vitiis gaudet constanter.	351— 9
Panis potior mellitis plac.	392— 5	Parthis mendacior.	431— 3
Pantilius cimex.	297— 3	Parturient montes nascetur ridiculus mus.	461— 1
Panthera camelo confusa.	435—14	Parvum parva decent.	386—15
Pantolabus scurra.	285—13	Pastillos Rufillus olet, Gor- gonius hircum.	249— 4
Paphos urbs in Cyprio.	155— 8	Patiens pulveris atque solis.	15—16
Parca non mendax.	90— 5	Patientia quem duplici panno velat.	411— 9
Parcarum certum subtemen.	222—14	Patruæ verbera linguæ.	128— 9
Parcus discordat avaro.	450— 6	Paulus animæ magnæ prodig.	22— 3
Paridis busto insultat armen- tum.	106— 7	Pauperiem probam sine dote quæro.	158—13
Paries cum proximus ardet, tua res agitur.	418— 8		

Pauperies magnum opprobrium.	146—10	Persicos odi apparatus.	60—4
—Jubet quidvis facere et pati. <i>Ibid.</i>		Persius hybrida.	283—4
—Virtutis viam deserit.	146—12	Potentibus multa, des. multa.	135—7
Pauper non est cui rerum superpetit usus.	396—11	Petitor in campum descendere.	100—1
Pectus bene præparatum, sperat infestis, etc.	78—2	Petorrita, quæ?	435—11
Pecunia collecta imperat.	394—5	Phæax domum reverti.	404—2
Pecunia natur. mutare nescit.	397—4	Phaëton ambustus terret, etc.	186—13
Pecunia quærenda primum, virtus post nummos.	368—7	Phalanto Laconi rura regnata.	71—2
Pecunia regina donat, etc.	382—5	Phidile rustica.	142—10
Pede libero pulsanda tellus.	58—4	Philippus causis agendis clarus.	386—17
Pedestris sermo.	458—1	Phocæorum execrata civitas.	226—13
Pediatia fragilis.	287—7	Phœbus acceptus novem Cæmœnis.	237—14
Pegasus gravatus terrenum equitem.	186—15	Phœbus metuendus certa sagitta.	21—8
Peleidæ gravis stomachus.	12—6	Phœbus rediens fugat astra.	141—15
Peleus pauper et exul.	458—2	Phraates jus imperiumque Cæsaris accepit.	398—5
Pelignæ anus veneficæ.	233—1	Phrygius lapis.	101—13
Pelion impositus Olympo.	111—11	Piacula te nulla solvent.	47—5
Pelle in propria quiescem.	277—13	Pictura poësis erit.	474—9
Pellibus nigris medium impediit crus.	277—18	Picus lævus vetat ire.	151—2
Pelopis genit. conviva deorum.	45—7	Pierium antrum.	110—12
Penates mœret iniquos.	68—5	Pietas moram rugis non affert.	84—9
Penelope difficilis procis.	124—15	Pignus direptum lacertis.	18—3
Penelopen potiori trade.	342—10	Pimplea gaudet fontibus intergris.	42—9
Pennas nido majores extendere.	424—9	Pindarus ruit velut amnis.	164—3
Pensum herile carpere.	153—15	Pinus ingens agitur ventis.	77—12
Percontatorem fugito.	417—12	Piorum discretæ sedes.	83—6
Pereat quæ te quærenti tantum monstravit inertem.	220—15	Pirithoüs Thesei amicus.	179—7
Peregrinum quære.	413—11	Pisces muti, cur?	168—4
Perillius fœnerator.	316—7	Piscis decurrit ad hamum.	388—6
Permitte divis cætera.	17—7	Pitholeon Rhodius.	294—5
Perraro hæc alea fallit.	340—17	Platanus cælebs.	86—10
Persæ infidi.	195—9	Plato doctus.	332—4
		Platona stipare Menandro.	312—9
		Plautus poëta comicus.	434—6

Plebis non suffragia venor.	422— 6	Præcipies quidquid, esto	
Pleïadum chorus.	192— 5	brevis.	472—16
Plotius Horatiiamicus.	272—12	Prædæ succus defluat teneræ.	153— 6
Pluma pro barbæ lanugine.	184—14	Prælia sustinere campestria.	416—15
Plutona placare tauris.	84—14	Prænomine molles gaudent	
Poëma præsectum castigatum		auriculæ.	339—15
ad unguem.	470— 8	Præsepe non certum tenere.	404— 6
Poëma vetus sanctum est.	428— 4	Præstabo me dignum pro lau-	
Poëmata dulcia sunt.	458— 5	de merentis.	385—13
Pœna pede claud.	103—17	Prætor insano omne adimat	
Poëta Musarum sacerdos.	99— 3	jus.	325—10
Poëta figurat os pueri.	431—17	Prætus credulus.	119—14
—Præceptis pectus format.	431—19	Prata canis albicant pruinis.	9— 4
Poëta fœnum habet in cornu.	264— 8	Pretium ætas altera sordet.	414—15
Poëtam jubebo respicere		Priami domus perjura.	105—11
exemplar vitæ.	471—16	Priapus deus hortorum.	285— 3
Poëtas exanimat lentus spec-		—Olim truncus ficulnus.	<i>Ibid.</i>
tator, sedulus inflat.	434—14	—Furum aviumque formido.	285— 5
Polemon mutatus, quis?	327— 7	Primo ne medium, medio ne	
Pollio mœstis præsidium reis.	62— 4	discrepet imum.	461—14
Pollio regum facta canit.	295— 6	Principibus placere non ulti-	
Pollux gaudet pugnis.	300— 6	ma laus est.	412— 1
Pollux in templa deorum re-		Principium omne à Diis.	116—12
ceptus.	425— 5	Principum graves amicitia.	61— 4
Polum animo percurrere.	45— 5	Priscus orator vixit.	352— 1
Polyhymnia.	3— 5	Privatus census brevis, com-	
Pomaria uda mobilibus rivis.	14—10	mune magnum.	87— 6
Pompilii regnum quietum.	21—18	Progne vertatur in avem.	463—17
Pomponius, quis?	265— 8	Procleius vivet extento ævo.	64— 5
Ponere signa novis præceptis.	332— 3	Procyon furit.	156—13
Populus bellua multorum est		Professus grandia turgēt.	454— 1
capitum.	369—11	Prometheus coactus limo	
Populus præsentēs fastidit et		principi addidit particu-	
odit.	426— 9	lam undique desectam.	29— 8
Populus stultus indignis sæpe		Proprium est quod libra mer-	
dat honores.	277— 6	catur et ære.	448— 6
—Famæ servit ineptus.	277— 7	Proserpina nullum fugit ca-	
Porphyrius unus è Gigantib.	111—13	put.	46— 8
Post damnum sic vendas om-		Proserpinæ numina.	229— 9
nia pluris.	330— 1	Proteus sceleratus, quis?	316— 3

Pubes gaudet edera virenti.	41—13	Pulmenta laboribus empta.	416—11
Pubes tibi crescit omnis.	75—1	Pulvere non indecoro sor-	
Pudet non incidere ludum.	401—15	didus.	62—12
Pudicum, qui primus virtutis		Pulvis et umbra sumus.	178—1
honos.	280—13	Pupī lacrymosa poëmata.	369—2
Pudor malus incurata celat		Puteal, quid?	346—10
ulcera.	406—15	Pythagoræ arcana.	225—9
Puella tempestiva viro.	39—5	Pythagoras iterum Orco de-	
Puer doctus sagittas tendere.	48—3	missus.	45—9
Puer gracilis in rosa.	10—10	Pythagorea somnia.	428—2
Puer nunc adhibe puro pec-		Pythius incola quatit mentem	
tore verba.	374—16	sacerdotum.	29—1

Q.

Quære modos levioire plectro.	63—12	Quinquatria, quæ?	450—9
Qualem commendes aspice.	417—19	Quirinus Acheronta fugit.	104—15
Quanto constantior in vitiis,		Quirinus collis.	443—13
tanto levius miser.	352—11	Qui sibi fidit dux regit examen.	421—7
Quercus domin. juvat umbra.	406—1	Qui tederidet, caudam trahat.	315—6
Querelarum desine mollium.	76—11	Quintilium perpetuus sopor	
Quid juvat exempta spinis de		urget.	39—11
pluribus una?	451—8	Quintilius Varus poëta.	479—1
Quidquid delirant reges plec-		Quis invitum servare labore.	424—4
tuntur Achivi.	372—4	Quo me rapit tempestas defe-	
Quinas capiti mercedes exse-		ror hospes.	366—5
care.	248—10	Quot capitum vivunt, totidem	
Quindecim viri, qui?	238—2	studiornm millia.	300—7

R.

Ranæ turpis ova.	205—9	Regina quidlibet impotens sp.	58—13
Raptor inaudax fugies.	139—9	—Fortunaque dulci ebria.	58—14
Rebus in arduis æquam me-		—Dementes ruinas imperio	
mento, servare mentem.	65—10	parabat.	58—10
Rebus infestis fortis appare.	78—8	Regna vini sortiri talis.	10—7
Recitator acerbus.	481—4	Regnes latius avidum doman-	
Reges timendi in proprios		do spiritum.	64—9
greges.	99—5	Reguli mens provida.	114—1

Regum epulis non omnis abacta		Roma princeps urbium.	167—13
pauperies.	306—13	Romæ rus optas, absentem	
Remi cruor sacer nepotibus.	212—6	rusticus urbem.	353—9
Remigium vitiosum Ulyssæi.	383—14	Romanæ fidicen lyræ.	168—8
Remittas quærere quid? etc.	78—14	Romanus emancip. fœminæ.	214—9
Renuis tu quod jubet alter.	443—8	Romanus sero didicit græcas	
Rerum concordia discors.	397—13	litteras.	433—14
Res medium ad Janum facta.	313—1	—Spirat tragicum satis.	434—2
Resigno cuncta.	386—5	—Turpe putat lituram.	434—3
Rex eris, si recte facis.	368—13	—Comœdiæ magis deditus.	434—5
Rhæti immanes.	191—15	Romulum Troïca peperit	
Rhætus unus è Gigantibus.	111—14	sacerdos.	105—17
Rheni luteum caput.	295—1	Romulus Mavortis puer.	180—18
Rhodani potor.	98—4	Roscius actor.	429—12
Rhodon Clara.	13—7	Rubos oppidum Campaniæ.	275—12
Rhodope mons Thraciæ.	148—10	Rumore secundo ad cœlum of.	392—3
Rhombus piscis.	200—10	Rupili et Persi par pugnat.	284—6
Ridere decorum.	385—16	Rure beato nullus locus pot.	392—8
Ridiculum acri fortius magnas		Ruris honorum copia benigno	
plerumque secat res.	293—14	manabit cornu.	31—9
Risus gratus puellæ latentis pr.	18—2	Ruso fœnerator.	249—9

S.

Sabæa metropolis Æthiopiæ.	47—10	Samos concinna.	394—10
Sabbata tricesima, quid?	291—19	Sani creta, an carbone no-	
Sabinum vinum vile.	35—3	tandi?	326—19
Sacramentum dicere.	91—1	Sapere est abjectis utile nugis.	447—11
Sacra profanis miscere.	408—7	Sapiens uno minor Jove.	371—2
Sæcula culpæ fœcunda.	117—8	Sapientia prima, stultitia ca-	
Sæculum Pyrrhæ.	4—1	ruisse.	367—14
Sæpe stylum vertas.	296—18	Sappho querens fidibus Æoliis.	83—8
Scævæ vivacem crede nepoti		Sappho temperat Archilochi	
matrem.	301—15	musam.	421—13
Salamina ambiguam.	15—9	Sardinia segetibus ferax.	49—8
Saliaribus dapibus ornare pul-		Sarmentus scurra.	273—6
vinar deorum.	58—5	Saturnalia, quæ?	312—3
Salium in morem neu sit re-		Saturni domus veteris con-	
quies pedum.	57—9	tremuit.	80—12
Sallustius insanit in libertinas.	250—6	Satyra lusit amabiliter.	433—1

— Coepit verti in rabiem.	433— 2	Sestertia mutua promittit.	388—12
— Ire minax per domos.	433— 3	Severus nimis assidet insano.	378—16
Satyrorum capripedum aures.	95— 4	Sibi quisque timet, quanquam	
Saxa musco circumlita.	392— 1	intactus, et odit.	300— 3
Sceleratus qui, et furiosus erit.	325—14	Sibyllini versus.	234— 8
Scipio qui duxit ab oppressa		Sicambri cæde gaudentes.	194— 1
Carthagine nomen.	302—11	Siccis omnia dura Deus pro-	
Scopas statuarius insignis.	179—12	posuit.	32—10
Scorpius formidolosus.	91— 8	Siccus accedas ad unctum.	410—12
Scorto postponet honestum.	415—15	Siculæ dapes.	100— 8
Scriba recoctus.	341— 6	Siculum mare.	80— 5
Scribendi recte sapere est et		Sidera torrentia agros.	101— 4
principium et fons.	471— 8	Sidonii torserunt cornua nau-	
Scriptores carmine fædo splen-		tæ.	228—19
dida facta linunt.	437—17	Signa direpta superbis Par-	
Scriptorum chorus amat ne-		thorum postibus.	194— 8
mus.	444— 4	Silentio tuta merces.	103—10
Scriptorum nobilium auditor		Silenus custos famulusque	
et ultor.	422— 8	Dei.	467— 2
Scurrantis speciem præbere.	413—13	Silva columnas inter nutritur	
Scyphus natus in usum lætitiæ.	43— 1	varias.	392—16
Scythæ profugi.	54—11	Silvæ Threïcio Aquilone so-	
Scythicus amnis.	110— 8	nant.	221—12
Sectantem lævia nervi defi-		—In silvam non ligna feras.	294—17
ciunt.	453—14	Silvanus tutor finium.	199— 2
Sectanus, quis?	268—13	Simala condiderit in quem car-	
Secundæ res mutatæ quatiunt.	393— 9	mina, jus est.	303—10
Sedulitas quem diligit urget.	439— 1	Simoïs lubricus.	222—13
Senectus obducta solvatur		Simplex discrepat nepoti.	450— 5
fronte.	221—16	Sinceram cupimus vas incrus-	
Senectus rugis frontem exarat.	212—11	tare.	257—18
Sepulchri mitte supervacuos		Singula quæque locum ten.	457—15
honores.	98— 8	Sinistrorsum ille, hic dextror-	
Seres populi Asiæ.	157— 4	sum abit.	315— 3
Serpens rumpit iter institu-		Sinuessa civitas.	272—12
tum.	150— 5	Sisyphus abortivus.	257— 9
Serpentes asperas tractare.	59—14	Sit quod vis simplex et	
Serpit humi tutus nimium.	454— 2	unum.	453—11
Servitus crescit nova.	75— 2	Si vis me flere dolendum est	
Servus qui dictat nomina.	383— 1	tibi.	458— 8

Socco percurrit adstricto pul-		Stesichori graves Camœnæ.	182— 3
pita.	434—10	Sthenelus sciens pugna.	27—14
Socratica domus, quæ?	48— 8	Stomachari prave sectum ob	
Socraticis madet sermonibus.	140—15	unguem.	370—19
Sol alme.	234—12	Stomachus raro jejunos vul-	
—Alius et idem nasceris.	234—13	garia temnit.	306— 6
—Agit tempus abeunte curru.	118—15	Strabonem appellat pæctum p.	257— 7
Solve senescentem equum.	365— 8	Stringat malus ingluvie rem.	248— 4
Somnus agrestium lenis viro-		Strix nocturna.	205—10
rum.	100—11	Studia ne laudabis tua.	416— 2
Soracte candidum nive.	16—14	Studium sine divite vena, nec	
Sors omnium versatur urna.	67— 2	rude prodest ingenium.	477— 6
—Cui placet alterius, sua ni-		Stulti dum vitant vitia, in	
mirum est odio sors.	400— 9	contraria currunt.	249— 1
Sosii fratres bibliopolæ.	473— 9	Stulti prope omnes.	314— 4
Spartacus acer.	226— 1	Stultitia ubi prava, hic sum-	
Species alias veris qui capiet.	325— 1	ma est insania.	325—13
Speciosus pelle decora.	407—17	Stultitiam patiuntur opes.	415—10
Spem longam resecare spatio		Stultus donat quæ spernit et	
brevi.	19—15	odit.	385— 9
Sperne vilem cibum.	305— 1	Stygia cohibebor unda.	97— 8
Sperne voluptates.	374— 3	Suavio manum puella opponat	
Sponda cubet in extrema.	202—17	tuo.	202—16
Sponsore quo res tenentur.	407—15	Sulcius accusator.	266— 3
Sponsus regius ne lacessat.	102—12	Sulfura dicuntur cessantem	
Staberius, quis?	316—61	nervis elidere morbum.	403— 2
Statuæ infantes, quid?	340— 7	Superbus meo incedis malo.	225— 6
Statua taciturnus exit.	444—10	Sus lutulenta ruit.	444— 2
Stellæ an sponte sua vag.	397—11	Susurri leves composita repe-	
Stertinius sapientum octavus.	329—12	tantur hora.	17—18

T.

Taciturnus occupat speciem		Tanaïs discors, cur?	157— 5
acerbi.	418—19	Tantalus à labris sitiens, etc.	244—15
Tænari sedes horrida.	53—10	Taurus ruens in Venerem.	69— 1
Talos à vertice pulcher ad		Teaunum Campaniæ oppidum.	370— 1
imos.	440— 2	Tecmessa movit Ajacem.	67— 9
Tarentum imbelle.	386—16	Telegonus parricida.	156— 3
Tarpa iudice.	295— 2	Telemachus proles Ulyssæi.	386—11

Telephus pauper et exul.	458— 2	dem quo Dominus.	101— 9
Telluris juvenes domitos Her- culea manu.	80— 9	Tisyphone una è Furiis.	287— 2
Tellus æqua pauperi recluditur.	94— 6	Tiresias vates.	337—11
Tempe Zephyris agitata.	100—14	Tithonum minuit senectus.	89—16
Teneas tuis te.	331—12	Tityi jecur non relinquit ales.	112—16
Terentius vincit arte.	428— 9	Toga comitem sanum arcta deceat.	415—11
Terminalia festa.	200—19	Tolle periculum, jam natura prosiliat.	355—16
Terra domibus negata.	38— 7	Treboni non bella fama.	268—15
Terras alio sole mutare.	89— 4	Trepides ne in usum poscen- tis ævi pauca.	78—15
Terrestria mortales animas vivunt sortita.	349—15	Tristia mœstum vultum ver- ba decent.	458—11
Tesqua inhospita et deserta.	400—17	Trivicum urbs Campaniæ.	274—18
Testa semel imbuta diu ser- vabit odorem.	374—18	Troës male feriat.	176— 1
Teucro ducenil desperandum.	15— 7	Troïlum parentes flere.	76—10
Thebæ insignes Baccho.	13— 9	Trojæ lacrymosa funera.	16—11
Theseus Athenarum rex.	179— 6	Trulla campana.	320— 4
Thespis inventor Tragœdiæ.	469— 7	Trutina in eadem ponetur.	258—15
Thrace furiosa bello.	88— 5	Turbinem solve citum.	229—14
Thrasius homo pauper.	309—13	Turdo nil melius obeso.	405— 1
Thrax est Gallina Syro par.	347— 2	Turcius grande malum.	301—11
Thyestæ preces.	209— 1	Turres Celsæ decidunt.	77—13
Thyna merce beatus.	119— 3	Tulli ignobile regnum.	276—14
Tiberim transnanto quibus somno opus est.	299— 4	Tusci turba impia.	326— 1
Tibia Orichalco vincta.	464—13	Tusculi villa candens.	197—15
Tibiæ cantus querulæ.	120—14	Tutela abeat propinquos.	325—11
Tiburis umbra densa.	15— 1	Tydides superis par.	13— 1
Tigellius Hermogenes.	266—10	Tyndaridæ clarum sidus.	181— 7
Tigris rapidus.	193—13	Typhæus unus è Titanibus.	111—12
Tigris ut aspera non te fran- gere persequor.	39— 3	Tyrii colores.	381— 3
Timor et minæ scandunt eo-		Tyrrhenus parens.	125— 1
		Tyrtæus poëta lyricus.	476—18

U.

Ulyssei laboriosa cohors.	229— 1	et urbes.	372— 9
Ulysses domitor Trojæ.	372— 8	Umbra aper bonus.	334—11
—Mores hominum inspexit		Umbra tonsoris.	387— 2

Umidius, quis?	246— 3	Urna capax movet omne no-	
Unda enaviganda omnibus.	85— 2	men.	100— 6
Unda resorbens te in bellum.	72—15	Ustica mons in Sabinis.	31— 5
Unda supervenit undam.	449—45	Usus nulli datur perpetuus.	449— 3
Unguenta funde de conchis.	73— 8	Utilitas justi mater.	260— 1
Urere in puellis.	217—13	Uva domita prælo Caleno.	35—11
Urit fulgore suo qui prægra-		Uxor media currat de nocte	
vat artes infra se positas.	425—13	vocata.	326—11

V.

Vacunæ fanum putre.	394— 7	Verborum vetus interit ætas.	456— 2
Varius dilectus Augusto.	438— 8	Verbum irrevocabile vocat.	417—16
Vates ridet detrimenta.	431—12	Verbum nec verbo curabis	
—Non fraudem incogitat.	431—13	reddere.	460— 9
Versibus tragicis exponi res		Veris adventus inhorruit mo-	
comica non vult.	457—32	bilibus foliis.	3—14
—Militiæ piger, utilis urbi.	431—15	Vertumnus præest vendent.	423— 1
Vatum irritabile genus.	445—10	Vesica displosa sonat.	287—14
Vas nisi sincerum, quodcum-		Vesta æterna.	113—11
que infundis acescit.	374— 2	Veterno aliq. arcere funesto.	390— 5
Veia venefica.	206— 2	Vicarius qui servo paret.	356— 4
Veianus gladiator.	365— 4	Vices superbæ te maneant.	47— 3
Velabrum, quid?	326— 2	Victima nil miserantis Orci.	66—17
Velia urbs in Lucania.	402— 7	Victima secures cervice tin-	
Venatio Romanis solemne		git.	143— 8
opus.	416—12	Victor insistet cineres.	226— 7
Venena non possunt conver-		Victoria fronde coronat.	417— 7
tere humanam vicem.	209— 2	Victus sordidus à tenui dista-	
Venter partumens.	232— 5	bit.	307— 4
Venus Cytherea.	9— 5	Vilia rerum tu poscis.	411— 5
Venus non adurit semper eru-		Villius peccat in Fausta.	251— 4
bescendis ignibus.	43—15	Vim temperatam Dii prove-	
Veneris muneribus potens.	184—13	hunt.	112— 5
Veneri ingrata superbia.	124—13	Vina iterum Tauro diffusa.	378— 7
Venerem amo parabilem.	254— 1	Vindelici populi Alpium.	169—12
Verba male nominata.	131— 1	Vinæ grandine verberatæ.	101— 1
Verba sesquipedalia.	458— 3	Vino mordaces diffugiunt sol-	
Verbis decoris obvolvas vi-		licitudines.	32—11
tium.	354— 3	Vinum curas abigit.	403—15

—Manet in venas cum spe di-		Virtutem verba putas, ut lu-	
vite.	403—16	cum ligna?	381—16
Virgilius dilectus Augusto.	438—8	Virtutes ipsas invertimus.	257—17
Virgilio molle atq; facetum.	295—9	Virtute mea me involvo.	158—12
Virgo matura fingitur arti-		Virtute minora cuncta pu-	
bus.	117—13	tas.	397—5
Virorum clarorum animi per-		Vis consilii expers mole	
vatis opus apparent.	438—10	ruit sua.	112—4
Virtus celata paulum sepulta		Viscus poëta.	289—8
distat inertia.	183—8	Vitavi culpam, non laudem	
Virtus cum semel excidit non		merui.	468—16
curat reponi à deterioribus.	114—17	Vitæ summa brevis.	9—4
Virtus dos est magna paren-		Vitiis nemo sine nascitur.	258—11
tium.	145—6	Vive memor quam sis ævi	
Virtus est medium vitiorum.	414—6	brevis.	349—19
Virtus est vitium fugere.	367—14	Vivendi recte qui prorogat	
Virtus, fama, decus divitiis		horam, etc.	373—10
parent.	317—10	Volanerius scurra.	352—7
Virtus indigno non commit-		Voluptas nocet empti dolore.	374—3
tenda poëtæ.	437—12	Voluptas non in caro nidore.	305—5
Virtus nisi cum re vilior alga.	338—7	Voranus fur.	287—7
Virtus repulsæ nescia.	103—3	Vulpes astuta leonem imitata.	323—6
Virtus spernit humum.	103—9	Vulpis ad Leonem respon-	
Virtutem doctrina parat.	419—4	sum.	369—9
Virtutem incolumem odimus.	145—16	Vultur mons Apuliæ.	108—12
—Sublatam quærimus.	145—17	Vulva nil pulchrius ampla.	405—1

X.

Xanthus amnis.	176—11	Xanthia Phocæ.	67—5
----------------	--------	----------------	------

Z.

Zona lædere collum.	153—10	Zonam qui perdidit, ibit.	442—3
---------------------	--------	---------------------------	-------

Handwritten text, possibly a signature or title, in cursive script.

-	-	-	uu	-	u	u	ggt
---	---	---	----	---	---	---	-----

-	-	-	uu	-	-	u	gratant
---	---	---	----	---	---	---	---------

Sapst

-	u	-	-	-	uu	-	u	-	u	long
-	-	-	-	-	-	-	uu	-	u	adon

Alc

o	-	u	-	-	-	uu	-	u	o	zmg
-	-	u	-	-	-	-	u	-	o	
-	uu	-	uu	-	-	-	u	-	u	alman, fact.

Horatius Flaccus, Quintus,

Opera

Parisii 1806

A.lat.a. 367

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10241380-1